

591766104

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

Mag. 09.4637 Regensen Fa

HB
hma

Mag
99 4637 Reprint
Ea
Ex 2

REGENSEN

GENNEM HUNDREDE AAR

AF

KNUD FABRICIUS

V. PIOS BOGHANDEL POVL BRANNER
NØRREGADE KØBENHAVN

1

9

2

3

REGENSEN

GENNEM HUNDREDE AAR

AF

KNUD FABRICIUS

MED 86 ILLUSTRATIONER

V. PIOS BOGHANDEL · POVL BRANNER

NØRREGADE · KØBENHAVN

1923-1925

KØBENHAVNS
KOMMUNEbibliOTEKER
SUNDØY

h

09.376

Fa 21

n

ex-12

Dette Skrift er udarbejdet af Forfatteren i Aarene 1922¹—1925. Med Stoffets Indsamling har Adjunkt *Poul Colding* og Adjunkt *Kn. Kretzschmer* bistaet, saaledes at den førstnævnte har gennemgaet Regensprovstens Arkiv fra 1859 til 1896, sidstnævnte har ekscerperet Kirkebøgerne indtil 1896 og Universitetsaarbogen 1848-1918. Endelig har stud. mag. *P. P. M. Pedersen* samlet Stoffet til de statistiske Tabeller over Kommunitetsalumnernes Eksamensresultater og udarbejdet den største Del af Personregistret. Jeg bringer herved de tre Herrer min hjertelige Tak for god Bistand.

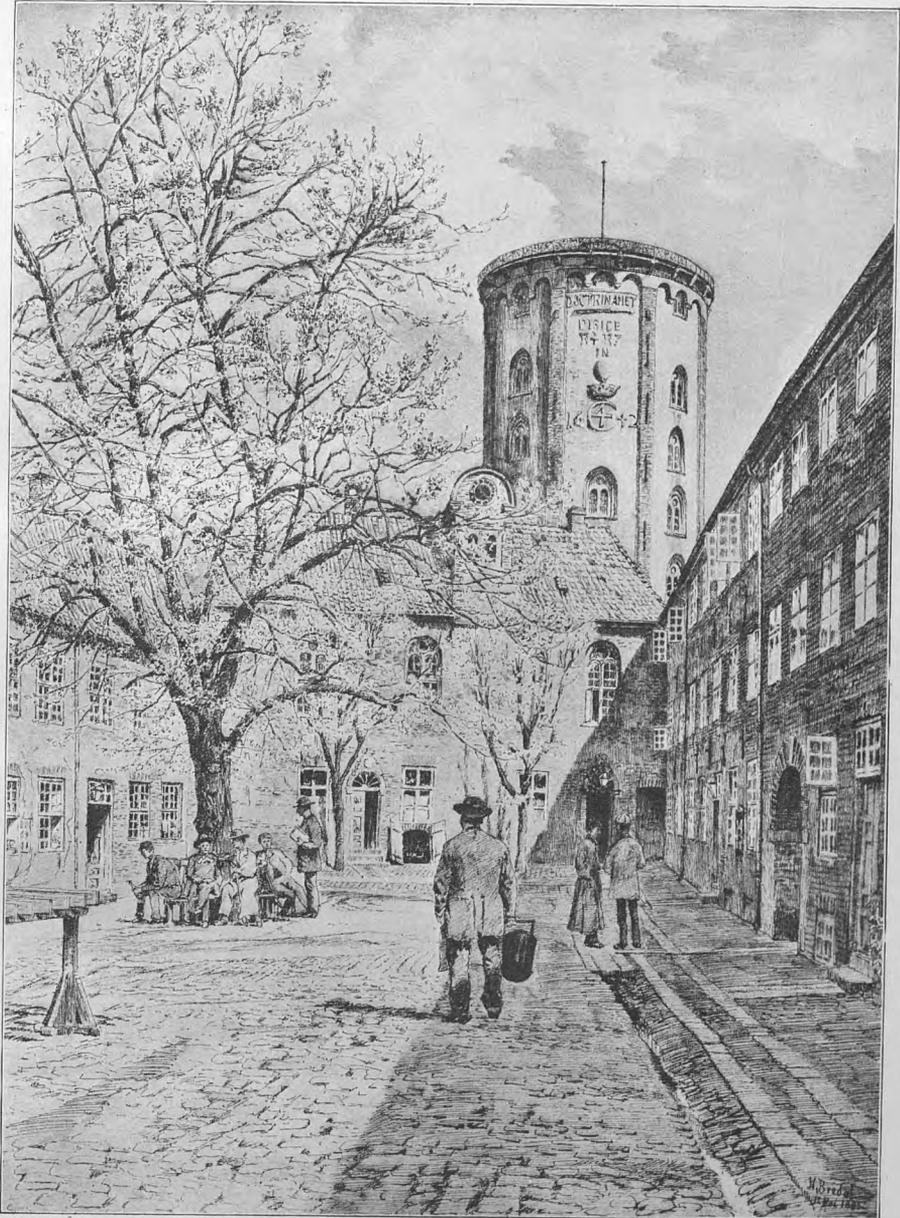
ex 2

11/2 53

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI
1925

REGENSEN
GENNEM HUNDREDE AAR

510985 *hS*

LINDENS 100 AARS JUBILÆUM

INDLEDNING

I første Vers af Regensens Nationalsang hedder det som bekendt om Christian IV:

I Fredens milde Palmeskygge
Et Lærdomstempel han vil bygge,
Som trodser Tid og Evighed,

og atter og atter besynges i Regenssangene »Kong Christians Gaard«. Den Opfattelse, at Kongen har bekostet Regensens Opførelse, maa siges at være grundfæstet. Og dog er det en Kendsgerning, som er fastslaaet for mindst hundrede Aar siden (saaledes af Rasmus Nyerup ved Regensjubilæet 1823), at Regensens ældste Bygning er betalt med Kommunitetets Midler. Det er saaledes i Virkeligheden Kommunitetets Grundlægger, vor Renæssancekonge, Frederik II, der ogsaa har Hovedfortjenesten af Stiftelsen af Kollegiet, som rejstes mange Aar efter hans Død. Der er ved nærmere Betragtning intet overraskende heri. Vor populæreste Konges Fader overgik ham i Virkeligheden i aandelig Interesse. Men med Hensyn til Regensen bør det billigvis erindres, at Christian IV's Hjælp her heller ikke var fornøden, dertil havde Frederik II ved sin rundelige Gave af Kommunitetsmidlerne sørget godt nok for Studenterne.

Men dette er ikke det eneste Punkt, hvor Regenstraditionerne er paa Vildspor. Carl Ploug begyndte 1846 en Sang med:

Kong Christians Mure stande lige trygge,
Som for Aartier, saa endnu idag . . .

og saa er Forholdet i Virkeligheden det, at der i vore Dage kun staar en ringe Rest tilbage af den i 1623 opførte Regens. Regensen i sin nuværende Skikkelse, d. v. s. de tre gamle Fløje, stammer i Hovedsagen fra Tiden efter Københavns Ildebrand 1728, da den oprindelige Bygning næsten helt gik op i Luer.

Ogsaa naar man kommer nærmere til vore Dage, kan Traditionen øve Uret, eller den kan alene fæste sig ved visse Personligheder, men samtidig kaste Glemsel over andre, lige saa fortjente.

Ved Siden af Christian IV's Navn er i det almindelige Omdømme to andre knyttede til Kollegiet, Plougs og Hostrups. Regensen er for mange stadig Plougs og Hostrups Regens. Det er sandt, at deres Sange stadig lever herinde, og det med Rette, men heraf følger ikke, at vi ukritisk skal stille os paa deres Side i de gamle indreregensielle Stridigheder. I det hele vilde man dog tage fejl, hvis man identificerede Regensen med et bestemt Afsnit af dens Udvikling. Man kan siden Hostrups Dage skelne mellem forskellige Perioder med deres særprægede Regenskultur. Og der var ogsaa Mænd paa Bjerget før Plougs Dage. Før Aar 1800 er Skaren dog for langt borte, til at vi kan skelne de enkelte Ansigter, men naar vi drejer om Hjørnet til det 19. Aarhundrede, møder vi ikke blot et nyt Afsnit, Romantikens Tid, da et Samliv med Sang og Sold begynder under Gaardens unge Lind, men vi ser ogsaa enkelte Skikkelser træde frem i Mængden som toneangivende Personligheder, især Digtere. Efter den paafølgende Periode, Gammelliberalismens, Nationalliberalismens og Skandinavismens Tid, hvor Politikere som Ploug fører Ordet, kommer Tredsernes Overgangstid med de tre H'er (Harald Holm, Hørring og Hørup) og Efterromantiken (Ernst v. d. Recke), Firsernes Provisorieperiode, da Joh. Ottosen genskaber noget af Røret fra Tredivernes Generalforsamlinger o. s. v., o. s. v. Saaledes er Regensen ikke blot en Mikrokosme, der afspejler de Bevægelser, som virker i hele Landet, den er ogsaa en selvstændig Organisme, hvor et særpræget aandeligt Liv stadig udfolder sig under vekslende Former.

Den almindelige Regenstradition behøver altsaa historisk Prøvelse. Det er dog kun om det sidste Aarhundredes Udvikling, det efterfølgende Skrift skal tale, idet Forfatteren er gaaet ud fra den Forudsætning, at Reinhardtts paalidelige Bog endnu ikke har udtjent, og at det snarest er en Fortsættelse heraf, som er fornøden. Imidlertid vil vi søge noget længere tilbage end til det Aar, 1848, hvormed Reinhardt ender, da det sidste Afsnit af hans Værk (1818—1848) er ret summarisk, og denne Periode dog rummer Forudsætningerne for Forstaaelsen af den sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede. Aaret 1818 maa i denne Forbindelse komme til at staa som et naturligt Udgangspunkt. Da fik Kommunitetet den Indretning, hvorunder det har virket i den følgende Menneskealder.

FØRSTE KAPITEL

REGLEMENTET AF 1818

DEN lille Verden, som hedder Kommunitetet og Regensen, har sjældent gaaet fri for Virkningerne af Forandringerne i den større. Det er da heller ikke til at undre sig over, at en saa indgribende Amputation, som Norges Adskillelse fra Danmark 1814, kan spores helt ind paa dette særlige Omraade.

Nu skulde der altsaa spares. Allerede i Juni spurgte Universitetsdirektionen det theologiske Fakultet, som indtil 1845 alene havde Styrelsen af disse Stiftelser under sig, om, hvor stor en Nedgang i Alumnetallet man kunde regne med som Følge af de norske Studenteres Afgang. Fakultetet svarede først i Oktbr. og søgte da at nedstemme Forventningerne saa meget som muligt. De norske Alumners Tal kunde anslaaes til en Femtedel af det samlede Antal af Kommunitetsalumner, som efter Forordn. af 1788 var 154. Men at indskrænke Pladserne med 30, ansaa man ikke for forsvarligt, thi selv om Studentertallet i Danmark i en Række Aar havde været synkende, saa at der i den senere Tid havde været et ganske rigtigt Forhold mellem Ansøgenes Tal og de ledige Pladser, viste Latin-skolernes overfyldte Klasser, at det i Fremtiden vilde gaa omvendt. Man anbefalede derfor Universitetsdirektionen at nøjes med at inddrage 20 Pladser, nemlig i de første fem Aar aarligt fire. Og hertil føjede man de vægtige Ord: »De inddragne Pladser burde efter Facultetets Formening anvendes til at forøge Stipendiet for de meest trængende og værdige Alumner.« At indskrænke Regensalumnernes Tal (100), var ikke hensigtsmæssigt, da Værelserne nu en Gang var indrettede paa et bestemt Antal, og hvad den dertil hørende Opvarming angik, mente man filosofisk, at »Brænde er af al Understøttelse den meest hensigtsmæssige for den Studerende, efterdi den løkker ham til at blive hjemme«. ¹

Hvis Universitetsdirektionens Forespørgsel har været et Skud for Boven af Kommunitetet, har man ikke fundet noget at kapre i Skuden og ladet den sejle videre. Men den truede Institution tog nu selv Initiativet og gik over til Angreb. I Febr. 1815 havde Regensprovsten, Rasmus Nyerup gjort opmærksom paa, at det i Følge Reskr. af 17. Maj 1791 var Kongens Vilje, at de privilegerede Alum-

Fig 1. Peter Erasmus Müller.

ners Antal skulde indskrænkes, og at Skoleholderen ved de 32 Mænds Skole kun skulde have Understøttelse saa længe, indtil det københavnske Skolevæsen var blevet forandret. Dette maatte nu siges at være indtruffet ved den nye Skolelovs Udstedelse.²

Det theologiske Fakultet tog dette til Udgangspunkt for en Aktion, der er dateret samme Dag, som Napoleon fra Elba gik i Land i Cannes. Af de tre ordinære Professorer samledes de to, den berømte Saksoforsker Peter Erasmus Müller og den noget mindre berømte biografiske Forfatter Jens Møller, om en fælles Indstilling til Direktionen. Den er skrevet og sikkert ogsaa

forfattet af den første af disse; den vidner om hans sædvanlige »gennemdannede Humanitet«. Direktionen havde af deres tidligere Udsigt set, »hvor stort Overskuddet af Communitetets Indtægter var i forrige Aar, og hvor liden en Deel deraf blev anvendt til sin egentlige Bestemmelse, at afhielpede de Studerendes Trang«. — Hermed er en Streng anslaaet, som desværre har maattet tone gennem de senere historiske Fremstillinger af Kommunitetets Skæbne lige til vore Dage. — De indsendte derfor et Forslag til en Forhøjelse og en hensigtsmæssigere Fordeling af Stipendierne ud fra selve Fundatsens Princip, at det er bedre, nogle faar en skikkelig Hjælp, end at mange nyder alt for lidt. Dels vilde man derfor indskrænke Nydelsestiden, dels ønskede man at forhøje Stipendierne og indføre en Gradsskala. I Stedet for den hidtilværende

»Klosterdaler« pr. Uge for alle uden Forskel, foreslog man indført tre Grader (1 Rbd. — 1 Rbd. 3 Mrk. — 2 Rbd.), og ved Uddelingen af Tillæggene skulde der alene ses hen til Studiefiid, saa at de fik Karakter af Belønningspræmier. Til Gengæld nedsattes Tallet paa Kommunitetsalumner til 134, heraf 60 af laveste (1ste) Grad, 50 af 2den og 24 af 3dje*, og idet Professorerne tiltraadte Nyerups Forslag om at befri Kommunitetet for Skoleholderen ved de 32 Mænds Skole, tilføjede de, at det samme burde gælde »i Tiden lidt efter lidt ogsaa for de øvrige Privilegerede«.

Med Hensyn til Adgangen til Stipendierne vilde man skærpe Betingelserne. Af Dimittenter fra en offentlig Skole skulde kun de være adgangsberettigede, som havde oppebaaret Skolelegater og til første Eksamen — et halvt Aar efter Artium — mindst havde opnaaet g i Hovedkarakter; af Gratister fra Skoler, som ikke havde haft Legater, samt af privat dimitterede, de, som enten havde Udmærkelse til Artium og var uformuende, eller som med Hovedkarakteren mg var blottede for al Understøttelse. Endelig stod Adgang aaben for Kandidater med begge Dele af anden Eksamen — et Aar efter Artium —, der mindst havde opnaaet Haud illaud. Kommunitets- og Regensstipendierne tildeltes kun paa 2 Aar, derefter skulde man ansøge om Forlængelse, og denne maatte kun bevilges paa 1 Aar ad Gangen, saaledes at Nydelsetiden højst var 4 Aar. Men baade til disse Forlængelser og til Oprykning i Graderne krævedes akademisk Flid, som for ikke-theologiske Studenters Vedkommende, der ikke kunde være Fakultetets Medlemmer bekendte, skulde bestyrkes ved Anbefalinger fra vedkommende akademiske Lærere.

Den samlede aarlige Udgift til Stipendier paa Kommunitetets Budget vilde herved blive 9516 Rbdl. S., hvortil kom Regensstipendierne af Ligbærererkassens Overskud (27000 Rbdl.), nl. 2400 Rbd., og en foreløbig Udgift til 10 privilegerede Alumner paa 520 Rbd., altsaa ialt 12436 Rbd., der betegnedes som »den mindste Pengehjælp, som af Kommunitetets Midler bør uddeles til trængende studerende, og den er mindre i sig selv, end hvad Fakultetet foreslog 1796, nemlig 9000«. Unægtelig et meget beskedent Beløb i Sammenligning med Nutidens Udgift! Det betegnede en lille Nedgang i Forhold til de 14456 Rbd., som var den hidtilværende Udgift for de 154 Alumner.

* Ogsaa det egentlige Regensstipendium, der udredtes af Ligbærererkassens Overskud med 20 Rbd. pr. Hoved, skulde forøges med 20 Tillægsportioner til de »mest udmærkede Regensianere«.

Af særlig Interesse i de to Professorers Forslag er dog det Afsnit, som tager Sigte paa en Fremme af den egentlige Videnskab. Mens den normale Maksimumstid, som sagt, var 4 Aar, foreslog man at gøre den Undtagelse, at de Alumner, som til theologisk Embeds-eksamen havde faaet Udmærkelse, eller som anbefalede fortrinligt af *andre* Eksaminatorer efter deres Eksamen, skulde kunne faa For-

Fig. 2. Ove Malling.

længelse for endnu et Aar. Ja, hvis en Kandidat i Løbet af denne Tid vandt en akademisk Præmie eller ved andre Vidnesbyrd godtgjorde, at han ofrede Videnskaben hele sin Tid, skulde han kunne opnaa endnu et 6te Aar. Dog maatte han i saa Fald endnu ikke være befordret til Embede. Der er her gjort et Forsøg paa at skabe et højere udviklet Led i Organismen, der fører Tanken hen paa »fellows« i de engelske Kollegier. —

Det tredje Medlem af Fakultetet, den gamle Prof. Hornemann, havde ikke paa alle Punkter kunnet slutte sig til sine Kollegaer og indsendte derfor et Separatvotum. Hvad der skilte dem, var, at han ikke følte sig

overbevist om, at der hvert Aar skulde findes det normerede Antal udmærket flittige, som fortjente Oprykning til 2den Grad, rent bortset fra, at der maaske ikke forelaa de tilstrækkelige Midler. Han ønskede derfor, at man aarligt i Febr., naar man kunde overse de økonomiske Forhold og Alumnernes Forhold, skulde træffe Bestemmelse om Størrelsen af den Sum, der kunde anvendes og Størrelsen af Gradstillæggene. »Jeg nægter ikke, mig synes, ved denne Indretning vandtes alt. Al Usikkerhed forsvandt, og man stod ikke Fare for at komme til kort med sin Beregning enten over de udmærket flittiges Antal eller om Kommunitetets Overskud.« Havde Hornemann kunnet følge med i Universitetsdirektionens Drøftelser, vilde han have haft den Tilfredsstillelse at se, at han i sine økonomiske Betæneligheder fandt Medhold hos selve det første

Medlem, den brave Geheimekonferensraad og kgl. Historiograf Ove Malling, der i Forhandlinger plejede at lade ethvert Standpunkt komme til sin Ret. »Den gamle Dr. Hornemanns Bemærkninger fortiene uden Tvivl ogsaa Opmærksomhed«, skriver han. »Under lave Capitelstaxter og høi Sølv Værdie kunde man maaske komme til kort i Balancen ved at sætte Stipendierne i Sølvværdie, naar Communitetet harsaa væsentlige Indtægter i Korn eller sammes Betaling efter Capitels-taxt.« Malling fremførte derfor et ejendommeligt, men tiltalende Forslag, nemlig, »om man ikke bedst satte Stipendierne i Korn, der evalueredes efter Capitelstaxt. Da gaar man sikkerst frem og er vis paa at kunne holde hvad man lover, thi Maalestocken for Indtægt og Udgift er da den samme«. Det var altsaa et lignende Forhold, han tænkte sig skabt, som det der har været Tilfældet med Præstelønningerne lige til vore Dage. Det kan dog allerede her bemærkes, at hverken Hornemanns eller Mallings Forslag fik nogen praktisk Betydning ved Planens nærmere Udførelse.

Det theologiske Fakultet havde foreslaaet, at den nye Ordning skulde tage sin Begyndelse fra Frederik VI's Kroning, der jo fandt Sted d. 31. Juli 1817. Malling fandt dette »gandske passende« og mente, at man saa havde Tid nok til at overveje Sagen. »Jeg ønsker inderligen, at det som nu bestemmes, maatte kunde være sikkert og varigt.« Men det skulde snart vise sig, at denne Frist blev langt overskredet. Der gik i Virkeligheden halvfjerde Aar, før man var naaet til Vejende.

Grunden hertil er ikke let at indse. Maaske hang den sammen med, at Universitetsdirektionen efter Hertug Frederik Christian af Augustenborgs og to andre Medlemmers Udtræden var blevet en saa faatallig Forsamling, at de enkelte Medlemmer ikke kunde afse tilstrækkelig Tid til denne Sag. Foruden Malling bestod den nemlig kun af Overbibliotekar Moldenhawer og den unge Professor Laurids Engilstoft. Først i 1817 blev den forstærket med Biskop Mynster og Prof. Viborg, foruden at Andreas Bjørn Rothe igen traadte ind. Men det er ingeniunde sagt, at Grunden maa søges her. Thi den Mand, som kom til at sætte sit Præg paa Reformen, havde Sæde i Direktionen hele Tiden igennem. Det var Engilstoft.

Den berømte historiske Forelæser og Forfatter var under fransk Paavirkning tillige en initiativrig Reformator, der navnlig tumlede sig med Forkærlighed paa Forvaltningens og Skolevæsenets Omraader. Han stod i sin bedste Kraft, og han var Sjælen i Universitetsdirektionen i disse Aar.

Der forelaa et Forarbejde i Direktionen, en Række Grundsætninger af Hertugen af Augustenborg, der desværre er udaterede, men hvorom der i hvert Fald kan siges saa meget, at de maa stamme fra en rum Tid før 1814. Ogsaa her møder vi, ligesom i Fakultetets Flertals-Forslag, Tankerne om forskellige Grader, om strengere Eksamenfordringer og om Vidnesbyrd hvert Halvaar for udvist Flid. Selv

Fig. 3. Laurids Engelstoft.

den Anskuelse, at en Kandidat kan beholde Stipendiet som videnskabeligt Legat, findes ogsaa her, ligesom den Tanke, at Tillægsstipendier, som ikke kan bortgives paa Grund af manglende værdige Ansøgere, skal lægges til Kapitalen, minder om Prof. Hornemanns. Alt er dog ganske forskelligt i Enkelthederne fra det theologiske Fakultets Udkast (Eks. 4 Grader i Stipendiet). Det var dette dobbelte Materiale, som forelaa til Benyttelse for Universitetsdirektionen, d. v. s. for Laurids Engelstoft.

Hurtigt gik Arbejdet altsaa ikke fra Haanden. I Begyndelsen af Decbr. 1816 indløb der en ny Paamindelse fra Theologerne

til Direktionen.³ Tilgangen fra Skolerne til Universitetet var nu vokset saa voldsomt, at der ved sidste Uddeling havde været 43 Ansøgere til 15 ledige Kommunitetspladser. Man indstillede, at 22 af de forbigaaede, som var meget trængende, maatte faa et Gratiale paa 20 Rbdlr. hver. Hermed var et nyt Princip bragt i Anvendelse. Men hertil føjede man det Ønske, at ogsaa Kommunitetsalumnerne skulde faa en lignende Gratifikation, altsaa et Dyrtidstillæg, som det der var bleven Embedsmændene tilstaaet. Alumnerne oppebar nemlig i endnu ringere Grad end Embedsmændene, hvad der oprindeligt var blevet dem lovet og forsikret. »Communitetet er den rigeste Stiftelse i Landet, dets Indkomster ere mere end tilstrækkelige til at opfylde den kgl. Stifters paa det bestemtteste tilkiendegivne Øjemed, at sikkre fattige Studenter fri Kost. Dette Øiemed opfyldes imidlertid ikke ved en

Eneste, thi selv den Nøisomste kunde ei bespises for de 4 Mrk. S. V., han ugentligen modtager. Det var altsaa blot en liden Deel, af hvad der skyldtes Alumnerne, naar disse erholdte et til Klosterdaleren svarende Gratiale.« . . Det har sin Betydning her at se den Sammenligning anvendt mellem Forpligtelserne over for Alumnerne og over for Embedsmændene, der senere saa ofte er bleven hævdet.

Endelig, i Slutningen af Marts 1818, kom den glædelige foreløbige Meddelelse til Fakultetet, at et nyt Reglement var paa Trapperne. To Maaneder senere, 23. Maj, fulgte et Udkast til et saadant til Theologernes behagelige Overvejelse. Man mente heri, ikke at kunne overskride Tallet 130 for Kommunitetsalumnerne, da der oprindelig havde været 100, og nu oven i Købet de norske fragik. Dette var endda over en Tredjedel mere, end hvad Christian VI havde fastsat 1732. Nedsættelsen fra 154 til 130 skulde ske i Løbet af tre Aar. Inden for de tre Grader foretrak man Tallene 60 — 40 — 30 i Stedet for de foreslaede 60 — 50 — 24. Herved kom der et større Tal i den øverste Grad, og den for enhver Grad bestemte Sum blev lige stor (!). M. H. t. Adgangen til Stipendiet kunde man ikke tiltræde, at Privatister skulde kunne opnaa det allerede i deres første Aar, da den private Undervisning var den kostbareste. Derimod stilledes Gratister fra Skolerne paa lige Fod med Stipendiater, naar begge Parter havde mg i Hovedkarakter. Islændere, Færingier og Grønlændere skulde vedblive at være privilegerede som hidtil, derimod opførtes det nye Krav for Studenter fra Frederiksborg Skole, at de skulde være de samme Betingelser underkastede som de øvrige studerende. Engelstoft havde herom skrevet i Udkastets Motiver: »Der skønnes ikke at være mindste Grund, hvorfor Frederiksborg Skole, som nu i alle Henseender er sat paa lige Fod med de andre Skoler, skulde nyde noget Privilegium . . .« Angaaende candidati philosophiæ med mindst haud og med Hensyn til en Varighed af Stipendiet for 4 Aar fulgte man det theol. Fakultets Forslag, men naar dette havde været stemt for, at Udnævnelserne kun foretoges paa to Aar, og man derefter forlængede med et Aar ad Gangen, mente Engelstoft: »Dette vilde kun volde ufornoden Vidtløftighed, thi man vilde dog ikke nægte nogen Forlængelsen paa endnu et Aar, naar han ikke dertil havde gjort sig uværdig; men gjør han sig uværdig, da kan Facultetet altid, efter § 12, indeholde eller fiatage Beneficiet«. Derimod stillede Engelstoft sig som absolut Modstander af Forlængelser ud over de fire Aar, »da saadan Faveur enten maatte blive til Præjudice for trængende Aspiranter, eller anledige extraordinair Udgift. Den eneste Undtagelse

turde maaskee være, om Nogen beviisligen ved Sygdom blev i en længere Tid hindret fra at dyrke sine Studier«. Men saadanne »enkelte Undtagelser« burde bestemmes i hvert Tilfælde for sig og aldrig gøres for mere end et halvt Aar. Hermed brast Haabet om Oprettelsen af de »fellow«-Stillinger, som Peter Erasmus Müller havde interesseret sig saa meget for. Kandidaterne blev simpelthen henviste til Borchs og Elers' Kollegier, der den Dag i Dag er deres magre Trøst. Men der ligger i Virkeligheden et Stykke Karakteristik af de to Historikere i deres forskellige Holdning til dette Spørgsmaal.

Ogsaa paa andre Punkter holdt Direktionen igen over for Fakultetet. Man vilde ikke gaa med til at lade særligt flinke Alumner være »Springere« ved Oprykningen til de højere Grader, men alle, der kunde præstere Flidsattester, skulde være berettigede til efter et Aars Forløb at avancere. Man fandt heller ingen Grund til at søge nogle Regensstipendier forhøjede af Ligbærererkassens Overskud. Derimod var man enig med Fakultetet i, at man efterhaanden burde komme bort fra de ekstraordinære Kommunitetsstipendier til uvedkommende, men man mente ganske vist, at man ikke behøvede at sætte dette i Forbindelse med Planen. I Udkastets § 15 stod der foreløbig, at medens Universitetspedellerne samt Sognepræsten, Kapellanen og Kateketen ved Trinitatis' Kirke beholdt deres Stipendier, skulde disse straks bortfalde for Skoleholderen ved de 32 Mænds Skole og for Landmaalerne, de grønlandske Seminarister, Vaisenhusinformatorerne og den astronomiske Observator, saa snart de nuværende Indehavere af Stillingerne fratraadte. Det kan med det samme bemærkes, at hele Paragrafen udgik af den endelige Fundats.

Engelstofts øvrige Afvigelser fra Fakultetsforslaget var mindre betydelige, men ret praktiske. Over for forsømmelige Studenter, som ikke tilhørte det theologiske Studium, vilde han lade Fakultetet forhøre sig hos vedkommende Fakultet, ikke hos Konsistorium; som Tiltrædelsesdatoer satte han 1ste Novbr. og 1ste Maj, som ogsaa var de akademiske Semestres Begyndelse, i Modsætning til de tidligere: 22de Novbr. og 22de Maj.

Man kan spørge om, hvorfor Universitetsdirektionen, der dog i Principet: En effektivere Hjælp forbundet med en skarpere Kontrol, fulgte Fakultetet, i Udførelsen viste sig saa meget mere paaholden. Forklaringen maa vel søges i de almindelige økonomiske Forholds Elendighed, der gjorde, at de højere Myndigheder heller ikke nu kunde staa for Fristelsen til at flænse i Kommunitetets Sider. Kommunitetet skulde stadig vedblive at yde sit Bidrag til Universi-

tetets almindelige Drift. Malling havde udregnet, hvor meget de to Institutioners aarlige Indtægt beløb sig til omregnet i Korn (Tdr. Byg). Resultatet var 8656 Tdr., hvoraf omtrent de to Tredjedele stammede fra Kommunitetet. Men af den samlede Udgift, 7587 Tdr., gik over fire Syvendedele til Universitetsprofessorerne, mindre end tre Syvendedele til Kommunitetets Stipendier*. Det var aabenbart ret uegentligt, at man kunde kalde Universitetsundervisningen gratis for de studerende.

Da Fakultetet fik Lejlighed til at udtale sig om den nye Fundats, var aabenbart Hovedspørgsmaalene afgjorte. Men man stred mandeligen for at redde, hvad endnu reddes kunde. Man foreslog 6. Juni, at hvis der ikke fandtes 70 Stipendiater, som var kvalificerede til de højere Grader, skulde Fakultetet kunne have over 60 paa det laveste Stipendium, naar blot det samlede Antal ikke overskred 130. Denne Tillægsklausul lykkedes det at redde. Det samme galdt om det Forslag, at Nedsættelserne skulde strække sig over en fire-aarig i St. f. en tre-aarig Periode. Med Hensyn til Frederiksborgerne sluttede man sig til Engelstofts Tanke, at de skulde opfylde de samme Betingelser som andre Skolers Disciple. »I sidste Aar vilde af 10 Dimitterede kun Een være bleven Stipendiat, naar Privilegiet havde været indskrænket til dem, som vare erkjendte Laudabiles i Examen Artium«. Men med denne Begrænsning ønskede de Skolens Privilegium bevaret, da der herfra kom et uforholdsmæssigt stort Antal Trængende. Dog skulde Privilegiet kun gælde for 2 Studenter, men de øvrige burde »som hidindtil, concurrere ved at udarbeide et Specimen Latinitatis«. Herom kom dog Fundatsen ikke til at indeholde nogen Bestemmelse.

Man slog ogsaa et Slag for de Privatister, som var dimitterede af Fædre o. l. Uvist, af hvilken Grund, imødekom ogsaa her Direktionen Fakultetet og tilstod Privatisters Adgang »under særdeles Omstændigheder«. Det vigtigste Fremskridt, som naaedes, var imidlertid Retten til at indstille værdige Ansøgere, som ikke havde opnaaet Stipendiet, til Gratialer. Herom stod nemlig intet i Udkastet, skønt der jo fandtes Praksis for, at dette tidligere havde fundet Sted. Dog burde Udgiften hertil ikke overstige 500 Rbdlr. aarligt. Under disse Forhold var det mindre væsentligt, at Direktionen ikke optog et Forslag, der gik ud paa, at betydelige Summer af Oplagspenge fra Skolerne skulde diskvalificere ved Ansøgningerne om Kommunitet. Et Separatforslag fra Prof. Hornemann om, at Stipendierne skulde

* Endda beregnede han ekstra 700 Tdr. til videnskabelige Apparater.

betales forud og i to maanedlige Rater, havde mødt Modstand hos hans Kollegaer, som dels mente, at dette kun vilde føles som en Lettelse i den første Maaned, dels, at »flere smaa Summer, udbetalte til forskiellig Tid, af hvilke hver for sig er utilstrækkelig til at dække en større, fast og nødvendig Udgift, lettere friste til letsindig og ubetænksum Anvendelse af det Erholdte end en større Sum paa een Gang«. Tanken blev da heller ikke optaget af Direktionen.

Fakultetet stræbte altsaa til det sidste at faa det bedst mulige ud af den »barberede Puddel«, og Direktionen kom det virkelig i Møde inden for den lagte snævre Ramme. Efter at Fundatsudkastet var blevet omarbejdet i Henhold til de fremkomne Ønsker, fandt der endnu kun een betydningsfuld Tilføjelse Sted, idet Engelstoft i § 4 fik indført en ny Betingelse, nemlig at alle som havde faaet Stipendiet lige efter Studentereksamen, inden et Aars Forløb skulde underkaste sig begge den filosofiske Eksamens Prøver med mindst Haud illaud i Hovedkarakter. Hermed var Fundatsen færdig, i Hovedsagen lig Direktionens første Udkast med Fakultetets Rettelser. Den var i en sjælden Grad de danske Historikeres Værk, først og fremmest P. E. Müllers og Engelstofts, men ogsaa med Bidrag af Ove Malling, Rasmus Nyerup og J. Møller. Saa blev den forelagt Kongen, og d. 30. Juli 1818 underskrev han den, uden at have ønsket Ændringer af nogen Art. Den blev Kommunitetets Grundlov i 30 Aar, saa længe Enevælden stod i Danmark.

ANDET KAPITEL

»FOR FATTIGE STUDENTER . . . .«

KOMMUNITETETS Formuesforhold er oftere bleven berørte i det foregaaende. De theologiske Professorer havde 1815—16 paa-peget, at kun en lille Del af dets Indtægter anvendtes til sit Formaal, og at skønt Kommunitetet vel var Landets rigeste Stiftelse, ikke en eneste af Studenterne var i Stand til at ernære sig af den Understøttelse, der bødes ham. Der er Grund til at begynde med at undersøge, hvorledes den Stiftelse, hvoraf Regensen var et Led, blev styret økonomisk efter 1818 indtil det Tidspunkt, da en ny Statsforfatning og en ny Fundats omtrent samtidig brød igennem. Har de samme Anker Gyldighed for det 19de Aarhundredes Vedkommende.

Frederik den Andens kongelige Gave fra 1569 bestod af 153 Bøndergaarde paa Sjælland og Falster samt Kongetienden af 92 Sogne sammesteds, en Jordejendom, der i Matriklen 1688 blev beregnet til 1080 Tdr. Hartkorn. Lige til 1843 blev denne Formue økonomisk bestyret for sig af en særlig Kvæstor, uafhængig af Universitetets Ejendom, ligesom dens Anvendelse laa i Hænderne paa en Direktion, der var forskellig fra Universitetets. Først i Slutningen af d. 18. Aarh. havde en egentlig Kapitaldannelse begyndt at finde Sted, der i 1786 kun var naaet til o. 32000 Rd. Kommunitetets aarlige Indtægt bestod i den følgende Tid foruden af Jordebogsafgifter, Tiender og Kapitalrenter tillige af Konsumtionsfrihed, Bryggerret, Ligbærer-kassen paa Regensen (fra 1811) m. m., og den viste en glædelig Stigning. Mens den i 1785 havde været o. 16300 Rdlr., var den i 1832 — vi forbigaar i denne Forbindelse 1810—14, der paa Grund af de forvirrede Pengeforhold ikke lader sig inddrage i Sammenligningen — naaet til o. 75000 Rdlr.* De sidste femten Aar før 1848 skuffede ikke de Forventninger, man ud herfra kunde gøre sig, navnlig steg Land-

* 1840 opgiver Fakultetet den i sin Skrivelse ¹⁵/₇ til Univer.dir. til kun 60.000 Rbd.

gilderne og Tienderne mægtigt i de glimrende Landbrugsaar i Slutningen af Fyrerne. I 1847 var Indtægten o. 106000 Rdlr., og det maa tillige erindres, at Pengene nu atter havde samme Værdi som i d. 18. Aarhundredes Slutning. Følgen var, at Kommunitetet i Aarene 1837—47 — bortset fra de Bidrag til Universitetet, som straks skal blive omtalte —, i Gennemsnit havde et aarligt Overskud paa 20000 Rdlr., og at den rentebærende Kapital, som i 1836 havde været o. 373000 Rdlr., til Trods for et stærkt Fald i Aaret 1843—44 (fra 466000 til 254000 Rdlr.) dog ved Periodens Slutning nogenlunde havde bevaret sin Højde. I 1847 var den nemlig 341000 Rdlr. Af Indtægten anvendtes der saaledes i Trediverne og Fyrerne i Følge Fundatsen af 1818 til Stiftelsens egentlige Formaal, Studenternes Understøttelse, ikke mere end en Sjattedel, ja tilsidst endog kun en Ottendedel.⁴

Naar Overskuddet ikke blev endnu større, skyldtes det, som man ser, at Midlerne anvendtes andet Steds. Man kan til en vis Grad give Prof. H. N. Clausen Ret, naar han 1844 forsvarede et lille Bidrag til Istandsættelse af Trappgangen i Elers' Kollegium med den Begrundelse, at det maatte »erkendes at ligge Kommunitetets oprindelige Bestemmelse nær . . . at komme de øvrige Studenterstiftelser til Hjælp med Tilskud«, og nogle Aar tidligere havde man da ogsaa ydet samme Kollegium et Laan paa 2000 Rdlr.⁵ Ingen vil vel heller hænge sig i, at man ydede 75 Rdlr. til Tagrender til Valkendorfs Kollegium, da dette ikke selv kunde bekoste dem(!), eller at man betalte en Restaurering af Kollegiets Indre med Udgravning af Kældrene.⁶ Mere betænkeligt maa det forekomme, at Kommunitetet bidrog 441 Rbd. til en ny Udvidelse af Professorboligen i Kommunitetsbygningen ud mod Nørregade, thi det var jo kun af Navn, denne Bygning længere havde noget med Kommunitetet at gøre.⁷ Men kommer vi til selve Universitetet, maa man sandelig undre sig.

Det var ikke nok med, at Kommunitetet i Ny og Næ maatte yde rentefri Forstrækninger eller rentebærende Laan til Professorboligers Istandsættelse og til Botanisk Have, Summer der i 1837 var stegne til o. 173000 Rbd., da man efter kgl. Ordre med et Pennestrøg slettede dem af Regnskaberne. Hertil kom fra gammel Tid faste aarlige Bidrag fra Kommunitetet til Universitetet, f. Eks. en Prosektors Lønning (helt tilbage til 1750), Dyrtidstillæg til Professorerne, Lønninger til Universitetsbibliotekets Personale, Bidrag til Botanisk Have o. s. v. Det samlede Beløb af disse Bidrag, der forøvrigt begynder til meget forskellige Tider, er for Tiden før 1836 bleven beregnet til

o. 172000 Rbdl., altsaa næsten det samme som Forstrækningerne. Hermed er man dog ingenlunde naaet til Enden. Den største enkelte Udgift, som Kommunitetet havde til Universitetet, var Bidraget til den nye Universitetsbygning, der blev færdig 1836. Kommunitetet maatte i første Omgang 1831 af med 80000 Rbd. i Sølv og 10000 i Sedler, 1832 pressedes det yderligere for 21400 og 1833 for 20000. Endnu i de følgende Aar kom hertil anselige Summer, saa at det samlede Bidrag blev o. 159000 Rbd. I et Øjeblik Vanskelighed maatte Kommunitetet derfor 1837 selv laane i Banken, skønt kun 5000 Rbd.!

Men der var ingen Skaansel. Ved Normalreglementet 1836 bestemtes det, at Stiftelsen »indtil videre« foruden de tidligere Bidrag skulde yde 10000 Rbd. aarligt af sit Overskud til Universitetet, og otte Aar senere kapitaliseredes denne Afgift med 250000 Rbd. Hermed skulde jo de 10000 være bortfaldne, men det bestemtes alligevel, at der indtil 1849 skulde ydes andre 10000 aarligt, hvorefter ny Bestemmelse skulde tages(!). Afgiften til Universitetet i Følge Normalreglementet bliver for Tiden 1837—47 ikke mindre end 451000 Rbd.

Lægges Forstrækningerne og de ældre Aarsbidrag sammen med Tilskuddene til Universitetsbygningen og Afgifterne ifølge Normalreglementet faas den Totalsum 955000 Rbdl. som Kommunitetets Bidrag til Universitetet.⁸ Det allermeste heraf falder inden for Tiden 1814—48. Man kan formodentlig regne med, at mellem Halvdelen og Tredjedelen af Kommunitetets aarlige Indtægter i denne Periode gik til Universitetet. Kuriøst lyder det derfor, naar Universitetet 1839 foreslog strøget nogle Udgifter ved Eksaminerne (til Lys, Varme, Opsyn o. l.), som kun beløb sig til 360 Rbd., og som hidtil var bleven dækkede af Kommunitetet. Nu motiveredes Udslettelsen med, at de »aldeles ikke vedkom« Kommunitetet, og det »neppe vilde være passende« efter Normalreglementet at lade dette bære dem. Man kan ikke lade være at tænke paa Ordet om en Pølse i Slagetiden.⁹

Denne Fremgangsmaade, at disponere over Kommunitetets Midler til Universitetets almindelige Behov, blev ikke alene i Datiden betragtet som berettiget, den har ogsaa i senere Tider fundet en Forsvarer, nemlig ingen mindre end H. Matzen i »Kjøbenhavns Universitets Retshistorie« (II, 336 f). Matzen støtter dette paa tre Grunde. Først betragter han Kommunitetets Ejendom som en Del af Universitetsgodset »i videre Forstand«, hvilket bl. a. bevises ved Udtrykket i Reskr. af 11. Maj 1792 (»Universitetets Jordegods, saa vel det til Professorernes Underholdning henlagte som Kommunitetets«). Der-

næst søger han en Begrundelse i selve Fundatsen af 1569, hvor der i Fortalen skal staa, at Stiftelsen er sket »for at fremme og udvikle Universitetets Virksomhed«. Endelig mener han, at det maa fremgaa af, at Kommunitetets hele Eksistens vilde blive meningsløs, hvis ikke Universitetet eksisterede.

Der kan sikkert imod denne Argumentation rejses alvorlige Indvendinger. Selv om Kommunitetsgodset 1792 betragtedes som Universitetets Ejendom, fremgaaer det jo netop af Citatet, at det havde et andet Øjemed end at understøtte Professorerne. Fundatsen af 1569 siger i Virkeligheden noget ganske andet, end hvad Matzen udlæser deraf. Frederik II henviser til, at saa vel Christian I som hans »kære Herre Fader« har forsørget Professorerne med Jordegods og Rente, hvorfor han selv har besluttet sig til at tænke paa de fattige Studenter. Det er om at understøtte 100 fattige Studenter, »at de med Tiden kunde være nyttige at bruge udi Religionen og udi andre Maade Riget til Tjeneste og Bedste«, han først og sidst taler, og den som forandrer noget i Fundatsen, trues med »Guds evige Hævn og Vrede«. Paa intet Sted taler Kongen om at fremme Universitetets almindelige Virksomhed. Hvad endelig Matzens tredje Grund angaar, behøves der vel ingen Ord for at paavise, at vi her staar over for en simpel Fejlslutning,

Men selv Matzen erklærer, at der kun kunde være Tale om til Universitetets andre Fornødenheder at anvende Kommunitetets Overskud »ud over, hvad der behøvedes til en rigelig Fyldestgjørelse af dets særlige principale Øjemed«. Lad os da undersøge, om denne Fordring skete Fyldest.

Som vi saa, var der i 1816 43 Ansøgninger til 15 ledige Kommunitetspladser. For at lindre Smerten hos de forbigaaede fik man ved Fundatsen 1818 Gratialerne; 500 Rbd. aarligt at uddele i Portioner à 20 Rbd., altsaa ialt 25 Portioner. Tallet viste sig hurtigt altfor lille, og allerede i Novbr. 1820 tiltog Fakultetet sig derfor den Frihed at anvende, hvad der sparede paa de egentlige Stipendier i Aarets Løb, til Ekstra-Gratiale. Dette var i Grunden ulovligt og stred mod § 12, først i 1833 blev man dog klar herover. »Imidlertid blev den sædvanlige Vedtægt fulgt indtil videre denne Gang,« noterer Regensprovsten i sin Dagbog.¹⁹ Men samtidig var Ansøgnernes Antal steget i en foifærdende Grad. Da den nye Provst F. C. Petersen første Gang opgjorde Status, i Maj 1830, var der 138 Ansøgninger til 16 ledige Pladser af første Grad; Aaret efter 157 Ansøgninger til 30 Pladser; i Novbr. 1831 var Tallene 146 og 18; i Maj 1832 139 og 17 og i Maj

1833 157 Ansøgere om 18—19 Pladser.¹¹ Ser man bort fra de smaa Gratialer, vil dette altsaa sige, at allerede i Begyndelsen af 1830erne kunde kun hver ottende af Ansøgerne gøre sig Haab om at finde Øre for sin Bøn.

Det maa indrømmes, at Kommunitetsbestyrelsen gjorde sig hæderlige Anstrængelser for at raade Bod herpaa. Da Universitetsdirektionen 1835 havde forespurgt, om de fundatsmæssige 500 Rbd. slog til, svarede man, at et stort Antal trængende Studenter hidtil havde savnet Hjælp, og at det kun var Uvished om den rette Maade at hjælpe paa, som hidtil havde holdt Fakultetet tilbage fra at indsende Forslag herom. Gratialerne syntes ikke rigtigt hensigtsmæssige; bedre var det at understøtte et større Antal Studenter med Huslejlighed og Brænde. Man tænkte sig i Øjeblikket nærmest at gennemføre dette ved at bygge en tredje Etage oven paa Regensens nordre Fløj (mod Krystalgade).

Foreløbig foreslog man dog Gratialesummen fordoblet (1000 Rbd.), men da Gratialer paa 20 Rbd. var baade for meget og for lidt, for meget, fordi den forholdsvis betydelige Sum fristede til en uforstandig Anvendelse, og for lidt, fordi den kun faldt een Gang, proponerede man en Fordobling af Gratialerne, men saaledes at Summen da skulde udbetales kvartalsvis i Løbet af et Aar. Ogsaa en Forlængelse af Gratialerne paa et halvt til et helt Aar opstillede man som ønskelig; man kunde jo inddrage dem i Tilfælde af manglende Flid.

Man vil huske, at Stipendiets laveste Grad var paa 1 Rbd. ugentlig, d. v. s. 52 Rbd. aarligt, og altsaa i Virkeligheden ikke synderlig større end den Sum, 40 Rbd., hvortil Gratialet ønskedes forhøjet. Hvad man vilde, var altsaa omtrent det samme, som en Udvidelse af Antallet paa Kommunitetsalumneplasser til 155, hvilket var omtrent lig med Antallet før Reduktionen 1818. Men Kommunitetet opnaaede end ikke Svar paa sin Indstilling.¹²

Halvtredje Aar senere tog man atter Sagen op. Man havde da opsporet, at Universitetet tænkte paa at sælge Gaarden Nr. 34 (nu Nr. 13) i Store Kannikestræde, som hidtil havde været benyttet til Professorbolig. Man foreslog da, at Kommunitetet efter lovlige Vurderings Pris skulde overtage Ejendommen, som forholdsvis billigt kunde indrettes til Bolig for »et ikke ubetydeligt Antal Studerende«. Man behøvede sikkert ikke at angribe Kapitalformuen, men vilde kunne bestride hele Udgiften af Overskuddet for 1837. Ejendommen var fortrinligt skikket hertil, da den laa nær ved Universitetet, og der tillige var Plads nok til at indrette en Gaard eller Have inden for den.

Fakultetet blev ikke staaende ved disse Antydninger. Det lod udarbejde en Plan med Tegninger for Ombygningen, som viste, at der uden at flytte de gamle Skillerum i Bygningen for en Udgift af 4300 Rbd. kunde indrettes 23 Beboelseslejligheder, hver paa 2 Værelser med Brændekammer. Den samlede Udgift vilde blive o. 15000 Rbd., og med Skatter og Afgifter vilde hver Lejlighed aarlig komme til at staa i 42 Rbd. For den Pris vilde ingen Student andetsteds kunne faa et anstændigt Logis. Hertil kom den Værdi, som den gode Beliggenhed og Muligheden for Samliv mellem Alumnerne yderligere gav Stedet. Det var heller ikke uden Betydning, at den Gade, som forbandt de to Universitetskirker, Frue og Trinitatis, blev bevaret som akademisk Gade.

Skønt det ikke siges udtrykkeligt i Planen, maa man dog pege paa Muligheden af her, ligesom paa Regensen, at indføre Kontubernal-systemet, saa at der altsaa blev Plads til ca. 44 Alumner (ikke 46). Den sidste Lejlighed skulde nemlig tilfalde »en ældre Studerende eller Litteratus« som Inspektør. Dette er Planen til, hvad der er blevet betegnet som »Filial-Regensen«.

Fakultetet føjede til Udkastet følgende Bemærkning: »Paa en Tid, hvor der er disponeret over en stor Deel af Comm.s Indtægter til Øiemed, som ligge *fiernere* for denne Stiftelses egentlige Virksomhed, synes det netop at ville være saa meget mere passende, om Comm., ved en Udvidelse af sine Stipendier til de Studerende, offentlig lagde for Dagen, at ved hine Bestemmelser var Stiftelsens Virksomhed for sit egentlige Øiemed saalidet bleven indskrænket, at der endog kunde tænkes paa at forøge denne.« Dette var taktfuldt udtrykt, men det gjorde da ogsaa lige saa lidt Indtryk paa Universitetsdirektionen som Henvendelsen i 1834.

Atter gik der en lignende Pavse, men i Juli 1840 tog Fakultetet for tredje Gang Bladet fra Munden. Stødet hertil var givet af Regensprovst Petersen, som i 1838 havde foreslaet et maanedligt Tillæg af 2 Rdl. for hver Alumne. Tanken blev taget op af Prof. Hohlenberg, som i en Rundskrivelse søgte at vinde sine Kollegaer inden for Fakultetet derfor. Han ønskede dog, at Tillægget for Alumner af øverste Grad skulde være større; 12 Rdl. om Maaneden var efter hans Mening ikke for meget. »Ønskeligt, om det lod sig giøre ved et forhøiet Stipendium at forpligte Alumnerne til ikke at informere, men at anvende deres Tid til Studeringer og afgive Beviser derpaa.« Men ogsaa Kommunitetsalumnernes Antal syntes ham altfor ringe. »150 vilde ikke være for meget. Da de Privilegerede optage en saa stor Deel

af det nu bestemte Tal, synes det passende at bestemme, at dette (130) blev uforandret, men at samtlige Privilegerede vare udenfor det; derved vilde vindes i det høieste 20 Pladser aarlig, som oftest heller ikke mindre.« Hohlenbergs Ideer fandt først Tilslutning hos H. N. Clausen, der ogsaa fandt det »et altfor stærkt Misforhold, at ikke Mere end $\frac{1}{6}$ af Comm.s Indtægter anvendes til det egentlige Øiemeds Opnaaelse«, men forøvrigt var der ingen Uenighed inden for Fakultetet om Spørgsmaalet. Følgen blev da, at det i Sommeren 1840 — Skrivelsen er konciperet af Clausen — henviste til sine to tidligere forgæves Henvendelser og betonedes atter og stærkere m.H.t. Kommunitetet, at »der især i den seneste Tid er disponeret over en betydelig Del af dens overskydende Indtægt til Øjemed, som ligge *saa fiernt* fra dens oprindelige Bestemmelse, at denne lettelig kunde synes ikke at blive holdt tilbørligt i Sigte«. Endnu var der dog, efter alle Ydelser til Universitetet, et aarligt Overskud paa 6000 Rbd. at operere med. Man henviste da

Fig. 4. H. N. Clausen.

til Fundatsen af 1569 og Klausulen heri, at et eventuelt Overskud skulde anvendes til Klæder, Bøger o. l. for Alumnerne. Man erklærede det for »iøinefaldende, hvor høist utilstrækkelig den Understøttelse, som ydes Comm.'s Alumner er til at »underholde«*, saaledes at de skulde kunne være i Stand til at anvende Tiden nogenlunde udeelt paa deres Studiers Fremme. Hvor ringe Vederlag, der er bleven Alumnerne til Deel for den oprindelige Forplejning in natura . . . ., behøver ikke at udvikles.«¹⁴

To Maaneder senere stemtes Tonen endnu en Oktav højere. Fakultetet indsendte da en ligefrem Protest til Universitetets Konsistorium mod den konstituerede Kvæstors Betænkning om en Sammensmeltning af Universitetets og Kommunitetets Midler og mod, at Fakul-

* I Anførselstegn i Originalen.

tetet ikke var blevet hørt i Sagen. Konsistorium havde i Stedet nedsat en Komité, som havde anbefalet Sammensmeltningen med den Begrundelse, at Pengeunderstøttelsen til de Studerende maatte anses for tilstrækkelig. Herimod ansaa Fakultetet det for sin Pligt »at erklære det for vor Overbeviisning, at det, der for Tiden fra Comm.'s Side gjøres til Understøttelse for de Studerende, ingenlunde svarer til, hvad man i vor Tid, med Hensyn til Manges store Trang og til Stiftelsens Evne, med Billighed kan vente, og at det derfor vilde være uforsvarligt ikke at udvide dens Virksomhed . . .« Man maatte »paa det bestemteste« andrage paa, at der ikke toges nogen Beslutning, som hindrede Kommunitetet i, nu og i Fremtiden, at virke efter sin Plan, og man bad om, at denne Erklæring som Bilag maatte følge med til Universitetsdirektionen.¹⁵

Denne Optræden fra det theologiske Fakultets Side i Aarene 1834—40 er det tilvisse til Ære, thi skarpere kunde under Enevælden — og for den Sags Skyld heller ikke i vore Dage — den ene Institution ikke udtrykke sig over for den anden, som tilmed var den overordnet. Fakultetet bestod i disse Aar af Professorerne H. N. Clausen, Hohlenberg og C. E. Scharling; de to første af disse var grebne af Tidsalderens frisindede Tanker, den sidste var mere konservativ, men et karakterfuldt Pligtmenneske, saa der er næppe Grund til at tilskrive noget enkelt Medlem Fortjenesten for Fakultetets Holdning.

Fakultetet havde i 1840 ført sit Angreb paa en snævrere Basis end tidligere, nemlig paapeget, at ikke en Gang de normerede 130 Kommunitetsalumner fik en Understøttelse, der kunde siges at svare til deres Udgift for Kost, end sige til Klæder og Bøger. Det er selv sagt meget vanskeligt at drage Sammenligninger, men vil man t. Eks. parallelisere Forholdet mellem Kornpriserne og Stipendiets Størrelse 1840 med det tilsvarende Forhold ved Aarhundredets Udgang (1901), ses det, at medens Rugen efter sjællandsk Kapitelstakst 1840 kostede 8 Kr. 4 Øre pr. Td. (1841—42 endog 10—11 Kr.) og Stipendiet var 12 Kr. maanedligt i Gennemsnit for de tre Grader, var Rugprisen 1901 9 Kr. 69 Øre, men Stipendiet til Gengæld 32 Kr. (fra 1. April endda 40 Kr.). Heraf fremgaar det vel, at Fakultetets Anker 1840 ingenlunde var ubegrundede, og at Stillingen for Alumnerne var væsentlig ringere end to Menneskealdre senere. —

Det maa være til Trøst under denne Udvikling at dvæle ved, at der i det mindste paa eet Punkt blev vist Humanitet fra de øverste Universitetsmyndigheders Side, nemlig i Forholdet til de Fæstebønder, fra hvem en væsentlig Del af Kommunitetets Indtægter

stammede. Skattetrykket var endnu i Slutningen af Trediverne saa tungt, at de paa andre Maader maatte lettes, derfor blev man ved med at forny den kgl. Resol. af 1819 om Nedsættelse med en Fjerdedel af de planmæssige Arvefæsteafgifter. Først i 1842 ophørte dette, og til Gengæld tilstodes der Bønderne en Grundforbedringshjælp. Man havde egentlig tænkt paa, at lade dem beholde Nedsættelsen mod en Forhøjelse af Indfæstningen, men dette frafaldtes atter ud fra den Betragtning, at det var uheldigt ved Bøndernes Tiltrædelse at beskære den Kapital, som de kunde anbringe i Ejendommen. I Stedet for gav man dem 1842 Lov til at frigøre Fæstegaardene for en Fjerdedel af Arvefæsteafgiften, mod at den kapitaliseredes med det 25 dobbelte Beløb, men dette har maaske været for skrappe Betingelser, thi i de fire følgende Aar benyttede kun een Gaardmand sig af Til-ladelsen.¹⁶ Saa kom de glimrende Aar i Slutningen af Fyrreerne, som mægtigt forbedrede Landbostandens Kaar. Meget betydelige Ofre var det dog altsaa ikke, som Direktionen bragte i denne Sag. —

Efter den Behandling, vi nu har set Kommunitetet blive til Genstand for, er der egentlig ikke noget forbavsende i, at man i 1843 tog Skridtet fuldt ud. For at indskrænke Administrationen havde man allerede lagt Sorø Akademis Depositum og den alm. Skolefond ind under Universitetskvæsturen, hvorved man sparede en Bogholder og en Kasserer. Men da denne Beslutning toges, paalagde Kongen samtidig Direktionen at overveje, om der ikke kunde foretages en yderligere Koncentration af Embedsmaskineriet ved at »fritage« det theologiske Fakultet for Bestyrelsen af Kommunitetets Jordegods og Kapitaler og ligeledes henlægge dem under Kvæsturen.

Fakultetet selv mente ganske vist, at der ingen Anledning var til Forandring, og at det kunde have sine Betænkeligheder at overlade alle de økonomiske Anliggender til Kvæstor alene. Dog indrømmede det, at Professorernes videnskabelige Virksomhed nødvendigvis maatte lide ved et saa stort Sidaearbejde. Nærmest tænkte man sig, at en forretningskyndig Mand burde stilles i Spidsen under Kontrol af et Udvalg af Professorer. Nogen egentlig Plan hertil havde man dog ikke udarbejdet.

Men den af Konsistorium nedsatte Fem-Mands-Komité, (hvoraf forøvrigt de to, Clausen og Hohlenberg, var Theologer og den tredje Regensprovsten) gik ind paa, at Foreningen under Universitetskvæsturen fandt Sted, dog under Kontrol fra Professorernes Side. Hvorledes denne Kontrol skulde udøves for virkelig at blive effektiv, var imidlertid det store Spørgsmaal. Navnlig tænkte man sig, at de

to Professorer, som var valgte til Inspectores Quæsturæ, skulde have deres Myndighed udvidet, saa at deres Tilsyn virkelig blev betydningsfuldt. Den øverste Myndighed i økonomiske Spørgsmaal blev dog Universitetsdirektionen. Hvad Stipendievæsenet og Styrelsen af Regensen angik, skulde de ligesom de akademiske Legater og de øvrige Kollegier blive under Professorernes Bestyrelse. En anden Sag var det, om denne, som hidtil, alene burde være det theologiske Fakultet. Kommiteen foretrak, at den lagdes i Hænderne paa 3 af Konsistorium valgte Professorer, saaledes at kun en af disse behøvede at være Theolog.

Konsistorium sluttede sig i det hele til Udvalget, og Universitetsdirektionen gjorde heller ikke væsentlige Forandringer deri. Den imødekom dog ikke Konsistoriums Ønske om, at dette fik den øverste Afgørelse i de økonomiske Sager, men sluttede sig paa dette Punkt til Kommiteen med den Motivering, »at Kommunitetsmidlerne, der have selvsamme Oprindelse som selve Universitetets, og derfor, skjønt bestemte til et særeget og noget mere indskrænket Øjemed end hine, i en ganske anden og mere egentlig Forstand end Legaternes Midler kunne siges at være Universitetets, maatte behandles efter de selvsamme Regler som ere gjeldende for disse«. Dog blev der givet Konsistorium et lignende Løfte, som det havde modtaget 1837 vedrørende Universitetsmidlerne, nemlig at der ikke, uden at dets Betænkning forinden var indhentet, skulde blive truffet nogen Forandring med »Substansen« af Kommunitetets Formue.

Den 15. Decbr. 1843 faldt saa Øksen, den kgl. Resolution, hvorved Kommunitetet udslettedes som selvstændig Institution. Fra 1. Jan. 1844 henlagdes dets Midler og Ejendomme under Kvæsturen under Tilsyn af Kvæsturinspektørerne, men med ændret Indretning af disse sidstes Stilling. Ogsaa Ligbæringvæsenet forenedes med Kvæsturen. Bestyrelsen af Stipendievæsenet og Regensen forblev derimod hos Professorerne, foreløbig hos det theologiske Fakultet, men med Udsigt til en snarlig Ændring heri. Dog herom mere senere.¹⁷

Det er formodentlig gaaet Læseren paa samme Maade, naar han gennemgik Kommunitetets økonomiske Historie 1814—48, som Forfatteren, da han skrev derom: Han har haft en besk Smag i Munden. Han har endda kunnet forstaa, om man i Frederik VI's fattige Dage, da der ingen Statsmidler fandtes til kulturelle Formaal, maatte ty til en kraftig Hjælpekilde, men det maa staa for ham som noget ganske andet, at man fortsatte dermed i 1830erne og i Christian VIII's

lykkelige Aar. At man baade da og nu svigtede Stiftelsens egentlige Formaal for at støtte fjernere liggende Opgaver, kan vel kun betegnes som uforsvarligt. Men man maa indrømme, at det ikke — som hidtil formodet — var den frie Forfatnings Indførelse, som gav Stødet til Overgrebene over for Kommunitetet. Rigsdagen har i denne Henseende kun gaaet i Lære hos Enevældens Mænd.

TREDJE KAPITEL

ET BESØG PAA REGENSEN CA. 1818

FOR at ryste det dystre Indtryk af os, som det forrige Kapitel har vakt, bøjer vi nu en Foraarsdag 1818 fra Kannikestræde ind gennem den mørke Port til Nr. 2. Portens Mørke forstærkes af Ligbærerkontoret, som har til Huse her, thi efter at Regensianerne fra 1791 har ophørt med personlig at udnytte Ligbærerprivilegiet, drives Virksomheden paa det gamle Sted til Indtægt for Kommunitetet, men gennem lønnede Haandlangere. Et Blik kaster vi paa Provsteskabet med Opslagene og bemærker, at selv den venнесæle

Jeg har faaet at vide, at fra
noget Vindver enkelte Gange
er flaaet Vand ned i Gaarden.
Denne Ufsik er vel nu ~~stærkt~~
vækket dem, her skænder bedre Smag
og finere Kultur! — langt mere
oplyst end nogle. Star klange
i Tiden, men dem bør flek ikke
finde sted. Derfor ~~stærkt~~
dermed, og det skeer fra dette
sted, i Mængde af en egen
Politik for ~~stærkt~~ for.

Regentens
D. 2. August 1813.

R. Nyerups.

Fig. 5. Rasmus Nyerups Opslag om Vandspild.

Rasmus Nyerup har sine Betænkeligheder over for Sang og Vandspild i Gaarden: »Hvad Sungen forresten angaaer, begriber jeg ikke, hvorledes mine Commilitoners fine og rensede Smag kan tillade dem at dvæle ved saadanne Viser som »Filia mea dilectissima.« Saa opsluges vi ganske af det Væld af Sol og Farver, der strømmer om os, naar vi træder ud i Gaarden.¹⁸

Det er den samme Gaard som nu, og dog forskellig. Ikke blot er den aaben mod Vest, hvor Krystalgades (til 1818 Skidenstrædes) Huse truer med at marschere ind over den lave Spærrmur og nogle uanselige Smaabygninger. Men ogsaa de tre eksisterende Fløje, der staar, væsentlig i samme Skik, som da de

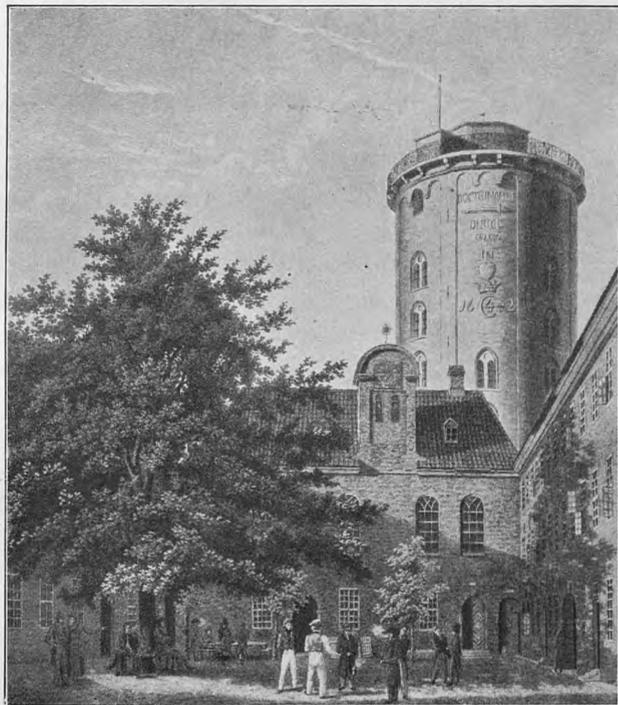

Fig. 6. Regensgaarden ca. 1832.

genopførtes efter Branden 1728, kun med den Forskel, at den søndre Længe til Højre for Porten er bleven forhøjet med en Etage i Slutningen af 18. Aarh.; — disse tre Fløje ser ud og ser dog ikke ud som nu. Endnu ned i d. 19. Aarh., f. Eks. ved Regensjubilæet 1823, blev Mure og Skorstene overstrøgne med rød Kalkfarve og derefter affugede med hvid Farve, saa at der dannedes en kunstig Murflade oven paa den virkelige. Forarges man, maa man huske paa, at det samme fandt Sted med vore skønne Herregaardsbygninger i Renaissancestil to Aarhundreder tidligere.

Midt i Gaarden rager den lyse Lind op, det Træ, som allerede paa denne Tid betegnes med Tillægsordet »det ærværdige«. Den er den Dag i Dag det levende Minde om det 18de Aarhundredes mest sym-

patetiske Regensprovst, Andreas Christian Hviid, som havde plantet den den 12. Maj 1785 til Minde om Fødselen af sin Søn, »Lindens Broder«. Selv naar der kun er Tale om at skildre Regensens Udvikling i d. 19. Aarh., kan man ikke komme helt uden om denne Mand, hvis Tænkemaade gennem hans Efterfølger Nyerup kom til at leve længe ud over hans egen Tid. Derfor er hans Billede efter Dajons Marmorrelief medtaget i denne Bog.

Hviid blev ikke en Gang 40 Aar gammel. Med Rette. Han egnede sig ikke til at ældes, han bærer Ynglingepræg og skal staa med det i Regensens Annaler. En ejendommelig fin, lidt veg Skikkelse, præget af en Idealisme, som man kan møde den hos det 18. Aarhundredes Sønner. I sin første Ungdom havde han læst Rousseaus »Emil«; han kalder dette »de lykkeligste Øjeblikke i mit Liv, thi det forekom mig, at jeg hørte den guddommelige Orpheus synge sine første Hymner . . .«

Fig. 7. Andreas Hviid.

Saa havde han i sin Studenter-tid været Regensianer og senere boet paa Borchs Kollegium, men et virkeligt Indtryk af ham faar man først gennem hans Rejsedagbog fra Foraaret 1777, da han opholdt sig i Göttingen. Da fandt hans Naturkærlighed sig smukke Udtryk, han glædede sig over de mange Smaahaver ved Professorernes Huse, men endnu mere over Livet paa Landet, og han udbrød: »Denne Tid har været mig meget fornøielig, thi det halv udbredte Grønne, især paa Hekkerne, har, jeg veed ikke hvad for noget, usigelig behageligt for mit Øie. Jeg gaar derfor hele Timer allene og betragter disse nydelige fine krøllede Dele med en Art Tendresse og behagelig Tungsindighed, som Naturens stille Betragtning altid efterlader i Gemyttet. Jeg vilde derfor nødig døe om Foraaret, thi det var, synes mig, som at døe fra en deilig Brud; men kaldte Naturens Herre, naar Løvet falder . . . , da vilde jeg glad see den bedre Verden«. Man forstaar, at han ved Afskeden fra Göttingen kunde sige: »Til et Par af mine smaa Trær seer jeg som til en døende Veninde.«

Saa kom Hviid endelig hjem efter en treaarig Studierejse og blev

1781 titulær Professor og Provst ved Kommunitetet og Regensen. Hans Fag var de orientalske Sprog. Han gik helt op i sin dobbelte Gerning. Hans Venner vidner, at han drev Studiet »med en friere Sjæl, end mange pleier«, og at han samtidig med en Uegennytte, der oversteg hans Evner, sørgede for alle sine Alumner. Men han havde ogsaa Initiativ: Han ankede over, at Kommunitetspladserne — i Modsætning til i Göttingen — alene besattes med Theologer, og over de altfor store Udgifter, som Regensianerne havde ved at udstyre deres Værelser med Stole, Spejle, Vinduesomhæng og Sengeklæder. Han virkede overordentlig afdæmpet, trængte sig aldrig frem og kunde ikke faa sig til at sige noget, som lignede Smigreri. »Selv den, som han agtede i Hjertet, kunde han ikke rose lige i Øinene.« Men skønt hans Væsen var Mildhed og Blidhed, tilsyneladende uden heftige Lidenskaber, elskede han Tænkefriheden over al Ting. Heri lignede han sine bedste samtidige. Man forstaar, at de fandt, at hos ham stod »mange ypperlige Forstandens og Hiertets Egenskaber i en sielden Forbindelse«, at Baggesen mindedes den altfor tidligt bortrevne i »Labyrinthen«, og at Nyerup omtalte ham med Kærlighed i sine Skrifter. Men ikke en Gang sit Ønske om Dødsøjeblikket fik Andreas Hviid opfyldt; han døde, faa Dage før Sønnen og Linden fyldte deres tredje Aar. —

Den store Lind midt i Gaarden var forøvrigt ikke det eneste Træ her. Til højre under Kirkefløjen stod der tre mindre Lindetræer, som var plantede 1803 ved S sammens kud af 69 Alumner, (heraf 21 Normænd og 4 Islændere), efter at de havde revet et ældre Træ, som voksede paa Stedet, om. Det fjerde Træ gik ud allerede det følgende Aar, 1804. Derimod fandtes endnu ikke i Nyerups Tid P endanterne i den modsatte Ende af Gaarden.¹⁹

»Kirkefløjen« bar for saa vidt med Urette sit Navn, som der kun i tyve Aar, fra 1635 til 1656, havde været regelmæssig Gudstjeneste heroppe, indtil Trinitatis' Kirke kunde tages i Brug. Men Salen brugtes endnu regelmæssigt til de theologiske Kandidaters Dimisprækener, og efter Universitetets Brand 1807 var det Skik, at de officielle Universitetsfester fandt Sted her. Til højre for Opgangen til Kirkesalen havde Underbetjenten sin Bolig, den saakaldte »Regenskro«, hvor ikke blot Alumnerne, men ogsaa deres Gæster kunde faa alle mulige Spise- og Drikkevarer. Paa Billedet fra 1832 ser man, at der var to Indgangsdøre til denne Fløj, hvad der hang sammen med, at der i nederste Stokværk fandtes en Række Alumnekamre i den saakaldte »Kirkegang«.

Underbetjentens Kollega, Portneren, havde sin Lejlighed i selve Regensporten til højre.

I Regensgaarden færdes Alumnerne, saaledes som Billedet fra

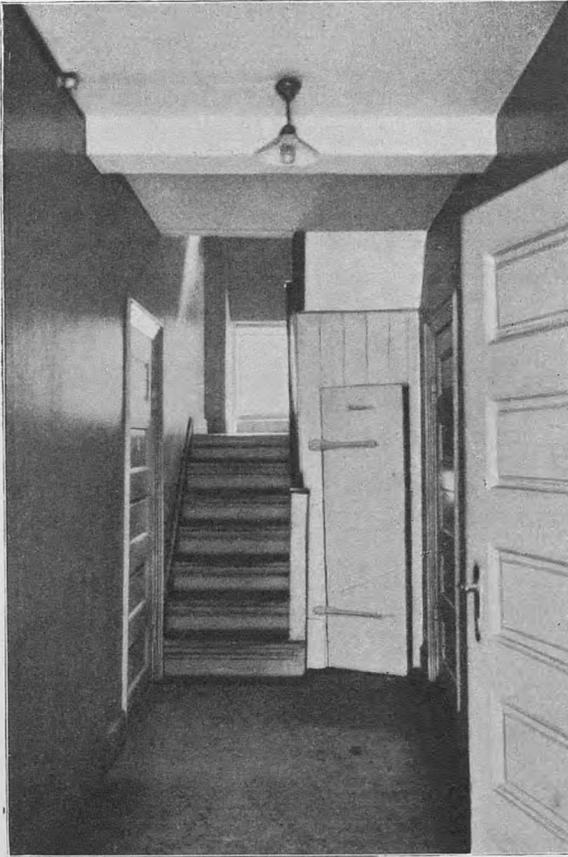

Fig. 8. Fjerde Gang med Trappe.

1832 viser os dem i deres Skødefrakker, Kasketter eller høje Hatte og med lange Piber, og omtrent paa samme Maade maa de have set ud i 1818. Eller de sidder inde i den lille Have bag ved Plankeværket i Gaardens Vestende. Haven er Nyerups, men han har stillet den til Regensianernes Raadighed. Det er intet Under, at man en Majdag foretrækker Opholdet her frem for i de mørke Dobbeltkamre, hvor to og to Kontubernaler bor sammen. Kun tre Enkeltmands lejligheder findes nemlig paa hele Gaarden. Noget hyggeligt Indtryk gør disse Regensværelser med de-

res kalkede Vægge og Bræddeloftet ingenlunde, selv om Jernstængerne er forsvundne fra Vinduerne, efter at Alumnerne 1792 havde lovet ikke at ville være saa »nedrige« at benytte dem som Indgangsdøre paa den Tid af Natten, da Porten var lukket. Ogsaa med Renligheden var det saa som saa. Gaard og Gange oplystes om Aftenen af Tranlygter og Tranlamper, og nogle Steder, som paa 1. og 2. Gang var Trapperne lige til 1845 saa smalle, at Alumnernes Møbler ikke kunde bringes op ad dem, men man maatte hejse dem op fra Gaarden til Gangvinduerne paa 2. Sal og føre dem ind gennem disse.²⁰ —

Men hvorledes var de Menneskers indre Habitus, som færdedes her for hundrede Aar siden? Vi er i Poul Møllers og Christian Winters Dage, før den Tid, da politisk Interesse havde grebet Studenterverdenen. Datidens Alumne er skildret æstetisk af to samtidige Forfattere, den ene en ret ubetydelig Aand, den anden derimod en af vore ypperste. Tagne tilsammen maa de vel siges at have omsejlet det daværende regensielle Fastland.

Professor Hornemanns Svigersøn Balthasar Bang havde ganske vist ikke selv været Regensianer, men som Dreng havde han i 1790erne boet paa det nærliggende Borchs Kollegium, og som Student havde han sikkert hyppigt gæstet herinde. Det Billede, han i fjerde Akt af Lystspillet »Kjøbenhavn« tegner af Regensen, bygger maaske snarest paa Ungdomserindringer, men der er ingen Anledning til at tro, at det ikke skulde stemme ganske godt med Forholdene ved 1820.

Student Volmar kommer ind paa Scenen, et Regensværelse, og ombytter sine fine Klæder med »den gamle Studenterfrakke, med Flidens hundrede Tegn overalt«. Saa giver han sig i Lag med sit Maaltid: Kolde Kartofler med Salt og tyndt Øl, og derefter skal han i Gang med Genesis, Testamentet og Kollegiehefterne. Hans døde Opvarter Thomas gaar ham til Haande, og en anden Student, der skal ud i Selskab, laaner hans Kjole. Men saa kommer en gammel sjællandsk Bondekarl ind med gode Sager til Volmar fra hans Moder i Provinsen; — i Stedet for at faa Drikkepenge, fylder Bonden selv Volmars tomme Lommer; — og nu skal der naturligvis straks holdes Studenterpicnic paa den nye Føring. En Kreds af Venner samles, man synger latinske og danske Sange. De sidste bevæger sig over d. 18. Aarh.'s Emner: Fællesskab i Ejendom, Broderskab, Venskab og Moderen derhjemme. Endelig holder Volmar Tale: »Skulde vi engang blive gamle Philistre, og Egoismens Dødningekulde snige sig feberagtig om i vore Aare, . . . da tiltræde vi en Pillegrims Reise herhid til vor gamle Regents, vi sætte os et Øieblik ned paa Bænken ved den ærværdige Lind, . . . og dersom hver Funke af Ungdommens rene Ild endnu ikke er gandske udslukt i vort Bryst, saa maa den lue op paa nye i al sin Klarhed . . .«²¹

Det er et lidt fattigt Indtryk af Regensen, som Bang gengiver, fattige er baade de ydre Kaar og det aandelige Liv, men der findes aabenbart en vis latent Idealisme, som kun venter paa en værdig Genstand for at kunne bryde ud i høj Lue.

Poul Møllers »danske Students Eventyr« er saa velkendt, at der ingen Grund er til at dvæle ved dens Indhold. Her skal kun peges

paa et Par Forhold. Det er af Poul Møllers Historie indlysende, at den først og fremmest bygger paa Regensindtryk, at den danske Student er Regensianer. Dernæst maaler man bedst den danske Students Højde og Skulderbredde ved at jevnstille ham med en udenlandsk Frænde.

Poul Møllers »krøllede Frits« er aabenbart stærkt beslægtet med den tyske »Døgenigt«, som Eichendorff skildrede i »Aus dem Leben eines Taugenichts«. Begges Attributer er Tobakspiben og Violinen (eller Guitarren); Frits — ligesom Chr. Winther paa Regensen — spiller den »siddende skrævs i det aabne Vindue, saaledes at det ene Been hang ud i den frie Luft, det andet i Stuen«. Begge sværmer de for den »sneehvide« Pige og giver deres Stemninger Udtryk i lyriske Digte. Begge er de Galninger med et straalende Humør, klatrer i Træerne og kaster Huerne op i Luften af Glæde. Men navnlig er de begge grebne af denne evige Higen bort fra det magelige Liv, som trætter dem, ud paa Vandring, mod Lykken, mod dette jeg ved ej hvad.

Men der er en Forskel mellem dem, som synes at ligge dybt i en national Modsætning. Frits er saa rødkindet, at man ikke undrer sig over, at han inderst inde ser ironisk paa sig selv, ikke er tilbøjelig til at tage sig selv helt alvorlig i de »store Øjeblikke«. Og hvad han ikke er, er de gennemsunde Studenterskikkelser, som omgiver ham eller samles med Piberne om »den glødende Theevandspunsch«. Stryger man alle de spekulative Talemaader, faar man Billedet af den danske Student, som han er til alle Tider; den let paavirkelige, men tillige trofaste Kammerat, som nok skal sørge for at trække sin Ven ned i Frakkeskøderne, hvis han staar i Fare for at forsvinde i den blaa Æther. I Sammenligning med den navn- og blodløse tyske Yngling er den danske Student Bertel Muldets Frænde. Naar Studenten stræber ud i Verden, har han som Bondedrengen i Poul Møllers Digt den Bagtanke, at »komme hjem med en Kongemø i min Arm til min Moder igjen«. —

De privilegerede og uprivilegerede Kommunitets- og Regensalumni var dog ikke de eneste, som havde Bolig paa den gamle Gaard. For ikke at tale om, at man stillede sig overvætted liberalt over for enhver, der ønskede at have en Slægtning eller Ven boende hos sig som Gratist (»Gris«), — et Forhold, som der senere bliver Anledning til at vende tilbage til, — havde en hel Række ekstraordinære Alumni Værelser herinde. 1815 ansøgte saaledes Videnskabernes Selskab om at faa sit Privilegium vedrørende Danmarks

Kortlægning udvidet, saa at der blev stillet et tredobbelt Kammer til Landmaalernes Raadighed. Regensprovsten fraraadede Bevillingen, men Fakultetet tilbød dog Selskabet det begærede paa 2. Gang Nr. IV.²² Ligeledes fandtes der paa denne Tid enkelte Vicedekaner tilbage som et Minde om den forlængst forsvundne Klosterbespisning med Disputatserne; i Provstens Fraværelse plejede en saadan at fungere som Viceprovst. 1815 ansøgte af disse Professor Odin Wolff, der tillige var Kommunitetets Arkivar og i 24 Aar havde boet herinde, men nu som gammel Pebersvend mente at kunne behøve »nogen mere Bekvemmelighed end den, der kan erholdes i en Stiftelse for unge Studerende, som i de Aar naturligviis ikke føle den isolerte Forfatnings Ubehageligheder«, om en Huslejhjælp til Erstatning for Boligen. Fakultetet gik gerne med til at give ham 100 Rdlr. S., da »denne Sum kunde ansees for at være givet til de Studenter, der i hans Sted flytter ind paa Regensen«. ²³ Hvor mærkelige Forhold, der iøvrigt kunde trives, kom op i 1827.

Da viste det sig nemlig, at en forhenværende Vaisenhuslærer, cand. theol. Andreas Thostrup, havde haft et Dobbeltværelse til sin Raadighed i 27 Aar, uden at bebo det varigt. Han støttede sig paa en kgl. Resol. af 24. Jan. 1800, hvorefter han havde Lov til at beholde Waisenhusets tredje Plads paa Kommunitetet og Regensen saa længe, »indtil han paa anden Maade er befordret«. Thostrup havde siden 1800 kun gjort faa og forgæves Forsøg paa at opnaa gejstligt Embede, han var en velhavende Mand, som boede ude i Byen og kun benyttede sine Regensværelser til Oplagsrum for Møbler. I de sidste tre Aar havde han hverken Dag eller Nat opholdt sig derinde, og ogsaa tidligere havde han en Tid boet ude i Byen og kun af og til vist sig paa Gaarden. Men opgive sit Privilegium vilde han paa ingen Maade. Regensprovsten Nyerup havde flere Gange forgæves foreholdt ham »det Inhumane og Ubarmhiertige« i at nægte fattige Studenter Brugen af Værelserne. Som eneste Svar »brugte han den Underfundighed at flytte ind paa Værelserne en Nats Tid eller to, for strax efter igien at flytte ud«. Thostrup var aabenbart hverken til at hugge eller stikke i. Endelig brød Nyerup overtvært, han fik Fakultetet med til en »Interims-Afbenyttelse« af Værelserne, begrundet paa den almindelige Sætning, »at ingen Regentsianer havde Lov til at ligge udenfor Stiftelsen«. Videre turde man aabenbart ikke gaa, thi da Værelserne med Magt var bleven rømmede, og Thostrup klagede højlydt og truede med Domstolene, svarede Fakultetet meget høfligt og lovede ham at faa Værelserne tilbage, »hvis de nogensinde igien skulde have Lyst eller

Lejlighed til virkelig at beboe Værelser paa Regensen«. Man havde altsaa ikke Mod til at søge den gamle kgl. Resolution ophævet, end sige til paa egen Haand at faa det urimelige Forhold med slige »Studiøsi perpetui« ryddet ud af Verden.²⁴

Dette er ikke det første Bevis, som vi har mødt paa Rasmus Nyerups Omsorg for sine Regensalumner. Med Rette siger han om sig selv, at han udførte sit Opsyn over Regensianerne »med saadan Maadehold, at disse fra Tid til Tid have lønnet mig med Bevis paa Velvillie og Hengivenhed«. Der er dog kun een Dom i Samtiden om, at dette er altfor beskedne Ord. Den kærlige Omhu, hvormed han tog sig af Regensianernes Anliggender og trængte ind deri baade i stort og smaat, var en meget bedre Grund til hans Popularitet. Uden at sætte sin Værdighed til, kunde han omgaas dem paa lige Fod, og hans Advarsler og Raad blev ikke misforstaaede, da det var tydeligt, at de kun fremgik af

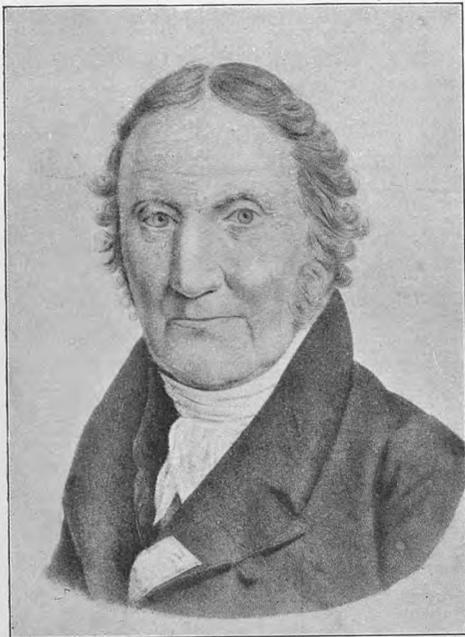

Fig. 9. Rasmus Nyerup.

faderlig Velvilje. Samtidig var han ved sin jevne Optræden, sin akademiske Flid og Begejstring for Videnskaben, sin Pligt-opfyldelse og sit hele Privatliv et Forbillede for Alumnerne. Derfor er det mere smukt end træffende, naar han i sine Breve taler om, hvor langt bedre som Provst Rahbek vilde have været: »Bragt Institutet i langt større Celebritet«, som han karakteristisk for begge Mænd udtrykker det.

Naar Nyerup faldt saa godt til som Regensprovst, forstaar man det ud fra hans Afstamning og hans Karakter. Han var en typisk Fynbo. Det træder rent primitivt frem i hans Jevnhed i Omgang med alle, i hans varme Følelse for Hjem og Hustru — »Dine Lovtaler over Kjønnet istemmer jeg af fuldt Hjerte«, siger han til Rahbek; — i hans Trofasthed over for Vennekredsen; i hans Kær-

lighed til de historiske Minder, saa at det ogsaa fyldte ham med varme Stemninger at leve paa det historiske Sted, Regensen; endelig i hans utrættelige Hang til at samle, forbedre og forskønne. Han kunde som sin Landsmand, den anden fynske Rasmus, til Valgsprog have taget Ordene om at skyldte sit Fædreland — med Fyn som Udgangspunkt — alt, hvad man kan udrette. Hele hans Liv er præget af denne Virketrang paa folkelig Grund, ligefra Ungdomsaarenes Indsamling af de gamle Folkebøger til Manddommens Syslen med vore literære Skatte og Virksomhed for Oldsagerne Bevaring. Han staar i Virkeligheden som vor første Folklorist, og naar han i 1807 drømmende fantaserede om et Fremtidens Nationalmuseum, en Drøm som han knapt tænkte sig gaaende i Opfyldelse, ser man, at han hører til den Del af vor Befolkning, der er bleven betegnet som »Danmarks Fantasifolk«.

Trænger man dybere ind i hans Væsen, og beskæftiger man sig med selv de smaa Ting, møder man ogsaa her stadig den fynske Fæstebondes Søn, opvokset under trange Kaar: Hans Kærlighed til Naturens Gaver, ikke blot de materielle; — Fr. Sneedorff driller ham i hans Ungdom med hans Svaghed over for Fløde —, samt hans Trang til som gammel Mand med barnlig Glæde at sanke Kælingtandblomster ved Foraarstide uden for Byen; hans Lyst til at nævne Sagerne med deres rette Navn, hvad han selv over for Rahbek undskylder som »plat eller durtt«; hans instinktmæssige Sym- og Antipatier (»Jeg vil aabenbare Dig en Naturløde, som undertiden falder mig til Besvær: jeg kan let faae Væmmelse og Ækel for noget);«

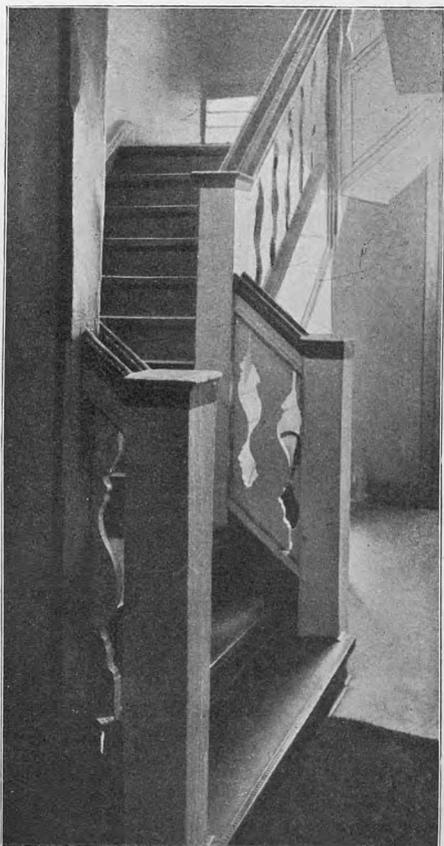

Fig. 10. Opgangen til Provsteboligen (fra 1744).

endelig hans ypperlige Indfald og kaade Udsagn. Endnu paa sine gamle Dage kunde han dristigt udbryde mod »Literaturtidenden«: »Her har vi igjen den evige Snak om det uigjenfødte, rationalistiske, det forvorpne 18de Aarhundredes Psalmecommission, som ikke vilde lade Satan gaae og brøle og sluge Mennesker, og som ikke troede, at Syndere blive rene ved at vaske sig i Lammets Blod, eller ved at deltage i Rudelbachs »store Naademaaltid« . . .

Men det ses allerede af disse sidste Ord, at han var ogsaa d. 18. Aarh.s Barn. Han havde paa fynsk Bonde-Grundlag nedfældet dets religiøse Skepticisme, saa at han fra første Færd havde været besluttet paa ikke at bruge sin theologiske Attestats til at søge Præstekald. I senere Aar var navnlig Grundtvig ham en Rædsel — ikke blot som Digter —, og det er vel ham, han sigter til, naar han 1824 triumferende meddeler sin gamle Ven Rahbek, at »Hyklerpræsten« var bleven udpebet, da han hospiterede ved Prof. Hornemanns Forelæsninger. Men han havde ogsaa som saa mange af det gamle Aarhundredes Mænd bevaret Oplysningstidens Frihedsidealer, først og fremmest Kærligheden til det dyrebareste, Trykkefriheden. Som den store Literat, han var, laa den ham jo ogsaa særligt paa Sinde. Og, skønt han var den loyale Undersaat, kom der under Sammenbrudet 1814 det Øjeblik, da han ønskede at kunne skrive paa Tysk, og da hans Kritik over Regeringspolitikken førte til Udbrud som: »Da Cæsar blev overmandet og myrdet, havde han Omsorg for at falde med Anstændighed; jeg tviler paa, at Eftertiden vil sige det om os«. I de følgende usle Aar sagde han om sig selv, men næppe med fuld Ret, at han havde tabt Lysten til al Anstrengelse i saadanne Tidër. I 1820erne var han til Gengæld varm for Grækernes Frihedskamp, og endnu i sine sidste Aar fulgte han med levende Deltagelse Frihedsbevægelserne i Frankrig, Nederland og Sverige. Med dette sidste Land forbandtes han jo ogsaa ved d. 18. Aarhundredes gamle literære Skandinavisme. Karakteristisk nok var den Skikkelse, der fyldte hans Tanker i disse hans sidste Dage, den skaanske Bondefører for Oppositionen, Nils Månsson. »Det er mig en Pokkers Bonde. Hans Mage findes ikke fra Elven af og til Sundet«. Og han sammenlignede med Vemod den Tilslutning, han fandt i sit Land, og den tilsvarende Udvikling i Danmark. »Saa langt staae vi »i saa Henseende« tilbage for vore Naboer hinsides Sundet«. —

Nyerup tilbragte næsten Halvdelen af sit Liv paa Regensen. Han havde baade boet der som Alumne og Dekan, før han 1797, 38 Aar gl., flyttede ind i Provsteboligen som Vikar for Vennen Baggesen.

Skønt han først 1814 fik den fulde Provstestilling, havde han i disse 17 Aar haft alle de med den forbundne Pligter. Ejendommeligt nok tiltog Kongen sig 1814 for første Gang Retten til at beskikke Regensprovsten, mens denne Ret tidligere havde hvilet hos det theologiske Fakultet. Rasmus Nyerup kom til endnu i 15 Aar at beklæde Stillingen, saa at han i alt havde den inde en Menneskealder, længere end nogen anden Regensprovst. Samtidig var han Professor i Literaturhistorie, Bibliotekar ved Universitetsbiblioteket og Udgiver af utallige Bøger og Tidsskrifter.²⁵

Han havde til Huse i den nuværende Provstebolig, der med sin Trappe og sine Døre den Dag i Dag vel staar som den mest uforandrede Del af den gamle Regens, der genopførtes efter Københavns store Ildebrand 1728. Denne Ramme passede til det deri indfattede Billede, thi til sin Død forblev den milde Lærde baade i Indre og Ydre — Knæbenklæder! — en ægte Søn af d. 18. Aarhundrede.

FJERDE KAPITEL

RASMUS NYERUPS SIDSTE AAR

DET sidste Decennium af Nyerups Regensregering, Tiden 1819—29, blev i mange Henseender den tidligere Tid ulig. Dette skyldtes ikke saa meget nogen Forandring hos ham selv, som at Regensianerne ved Periodens Slutning var bleven væsentlig forandrede. »Den krølede Frits«, den danske Romantiks sunde Søn med det lyriske og upolitiske Præg, han hvis eneste Interesse for offentlige Anliggender var en latent Fædrelandsfølelse, havde da vejet Pladsen for en ny og forskellig Type. 1820erne var ingenlunde den døde Tid i Danmark, som man ofte forestiller sig.

Til en vis Grad havde »Frits« ogsaa været et efterblevet Led i Udviklingen. I vort Naboland Tyskland havde Napoleonskampene givet Stødet til et kraftigere, mere almeninteresseret Studenterliv. Det var ikke noget Tilfælde, at af de 11 Grundlæggere af det ældre »Burschenschaft« havde de 9 været Medlemmer af »Lützows wilde, verwegene Jagd«. Men det var heller ikke tilfældigt, at Grundtvigs Forsøg i Januar 1814 paa at rejse Danmarks Studenter til Kamp for Fædrelandet var løbet ud i Sandet. Mens vore Studenter i de følgende Aar var fængslede af Theatret og samlede hele deres Interesse om Tylvtens Udfordring til Baggesen, dannede ved de tyske Universiteter Burschenschaft sig under Løsnet: »Ehre, Freiheit, Vaterland«. Dette var mere, end hvad Poul Møller drømte om, navnlig »Friheden« mere. Selv om Burschenschaft overtog meget fra det tidligere Studenterliv, f. Eks. Duellerne og det snørklede Studentsprog med dets Blanding af Tysk og Latin, var det nye, som tilføjedes, mere og betydningsfuldere: Et stærkt kristeligt Præg, som gav sig Udslag i Fjendskab mod Jøderne, Sans for kønslig Renhed, Modstand mod Spil og broderlig Følelse over for de andre Samfundsklasser. Endnu laa der intet politisk Program heri, man sværmede i Almindelighed

for Tysklands Enhed og Uafhængighed og var af Anskuelse snarest konservativ. Men med Ordet »Freiheit« var opstillet et Princip, der senere maatte føre til en radikal indrepolitisk Partidannelse.²⁶

Noget heraf er os heldigvis fremmed og blev aldrig optaget af danske Studenter. Dette gælder t. Eks. om Jødehadet. Da »Jødefejden« udbrod i Septbr. 1819, afholdt Regensianerne sig ganske fra at deltage i disse Gadeoptøjer, hvorved adskillige Jøder fik deres Ruder slaaede ind af Pøblen. Men Alumnerne opnaaede ikke desto mindre Ubehageligheder, da en patrouillerende Løjtnant med sit Mandskab misforstod dem, brød ind i Gaarden og regalerede adskillige af Beboerne med Kolbeslag og Sabelhug. Ja, den gamle Portnerske blev saa forslaaet af Soldaterne, at hun maatte gaa til Sengs. Nyerup gik ved denne Lejlighed som ellers tappert i Ilden for sine Alumner. Han lod ikke blot indrykke en Erklæring i Adresseavisen, der stemplede enhver som Løgner, som paastod, at Regensianere havde deltaget i Røret, men han klagede ogsaa til Politidirektøren (der forøvrigt ikke kunde befatte sig med Sagen), og han androg gennem Konsistorium hos Universitetsdirektionen om Fyldestgørelse for Regensianerne, der »i alle deres Ytringer gave tilkende, at de ansaa det langt under deres Værdighed at blande sig i Pøbel Opløb«. Resultatet blev, at Kongen paabød Nedsættelsen af en Kommission til Sagens Undersøgelse, og Nyerup noterer med Stolthed i sin Selvbiografi, at »Dommen, der blev publiceret d. 11. Okt., faldt ud til Regensianernes Fordeel«.²⁷

Men i det følgende Aar, 1820, anslaaes der nye Toner inden for den danske Studenterverden, der i mange Henseender minder om, hvad vi har hørt inden for Burschenschaft. D. 5. Juni holdtes et af de mange Aftenmøder i Regensgaarden, som i de sidste Aar var bleven saa almindelige, men denne Gang havde Studenter fra hele Byen Adgang hertil. Det var dette Møde, som gav Stødet til Studenterforeningens Oprettelse en Maaned senere, fordi det theologiske Fakultets Dekan, Prof. J. Møller, havde vakt almindelig Misstemning ved sit Paabud om, at Mødet skulde slutte Kl. 12. Men naar det lykkedes at skabe en saa kraftig Samling om den nye Forening lige fra dens Begyndelse, hang det sikkert ogsaa sammen med den Styrkelse af Samfølelsen, som fremkaldtes ved Chr. Winthers og Henrik Krøyers nye Studentersang.

»Her under Nathimlens rolige Skygge« har — ikke mindst paa Grund af sit Omkvæd — givet Anledning til mange Kommentarer i det forløbne Hundrebaar, sidst ved Jubilæet 1920 til en aandfuld

Analyse af C. Dumreicher. Og dog er der maaske endnu ikke peget tilstrækkeligt paa, i hvor høj Grad Sangen kræver Kendskab til Burschenschafts Tankegang for at forstaas fuldtud. Et Par Aar tidligere, ved Wartburgfesten 1817, var denne traadt frem baade i Tale og Sang. Her proklameredes straks i Begyndelsen, at man vilde fejre »den frie Tankes Genfødselse og Fædrelandets Redning«, og netop om de samme to Ledemotiver drejer den danske Studentersang sig. Thi »Frihed« er ikke politisk, men aandelig Frihed, og »Aanden« er Sandhed og Retfærdighed. Det samme Billede af de Studerendes Virksomhed som Aandens Havemænd mødes begge Steder, og de virker i den venligste Forstaaelse med de øvrige Samfundsklasser. Naar endelig Chr. Winther tilsidst opfordrer Kredsen til at besegle sit Løfte med et Haandslag, ender de tyske Studenter ganske paa samme Maade — efter at have brændt Tyranniets Skrifter og Symboler paa Wartenberg ved Wartburg — med at synges:

Auf! Auf! Mein deutsches Vaterland,
Ihr Brüder, reichet Euch die Hand
Und schwört: so woll'n wir's halten.

Fra dette Øjeblik er der i adskillige Aar en umiskendelig Indflydelse af tysk Studenteraand paa dansk, og som ydre Kendetegn behøver man blot at pege paa Chr. Winthers burschikose Dragt med den bare Hals og den lille Hue, eller paa Studentersprogets Terminologi, der lige til Plougs første Atellaner bevægede sig i Pereater, Burscher, fidele Brødre og Filistre. Men naturligvis, af den Lidenskab, der i Tyskland drev Medlemmer af Burschenschaft til Attentatet som Kampmiddel mod Tyrannerne, er der i Frederik VI's Danmark intet Spor*.²⁸ —

Foruden sit større Efterspil, Studenterforeningens Grundlæggelse, fik Festen i Regensgaarden ogsaa et mindre, af særlig regensiel Karakter. Alumnen Henrik Krøyer havde sammen med de to andre Formænd for Festen faaet Nyerups Tilladelse til Gildet mod at indestaa for, at der ikke skulde finde nogen »Uorden« Sted. Ikke desto mindre udbragte Krøyer selv den Aften et Pereat for Prof. J. Møller paa Grund af hans Paabud om Tidspunktet for Mødets Afslutning. Krøyer blev senere stævnet for Dekanus for at faa sin

* Ejendommeligt hedder det 1829 i en Rejsedagbog fra Sorø, at de ældste Elever, som boede paa en derværende „Regens“, „gjorde sig al Umage for at contrastere med Studenterne i Kjøbenhavn og overhovedet søge at indføre saa meget af det tyske Burschevæsen som mulig; . . . den ene Burschevise veeg for den anden . . .“

Irettesættelse, men stejlt afviste han at tage derimod og stod fast paa at have handlet ret. Først »efter længe vedholdende Vægning og uden Tegn til Fortrydelse« lod han sig tilsidst bevæge til Afbigt. Fakultetet mente ogsaa i den følgende Tid at have Grund til stadig Misfornøjelse over ham. Institutsbestyrer Gorm erklærede sig villig til med Ed at bekræfte, at Krøyer sammen med Student Fasting paa Elers' Kollegium havde anholdt ham ved højlys Dag i Kannikestræde og trukket ham ind i Kollegiets Port, hvor Krøyer med opløftet Stok truede Gorm med Prygl, fordi han ikke efter Fasting's Anbefaling havde villet antage ham til Lærer ved sit Institut. Fakultetet erklærede sig moralsk overbevist om Sandheden af Institutbestyrerens Ord. Da nu hertil kom, at man ansaa Krøyer for ustadig — han havde skiftet Studium fra Medicin til Zoologi —, og mente, at han ikke kunde være syndelig trængende, naar han baade havde kunnet tillade

Fig. 11. Henrik Krøyer.

sig den Udgift at deltage i Gildet og at være Medlem af den nye Studenterklub, saa blev Konklusionen, at Fakultetet i Efteraaret ved den almindelige Omflytning nægtede Krøyer Oprykning fra 2den Grads Kommunitetsstipendium til 3dje. Krøyer fandt sig ikke tavs heri, han klagede til Universitetsdirektionen over Fakultetet. Professor P. E. Müller havde oplyst ham om, at Grunden til Forbigaaelsen var hans, Krøyers, Optræden ved Regensfesten, men hertil havde han for det første at bemærke, at han den Gang havde faaet Løfte om, at Sagen skulde være glemt; dernæst, at Fakultetet efter Fundatsen den Gang kun kunde give ham en Irettesættelse. »Jeg ved jo ikke, hvor mange Gange det theologiske Facultet kan finde det passende, end videre at straffe mig«. Naturligvis fik han intet ud heraf. Müller forsvarede sig med, at naar man den Gang ikke havde straffet ham, fulgte ikke, at man nu skulde lade ham

»ascendere«, og Direktionen svarede da ogsaa med ganske at afvise Klagen.

Henrik Krøyers senere Historie tilhører ikke Regensen, hverken hans Grækenlandsfærd 1822 som Filhellen eller hans betydningsfulde Virksomhed som Professor i Zoologi. Selv var han senere tilbøjelig til at indrømme, at den Modstand, han i sin Ungdom havde mødt, »især skyldtes min egen Ubesindighed«. Men Billedet af en selvstændig, frihedskærlig og noget rethaverisk Personlighed bør ikke udviskes af det første Blad af Regensens Historie. Han er egentlig d. 19. Aarh.s første Regensianer.²⁹

Foreløbig fik han ingen Efterfølgere. Uroen var udløst ved Studenterforeningens Dannelse, man ønskede vel heller ikke at skabe nye Ubehageligheder for den elskede Nyerup, som paa egen Haand havde tilladt Festen 1820. Da Regensianerne i Septbr. 1822 tog Initiativet til en Studenterhyldest paa Sorgenfri af den hjemvendte Prins Christian Frederik, formede den sig ganske ufarligt som en lyrisk-patriotisk Festlighed med Sang af Oehlenschläger til Musik af Berggreen.³⁰ Ganske samme Præg havde den Højtidelighed, som Aaret efter, 1823, holdtes i Anledning af Regensens Tohundredaars-Jubilæum, og som er 1820ernes mest iøjnefaldende Begivenhed herinde. Af nærliggende Grunde skal den omtales lidt nærmere.

Rasmus Nyerup gjorde tre Uger i Forvejen det theologiske Fakultet opmærksom paa, at der var en stærk Stemning blandt Alumnerne for en Jubelfest »i den behagelige Sommertid«, men at der laa en Vanskelighed i, at man ikke kendte den virkelige Indvielsesdag 1623. Maaske havde der slet ikke fundet nogen Indvielse Sted. Ved Hundredaars-Jubilæet 1723 havde man til Mindefesten valgt Aarets sidste Dag; Indholdet havde været en Tale i »Regenskirken«, hvortil Provsten havde indbudt ved et trykt Program. Nu foreslog han i Stedet 1. Juli som Frederik II's Fødselsdag, thi »det var *Overskuddet af Indlægterne af hans Donation*, som Kong Christian IV lod anvende til at bygge Regentsen for« (Udhævelserne Nyerups).

Efterat Fakultetet havde sluttet sig til disse Tanker, saaledes at Nyerup skulde skrive »Programmet«, men selve Talen paa Grund af hans Alder og Svagelighed holdes af P. E. Müller, og efterat man dertil havde føjet en Bevilling til Regensens Oppudsning i Dagens Anledning, — den kom til at koste 654 Rdlr., — tog imidlertid Alumnerne Affære. De valgte fire Kammerater (Jespersen, Høyberg, Henningsen og Holm) til »Bestyrere« af den Fest, som de ønskede at knytte til den officielle Højtidelighed. Disse udtalte over for Professorerne:

»Vi mene, at alle Studerende, som interessere sig derfor, uden Hensyn til om de have været eller ere Regentsianere, bør, saavidt Pladsen tillader, kunne deeltage i Festen«. Gaarden skulde illumineres ved Lys i Vinduerne og Lamper i Træerne, der burde anbringes et Transparent med Christian IV's kronede Navnetræk og Valgsprog ud til Købmagergade. Man tænkte sig at begynde ved 8-Tiden med »et tarveligt Aftensmaaltid med kold Spise«, mens Honoratiores samtidig for Betaling fik et Par Retter varm Mad i en Sal skraas over for Regensen i Købmagergade Nr. 2. Senere skulde alle samles i Gaarden til Sang med Musikledsagelse, og Kl. 10 kunde Illuminationen fange an, »Længer end til Kl. 12 antages naturligvis Festen ikke at kunne vare.« Man endte med den fine Antydning, at Facultetet skulde »ei alene billige, men ogsaa understøtte dette vort Taknemligheds Offer«. Nyerup sluttede sig ivrigt til dette Program: »Alting forekommer mig at være vel overveiet. Dog — tilføjede han — kan det maaske synes, at en Transparent til Hæder for Christian IV er en Udmærkelse, der enten maatte have sit Udspring fra selve Facultetet, eller slet ikke finde Sted.« Heri var dog de theologiske Professorer ikke enige med ham; de ansaa det tværtimod »ikke for passende at anvende noget af Stiftelsens Midler til Transparenter eller anden Zirat«. Det endte med, at det hverken blev Fakultetet eller Provsten, men Regensianerne selv, der afgjorde Kompetencestriden ved at tage sig af Christian IV og lade opstille et Transparent med hans Brystbillede og »Regna firmat pietas« uden for det mellemste Kirkevindue. Nyerup udbad sig derimod Tilladelse til paa egen Bekostning at anbringe et Transparent til sin Ungdomsven Hviids Minde paa Træet midt i Gaarden. Om det er blevet til noget dermed, fremgaar dog ikke af Beskrivelsen af Festen.

Fakultetet gik virkelig med til at »understøtte« Alumnernes Forslag, det paatog sig Udgiften med Belysningen af Vinduerne til Gaarden og af den store Lind. Alumnerne synes at have ventet sig noget mere og ikke at have været fuldt tilfredse. De fire Bestyrere svarede, at man ønskede selv at betale en Illumination til Gaden, »især da Publicum nu har hørt saa meget om Festen og sikkert venter det«. Alle Alumnerne vilde »deeltage i den ubetydelige (Hm!) Bekostning derved«.

Der er allerede i disse Forberedelser adskillige Træk, som fængsler Opmærksomheden. Skønt der er langt til Klokkerstillingens Opretelse, ser man Regensianerne straks paa egen Haand vælge deres Repræsentanter, og Professorerne svarer med et venligt Kniks:

»Bestyrernes Navne ere allerede Borgen for, at alting vil skee sømmeligen«. Et vist latent Selvstyre har sikkert til alle Tider bestaaet paa Gaarden. Dernæst føler Regensianerne sig ikke saa meget som Korporation, men snarere som en Slags Repræsentanter for alle Studenter, som anses for interesserede, og som man gerne vil have med. I det »tarvelige Aftensmaaltid« kom da ogsaa 383 Mennesker til at deltage, og lægger man dertil de 70 Honoratiores fra Købmagergade, var der altsaa langt flere Ikke-Regensianere end Regensianere til Stede i Gaarden om Aftenen. Dog har der vel nok været en Del »afdøde« (c: Udflyttede), med ved Festen d. 1. Juli.

En ganske mærkelig Episode, der imidlertid er forbleven ubekendt til vore Dage, knytter sig endnu til Festforberedelserne. Statsminister Ove Malling mindede Kong Frederik VI om, at Regensurets Klokke i sin Tid ogsaa havde kunnet benyttes til Ringning ved højtidelige Lejligheder, men da den var bleven misbrugt ved et Opløb 1793 af nogle Ikke-Regensianere, var det den Gang ved kgl. Befaling blevet paabudt at hindre sligt for Fremtiden, hvorfor man havde taget Knebel og Tov bort fra Klokken. Nu mente Malling, at der forelaa en passende Lejlighed til at glæde Studenterne og styrke deres Loyalitet ved at give dem »den ringende Klokke« tilbage, »ikke fordi en saadan Ringning har i og for sig selv saa megen Værd, men fordi dens Afsavn ved Høitideligheden ideligen minder om en begaaet Forseelse og et derover tilkiendegivet Mishag af Landets Fader«. Han pegede desuden paa, hvor mærkelig Tonen havde forandret sig i de forløbne 30 Aar, saa at de københavnske Studenter nu udmærkede sig ved Orden og Sædelighed frem for andre Universiteters, ja selv Aanden i den nys oprettede Studenterforening var et Bevis herpaa. Hvis Regensianerne fik Klokken tilbage, kunde den i Fremtiden anvendes ved Doktordisputatser og lignende Højtideligheder, der, medens Universitetsbygningen laa i Ruiner, holdtes i Regenskirken, og for at undgaa eventuelle nye Misbrug, kunde man indrette det saaledes, at Tovet endte i et aflaset Rum, hvortil Regensprovsten havde Nøglen(!). Men Kong Frederik VI resolverede d. 21. Juni egenhændig fra Rensborg paa denne Ansøgning, at »da Vi nu ikke nøie erindre Anledningen til, at Ringningen med bemeldte Klokke blev afskaffet og derfor ikke kunne bedømme Sagen«, skulde det have sit Forblivende ved den tidligere Beslutning.

Festen forløb iøvrigt programmæssigt og smukt, saaledes som det fremgaar af den officielle samtidige Beretning. Ved Middagstid bevægede de indbudtes Skare sig fra Provsteboligen over i Kirke-

salen, hvor Berggreens Kantate blev afsunget, og Peter Erasmus Müller talte Latin. Hovedvægten kom dog til at ligge paa Aftenfesten under Linden. Den ydre Ramme herom skildres af Regensens gamle Historieskriver paa en ligesaa karakteristisk som uovertræffelig Maade: »I et af Kirkevinduerne ud til Kjøbmagergade saaes i Transparent Stifterens Brystbillede, omgivet af en Stjernekrands, og hans bekjendte Valgsprog »Regna firmat pietas«. Inde i Gaarden var der op mod Nabobygningens Muur opreist en 5 Alen høi Hække af Grangrene [altsaa for at skjule Medaljens uskønne Revers!], behængt med farvede Lamper; i dens Midte brændte Christian IV's transparente Navnetræk, nedenfor saaes to mod hinanden vendte Løver og atter her Valgsproget, og paa hver sin Side kneisede to høie blussende Kandelabrer. Mangfoldige farvede Lamper smykkede den gamle Lind og hang i Guirlander omkring den hele Gaard, der desuden oplystes ved tændte Fakler og Lygter samt ved Glandsen fra de illuminerede Vinduer — og over det Hele brændte endnu oppe paa runde Taarn Kong Christians transparente Navnechiffer. Runde Taarn var iøvrigt ikke det eneste Punkt udenfor Regentsen, der ved sin Udsmykning forherligede dennes Fest: ogsaa største Delen af store Kannikestræde, mange Bygninger paa store og lille Kjøbmagergade, i Krystalgade og Landemærket, ja selv det fjerne Valkendorphs Kollegium vare illuminerede.«

Det Billede, som udfoldede sig herinde, da gamle og unge mødtes i den milde Sommeraften, og Basuner lød oppe fra Rundetaarn, var Rammen værdig, men forskellig fra Juniaftenen 1820. Ikke om Selvhævdelse og Protest, men om det fælles Grundlag sang man denne Gang, først og fremmest i »Kong Christian lægger ned sit Sværd«. Var det de tilstedeværende Autoriteter, der herigennem lagde deres Tryk paa Forsamlingen? Næppe alene; der var paa Forhaand en anden Stemning ved denne Fest end tidligere. Derfor peger Jubilæumsaftenen 1823 ikke fremefter, men den hviler i sig selv og har dog sin Værdi. Blottet for Mislyd, som den var, førte den — med Reinhardts Ord — til, at »for samtlige Tilstedeværende staaer endnu den 1. Juli 1823 som et af de smukkeste Minder fra Studenterdagene.«

Det uundgaelige Efterspil var ogsaa af en behageligere Art end 1820. Fakultetet havde, som det vil erindres, ikke stillet sig synderligt rundhaandet over for Alumnerne og bl. a. overladt disse selv at betale Udgiften til Gildet i Gaarden. Det skrev senere til Universitetsdirektionen, at man ikke havde anset det for passende, »at anvende Noget blot til Zirat for Aftenens Fest, eller ved forud at love Regen-

zianerne Understøttelse at foranledige end flere Udgifter«. Nu viste Regensianernes Regnskab imidlertid en samlet Udgift paa 874 Rbd., og et Underskud paa 93 Rbd. Dette Underskud foreslog Fakultetet Direktionen at dække, hvilket ogsaa skete. Vi ser nu let, at Følgen heraf for Fakultetet blev, at man i Fremtiden kunde hævde at have baaret Hovedudgifterne ved Jubilæet, nemlig Bygningens Reparation (654 Rbd.), Gaardens Illumination (64 Rbd.) og Underskuddet (93 Rbd.), ialt 811 Rbd., mens Alumnerne kun overtog 781. At ogsaa Regensianernes Stemning er bleven forbedret herved, tør formodes.³¹

En anden Sag var det, at Jubilæet 1823 gav Anledning til, at man i mange Aar derefter holdt aarlig Stiftelsesfest d. 1. Juli. Da Nyerup var gaaet i sin Grav, og en ny Aand herskede paa Regensen hos Provst og Alumner, kom det ikke til at gaa saa harmonisk til som ved den første Lejlighed.

Men Nyerup var nu selv ved at blive gammel, og dette kunde ikke undgaa at sætte sit Præg paa hans Ledelse af Regensen i 1820erne. Allerede længe før Jubilæet havde han klaget over Svagelighed. Ved sin Hustrus Død 1818 havde han følt det, som om han havde mistet sin »halve Sjæl«; fra da af maatte hans yngste Datter styre Huset for ham. Aaret efter mistede han Synet paa det højre Øje, og i Tyverne led han stadig af Rosen i Benene, saa at han ikke kunde vandre ud til sin gamle Ven paa Bakkehuset og drøfte fælles Interesser, literære Emner, med ham. Af sin eneste Søn, der døde tidlig i Vestindien, havde han nærmest kun Sorg. Han følte sig ensom og skrev allerede 1824 vemodig til Rahbek: »Du har storlig Ret, at det bliver mere og mere øde om os, da en efter anden pikker af«.

Fire Aar senere havde Nyerup en tydelig Følelse af, at han havde overlevet sin Tid: »Dag for Dag føler jeg mere og mere, at jeg bør gaae ud af Scenen og lade de yngre raskere Acteurer træde op«. Det var ikke blot Hukommelsesevnen, som aldeles var svunden, men da Molbech udgav sin Anthologi, indrømmede Nyerup beskedent, at denne forud for ham havde »de moderne æsthetiske Grundsætninger, som vi i vor Tid ingen Ahnelse havde om«. Ikke en Gang denne forsonlige Grundstemning over for Nytiden kunde han altid bevare. Ikke nok med, at han til det sidste vedblev at hakke paa sin gamle Rædsel, Grundtvig: »Vel var han engang en Stjerne paa vor poetiske Horizont, men nu skinner han ikke mere end en Praas eller Siv.« De Bemærkninger han tilføjer om Grundtvigs Digt ved sin Moders Død, er virkelig vittige. Men ogsaa den nyeste Skole, »Heibergs spidsfindige Dialektik og Skolastik« fyldte ham med Uvilje. »Bliver

han ved at skrive det dunkle, abstrakte, for jævn Menneskeforstand uforstaaelige Sprog, saa maa jo dog Flyveposten omsider gaae ind . . . Det er Tiden, som har skaffet os disse Fosterbørn af Gøthes, Schlegelernes, Tiecks, Schellings og Hegels Skole, vore Hejbergere, Haucher, Hjorter, Molbecher, Adolf Boyer, Sibberner o. fl., som, ifølge Naturens Orden, skal løse os af.³²

En Trøst for ham i denne Nedgangsperiode var det, at han ved sin Flid og Fordomsfrihed bevarede Ungdommens Sympati. Den kulminerede vel i Okt. 1826, da han paa Skydebanen fejrede sit 50 Aars Studenterjubilæum, og ved sin Hjemkomst til den illuminerede Regens modtoges af Studenterne med Sang som »Vor ældre Broder Du!³³ Med Iver varetog han da ogsaa stadig Regensianernes Interesser; saaledes fik han i 1824 paa Grund af Tyveri af Tran til Lamperne det altfor store Karlehold (33) indskrænket til 12. Sagen lagdes til en vis Grad i Alumnernes egne Hænder, idet Nyerup overdrog det til en halv Snes af de ældste, deriblandt den senere Overlærer F. C. Olsen, at udpege de Karle, som de af Erfaring vidste, at Regensen kunde være tjent med. Listen over de udnævnte Karle blev liggende hos Provsten, som for Fremtiden skulde vaage over en god Supplering af dem. Vistnok ved samme Lejlighed (de nævnes første Gang 1826) indførtes Karleinspektørerne, to Alumner, som af Provsten udnævntes til at have det daglige Opsyn med Karlenes Virksomhed. Aaret efter fik Nyerup gennemført, at Alumnerne ikke blot som hidtil om Morgenen, men hver Eftermiddag og Aften kunde faa kogt Vand til The frit hos Portneren. Saadanne Smaareformer vidnede i hvert Fald om, at han aldrig tabte sin Opgave som Regensprovst af Syne.³⁴

Men selv for Regensianerne gik det efterhaanden op, at han havde passet bedre for Stillingen i d. 18. Aarh., hvis uselvstændige Videnskabsdyrkeres Præg han bar. Hans medfødte Magelighed, hans manglende Sans for Sirlighed og Orden bidrog til, at han efterhaanden mere kom til at nyde Kærlighed end Respekt. Selv hans varmeste Beundrer indskrænker sig til at bedyre, at hans Mildhed »i det Hele taget ikke blev misbrugt«. »I det Hele taget«, gentager han, »men ingen Regel uden Undtagelse.« Sandheden byder at tilføje, at der vist snarere er Tale om Undtagelser. Den første af disse er Regenskroen. Denne mærkelige Institution var ikke blot blevet et almindeligt Frokoststed for alle Studenter, den var ogsaa et Centrum for ganske uregensielle Foretagender, f. Eks. Udpibningen af Overskous Skuespil »Farens Dage« paa det kgl. Theater. Nyerup lukkede Øjnene

for alle Misbrug. Ganske belysende for hans Styrelse er to Opslag i Skabet i Porten fra 1825. Den 8. Maj hedder det: »Ingen Sang paa Regentsgaarden maa naturligvis være Følgen af en Klage, som er kommen mig for Øre. Nogle Regentsalumner har nemlig besværet sig over, at Sangen her paa Gaarden forstyrrer dem i deres Studeringer og hindrer dem fra at nyde den Ro, som de ansee sig for berettigede til at kunne gjøre Krav paa. Følgelig maa den Syngen under aaben Himmel, hvormed iaftes atter blev begyndt, foreftertiden aldeles ophøre.« Men saa maa nogle Regensianere have rørt hans Hjerte, for Dagen efter kommer et nyt Opslag: »I Anledning af mine Herrer Commilitoners Skrivelse til mig, som er bleven Vedkommende forelagt, finder man, at Sang paa Regentsgaarden i Tasmørket nok kan tillades.«

Men paa andre Punkter undgik han ikke Konflikter. D. 4. Decbr. 1826 ansøgte 17 Alumner om at »maatte dispenseres fra et ved denne iøvrigt ypperlige Stiftelse utaaeligt Tjernerdespotie«. Det var den to Aar gamle Indretning med de 12 faste Karle — »Opvartere«, som de ogsaa kaldtes, — der følte af dem som en Indskrækning i en gammel Frihed. Regensprovsten opfordrede imidlertid de to Karleinspektører (stud. theol. Rosendahl — der endte som Præst i Urlev og Stenderup i Vejle Amt — samt stud. jur. Hjort) til at udtale sig mod de sytten, og selv stillede han sig paa samme Side. To af Alumnerne, deriblandt Ansøgningens Forfatter C. F. M. Sarauw, holdt imidlertid ud i deres Modstand. I Jan. 1827 klagede Nyerup over, at de »illudere den af Facultetet trufne Indretning,« ved at lade en Karl ude fra Byen komme ind og betjene sig paa Regensen. Helt venskabeligt synes denne Dissonans altsaa ikke at være forløbet, selv om den sikkert har opløst sig i Regensprovstens Sejr.³⁵

Alvorligere var et Stridsspørgsmaal, som rejstes faa Maaneder før Nyerups Død. Anledningen var, at han paa Fakultetets Befaling havde opslaaet en trykt Bekendtgørelse i Porten, hvorved han indskærpede en gammel Anordning (»Enhver Regentsianer skal holde sine Vinduer ved Magt«), og hertil havde føjet den Erklæring, som Repræsentanterne for Regensen havde afgivet 1792, da Jernstængerne blev tagne bort fra Vinduerne, og Porten til Gengæld holdt aaben til Kl. 12 (»dersom Nogen endda skulde være saa nedrig at gaae ind igiennem Vinduerne, at han da strax udelukkes fra Stiftelsen, der kun bør være for honette Folk«). Loven er ærlig, men . . . Der er aabenbart blevet begaaet adskillige »Nedrigheder« mellem 1792 og 1829.

63 Alumner — i Spidsen for disse Chr. R. Arendrup, F. Riegels og

F. Schjøtt — fremkom som Svar paa Opslaget med et Andragende om, at Porten maatte holdes aaben ogsaa efter Kl. 12. Ikke uden Brod mod deres gamle Ven erklærede de, at Fakultetet umuligt kunde være gaaet frem paa denne Maade, »hvis Sagen itide var bleven berørt og fremstillet fra sine rette Sider af Alumnerne selv. Disse og alene disse er det nemlig, for hvilke Regentsens mange og tiltagende Mangler er følelige.«

De mente »med Grund at kunne beklage os.« Selv om det ikke stemmede med god Orden at komme hjem hver Aften efter Kl. 12, var en enkelt Undtagelse dog ingen Uorden. »Et saa liberalt tænkende Facultet« kunde ikke for Alvor ville udelukke dem fra Familieomgang og selskabelige Fornøjelser. Passagen gennem Vinduerne var hidtil bleven ignoreret baade af Politiet og Regensianerne og havde meget sjældent givet Anledning til Misbrug. Nu var de bragte i Forlegenhed ved deres Forgængeres »stærke Ord« om Nedrigheden, som de ikke vilde gøre til deres egne.

Men havde Fakultetet endelig sine Betænkeligheder ved at holde Porten aaben efter Kl. 12 Nat, var »intet lettere« end at finde paa en Maade, hvorpaa de kunde komme ind, uden at Kontrollen med, at de førte et ordentligt og sædeligt Levned, led Skade. Med denne mystiske Udtalelse sluttede Ansøgningen.

Denne Protest gik naturligt nok Nyerup til Hjerte. Han fandt, at man havde forstaaet at følge med Tiden, da Klokkeslettet for Portlukningen, som i det 18. Aarh.s første Halvdel havde været Kl. 9 om Vinteren og Kl. 10 om Sommeren, i den anden Halvdel henholdsvis Kl. 10 og Kl. 11, nu baade Sommer og Vinter var Kl. 12. Men naturligvis: »Ved den Tone, som nu hersker i Kiøbenhavn, kan Alumni desuagtet blive udsatte for den Ubehagelighed, ikke at kunne komme hjem i rette Tid. Aftenselskaberne i Kiøbenhavn ere blevne Midnattselskaber, Familieballer blir (ved Lirernes Hiælp) hyppigere, og Regentsalumnerne deltage nu oftere i Familieomgang og selskabelige Fornøielser end i den Tid, da jeg som Alumnus laae her paa Stiftelsen«. Da nu Studenterne sagde, at »intet var lettere« end at udfinde en Maade til at komme ind efter 12 samtidig med, at der var Kontrol for »et ordentligt og sædeligt Levnet«, havde han overdraget til Karleinspektørerne (Arendrup og Markmann) samt Riegels paa Alumnernes Vegne at opsætte et Udkast. Men foruden de heri foreslaaede 3 Adgangsmaader kunde han selv tænke sig en fjerde, nemlig at der anskaffedes nogle Nøgler, som deponeredes hos Portneren og af denne udleveredes mod Kvittering.

Saa kunde Portneren om Morgenens aften Nøglerne og aflevere de indsamlede Beviser til Provsten, for at denne kunne have Overblik over Alumnernes Liv og Færden. — Fakultetet kunde imidlertid ikke følge Provsten i denne Liberalitet. Det henholdt sig til det en Gang bestemte og betragtede det som »aldeles upassende« at overlade det til Alumnerne selv at komme hjem paa Gaarden, paa hvad Tid af Natten de maatte behage. Det højeste, de theologiske Professorer vilde gaa med til, var, at Nyerup paa enkelte Helligdagsaftener maatte paalægge Portneren at sidde oppe til Kl. 1 for at kunne lukke ind, samt at Provsten enkelte Gange i bestemt Anledning lod Alumner, som han havde særlig Tillid til, faa Nøgle. Videre end til dette Fremskridt naaede man da heller ikke i Nyerups Dage.³⁶

Den Kritik, der havde rejst sig mod ham, formaaede dog ikke at sprænge det Hengivenheds Baand, som trods alt knyttede de unge til ham. Da Rasmus Nyerup, 70 Aar gammel, gik bort d. 28. Juni 1829, slog Sympatien for sidste Gang ud i høj Lue, og al Kritik var glemt. D. 2. Juli, efter at Alumnerne havde sunget ved deres »tabte Fader«s Kiste i Regenskirken, bar de den lange Vej fra Regensen helt ud til Graven paa Assistens Kirkegaard. Med ham bar de ogsaa den gamle fredelige og tillidsfulde Tid ud af Regensens Port.³⁷

FEMTE KAPITEL

F. C. PETERSENS FØRSTE REFORMER

EFTER en Menneskealders Forløb stod man atter over for en Nybesættelse af Stillingen som Regensprovst.

Stillingen blev dog ved samme Lejlighed underkastet en Forandring. Nyerup havde foruden Provst været Notar ved det theologiske Fakultet, men derimod som overordentlig Professor i Literaturhistorie ikke oppebaaret Løn. Nu blev der truffet den Ændring, at Notariatet bortfaldt, men at Stillingen som Regensprovst skulde kunne overdrages alle Professorer ved Universitetet som Tillægsembede, undtagen Professores ordinarii i det theologiske Fakultet, fordi Provsten var dettes underordnede. Som Følge heraf nedsattes Lønnen, der jo blev en Tillægsløn, fra 500 Rbd. til 300, hvortil kom Fribolig og Brændsel. Men til Gengæld skulde Provsten kunne beholde sit Embede, naar han som Professor blev Medlem af Konsistorium, hvilket betød, at han fik de tabte 200 Rbd. tilbage.

Angaaende Besættelsesmaaden herskede der Tvivl. Fakultetet hævdede, at Fundatsen af 1777 § 3, hvorefter det selv skulde antage Provsten, stadig stod ved Magt, og at den kgl. Forordning af 3. Juni 1809 (om Ophævelsen af Kalds- og Birkeret) kun kunde gælde for Præste- og Dommerembeder. Det kedelige var imidlertid, at Professorerne ganske vist tidligere havde kaldet Provsten, men at det sidste Gang, nemlig da Nyerup 1814 var bleven »virkelig« Provst, havde været Kongen, der efter Universitetsdirektionens Indstilling foretog Beskikkelsen. Hvad nu? Direktionen dristede sig ikke til selv at afgøre Spørgsmaalet, men forelagde Frederik VI tre Alternativer, nemlig 1) at Kongen skulde beskikke Provsten, 2) at han skulde overlade Fakultetet denne Ret, eller 3) at Fakultetet skulde stille Forslag, men Kongen have selve Afgørelsen. Det er karakteristisk for Kongen, at han ikke en Gang vilde gaa ind paa den beskedne Medvirken, som

bestemtes for Professorerne efter det sidste Forslag. Han valgte det første Alternativ.

Endnu stod det tilbage at vælge mellem Ansøgerne. Der var ialt 9, af disse gik imidlertid de tre straks fra, Professor J. Møller som Medlem af det theologiske Fakultet, og to andre paa Grund af manglende Kvalifikationer. Af de tilbageværende seks Herrer (F. C. Sibbern, F. C. Petersen, H. N. Clausen, Rasmus Rask, G. Begtrup og C. Molbech) saa man bort fra Begtrup, der paa Grund af sin Tunghørighed stod i ringe Forbindelse med Studenterverdenen. Herefter var Sibbern den ældste »og besidder alle de Egenskaber, som for denne Stilling formentlig udfordres«. Men da han samtidig var rykket ind i Konsistorium, ansaas han hermed for forsørget. Den næste i Anciennitet var Petersen, der ansaas for »vel skikket« og trængende. Universitetsdirektionen indstillede hans Udnævnelse til Kongen, og d. 17. Nvbr. 1829 beskikkedes han til Regensprovst.³⁸

Altsaa: Uden nogen virkelig Mandjævning, men først og fremmest efter Anciennitetshensyn afgjordes dette Spørgsmaal. Skønt der umiddelbart efter Petersen i Rækken kom en Mand som Clausen, der hørte til Universitetets betydeligste Lærerkrafter, kunde han ikke komme i Betragtning. Den Tanke kan ikke afrystes, hvor forskellig Regensens Historie vilde have udviklet sig, hvis han i 1830erne og 1840erne havde staaet som Institutionens Leder.

F. C. Petersen fik en Instruks, der forøvrigt var den samme som Rasmus Nyerups fra 1818. Foruden at efterkomme de trykte Fundatser, Reglementer og Anordninger, skulde han i de enkelte Tilfælde følge de Bestemmelser, som Fakultetet gennem Dekanen meddelte ham. Disse tilsigtede navnlig »at vedligeholde Orden og gode Sæder imellem Stiftelsens Alumner. Bemærker Præpositus, at Uordner have indsneget sig, haver han, hvis disse ikke ved en »admonitio paterna« [faderlig Formaning] kunne forebygges, at indberette disse til Facultetets Dekan«. Iøvrigt skulde Provsten holde Bog over alle Alumner med Notitser om, naar enhver havde faaet Stipendiet. Han skulde overvaage, at de alle boede paa Regensen; til Bortrejse uden for Ferierne krævedes det theologiske Fakultets Samtykke. Maanedligt skulde han udbetale Kommunitets- og Regensstipendiet, og et Par Dage efter Udbetalingen tilsende Dekanen de indkomne Kvitteringer. Endelig var det hans Pligt to Gange aarligt, i April og Oktbr. at modtage Ansøgningerne om nye Pladser, paase, at de var forsynede med de fornødne Attester, gøre Uddrag af dem og rubricere dem efter Dekanens Bestemmelse.³⁹

Det er de samme Bestemmelser — bortset fra det sidste Punktum — som den Dag i Dag har Gyldighed, skønt der ikke længer forelægges Regensprovsten nogen Instruks til Underskrift ved hans Embedstiltrædelse.

I Professor F. C. Petersen havde Regensen faaet en Forstander af en ganske anden Støbning end Forgængeren. Petersen var en Duksenatur med Udmærkelse til alle sine Eksaminer, lige til den theologiske Embedseksamen 1811. Han var bleven optaget i Bakkehuskredsen og gik her under Navnet »den bedre« eller »den bedre Græker«. Skønt hans Breve til Kamma Rahbek er holdt i en fortroligt spøgende Tone, viser de ham dog navnlig som indgaaet med den satte Del af Bakkehusets Venner: Med »Fader Æolus«, alias »Danmarks lærdeste Præst«, Provst Engelbreth i Lyderslev, med »gamle« Werlauff og med J. P. Mynster. I eet Punkt mindede Petersen om Nyerup, nemlig i hans Uvilje mod Uklarheden og Fanatismen hos Grundtvig. Han fortæller saaledes Kamma, hvorledes Mynster har forelæst for ham »af de mærkværdige Aktstykker, som virkelig ere mærkværdige Bidrag til paa den ene Side at karakterisere Dumhed, Forvirring i Sindet, Overmod, Hyklerie etc. etc., og paa den anden Side sand Christelighed og sand Fornuft, som ingen af os tager i Betænkning i en saare udmærket Grad at tillægge vor Præst«. Men der er ogsaa her en Forskel mellem Nyerup og Petersen, den Forskel, som fulgte af, om man levede samtidigt med Bastholm eller med Mynster.

Men Petersen var ikke blot en lærd Yngling, han var ogsaa en skrøbelig og pylrende Natur, der gav Kamma Rahbek en lang Skildring af, hvad han havde lidt paa en lang Rejse med sin Familie, om den »fortvivlede« Nat i Køge under en Dyne, som vejede mange Lispund, og om hvorledes han havde maatte afbryde Rejsen og vende tilbage til København. Han var et udpræget Stuemenneske, som nok kunde lide at blive forkælet, og da han som 26aarig Kandidat havde faaet Huslærerplads hos Grev Baudissin paa Rantzau ved Plön, talte han vel om sin Længsel efter »det kiære Bakkehus, der i Sandhed hører til det Kiæreste, jeg her paa Jorden har fundet«, men han hyggede sig samtidig rigtigt i de velstaaende holstenske Forhold. Han besøgte det nærliggende Kiel og tilbragte nogle særdeles behagelige Dage sammen med den berømte Prof. Dahlmann, der forøvrigt saa »ganske forskrækkelig urgebürgisch« ud; han overværede ved samme Lejlighed her en Fejde mellem Studenterne og Haandværksburscherne, som tvang de sidste til at udvandre fra

Byen for nogle Dage. »Jeg har set lidt af det tydske akademiske Liv i Nærheden. Det er dog herligt at tilbringe nogle af sine Ungdoms-aar i fuldkommen uafhængig Frihed. De bedre tage herfra en Skat med sig, som i Livets paafølgende Forhold er af uberegnelig Værd. Misbrugene opveie langt fra ikke det Gode«. — Det er ikke de Betragtninger, som man vilde vente af den senere Regensprovst Petersen. Varigere Betydning har det vel, at han fik sit Ophold i Holsten i den sidste Periode, da et frugtbart Samliv var muligt mellem danske og tyske i Følelsen af, at de var Borgere inden for samme Stat. Petersen fik her sin Helstatsfølelse styrket, samtidig med at han delte sine holstenske Venners Sympati for de preussiske Troppers Tapperhed i Kampen mod Napoleon og nærede Medfølelse med de arme Kiel-Professorer, der ogsaa rantes haardt af Statsbankerotten 1813*.

Efter halvandet Aars Udlændighed vendte Petersen tilbage til København, og samtidig med at han disputerede for Doktorgraden over et filologisk Emne (Æskylos), søgte han med Held at faa Føden indenfor ved Universitetet. Godt og vel 30 Aar gammel lykkedes det ham saa at realisere det for unge Videnskabsmænd almindelige Ønske om en Udenlandsrejse. Han havde valgt klassisk Arkæologi til sit Specialstudium, og man spørger med nogen Interesse om, hvor vidt den lærde Ynglings Vingefang var vokset. Ogsaa nu foreligger der autentisk Materiale til Besvarelse heraf, Brevene til den faderlige Ven Mynster. Med Iver ser man ham heri studere de sydtyske Kunstsamlinger, særlig i Dresden og München; »dog, jeg har Gud skee Lov den Egenskab at kunne lade berømte Mænd i Roe og berømte Samlinger useete, naar de ikke nærmere angaae mig, hvormed jeg dog ikke gandske vil sætte mig i Classe med den Engellænder, der efterat han ved sin Ankomst til en vis Bye havde faaet den Underretning, at der slet ingen Mærkværdigheder var, udbrød: Herren være Lovet! og blev der flere Uger«. Ivrigt sysler han da ogsaa med den Tanke, at skabe en Afstøbnings-samling i København, hvad der vilde være saa vigtigt for Videnskaben og Kunsten. Og at han er i Stand til at føle ægte Begejstring for sit Emne, fremgaar af hans Omtale af en Afstøbning af den berømte Gruppe paa Monte Cavallo i Rom: »Saa uenig man end er om Mesteren og Tiden, saa vist er det dog, at den hører til det høieste, menneskelig Kunst nogensinde har frembragt«. Paa den anden Side

* Dahlmanns Gage paa 500 Daler udbetaltes i „blaae Sedler“ og blev saaledes kun 100 Dir. i gode Penge, hvoraf han skulde betale de 96 i Husleje.

vidner det om hans sunde Udvikling, at han slutter sig til »den vistnok sande Grundsætning«, at Kopiering af Mesterværker ikke er nogen virkelig Skole for en Kunstner.

Men ikke for ingen Ting sysler han kun med, hvad der »angaar« ham, d. v. s., han er den lærde Specialist uden Evne til at favne om den Verden, han er bleven sluppet ud i. Paa nydeligt cicero-niansk Dansk bekranser han ganske vist Dresden; »baade Natur og Kunst have forenet sig i at gjøre dette Sted ligesaa behageligt som lærerigt«; men man ser let, at Roserne er af Papir. Papirerne er selvfølgelig i Orden, men virkelig Kunst- og Natursans skorter det paa. Petersens Breve vidner om Orden og maalbevidst Energi, ja Stræberi, men de er tørre, der er ingen Lidenskab i dem, ja knap nok godt Humør. Derimod kan der nok være et satirisk Glimt i Øjet, som naar han fortæller, at »Steffens paa Svadas Vinger flyver en Tour om i Tydskland; det fortjener at bemærkes, at han ingen Knebelsbarter har«. Formodentlig var det lignende Grunde, der her dikterede hans Aversion, som over for Grundtvig. Petersen havde egentlig aldrig været ung, det fremadstormende og kaotiske var hans Væsen inderligt imod. Hans Begejstring for det kielske Studenterliv havde været temmelig overfladisk. Inderst inde har han altid været den samme, som naar han senere satte »den litteraire Pøbel og samvittighedsløse Radicale« paa den ene Side i Modsætning til »enhver fornuftig og sindig Mand« paa den anden.⁴⁰

Dyden belønner sig selv og vorder end ydermere belønnet. Fra 1818 indtog F. C. Petersen den mere ansete end indbringende Stilling som ekstraordinær Professor i klassisk Filologi ved vort Universitet, saaledes at han navnlig dyrkede Arkæologien. Han var en flittig og omhyggelig Universitetslærer, der var vellidt af sine Studenter paa Grund af sin Omsorg for dem. Han viste ogsaa den Interesse at træde ind i Studenterforeningen 1823, paa et Tidspunkt da Regeringen aabenbart var ganske beroliget med Hensyn til dens Tendens. Men af Originalitet var der ikke meget i hans Værker, og det er karakteristisk, at han lagde en stor Del af sit emsige Arbejde i Virksomheden som Redaktør af »Maanedsskrift for Litteratur«, hvor Molbech var en af Hovedbidragyderne. Men er der ikke megen Saft i Petersen, har han til Gengæld en ikke ringe Portion Kraft, og det gør helt godt at se, med hvilken Fasthed og Retlinjethed, han røgter sit Hverv. Han var ikke en af de rige Aander, men han var en Mand helt igennem. Han skulde komme til at lægge lignende Egenskaber for Dagen i sin Stilling som Regensprøvt.

Fra den Dag, den knapt 43aarige F. C. Petersen tiltraadte sit Embede, begyndte han at føre den Dagbog, »Diariet«, som endnu er bevaret med et lille, regelmæssigt skrevet Bind for hvert af de tredive Aar, da han ledede Regensen, og danner en af de vigtigste Kilder til dette Tidsrums regensielle Historie. Men den er kun et

Fig. 12. F. C. Petersen.

af de mange Minder, som endnu bestaar om hans Virksomhed. I Provstearkivet og det theologiske Fakultets Arkiv møder man Mængder af hans omhyggeligt udarbejdede og smukt skrevne Indberetninger og Betænkninger, som vidner tydeligt om, at Regensen aldrig før eller siden har haft en Foresat, der med en saadan Energi gik op i sin Opgave. Et enkelt Træk skal her anføres. Da han i Novbr. 1835 havde gennemgaaet Trangsvidnesbyrdene ved Ansøgningerne om Kommunitetspladser, noterede han i Dagbogen: »Jeg har anvendt 6 Dage aldeles udelukkende paa dette Arbejde, med Undtagelse af Forelæsningsti-

merne og den Tid, jeg d. 19de anvendte til Modtagelsen af de nye Alumner«. ⁴¹

Denne Interesse og Energi var tillige parret med et stærkt Initiativ. Et af de vigtigste Resultater heraf var vel den Udvidelse, han kort efter sin Tiltrædelse fik gennemført af Kommunitetsalumnernes Antal. Allerede Nyerup havde peget paa det betænelige i, at de islandske Studenter uden Hensyn til Trang som særligt privilegerede gik forud for fattige danske studerende til det stærkt begrænsede Antal af Kommunitetspladser, ja oven i Købet straks fik dobbelte Portioner af Stipendiets første Grad. Universitetsdirektionen havde dog heroverfor peget paa Fundatsens bindende Bestemmelser, og da Nyerup ikke kunde anvise nogen praktisk Udvej, førte hans Beklagelse til aldeles intet.

Nu tog imidlertid F. C. Petersen paa ny Sagen op i Septbr. 1831.

Han indrømmede det rimelige i, at Islænderne havde et Fortrin for Danskerne, da de saa godt som aldrig ved deres Ankomst til Universitetet kunde gøre Regning paa at finde Familie eller Bekendte, som tog sig af dem, og da Sproget — i hvert Fald i Begyndelsen — maatte lægge Hindringer i Vejen for, at de kunde tjene noget ved Undervisning. Men det stadigt stigende Antal voldte Ulempe paa Regensen, hvor der var over tre Gange saa mange som tidligere. »Det er da vistnok paa Tide at sørge for, at den Begunstigelse der vises paa den ene Side, ikke skal udarte til Uretfærdighed paa den anden«.

Sammenlignede man Danmarks og Islands Folketal, 1 Million over for 50,000, skulde Islænderne have omtrent 5 Pladser. Han vilde endogsaa gaa til det dobbelte Tal. Men for Øjeblikket fandtes der paa Regensen, 13, og fra Island kunde man efter Sigende vente 8 nye, altsaa ialt 21—22. »Under disse Omstændigheder anseer jeg det for Pligt, paa den mig betroede Stiftelses og paa Videnskabernes Vegne at anbefale denne vigtige Sag til det høiærv. theol. Facultets Overveielse«.

Petersen havde altsaa foreslaaet et Maksimum for de privilegerede Regensalumner. Dette opnaaede han ganske vist ikke. Direktionen indvendte, at da der ikke paa Regensen lod sig indrette flere Beboelseslejligheder for Studenter, kunde man ikke paa dette Punkt hjælpe de uprivilegerede. Derimod udvirkede den en kgl. Resolution for Fakultetet til, »naar ved den halvaarlige Uddeling af Kommunitetsstipendiet de privilegerede Stipendiaters Tal overstiger 20, at uddele lige saa mange Portioner af Stipendiets nederste Grad, som der er flere privilegerede Stipendiater end 20«. Som privilegerede Alumner regnedes Islændere, Færinger og Frederiksborgere, og naar deres Antal oversteg 20, sattes de overskydende altsaa i en særlig Rubrik som »ekstraordinære Privilegerede« uden at regnes med til Kommunitetets ordinære Udgifter. Provsten skrev Sejren med Tilfredsstillelse ind i sit Diarium, men tilføjede med et Suk: »Med Regenspladserne desværre ved det Gamle!!«^{41 a}

Men ogsaa i mindre Spørgsmaal mærker man Provst Petersens reformerende Haand. Den Tilladelse, som Nyerup havde opnaaet til i enkelte Tilfælde at overlade betroede Alumner Portnøgler, fik Petersen straks udvidet til, at der anskaffedes 6 Nøgler, som Alumnerne og Gratisterne i Dagens Løb kunde afhente hos Provsten mod den følgende Dag efter Benyttelsen igen at levere dem tilbage. Antallet af Nøgler maatte hurtigt fordobles, tredobles og firedobles,

men Petersen holdt samtidig nøje Statistik over, hvem der benyttede sig af Tilladelsen. Statistiken er i sin Kuriositet ikke uden Interesse, da man her har et Slags Hjælpemiddel til at maale Regensianernes Deltagelse i det københavnske Selskabsliv og offentlige Liv, vel at mærke, naar man har de to Fejlkilder ved Beregningen in mente, nemlig 1) at der kan være gaaet flere Regensianere paa een Nøgle, og 2) at adskillige har været »nedrige« nok til stadig at foretrække Vinduesvejen. Men det er dog næppe nogen Tilfældighed, naar man gennem hele Perioden 1829—1848 møder karakteristiske Tal — færrest i Sommermaanederne —, fra ca. 280 i 1830 jevnt stigende til c. 980 i det bevægede Aar 1836, derefter noget faldende i Frederik VI's sidste Aar, men atter gaaende stærkt i Vejret i Christian VIII's Tid, indtil man i 1848 passerer de 2000 Udlaan om Aaret. Provsten havde en Succes paa sin Idé med Nøglerne, der sikkert langt overgik hans egentlige Ønske.⁴²

En tredje Arv fra Nyerups Tid var »Grisene«, de Gratister, som efter gammel Skik havde Lov til at dele Værelser med de egentlige Regensianere. Det drejede sig især om Slægtninge, navnlig yngre Brødre, og det maa ikke glemmes, at Forholdet var særligt uheldigt, da Dobbeltværelserne i Modsætning til nu beboedes af Alumnepar. Petersen søgte straks efter sin Tiltræden i April 1830 at faa fastslaet, at »Grisen« i hvert Fald skulde være Student, og skønt Fakultetet til at begynde med svarede ham, at det ansaa det for uvæsentligt, om en havde Artium eller ikke, naar han kun var studerende, og at dette var netop »i den fromme Stiftelses velgørende Aand«, saa kunde Petersen med Triumf lidt senere tilføje i Dagbogen: »Denne Regel siden forandret og vedtaget, at kun Studenter«. Samtidig vedtog Fakultetet paa et Møde, at Gratister i det mindste skulde have Non contemnendus til 1ste og 2den Eksamen, og at Kandidater overhovedet ikke kunde indehave Pladser som Gratister.

Det er klart, at en Reform paa dette Omraade ikke straks kunde blive hilst med Glæde af alle Alumner. Navnlig var det vanskeligt at komme den Uskik til Livs, at Regensianernes mandlige Slægtninge, naar de kom i Besøg til Hovedstaden, betragtede Regensen som det billigste Hotel. Provsten maatte endda undertiden kæmpe med dobbel Front; det kunde t. Eks. hænde, at en Alumne, der forgæves havde bedt om at maatte have sin Fader boende hos sig, bag hans Ryg senere gik til Fakultetets Dekan, Prof. J. Møller, og her fik Tilladelsen. Ligeledes maa det undre, at Fakultetet, et halvt Aar

efter at have vedtaget Bestemmelsen om Kandidaterne, i Nvbr. 1830 dog gav en Kandidat Bevilling paa at bo herinde. Petersen protesterede tappert mod den Slags Overgreb, og i Septbr. 1834 tog han Skridtet fuldtud og indsendte til Fakultetet en Betænkning om det gamle Gratistvæsens fuldkomne Afskaffelse. Der var da kun otte »Grise« tilbage, og han godtgjorde, at Indretningen med disse løse Elementer, der var unddragne al Kritik ved Indflytningen, kun førte til Dovenskab og Driveri. Svaret blev da ogsaa en Resolution om, at slige Bevillinger for Fremtiden kun skulde gives »under ganske særegne Omstændigheder«. Aaret efter ønskede atter en Alumne sin Broder som Gratist, men Fakultetet fulgte »for Principets og Følgenes Skyld« Petersen og sagde Nej. Samtidig oprettedes nye faste Gratistpladser for de Kommunitetsalumner, som ikke straks kunde faa Regens, altsaa Boliger uden dertil hørende Regensstipendium. Dette var jo noget ganske andet end de tidligere Gratister og fuldstændigt forsvarligt. Men — et Par Maaneder efter lod Fakultetet alligevel den Regensalumne, som havde søgt for sin Broder, faa Lov til at have ham hos sig! Saa vaklende var den øverste Styrelse af Regensens Anliggender.⁴³

Atter et Punkt, hvor Provst Petersen straks efter sin Tiltrædelse søgte at tilvejebringe en Forandring, var med Hensyn til den lille Have bag Plankeværket ud til Krystalgade. Benyttelsen af Haven var af Nyerup overladt til Alumnerne; den nye Provst, der havde Hustru og Smaabørn, havde imidlertid ingen Lyst til at give Slip paa sin Ejendom. Det er let forstaaeligt, at denne Beslutning ikke kunde vinde almindeligt Bifald paa Gaarden, og Misstemningen gav sig Udtryk i anonyme Plakater »fra dem, som benytte enhver Leilighed til Opposition«. Petersen opslog saa »efter Aftale med nogle af Alumnerne« — han foretrak altid at søge en vis folkelig Støtte — en Seddel i Porten, hvori han opfordrede dem, som mente at have Ret til Haven, til at henvende sig til ham. »Jeg benytter Leiligheden til at anmode dem, som maatte have havt Bekostning med Haugen, at opgive mig deres Udlæg, da jeg med Fornøielse vil give Enhver den ham tilkommende Godtgjørelse«. At denne spydige Tilføjelse ikke forfejlede sin Virkning, er klart; han fik Lov at beholde sin Have i Fred. Om Skridtet var humant og klogt, bliver et andet Spørgsmaal.⁴⁴ Men maaske har det været under Indtrykket af, at der var en Misstemning at besejre, at Provsten kort efter tog Initiativet til at skabe noget, som maatte formodes at være meget velkomment for alle Regensianere.

Da Prof. F. C. Petersen fik den Tanke, at der ogsaa burde gøres noget for Regensianerne i aandelig Henseende, var dette noget ganske nyt i Regensens Annaler. Men lad ham skildre det med sine egne Ord!

D. 7. Septbr. 1831 skriver han i Dagbogen:

»Overbeviist om Gavnligheden af en Læse-Indretning paa Regentsen har jeg allerede for længere [Tid] siden talt med Alumnen H. S. Krarup derom. Jeg har forleden Dag opsat nogle skriftlig derom, og viist det til nogle af Alumnerne, som have viist megen Interesse derfor. Ogsaa har jeg foreløbigt talt med Prof. Clausen, som meget ønsker Iværksættelsen deraf.

^{18/9}: Prof. Clausen har talt med Prof. Møller, der ogsaa er enig, og vi tør vente Understøttelse af Facultetet; jeg har derpaa forandret mit Udkast... og leveret det til Alumnerne (af hvilke allerede de fleste have erklæret sig for Sagen), for at give Sagen en Impuls, og som mit Votum i Sagen«.

Udtalelsen har ogsaa den Interesse, at den synes utvetydigt at afgøre Spørgsmaalet om Prioriteten til Ideen om Regensens Læseforening. Paa et senere Tidspunkt blev den Mening hævdet, at det var Krarup (død allerede 1835 som cand. theol.), som var Tankens Ophav, og denne Mening er bleven forsvaret indtil vore Dage, saaledes i H. Plougs Bog om hans Fader. Det er dog kun Traditionen, som støtter dette; fra Krarups egen Side synes Kravet aldrig at være blevet hævdet. Hvis Petersen ikke taler Usandhed, er Forholdet altsaa dette, at han, efter (forgæves) at have pirret ved Krarup, senere har maattet vende sig til en noget større Kreds for at faa Regensianerne til selv at tage fat. Bag Kulisserne har han været den drivende Kraft.

Den 23. Septbr. holdt da Alumnerne Møde i »Kirken« og valgte en Komité, bestaaende af J. H. Bang (senere Overlærer paa Sorø), Th. Müller og Krarup, til at udarbejde en Plan og en Ansøgning til Fakultetet. En Uge efter samlede Provsten Udvalget hos sig, gennemgik dets Plan og aftalte forskellige Ændringer deri. Henimod Midten af Oktbr. kunde han saa indsende det ændrede Udkast til Bestyrelsen med en kraftig Anbefaling, der bl. a. indeholdt et Løfte om, at han skulde vaage over, at den nye Institution kom til at virke i sit videnskabelige Øjemed. Ansøgerne selv talte derimod om at ville »fremme sand Aandskultur og et frit videnskabeligt Studium«, og de mente, at dette især skete »ved Betragtning af Verdensbegivenhederne og Iagttagelse af de Frem- og Tilbageskridt, Tiden fører med sig baade i Videnskab og Kunst, ved Læsning af videnskabelige Undersøgelser af almeeninteressante Gjenstande og ved *Omgang med videnskabeligt*

dannede Mennesker«. Paa Regensen kunde der let skaffes et passende »*Samlingssted til fri gensidig Meddelelse*«, der ofte var blevet savnet, da Underbetjentens Beværtning ikke var hyggelig, og Studenterforeningen var for dyr.

»*Samlingssted til fri gensidig Meddelelse!*« Var Petersen klar over, at der her blev sat noget i Bevægelse, som han egentlig ikke tilsigtede, og som kunde vokse ham over Hovedet?

Han gik i hvert Fald uforstyrret og rask videre. Da Fakultetet i Begyndelsen af Decbr. forlangte hans Betænkning over Alumnernes Plan, indskrænkede han sig til at bemærke, at der i § 8 (om Inspektørernes Sammenkaldelse af en overordentlig Generalforsamling) maaske burde tilføjes, at den skulde være tilladt af Fakultetet eller Provsten. Ligeledes ønskede han Lukketiden sat til Kl. halv Elleve om Vinteren. Iøvrigt anbefalede han Sagen paa det varmeste. Fakultetet tiltraadte hans Forslag, saaledes at Provsten skulde give Tilladelse til ekstraordinære Generalforsamlinger. Det udtalte tillige sin Frygt for uheldige Konsekvenser af Bestemmelsen i § 5, nemlig at stiftende Medlemmer af Læseforeningen skulde kunne vedblive at staa i den indtil to Aar, efter at de havde forladt Regensen. Herefter rettede man sig da ogsaa paa den endelige Generalforsamling d. 18. Decbr. 1831, saa at Perioden nedsattes fra to Aar til et og kun galdt for dem, der i Løbet af det første Aar gik ud fra Gaarden. Nu havde i det Hele Planen antaget fast Form; Kommunitetsbestyrelsen stillede med Universitetsdirektionens Samtykke de to Regensværelser paa 2den Gang Nr. 4 til Raadighed, udstyrede dem med det fornødne Inventar og sørgede for Opvarmningen, ligesom den lod Kommunitetsbiblioteket bekoste nogle af de fremlagte Tidsskrifter og opstillede nogle Haandbøger derfra i Læseforeningens Lokale. Resten af Bog- og Bladanskaffelserne samt Belysningen maatte Foreningen selv bære. I Spidsen for den traadte tre Inspektører, som hvert Halvaar skulde paa Valg, og det besluttedes, at Forandringer i Grundbestemmelserne kun kunde ske paa en Generalforsamling og med Fakultetets Approbation. Den afgaaende Komité bragte Petersen en Tak for hans Medvirken til Sagens Afgørelse, og paa Aarets sidste Dag, da Lokalet var færdigt, skrev Provsten i sin Dagbog: »Det er aldeles tilfredsstillende. Maatte nu denne Indretning bære gode Frugter!« Den 1. Jan. 1832 begyndte Læseforeningen sin Virksomhed.

Provsten havde hjulpet Rytteren i Sadlen; det skulde nu vise sig, om han kunde ride. Foreløbig tydede alt i den bedste Retning.

Faa Uger efter Aabningen androg en ekstraordinær Generalforsamling paa, at der ogsaa skulde gives Adgang for Kommunitetsalumnene, og senere paa Aaret lod Inspektørerne fremlægge en Forslagsprotokol i Lokalet, som hurtigt blev Forum for livlige Meningsforskelligheder. Det daglige Tilsyn besørgedes efter Studenterforeningens Eksempel af syv Eforer, en for hver Dag i Ugen, og Tilslutningen var saa flink, at der efter det første Aars Forløb var 106 Medlemmer, deraf de 89 Regensianere, ni Kommunitetsalumni, en Gratist og syv Udflyttere. Tallet steg jævnt og var to Aar senere, i Jan. 1835, 127. Af Aviser holdtes i Jan. 1833 otte københavnske — deriblandt Raketten og Kjøbenhavnsposten —, fra Provinsen den udbredte Aarhus Stiftstidende, af tyske Blade Hamburger Post, Kieler Correspondent, Neue Zeitung og Politisches Journal, men ogsaa en svensk (Swea) og to norske (Christiania Morgenblad og Widar). Hertil kom en Række literære Revyer. Man faar et tydeligt Indtryk af, hvad der interesserede Studenterverdenen før de politiske og nationale Strømningers Opvaagen. Inspektørerne var meget tilfredse og udtalte, at de »har en dyb og oprigtig Følelse af, hvormeget vi ogsaa i denne Henseende skyldte høitagede Universitetslæreres humane og kjærlige Sindelag«. Fakultetet bevidnede til Gengæld Læseforeningen sin Glæde over Fremgangen og titulerede dens Medlemmer »vore yngre Medstuderende«. Provsten selv gik saa vidt, at han paa en Generalforsamling i Maj Maaned 1833 fik vedtaget den Forandring i Grundbestemmelsernes § 4, at enhver Udflytter, som havde været Medlem af Foreningen, skulde kunne vedblive at staa i den »indtil videre«. Harmonien vedblev uforstyrret i de nærmest følgende Aar, da der mellem Inspektørerne sad saa prominente Personligheder som den senere Historiker C. F. Allen og J. Chr. Schurmann, der blev bekendt som Forstander for Skaarup Seminarium og Medlem af den grundlovgivende Rigsforsamling.⁴⁵

Men lad os atter vende tilbage til de første Aar af det nye Styre. Til alle Tider havde det vist sig nødvendigt at have et Mellemlid mellem Provsten og Alumnerne, som tillige kunde træde i den første Sted under hans Fraværelse, og snart havde man søgt at fylde dette Tomrum med de saakaldte Inspæktører, der valgtes af Provsten, snart med en Viceprovst, saaledes som Baggesen og Nyerup havde været det i deres første Regensaar. Men fra 1814 havde disse Pladser staaet ubesatte, og naar Nyerup rejste bort om Sommeren, lod han den sidste af Kommunitetsdekanerne, der havde Værelser paa Regensen, Kommunitetsbibliotekaren Prof. Bloch passe Em-

bedet for sig. F. C. Petersen havde straks Opmærksomheden rettet paa denne Sag. Allerede d. 20. Decbr. 1829 skriver han i Dagbogen: »Bør hver Gang have sin Inspector?« altsaa en Genopliven af de gamle Repræsentanter for Alumnerne. Men han tilføjer kort efter: »Nei, Erfaringen har viist, at unødvendigt«. Ganske vist er der i de følgende Aar Tegn til, at Provsten, naar der om Aftenen var Larm paa Værelserne, holdt sig til en bestemt Mand paa hver Gang og lod ham gribe ind, men det maa dog staa som usikkert, om man allerede i 1830erne havde egentlige Ganginspektører.⁴⁶ Dette saa meget mindre, som man imens var slaaet ind paa en anden, mere farbar Vej. Allerede i Juni 1831 døde Prof. Bloch, og da hans Stilling som Kommunitetsbibliotekar besattes med Prof. theol. Hohlenberg, blev herved hans Tre-Værelers Lejlighed paa Regensen ledig. Det ses ikke af Dokumenterne, om det ogsaa her var Provst Petersen, som tog Affære, men det er mere end sandsynligt, naar man husker paa hele hans Aktivitet. Men Fakultetet pegede i hvert Fald over for Universitetsdirektionen paa »det særdeles Ønskelige, at der findes en ældre Litteratus paa Regensen... en ældre, værdig og duelig Academicus, som vil have at antage den Forpligtelse i Regentsprovstens Forfald som Viceinspector at føre Opsynet med den daglige Orden«. Direktionen sluttede sig hertil, men ansaa Fribolig med Brænde for tilstrækkelig Løn for de Forretninger, som Viceinspektøren skulde udføre »og som i Reglen ikke kunne antages ofte at ville forefalde«. Valget blev overladt til Fakultetet, som bestemte sig for Kopist ved det kgl. Bibliotek, Frederik Fabricius.

»Viceinspector«, som han altid kaldtes officielt, fik Bolig paa 2den Gang Nr. 6, altsaa i Nærheden af den nye Læseforening. Der gik imidlertid adskillige Aar hen, før hans Stilling fæstnede sig. I Begyndelsen hører man nærmest om ham, naar han konstitueres under Provstens Sommerferierejser, der forøvrigt sjældent varede længere end fjorten Dage til en Maaned. Efter sin Hjemkomst 1836 takkede Petersen ham baade mundtligt og skriftligt, og Fabricius havde virkelig ogsaa haft en Del Bryderi, baade med den altid urolige P. L. Møller, og med Underbetjenten paa Gaarden, som havde nægtet at lade sin Karl gaa Byærinder for ham. Men det kunde ogsaa hænde, at han blev taget i Brug paa anden Maade. Allerede i Begyndelsen af Juli 1832, da der var Tale om et almindeligt Studentermøde i Regensgaarden, som Petersen for enhver Pris vilde forhindre, satte han »Viceprovsten« paa Vagt nede ved Linden, dels

for at han ved sin Tilstedeværelse skulde skræmme Deltagerne, dels for at han skulde holde Provsten underrettet om Begivenheder-nes Udvikling.

Frederik Fabricius (født 1789) var paa ingen Maade noget Dusin-menneske. Han havde arvet sine gode Evner fra sin Fader, Grøn-

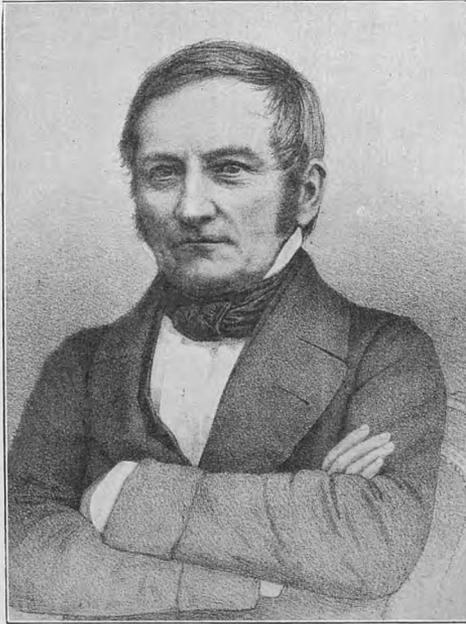

Fig. 13. Frederik Fabricius.

landsforskeren, Biskoppen paa Christianshavn, Otto Fabricius, han der »ikke følte sig truffet« af Grundtvigs Dimispræken. Ganske vist havde Frederik ikke Faderens Anlæg for selvstændig Forskning, og han drev det heller aldrig videre end til en underordnet Stil-ling ved Biblioteket. Men der var i ham en mærkelig Vita-litet, der gav sig Udtryk i et straalende Humør og en Kær-lighed til Ungdom og Liv. Ikke for intet var han blandt Studenterforeningens grund-læggende Medlemmer; han var hele Livet igennem et stort Stykke af en Student. Der var dernæst i ham nogen Digtere-vne og megen for-

formende Sans. Hans Studenterkomedier er bleven overskyggede af Plougs og Hostrups, men næppe fuldt med Rette; da de i vore Dage droges frem af Arkivstøvet, viste det sig, at t. Eks. en Vrøvlekomedie som »Aëronauterne« (fra 1836) er morsommere og mere almen-gyldig end de fleste af Atellanerne. Endelig havde han adskilligt mere Frisind, end der stak i F. C. Petersen, og medens han straks ved sin Tiltrædelse maatte synes velegnet til at træde i Forbin-delse med Studenterne, kunde man maaske snarere frygte for For-holdet mellem ham og Provsten.

Det kom til at gaa anderledes. Ganske vist unddrager Forholdet i de første otte Aar sig vore Øjne, da der ingen Breve mellem dem fra denne Tid er bevaret. Først fra 1839 har vi dem, og de danner da en sam-menhængende Række. Sagen er den, Fabricius var allerede ved sin Tiltrædelse som Viceprovst saa døv, at hele Tankeudvekslingen

mellem ham og hans nærmeste Overordnede — til Held for os — maatte foregaa skriftligt. De første Billetter fra Fabricius viser os ham imidlertid paa den bedst mulige Fod med Prof. Petersen. Ganske vist var de forskellige, men den næstkommanderende var en loyal Udfører af Chefens Ønsker. Dette var imidlertid ikke alt. I Begyndelsen af Christian VIII's Tid gaar han med en saadan Iver og Forstaaelse op i sin konservative Foresattes Tænkemaade, at man kunde mistænke ham for Øjentjeneri, hvis der ikke fandtes en mere nærliggende og tiltalende Forklaring. Fabricius har aabenbart til en vis Grad kunnet følge den gammelliberale Strømning, der kom til Orde i Begyndelsen af Trediverne i Stænderne. Men da Partiet i Slutningen af Trediverne blev nationalliberalt med Brod mod Helstaten, fandt de to Provster hinanden i Antipati mod dette nye Væsen.⁴⁷

Er det usikkert, om F. C. Petersen har givet Stødet til Viceinspektorets Indførelse, hersker der i hvert Fald ingen Tvivl om hans Virksomhed angaaende Regenslægens Stilling. Ganske vist fandtes der i Forvejen en saadan, Prof. Wendt, som lønnedes af det Bingske Legat, men paa Grund af det beskedne Honorar tog han sig Embedet lettere, end Provsten fandt tilladeligt. Der synes at have været Rivninger mellem de to Mænd, og i Jan. 1831 frasagde Wendt sig Stillingen. Petersen fik nu gennemført, at Honoraret skulde forøges af Kommunitetets Midler. Først tænkte man sig en Betaling paa 2 Rbd. Sølv for hvert behandlet Tilfælde, uden Hensyn til, om der fandt Sygebesøg Sted eller ej, eller om dette skete en eller flere Gange. Siden gik man over til en fast aarlig Løn paa 100 Rbd. Men til Gengæld skulde Lægen have en Instruks, hvori hans Pligter nøje bestemtes. I August udnævntes cand. med. Crone til Regenslæge. Fakultetet udarbejdede Instruksen, hvorefter det paalaa ham at yde Regensianerne og deres Gratister — altsaa ikke tillige Kommunitetsalunnerne — Raad og Hjælp, saa ofte de henvendte sig til ham eller udbad sig hans Besøg. Derfor skulde han have en fast Træffetid. I Tilfælde, hvor det skønnedes nødvendigt, havde han at sørge for, at den syge blev indlagt paa Hospitalet, nemlig ved at udfærdige en Attest til Provsten, som derpaa udstedte den fornødne Rekvision til Hospitalet. Under Fraværelse eller Sygdom skulde han stille en paalidelig Stedfortræder, som anerkendtes af Fakultetet. Endelig betingede man sig Ret til Afskedigelse mod den Indrømmelse, at Lægen i saa Tilfælde skulde have Gage til Udløbet af det Kvartal, hvori Opsigelsen fandt Sted.

F. C. Petersen vedblev at have sin Opmærksomhed rettet paa Lægespørgsmaalet og tabte det ikke af Syne. Da Koleraen 1832 gik sin Sejrsgang gennem de europæiske Storstæder og ogsaa truede København, indsendte han Forslag om Oprettelsen af Sygestuer, ikke blot for Regensianere og andre Kollegiers Alumner, men saa vidt muligt ogsaa for andre Studerende, som blev ramte. Den Gang slap man fra Ulykken. Men samme Aar var Provsten paa Nakken af Crone, fordi han ikke havde tilset en syg Alumne, der to Gange havde sendt Bud efter ham. Forøvrigt skal det siges til Crones Ære, at han i det Hele synes at have været meget paapasselig i de fjorten Aar, han var Regenslæge.

H. C. Crone (født 1793) var iøvrigt en ganske udpræget og jovial Personlighed, der — hvis man kan stole paa Vilh. Bergsøes Billede af ham i hans Erindringer — maa have haft visse Betingelser for at blive populær blandt Studenterne. Han kom en hel Del hos Bergsøes Fader, Administratoren paa »den gamle Fabrik« lige over for Regensen i Købmagergade og lagde her et grovkornet Humør for Dagen, der skaffede ham Navnet »Doktor Grumme«. Man maa dog haabe, han har lagt noget Baand paa sit Lune over for Regensianerne, thi efter Bergsøes Fortælling kunde det godt falde ham ind efter et Sygebesøg hos en Koppepatient paa Gaden at daske Næven i en Kollegas for senere at have den Fornøjelse at se ham forvandlet til »en Æbleskivepande«. ⁴⁸

Ogsaa Regensens Bestillingsmænd viede Prof. Petersen megen Opmærksomhed, og i deres Forhold til Alumnerne søgte han at sikre begge Parters Stilling. Da Underbetjenten i Begyndelsen af 1831 ansøgte hos Fakultetet om at maatte faa sit Tilgodehavende hos to Alumner, støttede Petersen, der forgæves havde advaret dem, hans Andragende. Men Fakultetet mente rigtignok i det ene Tilfælde, hvor det drejede sig om et Kommunitetsstipendium, der allerede var anvist til andre Kreditorer, ikke at kunne tilbageholde Pengene deri og indskrænkede sig til at lade Dekanen give vedkommende en alvorlig Paamindelse om at klare for sig. Paa samme Maade søgte Provsten at værne om Regenskarlenes Rettigheder. Allerede i Oktbr. 1830 fik han Fakultetet til at vedtage, at de for Lønrestancer skulde have Prioritet i deres »Herrers« Stipendier forud for andre Gældsansvisninger. Omvendt blev Personalet paa Gaarden set nøje paa Fingrene, at det opfyldte sine Pligter over for Alumnerne, og der vaagedes opmærksomt over Aanden og Tonen. Da en Kone, Madam Bendixen, i Novbr. 1833 overtog Beværtningen i »Regens-

kroen«, efter at Underbetjenten havde misbrugt sit Privilegium, gav Provsten hende ikke blot en Instruks, men underkastede ogsaa hendes Personale en kritisk Vurdering. Ved denne Lejlighed viste det sig, at en af hendes Opvartere tidligere havde gjort sig skyldig i en Sædelighedsforbrydelse, og han blev derfor straks fra Begyndelsen adgangsføremt paa Regensen. Aaret i Forvejen støttede Petersen Karleinspektørerne, da de ikke vilde gaa med til Benaadning af en Karl, som havde udspreedt det Rygte om sin »Herre«, at han solgte af sit Brænde, og det lykkedes ogsaa at faa Fakultetets Resolution paa, at Karlen skulde fjernes.

Forøvrigt er der her, hvor Talen er om Provstens Reformperiode, Grund til undtagelsesvis at fortsætte Beretningen ud over 1830ernes Midte, til 1836, da han tog et afgørende Skridt m. H. t. Regenskarleholdet. Petersen havde da mellem nogle ældre Papirer fundet det Nyerupske Karlereglement fra 1824 og Forhandlingerne derom samt Optegnelserne om Rivningerne i den følgende Tid. Han indskærpede derfor paany Bestemmelserne, navnlig at ikke en Gang Karlernes Sønner burde benyttes til Hjælp, »da dette giver Anledning til Paahæng af Uvedkommende, der i Tiden kan have ubehagelige Følger, og tillige er en Forurettelse mod de andre Karle«. I Dagbogen fortsætter han sine Optegnelser med: »Til de oprindelige Bestemmelser hørte, at Provsten valgte Inspectorer. Jeg finder den nu gieldende Vedtægt bedre og ønsker den beholdt for Fremtiden, kun at det meldes Provsten, naar nye Inspectorer tiltræde; hans Ret til at gjøre Indsigelse, hvis det behøvedes, er ham ligefuldt forbeholden«.

Det fremgaar heraf, at de af Nyerup indførte Karleinspektører paa et eller andet Tidspunkt maa være gaaet over fra at være »kongevalgte« til at blive »folkevalgte«. Det er ogsaa muligt, at man tør slutte, at denne Ændring allerede har fundet Sted i Nyerups sidste Aar, saa at Petersen ved sin Tiltrædelse har staaet over for en Kendsgerning*. Men i saa Fald har han søgt at styrke den nye Indretning og samtidig at indføje den organisk i Regensens Legeme. Han lod 1838 Karlereglementet indsende til Fakultetets Approbation, da dette var nødvendigt for Inspektørerne, ikke blot af Hensyn til Karlene, men ogsaa over for Alumnerne. Det viser sig ved

* Den Tanke kan dog ikke afvises, at det mulig er F. C. Petersen, der ved sin Overtagelse af Stillingen som Regensprovst har givet Alumnerne Retten til at vælge Inspektører for Karlene, som de jo selv lønnede. Dette stemmer nemlig godt med det Selvstyre, som han fra første Færd indførte i Læseforeningen.

denne Lejlighed, at Karleinspektørvalget fandt Sted paa Læseforeningens Generalforsamling, som altsaa hurtigt maa have udviklet sig til at blive en ret betydningsfuld Folkeforsamling. Provsten savnede endnu en Paragraf i Reglementet om, hvem der skulde have Afgørelsen, hvis der fra Alumnerne blev protesteret mod Karleinspektørernes Bestemmelser, saaledes som det var sket sidste Vinter. Han mente imidlertid, at det vel fulgte af sig selv, at man maatte appellere til ham, eventuelt til Fakultetet, saa at en Tilføjelse ikke var strengt nødvendig. Regenskarleholdet var fra dette Øjeblik bragt i ganske faste Former.⁴⁹

Endnu skal der gøres opmærksom paa den Interesse, som F. C. Petersen straks fra Begyndelsen viste for Regensianernes almindelige Velvære ved, saavidt det var muligt, at forbedre de gamle Bygninger. Hans Ønske var egentlig at faa Regensen sat under stadigt Opsyn af en særlig lønnet Bygningskyndig, men paa hans Indstilling herom fulgte der slet intet Svar fra Myndighederne. Saa tog han personlig fat paa dette uvante Omraade og fik 1831 Fakultetet med til, at der paa de Gange, hvorunder der var Kældre, skulde anbringes ekstra Indskudsgulve med Lerlag mellem dem og de tidligere Gulve, saa at man hindrede den Kulde og Træk, som særlig fandtes her paa Grund af Lufthullerne til Brændet nedenunder. Aaret efter anbefalede Petersen endda et dyrere Forslag, hvorved man kunde opnaa, at der blev mindre lydt mellem Værelserne. Men først 1833 fik man kgl. Resolution paa at kunne begynde, idet der bevilgedes 2000 Rdlr. Sedler til Reparationen. Denne fordeltes over en kortere Aarrække, saaledes at man i Sommerferien begyndte med de 20 mest trængende Værelser, og efterhaanden fik man 1833—35 alle 50 Læseværelser forsynede med Gipsloft, pudsede Væggene og malede Træværket op. Der kan ikke være Tvivl om, at Lejlighederne vandt i Hygge, men Provsten var ogsaa ivrig for at faa Alumnerne til at værne om det opnaaede, bl. a. ved at anbringe Skrabejern paa Gangene i hver Etage. Han vilde i det Hele, at de skulde holde Regensen i Ære, han støttede, om end forgæves, stud. theol. (senere Præst i Klovborg) Søborgs Forslag om en Badeanstalt, og han gik skarpt i Rette med de Alumner, der under en Reparation havde faaet Lov til midlertidigt at sove i Regenskirken, men slog sig løs deroppe om Aftenen med Sang og Lystighed. Ved Opslag gjorde han opmærksom paa, at sligt var »i sig selv upassende og giver Anledning til ufordeelagtige Domme om Regentsens Alumner og dens Foresatte«.⁵⁰

Det var ogsaa i F. C. Petersens første Dage, de tre Lindetræer i

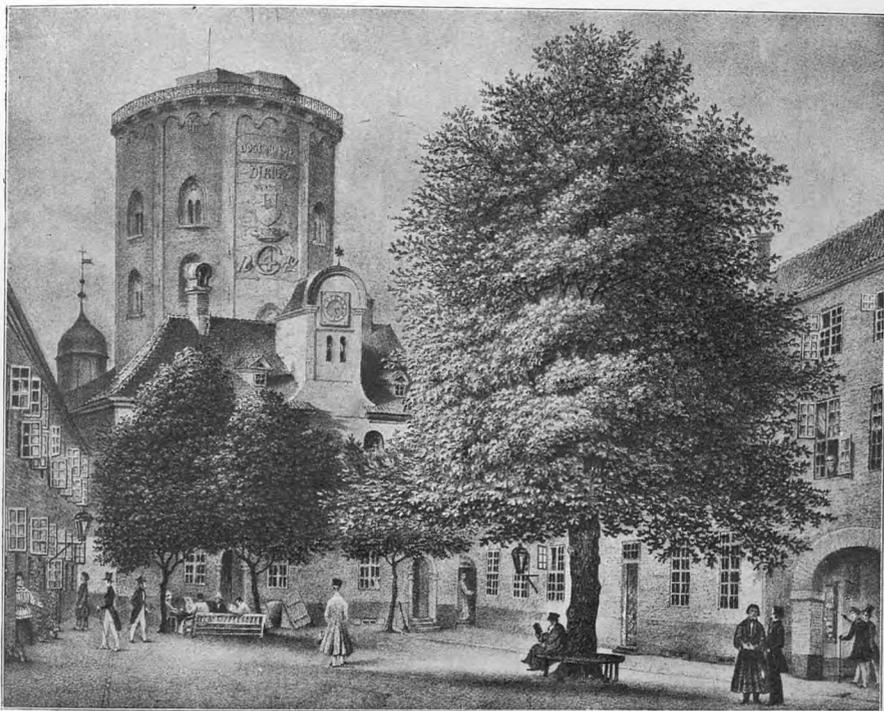

Fig. 14. Regensgaarden 1835.

(I Vinduet tilhøjre ses formentlig Prof. F. C. Petersen; nedenfor i Porten studerer to Alumner Opslagene i Skabet).

Vestenden af Gaarden, »mellem Haven og Vandkarret«, plantedes som Pendants til de to andre under Kirkefløjen, men maaske ogsaa for at skjule det Vaskerhus, som Provsten her vilde have opført.⁵¹ Her var jo forøvrigt Hullet i Regensens Front; Trinitatis' Sogns Præstegaard stødte op til Regensgrunden, og efter almindelig Byggeskik vendte den en blind Mur ind mod Regensgaarden. En skønne Dag fik Pastor Rothe den Idé at ville have Vinduer i Muren. Petersen bekæmpede det ivrigt: »Jeg tør vel give Regentsens Alumner det Vidnesbyrd, at der for Tiden hersker en Disciplin og Orden, der ikke behøver at skye Nogens Øine, men hvor let kunde man ikke finde det ubehageligt at besees af fremmede, uvante, uvedkommende Øine«. Og da Rothe havde paralleliseret sig selv som »Regentsianernes lovligen rette Siælesørger« med Petersen, svarede denne med barsk Humor: »Dette er formodentlig en behagelig Skierts af Hans Høiærværdighed, og kunde i al Fald giengieldes med den

Bemærkning, at det ikke er første Gang, at en Provst har havt Pligter og Rettigheder, som Præster ingen Andeel har i«. Følgen blev da ogsaa, at Pastor Rothe kun fik Lov til at faa en Slags »œils de boeuf«, nogle højtsiddende Vinduer med en Kasse for.⁵²

Forøgede Kommunitetspladser, Viceinspektør og Regenslæge, Gang- og Karleinspektører, Bygningens Reparation og Læseforening — det var ikke Smaating, som Regensprovsten i Løbet af faa Aar havde forstaaet og formaaet at stille paa Benene. Det vilde have været mærkeligt, om man ikke fra Regensalumnernes Side havde haft Forstaaelse herfor, og om Stemningen over for den nye Regensprovst ikke var bleven paavirket deraf. Vi har allerede mærket dette, da Talen var om den lille Have, og den samme Forstaaelse spores i Virkeligheden i de første Aar over for de Forsøg, som F. C. Petersen gjorde paa at skabe større Læsere og bedre Orden paa den gamle Gaard.

Straks efter sin Indflytning, i Decbr. 1829, da der ved Midnatstid havde været »støjende Gilde« med Sang og Hurraraab paa fjerde Gang, altsaa ved Siden af Provstens Bolig, benyttede han Lejligheden til at proklamere et nyt Princip. Han kaldte vedkommende til sig og gjorde ham »i Venskabelighed« opmærksom paa, at »larmende Commerce« ikke kunde tillades, »da derved de Vaagende forstyrredes i deres Arbeide, de Sovende i deres Hvile, og Stiftelsen sattes i ondt Rygte«. Petersen havde den Glæde, at man fra Studenternes Side forsikrede ham om, at han heri kunde regne paa »alle bedre Alumnens Bifald og Bistand«.

Da man kom hen i Foraarsmaanederne, begyndte Alumnerne imidlertid at synge om Aftenen i Gaarden i Henhold til den gamle Tilladelse, der galdt for »Tusmørket«. Petersen, der vilde have Orden i al Ting, aftalte med Fakultetets Dekan, at Sommeraften-Sangen skulde fastsættes til at foregaa i en Time efter Solens Nedgang. Der rejste sig nogen Misfornøjelse over det korte Tidsrum, og over at Sagen var bleven paabudt. F. C. Petersen skyndte sig da, som sædvanlig, med at imødekomme Regensianerne paa det formelle Omraade. Det var en Misforstaaelse, sagde han, at det skulde dreje sig om en Befaling, »thi min Hensigt er netop at grunde min Bestyrelse paa Alumnernes gode Aand, ikke paa Befalinger«. Da »de bedre Alumner« havde udtalt Ønsket om, at Ordrens Haandhævelse maatte overlades til dem selv, og garanteret imod, at der skulde finde Misbrug Sted, gav Provsten Cirkulæret en Paategning om »den sande Hensigt og Sammenhæng«. Sagen synes hermed foreløbig

at være faldet til Ro, men om der i Indrømmelsen laa, at Regensianerne selv skulde holde Justits, fremgaar ikke klart.

I Sommeren 1830 har Provsten vel opnaaet sin Hensigt, men det næste Foraar var det atter galt fat, og han maatte uddele »venskabelige Paamindelser«. Til andre Tider bad han derimod nogle Alumner ved indbyrdes Aftale hindre, at der blev sunget efter Kl. 11, helst endda ikke en Timestid tidligere. Selv fandt han det »meget vigtigt«, at der blev indført en Vedtægt paa Gaarden derom. Megen Sorg havde Provsten i denne Sommer af den senere Operasanger R. Chr. Faaborg, der boede som Gratist herinde, men efter hans Mening med »sit barnagtige og noget forvildede Gemyt« ikke passede paa Stedet. Petersen tog ham meget alvorligt: »Han er et grændseløst letsindigt Menneske, han paalægger sig ingen Baand, hverken for sin egen eller andres Skyld, han har en god Stemme og er en Deel pudseerlig, en Deel finder derfor Behag i hans Nærværelse, og han griber gjerne Leiligheden til Jodlen etc.«. Undertiden aandede Provsten lettere, nemlig naar det saa ud til, at Faaborg vilde forlade Regensen, men til hans Ærgrelse blev der ikke noget deraf, og tilsidst appellerede han i sin Fortvivlelse til »de bedre Alumner« og erklærede, at »den gode Orden og Skik, der i det Hele har hersket paa Regensen, siden jeg overtog dens Bestyrelse, regner jeg til det Lykkeligste og Kiereste, der er mødt mig i min Embedsvirksomhed«. Han lovede, saa længe denne Aand besjælede hans Commilitones, kun at ville hævde Love og Vedtægter »advarende, paamindende, raadende, deels Vedkommende selv, deels middelbart igiennem Andre, og saa privat som muligt«. Ja, han endte med at sukke: »Jeg troer aldrig at have givet F. Anledning til Klage over mig«. Endelig slog dog Befrielsens Time, da Faaborg ved Sommerens Slutning overtog en Huslærerplads paa Landet. »Jeg raadede ham,« siger Provsten, »at blive borte, til han følte med sig selv, at han havde vundet den Roe og Stadighed, han saa høiligen trænger til«.

Hermed var 1831's Kvaler til Ende. I Februar 1832 var der en Alumne, som dristede sig til »Vintersang«, men Petersen fik hurtigt lagt Laaget paa Kedlen. Det samme galdt for Resten den ubegrænsede Sommersang. Han var stolt over sit »Princip«s Sejr og skrev: »Sligt skeer nu saa sieldent, at det er af Vigtighed, med Mildhed og Fasthed at holde over den gode Skik«. Ja, han mobiliserede sin klassiske Viden og tilføjede fra Ciceros Philippica (V, 11):

Omne malum nascens facile opprimitur, inveteratum fit plerumque robustius.⁵³

Naar F. C. Petersen tog saa højtideligt paa Ord og Toner, kan man let tænke sig, at han var endnu mere paa sin Post over for Handlinger. Allerede i Febr. 1830 fandt han, at det gik »vel vidt« med Sneboldtekampene i Gaarden, og noget var der unægtelig om det, for en Alumne havde faaet et Øje forslaaet, og en Hat var gaaet til Grunde ved samme Lejlighed. Værre var det, naar der var Tale om Skænderi og Slagsmaal. Her er vi inde paa et Omraade, hvor Forskellen mellem Fortid og Nutid maales tydeligst. Det var Islænderne, som var de værste, men de var ingenlunde ene om Skammen for den Slags Optrin. I Juni 1831 gæstede en tidligere Regensianer Schiøtt, der havde forladt København som Cand. theol. med Non contemnendus og nu sad gift som »en Art Herremand« i Jylland, atter Hovedstaden, og Prof. Petersen frygtede straks for, at han skulde »vælge Regentsen til Skueplads for sine Excesser«. Med god Grund. En Aften sent hørtes Larm, den viste sig at stamme fra et Skænderi mellem ham og en Alumne om, hvor vidt Regensen nu var bedre eller værre end tidligere. Petersen slap dog for at blande sig heri og afgøre Spørgsmaalet. Ved andre Lejligheder maatte han næste Morgen give kraftige Røfler til Alumner, f. Eks. paa den livlige 6te Gang. Værst var dog som sagt Islænderne. I Januar 1831 klagede en af disse over, at en Kammerat over for ham havde brugt fornærmelige Udtryk og slaaet ham, ja endog gentagne Gange. Men de fleste andre Islænderes Vidnesbyrd var imod Klageren, der betegnedes som hadefuld og hævnlysten, og man ser, at Provsten sluttede sig til denne Mening. De samme to Herrer i Forbindelse med en tredje, som »ofte taler saa høit med sin skingrende Dialect, at han derved volder Forstyrrelse«, var for øvrigt paa denne Tid de eneste islandske Alumner, som ikke var »skikkelige« og »flittige«, men de gjorde til Gengæld Petersen ikke lidt Ulejlighed. Til sidst tog Politiet sig af dem og arresterede dem en Nat for Gadeoptøjer. At de ikke var i Stand til at opvise Flidsattester ved Semestrets Slutning, tilføjes kun for Fuldstændighedens Skyld.⁵⁴

Mest ængstelig var Provsten vist i disse første Aar for politiske Bevægelser paa Regensen, men næppe med Grund. Det var først, da Stænderforsamlingerne oprettedes 1834, at Interessen herfor bredte sig i videre Kredse. Men Petersen holdt ikke af den aarlige Stiftelsesfest paa d. 1. Juli, der var bleven Skik efter Jubilæet 1823, og hans Ansigt formørkedes, hver Gang den nærmede sig. Første Gang var 1830, da hans særlige Ven Krarup Kl. halv elleve om Aftenen kom op til ham for at bede om Tilladelse til, at Dagen maatte

fejres med Sang og en Bolle Punsch i Gaarden. Petersen gav den ønskede Tilladelse, skønt han egentlig mente ikke at have Ret dertil, men han tilføjede den Betingelse, at det gik af uden Uorden og ikke varede altfor længe. Alt forløb virkelig paa bedste Maade til og med de sidste Sange; det eneste, han havde at udsætte, var, at man i Stedet for at slutte Kl. 12 holdt ud til 1¹/₂. Næste Aar gik det ligesaadan. Der var Dagen i Forvejen kommet en Instruks om Musik, Sang og Gilder, men Petersen fik Stiftelsesfesten undtaget fra denne Regel, og han sagde derfor stolt til en Deputation, at »vi ikke kunne ønske en anden Orden, end den der i det Hele hersker, thi vi maatte da ønske en slettere«. Gildet forløb under disse Forhold ogsaa denne Gang fortræffeligt (»sømmeligt«). »Min Skaal blev drukket med saadan Fynd, og man samlede sig derved saa talrigt for min Dør, at jeg gik ned, tog et Glas og med en lille Tale udbragte Stiftelsens, Regentsianernes og alle brave danske Studenter Skaal«.

I 1832 var der det ubehagelige ved Stiftelsesfesten, at den kom i umiddelbar Følge af den Clausenske Sag. Som bekendt drejede denne sig om, at H. N. Clausen var bleven forbigaaet ved Udnævnelsen til Rektor Magnificus, og at Studenterne til Gengæld bragte ham et Fakkeltog paa Rektorskiftets Dag, d. 30. Juni. F. C. Petersen havde søgt at forhindre Regensianernes Deltagelse i Demonstrationerne med den Motivering, at det »kunde medføre ubehagelige Følger for Prof. Clausen selv«, og Alumnerne nægtede da ogsaa at deltage i den oprindelige Plan — af Orla Lehmann —, nemlig at bringe Clausen et »Hoch« i selve Regensgaarden. Derimod deltog adskillige af dem i Fakkeltøget. I Forbigaaende kan det tilføjes, at Forholdet mellem Clausen og Petersen ikke synes at have været synderlig varmt, efter at den sidstnævnte var bleven foretrukket som Regensprovst; Clausen omtaler heller ikke fra dette Øjeblik Kollegaen i sine Erindringer.

Begivenheden d. 30. Juni kastede Skygge over den følgende Dæg. Provsten var med nogen Grund blevet ked af den gamle Sædvane, at Ikke-Regensianere kunde deltage i Gilder paa Gaarden, og efter Gaarsdagens Erfaring advarede han derimod, men nedlagde intet Forbud. Heri var Regensalumnerne enige med ham, og da en Del »afdøde« indfandt sig med deres bekendte, »dannede der sig en vis Afsondring«. Mod Provsten var derimod Stemningen fra alle Sider god, han fik en Vise og et Vivat, som han besvarede med at gaa ned og udbringe en Skaal for, »at denne Stiftelse stedse kraftigen

maae bidrage til at stadfæste og udbrede alt hvad Godt der opstaaer i Tidens Løb, men at den ogsaa kraftigen maae modarbeide Tidens Vildfarelser og Feil«. Men da han og Fabricius havde trukket sig tilbage, og da paa et endnu senere Tidspunkt de fleste Regensianere var gaaede til Ro, kom Følgen af Fremmedelementernes Nærværelse for en Dag. De skaffede sig Drikkevarer og lavede et nyt Sold, der varede til Kl. 2^{1/2}, hvorpaa de i en oprømt Stemning drog i Skoven sammen med en lille Klynge virkelige Regensianere.

Nu fulgte det værste. Uden for Nørreport stødte Toget sammen med noget Militær, Resultatet blev Arrestationer — ogsaa af Regensianere — med paafølgende Retssag. At der opstod stærk Bevægelse paa Regensen, er selvfølgelig, og Ikke-Regensianerne foreslog et almindeligt Studentermøde afholdt i Gaarden, hvor man skulde abonnere til Procesomkostningerne for de anklagede. »Jeg formoder«, siger Petersen, »at de som gjerne ville spille en Rolle, og for at kunne dette maae bringe en Giering tilveie, deels have villet associere sig med Regents-Alumnerne, deels have villet have et Foreningspunct, som, naar Studenterforeningen holder slige Umtriebe fra sig, ikke er let at finde uden paa Regentsen«. Men til hans Glæde tog Alumnerne ganske Afstand fra denne Plan, og den paagældende Aften forlod de helt Gaarden, saa at de 30—40 fremmede, som indfandt sig, efter en Ventetids Forløb ikke havde andet at gøre end at begive sig bort i Stilhed. »Jeg har for flere Alumner yttret min særdeles Tilfredshed med den forstandige og besindige Adfærd, Alumnerne have udviist«, ender Provsten sin Dagbogsoptegnelse.

Resultatet blev en Ansøgning fra Alumnerne til det theologiske Fakultet om, at kun Regensianere (og Gratister) maatte deltage i Stiftelsesfesten, og at de nogle Dage i Forvejen maatte udvælge to af deres Midte til at forestaa og lede Festen. Fakultetet føjede imidlertid to andre Betingelser til, nemlig at Festen skulde ophøre Kl. 12, og at de to Formænd skulde stadfæstes af Provsten og være ansvarlige.⁵⁵ Dog herom mere senere. —

Selv om der gaar en lidt pedantisk Aand gennem Prof. Petersens Forsøg i disse første Aar paa at skabe »Orden og Ro«, maa det indrømmes, at de i mangt og meget var berettigede. Selv H. N. Clausen tilstaar i sine Livserindringer, hvor han omtaler Nyerups sidste Aar, at »den liberale Humanitet manglede sin Modvægt, som nu og da savnedes stærkt hos den Foresatte«. Nu havde man faaet Kontrabalancen, og den føltes i Begyndelsen fra alle Sider som berettiget. Da Petersen d. 9. Decbr. 1832 holdt Fødselsdag, omgivet af sine

Venner, kom der en Deputation op til ham og bad om at maatte fejre ham med en Sang (af Ove Drejer). »Alle Vinduer til Gaarden vare illuminerede. Alumnerne stode i en Halvkreds uden for min Bolig, og da jeg kom ned i Gaarden, afsang de den smukke Sang, som de sluttede med Vivat. Jeg holdt en lille Tale, som jeg ikke kan optegne, da den var aldeles Øieblikkets, det overraskede, men ogsaa begeistrede Øiebliks Indgivelse. Jeg hilstes med gientagne Hurrah. Lysene brændte til Kl. 11. Her var saa stille, at ikke en Lyd hørt«. —

Han følte sig med god Grund som Sejrrherre. Paa Aarets sidste Dag opsummerede han i Dagbogen det vundne: »*Orden, Roe, og Flid* ere tiltagne paa Regentsen. Naar man lever Uge ud og Uge ind, og ikke hører det mindste, der kunde forstyrre nogens Roe, skulde man ikke troe, at man var i et Huus, hvor over 100 unge Mennesker opholdt sig«.

SJETTE KAPITEL

INDRE KAMPE I TREDIVERNE

Naar Vinteren breder sit Taage-Flor,
Vævet af Byluftens stivnede Dunster,
Over Regentsens ærværdige Gaard,
Dyrker Studenten de lovbundne Kunster:
Contubernalerne, hver i sin Krog,
Sidde saa taust ved den skimrende Lampe,
Sysle, mens Piberne dampe,
Ivrigt med Pen og med Bog.
Lystige Taler i Gaarden ei føres;
Gjennem den stivfrosne Lind
Rasler en skjærende Vind,
Det er den hele Musik, som der høres.
Høiest en Enkelt i ludslidte Ham
Aflægger Kroen i Hast en Visitte,
Slurker en lovmæssig Dram,
Slentrer saa atter til ensomme Hytte.

Men Vinteren flygter, og Vaaren paany
Med qvægende Varme og duftende Blommer,
Med Lærkens Slag under rødmende Skye
Og Nattergals Kluk mellem Granerne, kommer.
Da løses med Jorden Studenten igjen
Af Lænken, som bandt til Collegie-Hefter,
Med Aandens og Hjertets fornyede Kræfter
Frit sværmer i Lundene Frihedens Ven.
Og kommer om Aften han hjem til sin Gaard,
Hvor Linden udbreder de venlige Skygger,
Hvorunder alt henved i to Snese Aar
Den danske Student sin Sommerleir bygger,
Da leirer han sig ved det høvlede Bord,
Hvor dampende Bolle fortroligt ham vinker,
Og medens med Brødrene lystigt han klinker,
Hans jublende Sange mod Himmelen naaer.

Med disse kunstløse Vers indledes Regensens ældste Sangbog fra 1833. Som man ser, er Alumnernes Samliv om Vinteren stadig udelukket, kun i den korte Sommertid trives det i det frie. Men Bogens Indhold viser tillige, at det er de gamle Strenge fra Festerne 1820 og 1823, som endnu slaaes, naar man da ikke søger tilbage til de gamle Klub- og Drikkeviser fra det 18. Aarhundrede eller til tyske Sange. Det er højt regnet det ældre Burschenschafts Frihedsideal, som foresvæver Regensianerne paa dette Tidspunkt.

En ny Tid er imidlertid i Frembrud. Ogsaa denne Gang kommer Impulsen fra Tyskland. Som en Forløber herfor stod 1820ernes Begejstring for Hellas og for Polen. Saa omdannedes efter Juli-revolutionen det gamle Burschenschaft, saaledes at Ordet »kristelig« strøges af Programmet, Jøderne fik Adgang, og Liberalismen trængte ind. Det senere Burschenschaft var en politisk Bevægelse.

Til Danmark kom Røret i Slutningen af Tyverne og Begyndelsen af Trediverne. Selv en saa ivrig Monarkist som »Trolddom«s Forfatter P. V. Jacobsen fandt, at der trængtes til frisk Luft i Landet, og skrev i 1830 til sin Ven Adler i Ribe: »Man skulde tro, at Studenternes Hoveder, Borgernes Lommer og Bøndernes Maver ikke drømme om andet, end hvor lykkeligt Danmark er.«⁵⁶. Men som vi har set, var det ikke til Regensen, Bevægelsen straks forplantede sig. Den Lynafleder for Studenterrørelser, som var bleven dannet ved Studenterforeningens Oprettelse 1820, virkede til en vis Grad saaledes, at den gamle Gaard foreløbig forblev rolig. Det var i Studenterforeningen, den liberale Professor C. N. David optraadte, og naar hans Sange optoges i Regenssangbogen, var de loyale, som naar det hed:

Thi lovlig Friheds bedste Ven
Er han, som bærer Kronen,
Derfor er Kjærlighed igjen
Det bedste Værn om Tronen.

eller:

Ja, Demagog og Jesuit
Dem kjender selv paa tyve Skridt
En god Student.

Den unge Orla Lehmann benyttede ganske vist i Sommeren 1832 Regensgaarden til at bringe en Demonstration for Clausen i Stand, men Alumnerne misbilligede denne Indblanding af Fremmedele-menter, og F. C. Petersen tildelte ham bagefter en alvorlig Irettesættelse.

Aaret efter, 1833, synes den nye Bevægelse virkelig at have faaet

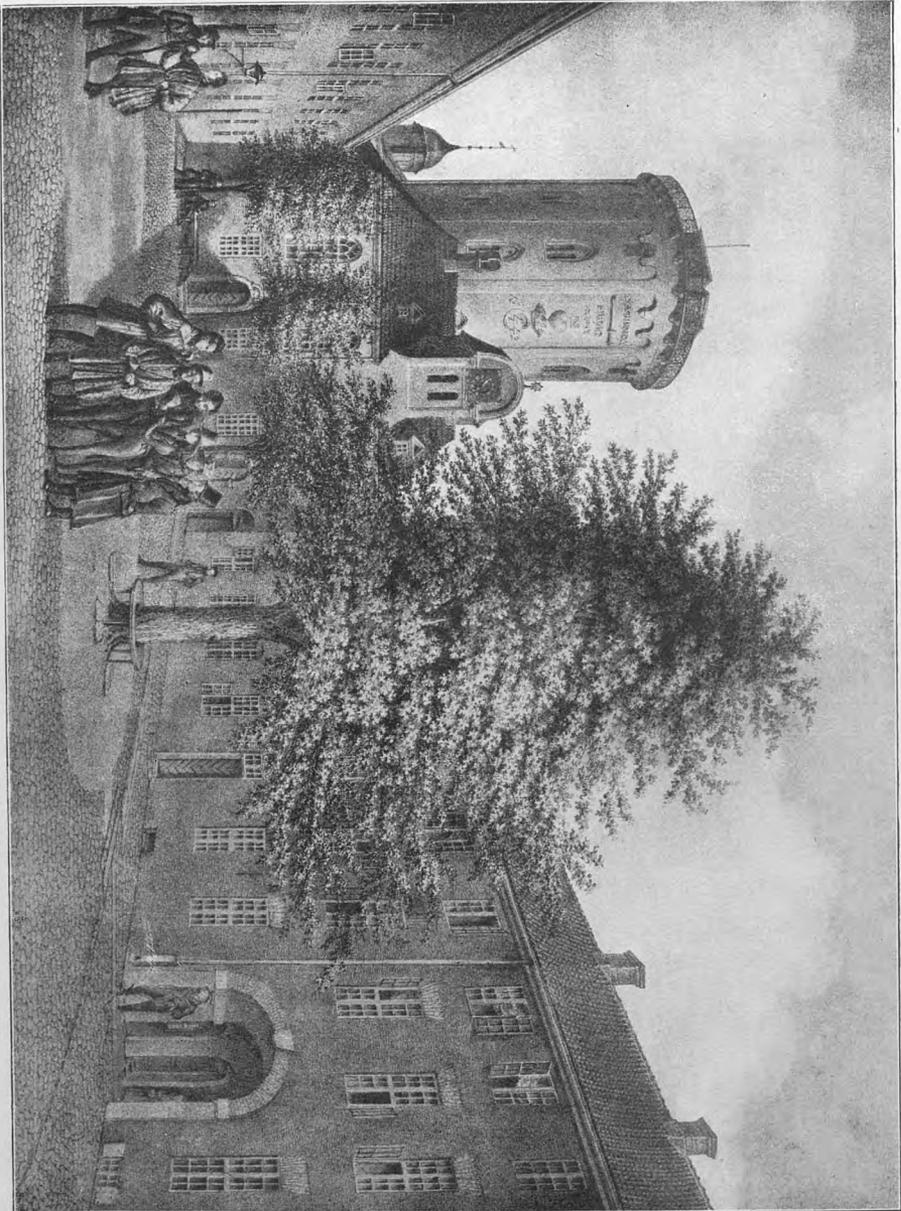

Fig. 15. Regensen 1837.*)

* Gruppen i Gaardens Midte omfatter Alumnerne Breinholm, Salomon, Mønster, Trojel, Boethe og Bergenhammer; under Lygten til venstre ses Schøler og Bendix, ved Bordet i Baggrunden Krarup og Sveistrup, over Gaarden gaar Søetoft, i Porten staar Portneren. I Breinholms Værelse (II,3) forfattede Lehmann 3. Decbr. 1839 Studenternes Adresse til Kong Christian VIII; Trojel var en Tid Redaktør af »Aftenbladet« (se Plougs »Sylvesternat«) og senere Birkedommer paa Før, død 1878; V. Schøler, Præst i Vodder, død 1875, og H. Sveistrup, Præst i Rødning, død 1893, ere begge kendte som nationale Førere og Politikere.

Tag i Regensianerne. I dette Aar fik desuden Carl Ploug Bolig herinde. Selv om han ikke fra første Færd staar som den drivende Kraft, bliver han snart det egentlige Hoved for Bevægelsen.

At skildre Liberalismens Historie paa Regensen er til en vis Grad en uløselig Opgave. De bevarede Aktstykker fra Samtiden findes saa godt som alle i Administrationens Brevsamlinger, og man faar gennem dem et ret ensidigt Billede af Udviklingen, nemlig saaledes som den tegnede sig for Regensembedsmændenes og det theologiske Fakultets Øjne. Indtrykket paa Modparten kender vi kun fra Traditionen, men efter hvad vi allerede har lært af Opfattelsen af F. C. Petersen som Regensprovst, er den ingenlunde til at stole paa. De Angreb, der i Mindet rettes mod ham, er for en Del af saa lavtliggende Art, at en Æresoprejsning har været paa sin Plads. Men man maa vogte sig for at gaa til den modsatte Yderlighed og tro, at »hvad der ikke er i Papirerne, heller ikke er i Tilværelsen«. Et efterfølgende Slægtleds løse Tradition afgav tidligere Grundlaget for den historiske Dom over Forholdene. Vi maa nu kombinere fastere og løsere Materiale og paa alle Punkter tage Kritiken til Hjælp for i alt Fald at naa til et rimeligt Skøn.

Det politiske Røre 1833 begyndte med et Forsøg i Marts af Studenter uden for Regensen (med den bekendte Levin som Leder) paa at faa et Møde i Gaarden i Stand for at aftale et Fakkeltog til Kongen. Officielt skyldtes dette Frederik VI's 25 Aars Regeringsjubilæum, men i Virkeligheden laa der vel bagved Agitation for den Stænderforfatning, som var under Udarbejdelse. Forudsat, at dette er rigtigt, staar man altsaa over for en liberal Pression. Provsten gjorde imidlertid straks opmærksom paa, at en saadan Hyldest vilde være Kongen ubehagelig, og det lykkedes ham at forpurre den. Ogsaa fra Regensianerne var der kommet en Fem-Mands Deputation til ham i denne Anledning, deriblandt Alumnerne Königsfeldt, E. P. Poulsen, Gerner og Høyer), men F. C. Petersen siger: »Jeg er temmelig overbevist om, at det mere var et Paafund af dem og deres nærmeste Venner end et almindeligt Ønske«.

Rigtigt er det vistnok, at det endnu kun var et Mindretal af Regensianerne, der var politisk interesseret, thi ogsaa om Studenterverdenen i det hele hører vi, at Flertallet »brøde sig slet ikke om Politiken, uden forsaavidt den gav dem Stof til Vittigheder og Persiflage i Komedierne«. De ældre Akademikere beklagede da ogsaa i de følgende Aar, at dette ændredes, og de mente, at Politiken var Skyld i, at »den gamle Gemytlighed — jeg tør næsten sige — Elsk-

værdighed — forsvandt lidt efter lidt og blev afløst af politiske Diskussioner og bittre Disputer«. Hovedaarsagen hertil søgte de hos en bestemt Enkeltmand: Orla Lehmann. Men det var en naturlig og ubøjelig Udvikling, hvorimod de kæmpede, og deres Modstand blev derfor i Længden betydningsløs.

Foraaret 1833 var i det hele fuldt af Uro paa Regensen. Selv om det ikke direkte var politisk Interesse, som drev Regensianerne til at tage kraftig Del i Protesterne paa Studiegaarden mod den theologiske Professor Engelstoft, som havde krænket Studenterne ved at tiltale dem haanligt ved Eksamensbordet, saa laa der i alt Fald heri en mandig Selvhævdelse, der var beslægtet med den Følelse, der opfordrede til Deltagelse for offentlige Anliggender.⁵⁷

Længere hen paa Aaret, i Begyndelsen af Juni, kom den samme Følelse af, at man havde Ret til at behandles som unge Mænd, ikke som Dreng, til Udbrud over for selve Regensstyrelsen. Som man erindrer, havde det efter Stiftelsesfesten 1832 været et almindeligt Ønske, at den tidligere Adgang for udenforstaaende for Fremtiden skulde ophæves. Fakultetet havde dertil d. 8. August føjet de to Betingelser, at Stiftelsesgildet skulde ophøre Kl. 12 Nat, og at Festens Forstandere skulde være ansvarlige for dens Forløb. Det er karakteristisk, at Professor Petersen først d. 5. Juni 1833 offentliggjorde dette ved et Opslag i Læseforeningens Lokale og samtidig tilbød at konferere med Formændene for Festen om ethvert Punkt, hvor de maatte ønske det. Opslaget endte: »Det være mig tilladt her foreløbigt at bevidne mine kiære Comm(ilitoner) min Overbeviisning, at de ogsaa ved denne Leilighed ville viise, at de fortiene den Agtelse og Tillid, som de mere og mere vinde hos Foresatte og Medborgere ved Orden og Flid, hvis gavnlige og hæderlige Frugter ere Fremgang i Sædelighed og videnskabelig Indsigt«. Denne Kompliment tyder vel snarest paa nogen Ængstelse for Følgerne.

»Jeg bemærkede strax,« siger Petersen, »at man var misfornøiet dermed«. Alumnerne mente navnlig, at man skulde have overladt det til deres egen »Conduite« at holde Orden, og at ingen af dem kunde paatage sig et saadant Ansvar. Forgæves søgte Provsten gennem Samtaler at dæmpe denne Misfornøjelse, paa et Møde i Regenskirken besluttede man ikke at holde Fest paa Regensen og i Stedet drage uden for Byen til Restaurationen »Enighedsværn« paa Vesterbro. Her fandt da Festen Sted d. 1. Juli paa bedste Maade under Deltagelse af Fabricius, to lundensiske Gæster og Halvdelen af Alumnerne. Som man ser, deltog ingen udenforstaaende, og der er heller

intet Tegn til nogen Misstemning mod Provsten personlig. Tværtimod var der ogsaa en Vise til ham, og da Toget var vendt tilbage med Sang gennem Byen ved To-Tiden, blev alt straks roligt paa Gaarden.

Fra nu af holdtes Stiftelsesfesten hvert Aar uden for Regensen, i Begyndelsen paa »Enighedsværn«, senere paa Søholm og Fortunen. Fra 1836 var Provsten inviteret med og som Regel til Stede, i 1839 galdt dette endogsaa om det theologiske Fakultet. Petersen mistede saaledes ikke sin Popularitet paa denne Sag og med Grund, thi det var jo i Virkeligheden ikke paa ham, Ansvaret for Bestemmelserne hvilede. Men at han var pinlig berørt ved den Vending, Udviklingen havde taget, ses af, at han i 1835 var tilbøjelig til at foreslaa, at man forsøgsvis skulde stryge de krænkende Bestemmelser: »Jeg vil troe, at man derved vil vække Æresfølelsen til at holde »Friedsfølelsen« i Modvægt — i det Mindste for denne Gang«. Karakteristisk er det, at den altid populære Fabricius mente, at Provsten »hellere skulde ligefrem have fraraadet det, ... fordi vi maae være glade ved at være blevne befriede for denne Fête, og fordi den Fornøielse at sidde en Nat i Gaarden, ryge Tobak og drikke sig fuld i daarlig Punsch, er en saa daarlig Fornøielse, at den ikke er værd at gjøre noget for«. At Regensianerne heller ikke bar Nag til Provsten, fremgaar af Indbydelsen 1836, og ved Gildet kom Prof. Petersen til at sidde mellem to af Formændene: Damkjer og Ploug. »Den ene Vise — formodentlig af Ploug — var til mig, og min Skaal blev drukket med Fynd«. I sin Svartale kunde Petersen ikke lade være med vemodigt at tænke sig den Mulighed, at Følelserne imod ham en Gang kunde blive ændrede til det værre, men han fandt samtidig en Borgen herimod i sin »faste uforanderlige Hengivenhed for og Kiærlighed til Regentsens Alumner; den er en Grundfølelse i mit Væsen, og den kan ikke ophøre før med mit Livs sidste Aandedræt. Men hvad jeg saaledes føler hos mig selv i mit Forhold til Andre, hvorfor skulde jeg ikke turde regne paa, at Andre føle det samme mod mig? ... Naar vi bevare dette Sindelag mod hverandre, ... vil der i det høieste kunne indtræde en forbigaaende Misforstaaelse«. — Hans Ord slog an, og han ender sin Skildring med Ordene: »Min Kones og Børnenes Skaal blev drukken med Begeistring. I den sidste Vise — hvis Slutning var meget smuk — nævnes saagar de smaae Piger ved Navn«. Derfor takkede han ogsaa Dagen efter Formændene for den Glæde, han havde haft af sine »Hr. Commilitoners hædrende Indbydelse«. ⁵⁸

Maaske kan man af Prof. Petersens vemodige Passus i Talen spore, at der paa andre Punkter havde været »forbigaaende Misforstaaelser«. Dette er i hvert Fald en Kendsgerning. Men tillige maa det indrømmes, at det undertiden var Fakultetet, som igennem en skarp Optræden stillede Provsten i en uheldig Belysning i Alumnernes Øjne. Til andre Tider strakte Petersen sig saa vidt, som han kunde forene med sine Principer; i 1837 foreslog han saaledes Fakultetet at tillade, at Regensforsamlingerne holdtes i Universitetsbygningen. Det var rigtignok langtfra vidt nok. Og undertiden var han ogsaa mærkeligt usikker.

Ejendommeligt er saaledes hans Optræden i Julen 1833, da nogle Alumner, omtrent 20 i Tallet, som ikke kunde rejse hjem, bad om Lov til at holde et Julegilde. Han skrev da til Fakultetet, at paa den ene Side havde de næppe andre Glæder, og paa den anden Side var det »altid misligt eller betænkeligt at inklade sig paa deslige Concessioner«. De 20 erklærede imidlertid, at hvis Petersen stod fast paa sit Afslag, vilde de appellere til Dekanen. Provsten gik saa til Møde med dem, pegede paa sin Instruks og hævdede, at han byggede paa Alumnernes frie Bistand, ikke paa Paabud. Alligevel vilde han for denne Gang, men i det faste Haab, at Begæringen ikke gøttog, lade Festen gaa for sig, i Tillid til, at intet utilbørligt skulde foregaa. De holdt saa Maskerade til Kl. 2, og Prof. Petersen trøstede sig med, at en af Alumnerne senere sagde til ham, at hans Ord havde gjort stærkt Indtryk paa de tilstedeværende.⁵⁹

Navnlig fra 1835, da Stænderforsamlingen i Roskilde traadte sammen, og Regeringens Angreb paa Trykkefriheden satte Sindene i Bevægelse, voksede ogsaa Røret paa Regensen. Aaret i Forvejen var den 20aarige P. L. Møller bleven Regensalumne, en velbegavet og realistisk Natur, livlig, skarp og fantasifuld. Men han var tillige en udpræget negativ Aand, hvis Ironi ikke skabte ham lutter Venner og meget ofte opfattedes som Chikane og Krakileri, og hvis Bitterhed under hans Udvikling mere og mere blev til Kynisme og Livslede. Hans senere kritiske Indsats i vor Literatur viser i fuld Udvikling de Egenskaber, der endnu til en vis Grad laa forpuppede hos ham paa Regensen. Hans Debut herinde ved Fastelavnsløjerne 1835 røber dem tydeligt. Han spadserede da om i Gaarden med den Paaskrift paa Ryggen: »Vi Konge af Grønland og omliggende Øer... Ingen uden Vi alene...«, og han fik naturligvis af Provsten »sin velfortiente, alvorlige Irettesættelse«. Ude i Byen føjede Rygtet til, at en Dukke af Statsminister Stemmann var bleven slaaget af Tøn-

den, hvad der naturligtvis ikke gjorde Provsten blidere mod Synderen. Hertil kom, at han i Forvejen havde Møller stærkt i Kikkerten for hans Bidrag til Læseforeningens Bemærkningsprotokol »paa en lige saa kiedsommelig, som mod Inspectorerne drillevoren Maade«. Sikkert er det, at P. L. Møller havde nok saa mange Modstandere som Venner paa Regensen, og et vist Stræberi tog ogsaa Grunden bort under ham. Ved Læseforeningens Generalforsamling i November Maaned indgav han af Spekulation efter en Inspectorplads 14—16 Forslag om Lovændringer, de allerfleste af dem faldt imidlertid uden Debat og Afstemning, og ved selve Valget fik han kun 5 Stemmer. »Han har, som jeg haaber, tabt den Indflydelse, han een Gang syntes at faae. Man har lært ham kiende, og Man er retsindig nok til (at) følge denne bedre Kundskab«.

Fig. 16. P. L. Møller

Det følgende Aar 1836 skaffede da ogsaa Provsten Fakultetets Tilladelse til Fastelavnsløjerne, efter at P. L. Møller havde lovet ikke at lave lignende Streger som i Fjor. Det var nu Ploug og Krarup, som ansøgte paa Alumnernes Vegne, og man var enig om, at uvedkommende ikke skulde have Adgang til Gaarden. Men adskillige fremmede havde skaffet sig ind før Portens Lukning, og temmelig uhyggeligt forløb det hele, da Gaardspladsen laa i Ælte og Snavs, og der var forskellige Hentydninger til Dissonansen mellem Alumnerne og Provsten. Saaledes optraadte en Bonde som Kromand og udskænkede Snapse — en Allusion til den nedlagte Kro; — en anden Regensianer parodierede Portneren med hans halvandet Ben (»Jamben«); endelig slog man en uniformeret Student (Malling?) af Tønden. Ikke uden Grund mente Provsten, at man en anden Gang hellere skulde lægge sig efter Kaffedriking end Snapseri.

I 1837 havde imidlertid Stemningen paa Regensen udviklet sig i

en saadan Retning, at det ikke var muligt at opnaa Enighed om Fastelavnsfesten. Fabricius havde i et Brev til Petersen udtalt sig for et »Generalnei«, ikke mindst af Hensyn til det blandede Publikum, men da to Alumner (C. F. Læssøe, død som Præst i Galten 1901, og H. C. Stausholm, der endte som Skolebestyrer i Holbæk 1859) ansøgte Fakultetet om Tilladelse, støttede Provsten Andragendet. Svaret blev, at det tillodes for denne Gang, mod at Porten holdtes lukket under Festlighederne. Men nu blev de to Ansøgere fornærmede over, at man ikke nøjedes med den Garanti, de havde stillet mod Misbrug af Tilladelsen. De erklærede, at deres Ansøgning »maatte nærmest betragtes som et Beviis paa den Agtelse, vi skyldte det højærv. theolog. Facultet og vor ærede Regentsprovst, skjøndt vi nærmest maatte antage, at gjøre Facultetet unødvendig Uleilighed i et saa ubetydeligt Anliggende«. Nu havde det imidlertid »paa en smærtelig Maade« forundret dem at se, at man nærrede »en krænkende Mistroe« til dem, og for at svække denne saa meget som muligt foretrak de helt at give Afkald paa Festligheden, da de tilmed ansaa Portlukningen for »et Indgreb i de Ikke-deltagendes Rettigheder, hvortil vi — ikke engang ved det højærv. Facultets Anordning — troe os beføjede«. Man kan ikke andet end lægge Mærke til den nye Tone, der er kommet i Alumnernes Henvendelser til Regensbestyrelsen. Følgen blev imidlertid, at Fastelavnsløjerne ogsaa i de følgende Aar blev opgivne, og at der gik mange Aar, før de genoptoges.⁶⁰

Saa var der Gildet paa »Grundlovsdagen«, d. 28. Maj, da Stænderreskriptet var blevet udstedt. 1834 kom Tanken første Gang op, oven i Købet først paa selve Dagen; der blev forlangt og givet Tilladelse dertil, og Festen forløb uden større Mislyd. Der indtraadte en to-aarig Pavse, men 1836 blev der uden videre fremlagt en Liste til Tegning, og det blev betydet Provsten, at det i Tilfælde af Indskriden fra hans Side vilde være »vanskeligt at forebygge, at Et eller Andet vilde passere«. Professor Petersen samlede da nogle Alumner fra Gaarden i Læseforeningens Forværelse og sagde, at han maatte betragte det som en personlig Krænkelse, hvis Mødet fandt Sted uden Fakultetets Tilladelse. Denne skaffedes, og til Formand for Mødet valgtes bl. a. — P. L. Møller. Petersen betegner Festen som »en syngende, skrigende, trommende Commerce«, der trak længe ud, men i Virkeligheden frembød den kun i een Henseende særlig Interesse, nemlig ved at Regensalumnernes ogsaa lod Studenter uden for Gaarden, ganske vist »afdøde«, deltage. Der kan ikke være Tvivl

om, at dette betød et kritisk Vendepunkt i Regenslivet, i Strid mod, hvad Flertallet af Regensianere nogle Aar tidligere havde ønsket. Man var ved at falde for Fristelsen til at gøre Regensen til et Centrum for det almindelige Studenterliv, den politiserende Retning inden for Alumnerne var kommet til Magten. Betydningen heraf, den aabne Konflikt, skulde snart fremtræde, om end paa et andet Omraade end ved 28. Majfesterne.

Af disse blev der nemlig aldrig holdt flere. I Juni Maaned paa-bødtes det, at Møder i Fremtiden skulde anmeldes i god Tid og skriftlig med to Alumners Underskrift. Maaske var dette Grunden til, at man i de følgende Aar foretrak at konvertere Majfesten i en Skovtur, indtil ogsaa denne ophørte ved Regeringsskiftet.⁶¹

Det er tydeligt nok en anden Vind som blæser paa Regensen i Midten af Trediverne end tidligere, og selv om Provsten endnu ikke havde samlet Odiet om sin Person, var det ildevarslende, at Fastelavnsløjerne var bleven indstillede, og 28. Majfesten og Stiftelsesgildet forlagte uden for Gaarden. Det var, som om ingen fri Bevægelse kunde trives herinde. Saa fik det endda være, at han slog ned paa alle private Udtryk for Livsglæde. »Jeg har i den sidste Tid vedtaget, at hvor jeg om Aftenen bemærker Uroe, paataler jeg det strax, da man ellers let kunde indføre at lade Lystigheden raade om Aftenen, og Næsen, som gaves om Morgen, kunde blive uden Virkning«, skriver han. Heller ikke Fjerboldt og Pindspil i Middagsstunden i Gaarden gik Ram forbi og indbragte H. Trojel, »fordi han pleier enten at være Ophavsmand eller dog meget virksom Deeltager i Sligt«, en kraftig Næse, men rigtignok indsvøbt i en Skrivelse. Et Udflyttergilde efter endt Eksamen Kl. 8—9 om Aftenen bevirkede, at Provsten begav sig over i vedkommendes Værelse og sagde, at han »meget gjerne indrømmede, at Forbudet mod deslige Selskaber ofte kunde være generende, men...«. Selskabet opløstes.⁶²

Men hvad der vel gjorde større Indtryk paa Regensianerne som Korporation var, at hver Gang de følte Trang til at give deres Følelser Luft i Anledning af en offentlig Begivenhed, søgte man at lægge dem i Baand. I Maj 1835 var Prof. David bleven frikendt ved første Instans for en Pressesag i Anledning af Artikler i »Fædrelandet«. To Alumner, Pontoppidan og P. L. Møller, kom da om Eftermiddagen op til Provsten og vilde have Lov til at illuminere Regensen, i hvert Fald indvendig. Han nægtede selv at kunne give Tilladelsen og henviste til Fakultetet, men med den Tilføjelse, at han »kunde naturligviis ikke vide, naar Resolutionen vilde komme«. Forøvrigt

burde de betænke, hvad der var ønskeligt for David selv; man burde ikke gøre hans »Reconciliation« med Regeringen vanskeligere end nødvendigt. Man frafaldt saa Projektet. Det følgende Aar skaffede atter David Provsten en Forskrækkelse, da der en Aften fandtes en Seddel paa Læsestuen: »Fædrelandets Offer, Prof. David, er lykkelig arriveret d. 22de Mai. Om DHrr. Studerende vil nu i Aften bringe ham et Vivat«. Viceprovsten var endda saa uforsigtig at vise Seddelen til de tilstedeværende, men den gjorde heldigvis intet Indtryk paa dem, og til Prof. Petersens Glæde var saa mange borte fra Byen paa Grund af Pinsen, at der aldeles ingen Bevægelse opstod.⁶³

I 1835 forefaldt der endnu et Par Smaabegivenheder af lignende Art. I November anmodede Alumnerne Petersen om at udtale sin Mening om den Petition om Stænderforsamlingernes Offentlighed, som var bleven indlagt paa Læsestuen. Prof. Petersen indrømmede, at der ikke var noget ondt deri, men han tilføjede, at han fandt Ansøgningen overflødig, da Spørgsmaalet ikke var under Debat. »Det er en mislig Sag, naar Alle ville blande sig i Statens Anliggender; at i det mindste hos os veier Massen i politiske Sager saare lidet; at Forstand paa Statssager er sieldnere end man troer etc. etc.«. Til hans Glæde blev ogsaa denne Sag til intet.⁶⁴ En Maaned senere, i Decbr., var det under Overvejelse blandt Studenterne at bringe »Kongens og Folkets Mand« Anders Sandøe Ørsted et Vivat og et Fakkeltog. Prof. Petersen blev atter ængstelig for, at Regensen skulde blive draget ind i det politiske Liv, og han bad Ploug om at skaffe bekendtgjort, at han meget nødig saa Regensgaarden som Udgangspunkt for Toget. Ejendommeligt nok var Forholdet mellem Provsten og Ploug endnu den Gang et saadant, at sidstnævnte selv tog Vagt i Porten Kl. 9, forøvrigt til ingen Nytte, da Toget, hvori ganske vist en Del Regensianere deltog, begyndte fra Studiegaarden.⁶⁵ I April 1836 opnaaede Petersen forresten, at Konsistorium udstedte Forbud imod, at der paa Regensen og de øvrige Kollegier holdtes Studentermøder om »almindelige Anliggender«. Alt slikt skulde foregaa paa Studiegaarden efter foregaaende skriftlig Ansøgning.⁶⁶

Som de vigtigste Led i Myndighedernes Anstrengelser for at naa det dobbelte Maal: At holde den politiske Bevægelse nede og bevare Regensens særlige Liv, ja, som de to vigtigste Begivenheder overhovedet herinde i Frederik den Sjettes sidste Aar maa dog sikkert betragtes Kroens Lukning og Læseforeningens Ophævelse. Og her-

med staar vi med det samme ved Konflikten mellem Ploug og Provsten.

Carl Ploug var kommen ind paa Regensen som filologisk Studerende. Allerede herigennem var der knyttet et Baand mellem Prof. Petersen og ham, og han havde da ogsaa i flere Aar en Stilling som en Slags Sekretær hos Provsten og Madvig. Der var vel ogsaa i Petersens Ordens- og Pligtfølelse noget, som stemte med den unge Students egen Tilbøjelighed. Vi har ovenfor mødt en Række Vidnesbyrd om Samarbejde og Sympati, endnu saa sent som 1836 (Portvagten ved Fakkeltogget for Ørsted, Fastelavnsløjerne og Stiftelsesgildet). Hertil har vel ogsaa bidraget, at Forholdet mellem Ploug og P. L. Møller, den fødte Oppositionsmand i disse Aar, langt fra var godt. Men der var tillige saa dybe Forskelligheder mellem Provsten og Alunnen, at de let maatte kunne føre til Sammenstød. Den lille Ploug skjulte under

Carl Ploug.

et mut Væsen i god Overensstemmelse med sin norske Afstamning en Sum af stærke Følelser, der oven i Købet let gav sig Udtryk paa en noget taktløs Maade. Han var og blev, til Trods for sin egen Overbevisning om sine betydelige taktiske Evner, »en Hugzu og en Mand, der aldrig lærte at faa Respekt for Folks Ligtorne«, kort sagt et Stykke af »en klodset Bjørn«.

Plougs Indflydelse paa Regensen var i Trediverne i stadig Stigen. Man har ikke uden Grund brugt det Udtryk om ham, at han »opdrog« Studenterne. Det Billede, man faar af den danske Students aandelige Habitus, før han blev grebet af den politiske nationale Bevægelse, er meget broget, men ikke i alle Henseender tiltalende. Ikke blot Udlændinge klager over, at der ved Københavns Universitet ikke fandtes nogen organisk Forbindelse mellem de enkelte Fag, og at

man kun lagde Vægt paa at bibringe et vist Kvantum Kundskaber ved et aandløst Manuduktionsvæsen. Samkvemmet mellem Universitetslærerne og de Studerende var ringe; selv en Videnskabsmand som H. N. Clausen trak sig mere og mere tilbage fra Omgang med dem ud fra det underlige Synspunkt, at han var bange for at træde deres personlige Ejendommeligheder for nær. Et ligefremt uhyggeligt Indblik i Tilstandene hos de theologiske Studenter — Standens Flertal — faar man, da den Plan at nummerere Auditoriepladserne i Begyndelsen af 1835 fremkaldte ivrig Modstand hos dem. Der indløb da bl. a. et anonymt Brev fra en Student til Fakultetet, hvori der gjordes opmærksom paa, at den studerende ikke blot traadte i Forbindelse med Docenten, men ogsaa med sine medstuderende. Betydningen heraf var, at der opstod »de herlige og glædelige Forhold, som vi kalde akademiske Venskaber«, og disse truedes ved det nye Nummersystem. Andre Farer herved paavistes. »I den Tid, da jeg har besøgt Collegierne (∴ Forelæsningerne), har jeg seet to, der var synligt befængte med Utøj; to, der lede af Udslæt; Flere, hvem Venus Vulgivaga havde mærket slemt, og ligeledes Flere, hvis Aande lugter slemt«. Det første hang vel sammen med, at mange for at vedligeholde Forbindelsen med deres Hjem maatte besøge de usleste Bønderherberger i København, og hvad det sidste angik, endte Brevskriveren med de Ord: »Det er en ligesaa sikker, som frygtelig og afskyelig Kjendsgjerning, at der gives Theologer, der nedværdige sig til at søge Samkvem med Skjøger«. — At Fakultetet ikke betragtede dette som tomme Ord, fremgaar af, at det lod hele den lange Skrivelse indføre i sin Protokol i Afskrift.⁶⁷ Selv om det naturligvis drejer sig om Undtagelsestilfælde, faar man ligesom i et Glimt et Indtryk af, hvor overordentlig de sociale og moralske Forhold inden for Studenterstanden har forandret sig til det bedre i Løbet af faa Decennier.

Regenskroen var utvivlsomt et Fortidslevn af lidet heldig Art. I Marts 1833 opdagede Prof. Petersen endda, at Underbetjent Møller de tre sidste Lørdage paa egen Haand havde foranstaltet Aftensammenkomster hos sig og ved Opslag havde indbudt Alumnerne til at deltage heri. Underbetjenten havde derved ikke blot overskredet sin almindelige Beføjelse, men da han savnede Beværtningsret, udsatte han ved sin Handlemaade Regensen for Indblanding udefra af Myndighederne. Til Trods for Provstens Advarsel fortsatte Møller, »som heri saa et Middel til at ophielpe sine forfaldne Sager«, Sammenkomsterne, og Petersen maatte nu ligefrem true ham med

Afsked. »Et Partie af Alumnerne meente, at disse Sammenkomster vare lovlige, og at der ingen speciel Tilladelse dertil udfordredes; andre satte derimod en Ansøgning til Fakultetet i Gang blandt Regensianerne. Provsten kom nu i Knibe. Helst saa han Sammenkomsterne afskaffede, men da adskillige forsikrede ham om, at de vilde betragte det som en Æressag at forhindre Misbrug, tilbød han at ansøge om en Bevilling for Underbetjenten til een Gang ugentlig om Aftenen at have Beværtning og selv at ville kautionere over for Fakultetet mod Misbrug. Det theologiske Fakultet benyttede imidlertid behændigt den Omstændighed, at Sommeren var for Haanden, hvor disse Sammenkomster dog ikke vilde finde Sted, til at udskyde Sagen; det udtalte samtidigt, at Sagen ikke var uden Betænkelighed.

At der bag disse Møder laa en Trang hos Regensianerne til et nøjere Samliv og Tankeudveksling, er aabenbart. For saa vidt kan der siges at stikke en »politisk« Tendens deri, snarere end Ønsket om et Kroliv. Fakultetet havde maaske en Anelse herom, da det endte sin Skrivelse til Provsten med Ordene: »Men da vi ere overbeviste om, at et selskabeligt Samliv, hvor det ledes og besjæles af en god Aand, maa være saare gavnligt for de Studerende, og det fornemmelig, naar de kunne drage Fordeel af den opvækkende og forædlende Indflydelse, som et dannet Familieliv og en dertil knyttet Omgang med Ældre og med hinanden indbyrdes udøver, maatte vi ansee det for meget ønskeligt, saavel som og for overensstemmende med Stiftelsens Øiemed, om der i Hr. Professorens eget Huus kunde tilbydes Regentsens Alumner en saadan Leilighed«. Fakultetet mente, at den Byrde, dette betød for ham, vilde opvejes ved de gavnlige Virkninger for Alumnerne, og det tilføjede som en Selvfølge, at de direkte Udgifter dermed skulde dækkes af Kommunitetet.

Tanken var smuk og dog næppe realisabel. For ikke at tale om Pladsforholdene i Provstelejligheden, der stillede sig hindrende mod det store Antal Gæster, som maatte ventes, kunde Tanken om en Gæstfrihed, der dog ikke var nogen Gæstfrihed, næppe være Petersen tiltalende. Dette var dog ikke Hovedsagen. Det tvivlsomme var, om Alumnerne virkelig ønskede at holde deres Møder under Provstens direkte Opsigt og Ledelse. Men navnlig maa man betvivle, at Professor Petersen, paa en Tid da en oppositionel Bevægelse var i Udbrud, skulde have været Mand for at lede den i en anden Retning og ombytte den med Valuta af sin egen Aand. Hertil krævedes en større Personlighed, hvis det overhovedet var muligt.

Først henimod Sommerens Slutning, d. 28. August besvarede Prof. Petersen denne Henstilling, hvilket noksom viser hans Forlegenhed. Han skød selv Skylden paa sin Hustrus forestaaende Nedkomst. Om Indretningen var han ved nøjere Eftertanke ikke naaet til noget Resultat, og om Udgifterne lod der sig heller ikke sige noget foreløbigt. Han foreslog en Fakultetsforhandling herom med eller uden hans Nærværelse. »For Øieblikket indskrænker jeg mig til at erklære, at det vil være mig kiært, saasnart og saafremt mine huuslige Forhold tillade det, at bidrage mit til, at ogsaa det her omtalte Middel til Alumnernes Dannelse og Fornøielse kan iværksættes«. — Man hørte aldrig mere om Sagen fra nogen af Siderne. Men for Sammenkomsterne i Kroen var der definitivt sat en Stopper.

Der gik nu et Par Aar, før man atter hørte om Regenskroen. Fra Novb. 1833 til Marts 1835 drev Madam Bendixen Beværtningen, og den var aabenbart ved at sygne hen. Da der var Tale om at give Kommunitetsalunnerne Lov til at spise til Middag herinde, erklærede Viceprovsten, at Beværtningen var bleven daarlig, og Spisningen derfor ogsaa ganske ubetydelig. Han troede ikke, den kunde ophjælpes »uden ved Kure, der vilde være værre end Sygdommen«. Det var aabenbart kun Afsætningen af de flydende Varer, som bar Indretningen oppe. Underbetjent Møller var forøvrigt svagelig, saa at hans Bortgang snart kunde ventes. Petersen var derfor betænkt paa en Ændring af Stillingen. 12. Maj døde Møller, og han begravedes »simpelt« paa Kommunitetskassens Bekostning. Pladsen blev foreløbig staaende ubesat, saaledes at Portneren varetog Forretningerne, og Md. Bendixen opsagdes til Oktbr. Flyttedag. Fabricius ønskede allerede da Pladserne som Underbetjent og Portner forenede. Hertil kunde Provsten dog ikke slutte sig, men efter Samraad med Dekanen foreslog han Beværtningen indskrænket til at omfatte Brød, Smør, Smørrebrød, Øl, Kaffe og The, som kun maatte serveres for Alumnerne og paa Værelserne inden Kl. 10¹/₂. Underbetjentens egentlige Beskæftigelse skulde derimod være Tilsyn med Bygningen. Til Hjælp hermed skulde han have en Gaardskarl, og Rengøringen skulde besørges af to Koner, der antoges af ham med Approbation af Økonomen eller Provsten.

Til Stillingen indløb ikke mindre end 26 Ansøgninger. Det var en broget Samling, deriblandt Øltappere og Brændevinsbrændere; en tidligere The- og Kaffehusvært blev endog støttet af Prins Christian (VIII), der havde fattet Medynk med hans »ulykkelige Familie«. Det tjener til Petersens Ære, at han ikke tog fjerneste Hensyn til

dette Tryk. Hans Kandidat til Pladsen var en Melhandler Nørschau, der havde »særdeles gode anbefalinger, navnlig for Orden, Driftighed, Regnskabsførelse o. s. v.«. Nørschau blev den heldige, og de følgende Aar viste, at Provsten havde valgt rigtigt.

Men forinden Nyudnævnelserne havde fundet Sted, forelaa der fra Regensianernes Side en Adresse om Kroens Bevarelse i dens gamle Form. Den er underskrevet af 72 Navne og har til Forfatter Ploug, saa der er Grund til at dvæle lidt nærmere ved et Aktstykke, der i forskellige Henseender frembyder Interesse. Man erklærede heri, at man henvendte sig til Fakultetet ud fra den Forudsætning, at dettes Foranstaltninger ene og alene sigtede til Alumnernes sande Vel, at Fakultetet satte Pris paa den Tillid og Kærlighed, som Regensens Alumner af saa mange Grunde var det skyldige, og »at det hylder og stedse handler efter de samme Grundsætninger, som Naturen nedlagde i vort ungdommelige Bryst, som Dannelsen kaldte til Liv, og som næres og voxe ved ethvert Skridt fremad mod sand Videnskabelighed — de Grundsætninger, som daglig Tale kalde *liberale*«.

Regenskroen var altsaa nu blevet til et Frihedens Palladium, der var »gaaet Politik i den«. Det virker næsten som et Fald mod Jorden, naar Underskriverne derefter gaar over til at drøfte Forskellen paa en Restaurant med kold og med varm Mad, og om Kroen i sin nuværende Skikkelse kunde siges at opfylde Kravene til Billighed og Behagelighed. I sidstnævnte Henseende indrømmede man, at den for Tiden var for dyr og for lidet renlig, saa at kun 20 Alumner daglig spiste her. Men disse Mangler kunde let rettes. I Sygdomstilfælde burde Kroen levere Mad til Alumnerne paa Værelserne, og under normale Forhold laa Betydningen i, at Selskabet »bestaaer af os selv«, hvorfor Taleh kunde være fri og ugenert, da den førtes mellem Mennesker af samme Aandsdannelse. Man troede heller ikke, Fakultetet kunde have noget imod »maadeholden Nydelse af spirituøse Drikke« eller mod selskabelige Sammenkomster, thi de første kunde man faa uden for Kroen, de sidste kunde ikke hindres paa Kamrene.

I Slutningen af deres Andragende hævdede de 72, d. v. s. Ploug, sig atter til høj Flugt. Den forbedrede Aand, der nu herskede paa Regensen i Sammenligning med Nyerups Dage, var en bedre Betryggelse end alle positive Skranker og vilde i Fremtiden give sig Udtryk i Uvilje mod de faa, som opførte sig paa en for Regensianere uværdig Maade. »Det er den (Aanden), der, ligesom den i Dag har opfordret os til med Frimodighed at tale vor Sag for det Hoiærvær. Facultet,

ligesom den vil vise sig i tillidsfuld Lydighed mod vore høie Foresatte, og i Agtelse for de Love, de maatte ansee for nødvendige for vort Vels Skyld, — vil fremtræde som kraftig Opposition mod Enhver, der vover at krænke disse, og mod Enhver, der forsøger at gjøre Indgreb i de os ved dem tilstaaede Rettigheder. —

Det maa tilgives vor Tid, hvis den ikke nu kan tage den Harangue for den varme Mad saa højtideligt som den unge Forfatter, der lod Rammen om sit Maleri ende med saadanne Farve-Toner af »Vi viger kun for Bajonetterne« og »Fortvivlelsens Selvhjælp«. Billedet kan ikke rigtigt »bære« en saa pragtfuld Ramme. Mesteren har samtidig haft et halvt Øje paa Orla Lehmann i Trykkefrihedsselskabet og paa »Ordets Ridder« Armand Carrel.

Adressen kom til Fakultetet midt under et Møde, hvor man behandlede Instruksen for den nye Underbetjent. Petersen, der var den egentlige Fader til Planen om Kroens Nedlæggelse, var en bestemt Modstander af Indrømmelser, ogsaa saaledes at man bibeholdt Middagsspisningen. Fakultetet svarede efter en Maanedes Forløb, roligt og samtidig behændigt. Der manglede juridisk Hjemmel for den Restaurationsindretning, som efterhaanden havde dannet sig, og den var heller ikke nødvendig i en Hovedstad. Derimod vilde en saadan Beværtning, som var indskrænket til at besøges af Alumnerne og ikke underkastet den frie Konkurrence, aldrig kunne levere saa god Mad til saa billig Pris som de uden for Gaarden liggende, og dette var Grunden til, at den trivedes saa daarligt. Men blev den talrigere besøgt, kunde dette give Anledning til Uro, hvorunder Alumnerne vilde lide. Reformen skyldtes imidlertid alene den nye Underbetjents Ansættelse. »Hvad Alumnerne angaaer, da kunne vi ikke undlade med Fornøielse at bevidne, at de ikke allene ingen Grund have givet til Misnøie, men tvertimod al Grund til at vente, at de, som hidtil, saa og fremdeles ville indvirke til at holde Misbrug af enhver Art borte fra Stiftelsen og mere og mere gjøre den til en hædret Bolig for Flid og Orden«.

Da Petersen fremlagde Fakultetets Svar, tilføjede han, at han »vilde ansee en for Regensens nuværende Alumner tilfredsstillende Erklæring for en nødvendig Betingelse« for Forandringens Gennemførelse. »Dette er nu skeet, og jeg er overbevist om, at denne Erklæring vil af mine Hrr. Commilitoner blive modtaget med samme Sindelag, hvormed det theologiske Facultet har givet den«. I sine personlige Overvejelser var han dog ingenlunde saa optimistisk; han trøstede sig ganske vist med, at ikke alle 72 Underskrivere interes-

serede sig lige meget for Sagen, men han indrømmede dog over for sig selv, at nogle vilde finde Afgørelsen »haard«, og at »adskillige gjerne vilde benytte Øieblikket til at lade mig som den egentlige Ophavsmand undgielde derfor. Derpaa var jeg belavet og havde forud besluttet, at lade den Giering, jeg ventede, saa vidt muligt gaae sin egen Gang, for paa een Gang at udtømme sig, *for at vække den øvrige Deel af Alumnerne til at tage sig af Sagen*...»

I denne Henseende blev Provsten dog skuffet. Natten til 1. Okt. 1835, da Kroen skulde lukkes, samledes »temmelig mange Alumner«, umiddelbart før deres Afrejse til Stænderforsamlingen i Roskilde, herinde til en Afskedsfest. Kl. 3 om Natten blev Petersen vækket ved Støj og var ubemærket Vidne til, at et lille Kor sang en Vise om Kroen, ham og Fakultetet, hvorpaa der fulgte Kattedemusik (»Charivari«). Hertil indskrænkede dog Reaktionen sig, og Petersen trøstede sig med, at de uvedkommende Gæster forsvandt fra Gaarden i den følgende Tid. Dette var utvivlsomt et Gode, men rigtignok kom han noget for højt op, naar han varslede

»en ny og bedre Æra i Regentsens Annaler«

fra dette Øjeblik, erklærede, at Sagen havde krævet »lang Forberedelse, Klogskab, Sindighed og Kraft«, og endte med Pathos: »Der som der tales Mindeord ved min Grav, haaber og ønsker jeg, at denne Sag ikke glemmes«. Det kunde være kuriøst nok at undersøge, om dette Ønske blev efterkommet 24 Aar senere.

Hermed endte den første puniske Krig. De nye Forhold fæstnede sig nu i Ro. Den nye Underbetjent, Nørschau, fik en udførlig Instruks, hvorefter kun Mandspersoner maatte bringe de Ting, hvormed han maatte have Udsalg, rundt paa Værelserne. I Sygdomstilfælde skulde han, naar Lægen eller Provsten paabød det, lave Havresuppe, Bouillon o. l. til Patienterne. Nyt var det, at han ufortøvet skulde melde Provsten enhver Overtrædelse af Love og Vedtægter. Hans Hovedarbejde var dog Tilsyn med Bygningen og Renligholdelse af Alumnernes Værelser. I sidstnævnte Henseende gik man stadig frem i disse Aar; — dette er ogsaa en af Prof. Petersens Fortjenester. Kamrene fejedes og rengjordes tre Gange ugentlig; fra 1842 skulde de fire Gange aarligt underkastes Hovedrengøring, ligesom Gaarden fejedes hver Lørdag. Til Hjælp hermed havde Underbetjenten fra Marts 1837 en fast Gaardskarl. Oprindelig skulde han baade betale denne og Gangkonerne af sin Løn, men fra 1842 ændredes dette,

saa at han foruden Fribolig med to Favne Brænde havde 250 Rbd. Sølv i aarlig Nettoindtægt. Han var utvivlsomt i Kridthuset hos Provsten, og han opfyldte alle dennes Forventninger.⁶⁸

Men der var ved Kroens Nedlæggelse kommet en Kurre paa Traaden mellem Prof. Petersen og et — maaske mere kraftigt end talstærkt — Parti blandt Regensianerne. Det var kun en Vaabenstilstand, der var sluttet efter det første Sammenstød.

Den endelige Krig udbrød i Anledning af Læseforeningen. Dennes Start havde været saa vellykket, at det fulgte af de jordiske Forholds Ufuldkommenhed, at en saadan Harmoni ikke kunde vedvare mellem Alumnerne og deres Bestyrelse. Stridens Æble blev trillet ind i Kredsen, da der i August 1832 fremlagdes en Forslagsprotokol i Læseværelset. Gennem den lærer vi de daværende Regensianeres Stemninger og Udtryksform at kende, og man bliver undertiden noget overrasket ved det Indtryk, man faar af Mænd, der siden blev kendte offentlige Personligheder. Hovedbestanden af de fremlagte Bøger er naturligvis Æsthetik. De besøgende foreslaar anskaffet »Noveller af Forfatteren til en Hverdagshistorie« eller »Blickers Noveller, af hvilke flere ere særdeles udmærkede«; dette har aabenbart ogsaa været Plougs Mening, da han uden videre borttog dem fra Læsesalen, men overhovedet forsvandt bestandig herfra Blade og Bøger, deriblandt »Kong Erik og de Fredløse«, der gjorde stor Lykke.

Men især viser det aandelige Niveau sig i den Tone, der gaar gennem Bemærkningerne. En stud. theol. W. Chr. Lakier lagde for med en Række Indlæg, hvori hans Modstandere beskødes med Kastevaaben som »Sludder«, »Pedant«, »saadan en Karl«, »pøbelagtig og drengagtig Handlemaade« o. s. v., og dette er kun eet Eksempel. Det uheldige er, at Indlæggene som Regel er hyppige og skarpe, ofte endog grove, men sjældent vittige. Navnlig efter Sommerferien 1833 blussede den satiriske Lyst op, de fleste morede sig nu med at drille Lakier, f. Eks. ved under hans Navnetræk i Protokollen at tilføje Billeder af Smaadyr, Ordensdekorationer o. l. Islænderne kom nu ogsaa under Beskydning, man rev dem deres Sprogfejl i Bemærkningsbogen i Næsen.

Særlig galt blev det i Februar 1834, da den senere bekendte Historiker Kønigsfeldt ved sin hyppige og pedantiske Kritik af Læseforeningens Bestyrelse kaldte en hel Hærskare af Pseudonymer i Marken mod sig, navnlig »Taknemmelig« og »À reservoir«. Kønigsfeldt blev hurtigt klar over, at bag det første Navn dækkede Historikeren C. F. Allen sig, og at det andet var identisk med den vordende Politiker

Bregendahl, og han slog over for dem om sig med Betegnelser som »Skurke« og »Uslinger«, og talte om »Skumleres Nedrigheid«, som forvoldte ham »Krænkelser«. Men nu greb den 22aarige D. G. Monrad Pennen, og det er ejendommeligt at se et af de første Udslag af hans satiriske Aare:

»Undertegnede kan aldeles ikke være enig med Hr. C. Voigt, thi Hr. Kønigsfeldt har Ret. A revoir og Taknemmelig ere nogle Uslinge, nogle Skurke, nogle nedrige Skumlere. Hr. Taknemmelig overvælder Hr. Kønigsfeldt fra sit anonyme Skalkeskjul, thi vel saae Hr. K. selv paa, at Hr. Taknemmelig skrev sin Bemærkning, men alligevel er det et Skalkeskjul, thi de andre af Læseforeningens Medlemmer kunde jo ikke vide, hvem det var.« . . . Efter andre Drillerier foreslaar han saa, at afsætte Allen som Inspektør og i Stedet indsætte Kønigsfeldt, men kunde dette ikke ske, burde denne i hvert Fald trøste sig med sin gode Samvittighed, og han maatte absolut fortsætte med sin gavnlige Bestræbelse. »Deres usædvanlige chronologiske Genie og Deres Flid vil snart bringe Dem endnu langt videre og tænk Dem, hvor smukt det vil være, naar Deres Beretning er bleven endnu nøiagtigere, naar De f. Ex. kan skrive: »Den 23de Januar Kl. 10,20',40'' udkom der et Hefte af *Conversations-Lexicon der neuesten Zeit und Litteratur*. Reitzel kunde have dette Hefte den 15de [13de?] Februar Kl. 11,13',28''; ikke desto mindre fik Læse-foreningen sit Exemplar først 15de Februar Kl. 11,12',14''. Flere Gange har jeg paatalt denne Uorden.«

Kønigsfeldt baskede ganske vist imod en saadan »Tilslutning«, men Monrad bed sig fast i hans Injurier og foreslog i et nyt Indlæg, som han med god Grund »frygtede for« ogsaa vilde blive optaget ironisk, at der skulde indføres i Læseforeningens Grundlov, at man uden at ekskluderes maatte udskælde sine Medstuderende for Skurke, Uslinger og nedrige Skumlere. Monrad bad om Medlemmernes Tilslutning til en saadan Lovbestemmelse, thi i modsat Fald »er det jo, ligesom de troede, at den, der udskjelder sine Medstuderende for Skurke, Uslinge og nedrige Skumlere, burde excluderes, og jeg vil dog ikke haabe, at nogen har en saadan Mening«. Med denne truende Salut endte Artiklen.

Kønigsfeldt krøb til Korset og indrømmede, at der havde fundet »gjensidige Misforstaaelser« Sted, men han kunde dog ikke dy sig for til Afsked at klynke over Monrads »fjendske Sindelag«. Monrad forlod nu Ironien og svarede ham roligt og værdigt. Han havde opnaaet Hensigten med sit Indlæg, og var tilfreds. Angaaende Fjendskabet hed det smukt:

»Jeg forsikrer Hr. Kønigsfeldt, at Glæde over det venskabelige Forhold, som jeg staaer i til mange Regentsianere, saaledes har opfyldt mit Hjerte,

at der virkelig aldeles ikke er nogen Plads deri for Nag eller hemmeligt Fjendskab mod nogen enkelt, altsaa heller ikke mod ham. Hr. K. tilgive mig min Rolighed ved hans Yttringer! jeg føler, det var min Pligt at lægge mere Vægt paa hans Ord, jeg føler jeg burde blive ærgerlig og hidsig, men

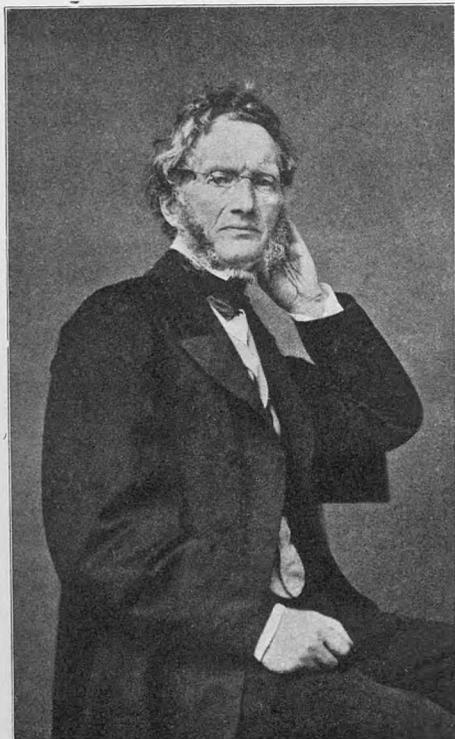

Fig. 18. C. F. Allen.

det er mig umuligt, derfor tilgiv mig! — Hvad synes De nu om Hr. K., hvis vi stak Hovederne ud, hver af sit Vindue, og under Chor af A revoir, Taknemmelig, Walter, Jespersen, Jespersens Compagnie, Kaiser, Bagger, Dreyer, Petersen, Voigt, Stausholm og Hall istemte:

Vi elske Dig alle livsalige Fred!«

Monrads Forslag om Choret vandt levende Tilslutning. Hvor har man ikke alle Ingredienserne af hans Væsen i denne Ungdomsstrid: Ironien, Logikken, Evnen til at irritere og tilsidst »le beau geste«!

Han var paa dette Tidspunkt paa tredje Aar Regensalumne, havde i Sommeren 1832 ligget paa Hospitalet, og søgte et Par Aar senere af Helbredshensyn om at maatte »ligge paa Volden« i et Par Efteraarsmaaneder, hvad han forøvrigt ikke

opnaaede Tilladelse til. Svagelig af Helbred — maaske navnlig i aandelig Retning — besad han samtidig en Modenhed og overdækket Voldsomhed, der allerede da gjorde ham meget forskellig fra Kammeraterne.⁶⁹

Naar Freden saa hurtigt sluttedes inden for Læseforeningen i Marts 1834, hang det dog sikkert sammen med den pinlige Følelse, som havde grebet Provsten over for denne Fejde. Naar Læseforeningens Bestyrelse senere i et Stridsskrift paastod, at der inden for Samfundet havde hersket »en jevn og ligefrem Tone«, og at Stridighederne i Bemærkningsbogen havde været saaledes, at kun »en sjelden Gang Sømmelighedens Grændser vare blevne overskredne«, kunde Prof. Petersen ikke slutte sig til denne Anskuelse, og vi maa

vel give ham Ret. Netop i de samme Dage, som Freden sluttedes mellem Kønigsfeldt og hans Modstandere, skrev Provsten til Læseforeningens Inspektorat og foreslog et Forlig; man skulde brænde Bemærkningsbogen og bestemme nogle Regler mod fremtidige Misbrug af den nye Protokol. Saadanne Regler fik man dog først i Efteraaret 1836. Den gamle Bemærkningsbog fjernedes imidlertid og ansaas formodentlig for brændt, men heldigvis for os var dette ikke Tilfældet. For et Par Aar siden afleveredes den af en Forretningsmand til den nuværende Provst og er herved bleven en Kilde til paa første Haand at faa et Indtryk af regensielt Samliv i Gammelliberalismens Dage.

Det kan ikke siges, at man gjorde glædeligere Erfaringer med den næste Bemærkningsbog, som blev fremlagt d. 5. Juni 1834. Der stod paa dens første Side — ligesom i den tidligere Bog — et Forbud mod anonyme Skrivelser, men dette viste sig ikke at være nogen til-

strækkelig kraftig Sikkerhedsforanstaltning. Allerede den Omstændighed, at Inspektoratet, der nys var tiltraadt, havde fjernet den første Bemærkningsbog i Tavshed uden at motivere dette med Provstens Brev, der aabenbart var de almindelige Medlemmer ukendt, forvirrede disse og gav den nye Protokol en daarlig Start. Det hjalp ikke synderligt, at Ploug arrigt bad et Medlem, som søgte efter Bogen, om 1) »ikke at fylde Bemærkningsbogen med tom og unyttig Snak, 2) at skrive sine Bemærkninger saaledes, at de kunne læses«. Man frabad sig hans »faderlige Formaninger«. Nu var man allerede ved at slaa ind paa den gamle Tone. H. C. Stausholm spurgte i Anledning af Ankerne over Bemærkningsbogens Borttagelse: »Kan Hr. Thomsen vedblive at være Medlem af Læseforeningen, efter at han paa saa uforskammet en Maade har beskyldt et af dens Medlemmer for en Forseelse, der staaer parallel med Tyverie?« Samme Thomsen (til 1879 Præst i Balslev og Ejby) var aabenbart en stridbar Herre;

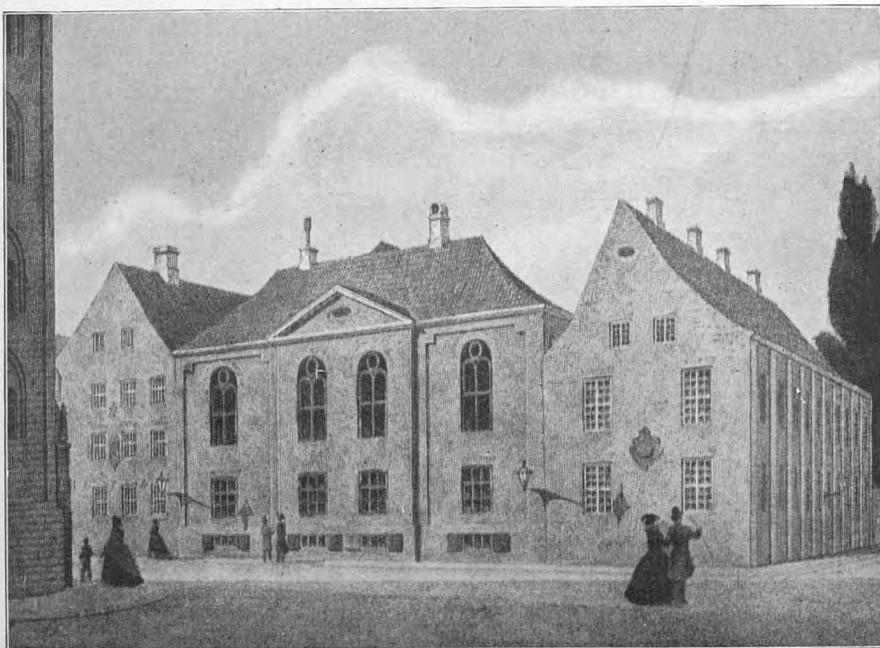

Fig. 20. Regensen ud til Købmagergade.

faa Maaneder efter taler han saaledes i et Indlæg om »ethvert Menneſke, der har sund Forſtand,« og om »Smaalighed«. Samtidig var Kønigsfeldt atter i Harnisk over »et aldeles uſandt Rygte« om, at han paa Øſtrups Dør ſkulde have føjet en Bemærkning til nogle engelske Ord, ſom denne havde ſkrevet uden paa den.

I Efteraarshalvaaret 1834 gaar det i det hele ret livligt til i Foreningen; ſom Regel er det Bogankaffelser, der ophidſer Sindene, af kulturhiſtorisk Interesſe er ogsaa Striden om et ituslaaet Brændglas (til at tænde Piberne med) og om Anſkaffelſen af et Dominospil. Dette ſidſte kalder Viceprovſten i Ilden; Fabricius er nemlig derimod, da der ſaa maa ſpilles om Penge. I December Maaned udbryder atter en Fejde i Anledning af et anonymt Skriveri. Et Medlem (der ført ſenere navngiver ſig ſom den ſenere Miſſionær i Grønland og Sognepræſt til Kongerslev M. F. D. Hammer) opfordrer nemlig ſpydigt Øſtrup (viſt den ſenere Præſt i Kirke-Hyllinge Jakob Øſtrup) til at offentliggøre den ſkønne Tale, ſom han havde holdt paa den ſidſte Generalforsamling, men ſom deſværre ingen havde kunnet høre eet Ord af. I dyb Forargelſe herover erklærer P. L. Møller, at »man

skulde neppe troe, at der i Regensens Læseforening fandtes et Medlem af saa lav en Tænkemaade, at han kunde nedlade sig til at indføre en Bemærkning som ovenstaaende uden Navns Underskrift og med Fordrejelse af Haanden«, men P. L. Møller kom nu til at føle Forbandelsen ved at være Regensens Kainskikkelse, da den angrebne Østrup, som kort i Forvejen havde været udsat for hans »Vittigheds-pile«; energisk frabad sig hans Bistand og Deltagelse, samtidig med at han stillede den anonyme Skribent en Dragt Prygl i Udsigt. Men næppe var denne Sag bilagt, før der i Slutningen af 1834 opstod en Strid, som blev dette Aars sidste. Den uskyldige Aarsag hertil var den senere Skolemand F. C. L. Trojel, der foreslog en tysk »Nytaarsgave« anskaffet, hvad der kaldte L. T. F. Ravn i Marken mod ham, og en lang Disput mellem de to Herrer opstod om, hvem der var mest logisk. Den Hegelske Terminologi opbødes som Hjælpetropper i denne Kamp. En Indsender mente, at Ravn stod »i sin simple Iogforsigværen, i sin nøgne Jeghed, som Personen L. T. F. Ravn«, medens den angrebne svarede ved at sondre mellem Begreberne »objectiv Ubestemthed« og »subjectiv Bestemthed«. Men saa faldt han ud af sin Rolle som Filosof ved at tale om sin Modparts »pøbelagtige Væsen«, og denne svarede med at kalde ham »en literær Klopfægter«.70 Der er her nogle Stænk af Humoren fra »Genboernes« Generalforsamling, men rigtignok temmelig ufrivillige. Idet hele er det Beskhed, ikke Vittighed, som ogsaa dette Bind indeholder.

Læseforeningens Ankeprotokoller er et Bidrag til Belysning af den Forskel mellem Fortidens og Nutidens Studenterkultur, som man under Indflydelsen af Digternes Værker ofte er altfor tilbøjelig til at overse. Men saa meget fremgaar af andre Kilder, at Prof. F. C. Petersen ikke har været tilfreds med den Udvikling, Ankeprotokolskriverierne havde taget efter den førstes »Oprænding«. Han fandt i Begyndelsen af 1835, at navnlig P. L. Møller misbrugte Protokollen »paa en ligesaa kiedsommelig som mod Inspectoratet drillevoren Maade«. Møller havde nemlig sammenlignet en af Inspektørerne med »H. Mt. Kejseren i China« og »H. Mt. Kejseren af Rusland« som Mønstre paa enevældigt Tyranni, og han havde kaldt et Medlem (den senere Birkedommer paa Før, H. Trojel) »et sygeligt Spøgelse fra Don Quixotes Tider«, hvad der til Gengæld indbragte ham selv Epiteterne »den flaueste Vittighedsjæger«, »den feigeste Kryster« og »Faarehoved«. I Februar kaldte Provsten ham oven i Købet op til sig og gav ham den fornødne Paamindelse og Irettesættelse. Samtidig forløb en Student Walther sig paa Læsesalen over for en af Inspek-

tørerne ved at overfuse ham og true ham med Prygl. Følgen blev en Mulkt, og da Walther ønskede en ekstraordinær Generalforsamling i sin Sag, men hos Inspektoratet mødte et Afslag herpaa, deciderede Provsten, at Inspektørernes Kendelse skulde staa ved Magt. Dette var det første Eksempel paa hans Indgriben i Foreningens Anliggender. Ogsaa da der var Tale om at anskaffe Schleiermachers Breve over Lucinde, skred han i et Brev til Inspektoratet ind mod den Slags »obscøne Frivoliteter«. Det var aabenbart Provsten om at gøre at have Haand i Hanke med Læseforeningens videre Udvikling.

1836 blev et betydningsfuldt Aar i dennes Historie. Ploug var nu mellem Inspektørerne, og Prof. Petersen udstødte i den Anledning i sin Dagbog et Suk: »desværre«. Det var vel Minderne fra Regenskroens Ophævelse det forrige Aar, som her talte til ham. Uro kom der hurtigt. I Februar klagede Inspektørerne over Regensportnerens Forsømmelighed over for Foreningen og ønskede ham knyttet fastere til denne som Tjener. Petersen fik imidlertid fra Fabricius modstridende Oplysninger, paa hans Forespørgsel svarede Inspektørerne »intetsigende«, og han indstillede derfor til Fakultetet at afslaa Andragendet, »da ingen Betient bør staae under andre end Facultetet og Provsten«. En Analogi med Regenskarlene var »aldeles upassende«, da disse var Alumnernes private Opvartere. Det theologiske Fakultet svarede i Henhold hertil: »Det vilde være aldeles anomalt, at Fac. skulde beskikke Portneren til en Tjeneste, for hvilken Lønnen bliver udredet af Foreningens Medlemmer, og Fac. maae derfor have det overladt til Foreningen selv at ordne det, der vedkommer Forholdet til dens Betient.«

En Maaned senere var det atter galt med Ankeprotokollen og P. L. Møller. »I de sidste Dage er der opstaaet en Strid mellem P. L. Møller og Ploug . . . ; saa usømmelig og plump, at jeg ikke længere har kunnet lade Tingene gaae sin egen Gang.« Provsten skrev derfor til Inspektoratet med en Appel til »Regentsens Ære«, at han »baade som Medlem af Læseforeningen og som Regentsprovst« maatte forelægge dem det Ønske, at Bemærkningsbogen uden Ophold borttoges fra Læsesalen. Han endte sin Skrivelse med: »Skulde lignende Misbrug for Fremtiden finde Sted, forbeholder jeg mig paa mit Ansvar at lade enhver Bemærkningsprotocol, hvori Sligt forekommer, borttage«. Nu kom Inspektørerne paa Benene mod, hvad de ansaa for et Angreb paa Foreningens Rettigheder, men Prof. Petersen beroligede dem foreløbig ved i et aabent Brev at udtale sin Respekt for Læseforeningens Rettigheder, og at det kun, naar den gik ud over disse

Grænser, var hans Pligt at handle efter Omstændighederne. Inspektørerne holdt sig senere til det første Led og fandt heri en Anerkendelse af Læseforeningens Suverænitet. Professor Petersen mente derimod, at Foreningen som Regensinstitution var underkastet Regensens Love.⁷¹

Den optrækkende Konflikt mellem Provsten og Læseforeningen dæmpede dog ingenlunde den Tone, som hidtil havde hersket i Ankeprotokollen. Som Inspektør var Ploug i Foraaret 1836 meget krænket over de Beskyldninger, der rettedes mod Inspektoratet for Skødesløshed og Partiskhed, og han endte derfor med af inspektørlig Magtfuldkommenhed »at kende for Ret«, at hans Modstander skulde »være at ansee for umyndig«. Den mægtige Mands Dom blev oven i Købet af en af hans Venner oplæst i Læseforeningens Lokale for en talrig Forsamling, ogsaa bestaaende af Ikke-Medlemmer som Underbetjenten og hans Kone. Men samtidig blev han angrebet i Flanken af den utrættelige P. L. Møller, der betegnede Plougs Tilhængere som »den hæderlige Filisterkorporasjon«; — Møller var nemlig Nystaver og skrev f. Eks. »måskje« og »Sjenistreg«; — og Ploug selv tituleredes Inspektoratets »galende Hane«. Ved Valget i Maj Maaned nægtede da ogsaa Ploug at modtage Genvalg, men heri laa ingenlunde, som vi straks skal se, at hans Indflydelse skulde have været synkende. Var det for at styrke sin Position saa meget som muligt, at P. L. Møller foretog det kostelige Skridt, som Provsten fortæller om i sin Dagbog d. 20. Juni? Just da Petersen stod i Begreb med at gaa til sine Forelæsninger, kom to Alumner, deriblandt Møller — Provsten sætter tre Udraabstegn efter hans Navn!!! — op til ham. De sagde, at de var kommen til at tænke paa, hvor meget de skyldte ham, og bad ham derfor følge med over til dem. Her fandt han 14—16 Studenter samlede til et Fødselsdagsgilde, »de Fleste af Oppositionen«, og Fødselsdagsbarnet bad ham indvie en Pokal, der var bleven skænket i Dagens Anledning. Det kan billigvis betvivles, at denne Scene har forbedret Møllers Aktier hos Provsten, som en Maaned tidligere, ved 28-Maj-Festen, havde været stødt paa ham for hans Optræden, som i disse samme Dage havde Møller stærkt mistænkt for et anonymt Opslag, og som endelig opdagede, at han i Juli under Professorens Sommerferie ulovligt husede »den store Høegh« og en Aften sammen med andre lavede Halløj i Gaarden. Af to Onder foretrak F. C. Petersen dog alligevel Ploug.⁷²

Men samme Dag, som Ploug havde nedlagt sit Inspektørembede, havde han af Generalforsamlingen ladet sig vælge til Medlem af

den tre Mands Komité, der skulde foretage en Revision af »Grundbestemmelserne« for Foreningen. De øvrige Medlemmer var J. Schurmann og Dahlstrøm. Denne Komités Arbejde forelaa paa Generalforsamlingen i Novbr. 1836, og det gik væsentlig ud paa at foreslaa to Ændringer, nemlig at der ved Eksklusioner — som i Walthers Sag — ikke mere skulde indhentes Tilladelse hos Provsten til at holde ekstraordinær Generalforsamling, og at § 4, (at Udflyttere »indtil videre« skulde kunne blive staaende som Medlemmer, (se Side 60)), skulde forandres til, at enhver, der havde været Medlem som Regens- eller Kommunitetsalumne, stadig kunde vedblive at nyde Medlemsrettighed. Hermed var der altsaa gjort et yderligere Skridt til at aabne Regensen for Ikke-Regensianere, hvad der jo — som tidligere paavist — afgjort stred mod Provstens Principer. Om hans Holdning til Forslagene kan der derfor ikke være Tvivl, skønt hans Indstilling til Fakultetet ikke er bevaret. Dette bevises noksom af, at han i Følge sin Dagbog henlede dets Opmærksomhed paa, at hvis man gav Læseforeningens Bestyrelse Tilladelse til at benytte Lokalet »til en og anden interessant Meddelelse«, altsaa til Møder, burde der kun gives Adgang for Medlemmer og desuden kræves Provstens Tilladelse til Forsamlingerne.⁷³

Følgen blev da ogsaa, at det theologiske Fakultet erklærede ikke at ville berøve Regensalunnerne Retten til at bevilge Adgang til dem, der ikke længer var Alumner, og at det afslog Forslaget om de ekstraordinære Generalforsamlinger. Paa en ny Generalforsamling i Februar 1837 gentog imidlertid Læseforeningen sin Indstilling med den Motivering, at en Afstemning om, hvor vidt de ældre Medlemmer maatte blive staaende i Foreningen, vilde være krænkende for disse, og at deres Udtræden vilde betyde et betydeligt pekuniært Tab for Samfundet. Foreningen havde nu naaet et Medlemsantal af 132, hvoraf 34 var Eks-Regensianere. Ogsaa paa det andet Hovedpunkt blev man staaende ved det tidligere Forslag. Da F. C. Petersen i Begyndelsen af Marts indsendte Generalforsamlingsbeslutningen, vedlagde han en personlig Indstilling, som denne Gang er bevaret. Ændringerne vilde i Følge hans Mening gøre Læseforeningen til »en status in statu, emanciperet fra Facultetets og Provstens Bestyrelse«. Alumnerne havde overset, »at der her ikke er Tale om et Studenter-Samfund, men om en Læseforening paa Regentsen, og egentlig kun for Regentsens Alumner«. Han foreslog, at man skulde stille Foreningen Valget mellem at udelukke alle Eks-Regensianere eller give dem Adgang for 3 Aar med paafølgende Votering. Fa-

kultetet gik endda videre, da det i sit Svar d. 19. Marts 1837 erklærede, at »det maa fremdeles som hidtil ansee det for at være uforeneligt med sit Ansvar og sin Omhu for Regentsen, at træffe nogen Foranstaltning, hvorved Læseforeningen vilde unddrages Fakultetets Bestyrelse og Tilsyn«. Man var altsaa nu — i Modsætning til i Decbr. 1836 — saa ærlig at indrømme, at man ikke saa meget optraadte som Ridder for Regensalunnerne, som for at værne om sin egen Indflydelse. Læseforeningskomitéen svarede herpaa med at erklære sig for opløst og lagde Sagen om Lovrevisionen i selve Inspektoratets Hænder.

Luften var efterhaanden bleven ikke saa lidt opvarmet. Provsten selv indrømmer i sine Dagbogsoptegnelser, at »Gemytterne er satte i Bevægelse. De Fleste«, tilføjer han, »dømme efter Partiemændenes eensidige Fremstilling uden at gøre sig bekendte med Sagen, og et Par, som jeg har oplyst om den rette Sammenhæng, ere derved komne paa andre Tanker. Andre holde fast ved deres Misbilligelse, true med Udtrædelse af Læseforeningen«. Han trøstede sig med: »Saalænge intet videre foretages, er det bedst at lade Solen gaae op og Solen gaae ned, til Tiden ogsaa her bringer sin lægende Kraft«. Sommeren igennem søgte Læseforeningen at finde et Kompromis, som Fakultetet kunde tiltræde; den foreslog, at Voteringen om Eks-Regensianerne først skulde foregaa 5 Aar efter deres Udflytning, men Bestyrelsen vilde ikke strække sig videre end til de af F. C. Petersen foreslaaede 3. Ved Udgangen af 1837 erklærede Fakultetet ligefrem, at de af det approberede Love fra nu af skulde træde i Kraft.

Man kan ikke frikende Prof. Petersen for Ansvaret for snarere at have drevet Fakultetet fremad i denne Konflikt end virket mildnende og udjævnende. Han havde nu tabt Taalmodigheden, da hans Hænders Skabning ikke artede sig, som han havde haabet det.⁷⁴

Vistnok maa dette beklages, thi hvorledes man end vil bedømme Læseforeningens Aand og Virksomhed i dens første Aar, tyder adskilligt paa, at den nu var ved at overstaa sine Børnesygdomme. Ankeprotokollen indeholdt ikke alene Grovheder, men ogsaa virkelige Drøftelser, der skærpede Deltagernes Evne til logisk og ramnende Udtryksmaade. Adskillige Træk vidner desuden om en voksende Almensans hos Medlemmerne. Allerede i November 1836 foreslog saaledes en Kreds af »Danske Bøndervenner« at holde »Den danske Bønderven«; et halvt Aar senere ytrede J. A. Hasselberg

det Ønske at faa »Itzehoer Wochenblatt«, fordi det ofte indeholdt Artikler af Interesse, saaledes om Sprogforholdene i Slesvig, og i Nvbr. 1837 var der almindelig Stemning for at anskaffe Prof. Chr. Paulsens Pjece »Det danske Sprog i Hertugdømmet Slesvig«. Samtidig var der stadig Interesse for den tyske Liberalisme; P. L. Møller forlangte Freiligraths Digte, og Ploug med flere ønskede at følge med i Pjeceliteraturen om Göttingerprofessorernes Afskedigelse.

Men navnlig har det Betydning at se de Udslag, som den vaagnende skandinaviske Bevægelse gav sig. I Jan. 1837 foreslog Ploug »Nordisk Ugeskrift« anskaffet; »d. 26. Febr. 1838 nød Læseforeningen den sjeldne Ære at blive besøgt af den berømte svenske Digter Tegnér«; endelig hævdede L. N. Hallager i de samme Dage i Anledning af Studenterudflugten over Isen til Lund, hvori 11 Regensianere havde deltaget, at man i højere Grad burde lægge Vind paa »den her saa miskjendte, eller rettere aldeles ubekjendte svenske Litteratur«. Han samlede ikke mindre end 32 Medunderskrifter paa denne Artikel. Med god Grund hed det i dette Forslag: »Skal nemlig det Venskab, der for Tiden forener den danske og svenske Student, være andet, end en blot dunkel og forbigående Følelse, der er dunstet bort, såsnart Isen er optøet, må det også være bygget på en fast og varig Grundvold; det må ikke ene være baseret på Erindringen om Fortidens Minder, men det må grunde sig på en levende Anerkjendelse af hinandens nuværende Værd — thi uden den gjensidige Agtelse er Venskabet kun en Illusjon —; det er med andre Ord: man må lære at kjende og agte hinandens Litteraturer . . . De svenske Studenter i Lund holde jo danske Blade, — her have vi vel tyske i Overflødighed, men ikke et eneste svensk!« Han endte med at foreslaa »fjortonde Aftonbladet« anskaffet, et Blad der var det svenske liberale Partis Organ, og som, efter at det norske Blad »Den Konstitutionelle« var blevet forbudt, tillige kunde oplyse om norske Anliggender.

Har vi her et Eksempel paa Forbindelsen mellem Skandinavisme og Liberalisme, er der ogsaa Vidnesbyrd om vaagnende Liv i den modsatte Lejr, den konservative. J. L. Quistgaard i Spidsen for 12 Kammerater forlangte saaledes »Berlingske Tidende« anskaffet, fordi det havde faaet Nathanson til Redaktør, havde Prof. Sibbern til Medarbejder, og Bladet endelig var nødvendigt til Forstaaelse af »Kjøbenhavnsposten«, som det stadig bekæmpede. Læseforeningens Medlemmer har aabenbart begyndt at dele sig efter Anskuelse; Drilleri eller personlig Animositet er ikke længer det eneherkende Motiv

til Strid. Under disse Forhold ser man næsten gennem Fingre med, at den gamle Tone endnu ikke er forsvundet; — H. C. Stausholm betegner saaledes en Med-Alumne som »et vagabonderende Hovede« og tilføjer: »Man kan ikke vente andet af en Stud end et Brøl«; Vilh. Schøler (se Billedet S. 76) beskylder Læssøe for at lyve og vise »en uforskammet Arrogance«; H. Trojel taler om Plougs »Suffisance og Arrogance«. Kedeligter det derimod, at der stadig finder Bogtyverier Sted, forøvrigt ogsaa Tyverier af de den Gang saa yndede Silkelommeløklæder.

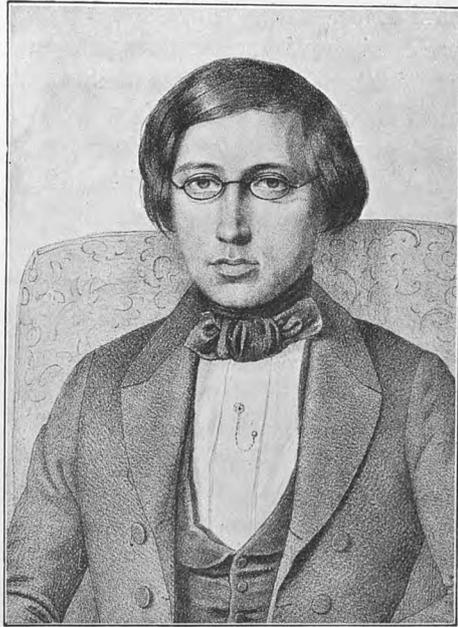

Fig. 21. Salomon Drejer.

Til den Højnelse af Læseforeningen, der saaledes trods alt synes at have fundet Sted, har den Omstændighed vel bidraget, at et Par fremragende Naturforskere paa denne Tid stod som Medlemmer af den. Det var jo desuden inden for deres Fag, der paa denne Tid fandtes mest videnskabelig Aand ved Universitetet. Japetus Steenstrup og Salomon Drejer var fødte i samme Aar (1813), og selv om den første af dem var naaet videst (han var i 1838 Indehaver baade af Universitetets og Videnskabernes Selskabs Guldmedaljer), nød ogsaa Drejer megen Anseelse, hvilket fremgaar af, at han straks efter sin Afgang fra Regensen blev Docent ved Veterinærskolen og Redaktør af »Flora Danica«. I April 1837 blev han Inspektør, og mer end nogen anden satte han sit Stempel paa Foreningens sidste Levetid. Hans talrige Indlæg i Protokollen gør et samtidigt djærvt og roligt Indtryk, de viser skarp, kritisk Forstand og er dog tillige ved deres sunde Sans sympatetiske. Han kalder en Kat en Kat og Paul de Kocks Romaner »det usleste Jux«, og han har den Fortjeneste som Inspektør at have holdt denne Liderlighed uden for Læseforeningen.⁷⁵

I Slutningen af 1837 rejstes imidlertid et nyt Spørgsmaal, der skulde blive dødbringende for Foreningen. Kort før Jul fremkom

der i Bemærkningsbogen en Ytring af Voltelen om at faa Lørdagsforelæsninger i Læseforeningen, paa samme Maade som man havde dem i Studenterforeningen. Skøndt Tanken til en Begyndelse kun fandt beskeden Tilslutning, blev F. C. Petersen straks altereret; han søgte at kvæle den, dels gennem Fabricius' Indgriben, dels ved en personlig Henvendelse til en af Inspektørerne (Breinholm). Denne beroligede ham foreløbig med, at der ikke syntes at være Interesse for Sagen. Men kort efter blev en af Planens Forkæmpere, Schøler, valgt ind i Inspektoratet, og Salomon Drejer kaldte atter Tanken til Live i Januar 1838. Forslaget vandt dog kun 32 Underskrifter; — Læseforeningen var nu, formodentlig paa Grund af det foregaaende Aars Stridigheder, sunket til 114 Medlemmer; — og Petersen erklærede i et Privatbrev til H. N. Clausen d. 23. Januar: »Vi have før afslaaet saa godt som eenstemmige Petitioner. Raseriet er gaaet over, og de gode Beslutninger have baaret deres Frugt«. Over for det theologiske Fakultet pegede han paa, at saadanne ugentlige Diskussioner laa uden for Læseforeningens Grænser. Regensalummerne var paa et Stadium, hvor de næppe kunde antages at producere Arbejder, som kunde have belærende eller dannende Indflydelse paa deres Kommilitoner. Snarere maatte man befrygte, at adskillige vilde blive dragne bort fra »den regelmæssige og for de Fleste hensigtsmæssige Udviklingsgang, til hvis Fremme Regentsen er stiftet«. Det samme galdt i Virkeligheden om de unge Kandidater. Enten burde Planen helt afvises, eller kun tillades paa den Betingelse, at Møderne holdtes uden for Regensen, at Foredragsemnerne opgaves otte Dage forinden til Provsten, og at Diskussionerne fandt Sted under Tilsyn og Ansvar. Petersen endte med følgende Ord om Forelæsningsplanen: »Den sidste betydeligere Interesse derfor synes at være vakt ved en Opfordring af Cand. theol. [senere Professor i Filosofi] Rasmus Nielsen, som formodentlig vilde komme til at spille en vigtig Rolle i denne Institution, og her give sin Manuduction en videre og friere Virkekreds«.

Regensianerne ønskede Tilladelse til at holde ekstraordinær Generalforsamling om Sagen, men mærkeligt nok lagde Prof. Petersen Hindringer i Vejen derfor og krævede først et motiveret Andragende. Var det Mening hermed at vinde Tid til det Kontrastød, som han havde under Forberedelse? Vist er det, at da han d. 3. Febr. indsendte Ansøgningen om Generalforsamlingen, vedlagde han samtidig et Udkast fra sig selv til en Omdannelse af Læseforeningen. I dens Sted skulde sættes »en af Communitetet udstyret og vedligeholdt

Læse-Indretning i Forbindelse med Communitetsbibliotheket, og uden Contingent aabent for samtlige Regents- og Communitets-Alumner«. Denne Tanke vakte udelt Bifald hos de konservative Medlemmer af Fakultetet; kun H. N. Clausen indtog et noget uldent Standpunkt ved paa den ene Side at erklære, at Petersens Forslag »fortjener megen Opmærksomhed«, og dog samtidig udtale sine Betænkeligheder med Udgiften for Kommunitetet og mene, at man ikke burde sige Nej til Generalforsamlingen. Petersen er imidlertid nu højst ivrig, for ikke at sige eksalteret; han »beder og bønfalder« om, at der ikke maa gøres nogen Slags Indrømmelser, før hans Modgrunde efter nøje Overvejelse er fundne ugyldige. Forelæsningsplanen var Regensen uvedkommende, »fordi de som maae antages meest at kunne deltage, staae udenfor Regentssamfundet«, og dens Gennemførelse vilde betyde yderligere Vanskeligheder for Petersens eget Reformforslag, »og jeg tvivler ikke om, at det vil finde gunstig Modtagelse paa høiere Steder« [hvilke? betyder dette et Tryk paa Fakultetet?]. Ja, Prof. Petersen viger ikke tilbage for at foreslaa at sætte hans Reform i Forbindelse med en Forhøjelse af Kommunitets- og Regensstipendierne, thi i saa Fald »vil Nutiden have Gavn af, og Fremtiden være taknemlig for disse Foranstaltninger«. ⁷⁶

Den gode Regensprovst havde hermed vovet sig meget langt ud, ganske sikkert for langt. Saa meget mere, som hans Reformforslag foreløbig var Læseforeningens Medlemmer ganske ubekendt, saa at de ikke kunde vide, hvilken Fare de løb ved at presse paa Gennemførelsen af deres Ideer. I Virkeligheden gik der fra Begyndelsen af Februar til Midten af Juli, før Læseforeningen fik Nys om, at der paatænkte Forandringer ved dens Indretning. Først vor Tid, der har Adgang til Petersens Dagbøger og Fakultetets Papirer, kan se, at Øksen i Løbet af hele denne Tid havde ligget ved Træets Rod.

Endelig fik da Læseforeningen i Begyndelsen af Marts sin Generalforsamling — efter at Fakultetet d. 20. Febr. havde billiget Petersens Reformplan. — Til Provstens Ærgrelse havde Fakultetet ikke i Tilladelsen til Mødet taget noget Forbehold over for Foredragsprojektet. »Mange troe sig allerede i Besiddelse af Seiren, og jeg har i Opinionen liidt et ministerielt Nederlag«. Der var paa Mødet ca. 50 Stemmer for Forelæsninger, og Rasmus Nielsen, Steenstrup og Drejer valgtes ind i en Komité til Udarbejdelsen af et Forslag. En halv Snes Dage efter indsendte disse en Ansøgning til Fakultetet, udarbejdet af Rasmus Nielsen. Det maa indrømmes, at Udvalget havde været meget uheldigt med at vælge ham til Forfatter, og

Fig. 22. Japetus Steenstrup.

man kan blot ikke forstaa, at de to andre Medlemmer vilde sætte deres Navne under hans Produkt. Rasmus Nielsen motiverede Ansøgningen med, at 1) ethvert Studium burde være videnskabeligt, og 2) ethvert Samfund fordrede en Vekselvirkning mellem Medlemmerne. Disse Tanker udformedes videre i en filosofisk Terminologi, som f. Eks.: »Kan det dog antages, at Receptiviteten og Anerkjendelsen af et grundigt Studiums Betydning vil vinde ved den forsøgte, om end ei altid ganske heldige Productivitet«. Dette skrækelige, delvis ulæselige Aktstykke, som ikke indeholdt en eneste praktisk Idé eller

Oplysning, var naturligvis gefundenes Fressen for Petersen. Med en spydig Følgeskrivelse indsendte han Ansøgningen, »som altsaa skal være »et antageligt Forslag efter muligt modne Overlæg«. De i vedlagte Actstykke indeholdte Sentiments ere Resultatet af mange foreløbige Discussioner, af en Generalforsamlings og en Commitees Forhandlinger. Jeg anseer det for at at være aldeles uforment, herom at sige Andet, end hvad jeg allerede har sagt i mine tidligere Erklæringer«. Senere, i Oktbr., fornyede Komitéen sin Ansøgning, da den ikke havde faaet Svar fra Fakultetet. Skrivelsen var denne Gang forfattet af Steenstrup og dannede, — som man let kan tænke sig — en behagelig Modsætning til Rasmus Nielsens, men nu kom den langt post festum.⁷⁷

I Løbet af Sommeren 1838 var Læseforeningens Inspektører (Salomon Drejer, Svestrup og Lunddahl) ydermere saa uforsigtige at indlade sig paa en Drøftelse med Fakultetet om Lovligheden af de i Decbr. 1837 paaoktroerede Love. De hævdede, at Generalforsamlingen havde »den højeste dømmende og lovgivende Magt«; — Fakultetet replicerede kvikt med Spørgsmaalet: »Formodentlig menes dog kun i Læseforeningens Anliggender?« — og de erklærede,

»at Foreningen indtil videre ikke kan ansee sig for bunden ved de i disse Forandringer indeholdte Lovbestemmelser«. Hertil svarede Professorerne i Juli, at Læseforeningen misforstod sit Forhold til Fakultetet, der ikke en Gang havde Ret til at give Slip paa sin overbestyrende Myndighed. »Forsaavidt som den Form, hvori Andragendet er blevet fremført, vidner om en — udentvivl kun øieblikkelig — Forglemmelse af Forholdene, hengiver Facultetet sig til det Haab, at det kan overlade Bedømmelsen til Alumnernes egen Skjønsmhed og Sømmelighedsfølelse«. Svaret blev i Følge Fabricius »just ikke modtaget med Velbehag«, og Læseforeningen riposterede atter i Oktbr. (over tre Maaneder efter!) med den Paastand, at Fakultetets Lovændringer aldrig var bleven den officielt meddelte. Men Professorerne var nu ubønhørlige, og Petersen havde en saadan Indflydelse paa det theologiske Fakultet, at han stolt kunde skrive til det: »Jeg vilde i Facultetets Sted svare omtrent saaledes«. Dette Svar var en skarp Udtalelse om Inspektoratets »urigtige og vildledende Forestillinger« og endte med de højsttemte Ord om Forholdet mellem Læseforeningen og Fakultetet: »Hvilket Forhold er og stedse vil vedblive at være uforanderligt«. Med Hensyn til Forelæsningsplanen, som igen var bleven aktuel ved Steenstrups Indlæg, befrygtede Provsten nu især, at Diskussioner skulde virke distraherende paa Alumnerne. Alt hvad der i Aar havde distraheret Gemytterne (de foreløbige Projekter, de ekstraordinære Generalforsamlinger og Samfærdselsiveren med de svenske Studenter), havde maaske sin Indflydelse paa, at mange mod deres oprindelige Plan ikke i dette Efteraar var gaaede op til Eksamen. Og naar Regens-Trienniet var udløbet, var der mange, som stod paa bar Bund. I hvert Fald burde disse Øvelser ikke holdes paa Regensen »som en Tidsfordriv, der kan nydes i Negligé med Huller paa Albuen og Piben i Munden«. — I Henhold hertil gav Fakultetet i Nvbr. et rent Afslag paa Forelæsningsandragendet. Paa Beklagelsen over Lovændringerne svarede man overhovedet slet ikke. Og da Læseforeningens Generalforsamling havde udtalt Ønsket om, at Elersianerne skulde kunne optages som Medlemmer, toges der lige saa lidt Hensyn hertil.

Allerede i sit Svar d. 14. Juli havde Regensstyrelsen antydet, at den paatænkte en Forandring af Læseforeningen, og nu gentog man denne Antydning, men uden at give klar Besked. At man anede, hvorhen det bar, er dog uden for at Tvivl, og Stemningen var bitrere end nogensinde. I Læseforeningens Bemærkningsbog optraadte Drejer paa Forelæsningskomitéens Vegne og erklærede, at

den opløste sig. Han, der ellers var behersket, var nu kommet saa vidt, at han udtalte: »Fakultetets Qvasi-Grund kan Komitéen naturligtvis ikke *»indlade sig«* paa yderligere at gaae imøde; den har dertil for stor Agtelse, saavel for Foreningen som for sig selv; og Fakultetets Skrivelse er i det Hele af den Art og fremsat i den Form, at den gjør Ende paa al videre Diskussion; det vilde være latterligt at sætte Noget imod en Terminus som den, *»at man ikke kan indlade sig paa Andragendet«*. Provsten kunde heroverfor kun væbne sig med den personlige Mening, at »det er vistnok meget usømmeligt, men ikke værd at tage videre Notits af.«⁷⁸

Mere bemærkelsesværdigt er et længere Indlæg, som en ung Alumne, P. Johansen, ved Aarsskiftet indrykkede i Bemærkelsesbogen. Forelæsningsagen var af altfor stor Betydning, til at den kunde gravlægges med det gamle Aar. Han drog en Sammenligning mellem Regensens tidligere og nuværende Tilstand og paaviste Provstens store Fortjenester af den tilvejebragte Orden og af Læseforeningens Oprettelse. »Men neppe vilde Nogen mene, at Regentsen var alt, hvad den kunde være, om al Kaadhed, Forstyrrelse og Uorden var banlyst, om Enhver gik rolig til og fra sin Celle som gamle adstadige Vartoulemmer, om Enhver sad rolig med sin Avis i Haanden i Læseforeningen uden at mæle eller forstyrre de Andre, eller om Hver især sad naglet til sin Pult baade Nat og Dag, og Regentsen var en Samling af ufortrødne Læseheste. Det er netop dette, Regentsen ikke skal være, *ikke en Samling*, men *en Eenhed*. Samlivets Betydning maa ingenlunde oversees. Orden og Rolighed er kun det negative Moment i Regentsens Idee; den gjensidige Paavirkning, som udøves af det hele Samfund paa den Enkelte, er det positive, og enhver Bestræbelse for at danne et Centrum, for at en regelmæssig Organisme kan udvikle sig, er af største Betydning.« Ønsket om Forelæsninger viste efter hans Mening, at Prof. Clausens Tale om et frit Selvstudium havde fundet Genklang. Dette galdt især for dem, som studerede Naturvidenskab, men burde udvides til de øvrige. Johansen endte med at foreslaa, at Inspektoratet skulde indgaa til Provsten med en Takadresse for hans hidtilværende Bestræbelser, »idet vi overgive denne, for at Regentsen kan svare til sit Øiemed, saa høist vigtige Sag i hans Haand, for at han med hele sin Kraft kan virke for den. Herr Prof. Petersen vil vist i vort Andragende see en Tidens Fordring, og jeg tør nok sige, at vor Provst mener det for ærligt med sin Regents, til at han ikke af al Evne skulde virke for dens dyrebareste Interesser.« —

Der er ingen Grund til at betvivle, at dette Indlæg har været alvorlig ment; — Johansen var forøvrigt kort i Forvejen fra Gratist bleven udnævnt til Alumne og følte sig maaske derfor i Taknemlighedsgæld til Provsten; — men sikkert er det, at det faldt i en meget daarlig Jordbund. Et Udtryk herfor finder man vel i, at Ordene »Takadresse til Provsten« er bleven overstregede i Bemærkningsbogen, og at der er sat ironiske Blyantsstreger ved »ærligt« og »sin« [Regents]. Bedre blev det ikke, da man d. 2. Febr. 1839 fik meddelt en kgl. Resolution, hvorefter der aarligt maatte anvendes indtil 500 Rbdlr. af Kommunitetets Kasse til Læseforeningen, saaledes at Alumnerne for Fremtiden ikke skulde betale noget Kontingent, men Foreningen til Gengæld stilles »under nærmere Bestyrelse og Tilsyn af det theologiske Facultet«. Provsten begik oven i Købet den Uforsigtighed i sin Følgeskrivelse at anvende den Kancelliformel, at han herved havde »den Fornøjelse« at meddele Inspektoratet Resolutionen. Dette var at gyde Olie paa Ilden, og han slap heller ikke kritikløs fra denne Tilføjelse.

F. C. Petersen var klar over, at det ikke blot var Eks-Regensianerne, men ogsaa det hidtilværende »Regeringsparti« paa Regensen, ja, en stor Del af de ellers ligegyldige, men nu »eksalterede«, som var misfornøjede og vrede. Han trøstede sig med det klassiske Citat »Vreden er et kort Raserie«, og tilføjede i sin Dagbog de mærkelige Ord: »Jeg fortrøster mig til, at har Kroen kunnet lukkes, maae Læsestuen kunne aabnes«(!). Men selv den skikkelige Johansen skrev nu i Bemærkningsbogen om Læseforeningen:

»Hun opførte sig vel,
Derfor slog Facultetet hende ihjel
Og gav hende en Pension«.

Værre var Læssøe, da han kom op til Provsten for at ansøge om Tilladelse til at holde Foreningens sidste Generalforsamling d. 10. Marts 1839. Han gav da sit Hjerte Luft og truede med, at ingen Regensianer i Fremtiden vilde sætte sin Fod i Læsestuen. Petersen søgte forgæves at slaa ham koldt Vand i Blodet med de Ord, at »dersom man begik en saadan Overilelse, var det en Lykke for Regentsen, at den har en Bestyrelse, som ikke derved vil lade sig afholde fra at sørge for Regentsens Bedste baade nu og i Fremtiden«. Paa Generalforsamlingen ledede Ploug Forhandlingerne, og Petersen var nu saa bittert stemt imod ham, at han betegnede ham som: »Altsaa atter en i Propositioner, Petitioner og Protestationer

dreven — Ex-Regentsianer, som under Regentssamfundets Maske spiller Herre i et Huus, som han kun benyttede maadeligen, medens han var dets Beboer«.

Var han bitter, galdt imidlertid det samme om de to Adresser til Fakultetet og Provsten, som udarbejdedes efter Generalforsamlingen af Læseforeningens sidste Komité, hvori Drejer og Ploug havde Sæde. Der blev heri sagt adskillige skarpe Ting, men da dette jo i Virkeligheden var Slag i Luften, har det ingen Interesse at dvæle derved. Lige saa lidt er der Grund til at skildre Realisationen af Læseforeningens Bo, hvorved Haandbiblioteket gik over til den nyoprettede ikke-regensielle »academiske Læseforening«, som i de følgende Aar blev Hjemstedet for den liberale Studenterkreds. I Stedet for Læseforeningen paa Regensen traadte derimod en »Læseindretning«, — thi selv det gamle Navn skulde nu forsvinde, — og denne stilledes under Fabricius' Bestyrelse. Han, som hidtil kun havde været Provstens Suppleant, fik herved sit særlige Omraade, men det betonedes samtidig, at dette ikke var i Egenkab af Viceinspektør, men personligt, saa at Tilsynet med Læsesalen ikke nødvendigvis altid skulde tilfalde Viceprovsten. I hans Instruks gaves der ham Bemyndigelse til paa egen Haand at anskaffe de Bøger, »der maatte have øieblikkelig Interesse«; om anden Literatur skulde han derimod først forhandle med Dekanen for det theologiske Fakultet. Han havde det daglige Opsyn med Læsestuen — ogsaa dennes Belysning, — og han var tillige Kasserer, hvorfor han hvert Kvartal skulde aflægge Regnskab. De afbenyttede Bøger og Tidsskrifter gik ind i Kommunitetsbiblioteket.⁷⁹

Dette Bibliotek havde i de forløbne Aar ført en temmelig skjult Tilværelse under hurtigt vekslende Ledere (1831 Prof. Hohlenberg, 1832—34 cand. theol. Bindesbøll, fra Oktbr. 1834 Prof. theol. Engelstoff). Da det væsentlig bestod af theologisk Literatur, var det næsten udelukkende bleven benyttet af de theologiske Studerende. Nu blev Biblioteket — samtidig med at Kommunitetsbygningen paa Nørregade restaureredes og overlodes helt til Universitetets Benyttelse,* — ved Udrangering af en Del theologiske Bøger

* 1837 var den Langside, der vendte mod Universitetsbygningerne, samt Gavlen mod Frueplads bleven overtrukket med Cement. Da den øvrige Del af Facaden dannede »en stødende Modsætning« hertil, ønskede Fakultetet 1840 et Bidrag til dens Restaurering fra Universitetet, saa meget mere som Kommunitetet maatte bære alle Skatter af Huset, mens Universitetet gratis havde hele Nyttens deraf. Det fremgaar dog ikke af Dokumenterne, om Kommunitetet har opnaaet noget ved denne Henvendelse

formindsket til 3700 Bind og derpaa overført til Regenskirken. Her blev det opstillet i den Ende af Salen, hvor der tidligere havde været Katheder, for at tjene som Haandbibliotek for Alumnerne. Til Gengæld blev Kommunitetsarkivet, der siden 1830 havde været under Bestyrelse af Sekretær Bølling ved det kgl. Bibliotek, (det var forinden ordnet og registreret af Bogholderen ved Universitetskvæsturen, Kammerassessor J. H. Schmidt), flyttet bort fra Regensen til Kommunitetsbygningen. Endelig fik Pastorseminariets Bibliotek Plads i Kommunitetsarkivets tidligere Lokale.

Den gamle Læseforening lukkedes med Udgangen af Marts 1839. Paa Maanedens sidste Dag ventede F. C. Petersens Demonstrationer, især da han i Gaarden fik Øje paa »nogle Saadanne, om hvem jeg pleier at sige, at det ikke pleier at betyde Godt, naar den Slags Fugle sees ved Strandbredden«. Men alt løb stille af. Den eneste Demonstration bestod i, at en Skare paa omtrent 30 Personer kort før Lukketid begav sig bort fra Lokalet og ud gennem Porten. Egentlig »Commerce« havde Ploug hindret. Kl. 2 om Natten udbragte de tilbagevendende Regensianere i Gaarden et Leve for »Regensens gamle Læseforening«. Provsten tilføjer spydigt i sin Dagbog: »Den var død 3 Timer i Forveien«.

Gik saaledes Læseforeningens Omdannelse for sig under roligere Former end Kroens Lukning, er der ingen Tvivl om, at den rev en Flænge i det gode Forhold mellem Alumnerne og Provsten. Dette satte sit første Spor i, at han ikke indbødes til Stiftelsesfesten den paafølgende 1. Juli. Denne Upopularitet strakte sig et Øjeblik ogsaa til Viceinspektør, dels paa Grund af hans Forhold til den nye Læseindretning, dels fordi han af Uvilje over den subjektive Aand i det Stridsskrift, Læseforeningens sidste Komité havde udsendt, kastede sig ind i Kampen med et lille Kontraskrift til Forsvar for Provsten. Han viste heri, hvorledes Læseforeningens Udvikling kun forstodes ret, naar den opfattedes som et Led i den liberale politiske Bevægelse, og at Maalet for denne var at gøre Foreningen til »en Stat i Staten«. Fabricius fik til Tak en meget kraftig Konfekt af Ploug i »Kjøbenhavnsposten«.

Læseforeningens Historie er sikkert det vigtigste Blad i Regensens Historie under F. C. Petersens Styre, ja maaske i det sidste Aarhundredes Udvikling herinde. Dette er én af Grundene til, at den har krævet saa megen Plads i denne Fremstilling. En anden er den, at den giver det bedste Stof til Forstaaelsen af Regensianernes aandelige Habitus før 1848. Naar Dommen skal fældes om, paa hvis

Skuldre Ansvar for Konflikten hviler, er det ikke muligt at tage fuldtud Standpunkt paa nogen af de stridende Parters Side. Utvivlsomt var Modstanden mod Forelæsningsplanen overdreven, og Provstens Overlegenhed over for dens Bærere illustreres paa en ejendommelig Maade ved den Kendsgerning, at han et Par Aar efter havde Rasmus Nielsen og Steenstrup til »kære Kollegaer« ved Universitetet. Selve Fabricius indrømmer dernæst i sit Forsvarsskrift, at Paaoktroyeringen af Læseforeningens Love, oven i Købet i ændret Skikkelse, »havde Formen imod sig«. Paa den anden Side maa det tilstaas Regensbestyrelsen, at Læseforeningen i den Skikkelse, som de liberale vilde give den, løb Fare for at miste sin Karakter af regensiel Institution og i Stedet blive en politisk Planteskole. Mærkeligt nok havde Ploug selv under andre Forhold Blik for Betydningen af Løsnet: »Regensen for Regensianerne«. Netop i Brydningsdagene havde en Alumne ladet en af hans Viser indrykke i Bladet »Dagen« og betegnede Plougs Protest herimod som udsprunget af »bornert Laugsaand«. Ploug svarede i Bemærkningsbogen, at han vedkendte sig denne Laugsaand. »Regentsens Alumner ere, hvis de udgøre et Samfund, . . . et *privat Samfund*, og intet saadant kan være tjent med at stilles offentligt frem til Skue af uvedkommende Personer . . . Regentsens Alumner ansee sig ved saadanne Leiligheder [o: Fester] indbyrdes for en større Kreds af fidele Kammerater, som ikke forarges over et dristigt Ord og en fri Spas, men det store Publicum kan ikke betragte de fremlagte Aktstykker med de samme Øine; paa dette have de slet ikke været beregnede, hos dette kunne de meget sjældent gjøre Lykke«. ⁸⁰ — Men den samme Mand forelagde Aktstykkerne i Læseforeningssagen for Offentligheden som Domstol efter at have forsøgt at lægge Magten i Foreningen i de »afdøde« Regensianeres Hænder.

SYVENDE KAPITEL

STRÆBEN EFTER SELVSTYRE I CHRISTIAN VIII'S TID

DET var i en for Regensstyrelsen heldig Stund, man fik Læseforeningsspørgsmaalet løst efter sit eget Hoved, thi hvis Konflikten blot havde trukket ud et halvt Aars Tid endnu, vilde Frederik den Sjettes Død være kommet imellem. Under det Røre, som fulgte med den nye Konges Tronbestigelse, havde man næppe saa let kunnet bestemme, hvor Skabet skulde staa.

Paa dette Tidspunkt, i December 1839, var imidlertid den nye Læseindretnings Virksomhed under Viceprovstens Ledelse fæstnet, og fra Begyndelsen af gik det hermed lettere, end den Fredens Mand havde vovet at haabe. Medens de udtraadte Eks-Regensianere hævnedes sig med at opføre Plougs Atellan »Den forvandlede Regensianer« paa Dilettantscenen i Lille Kannikestræde; — Fabricius fandt naturligvis »Slutningen svarende til Begyndelsen, flau og kjedsommelig«; — glædede Viceinspektoren sig allerede i April 1839 over, at Læseforeningen til Trods for Strejkevarslet besøgtes af adskillige. »Dette tyder dog ikke paa saa stor en Uvillie, som man vil indbilde os«. Fabricius beklagede kun, at Bogindkøbet ikke var overladt til ham og Petersen alene. Provsten var af samme Mening, og et Aar senere lykkedes det ham da ogsaa at opnaa en Kendelse om, at Læseindretningen ved Sammenkomster (Auktioner o. l.) skulde staa i samme Forhold til Provsten, som Regensen i Almindelighed, og at Petersen skulde modtage Viceinspektors aarlige Regnskab og Indberetning til Gennemsyn. Ogsaa i økonomisk Henseende gik den nye Institution fortræffeligt, og med Hensyn til Bladhold stillede man sig liberalt, holdt saaledes 1840 foruden »Fædrelandet« baade den jyske og holstenske Stændertidende. Over for »Corsaren«, der begyndte i Oktbr. samme Aar; — »en Slags Copie af det franske Blad »Charivari«, uden dog som dette at være consequent eller istand til at tilegne sig den Lethed, hvormed den

franske Persiflage véd at omgive sine Bitterheder«, — mente Viceinspektør dog at burde anbefale Anskaffelsen, »da Folk vist alligevel faar det at læse andetsteds«. Fra Jan. 1843 viser den nationale Bevægelse sig i »Dannevirkes« Anskaffelse, øjensynlig fremkaldt ved P. Hiort Lorenzens Tale i den slesvigske Ständerforsamling.

Nogle Ærgrelser havde Fabricius dog af sin Stilling, der forøvrigt i 1842 indbragte ham et personligt Tillæg paa 100 Rbdl. aarligt*). I 1841 erklærede han saaledes, at Bortfjernelen af Bøger fra Salen »aldeles har tilintetgjort min Interesse for Læseindretningen«; »men den skal naturligvis ikke hindre mig i at varetage de Pligter, der paa-ligge mig«, tilføjede han beroligende, og i Virkeligheden var det heller ikke saa farligt bevendt med den første Trudsel. Han havde tillige den Glæde, at en Del Alumner forenede sig om at modarbejde Uvæsenet; de holdt et Møde, hvori Fabricius selv efter Provstens Raad foreslog Fremlæggelsen af en Udlaansprotokol, hvilket vedtoges, skønt man jo strængt taget ingen Ret havde til at vedtage noget paa dette Omraade. Men om den nyvaagnende Selvfølelse og Interesse for Læsesagen hos Alumnerne vidner, at man kort i Forvejen i Komiteen til Drøftelse af et Regensreglement havde foreslaet, at to Alumner skulde træde sammen med Viceinspektør ved Nyanskaffelser af Bøger. Dette fik man dog ikke gennemført. 1844 viste det sig, at Lokalerne for Læseindretningen ikke længer slog til. Læsestuen var for lav, saa at Lampeos og Tobaksrøg om Vinteren generede de besøgende, og man savnede et Biværelse til Haandbiblioteket, Udlaanet og Samtaler mellem Alumnerne indbyrdes. Fabricius proponerede da, at man skulde flytte Læseindretningen til Kirkegangen, saaledes at man slog to Alumneværelser sammen til et Læseværelse, der vilde blive smukt og faa Lys fra begge Ender. En Entré vilde forbinde dette med de to andre Værelser, der dels burde bruges til Biværelse, dels til Vagtstue for Regenskarlene, der for Øjeblikket maatte opholde sig i Portnerens lille Køkken, hvor de ogsaa maatte rense deres »Herrers« Thetøj. Resultatet blev under den store Ombygning i de følgende Aar, at Flytningen fandt Sted paa den af Viceprovsten skitserede Maade.⁸¹

Var Læseindretningens Udvikling i Løbet af disse Aar end meget tilfredsstillende, havde den dog samtidig vist Regensstyrelsen, at Alumnerne ikke havde tabt Modet ved Læseforeningens Lukning. Allerede i Somren 1839 havde der været Tegn til det samme, da man

* Omtrent samtidig fik Provsten ved et personligt Tillæg sin Løn forhojet fra 300 til 500 Rbdl.

til en Skovtur fra Regensen paa 28de Majdagen aabnede Adgang ikke blot for Regensianere, men for Studenter i Almindelighed. Og dog var det velkendt, at man ved saadanne almindelige Studenteranliggender skulde henvende sig til Universitetets Rektor og holde Møderne i Studiegaarden. F. C. Petersen foretrak at lukke Øjnene for denne Overtrædelse. Omtrent paa samme Tid var der igen Besøg af 150 svenske Studenter i København, og Regensianerne havde arrangeret en Fest for dem i Dyrehaven. Skønt langt fra Skandinav tegnede Provsten sig som Subskribent, og da han senere erfarede, at Regensgaarden var bestemt som Mødested ogsaa for denne Udflugt, fandt han sig i det uundgaaelige og færdedes nede i Gaarden hos Selskabet, da Opbrudstimen kom. Han siger selv, at der var 4—500 Mennesker til Stede, altsaa foruden Regensianerne og Svenskerne en stor Del andre Studenter.⁸² Det var aabenbart meget vanskeligt at bevare sine Principer i en saa bevæget Tid. Og højere vilde formodentlig Stemningen blive efter Frederik VI.s Død d. 3. Decbr. 1839, Kl. 9 Formiddag.

Regensprovsten gav i Diariet Udtryk for sin Sorg. »Aldrig har en Konge været mere dansk, elsket sit Folk høiere og arbeidet med større Udholdenhed og Opoffrelse for sit Folk«. At Følelserne var mere blandede hos Regensianerne, er forstaaeligt. Allerede da Allarmtrommen gik i Gaderne, havde nogle faaet fat i den gamle Regenstromme for at kalde Studenterne til Møde. Petersen gjorde med alvorlige Ord opmærksom paa det upassende heri og tog Trommen ud af Hænderne paa den, som stod med den. Der viste sig nu det ejendommelige, at dette aabenbart billigedes af Flertallet. I det hele synes den politiske Bevægelse paa Regensen efter Plougs, Monrads og Drejers Afgang at være bleven betydelig svækket, det var mere Interesse for et frit Studenterliv, uden Regensstyrelsens stadige Indblanding, som fyldte Sindene. Saa kom Adresseforhandlingerne i de første Dage efter Kongens Død. De indlededes med Lehmanns liberale Studenter-Adresse til Christian VIII, hvorefter fulgte en konservativ Modadresse og endelig en tredje, der var upolitisk, et Vidnesbyrd om, hvor delt Studenterverdenen var. Men Regensianerne holdt sig stærkt tilbage. Ganske vist laa den liberale Adresse til Underskrift i Breinholms Værelse (se Side 76). Men alle Opslag om de forskellige Adresser lykkedes det let at hindre, thi Provsten var klar over, at gik han med til at henlede Opmærksomheden paa den konservative, maatte han af Upartiskhed stille sig lige saa imødekommende over for den liberale.⁸³

En snurrig Episode herunder var den Henvendelse, som kom fra 87 Kommunitets- og Regensalumner til det theologiske Fakultet om Gratialer til Sørgedragter for den afdøde Konge. »Ifølge det Forhold, hvorunder vi befinde os, idet mange af os ere Lærere i Skoler og hos Familier, og de allerfleste næsten daglig træffe sammen med Folk af andre Vilkaar, kunne vi ikke undgaae at føle det Ubehagelige i den udvortes Adskillelse, hvortil vor Uformuenhed bringer os«. Der foresvævede Ansøgerne noget om, at saaledes var det gaet til ved Christian VII.s Død, men herom var det ikke muligt at oplyse noget. Viceprovsten gik endog saa vidt at betegne Henvendelsen som »et nærigt Plattenslagerie«. Resultatet blev i hvert Fald, at Fakultetet nægtede at indstille Sagen til Universitetsdirektionens Bevilling, idet det motiverede sit Afslag med de simple Ord: »Efter Kommunitetets Bestemmelse«. ⁸⁴

Det politiske Røre i de nærmest følgende Aar, da Christian VIII hurtigt satte sin Popularitet over Styr, gik ligeledes uden om Regensen. I den første Tid var det hele Studenterverdenens formelle Organisation i »Studentersamfundet«, — eller, som Fabricius kaldte det: »Monraths paatænkte Burschenschaft«, — som fyldte Sindene, men da Konsistorium nægtede at anerkende dette, opløstes det hurtigt i det blotte Intet. Paa Regensen var der hverken 1840 eller 1841 Ønske om Fastelavnsløjer eller 28de Majfest. Med stor Ro kunde da Provsten se paa, at Ploug i Borups Selskab førstnævnte Aar lod opføre en ny Atellan »Contubernalerne, eller Livets Dialektik«, der dog havde Regensen til Ramme om sit spydige Indhold. »Vore nuværende Regentsianeres Charakter er overalt temmelig fredsommelig«, skrev Viceprovsten til ham. Da der en Majaften 1840 havde været støjende Gilde paa 4de Gang, viste det sig ved nærmere Undersøgelse, at det skyldtes saa prominente Gæster som Ex-Regentsianerne Sveistrup og — Ploug. Nogle Aftener senere trak en Flok Mennesker, især yngre Studenter, forbi Regensen og søgte her Forstærkning til at bringe Demokraten Balthasar Christensen deres Hyldest, men de fandt ingen gunstig Jordbund. Atter lidt senere, d. 24de Maj, kom en ny Folkeskare med Skrig og Larm ind i Kannikestræde for at faa Alumnerne med ud til Demonstrationer mod Kongen. Men Petersen skyndte sig ned i Gaarden og fik ved Hjælp af en Skare Regentsianere Porten spærret. Han erklærede over for Politiet, at han indestod for sine Studenter, og kunde senere med Tilfredshed skrive om Begivenheden: »Man viste her den bedste Opførsel, og vare beredvillige til at assistere

mig. Man beklagede, at der vilde udsprede falske Rygter om Regentsen. Endnu kan som Vidnesbyrd om den loyale Stemning paa Gaarden anføres Illuminationen ved Kronprinsens (Frederik VII.s) Bryllup i Juni 1841. Provsten viste forøvrigt den Konsekvens at søge forhindret, at Fakkeltøget samme Aften tog sit Udgangspunkt i Regensgaarden. Enkelte Regensianere bevarede Plougs Synsmaader, men det drejede sig aabenbart om en lille Majoritet. Det galdt særlig om Alumnen Rousing, der som eneste Regensianer havde underskrevet Protesten til Konsistorium over Studenter-samfundets Ophævelse. Men den eneste Lejlighed, hvor Provsten i disse første Aar kunde risikere at møde sine gamle Modstandere, de liberale, var ved Stiftelsesgildet paa Fortunen d. 1ste Juli, og han sagde derfor konsekvent Nej til at deltage heri. I 1840 var der kun 30 virkelige Regensianere til Stede, og der blev sunget en Sang (af Ploug?). Bagefter vilde man ikke gerne lade Petersen se den, og han fandt den da ogsaa »saa plump og nærgaaende, at den maatte bedrøve mig meget«. I 1841 fortalte Fabricius ham, at Festen havde været kedsommelig. Viserne var tamme, med Undtagelse af Poul Rytters. Petersen erklærer, at der heri var en Skose til Provst og Fakultet, som han ikke forstod; men, tilføjer han bittert, »som jeg ikke tvivler om, har gjort Lykke.⁸⁵»

Medens den politiske Modsætning i denne Tid aabenbart var ganske betydningsløs for Kollegiet, var der paa andre Punkter kommet lidt mere Oppositionslyst for Dagen hos Regensianernes Flertal. Som det eneste Omraade, hvorpaa der endnu fandtes regensielt Selvstyre, stod efter Læseforeningens Ophævelse Karlevæsenet, naturligvis fordi disse udelukkende lønnes af Regensalumnerne. I December 1840 indførte Karleinspektørerne, Bretteville og Schiwe en dobbelt Ændring i Karlereglementet, dels at Alumnerne personlig skulde tegne deres Navne paa Vagttavlen, i i Stedet for at lade deres Karle besørge dette, dels at Karlene skulde hente Brænde til Værelserne imellem Kl. 9 og 12 Formiddag. Disse Forandringer, der skulde skabe en fastere Kontrol med Karlene, blev imidlertid ikke i Forvejen meddelte til Petersen, og han følte sig stødt herover. Han beraabte sig nu paa, at der var klaget til ham over Ændringerne af en Alumne, og forlangte, »at alle Alumner skulde have Leilighed til at afgive deres Votum for eller imod hvert Punkt især«. Men Karleinspektørerne spændte behændigt Ben for ham ved at indsende en Adresse fra 71 Regensianere, hvori de nævnte Forandringer ønskedes. Og da denne Adresse kom til Fakultetet,

gennemførte H. N. Clausen, at man i Svaret, der naturligvis blev en Bevilling, ikke gik ind paa de forudgaaende Forhandlinger mellem Provst og Inspektører, men betragtede Adressen som det første officielle Skridt i Sagen.

Et Par Maaneder efter udbrod der Strid mellem Bretteville og Schiwe, Venskabet mellem dem var forbi, og den første vilde skyde den sidste helt til Side. Provsten fældede den salomoniske Dom, at Semestret skulde deles lige mellem dem, men Bretteville nægtede at akkviescere ved denne Kendelse og henskød Sagen til en Generalforsamlings Afgørelse. Paa denne afsatte man ikke blot begge Inspektører, men valgte ogsaa en Komité til at give Regler for Fremtiden om Inspektørernes og Karlenes Stilling. Komiteens Indstilling kom til at gaa ud paa, at Afgørelsen i Stridigheder mellem Karleinspektørerne skulde være hos Generalforsamlingen. Fabricius fandt det rimeligt at gaa med hertil, da han »i denne Sag ønsker Alumnerne al mulig Frihed«, men Provsten mente ikke at kunne strække sig saa vidt og indstillede, at en saadan Generalforsamlings Afholdelse — ligesom de tidligere i Læseforeningen — skulde bevilges af Fakultetet. Maaske var det Mindet om de gamle Stridigheder, som bragte Theologerne til at frygte for atter at komme i Ubehageligheder. I hvert Fald svarede man, at man ganske vist ikke kunde overlade Alumnerne ubetinget Afgørelsesret, men man overdrog til Provsten at afgøre Andragender om Generalforsamlingers Afholdelse. Man var aabenbart blevet bange for Studenterne og skød Provsten frem som Syndebuk for Folket.⁸⁶

Ved Fastelavn 1842 fandt den nye Spænding sin Udløsning. Efter mange Aars Forløb ønskede Regensianerne atter deres Løjer med Tønde i Gaarden, Scener i Kostume, Illumination og Gilde i Læsestuen. Om politisk Tendens var der ikke længer Tale. Petersen satte et gnavent Ansigt op, da Ansøgningen afleveredes til ham, men indskrænkede sig til at skrive »Forevist« paa den; senere, da han fra Dekanen hørte, at dette opfattedes som en halv Anbefaling, sendte han et Brev i Cirkulation, hvoraf det maa være nok at anføre Konklusionen: »Jeg tvivler ikke om, at Facultetet vil betænke sig vel«. Resultatet blev, at Andragendet afsloges. Men det var imens sivet ud, at Provsten havde vist en Dobbeltthed i Sagen, der hidsede Sindene til en forstaaelig Uvilje. Om Natten d. 7. Febr. Kl. 12 til 3 fik han til Tak Kattemusik i Gaarden, og noget senere i Maaneskin gentoges dette. Dette gik Petersen meget til Hjerte. Han trak en Streg tværs over Siden i sin Dagbog, der formodentlig skal

betyde saa meget som, at han hermed tænkte sig sin Regensvirksomhed afsluttet, thi senere tilføjede han nedenunder: »Denne sorte Streg i Regentsens Annaler er dog i sine Følger ikke bleven, hvad den truede med«. Ogsaa Fabricius, der søgte at trøste sin Foresatte med »et velsignet Brev«, beklagede i de samme Dage, at han ikke kunde sige Regensen Farvel. Fra 85 Alumner, med F. H. Eibe, Theologen N. G. Blædel og Arkæologen J. J. A. Worsaae som Ledere, indløb nu hurtigt efter hinanden to Protester over Fakultetets Afslag, og den sidste af disse var holdt i et Sprog, der viste, at Aanden fra Læseforeningens Dage endnu var levende. Om Fakultetet lød det, at det »søger at forhindre ethvert Samliv mellem Regentianerne«. Petersens egne Betæneligheder betegnedes som »intet betydende«, og det hed endvidere: »Det synes umuligt for den nuværende Regentsprovst at afgive nogensomhelst Erklæring uden at tilføie Betæneligheder«. Man beklagede, »at Regentsprovstens Embede beklædes af en Mand, der seer

Fig. 23 Nikolaj Gottlieb Blædel.

Farer, hvor der aldeles ingen er«. Protesten sluttede med: »Da vi ikke have andre Midler ihænde, hvorved vi lovligen kunne bekjæmpe en saadan Fremfærd, . . . saa ville vi dog ikke undlade imod denne paa vore egne og Efterfølgeres Vegne i Humanitetens og Billighedens Navn at nedlægge den høitideligste Protest«.

Denne Opræden maatte naturligvis atter drive Fakultetet og Provsten i hinandens Arme. Fakultetet maatte nu ligefrem give et skrappt Svar. Nogle Stykker af denne Tordenkile fortjener at citeres: »Det er Studenter, der i denne Skrivelse tale til og om akademiske Lærere i et Sprog, der synes paa en høist beklagelig Maade at vidne om Mangel paa det Sind og den Følelse, der mindst burde savnes hos en ved Videnskabens Aand forædlet Ungdom; det er

Stiftelsens Alumner, der . . . tage sig selv til Rette mod deres Foresatte, mod Stiftelsens Bestyrelse, i en Aand og Tone, for hvilken en fuldkommen Miskjendelse ligger til Grund, en Forvirring i Begreber, som ikke kan andet end vække den største Forundring«. Uden at man iøvrigt vilde komme ind paa Alumnernes Dom over Forholdene, erklærede man: »Men i alt Fald bliver Sømmelighed i Opførsel en ueftergivelig Fordring«. I modsat Fald vilde man i Fremtiden blive nødt til at tage strengere Forholdsregler. Petersen selv ledsagede dette Svar med en Følgeskrivelse til sine »Commilitoner«, hvori han beklagede den mod ham udviste Adfærd. Men han trøstede sig med de Beviser, han tidligere havde modtaget paa Tilfredshed med sin Embedsførelse. »Min Virksomhed for Regentsstiftelsen og min Hengivenhed for dens Alumner har staaet Prøve i Ondt og Godt og kan ikke forandres«.

Naar Striden foreløbig stansede hermed, hang dette sammen med en Omstændighed, der maa vække Forundring. Det havde vist sig, at ikke blot den nuværende Stamme af Regensalumner, men endogsaa Medlemmer af Fakultetet (som Prof. Scharling) var ubekendte med det gældende Regensreglement, som var blevet udstedt 1837, og hvorefter der var blevet draget snævre Grænser for Regenslivets frie Udfoldelse. Da Alumnerne lærte dette at kende, mildnedes deres Dom over Provstens Holdning noget, og det kom til en Forhandling mellem ham og deres Fører Blædel. Denne ytrede det Ønske at faa »et fuldstændigt og nøie bestemt Reglement«, som blev trykt, — denne Tanke havde allerede tidligere Fabricius fremkastet, — og han erklærede, at det vilde gøre et godt Indtryk, hvis et Par Alumner blev tagne med paa Raad ved Revisionen. Petersen greb til, og der nedsattes en Komité paa 5 Medlemmer. Fabricius glædede sig af Hjerttet herover: »Jeg er overbeviist om, at denne liberale Fremgangsmaade vil gjøre god Virkning, ligesom jeg troer, at en saadan Committée i det Hele kun vil foreslaae passende Bestemmelser«. Komiteen kom til at bestaa af nogle af de mest prominente Regensianere, nemlig J. Fibiger, S. K. Stallknecht, F. H. Eibe, J. J. A. Worsaae og Ingerslev.

Men der viste sig hurtigt uhyggelige Varsler om, at Fabricius' Spaadom ikke skulde gaa i Opfyldelse, saaledes en Forespørgsel til Provsten om, hvor vidt Komiteen ogsaa kunde stille Forslag om Forholdet til Fakultetet. Skønt dette af ham blev besvaret benægtende, og han drog snævre Grænser for Drøftelsen inden for Komiteen, blev Resultatet ham dog en stor Skuffelse. Forslaget,

der fremkom d. 11. Juni 1842, skitserede en helt ny Administration af Regensen med udpræget Selvstyre, saa at F. C. Petersen mismodig skrev: »Jeg vil vistnok faa Anledning nok til at fortryde, at jeg lod bemeldte Comitée nedsætte«.

Komiteens Forslag er i Virkeligheden et Grundlovsudkast. Det gik ud paa Oprettelsen af et Fem-Mands Inspektorat, valgt af Alumnerne selv og ansvarligt for Generalforsamlingen. Dette skulde være Alumnernes Repræsentation over for Provst og Regensstyrelse. I Læseindretningen skulde to Alumner træde sammen med Viceinspektoren ved Nyanskaffelser. Dernæst foreslog man otte Eneværelser oprettede. § 12 i det gamle Reglement, der omhandlede »Portneren som Alumnernes Angiver«, ønskedes strøget. Vægteren i Kannikestræde skulde til enhver Tid kunne lukke Alumnerne ind paa Gaarden. Endelig hed det: »Vi foreslaae, at det tillades Alumnerne at holde sig lystige paa deres Værelser paa hvilkensomhelst anstændig Maade, naar saavel den almindelige Ro som de nærmest Boendes Interesse ikke krænkes«.

Fig. 24. F. H. Eibe. (o. 1861)

Fabricius erklærede straks Forslaget om et Inspektorat for »umuligt«; — han kunde derimod i Begyndelsen gaa med til et Repræsentantskab, men ogsaa dette frafaldt han siden; — og han erklærede ikke at ville staa til Regnskab for en Generalforsamling for sine Boganskaffelser. Tilladelsen til de støjende Gilder paa Stuerne fraadede han, men han stillede sig forstaaende over for Ønskerne om Musik, Eneværelser og Strygning af Portnerens Anmeldelsespligt. Angaaende Porten mente han, at man enten maatte blive staaende ved Portnøglerne eller have en særlig Vægter. Petersen sagde derimod til Eibe, hvad han saa ofte havde forkyndt for de nye Alumner ved Modtagelsen, at Indskrænkningen i den person-

lige Frihed var et Offer, som man maatte bringe p. G. a. de lokale Forhold. Et Inspektorats Oprettelse laa ganske uden for, hvad han havde spurgt Komiteen om. Ikke en Gang Fakultetet kunde efter hans Skøn foretage den Slags Forandringer, selv om det vilde, men han antog, at det hverken kunde eller vilde. Over for Fakultetet foreslog han i Stedet for Inspektoratet de Ganginspektørers Indførelse, som han allerede straks efter sin Tiltrædelse havde sysselsat sig med (Side 61).

Fakultetets Resolution viste da ogsaa tydeligt, at Alumnerne var komne 24 Aar for tidligt med deres Ønsker om Selvstyre. Reglementet var dateret d. 30. Jan. 1843 og begyndte med en længere Indledning, der var ganske i Petersens Aand, baade naar den talte om Formaalet med Regensen (»dyrke Studier«), og naar den betonedede, at visse Indskrænkninger i enkelte, i og for sig uskyldige Fornøjelser var en nødvendig Følge af Regensens Forhold og en af de Betingelser, hvorunder Regensstipendiet uddeltes. Blandt de enkelte Paragrafer kan mærkes, at mens der ikke var Tale om noget Regens-Inspektorat, fik hver Gang Ret til at overdrage Tilsynet med Renligholdelse og Opvartning for hvert Halvaar til en selvvalgt Ganginspektør. Een Gang aarlig, paa Natten efter Stiftelsesfesten kunde Porten staa aaben under Portnerens Tilsyn, men iøvrigt forbødes Gilder og Forlystelser i Regensgaarden samt Drikkelag og Lystigheder paa Værelserne (§ 14). Endelig hed det i § 15: »Naar Alumnerne ønske at holde Møde i et eller andet Regentsanliggende, henvende de sig derom betids forud til Provsten med skriftligt Andragende . . . Naar de ved Provsten have erholdt Bevilling til at holde et saadant Møde, skeer Bekjendtgjørelse derom ved Opslag i Læseindretningens Locale paa sædvanlig Maade. Sammesteds holdes Mødet, efterat Vice-Inspektoren forud er underrettet derom«.

Man skulde have troet, at hvis nogen vilde opponere mod disse Bestemmelser, maatte det blive Alumnerne, men dette var ingenlunde Tilfældet. Var Grunden hertil, som Viceprovsten oplyste, at »der for Øieblikket hersker her paa Gaarden en saa god Tone, som vi vel kunne ønske os«? (Provsten selv indrømmede: »Forresten har det sidste Aar været exemplarisk med Hensyn til Ro og Orden«). Eller havde Fabricius snarere Ret i, at Ligegyldigheden over for Reglementet stammede fra, at Ophavsmændene til Forslaget snart skulde flytte ud? Derimod var det Provsten, som var misfornøjet. Denne Misfornøjelse skyldtes ikke blot, at Reglementet efter hans Mening gik Alumnerne for nær i økonomisk Henseende

ved at inddrage Stipendiet i den Tid, da de paa Kommunitetets Regning laa paa Hospitalet. Dette Forbehold var til Petersens Ære. Men han var ogsaa ked over, at der i § 14 ingen Bestemmelser var givet om Sang og Musik paa Sommeraftener, og at Udkastets Forbud mod Studenterforsamlinger paa Regensen ikke var blevet optaget. H. N. Clausen erklærede hertil, at noget burde være »overladt til den umiddelbare Foresattes Regulering«. Det lød meget smukt, men Viceprovsten havde dog maaske snarest Ret, naar han mente, at »man har indseet det Rigtige i Forbudet mod Sang og Musik, men villet undgaae det tilsyneladende odieuse deri og derfor væltet Byrden og Ansvarret paa Provsten«. Provsten selv skrev med et Suk: »Det gaar mig ved denne som ved alle tidligere Leiligheder: Det er bleven min lykkelige Lod at virke Meget til Regentsens Bedste, men det har ved enhver vigtigere Leilighed kun bragt mig personlig i vanskelige og ofte ubehagelige Forhold«.

Han betragtede Reglementet som et Fremskridt, men mente samtidig, at hans Stilling baade til Alumnerne og til Fakultetet var blevet vanskeligere end tidligere. Sikkert er det, hvad der fremgaar baade af Karlesagen og dette sidste Spørgsmaal, at de theologiske Professorer var bleven trætte af at have med Regensen og dens Overhoved at gøre. De søgte at trække sig ud af disse uendelige Stridigheder og prisgav hellere, for at opnaa dette, noget af deres Indflydelse til den ivrige Provst.⁸⁷

Haandhævelsen af det nye Reglement i de følgende Aar kom altsaa til at hvile paa hans Skuldre. Trykningen af Reglementet ønskede Petersen nu ikke længer, fordi det intet indeholdt om Musik og Sang; han nøjedes med at lade et Eksemplar fremlægge og hævdede, at i de Tilfælde, som ikke var omtalte heri — altsaa Sangen — galdt stadig de gamle Bestemmelser! Men forøvrigt gik det i de nærmeste Aar meget fredeligt til, og Petersens onde Anelser om forøget Bryderi kom ikke til at gaa i Opfyldelse. Han viste uden selv en Imødekommenhed, der ligefrem maa forundre. Da saaledes en Alumne en Nat i 1847 havde kastet en Portnøgle ned paa Gaden til en Kammerat, som stod og raabte og bankede, fik han næste Morgen følgende Billet fra Provsten: »Kiære Bendtsen! At De, som havde Portnøgle, skaffede Ro ved at forsyne bemeldte Person med samme, var vel gjort af Dem«. Mere kunde man ikke godt forlange.

Sangen var altsaa nu igen, ligesom i Begyndelsen af Trediverne, bleven Provstens Modstander, og i Fyrerne satte den igen saa kraf-

tig Blomst paa Regensen, som om Regensianerne havde besluttet sig til at følge den gyldne Regel: »Bøse Leute haben keine Lieder«. Den indledes en Augustaften 1841 paa 4de Gang Nr. 9, og Petersen lod straks Indehaveren af Værelset kalde op til sig. Det var en lille, bleg Alumne, som forsikrede, at han ikke anede, at der var noget upassende heri, men forøvrigt føjede han sig straks, da han fik det

Fig. 25. J. Chr. Hostrup.

gamle Reglement at se, saa at alt blev stille. Men fra nu af var det ikke muligt at holde Sangens Djævel i Æsken. I September gentog Vækkeselskabet Forsøget, og den følgende Sommer, i Juni 1842, stiftedes saagar en Sangforening af Botanikeren Joh. Lange, skønt Provsten fandt den inderlig overflødig. Men han kunde ikke bevare sin uvillige Stemning mod den, da den flere Aftener »sang ved Bordet med Lampe og efter Noder overmaades smukt og — holdt op, da Vægteren raabte 11«. Ja, selv den døve Fabricius kapitulerede og viste sig som en Tilhænger af den regelmæssige Sang. Og paa Nytaarsaften fik den samme lille, blege Alumne første Gang

indført den Skik, som gentoges i de følgende Aar, at de tilbageværende Regensianere samledes Kl. 12 under Træet for at kaare med Sang den unge og mindes »den gamle Regent, som nylig blev puttet i Graven«. Saa mægtig var allerede da Jens Christian Hostrup.⁸⁸

Ogsaa paa et andet Omraade rejste der sig i Fyrrerne Kræfter, som ikke lod sig besværge. Om den første Forbindelse med de lundske Studenter i 1838 er der allerede talt under Læseforeningens Historie; Mødet i 1839, der tog sit Udgangspunkt fra Regensen, blev foreløbig uden Efterfølgere; det er først fra 1842, den egentlige skandinaviske Studenterbevægelse daterer sig. Sandsynligvis var den fra liberal Side ogsaa ment som en Olie paa den hendøende poli-

tiske Flamme. Lige meget, for Regensianerne blev den en uselvvisk, idealistisk Strømning, hvoraf mange, uden politiske Bagtanker, lod sig rive med. I Maj 1842 gik det paa lignende Maade som i 1838: Der var planlagt en dansk Studentertur til Lund, da 150 svenske Studenter kom Danskerne i Forkøbet ved pludselig at indfinde sig i København. Fra første Færd blev Regensen Hovedkvarteret for Mødet, og Eibe blev Hovedarrangøren af Fest og Udflugt. Skønt Petersen ikke var glad derved, samlede man til Turen til Charlottenlund i Regensgaarden, hvor Barfod udbragte et Leve for »de svenska gossar«, og alt gik smukt og roligt, selv om der nok faldt nogle politiske Ytringer ved Skovfesten. Tre Uger senere fandt Genbesøget i Lund Sted, hvori dog kun en halv Snes Regensianere deltog. Om den forandrede Stemning mod Provsten vidner, at Eibe havde villet have ham til at deltage, — han følte sig virkelig fristet! — og at efter Hjemkomsten en stor Menneskemængde fulgte med Regensianerne ind i Gaarden, hvor der udbragtes Lever for Eibe, Provsten og Skandinavien!! »Atter en Forvexling af Regents- og Studiegaard«, sukker ganske vist Petersen, »og atter et Beviis paa, at man aldrig kommer saa vidt at sætte saa simple Ting igiennem«. ⁸⁹ Men til Upsalarejsen den følgende Sommer 1843 var Billetkontoret atter paa Regensen (2den Gang Nr. 1), og i Rejsen deltog 11 Regensianere og 4 Kommunitetsalumner. Medens Petersen havde villet skaffe dem Permission, foretrak de højere Myndigheder at lade dem rejse ad libitum og efter Hjemkomsten indkalde dem for Dekanus. De fleste indsendte dog Ansøgning, saaledes Hostrup, der kom sidst og undskyldte sig med sin sene Beslutning, da han »først i Dag ved en Slægtnings Understøttelse har set sig istand dertil. F. C. Petersen sendte det fromme Ønske efter dem: »Gid vi havde de gode Venner lykkelig hjemme igien, uden Skade og Skam for dem selv og os Andre!« Det var nærvædt, at han nu var bleven mildere stemt mod Bevægelsen end Viceprovsten, der bagefter ærgrede sig over »vore Studenter saa høist upassende Taler, hvoraf dog ingen har saaret min Følelse som Dansk mere end Plougs, in specie hans Calmartale, der, fra regnet at den er et politisk Galimathias, virkelig er saaledes, at den ikke kunde passere Censuren . . . Man kan godt sammenstille Upsalafesten med Wartburgerfesten, Forskjellen bestaaer blot i Ordene Skandinawischthum og Deutschthum, og vi ere jo paa gode Veie til at stifte et skandinavisk Burschenschaft etc. etc. Dog nok om den Historie«. ⁹⁰

Men det Ungdomsrøre, som nu foregik, var af en saa fortryllende

Karakter, at ingen af de to Provster i Længden kunde modstaa det, og at de endte med til en vis Grad at kapitulere. Efter Upsalaturen deltog de i Stiftelsesfesten paa Fortunen, indbudte af Eibe, Fog (den senere Biskop) og Hostrup. Skønt Petersen i sin Tale her udtalte, at hans Regenstid havde omfattet baade onde og gode Dage, endte han dog med Ordene: »Jeg maatte være meget uskønsom, dersom jeg ikke erkjendte, at de gode Dages Tal har været det langt overveieende«. Dagen efter sendte han Regensens Sangere en Tak for den Sang, man havde haft paa Regensen i dette og det foregaaende Foraar; den var i »Regentsens sande Interesse.«⁹¹ De eneste Ærgrelser, han nu havde, skyldtes Ploug, med hvem han aabenbart ikke kunde forsones sig. Da denne paa Regensen havde indsmuglet et Opslag om Generalforsamling til Stiftelse af »Skandinavisk Samfund«, erklærede Provsten bittert: »Nu gaar hans Plov!« Helt uberettiget var denne Uvilje ikke, thi samme Aften, Provsten var rejst bort paa Sommerferie, var der Sold i Gaarden med Sang og Støj, under Deltagelse af uden Gaards Folk med Ploug i Spidsen, saa at Fabricius flere Gange maatte udvise dem, før det frugtede. Saa meget mere faldt den milde lyriske Hostrup i Regensøvrighedernes Smag, og for hver Maaned kom hans Aand til i højere Grad at præge Livet herinde, navnlig efter at Eibe i Aug. 1843 havde forladt Regensen for for Alvor at tænke paa Eksamen. Petersen skiltes med en vis Sorg fra Eibe og fandt bl. a., at der var noget praktisk ved ham, men at han havde for stor Tilbøjelighed til at tage Del i alt, og at han jevnlig handlede mod det, som han til andre Tider indrømmede. Overhovedet ansaa Provsten det for »meget problematisk«, om Eibe skulde kunne absolvere Eksamen med Held, og heri fik han Ret. Eibe blev derimod Boghandler og Hostrups første Forlægger. Men det er ikke nogen ueffen Karakteristik af en af de mere bevægede Studenter fra Fyrerne, som her er givet.⁹²

Et kosteligt Udtryk fik Professor Petersens Følelser for Ploug i Slutningen af 1843, da en Boghandler vilde udsende et Litografi af Regensgaarden, og Fabricius havde givet ham den Idé at anbringe det i en dekorativ Ramme med Portrætter af prominente Regensianere og Smaascener af Regenslivet. Provsten syntes i og for sig om Planen, men det stødte ham, at et af Smaabillederne skulde forestille et Drikkelag i Gaarden, der »jo tilhører en svunden Tid«. Han vilde have foretrukket »Aftenmusik«. Men navnlig var han ked af, at Plougs og Drejers Billeder skulde anbringes ved Siden af hans eget i Rammen. »At sætte navnlig Ploug derpaa, er ligefrem en

Scandale«, skrev han i sin Dagbog. »Han har af al sin Evne modarbejdet alle de Forbedringer, som i en Række af Aar ere skete paa Regentens. Havde han sat sin Villie igiennem, vilde vi have den gamle »Kro«, Suus og Duus i Stedet for Flid og Sædelighed og den gamle Læseforening med alle dens netop ved Ploug nærrede Fataliteter cet. cet«. Værre endnu blev Provstens Stemning, da han kom til Bærentzen for at blive tegnet og saa, at de to Skitser, som skulde anbringes midt paa hver Side, var bleven ombyttede saaledes, at Oplukningen med Nøgle var sat paa den gamle Tids Side, men Passagen gennem Vinduet paa hans egen. Nu blev Fabricius som saa ofte mobiliseret og ved hans »ufortrødne Bestræbelser« opnaaede Petersen, at begge Smaabilleder ombyttedes med andre og neutrale. — »Vinduesscenen anbragt paa min Side var for mig en Æressag«, skriver Petersen patetisk. — Derimod kunde Fabricius ikke gennemføre sit Forslag om at indsætte Bissens Minerva og Apollo i Stedet for Ploug og »Haastrup«; »selv Guderne maatte vige, endsige jeg arme Stymper. Regensianerne have nemlig erklæret, at, naar Poul Rytter ikke kommer paa Bladet, vil de ikke købe det«. Hermed maatte Petersen lade sig nøje. Da han fik det færdige Billede i Hænde, var han heller ikke helt tilfreds med det: »Mit Portrait er kun maadeligt. Jeg seer suur og bister ud. Anbringelsen af Ploug! Ja, hvad har jeg da syndet saa grovt, at jeg skulde sidde i Ramme med ham«. — Eftertiden, som hverken kender de Betæneligheder, som dette Billede har fremkaldt, eller deler de vemodige Følelser, som knytter sig til det, vil uden Bagtanker glæde sig over den smukkeste Fremstilling fra ældre Tid af Regensgaarden og forstaar, at den fandt Vej til mangan tidligere Regensianers Væg. Som det højstemt hedder i Reinhardts Bog: »Det beskinnes af Islands matte som af Vestindiens glødende Sol, det har sin Plads over Statsmandens Skrivebord i Hovedstaden ligesaavel som i den fattige Landsbypræsts Studerekammer paa Jyllands Hede eller Bornholms Klippekyt«. ⁹³

Nytaarsaften 1843 havde Petersen været saa forsynlig i Forvejen at skaffe sig Bemyndigelse til at tillade Sangen paa Slaget 12. Efter den første Sang kom Hostrup, der i den foregaaende Maaned var blevet Kandidat, op til ham i Spidsen for en Deputation og fik ham med ned i Gaarden, hvor han hyldedes med Sang og Leveraab. Man kan mærke, hvorledes denne Venlighed faldt som Regn paa et fortørret Sind, thi inderst inde vilde Petersen jo saa gerne staa sig godt med sine Alumner. Fra denne Dag var der i Virkeligheden sluttet Fred, og senere Smaarivninger formaaede ikke at fremkaldé Bitterhed

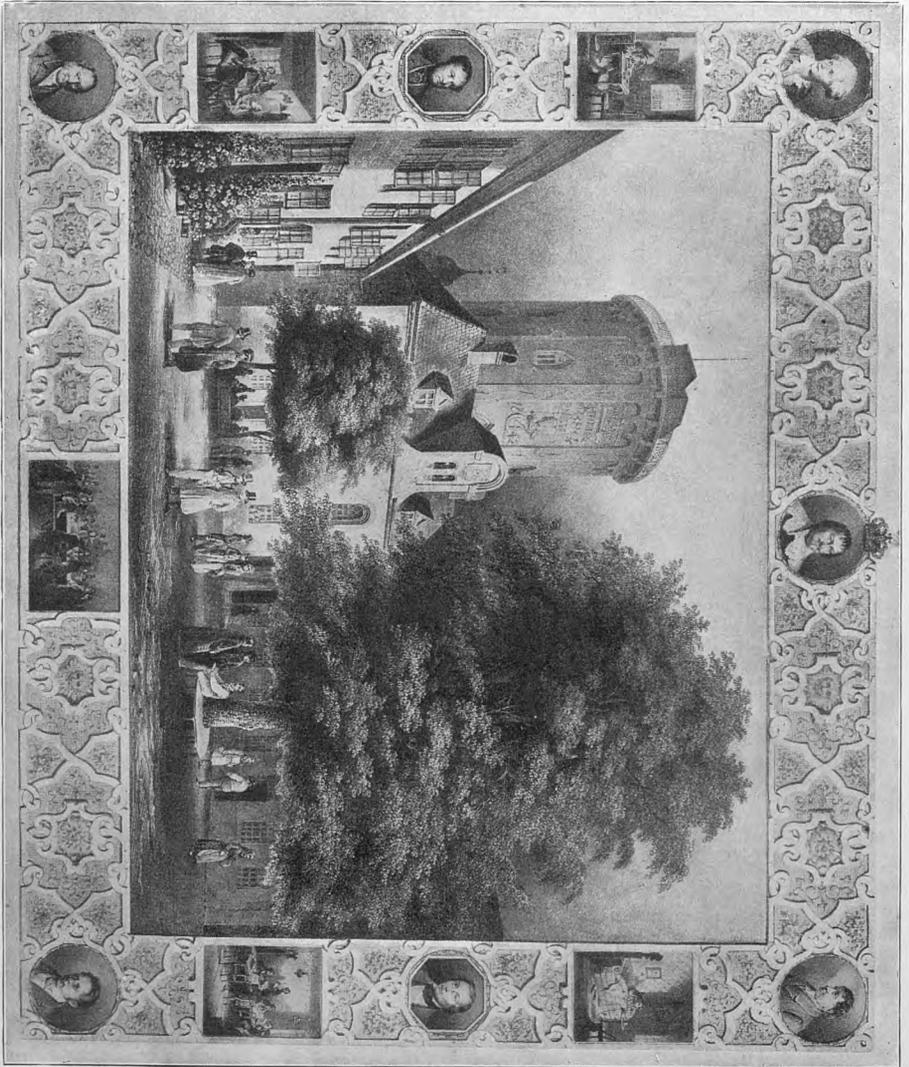

Fig. 26. Regensgaarden 1843.

(Hjørnemedaljongerne forestille Regensprovsterne Hvid, Gamborg, Nyerup og Petersen).

paa nogen af Siderne. Aaret 1844 gik forholdsvis stille hen, der blev nu anskaffet Lamper til Sangen i Gaarden, som var lige ved at blive Provstens Kæledægge. I Fortunefesten d. 1ste Juli deltog Provsten efter flere Aars Forløb atter sammen med Fabricius og Professorerne Clausen og Hohlenberg. Ploug var forhindret i at give Møde, hvad der næppe gjorde Skaar i Petersens Glæde. Han knyttede sin Tale ved denne Lejlighed til den blomstrende Gren af Regenslinden, som stod midt paa Bordet, og erklærede, at endnu friskere og frodigere blomstrede den Ungdoms Sind, som i de stille, hyggelige Kamre tilbragte nogle lykkelige Ungdomsaar. »Regensstiftelsen er en gammel Stamme, der, som Træet i dens Gaard, stedse skyder sine nye Skud og sit friske Løv. Regentsen er en kraftig Stamme, der bærer en Fremtidsspire i sig, en Spire, der i Tidens Løb skal udfolde sig til Blomster og moden Frugt . . . Mangen Blomst og Frugt, som Fremtiden vil modtage af den Slægt, som her i Dag er tilstede, faae mine Øjne ikke at see, men jeg glæder mig dog ikke derfor mindre i den tillidsfulde Forvisning, at dette Haab skal opfyldes«.

Saaledes taler en Mand, der ikke længer vil slaas med Ungdommen, selv om han har svært ved at forstaa dens Idealers Berettigelse. Ogsaa over for de andre Begivenheder Studenterverdenen uden for Regensen stod han interesseret. Da »Genboerne«, som var skrevet af den »afdøde« Regensianer Hostrup paa 4de Gang Nr. 7(4), i Februar var blevet opført som Festforestilling i Anledning af Studenterforeningens og Akademikums Sammensmeltning, skrev Fabricius i en Billet til ham: »Jeg har læst Stykket og fundet det ligesom *De ret* morsomt og allenfals meer end godt nok og »uskyldigt«, og jeg har ikke undladt atter og atter at gjøre godt Folk opmærksom paa, at Man deraf kan see, at man godt kan more sig uden Politik. Smedefamilien og det Philistrøse var det bedste, et Par Steder endogsaa fortrinlige; Studenterne selv derimod vare efter min Mening temmelig flau«. Tilsvarende holdt Viceinspektør sin foresatte underrettet om Udviklingen af Skamlingbankefesterne, som han nok var fristet til at deltage i, og efter Mødet pegede han paa, at »Skaus Tale var en sand Folketale, simpel, men trængende til Marv og Been«. ⁹⁴

I 1845 brød saa Begivenhedernes Strøm modstandsløst ind over Regensens Mur.

Paa St. Hansaftensdag styrede tre Dampere med 500 Studenter fra Upsala, Lund og Kristiania mod København, og det skandinaviske Mødes Stemning greb hele Hovedstadens Befolkning med

en Styrke, hvortil der savnedes Sidestykke ved nogen tidligere Lejlighed. Den altid aarvaagne Regensprovst havde været paa Færde i Tide og foreslaaet Konsistorium, at der til Mødet burde nedsættes en Komité af Universitetsprofessorer og delegerede fra Studenterforeningen og det skandinaviske Selskab. Men Universitetet tog, ligesom i 1844, Sagen med overdreven Sindighed og mente, at man skulde vente, til den forelaa. Følgen blev, at Indflydelsen gled det af Hænde, og at der uafhængig af det dannedes et Udvalg med 5 Underudvalg, der tog sig af de forskellige Sider af Stævnet. Ogsaa paa Regensen kom den Tanke op at vælge en Bestyrelse til Fest og Indkvartering. Petersen var derimod og hævdede, at der ikke var nogen Grund for Regensianerne til at betale for den Gæstfrihed, de havde nydt i Upsala to Aar tidligere, da Studenterboligerne her, i Modsætning til København, var »Nationernes« Ejendom [?], men Fabricius gjorde ham straks opmærksom paa, at man ikke vilde kunne undgaa at yde Logis til adskillige. Men man gik videre. Fra 59 Regensalumner indløb der en lang og vidtstvævende Ansøgning til Stipendiebestyrelsen om økonomisk Støtte til den Gæstfrihed, man ønskede at yde. Disse Sammenkomster havde nemlig deres Betydning, »saavel for det nordiske Folkeliv overhovedet, . . . som især for den nordiske Videnskabeligheds Fremme og selvstændige nationale Uddannelse . . . Vi betragte nemlig ikke dette Besøg som en Lystreise, de fremmede Studenter gjøre for at see Kiøbenhavns Mærkværdigheder og besøge deres herværende Venner, — men vi betragte det som et Besøg, de aflægge de kjøbenhavnske Studenter i Almindelighed, den kjøbenhavnske Studenterstand, altsaa ogsaa vort Universitet; thi disse er efter vor Formening uadskillelige, saasandt Universitetet er, hvad det bør være, et Centrum for alle gode Kræfter i den akademiske Borgerstand, den akademiske Organismes Hjerte«. Til Trods for denne kraftige og smigrende Appel erklærede Prof. Scharling paa Stipendiebestyrelsens Vegne, at Studenterne havde modtaget Svenskernes Gæstfrihed, og selv burde gengælde den, ikke paa det offentliges Bekostning. Man kan ikke lade være med et Øjeblik at tænke paa Kommunitetets daværende store Overskud, og — hvortil det anvendtes.

Men, med eller uden Tilskud, vilde man paa Regensen have sin Fest, og Tilladelse til Indkvartering fik man da i alt Fald, selv om det blev et meget begrænset Tal af fremmede, som kom til at bo paa Regensen (14, heraf 8 Nordmænd). Fabricius havde i Forvejen om Mødet som Helhed sagt: »Clausen maa jo endog som Skandinav

føle sig *forpligtet* til at tale. Naar jeg tænker paa den Legio af Talere fra Barfod til Grundtvig, saa! — Men det er jo sandt, — jeg er døv«. Det gik meget værre, end han havde spaaet, — for dem der havde Øren at høre med. Dog er det ikke med Rette, man har sagt, at Studentermødet 1845 fra Danskernes Side var lagt an som et Forsøg paa at hverve Hjælpetropper til det forestaaende Opgør med Tyskland. Selv den ubesindige H. F. Poulsen erklærede i Ridehuset: »Aldrig have vi forlangt, aldrig ville vi nogensinde paakalde Nogen, ei engang vore Brødres, Hjælp i denne Sag«, og det var tværtimod svenske Talere (som L. Wimmerstedt), som slog paa Strengen Slesvig, og at Kampens Tid snart kunde komme udefra: »Då är det godt, att med samdrägtiga krafter kunna möta faran; vara sig, att den kommer från östan eller sunnan«. Men politisk Tendens var der unægtelig i mange af Ridehustalerne, ikke mindst Orla Lehmanns, og man kan forstaa Regensprovstens bitre Notat i Dagbogen: »Gildet i Ridehuset var ypperlig arrangeret, men ved at lade sig aldeles beherske af trivielle opblæste Demagoger en sand Parodie paa en Studenterfest, udvortes glimrende — indvortes huul og giftig — giftig ved det Bifald, som skiænkedes Talerne i denne Retning«.

Men tilbage til Regensen, hvor Festen paa St. Hansaften fik et væsentlig andet Indhold, og hvor Kredsen var begrænset til Regensianerne med deres Gæster og de theologiske Professorer, — ikke en Gang Elersianerne fik Lov at slippe ind, da de bankede paa. »Borggaarden« var paa Tivolivis oplyst med manganfarvede Lamper, ikke mindst fra Træet i dens Midte; de tændtes Kl. 10, Festen tog sin Begyndelse og fortsattes paa den smukkeste Maade. Her var det ogsaa, H. N. Clausen kom til at tale — forøvrigt et af hele Studentermødets mest positive Indlæg, — et Forslag om en Nyordning, hvorefter Studenterne i Norden, som i Tyskland, skulde kunne vandre fra det ene Universitet til det andet, og at man ved Besættelsen af Professorstillingerne ikke skulde spørge om Fødeland, men alene efter, om vedkommende var den bedste Ansøger. Ogsaa Prof. Petersen talte, men for de nordiske Konger og deres Folk. Han mindede Nordmændene om den Tid, da Linden skyggede over Studenter fra den dansk-norske Helstat, og ønskede, at Mødet maatte blive et Varsel om stærkere aandelig Forbindelse mellem de to adskilte Lande. Over for Svenskerne var han ikke bange for at erindre om Fortidens Kampe og hilste den nuværende »broderlige Forening« som Civilisationens Sejr med det Maal »at erhverve og nyde Fredens og Samdrægtighedens Goder«. Det var mere maadeholdne Ord end

de, som faldt den følgende Dag i Ridehuset, og derhos ganske upolitiske. Mærkelige er derfor Slutningsordene: »Til at indvie Eders Fremtids Kraft til dette Værk opfordrer jeg, den Gamle; de om mig forsamlede Ynglinge, som her repræsenterer de tre skandinaviske Rigers Ungdom. Gid den Begeistring, som nu fylder Eders Sind, maae styrke Eder til det Arbeide, som Fremtiden vil kræve af Eder som Mænd«. Det er Toner, der minder om Lehmanns Ridehustale, men kun Formen er beslægtet, Indholdet er et andet.⁹⁵

Studentermødet 1845 betegner Højdepunktet i Studenterlivet under Christian VIII, ogsaa for Regensens Vedkommende. De følgende Aar til Revolutionsaaret 1848 er matte; der er her et naturligt Hvilepunkt, hvor man stanser og ser tilbage. Fyrrerne er betydningsfulde for Regensens Udvikling, men snarere ved de Tilløb til et frit Selvstyre, som man møder, end ved de opnaaede Resultater. Alumnernes Interesse lægger sig mere for Dagen ved enkelte festlige Lejligheder end ved Deltagelse i det daglige Samliv. En Undtagelse danner her Vækkerforeningen eller 5½ Selskabet paa 4de Gang« (den senere »Gamle«), som oftere er omtalt i det foregaaende, nemlig naar den stod over for det Problem at skaffe sine Bøder ud af Verden. Men desværre er der saa godt som intet Materiale til dens Historie bevaret før fra Halvtreserne, og dette er Grunden til, at det er saa vanskeligt at skaffe sig et Billede af Regensianerne som Helhed, vanskeligere endnu end i Trediverne, da Læseforeningens Ankeprotokoller dog i det mindste belyste nogle Sider. Fremstillingen kan ikke undgaa at præges af, at Kildematerialet stadig væsentlig stammer fra Autoriteternes Hænder.

Om Fyrrernes Regensianere gælder sikkert, hvad Henrik Hertz siger i sin Roman »Johannes Johnsen« (I, 237): »God Tone og frit anstændigt Væsen er overhovedet eiendommelige for de kjøbenhavnske Studerende . . . Man kan igrunden sætte dem, hvor man vil, om det saa var — for at gaae til den yderste Grændse — ved et Hofbal; i Almindelighed ville de tage sig godt ud og snart vide at finde sig tilrette«. Og det Billede, Hertz opruller af Fyrrernes Student med hans spredte og vekslende Studier, hans Komitédannelse til en Konstitutionsadresse, Studentertaler i Avisernes Aand og Udgivelse af et politisk Maanedsskrift (»De er ikke for gammel dertil!«); paa den anden Side hans lyriske Trang, der fører ham til at tilbringe den hele Sommernat i Dyrehaven, og hans Theaterrabies, der lader ham med Kammerater bringe Fru Heiberg en Serenade; — dette Billede passer vist i det store og hele ogsaa paa Regensianeren, især

naar man blander det med Træk af den Tegning, Hostrup ridser af sin Kontubernal:

Om Morgenen ser jeg dit Skræddergeni,
naar du dine Buxer lapper
og stikker din Naal saa listeligt i
de hullede Seleknapper.

Men det fyldigste Indtryk af Regensianeren faar man ved at betragte hans Digter og Fremstiller, J. Chr. Hostrup.

Det var egentlig noget af et Tilfælde, at han kom paa Regensen. Han var født Københavner, og han havde sin Familie her i Byen. Men efter Faderens Død var det gaaet til Agters for dem, og Moderen havde svært ved at faa Børnene frem.

Som Københavner med K og med en Række københavnske Stamfædre havde han det indesluttede, lidt tørre Præg, som er ejendommeligt for dem. »Han sænkede sig dybt i den lille Kreds, der stod ham nærmest«. Han fik Bysbarnets passive Naturkærlighed, ikke Landmandssønnens Lyst til at arbejde i Naturen. »Om Sommeren er jeg Pantheist . . . da er det min største Nydelse at ligge paa Ryggen i en Skov og stirre mellem de solglinsende Blade op i den blaa Luft«, siger han i et Ungdomsbrev om sig selv, for Resten de samme Ord, som han lægger den sværmeriske Ejebæk i Munden i »Eventyr paa Fodrejsen«. »Men om Vinteren trækker jeg mig tilbage i mig selv og bliver en lille gravitetisk Mand«, fortsætter han i samme Brev. Det er den lidt stive Københavner, som ved sin første Præsentation overraskede Familien Hauch, der havde ventet sig ham i den muntre Herløvs Skikkelse. For Resten afslørede han ogsaa her med Tiden en Herløvsk Side af sit Væsen, Københavnerhumoren sad skjult under det kantede Væsen. Han kendte sine københavnske Smaaborgere, og elskede dem paa sin egen Maade.

Hostrup var som stille Indemenneske ikke en af de Regensianere, som man lagde stærkt Mærke til, og som prægede det daglige Liv herinde. Men han var dog en ægte Regensianer, ja blev Regensia-

Fig. 27. J. Chr. Hostrup.

neren par excellence. Ikke blot, fordi han gav Udtryk for Livet i Gaarden og fæstnede den Stemning, der beherskede 40'ernes Studenter. Med sin stærke Samfølelse havde han en Evne til at fængsle Totalstemningen, og hans Lune faldt som Solskin gennem Lindens Blade paa Stenene, dirrende og smilende. Den Ironi, for ikke jevnt hen at sige Gemytlighed, hvorved han havde opfattet Københavns Smaaborgertyper, tog han med herind og anvendte paa den mavesure Klemme, den højtstemte Hutter og den filosofiske Søren Torp, og det er ikke for meget at sige, at han forevige dem. Men ogsaa i sin Lyrik fængslede han den Tone, den »Livsbelysning«, som raadede her, og naar vi tænker paa Skandinavismens Studenter, er det med Hostrupsk Farve. Her sidder de »i det tætte Lindely« »i deres skønne Slobrok-Elegans«, drøftende, haranguerende, passiarende, disputerende, mens Ganymedes-Hans »griner mildt i Solens Glands«. Men —

Hvem er det, der iler snar
i den spraglede Talar?
Nu han standser midt i Gaarden,
hvor han faar en
Passiar.
Livlig snakker han og ler;
her, min Ven, du Manden ser,
hvem som Medlem du beundred
vel af hundred
Komite'r.
Længe han leve og smykke vor Knejspel
Vi har kun den ene Eibe.
Verden ikke fler.

Saaledes fortsættes Livet uforstyrret, indtil der kommer Uro i Lejren:

»Ak, en Glut med Straahat paa
tripper frem af Portens Vraa« . . . ;
og: »hver faar travlt nu med at dække
Plet og Sprække
paa sin Dragt.«

Kort sagt — almindelig Flugt, da Nonchalancen røbes.

Men Hovedsagen var, at Hostrup vedblev at være Regensianer hele sit Liv igennem. Thi Regensen er, som det hed om Sparta: »en Rede med unge Fugle«, og den der er vokset op herinde i den rette Aand, bærer Sporene deraf Livet igennem. Hostrup var ikke nogen meget original Digter, og han har ikke formet store eller nye Tanker.

Men det centrale, det karakteristiske i ham var i al sin Enkelhed originalt. Hans Dom over Fænomener og Mennesker var urmenneskelig. Han optog sin Tids Tanker selvstændigt i sig, baade Fyrrernes politiske Frihedsideal og det Kierkegaardske Krav, og han tømrede sig deraf en fast Livsanskuelse, en »Livsbelysning« i dette Ords dybere Betydning, som han aldrig svigtede. En Anekdote vil belyse dette. Sønnen siger om ham, at »han kunde godt sige om en bekendt Mand, en anset Mand — en stor Mand —: »Aa, han er et Fæ«. Og tog man til Genmæle og henviste til Mandens Evner eller lignende, saa svarede Fader: »Aa, Fæiskhed [et andet Sted citeres det afsvækket: »Dumhed«] — Fæiskhed er en moralsk Mangel«. — Dette var Hostrups inderste Væsen. Derfor maa han kaldes en klog Mand.

Med denne Probersten i Lommen kunde han, ligesom Halling i en »Spurv i Tranedans«, se tværs gennem det Kogleri, der fangede andre i sit Næt. Han var samtidig stolt og beskeden. Han kunde tidligt skrive om sig selv: »Jeg bliver aldrig mere end Elev paa Livets Theater, jeg er bestemt til at spille Biperson«. Men i al Beskedenhed anvendte han sin Tanke, selv om den ikke kunde flytte Bjerget. Han gav ikke tabt, men kastede alt, hvad han evnede, af i Kravene, kun fordi hans Samvittighed bød det. Derfor blev han ikke fulgt af Mængden, da han i 64 efter Freden prækede Krig mod alt Tysk: »Krig mod Sproget, Mordersproget«. . . En saadan Konsekvens veg det sagtmodige danske Gemyt tilbage for. Hans Brud med Ploug i 1877, hans Hævdelse af sin Kristendom inden for sine nye Venners Kreds i 1887 peger i samme Retning. Men den, der hævdede sligt, var en modig Mand.

Han stivnede aldrig. Endnu i sin Alderdom forsøgte han at følge med Ungdommen, han satte sig t. Eks. ind i Ibsens Skuespil for ikke at blive en fremmed blandt de unge. Han var en virkelig frisindet Mand, ikke saaledes at forstaa, at han betragtede sig som en indrulæret med et fast Sæt Anskuelser, men en Mand, hvis Grundsyn var frisindet. Han var altsaa en virkelig Student.

En klog Mand, en modig Mand, en frisindet Mand. Er det ikke *udødelige Værdier*, og har man ikke Ret til at være stolt over at kunne betegne ham som »den ideale Regensianer«?

OTTENDE KAPITEL

DAGLIGT LIV I TREDIVERNE OG FYRRERNE

FRA de stormende Oprin paa Regensen under vort første Frihedsrøre, som dog i hvert Fald endte med Hævdelsen af Principet: Regensen for Regensianerne, vender vi os nu til det daglige Livs farveløse Begivenheder, som maaske har været af nok saa stor Betydning for den almindelige Regensianer, fordi alle kom til at opleve dem, og de gentog sig Aar ud og Aar ind.

Tiltrædelsesterminerne var den Gang Maj og November, Ansøgningerne indleveredes derfor i Slutningen af April og Oktbr., og det krævedes fra 1831, at man skulde oplyse om, hvilke og hvor store Understøttelser man i Forvejen nød andet Steds fra. Da en Ansøger 1836 undlod at meddele i sin Kommunitetsansøgning, at han allerede havde Valkendorfs Kollegium, truede man med for Fremtiden aldeles intet Hensyn at ville tage til den Slags Dokumenter. Som Regel fik en Del Kommunitetsalumner tillige straks fra Begyndelsen Regens⁹⁶).

Naar Udnævnelserne havde fundet Sted, samlede F. C. Petersen de nyudnævnte en Aften hos sig, opmuntrede dem til at benytte Understøttelsen paa rigtig Maade og gav dem forskellige Forskrifter. Han udtalte det Haab, at da saa mange Ansøgere havde maatte forbigaaes, vilde de, som var bleven valgte, dobbelt føle deres Forpligtelse, nemlig til at følge Løsenet: Flid, Orden og Ro. Naar saa mange var samlede paa eet Sted, maatte man ofre »i sig ulastelige Tilbøjeligheder og Forlystelser«, og disse Smaaofre var ikke for store, thi Reglen maatte være, at hvad der ikke kunde tillades alle, burde heller ikke den enkelte tillade sig. Særlig burde man have et Øje paa den Fristelse, at tilbringe for megen Tid i det fri, hvoraf den skadelige Følge blev, at man spildte Tiden for sig selv og forstyrrede andres Ro. Paa Regensen var de tænkes og læsendes Ret større

end de talendes. Samlivets Betydning laa ikke mindst i, at man øvede sig i at vise Hensyn til andres Tarv. Provsten betegnede ikke blot, som Nyerup, Alumnerne som sine »Kommilitoner«, han kaldte dem »Videnskabsdyrkere« og bad dem hjælpe sig med at gøre Regensen til »en hædret Bolig for Flid og Orden«. Til Slutning oplæste han Embeds- og Bestillingsmændenes Instrukser og gav Oplysninger om Læseindretningen, Værelsefordelingen, Inventaret, Karlene, Portnøglerne og Indflytningen. Om sig selv sagde han: »Mit Løsen: Utrættelig og fast i Opfyldelsen af mine Pligter, uforanderlig i min Velvillie og Kierlighed til Regentens Alumner; mit Haab: At mine Bestræbelser lønnes med Held; min Glæde: At møde samme Sindelag, som jeg [selv nærer].« Dette var virkelig ærlig mente Ord, og der er ingen Grund til at betvivle, at den lille graahaarede og pedantiske Mands Tale dog gjorde et vist Indtryk. Derom vidner bl. a. den Velvilje, han aldrig helt mistede, selv efter dybtgaende Meningsforskelligheder, og det afgjorte Fremskridt i Kultur, som Regensen nød under hans Styrelse.⁹⁷⁾

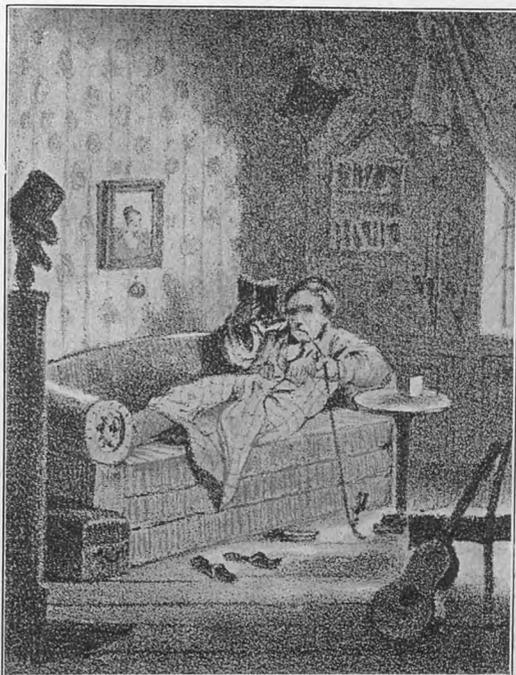

Fig. 28. Student paa Regensen.

Allerede i samme Maaned traf de nye Alumner, efter at være averterede ved Opslag, for anden Gang sammen med Regensprovsten, nemlig ved Udbetalingen, der foregik i Provsteboligen en af de sidste Dage i Maaneden. De, der først indfandt sig Dagen efter, »advaredes alvorligt« med, at for Fremtiden vilde der kun blive udbetalt Penge paa den opgivne Dag. Sagen var, at Regnskabet allerede et Par Dage efter skulde indleveres til Fakultetets Dekan. Provstens Ord var dog ikke saa alvorligt mente, der foreligger ikke Eksempler

paa, at hans Trudsel blev til Virkelighed. I Modsætning til nu kunde Stipendierne hæves af andre baade mod Kvittring og Fuldmagt, og Alumnerne kunde ogsaa anvise dem til Kreditorer, der da indfandt sig paa et særligt Tidspunkt for at faa deres Tilgodehavende. Kun een Gang aarligt, i Juli Maaned, skete Udbetalingen tidligere af Hensyn til Sommerferien.⁹⁸⁾

Noget af det, som interesserede Indflytterne paa Regensen mest, var naturligvis de Værelser, som de fik. Her fandtes ligesom nu en Gradsskala, som medførte, at Provsten ved Vakancer afgjorde Fordelingen efter Anciennitet. I 1844 lykkedes det to snedige Alumner, som havde Eneværelser, at faa Fakultetet med til at bevilge dem Sovesofaer, idet de motiverede deres Ansøgning med den større Udgift hertil end til Sengesteder. Dette maa dog vel nærmest betragtes som en Overrumpling, noget Præcedens blev det i hvert Fald ikke. Reglen var Kontubernalskabet, men det maa erindres, at dette var frivilligt, og at den, som paa Grund af sine personlige Egenskaber ikke kunde skaffe sig en Kontubernal, maatte fortrække. I 1847 var det paa Tale ogsaa at opstille Kakkellovne i Soveværelserne, saa at Alumnerne delte Værelserne mellem sig, men Petersen pegede da paa, at der vilde kræves den dobbelte Ration Brænde, hvortil Brænderummene var for smaa, og at Beboerne af de yderste Værelser vilde faa den daarligere Halvdel og komme til at lide af Træk fra Gangene. Tanken om at dele Værelserne skyldtes Ønsket om at kunne undervise, men dette vilde blive til stor Forstyrrelse og Plage, »især da her paa Regentsen desværre er overmaade lydt mellem Værelserne.« Kontubernalskabet var langt fra saa trykkende, som man i Almindelighed troede, især da man hvert Halvaar kunde vælge sig en ny Kontubernal. Kun for dem, der nærmede sig til Embedseksamen, havde det virkelig Betydning at kunne være ene, men dette kunde opnaas gennem et større Antal Enepladser, hvortil de mindste Boliger paa sjette Gang var særligt egnede.⁹⁹⁾ Kontubernalvæsenet vedblev saaledes at være det herskende.

Betingelsen for at have Regens var naturligvis, at man brugte sit Privilegium. Til Fraværelse krævedes Fakultetets Samtykke. I 1831 opdagede Prof. Petersen, at en Regensianer ikke blot var taget paa Landet uden Permission, men at han en Tid lang havde været Huslærer i Stevns og ladet en Kammerat hæve Stipendiet for sig. Han mistede nu dette, men det er karakteristisk for Styrelsens Lemfældighed, at det stilledes ham i Udsigt at kunne genindtræde, naar han var vendt tilbage fra Landet. Samme Aar bevilgedes der

Provsten Ret til at tillade Medicinere Hospitalsophold i Studieøjemed »paa 4—6 Uger uden videre Forespørgsel«, men Petersen foretrak at undlade at benytte denne Ret og lod vedkommende indgive Ansøgning til Fakultetet.¹⁰⁰⁾ Kandidater med non contemendus til Embedseksamen skulde efter Fundatsen miste det Halvaar, som de endnu havde at oppebære efter Eksamen, men der foreligger Eksempler paa, at man har bevilget en saadan Kandidat Tilladelse til at blive som Gratist til Slutningen af det løbende Semester.¹⁰¹⁾

Flidsattester indførtes i April 1830. De skulde forevises ved Ud-delingen i April, og hvis de da ikke befandtes tilstrækkelige, maatte nye leveres i Oktbr. Maaned. Heraf fremgaar, at de kun krævedes een Gang aarligt. At det kun forlangtes, at man havde fulgt to Forelæsningsrækker, ses af, at man 1841 tillod, at »den ene af de to obligatoriske Attester« kunde være udstedt af en Privatdocent. 1847 indrettedes endelig ligefremme Skemaer for »akademisk Flid«. Trangsvidnesbyrd fandtes fra ældre Tid og galdt uden Fornylse. I 1833 klagede imidlertid den paapasselige Petersen over, at de var ganske formløse og affattede i ubestemte Udtryk. Han foreslog »en vis bestemt schematisk Form« samt Regler for, af hvem de skulde udstedes, og for Varigheden af deres Gyldighed. Sagen gik lige til Universitetsdirektionen, og der forfattedes et Skema for »Testimonia paupertatis«, som minder stærkt om det nuværende. Vidnesbyrdene skulde gælde i et Aar ad Gangen, og for Dimittenter fra lærde Skoler paategnes af Rektor, for private Studenter derimod af en kgl. Embedsmand, helst vedkommende Steds Øvrighed.¹⁰²⁾

I een Henseende var Datidens Alumner bedre stillede end nu, nemlig ved det Privilegium, som Kandidater nød paa at oppebære Stipendiet et halvt Aar efter Embedseksamen, »saaledes at regne, at foruden den Uge, i hvilken de tage Embedsexamen, erholde de det for 26 Uger«. Ydermere kunde de efter denne Tid faa Lov til at blive paa Regensen Resten af det paagældende Semester, naar Kontubernalen gav sit Samtykke. Derimod var Forlængelse af Kommunitet og Regens for Studenter »en Dispensation, som . . . meget sjelden er tilstaaet«. I hvert Fald maatte der til Motivering foreligge Sygdom »eller andre særdeles Omstændigheder«. En saadan Forlængelse bevilgedes da for et halvt til et helt Aar at regne. Derimod kan man næppe undre sig over, at det theologiske Fakultet i 1835 ikke vilde gaa med til at lade en juridisk Kandidat fortsætte med at nyde Kommunitet, da han erklærede at ville gaa over til at studere Polyteknik. Det hjalp ham ikke, at han kun havde haft Kommunitetet et

Aar og efter Provstens Vidnesbyrd havde været »en af Regentsens flittigste og roligste Alumner.«¹⁰³⁾

Gratis Lægehjælp havde Alumnerne den Gang ligesom nu — fra 1844 var Dr. Ahrensen Regenslæge, — men om Medicinen skulde der

Fig. 29. Læseindretningen.

ansøges i de enkelte Tilfælde hos Fakultetet, og naar Regensianerne indlagdes paa Hospital, mistede de i Følge Fakultetskrivelse af 17. Dec. 1792 Klosterdaleren under Opholdet, medens Kommunitetet til Gengæld paatog sig Hospitalsomkostningerne, der var to Tredjedele højere end Stipendiet. Man gik frem med saa stor Smaalighed, at man 1831 drog tre Dages Ophold af i en Alumnes Maanedsstipendium, og Petersen opnaaede samme Aar kun den »Indrømmelse«, at man fra Hospitalspatienter skulde tage hele Stipendiet, naar de indlagdes i Maanedens første Tredjedel; det halve, naar

de kom ind mellem den 10de og den 20de; kun den sidste Tredjedel af Maanedens fik de for Fremtiden gratis. Ved Siden heraf var det en fyrstelig Rundhaandethed, naar Kommunitetet bekostede deres Begravelse, som døde paa Hospitalet. »Cassen har derimod sin Regres til Efterladenskabet, men denne Ret vil vel i Reglen ikke blive gjort gældende«, noterer Petersen med en nobel Gestus.¹⁰⁴⁾

Som man skønner, var der i mindre Ting ikke ringe Forskel paa Regensianernes Stilling den Gang og nu, og Forandringen siden da har været til det bedre. Brændet blev saaledes indkøbt af Underbetjenten — hvad Petersen forgæves søgte at faa forandret; — det tilmaaltes enhver Alumne paa Stedet, og naar det slap op, ansøgte de trængende Regensianere selv Fakultetet om Forstærkning. Disse

Ansøgninger kom igen hvert Aar henimod Vinterens Slutning, men ofte sagde de haardhjertede Professorer Nej. Med Renligheden var det, selv efter Petersens ivrige Virksomhed, saa som saa, og det var ikke nogen Undtagelse, at han fik en Billet fra Fabricius omtrent

Fig. 30. Regenssold.

saalydende: »Imorges saa jeg Brask (2. Gang VIII) og Madame Cathinka beskjeftigede med at indsmøre hans Sengested med et Middel imod Væggelus«. Og saa var der Vandet. Provst Petersen fandt det »aldeles reent og klart, men muggent, som alt Springvand i Kiøbenhavn«. Et saadant Træk maler bedre end mange Ord Tidsforskellen. For at bøde derpaa anbragte man Tragter mod Svamp[1] ved Vandspringet. I 1841 klagede Fabricius over, at det regnede ned i Sengen til ham, og at Underbetjenten holdt Gaarden og Tre-kroner i en uanstændig Tilstand. Trapperne saa derfor ud som »Trapper i en Kostald«[!], og Værelserne var kun lidet bedre.¹⁰⁵⁾

Overordentlig primitive i Sammenligning med nu var Forholdene aabenbart i Fyrreerne; Regensen var, som det senere blev sagt, »kort sagt: sjofel«. Men noget Baand paa Livsglæden kunde dette naturligvis ikke lægge. Da man i Februar 1845 havde en god Snevinter, fandt der saaledes en stor Kanetur Sted fra Regensgaarden ad Strandvejen til Constantia, og den var dog ret dyr. Fabricius erklærede: »Ideen selv er ellers ret morsom, men jeg saae rigtignok

helst, at den ikke kom herfra, da den dog unægtelig staaer i en Slags Modsætning til Collegiets Natur«. Til Tider blussede Kortspillet ret stærkt op, navnlig paa 6te Gang, hvor Islænderne regerede, og Provsten fandt sig da forpligtet til at advare derimod, skønt Fornøjelsen i hvert Fald var temmelig stilfærdig. Saa var han, underligt nok, mere bekymret over Vækkeselskabets Gilder, der holdtes, hver Gang Mulkterne truede med at sprænge Kassen. En kostelig Scene udspandt sig en Juniaften 1841, da Petersen selv begav sig over til Selskabet og sagde til Værten, at »da han ikke var saa høflig at komme til mig paa min Anmodning, — Noget som jeg vilde gjøre mod Enhver Regentsianer, om jeg saa skulde op af Sengen midt om Natten — maatte jeg komme til ham. Derpaa fulgte en Discussion og Samtale omtrent af den sædvanlige Slags, men i al Venskabelighed, saa meget mere som adskillige af Gaardens flinke og skikkelige Folk vare tilstede«. Da man spurgte ham, om Vækkeselskabet ikke paa Grund af Medlemmernes Flid kunde faa en speciel Tilladelse, gav Provsten dem al Anerkendelse, men tilføjede, »at Ingen, og allermindst jeg kunde have imod, at de sloge en lille Sviir af, men paa Regentsen kunde den ikke finde Sted«. Det var en besynderlig Anvisning. I 1845 ser man da ogsaa, at til Trods for Portnøglerne mente Petersen at maatte lade Vinduerne paa 3dje og 4de Gang til Gaden forsyne med Laase, som ikke kunde aabnes uden Nøgle, fordi han straks efter Indretningen havde fundet dem staaende aabne med Spor af Gennemgang. Let forstaaeligt er det, at dette vakte Røre, men Viceinspektør erklærede, at det var nødvendigt paa Grund af den ulidelige Træk paa Gangen, og tilføjede: »Jeg indseer forøvrigt ikke, hvad det vedkommer Alumnerne, om et Gangvindue til Gaden er til at lukke op eller ikke, man kan ogsaa i sin Respect for dem gaae for vidt«. ¹⁰⁶⁾

Enkelte Studerende kunde ganske vist ikke taale det frie Studenterliv, men det var dog sjældne Undtagelser. I 1844 maatte en Alumne (C. W. Tinghuus) opgive Kommunitet og Regens paa Grund af sit uordentlige Liv, der havde strakt sig over et Aars Tid. Han havde søgt slet Selskab og tilbragt flere Dage uden for Gaarden, var stærkt forgældet og havde endogsaa solgt af sin Kontubernals Bøger. Imidlertid fik han ved Afgangen ikke blot et Gratiale, men ogsaa Løfte om senere at genindtræde. Dette skete i Foraaret 1846, men Resultatet blev ganske det samme som første Gang. De gode Løfter, som han gav, var han for svag til at holde, »uagtet det uden Tvivl i Øieblikket var hans Forsæt at gjøre det«. Tilslidst forsvandt

han om Efteraaret, turede i nogen Tid om paa Sjælland og meldte sig saa ved Juletid hos Politiet i Helsingør, der besørgede ham sendt tilbage til hans Hjem i Jylland. Fra nu af sank han stadig dybere, og da man sidste Gang hørte om ham, var det i December 1847 fra Segeberg i Holsten, hvor han igen havde meldt sig til Øvrigheden med Begæring om at blive sendt hjem, fordi han var syg og led Nød. Selv om man kan indvende, at der til alle Tider kan findes den Slags Naturer, maa det huskes, at Alumnerne i 1840erne i højere Grad end senere var henviste til sig selv alene og mødte mindre Forstaaelse og Støtte fra deres Omgivelser, end man nu anser for menneskeligt.¹⁰⁷⁾

Tager man derimod Gennemsnittet af Regensianere, er der sikkert blevet arbejdet godt herinde; det livlige aandelige Røre, som Provsten frygtede for skulde virke distraherende, har meget snarere haft en inciterende Virkning paa de gode Elementer. Det var desuden ikke blot Politik, som var oppe i Tiden, stærke religiøse Strømninger bevægede Datidens Studenterverden, navnlig var Martensens Forelæsninger af stor Virkning. Et Eksempel blandt mange er den senere saa bekendte københavnske Præst N. G. Blædel, som vi har mødt under Striden om Karlespørgsmaalet som en af Regensianernes Ordførere. I et Brev til sin Svoger skriver han 1839: »Det er glædeligt og lærerigt at leve i en Tid, hvor saa stort et Omsving sker i det Studium, man har hengivet sig til, men det kan ikke nægtes, at det maaske nu for Tiden er den allersværeste Periode at tage sin Eksamen i, hvor saa forskellige Retninger staa lige over for hverandre og fastholdes med Iver af deres Forsvarere.«¹⁰⁸⁾ Ligesom Blædel har sikkert mange andre af hans Kammerater paa Regensen dannet smaa Læsecirkler, dels til Drøftelse, dels med den prosaiske Eksamen for Øje, og da Theologerne endnu udgjorde den overvejende Del af Regensens Beboere, maatte Livet inden for deres Kreds komme til at sætte sin Farve paa Regenslivet overhovedet.

Det Spørgsmaal rejser sig her, om der findes noget Middel til at maale Betydningen for de studerende af den Understøttelse, de nød. At nævne Navne paa en Række fremragende Mænd, som har oppebaaret Kommunitets- og Regensstipendierne, siger saa overmaade lidt; de beviser intet med Hensyn til den store Masse. Er Stipendierne komne de rette Folk i Hænde, og har de gjort deres Nytté? Den eneste fremkommelige Vej til at besvare Spørgsmaalet er sikkert at sammenligne Alumnernes Eksamensresultater med de almindelige Studenters. En saadan statistisk Undersøgelse viser til en vis Grad,

om Stipendiet har opfyldt sit Formaal: At skaffe Staten Embedsmænd og Videnskaben Dyrkere.

I Regensarkivet foreligger der imidlertid først fra 1848 Tilgangs-lister over de udnævnte Alumner; før dette Tidspunkt har man halv-aarlige Etater over hele Bestanden, saa at den Fremgangsmaade anbefaler sig (for at undgaa Gentagelser), med visse Aars Mellemrum at udtage Alumnehold og undersøge deres Eksamensresultater, hvorpaa det samlede Resultat paralleliseres med vedkommende Femaars almindelige Eksamensudfald af Universitetseksaminerne. Her er valgt Alumneetaterne for Sommerhalvaarene 1830, 1835, 1840 og 1845, hvis Eksaminer sammenlignes med de samlede Eksaminer i 1830—34, 1835—39, 1840—44, 1845—49. Af praktiske Hensyn udelades de islandske Alumner i denne Forbindelse. Naar foruden Regensalumnerne ogsaa de — faa — Kommunitetsalumner er medtagne, som ikke kom til at bo paa Regensen, er dette gjort for at give et Indtryk af Institutionens fulde Virkning.

Opstillet i Tabelform er Billedet følgende:

1830 119 danske Alumner:	1835 116 danske Alumner:	1840 120 danske Alumner:	1845 125 danske Alumner:
<p><i>Theologer</i> 80 = 67 % Heraf Egr.: 3 } = 41 % Laud: 24 } Haud: 35 Non: 4</p>	<p><i>Theologer</i> 72 = 62 % Heraf Egr.: 0 } = 62 % Laud: 38 } Haud: 21 Non: 2</p>	<p><i>Theologer</i> 85 = 71 % Heraf Egr.: 0 } = 54 % Laud: 39 } Haud: 30 Non: 3</p>	<p><i>Theologer</i> 75 = 60 % Heraf Egr.: 0 } = 61 % Laud: 40 } Haud: 25 Non: 1</p>
<p><i>Jurister</i> 13 = 11 % Heraf Laud: 5 = 50 % Haud: 4 Non: 1</p>	<p><i>Jurister</i> 18 = 16 % Heraf Laud: 10 = 67 % Haud: 4</p>	<p><i>Jurister</i> 9 = 8 % Heraf Laud: 5 = 83 % Haud: 1</p>	<p><i>Jurister</i> 16 = 13 % Heraf Laud: 8 = 62 % Haud: 5</p>
<p><i>Medicinere</i> 18 = 15 % Heraf Udm.: 3 } = 71 % Laud: 7 } Haud: 4</p>	<p><i>Medicinere</i> 16 = 14 % Heraf Laud: 10 = 83 % Haud: 2</p>	<p><i>Medicinere</i> 18 = 15 % Heraf Laud: 8 = 62 % Haud: 5</p>	<p><i>Medicinere</i> 19 = 15 % Heraf Laud: 9 = 56 % Haud: 7</p>

Desuden fandtes der paa de forskellige Tidspunkter Mindretal af Filologer, Filosofer, Alumner uden bestemt Studium og (fra 1835) Polyteknikere. Disse er ikke medtagne i ovenstaaende Tabel, da Tallene var for smaa til at have statistisk Interesse. Det skal dog bemærkes, at inden for Filologernes Kreds var Laudabilisterne til alle Tider i Minoritet.

De parallelle Tal for de samlede Kandidater paa Universitetet var følgende:

1830-34	1835-39	1840-44	1845-49
<i>Theologer</i> Egr.: 7 } = 44 % Laud: 136 } Haud: 139 Non: 26	<i>Theologer</i> Egr.: 4 } = 42 % Laud: 158 } Haud: 178 Non: 45	<i>Theologer</i> Egr.: 2 } = 38 % Laud: 178 } Haud: 248 Non: 43	<i>Theologer</i> Egr.: 1 } = 38 % Laud: 114 } Haud: 165 Non: 24
<i>Jurister</i> Egr.: 1 } = 60 % Laud: 103 } Haud: 67 Non: 2	<i>Jurister</i> Egr.: 1 } = 55 % Laud: 113 } Haud: 89 Non: 6	<i>Jurister</i> Egr.: 0 } = 54 % Laud: 77 } Haud: 64 Non: 1	<i>Jurister</i> Egr.: 0 } = 51 % Laud: 47 } Haud: 48 Non: 0
<i>Medicinere</i> Egr.: 7 } = 73 % Laud: 29 } Haud ¹ : 12 Haud ² : 0 Non: 1	<i>Medicinere</i> Egr.: 2 } = 71 % Laud: 49 } Haud ¹ : 18 Haud ² : 3 Non: 0	<i>Medicinere</i> Egr.: 0 } = 51 % Laud: 56 } Haud ¹ : 43 Haud ² : 11 Non: 1	<i>Medicinere</i> Egr.: 1 } = 39 % Laud: 27 } Haud ¹ : 37 Haud ² : 7 Non: 0

Ud af disse Tabeller synes der at kunne læses to ganske forskellige Udviklingslinjer. For de almindelige Students Vedkommende har Eksamensresultaterne gennem hele Perioden været synkende, saaledes at Procenten af Theologer med første Karakter fra 1830 til 1849 er gaaet ned fra 44 til 38, af Jurister fra 60 til 51, af Medicinere fra 73 til 39. Navnlig det sidste Tal er overraskende, det betyder altsaa, at mens i 1830—34 omtrent tre Fjerdedele var Laudabilister, var Brøken i 1845—49 sunket til knap to Femtedele. Retfærdigheden byder dog at tilføje, at den ca. 1840 indførte medicinsk-kirurgiske Embedseksamen vistnok har betydt en væsentlig Skærpelse af Eksamenskravene.

For os knytter imidlertid Hovedinteressen sig til den anden Linje, den som følges af Kommunitetsalumnerne. Den viser den stik modsatte Udvikling. Selv om man paa Grund af de forholdsvis smaa Tal vil lægge mindre Vægt paa Juristernes og Medicinernes Resultater, der for de førstes Vedkommende viser Fremgang fra 50 til 62 % og med Hensyn til de sidste i hvert Fald giver en betydelig gunstigere Procent 1845—49 (56) end de almindelige Studenter, kan man dog aldrig komme uden om de smukke Tal, som Theologerne frembyder. Her er der væsentlig Fremgang gennem hele Tidsrummet, fra 41 % til 61 %, saaledes at Laudabilisternes Antal altsaa er forøget med Halvdelen i Løbet af denne Tid. Tager vi Studenter af alle tre Fag sammen, betyder Fremgangen i Tiden 1830—45, at medens i det første Aar kun to af fem Alumner kunde vente at opnaa Laud, var dette 15 Aar senere Tilfældet med otte af femten.

Disse Tal viser altsaa en Højnelse af Kommunitets- og Regensalumnernes Niveau gennem Petersens Provstetid, der ikke kan skyldes Tilfældigheder. Ved hans Tiltrædelse stod Theologer, Jurister og Medicinere paa almindelige Studenter Gennemsnitsniveau eller snarest lidt lavere, med andre Ord, man maa ved Valget fortrinsvis have taget Hensyn til Trang og i Sammenligning hermed væsentlig have lukket Øjnene for Dygtighed. Da han havde styret i femten Aar, var Alumnerne Eliten af Danmarks Studenter. Hvad er Aarsagen hertil? Vil man pege paa, at Antallet af Ansøgere var stigende gennem den første Del af Tidsrummet, hvilket muliggjorde en større Kræsenhed i Valget, kan der svares, at det modsatte var Tilfældet henimod Periodens Slutning. Man ledes til at søge efter bestemte Mænd, hvem Æren for Fremgangen kan tillægges. Det theologiske Fakultet havde i samme Tid en Opgangsperiode, takket være Mænd som Hohlenberg, Scharling og — først og fremmest — H. N. Clausen, og de omfattede Stiftelsen med en Interesse som aldrig forhen. Men navnlig fæster dog Opmærksomheden sig ved Professor Petersen. Han tilrettelagde Ansøgningerne om Kommunitet og Regens og deltog i de Møder, hvori Bortgivelsen fandt Sted. Hans hele Virksomhed gik — inden for den faderlige Enevældes Rammer — ud paa en Højnelse af Kommunitet og Regens. Fremgangen i Dygtighed i hans Tid maa sikkert for en Del skrives paa hans Regnskabs Indtægtsside og bliver da det smukkeste Blad i denne Bog.

Overses bør det imidlertid ikke, at der falder en Skygge over dette Billede ved de Alumner, som aldrig nogensinde fuldførte deres Studier og indstillede sig til Eksamen. Tallet paa disse er slet ikke

lille og omfatter for alle Studiefag tilsammen af Alumnerne 1830 ca. 21, 1835 21, 1840 23 og 1845 20, altsaa temmelig konstante Tal (18 0/0, 18 0/0, 19 0/0 og 16 0/0). Nogen Sammenligning med Forholdet for de almindelige Studenter Vedkommende i samme Tid kan vanskeligt drages. Først et Studium af Statistiken for en senere Tids Vedkommende vil stille de anførte Tal i den rette Belysning, men det er og bliver en betænkelig Sag, at mellem en Femtedel og en Sjettedel af alle Alumner strandede paa Farten og aldrig naaede i Havn. —

Hvor gerne vilde vi ikke kunne studere Fyrrernes Regensianere nærmere, ogsaa lære deres økonomiske Vilkaar at kende! I Øjeblikket er dette ikke muligt, da der paa Regensen ikke bevares Papirer fra Regensianernes egen Kreds i denne Periode.

Fra et lidt tidligere Tidspunkt, Aaret 1822, er vi igennem en bevaret Regnskabsbog i Stand til at trænge ind i, hvorledes en Datidens Regensianer levede. Den senere bekendte Theolog, Carl Holger Visby, en Lærersøn fra Helsingør, der var Student fra Frederiksborg Skole 1818, laa i det nævnte Aar paa Regensen, som han altsaa maa have opnaaet temmelig sent. Kommunitets- og Regensstipendiet var den Gang efter hans Optegnelser 12—13 Rdlr. maanedligt, men hertil kom store Ekstraindtægter, ikke blot ved Undervisning (hos Major Rothe hver Maaned 20 Rdlr.), men ogsaa fra forskellige andre Legater (Frises, Stampes o. s. v.). Resultatet blev, at hans Aarsregnskab balancerede med den betydelige Sum af 833 Rdlr. Ca. 1700 Kroner om Aaret, foruden fri Bolig og Brændsel, var dog virkelig ikke saa ringe! Men det mærkeligste er, at naar man gennemgaar hans Udgiftsposter, findes der saa lidt opført til Kost; — en Gang imellem spiser han i Studenterforeningen til et Par Mark eller gaar til Konditoren; — saa at man maa tro, at han i det væsentlige er bleven forsynet med tør Kost hjemmefra og har faaet gratis Middagsmad hos forskellige københavnske Familier. Under disse Forhold maa hans økonomiske Status næsten betegnes som glimrende.

Men Pengene fik i hvert Fald Ben at gaa paa, hver eneste Skilling. Nogle Artikler maatte han jo ogsaa købe, og de var, sammenlignet med Nutids Priser, ingenlunde billige. For 4 ⌘ hvidt Sukker maatte han betale 1 Rdlr. 1 Mrk., Puddersukker var kun Marken billigere; $\frac{1}{2}$ ⌘ The kostede 5 Mrk., 1 ⌘ »fineste Vanille Chokolade« 1 Rdlr. 2 Mrk., $\frac{1}{4}$ ⌘ Virginiatobak 1 Mrk. 8 Sk. og 2 Appelsiner 1 Mrk. Men det meste gik til, hvad der vel maa betegnes som Luksus, i hvert Fald til Udgifter, som man ikke vilde vente af en fattig Regensianer

i vort Lands fattigste Periode. I Aarets Begyndelse er der Nytaarsdrikkepenge til alle mulige Personer, f. Eks til Portnerkonen, hos Reitzel og i Studenterforeningen, heldigvis en nu ukendt Byrde. Hele Aaret igennem er der stadig Pengegaver til fattige. Men den

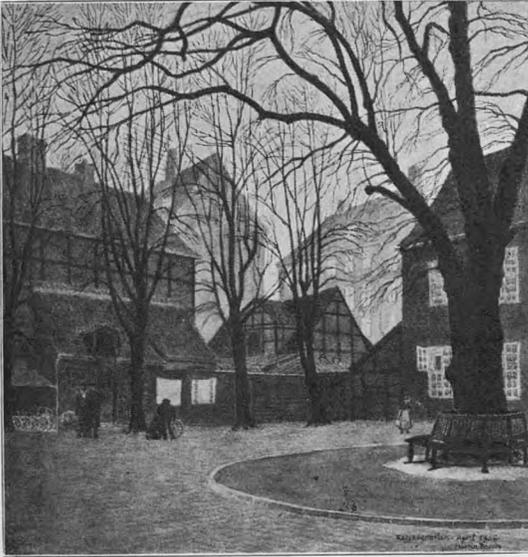

Fig. 31. Regensgaarden mod Vest.

gode Hr. Visby spiller ogsaa en hel Del Kort (Piqvet og Whist), han køber Tidsskrifter og Bøger, f. Eks. Bredahls dramatiske Scener, og gaar jevnlig i Teatret, ligesom han er Medlem af »det scientifikke Læseselskab«. Han anskaffer dernæst Kobberstik og Schakspil, l ser Passertegn til Volde og Kastellet (til ikke mindre end 4 Rdlr. 3 Sk.), køber Silkehat hos M ller i Pilestræde (6 Rdlr.) og faar sig en ny Kjole. Men navnlig har han en Passion for at tage Lotterinumre paa

de underligste Ting, en Seglsamling, en Atlaskes Taske o. s. v., maaske ogsaa en Form for Fattigunderstøttelse i Datiden. Da Foraaret kommer, maa han af og til af med en Mark til Vægteren »for at hjælpe mig ind ad Vinduet«, og i selve Sommertiden er han Ferieg st paa Herregaarden Aggersvold, hvilket koster svære Drikkepenge til Tjener, Pige og Kusk. Da han endelig til Julen flottes sig med store Gaver: Et Merskumspibehoved til 12 Rdlr. til hans Fader, en Hat til 9 Rdlr. til Moderen, kan man forstaa, at Budgettet trods den smukke Indtægtsside ikke kan bære sig. Naar han i Aarets Løb kommer i øjeblikkelig Forlegenhed, maa han derfor stampe Penge ved at sælge en eller anden gammel Skolebog.¹⁰⁹⁾

Man kan næppe tro, at dette Liv skulde være typisk for Regensianerne paa Nyerups Tid; herimod taler bl. a. Balthasar Bangs Student Volmer (S. 29). Heller ikke i Fyrrerne har det været Tilfældet, selv om Livet paa Gaarden til alle Tider har frembudt visse Forskelligheder.

Et Træk, som forøvrigt skilte Datidens Regensianere fra Nutidens, var den højere Gennemsnitsalder, som den Gang fandtes. De skæggede Alumner paa Regensbillederne virker nu overraskende paa os. Vælger vi t. Eks. Aaret 1845, var da af 95 Regensianere de 24 over 25 Aar gamle, enkelte endda oppe i Trediverne. Det var den Slags Studenter, som Ploug kaldte:

Karle paa en syv til otte Aar,
Som alt har spilt saa tidt og faaet Beter;

og hvis Fremtid han udmaalede paa følgende Maade:

Og skal tildels engang som Præster
I Jyllands bakkede, lyngbrune Egn
Besørge Hymens og Vor-Herres Tempel
Og spille Femkort med en mæsket Degn.

Nationalt set har det Interesse, at paa et Tidspunkt, da de slesvigske Studenter som Regel gik til Kiels Universitet, fandtes der dog Undtagelser, og at dette ogsaa afsatte sine Spor paa Regensen. I det nævnte Aar fandtes der saaledes tre sønderjydske Alumner (fra Jels i Haderslev Amt, fra Sønderborg og fra Flensborg).

Et nyt Element dukker op paa Gaarden i denne Periode. Da Provsten 1840 indsendte Ansøgningerne fra Kommunitetsalumnerne om Regens, gjorde han opmærksom paa, at der herimellem for første Gang var en Mosait, stud. med. Haurowitz. Han pegede paa, at da alle Ansøgerne kunde faa Plads, vilde en Forbigaaelse i dette Tilfælde blive et Præcedens, men han mente, at man af principielle Grunde burde sige Nej. Dette Standpunkt vandt dog ikke det theologiske Fakultets Bifald, da Bekendelse af den kristne Religion efter dets Mening ikke burde gøres til Betingelse for at opnaa et Stipendium. Derimod mente man (o: H. N. Clausen) at burde overveje, »hvorvidt der muligen af Strengheden i at efterleve de jødiske traditionelle Forskrifter med Hensyn til ydre Skik og Levemaade kunde opstaae Forstyrrelser eller Ubequemmeligheder for Contubernalen«. Man kunde jo nemlig komme til at staa over for en almindelig Vægning ved at have jødiske Kontubernaler, og i saa Tilfælde vilde man nødvendig anvende Tvangsmidler som Lodtrækning. Universitetsdirektionen skar derimod gennem det Hele ved den 7. Novbr. at erklære, at den var enig med Fakultetet i, at Mosaiter var ligeberettigede med de studerende af Folkekirkens Lære. Det lykkedes ogsaa at finde en Mand, som var villig til at tage Haurowitz til Kontubernal. Men allerede

da det næste Tilfælde forelaa, viste der sig Vanskeligheder, og denne Gang maatte man tage til Takke med en Kontubernal, der var skyet af alle paa Regensen.¹¹⁰⁾

Ogsaa med Hensyn til de privilegerede Alumners Stilling fandt der Ændringer Sted. Ved Direktionsskrivelse af 27. Decbr. 1828 var det blevet slaet fast, at enhver Student, der kom hened fra Færøerne, Island og Grønland, var ligefrem berettiget til — efter at have taget Artium med en saadan Karakter, som overhovedet gav Adgang til akademiske Beneficier, — straks, naar Plads blev ledig, og han søgte derom, at nyde Kommunitet og Regens. Trangsattester kunde altsaa ikke fordres af disse privilegerede Alumner. Fire Aar senere gjorde Direktionen Kongen opmærksom paa, at Kommunitetsstipendiets laveste Grad (Klosterdaleren pr. Uge) var for lidt til at underholde de islandske Studenter, som sjældent kunde faa Hjælp hjemmefra, og som paa Grund af deres manglende Sprogkundskaber havde svært ved at komme til at undervise i København. Universitetsdirektionen bemyndigedes da til, naar der forelaa Ansøgninger derom, paa et Aar ad Gangen at tilstaa islandske Studerende dobbelt Portion af Kommunitetsstipendiets nederste Grad, naar baade deres Trang og Flid var tydeligt godtgjort.

Derimod holdt man principielt over, at de privilegerede Alumner, som havde gaaet i Skole i Danmark, eller som ikke straks efter Studentereksamen havde søgt Stipendiet, derved havde forbrudt deres Ret til at komme i Betragtning. Men i 1841 indkom der fra Amtmand Pløyen paa Færøerne en længere Skrivelse, hvori han tog til Orde for, at ogsaa de Færingere, som ikke var dimitterede direkte fra Øerne til Universitetet, skulde betragtes som privilegerede. Skønt Direktionen ikke kunde slutte sig til Amtmandens juridiske og historiske Bevisførelse, fandt den dog af Billighedshensyn at burde støtte hans Ønske om en Begunstigelse. 6te Nvbr. resolverede derfor Kongen, at da der ingen lærd Skole fandtes i Grønland, og den lærde Skole i Thorshavn var nedlagt, skulde Studenter fra disse to Bilande, hvis Forældre var indfødte eller dér bosatte danske, regnes for privilegerede til Kommunitetet. Dog maatte de ikke have opholdt sig i Danmark over 5 Aar, og de skulde præstere Beviser for Trang og Dygtighed. Allerede i Forvejen fandtes (fra 1826) den Begunstigelse for Island, at visse særdeles dygtige Disciple kunde opnaa gratis Undervisning i en af de sjællandske Latinskoler og efter Studentereksamen staa som ligeberettigede med de Studerende, der dimitteredes direkte til Universitetet.

Islænderne var i det Hele Kommunitetets Kælebørn. Selv den skikkelige Nyerup fandt, at det gik for vidt, og at Stipendiet blev tildelt Studenter fra Island, som slet ikke behøvede det, som det f. Eks. var Tilfældet med den rige Konferensraad Magnus Stephensens Søn. Men Islænderne beraabte sig paa deres Privilegium, og Danske Kancelli gav dem Ret. Det eneste, man opnaaede, var den tidligere anførte Bestemmelse 1832 (Side 55), som gav de almindelige Kommunitetsalunner Erstatning, naar de privilegeredes Antal overskred 20. Men for Regensens Vedkommende kunde ingen saadan Ækvivaluering finde Sted, og Følgen var, at samtidig var en Tredjedel af alle Regenspladserne i Hænderne paa privilegerede Alumner.¹¹³⁾

Men selv om Islænderne mødte megen Velvilje fra oven, kan det ikke siges, at de faldt særlig godt til paa Regensen. I nogen Grad skyldtes dette de danske Studenters Eksklusivitet, men ikke mindre Islændernes personlige Egenskaber. Dog maa det erindres, at det i Forhold til deres meget betydelige Antal er grumme faa Konflikttilfælde, som er komne til vor Kundskab. I Reglen er Spændingen mellem de to Nationaliteter bleven holdt under Bevidsthedens Tærskel. Men nogen virkelig Amalgamering fandt ikke Sted, og at Islænderne ogsaa var lokalt afgrænsede, med Hovedkvarter paa 6te Gang, bidrog sit til at gøre dem til en Stat i Staten.

I Virkeligheden var de Forhold, hvorunder mange islandske Studenter levede i den fremmede Stad, hvis Sprog de tit kun maadeligt forstod, saa triste, at man snarest maa undre sig over, at der ikke indtraf flere Ulykkestilfælde. Af og til hører man om en, som forfalder, bliver ude om Natten og kommer tilbage om Morgenen i beskænket Tilstand. Saa ender det som oftest med, at han ved sine Venners og Slægtnings Indflydelse bliver sendt hjem med et af Skibene, hvis han da ikke atter gaar i Land i Helsingør med Rejsepengene i Lommen og begyndte paa en frisk. Men selv blandt dem, hvem det ikke gaar saa galt, er der Eksempler paa en Dovenskab, som fører til non contemnendus til Eksamen, eller paa et Griseri saa stort, at de ikke en Gang kan faa nogen af deres Landsmænd til at bo sammen med sig.

Over dette Bundfald hæver der sig imidlertid Skæbner af ædlere Art. I 1836 var en islandsk Alumne ved Navn Stephensen bleven grebet af Vægteren, fordi han havde slaaet en Mand paa Christianshavn under en Trætte; han spændte imidlertid Ben for Vægteren og undløb, men blev atter paagrebet og bragtes paa Stationen. Efter at der her var taget Rapport i Sagen, lod Politidirektøren ham

følge hjem til Regensen af en Betjent. »Paa Veien spurgte Stephensen denne, om han havde kiendt Einarson, og yttrede, at han vel efter det Passerede kunde have Grund til at gjøre det Samme som denne«. Politibetjenten var nu saa uforsigtig ikke at følge Stephensen helt op paa hans Værelse, han nøjedes med at anbefale Portnerkonen at tage sig af ham, men det var for sent, han var allerede igen sluppet bort fra Gaarden. Næste Morgen tidlig fandtes hans Lig i Kanalen mellem det kgl. Theater og Gammelholm, »netop hvor Einarsons Liig for nogle Aar siden blev fundet«. »Dette er det Factiske ved Sagen«, skriver Regensprovsten, »og føies dertil, 1) at de nylig fra Island hidkomne Breve intet indeholde, der kunde virke skadeligt paa hans Sind; 2) at de havde bragt en Anvisning paa 50 Rbdlr., som han ikke havde hævet; 3) at han havde begyndt paa Breve til Island, som aldeles ingen Oplysning indeholde; — og 4) at han samme Aften, da han gik ud, har været hos Reitzel for at bestille Bøger; — saa er det i høi Grad sandsynligt, at ene allene krænket Æresfølelse over det Passerede, hvis Følger han i sin exalterede Sindsstemning har udmalet sig paa det Værste, har bragt ham til at styrte sig i Døden«.

»Denne Tildragelse har dybt bevæget mig. Han var maaske den dygtigste Islænder, her har ligget i min Tid. Han var den første Islænder, der har været Medlem af Læseforeningens Inspectorat. Han var agtet og afholdt af os Alle. Desværre hører jeg, at han nu og da i den sidste Tid er seet i beruset Tilstand. Der forsikkres imidlertid, at blot 2 Snapse havde denne Virkning paa ham.«⁽¹¹²⁾

Der ligger dog vel mere end en individuel Forskel i, at Islænderen, som er kommet paa Afveje, i sin Ophidselse frivillig søger Døden, medens Danskeren glider dybere og dybere, indtil han som sub-sistensløs Landstryger hjemsendes af en holstensk Øvrighed.

En meget forskellig Skæbne frembyder en anden Islænder, Grimur Thomsen, der nogle Aar efter sin store Landsmand Jon Sigurdsson i Begyndelsen af Fyrirerne boede paa Regensen. Om end mindre berømt end denne naaede han baade at blive Dr. phil. og Legationssekretær i Udenrigsministeriet, og saa havde han endda regensielt set det Fortrin at have deltaget ivrigt i Livet herinde, særligt ved de skandinaviske Møder. Men ingen, som kendte den højst elegante og korrekte Legationsraad i senere Tid, vilde have anet, at hans Ungdoms Annaler paa Regensen taler om et temmeligt uomgængeligt og lidenskabeligt Sind, saa at hans Kontubernal ikke vilde bo sammen med ham, fordi han var saa urolig, hans Karl klagede over at have sin Løn til Gode hos ham, og tilsidst blev han adgangsfornemt paa

Læsesalen, fordi han i en Ordstrid med en anden Regensianer havde slaaet ham paa Øret.¹¹³⁾ Hvor forskellig end Grimur Thomsen i det Ydre var fra mange af sine Landsmænd, var han aabenbart i Besiddelse af Karaktertræk, der skilte ham fra de almindelige danske Alumner.

Vender man sig for Islændernes Vedkommende til Statistiken, gælder det her, som vi saa ved visse Studiefag, at Tallene er saa lave,

Fig. 32. Regensens nordre Fløj.

at man maa være varsom med at bygge meget paa deres Udsagn. I de fire Aar 1830, 1835, 1840 og 1845 fandtes der paa Kommunitetet henholdsvis 11, 14, 10 og 5 islandske Alumner. Et ejendommeligt Træk, som næppe skyldes noget Tilfælde, er, at saa mange af disse aldrig kom op til Eksamen. Dette galdt af de nævnte 40 for mindst 16, altsaa henimod Halvdelen. Gennemførtes Studiet, var Resultatet forøvrigt slet ikke saa daarligt, saaledes fik af de 24 Kandidater 7 Theologer, 5 Jurister og 1 Mediciner Laud. Islænderne studerede som Regel Theologi eller Jura, sjældnere Medicin; derimod var der adskillige af dem, der tegnede sig som stud. philos. og altsaa heller ikke naaede videre end til anden Eksamen.

Men de privilegerede Alumners Rækker blev i denne Periode udvidet med nye Klasser, som gjorde S sammensætningen endnu mere broget. I 1839 ansøgte Præsten ved Zions Menighed i Trankebar om, at Privilegiet maatte blive udstrakt til ogsaa at omfatte østindiske Embedsmænds og Undersaatters Børn, samt at disse maatte faa fri Adgang til de Skoler, som forberedte til Universitetet. Det theologiske Fakultet stillede sig straks meget køligt over for Andragendet. Hvad de indfødte angik, pegede det paa Forskellen mellem Biland og Koloni, da det Motiv, som ledede Staten over for Island, nemlig at fremme Landets Kultur og Beboernes Dannelse, ikke galdt over for Østindien; og med Hensyn til de danske hævdede man, at de i Reglen kun blev kort Tid i Østen og næsten altid virkede som Købmænd eller Plantere, hvad der ikke gjorde dem berettigede til offentlig Understøttelse. Ikke desto mindre kom der snart efter den nye Konges Tronbestigelse en kgl. Resolution (18. Decbr. 1840), hvorved baade Sønner af Embedsmænd og af andre Undersaatter, der vedblivende havde Ophold i østindiske Kolonier eller var døde derude, blev ligestillede med de øvrige privilegerede til Skolefripladser, Kommunitet og Regens, dog paa Betingelse af, at de var velbegavede og præsterede Uformuenhedsattest. I sidstnævnte Henseende var den nye Klasse altsaa stillet lidt uheldigere end de tidligere, men det Hele fik kun ringe Betydning, da Trankebar faa Aar efter solgtes til England. Desuden lykkedes det Fakultetet 1842 at afslaa et lignende Angreb af de vestindiske Embedsmænd, idet man henviste dels til deres forholdsvis betydelige Antal, dels til den fordelagtige økonomiske Stilling, de fleste indtog, hvorfor det vilde være urimeligt at jevnstille dem med Ostindianerne.¹¹⁴⁾

Ogsaa de grønlandske Missionærer var Genstand for Autoriteternes kærlige Omhu, selv i Tilfælde, hvor de ikke havde svaret til Forventningerne. I 1828 havde saaledes en saadan Alumne efter 4½ Aars Stipendium opnaaet at blive Kandidat med Non, og trods Regensprovstens Modstand fik han dog Universitetsdirektionens Tilsladelse til at beholde Stillingen til det følgende Foraar, da Skibet til Grønland afgik, fordi Seminaristernes Privilegier efter de gamle Reskripter af 1737 og 1770 endnu ansaas for at staa i Kraft. Saaledes er det virkelig den Dag i Dag. Da Petersen efter sin Tronbestigelse fik Ordre af Missionskollegiet til at modtage en Seminarist paa Regensen, søgte ogsaa han at knibe ud med en Henvi sning til, at alle Pladser for Tiden var besatte. Svaret fra Direktionen blev, at man skulde anbringe ham efter den første Vakance. I 1845 op-

naaede Missionskollegiet, der bestod af saa betydelige Mænd som Stemann, Mynster og L. N. Hvidt, endogsaa en kgl. Resolution paa, at de grønlandske Stipendier skulde indbetales i Missionskassen for den Tid, som forløb fra Missionærernes Afrejse til Grønland og til deres Overtagelse af en Stilling deroppe.¹¹⁵⁾

Derimod begyndte der paa andre Punkter en gavnlig Indskrænkning af de ekstraordinære Kommunitetsportioners Tal, som ikke var i Samklang med Tidens Tanker. Da »De 32 Mænds Skole« blev ophævet 1841, bortfaldt hermed det Kommunitetsstipendium, som Læreren havde oppebaaret. Som Afvikling tillod man ham at beholde det paa Livstid, »da han i 38 Aar har røgtet sit Kald med Nidkærhed og Retskaffenhed og til sine Foresattes fulde Tilfredshed«. Betydningen af at vinde denne Pengesum tilbage var paa Grund af Kommunitetets blomstrende Tilstand kun ringe, og nogen Plads paa Regensen opnaaedes ikke ved Forandringen; saa vilde det have været bedre, om man kunde have lagt Haanden paa Landmaalernes Værelser.¹¹⁶⁾

Man tog imidlertid et langt Skridt frem paa et andet Punkt. Fyrernes største Begivenhed paa Regensen var sikkert i de dalevendes Øjne hverken Hostrups Nytaarsang eller Svenskernes Besøg, men den store Ombygning, som strakte sig over en Række Aar. Det var en Fortsættelse af, hvad Petersen havde paabegyndt i Trediverne (Side 66), men rigtignok i langt større Stil. Direktionen erkendte 1843, da Spørgsmaalet en Gang var rejst, det ønskelige i, at Regensen »kunde gives en til sit Formaal svarende hensigtsmæssig Indretning, hvorved Bygningens enkelte Lejligheder kunde blive saa hyggelige og bekvemme, at de, bedre end nu er Tilfældet, kunde fyldestgøre de Fordringer, som Nutiden gjør til endog de simpleste Beboelseslejligheder«. Den sluttede sig derfor til Fakultetets Ønske, der gik ud paa, at der i alle Værelser, hvor saadanne i Forvejen ikke fandtes, skulde opsættes Brystpaneler og nye Yderdøre ud til Gangene, ligesom de sidste Stengulve skulde afskaffes. Til hele Reparationen stilledes der en Sum af 2000 Rbd. til Raadighed, dog fordelte over tre paa hinanden følgende Aar.

Da man først havde taget fat, blev man heldigvis ikke staaende herved. Det følgende Aar forøgedes Bevillingen med endnu 1000 Rbd., da det under Arbejdet havde vist sig, at Skrøbelighederne var endnu større, end fra først af ventet. Paa tredje Gang maatte saaledes Skillerrummene paany opmures, da de var ganske faldefærdige. I 1845 gik man endnu videre. Man vedtog da en Udvidelse

af de smalle Trapper paa første og anden Gang, hvor man tidligere havde maatte hejse Møblerne op til øverste Etages Gangvinduer og trække dem ind heraf; en Indretning af otte (senere tolv) nye Enekamre sammesteds og en Nedrivning af de mange overflødige Skorstene, saaledes at flere Kakkelovnsrør lededes ind i samme Skorsten. Endelig sattes Ombygningen i Forbindelse med den tidligere nævnte Flytning af Læsesalen fra anden Gangs Stue til Kirkegangen samt Indretning af en Vaskekælder og et Karlekammer. Den Tanke havde ogsaa været oppe — hos H. N. Clausen og Justitsraad Lautrup, — at lægge Lejlighederne paa første og anden Gang om, saa at Læseværelserne kom yderst, hvilket vilde give det Hele »et pynteligere Udseende« for besøgende. Fabricius fraraadede imidlertid dette, fordi der var større Ro til Læsning i Inderværelserne, og de var meget lunere og lettere at varme. Herved blev det. Men hele denne Udvidelse af Planen krævede yderligere Bevilling af 1—2000 Rbdl.

Ombygningen gik nu sin Gang; de Alumner, hvem den ramte, fik Huslejhjælp, og man udnævnte under denne Overgangstilstand saa faa nye Regensalumner som muligt. Fabricius følte sig naturligvis højst utilpas i denne Periode; han klagede ogsaa over Haandværkerne, som havde maalt Værelserne galt op, og nær havde anbragt hans Dør rent forkert. »Men saadan er vore Haandværkere, man maa see dem bestandigt paa Fingrene«. Men — hurtigt eller langsomt — skred Værket fremad, og selv om det ikke, saaledes som den senere Ombygning i 1907, bidrog til at forandre Regensens Ydre og give dette et lysere og mere indbydende Præg, er der dog ikke Tvivl om, at det i al Beskedenhed medførte en væsentlig Forandring til det Bedre, som Datidens Alumner indsaa og var taknemlige for.¹¹⁷⁾

I Forbindelse med Reparationerne stod ogsaa en ganske ejendommeligt, af Regensens berømte Lind. I Marts 1845 opstod der alvorlig Ængstelse, da det gamle Træ i den haarde Vinter begyndte at slaa Revner. Den største af disse, som viste sig paa Siden mod Købmagergade, strakte sig fra Roden tre Alen opad og var meget dyb. Fabricius opstillede den Hypotese, at det var Safterne, som hen mod Foraaret steg op i Stammen, og da de frøs, frembragte Revnerne. Han var meget grebet: »Vort Træ! Vort Træ! Jeg er bleven ganske melankolsk ved at betragte det!« Petersen henvendte sig om Hjælp til Professor Schouw, som sendte Gartneren ved botanisk Have Weilbach til Hjælp. Denne anbefalede, saa længe det frøs, at dække Revnen med en Æltning af Ler og Kogødning; senere vilde han lade

lægge Jernbaand om Stammen. Heldigvis viste dette sig ufor­nødent, og overhovedet havde den stærke Ængstelse ikke været nødvendig. Den 60-aarige Lind overstod ikke blot Krisen, men viste ikke senere foruroligende Tegn. Den fortsatte med fuld Kraft en Tilværelse, der ikke var begrænset af to Menneskealdre og i det Hele ikke kunde siges at have sin Grænse.¹¹⁸⁾

En mindre Fordel end Ombygningen, men dog ikke helt til at foragte, var den stadig voksende Strøm af smaa Regenslegater, som undertiden oprettedes af forhen­værende Regensianere, der var bleven bløde om Hjertet ved at tænke paa deres Ungdoms lykkelige Dage (K. G. Groths). I hin Tid, da Penge var mere værd, var disse »Støvlelegater« til større Glæde end nu, da mange af dem i det Højeste er bleven til »Støvleforsaalingslegater«. Nogle Legater, som var gaaet ind i Massen af Kommunitetsmidler (som Nolds), frigjordes atter; til Gengæld blev det Bingske Legat, som hidtil havde været udbetalt til Regensalumner med 12 Portioner, fra 1841 indskrænket til 10. Fra 1848 bestod derfor Regenslegaterne af følgende Række:

Fig. 33. Fr. Fabricius.

Anonymi,	Groths,
Bangs,	Holms,
Bartholin-Finckes,	Julianum,
Bings,	Justesens,
Brochmand-Mule-Fiurens,	Masio-Rostgaards,
Dalgaards,	Müllers,
Decollatæ Virginis,	Nolds og
Domus Regiæ,	Rostgaards.
Gluds,	

Hvis man finder Rækken statelig, bør det ikke glemmes, at Størrelsen af de halvaarlige Portioner ligger mellem 21 Kr. 12 Øre og —

— 4 Kr. 69 Øre. Perioden efter 1848 har forøget Legatrækken med endnu fem: Fabricius', Grams, Frk. Lorecks, Julius Lassens og Buscks, men Summen af disse overstiger til Gengæld betydeligt de ovennævnte syttens. En heldig Bestemmelse var det dog, at Universitetsdirektionen 1839 besluttede, at der ikke længer skulde tages Hensyn til den almindelige Bestemmelse i Fundatserne, hvorefter Legaterne var henlagte til bestemte Regenskamre.¹¹⁹⁾

Som det tredje Fremskridt i denne Tid, der kom alle Regensianere til Gode, kan nævnes det Dyrtidstillæg, der udbetaltes i Sommerhalvaaret 1847 som en Optakt til den forestaaende Forhøjelse af Stipendiet. Selv om det kun drejede sig om 2 Rbdl. om Maaneden, havde Sagen ogsaa en principiell Betydning. Det blev ikke sidste Gang, der blev banket paa denne Dør under kritiske Forhold.¹²⁰⁾

Endnu kan det bemærkes, at det 1844 tillodes Stipendiebestyrelsen at yde rentefrie Studielaan af Kommunitetets Midler til særligt kvalificerede studerende, og at dette skulde ske efter lempelige Regler. Senere sattes Maksimumslaanet for hver enkelt Student til 100 Rdlr., og det hele udestaaende Beløb til 1000 Rdlr. Det var saaledes ret beskedne Summer, hvormed det drejede sig, men et vigtigt Princip var knæsat, og Sagen var af Betydning, ikke blot for de Studenter, som endnu ikke havde opnaaet Stipendiet, men ogsaa og særlig for dem, hvis Regenstid var udløbet, uden at de endnu havde naaet at gøre sig færdige til Eksamenbordet.¹²¹⁾ —

Til Billedet af Regenslivet hører dog ogsaa at dvæle korteligt ved den Skare Bestillingsmænd, som havde til Opgave at gøre Livet behageligt for Alumnerne. I første Linje blandt dem staar Underbetjent og Portner. De to Stillinger havde oprindeligt været forenede, men 1777 var den daværende Portner blevet omdøbt til »Betjent«, og 1782 var Arbejdet blevet delt mellem en »Dagvægter« eller »Svejtser« (senere »Portner«) og denne Betjent. Ligesom han havde sin Instruks (S. 91), fik ogsaa Portneren Jens Mortensen 1842 en saadan, der paalagde ham »den nøieste Opsigt med alle de Ind- og Udgaende paa Regentsen, som ikke høre til Stiftelsens Beboere«. Han skulde passe paa, at uvedkommende ikke opholdt sig i Gaarden eller paa Gangene, at ingen bar noget ud uden at kunne gøre Rede for, hvad det var, og at uvedkommende ikke tog Ophold herinde, hvad der øjeblikkelig skulde meldes til Provsten. Naar det endvidere paalagdes ham at afværge alle Opløb i Nærheden af Regensen, var der dog heldigvis tilføjet den Begrænsning: »efter Mulighed«. Men i fornødent Fald skulde han i Petersens og Fabricius' Fraværelse laase Porten

og ikke lade andre end Beboerne slippe ind, enten herigennem eller gennem Provstens Gadedør.

Andre af hans Pligter faldt uden for denne Politimyndighed. Han skulde paa Forlangende vække Alumnerne, »om det end var Kl. 4«, og lægge i deres Kakkellovne. Fra Kl. 5 skulde han i de følgende tre Timer paa Forlangende levere kogt Vand gratis, og ligeledes om Eftermiddagen fra Kl. 5 til 8. Dette var naturligvis Thévand, og Alumnerne havde desuden Ret til fra 1ste Maj til 31te Oktbr. at faa Gløder til deres

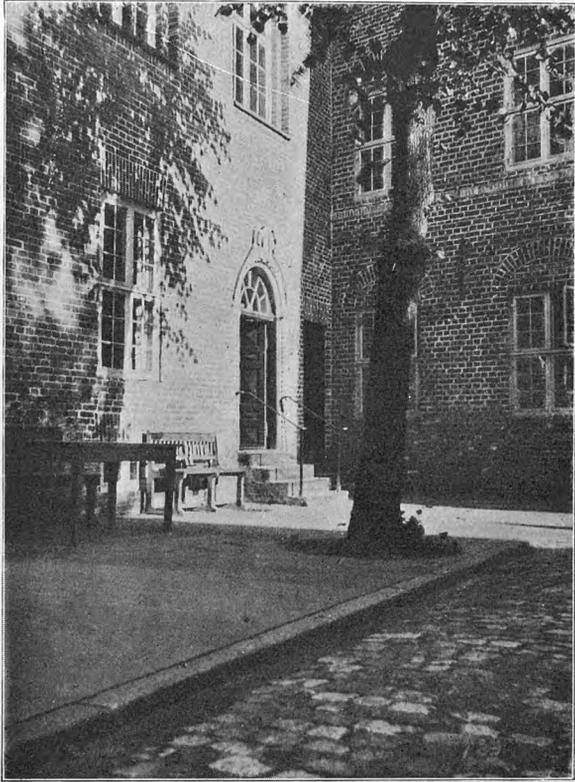

Fig. 34. Regensgaardens sydøstlige Hjørne.

Fyrfade. Porten holdt han aaben fra Kl. 5 Morgen (om Vinteren Kl. 6) til Kl. 12 Nat, hvorefter han ikke maatte lukke nogen ind uden Provstens Tilladelse. Denne var overhovedet hans nærmeste foresatte, og til Tegn herpaa afleveredes Portnøglen hver Aften og hentes hver Morgen i Provsteboligen. Vederlaget var, foruden Fribolig ved Porten med $5\frac{1}{2}$ Favne Brænde, to Rbdl. om Ugen samt 15 Rbdl. aarlig »til en varm Overkjole«, altsaa kun den halve Løn af, hvad Underbetjenten oppebar.

Delingen af det gamle Embede mellem Portneren og Økonomen var sikkert uheldig og gav Anledning til idelig Kompetencestrid. I 1840erne sank Vægtskaalen i Provstens Øjne til Portnerens Fordel. Nørschau faldt tidligt af, som man ser af Fabricius' Klager over ham (S. 141). I 1847 mødte 72 Regensianere op med Anker over, at han ikke førte gode Spise- og Drikkevarer til gængse Priser. Tilladelsen til at holde Udsalg vilde man have forandret til et Paabud. Provsten

gjorde opmærksom paa, at hvis man paalagde ham at sælge, maatte man ogsaa paalægge Alumnerne at købe. Men selv i saa Fald kunde Nørschau ikke konkurrere med de omboende Leverandører. Paa lagde Regensbestyrelsen Handelen, maatte den ogsaa paatage sig Kontrol med Kvalitet og Pris, indestaa Underbetjenten for hans Betaling o. s. v. Alt dette var umuligt. Derimod vilde Provsten, hvis Tillid til Menneskene aabenbart var vokset med Aarene, gaa med til, at ogsaa andre end Mænd maatte bringe Varerne rundt paa Værelserne, dog med den karakteristiske Tilføjelse: »Der sørges naturligvis for at have anstændige og ikke for unge Personer«.

Problemet løstes ved Nørshaus pludselige Død. Han var allerede flere Aar tidligere faldet ned ad en Trappe og havde forslaaet Hovedet, saa at han maatte paa Hospitalet. Nu havde han et lignende Ulykkestilfælde, som medførte hans Bortgang. Petersen havde under hans Sygdom overdraget hans Forretninger til Jens Mortensen, »der er en i alle Henseender paalidelig Mand«. Heri var Alumnerne for saa vidt enige med ham, som de betragtede Portneren som Provstens Spion og havde hævnnet sig paa ham ved Øgenavnet »Jamben«. Prof. Petersen optog nu Fabricius' gamle Forslag om en Forening af de to Stillinger, dels for at spare, dels fordi Underbetjentens Forretninger i Virkeligheden kun var ubetydelige. »En saadan Post, — hvad Erfaring flere Gange har viist, — fører til et ørkesløst Liv og dermed sædvanligen forbundne Følger«. Betjentboligen inde i Gaarden blev saa opgivet, Portneren fik til Gængæld sin Lejlighed udvidet, derved at de to tilstødende Alumneværelser inddroges deri. Hermed fulgte 8 Favne Brænde, som ganske vist ogsaa skulde benyttes til Rengøring og Alumnernes Forsyning med varmt Vand, samt Underbetjentens Løn (250 Rbd.) foruden Kostpenge til Regenskarlen etc. Det havde været paa Tale, at Viceinspektør skulde overtage den tidligere Underbetjentbolig, men Enden blev, at de Alumner paa 4de Gang Nr. 3 og 4, som var blevet husvilde ved Portnerboligens Udvidelse, rykkede ind i den forladte Underbetjentlejlighed i Kirkegangen.

Derimod lykkedes det ikke Viceprovsten i denne Omgang at vinde Sejr for sin anden Plan, nemlig at man skulde afløse Portnøglerne, hvis Antal og Benyttelse stadig tog til, med en fast Nattevagt. Petersen vilde nødig opgive sin kære Nøglereform og indvendte, at selv om Alumnerne nu blev »mere end tilbørligt ude efter Portlukningen«, vilde dette formodentlig tage endnu mere til under en Nattevagt. Man vilde heller ikke kunne hindre, at fremmede blev paa Regensen efter Portlukningstiden, da de stolede paa, at Natte-

vagten nok vilde aabne for dem. Selv om Nattevagten fra Begyndelsen var ædruelig, ærlig og paapasselig, vilde det være yderst vanskeligt for ham at bevare disse Egenskaber. Men Hovedsagen for Provsten var følgende: »Den Control, som man ved Nattevagten skulde have med, hvad der passerer paa Gaarden om Natten, vilde snart reduceres til Lidet eller intet, da han af Føielighed, ved Overtalelse, Bestikkelse, og overhovedet for at staae sig godt med Alumnerne vilde fortie det. I Begyndelsen vilde dette skee som Undtagelse, senere af Vane. Efterkom Nattevagten sin Pligt, vilde man betragte ham som Provstens Spion«. Resultatet blev da ogsaa, at først da Petersen laa i sin Grav, kom der Nattevagt paa Regensen.

Regenskarlen og Rengøringskonerne lod kun høre fra sig, naar der var Tale om Lønforhøjelse. Petersen var altid rede til at gaa i Ilden for dem, og en Gang var han det i dobbelt Grad, nemlig da han i Decbr. 1843 blev klar over, at der ved den kort forinden indførte Nyordning var gjort Tyendet Uret, da man ikke havde kunnet overskue Tilvæksten i Arbejdet og derfor havde ansat Lønnen for lavt. Han satte sig da straks i Bevægelse, og det lykkedes ham ogsaa efter nogle Maaneders Anstrengelser at opnaa et betydeligt Tillæg. Hvilke Vanskeligheder der forøvrigt den Gang var med at skaffe ordentlige Folk, fremgaar af Regenskarlen Jørgen Jacobsens Skæbne. Efter at have tjent i omtrent 20 Aar paa Gaarden og altid have opført sig tilfredsstillende, forfaldt han og maatte en Tur paa Hospitalet for Delirium. Han vendte derefter tilbage til sin Plads. »Jeg har formanet ham paa det bedste«, ender Provsten beroligende sin Beretning i Dagbogen.¹²²⁾

De øvrige Karle paa Regensen, der stod i privat Tjenesteforhold til Alumnerne og lønnes af disse, gav derimod stadig Anledning til Rivninger. Snart laa Skylden paa den ene, snart paa den anden Side. Undertiden, som i Nvbr. 1843, blev en Karl overbevist om Utroskab mod sin »Herre«, og Meningerne om Fremgangsmaaden over for ham var da delte, idet som Regel en Gruppe af Regensianerne vilde lade Naade gaa for Ret. Til andre Tider var det Karlens Rettigheder, som ikke overholdtes fra Alumnernes Side. I Slutningen af 1847 vedtog derfor en Generalforsamling, at den Karl, som ved en Maanedes Udgang ikke havde faaet sin Løn fra sin Herre, gennem Karleinspektørerne kunde faa den udlagt hos Regensprovsten i vedkommendes Stipendium for den følgende Maaned, men at han til Gengæld fortabte sin Ret, hvis han ikke foretog Henvendelsen. En Fjerdedel af Regensianerne protesterede øjeblikkelig hos Petersen mod »Forudsæt-

ningen om Uredelighed som en nødvendig Egenskab for en Regentianer«. Fabricius fandt ogsaa Generalforsamlingsbeslutningen noget »udelicat«, men han indrømmede, at »Studenternes Letsindighed i Pengesager er grændseløs«. Forøvrigt troede han, at Beslutningen snarere vilde skade end gavne Karlene, da den, som klagede, udsatte sig for at blive herreløs. Resultatet blev imidlertid, at Stipendiebestyrelsen bevilgede en ny Generalforsamling, som dog først blev holdt i Februar 1848. Her nedsattes der en tre Mands Komité, som skulde hæve hele Beløbet af Karlelønninger hos Provsten og selv fordele dem. Men da ikke blot Provst og Viceprovst fandt dette betænkeligt, men desuden 46 Alumner protesterede mod Generalforsamlingsbeslutningen, blev det endelige Resultat, at Stipendiebestyrelsen nægtede sin Approbation. Alt blev saaledes ved det gamle, selv om alle var enige om, at en bedre Ordning var nødvendig. De kort derefter indtrufne politiske Begivenheder bragte foreløbig Sagen i Glemme.

Karlespørgsmaalet viser tydeligt Vanskelighederne ved at gennemføre et regensielt Selvstyre. Generalforsamlingerne overværedes af saa faa Medlemmer, at man Gang paa Gang ser den Scene opført, at et langt større Antal Alumner umiddelbart derefter protesterer mod Beslutningerne og forlanger ny Generalforsamling sammenkaldt, hvorpaa Skuespillet begynder forfra. Ingen Ting kan saaledes gennemføres, og selv om Sagen har sin humoristiske Side, kan den ogsaa til Tider virke noget trættende. Paa Prof. Petersen virkede den i hvert Fald trættende. Den gav ham ikke Lyst til at udvide Rammerne for Regensianernes Magtfulde yderligere.¹²³⁾

Kun ved enkelte Lejligheder blev der endnu slaaet herpaa. Efter Nytaarssangen d. 31te Decbr. 1845 havde Provsten talt under Linden, da stud. theol. F. E. Petersen traadte frem og efter en Lovtale over Prof. Petersen for den tilvejebragte Arbejdsro og Hygge begyndte paa vidtløftige Beklagelser over Portlukningen og Bestemmelserne i Reglementet om Forbud mod Forsamlinger og Gilder paa Regensen, hvilket han altsammen erklærede, at han »hadede«. Han bad Petersen om at anvende sin Indflydelse paa at forandre disse Ting, navnlig burde Provsten ikke blande sig i Gilderne, saa længe der ikke blev klaget derover fra de andre Alumners Side, og han opfordrede Oppositionen til Udholdenhed for at vinde Sejren.

Naturligvis faldt disse Ord paa Klippegrund hos Provsten, men heller ikke hos de omstaaende synes de at have slaaet an. Senere hørte Prof. Petersen, at der ingen forudgaaende Aftale laa til Grund

for denne Demonstration, men at Meningen havde været simpelthen at takke ham for det forløbne Aar. »Taleren har fulgt sin Genius, og man maae tilstaae, at det var en egen Maade at takke paa«. Derfor fandt han ogsaa Affæren »for pueril« til at indberette derom officielt. Han blev heller ikke senere plaget med den Slags Henvendelser, og i de følgende Aar ebbede Nytaarssangen stiltfærdigt ud i Sandet. Slutningen af Fyrrerne betegnede en lignende Stilhed for Regensens Vedkommende som den, der i det foregaaende Decennium var gaaet forud for den nye Konges Tronbestigelse.

NIENDE KAPITEL

STIPENDIEBESTYRELSENS OPRETTELSE OG REGLEMENTET AF 1848

DEN nyeste Tids Historie paa Regensen indledes baade med en Forvaltningsændring og en Forfatningsforandring. De gennemførtes samtidig med, at hele Landet fik sit nye Ministerium og sin nye Forfatning, men deri laa ganske vist ikke, at en lignende Frihed kom til at herske i den lille Kreds som i den store.

Som vi tidligere (S. 22) har set, var det i den kgl. Resolution af 15. Decbr. 1843 om Ophævelsen af Kommunitetets økonomiske Selvstyre forudsat, at Bestyrelsen af Stipendievæsenet og Regensen skulde blive hos Professorerne, da dette fulgte af disse Sagers Natur. Den af Konsistorium nedsatte Fem-Mands-Komité havde foreslaaet, at denne Bestyrelse skulde bestaa af tre Professorer, valgte af Konsistorium, af hvilke mindst een burde tilhøre det theologiske Fakultet. Det aarlige Honorar til disse sattes til 100 Rbdl. Konsistorium udskød imidlertid Afgørelsen af dette Spørgsmaal til senere Forhandling, saaledes at det theologiske Fakultet foreløbig, som hidtil, beholdt Bestyrelsen af Kommunitets- og Regensstipendierne.

Et Aar senere, d. 10. Decbr. 1844, faldt den endelige Afgørelse i denne Sag ved en Skrivelse fra Universitetsdirektionen. Det lykkedes heri Theologerne at bevare større Indflydelse, end det havde set ud til det foregaaende Aar, idet nu de to Medlemmer af »Bestyrelseskomiteen for Kommunitetets Stipendievæsen« skulde være Theologer og kun den tredje en Jurist. De to hidtilværende theologiske Medlemmer fik Tilladelse til at bevare deres Pladser for deres Embedstid. Bestyrelseskomiteen valgtes af Konsistorium paa fem Aar, og Genvalg var tilladt. Den anden Ændring i det tidligere Forslag gik ud paa en stærkere Indflydelse fra Konsistoriums Side. Ikke blot valgte dette altsaa Komiteen, men dennes Indberetninger skulde tilstilles Konsistorium, medens det theologiske Fakultet tidligere i disse

Forhold havde staaet i direkte Forbindelse med Universitetsdirektionen, altsaa fungeret lige under Datidens Ministerium. Konsistorium fik dernæst Dispensationsret i flere Tilfælde (ang. privat dimitterede Studenter o. l.) og Ret til at forringe et Stipendium eller fratage en Student dette. Endelig overgik den Ret, som det theologiske Fakultet tidligere havde haft til at udnævne Regensens Embedsmænd og Betjente, nu til Konsistorium.

Det var altsaa en Koncentration af det akademiske Selvstyre, som hermed fandt Sted, rigtignok saaledes, at det konservative Element, »Senatet«, fik en Styrkelse. Men i alt Fald var der ved at bryde Theologernes Enevælde i Stipendiernes Bestyrelse gjort et Skridt fremad mod friere og rimeligere Forhold, og den naturlige Følge heraf maatte først og fremmest blive, at det Præ, som de theologiske Studenter hidtil havde haft til Stipendierne, maatte komme under Diskussion. Den nye Indretning traadte i Kraft fra og med d. 1ste Jan. 1845.¹²⁴⁾

Det gik med den store Reform af Kommunitetet 1848 paa anden Maade end med dens Forgænger 30 Aar tidligere: Den drivende Kraft var nu den Mand, der levede nærmest paa Livet af Alumnerne og maatte have det klareste Indtryk af, hvor Skoen trykkede. Derimod blev Stødet givet af Universitetsdirektionen, der straks efter Kommunitetets Henlæggelse under Kvæsturen 1843 af Konsistorium havde begæret en Plan til en Nyordning af det akademiske Stipendievæsen.

Efter Indretningen af den nye Stipendiebestyrelse og Ombygningen af Regensen stod Petersen midt i 1840-erne paa Overgangen til den Alder, da han selv vilde have betegnet sig som Senex. Arbejdet paa Kommunitetsreformen er hans sidste store Indsats, inden han gaar ind i Stillingen som den blide Olding, hvad der meget træffende faldt sammen med Afskaffelsen af Enevælden og Indførelsen af det folkelige Styre i Landet.

Petersen havde længe syslet med den Tanke, at Stipendiets laveste Grad under de stigende Priser var altfor lidt til Studenterne at leve af. De dobbelte Portioner, som Islænderne havde opnaaet 1832 (S. 150), burde i Virkeligheden have været udstrakte til alle danske Alumner. Han havde tidligere forgæves søgt om en Forøgelse af Pladserne i 2den Grad. Nu vilde han helt bort fra Gradsinddelingen. Paa Grund af de gode Tider for Landbruget sank Antallet af Ansøgere jevnt Aar for Aar (fra 367 i 1834 til 166 i 1844), saa at det

Øjeblik nærmede sig, da alle kvalificerede Studenter vilde kunne opnaa Stipendiet straks efter Artium. Men herved steg Vanskeligheden med at naa op i 2den Grad, der kun kunde rumme et mindre Antal. Da de ikke besatte Pladser i 3dje Grad lagdes til 1ste Grad, blev Følgen, at Konkurrencen til den mellemste yderligere skærpedes. Men efter al Rimelighed var Studenten lige saa trængende ved Begyndelsen af sit Studium som senere. Og de der hurtigt absolverede Embedseksamen, som Regel de flinkeste, naaede tit kun at komme i laveste Grad. At afgøre, hvem der var de mest trængende og mest værdige til at rykke i Vejret, krævede i Reglen et Kendskab til den enkelte, som ikke kunde fordres. Følgen blev Vilkaarlighed. I Nødsfald maatte man nedsætte Tallet paa Kommunitetsalumner noget, f. Eks. til 110. Hellere hjælpe et mindre Antal godt end et større uforsvarligt. 8 Rdlr. maanedlig til alle, foruden Regensstipendiets to Rdlr., vilde vel være en passende Understøttelse. De burde nydes gennem fire Aar, da de unge burde hjælpes snarest muligt efter Studentereksamen.¹²⁵⁾

Petersen talte med Fabricius om sine Tanker og fandt Sangbund. Denne var enig med ham i Forhøjelsen til 10 Rbdlr., »hvoraf 5 R. kan regnes for Middagsmad og de øvrige for Frokost og Aften (til Nød), og Hjælpen kan saaledes ansees for ganske antagelig; de der ikke ville boe paa Regentsen, maae jo have anden Understøttelse, der æquivalerer dette Gode«. Fabricius mente ogsaa, at Stipendiet burde forlænges til fire Aar, som den korteste Tid, hvorpaa Embedseksamen kunde tages. »Det er ogsaa vist, at en saadan Forlængelse af Regensstipendiet vilde have en gavnlig Indflydelse paa Tønen blandt Regentsianerne, idet Forholdene vilde modtage en større Varighed«.

Derimod kunde Viceinspektør ikke slutte sig til Provstens Tanke om en Indskrænkning af Stipendiernes Antal. Ansørgernes Tal var endnu saa højt, at det var »meget betænkeligt« at forringe Mulighederne for at opnaa dem. Desuden turde man ikke stole paa, at Tallet vilde vedblive at synke. Fabricius pegede desuden paa den gamle Sandhed, at naar Kommunitetet kunde afstaa saa store Summer til Universitetet, »bør det kunne anvende noget tilstrækkeligt til sit egentlige Øiemeds Fremme, og jeg tvivler heller ikke om, at Midlerne jo ere der, saafremt man kun vil bruge dem«. Han holdt derfor paa, at det gamle Antal paa 130 burde bibeholdes, i hvert Fald højst nedsættes til 120. Tillige gjorde han atter opmærksom paa det heldige i Planen at sætte en Etage til oven paa den Fløj,

hvori han boede, hvorved man kunde forvandle samtlige Værelser paa 6te Gang til Eneværelser¹²⁶)

Regensprovsten fandt nu, efter flere Gange forgæves at have banket paa, endelig i Decbr. 1844 Lydhørhed for sine Ønsker. Her-til bidrog, at Universitetsdirektionen havde forlangt et Forslag om hele Stipendievæsenet, før den vilde forelægge Indretningen af den nye Bestyrelse til kongelig Approbation. Stipendiebestyrelsen, der saa sin egen Eksistens sammenkædet med Spørgsmaalet, tog først en mundtlig Forhandling med Petersen derom, hvorpaa denne straks efter Nytaar 1845 indsendte sit Forslag. Det var i det væsentlige bygget paa ovenstaaende Tanker. Men disse var desuden nu underbyggede med Tal. Den øjeblikkelige aarlige Udgift til Kommunitets- og Regensstipendierne var 1843—44 11360 Rbdlr. Forøgede man disse Legater til ialt 10 Rbd. maanedlig, og lod man de højere Grader bortfalde, blev Summen 14880 Rbd. Nedsattes imidlertid Kommunitetsalumnernes Tal til 120, kom man kun op paa 13920 Rbd., og en endnu lavere Sum naaede man naturligvis, hvis man gik helt ned til 110 Alumner.

Havde Professor Petersen paa dette Tidspunkt anet, at der skulde gaa tre Aar hen, før Stipendiereformen blev gennemført, og saa oven i Købet, uden at der havde fundet nogen Forbedring Sted af hans Grundtanker, vilde han — for at bruge et mildt Udtryk — have undret sig. I Virkeligheden gik det atter denne Gang som med Reformen af 1818. Men medens Ansvaret for Tidssløseriet da laa hos Universitetsdirektionen, kan man nu hæfte Skylden paa Universitetet og inden for dette paa en enkelt Mand.

Det er allerede mærkeligt, at det først var i de sidste Dage af April 1845, at det kom til en Afgørelse i Stipendiebestyrelsen. Petersens Forslag blev her i de væsentligste Punkter tiltraadt, man blev staaende ved et Alumnetal paa 120, og til Gengæld lod Provsten de halv-aarlige Gratialer fare. Saa gik Sagen videre til Konsistorium, der nedsatte en Komité paa fem Professorer, en fra hvert Fakultet, til at drøfte den, ligesom man ogsaa forelagde den for de enkelte Stipendiens Efører. Resultatet af dette store Apparat var en ny Tilslutning til Petersens Grundtanker, og d. 11. Juni blev hans Forslag i et Konsistoriumsmøde antaget i alle sine Punkter og indstillet til Universitetsdirektionen. Det gik altsaa ud paa Gradsophævelse, 120 Kommunitetsstipendier paa 4 Aar og à 8 Rbdl. maanedlig, samt Regensstipendiernes Forhøjelse til 2 Rbdl.; endelig skulde Gratialerne bortfalde.

Men der var langt til Enden. Det var nu Direktionens Tur til at tage Standpunkt. Et Medlem heraf, den bedagede Laurids Engelstoft, kunde danne den historiske Forbindelse med den tidligere Reform, for 30 Aar siden. Men han var naturligvis ikke længer den

Fig. 35. J. L. A. Kolderup-Rosenvinge.

egentlige Kraft i denne Kommission, og han stod fra 1840 kun som konstitueret Medlem heraf. De to andre, virkelige Medlemmer var A. S. Ørstedes Elev og P. G. Bangs Ven, den retslærde Jens Olaus Hansen, samt Retshistorikeren J. L. A. Kolderup-Rosenvinge. Disse to Mænd udfyldte paa en heldig Maade hinanden i Bestyrelsen.

Hansen var den praktiske og kraftige Karakter, der gik fuldstændigt op i sin administrative Virksomhed og evnede at føre de Sager igennem, som han havde taget sig paa. I den svagelige Kolderup-Rosenvinge havde Universitetsdirektionen derimod et mere alsidigt og literært produktivt Medlem, der

var optaget af mange andre Ting end sine Embeder; det var saaledes i disse Aar, hans »Gamle danske Domme« udkom. Kolderup-Rosenvinge var jo efter Kofod Ancher i d. 18. Aarhundrede vor anden store Retshistoriker. Men begge var de, med al deres Forskellighed, lige sympatetiske og elskværdige Mænd i deres bedste Alder, og Universitetssagerne laa ikke i mindre gode Hænder nu, end da Direktionen sidste Gang havde til Opgave at fastslaa Hovedprinciperne for Kommunitetets og Regensens Indretning.

Direktionen var færdig med sine første Overvejelser i Septbr. Den nærde Betæneligheder ved visse Paragrafer i Udkastet. Saaledes fandt den det ønskeligt, at der ved Stipendieuddelingen toges Hensyn til tre forskellige Klasser Studenter: 1) De fremragende videnskabelige Talenter, i hvilken Retning de end gik, der burde understøttes klækkeligere end andre; 2) Studenter med almindelige gode Evner og dertil svarende Flid; 3) de ikke synderligt begavede,

som anstrengte sig. Dernæst optog Direktionen det theologiske Fakultets gamle Tanke fra 1818 (Side 9) om en Udnævnelse af Alumnerne paa ganske kort Tid med derpaa følgende Forlængelser, naar de viste sig værdige hertil. Den vilde oven i Købet kun udnævne dem for eet Aar ad Gangen og henviste til Analogien ved Skolelegaterne. Endelig gjorde den opmærksom paa, at det Antal Pladser, som ved hver Uddeling skulde tillægges de forskellige Fakulteter, ikke burde staa i nøjagtigt arithmetisk Forhold til det Antal studerende inden for hvert Fakultet, som havde ansøgt. Resultatet blev, at Universitetsdirektionen 30. Sept. 1845 paalagde Konsistorium at underkaste enkelte Punkter i Forslaget en ny Drøftelse. Først 27. Febr. 1847 fulgte Konsistoriums Svar herpaa.

Universitetsdirektionens Handlemaade blev ikke betragtet med venlige Øjne paa Regensen. Prof. Petersen røber, at Indvendingerne stammede fra Etatsraad Jens Olaus Hansen, hvis »Projecter« længe havde været ham bekendte. »Disse see tildeels ret plausible ud, naar man ubekjendt med Forholdene betragter Sagen in abstracto; men de ere deels uforholdne, deels saa umulige at udføre, at jeg, saafremt de finde Bifald, ikke veed, hvorledes jeg skulde kunne forestaae mit Embede som Com. og Reg. Provst. Jeg har allerede i Overgaars [d. v. s. 8. Okt.] afgivet min Erklæring og Protest til Bestyrelsen«. Og Fabricius skrev sukkende til ham: »Skulde det saa vel overveiede Stipendieforslag ikke trænge igjennem, ærgrer jeg mig noget ganske forskrækkeligt«. Petersen var da heller ikke til Sinds at gaa ind paa Universitetsdirektionens Ideer, og nogle Dage senere, da han indsendte en Ansøgning fra 16 Alumner om at maatte beholde Stipendierne i ialt fire Aar, sagde han først til dem, at deres Andragende var overflødig, da man søgte at opnaa det samme for alle Alumnernes Vedkommende. Han antydede altsaa ikke med eet Ord, at de overordnede Myndigheder gjorde sig ganske andre Tanker om denne Sag end han.

Men i Konsistorium truede hele Sagen imens med at gaa i Staa, skønt Provsten hvert Øjeblik paamindede derom. Ved Uddelingen af Stipendierne i Decbr. 1845 havde han atter stærkt følt Ulemperne ved Gradsinddelingen. Tre Alumner, som allerede i 1½ Aar havde nydt anden Grad, blev denne Gang atter nedsatte i første. Fabricius trøstede ham med en af sine »velsignede« Billetter: »Jeg kan ikke noksom beundre den Udholdenhed, hvormed De saa ufortrødent arbejder for en Stiftelse, der spilder Dem en saa uhyre Mængde Tid, og hvor det synes, som man aldrig skulde komme til Orden«. ¹²⁷⁾

Ansvarer for, at Sagen var gaaet paa Grund, laa underligt nok hos den udmærkede Jurist, Prof. J. E. Larsen, som var Medlem af den nye Stipendiebestyrelse. Han var baade grundig og flittig, men det var netop i dette Forhold Ulykken, thi ved disse Egenskaber havde han opnaaet at blive en stærkt benyttet Mand, og det var ham ikke muligt at overkomme alle sine Hverv. Foruden at udfylde sin Professorstilling, med dertil hørende Undervisnings- og Forfatterpligt, var han Assessor i Konsistorium, Inspector Quæsturæ og Medlem af alle mulige Universitets-Udvalg; endvidere ekstraordinær Assessor i Højesteret, kongevalgt Medlem af Stænderforsamlingerne i Roskilde og Viborg og (meget aktivt) Medlem af en Række videnskabelige Selskaber. Selv med en Arbejdskraft som hans kunde Tiden ikke strække til til at opfylde alle de hermed forbundne Embedspligter.

1846 blev derfor et Sorgens Aar for Regensprovsten, i hvert Fald hvad Stipendiesagen angaar. I Marts tilskrev han efter »gientagne mundtlige Paamindelser« Stipendiebestyrelsen med en indstændig Anmodning om at fremme den. Hver Gang han hidtil havde mindet derom, havde han faaet gode Løfter, og Larsen lod til at være paa Veje til at gaa over til hans egen Mening, nemlig at der i hvert Fald ved de private Stipendier var lidet eller intet at reformere. Petersens Ord til de 16 Alumner Aaret i Forvejen bar desuden nu en bitter Frugt. Fra 10 andre Alumner indløb Ansøgning om Forlængelse med den mærkelige Motivering, at deres »Arbejdsplan« var bleven »paavirket« af Rygterne om en Forandring af Fundatsen, hvilket oversat paa jevnt Dansk vilde sige, at de havde taget det med Ro under deres Studeringer i Haabet om en Forlængelse af Stipendietiden. »Det var da en curiøsk Ansøgning!« udbryder Fabricius; »hvad vilde man sige, om man begik en saadan Uretfærdighed? Herregud, hvor vor Selvkjærlighed spiller os mangan dum Streg!« Der fulgte da ogsaa pure Afslag paa Ansøgningen, — men derfor kom der ikke større Fart i J. E. Larsens Arbejde.

Ulykken var, at Spørgsmaalet om Kommunitets- og Regensstipendierne nu var sat i Forbindelse med en Drøftelse af hele Stipendievæsenet, og at Prof. Larsen havde forelsket sig i den af Universitetsdirektionen fremsatte Tanke om kun at uddele Kommunitetsstipendiet for eet Aar ad Gangen. I Maj gjorde Regensprovsten i Anledning af en Islænders Ansøgning om Forlængelse opmærksom paa, »at et Tilfælde som dette, hvor Ansøgeren har produceret Flidsattest, og Provsten ikke gjort Indsigelse, beviser, at der intet vil komme ud af at uddele Stipendiet paa et Aar med Fornylse, thi

Pluraliteten vil netop befinde sig i denne Casus«. Atter en Maaned senere sendte Petersen Stipendiebestyrelsen en ny alvorlig Paamdelse: »Jeg vil nu ikke tale om, hvor ubehagelig denne Udsættelse af mere end een Grund er for *mig*, men intet er naturligere, end at Forandringen imødesees med Længsel, blandet med Misfornøjelse over Udsættelsen, blandt de Studerende. Man kan ikke fortænke dem heri, og jeg tør ingenlunde indestaae for, at det vil lykkes mig fremdeles at afholde dem fra at indkomme med formelige Andragender«. J. E. Larsen paategnede dette Brev en Bemærkning om, at han haabede endnu i samme Uge at kunne ekspedere Sagen. Men hans Haab gik ikke i Opfyldelse, og saa kom Sommerferien.

Efter denne, i August 1846, tog Petersen atter fat paa sine Formaninger. I de følgende Maaneder var Larsen Genstand for hans stadige og ustanselige Bombardement. D. 13. Oktbr. »bønfalder« Regensprovsten ham om før sin Afrejse til Stænderne at ekspedere Sagen. Og se! Henimod Maanedens Slutning, altsaa efter tretten Maaneders Granskning, kommer virkelig Prof. Larsens Votum. Det var da vel et omfattende og indgaaende Arbejde? Lad os høre Petersens Dom: »Det aldeles utilbørlige Ophold af Sagen er dobbelt dadelværdigt, da det, han har præsteret, ikke er mere end nogle Timers Arbejde, og den eneste Mening, der er af nogen Vigtighed, yttredes af ham strax ved Sagens Begyndelse og lige saa godt kunde være nedskreven for over et Aar siden«.

Men endelig var der da gaaet Hul paa Bylden, og faa Dage efter modtog Prof. Petersen fra Stipendiebestyrelsen Opfordring til at skrive et Udkast til Komitébetænkningen. Ved uafbrudt Arbejde lykkedes det ham at stille den paa Benene paa 2½ Døgn. D. 30. Oktbr. var den i Formandens Haand. Saa holdtes der d. 16. Nvbr. Komitémøde, hvori Revisionen atter overdroges til Petersen, saaledes at Scharling skulde tilse Arbejdet. D. 21. Nvbr. var den reviderede Betænkning i renskreven Stand færdig til Underskrift af Stipendiebestyrelsens Medlemmer. Den fyldte da 36 Foliosider.¹²⁸⁾

Men hermed var Prof. Larsens Modstand ingenlunde overvunden. Efter sin Hjemkomst fra Stænderne tog han atter Kampen for de 1-aarige Stipendier op, men paa en ny Kampplads, i Konsistorium. Hans Indlæg herfor besvaredes dog øjeblikkelig af en Moderklæring fra Petersen. »Jo meere jeg sætter mig ind heri, desto mere maae jeg modsætte mig dette Forslag. Det er abnormt fra alle andre Stipendier, odieust og precairt i sine Virkninger. Det vil give Anledning til Øjentjenere og udsætte Bestyrelsen baade for at begaae Uret,

og end mere paadrage den Skin deraf og Beskyldning derfor«. D. 23. Januar 1847 begyndte Slaget mellem de to Modstandere i Konsistorium. Stridspunktet var den aarlige Fornyelse. »Efter lang Debatte lykkedes at bringe dette Forslag til at falde med 9 Stemmer af 12 imod det. Men Faren er ikke overstaaet. Larsen giver Minoritets Votum, og Forslaget er Directionens eget«.

Drøftelsen fortsattes d. 3. Febr. Men to Dage forinden skriver Petersen i sin Dagbog: »Jeg har i Dag havt den store Glæde og Satisfaction, at Prof. Larsen har erklæret, at han vilde vise, hvor megen Agtelse han havde for min Mening ved at frafalde sit Minoritets-Votum. Dermed anseer jeg Reformen i dens Hovedmomenter sikkert«. Ja, dette var meget smukt af Larsen, men Taknemligheden bør dog vel være noget begrænset, naar man betænker, at han ganske alene bærer Ansvar for, at Reformarbejdet udsattes fra 1. Oktbr. 1845 til 1. Febr. 1847.

Nu gik det forholdsvis rask. D. 27. Febr. kunde Konsistorium indsende sin anden Betænkning i Sagen. Men samtidig var ogsaa Iveren blandt de studerende for Spørgsmaalets Løsning bleven saa stor, at da der i 1847 oven i Købet indtraf en Dyrtil, lod den sig ikke længer holde nede. Regensianerne vedtog paa et Møde, hvortil de forøvrigt ikke havde faaet Tilladelse, at underskrive en Ansøgning om Dyrtilsgratiale eller maanedlige Tillæg, da Priserne paa de vigtigste Livsfornødenheder var stegne til det dobbelte, ja tredobbelte. Da det i Sommeren 1847 viste sig, at Stipendiesagen ikke vilde blive løst før Etatsraad J. O. Hansens Hjemkomst, skaffede Kolderup-Rosenvinge paa Petersens Foranledning Alumnerne et maanedligt Tillæg af 2 Rbdl. for Tiden Marts—Oktbr. Men selve Reformen lod stadig vente paa sig, og paa Aarets sidste Dag skrev Petersen: »Stipendiesagen endnu uafgiort. Jeg har dog ikke opgivet, at den kan træde i Kraft fra 1ste Jan. 1848«.¹²⁹⁾

Den endelige Forhandling i Universitetsdirektionen bragte ikke meget nyt frem. Direktionen frafaldt sin Tanke om de tre Klasser Studenter, som skulde være berettigede til at komme i Betragtning til Legaterne (se S. 168) og højede sig for Konsistoriums Indvending, at den tredje Klasse, de ikke synderligt begavede, ingen Berettigelse havde til at opnaa offentlige Stipendier. Ligeledes gik man ind paa Konsistoriums Ræsonnement om den første Klasse, de fremragende videnskabelige Talenter, at det var vanskeligt allerede i det første akademiske Aar at blive klar over, om slige forelaa. Derimod mente Direktionen, at de særligt udmærkede kunde støttes med ekstra-

ordinære Gratialer, ligesom efter Reglementet 1818. Man ønskede hertil indtil 500 Rbdlr., uddelte i Summer paa fra 10 til 30 Rdlr. Endvidere havde Konsistorium genoptaget den gamle Tanke fra 1818 om Kandidatstipendier (S. 6 og 9). Man foreslog hertil en Sum af 4—500 Rbdlr., uddelte i Portioner à 100 Rbd. »Hvad dette Forslag angaaer, da kan Directionen ikke andet end erkjende, at herved udentvivil paa den rigtigste og hensigtsmæssigste Maade netop vil være sørget for, at de mere fremragende videnskabelige Talenter blandt de Studerende ved passende Understøttelser fra Communitet kunde bevares og vindes for Videnskabens Tjeneste«.

Den nye Klasseinddeling var altsaa nu lige saa forladt af Guder og Mennesker som den tidligere Gradsinddeling. For den sidste optraadte endnu en Forsvarer, nemlig selve Geheimestatsminister Anders Sandøe Ørsted, der pegede paa, at ved at gøre Stipendiet saa betydeligt, som efter det foreliggende Forslag, gjorde man det samtidig tilgængeligt for Færre. De øvrige Kollegiers (Valkendorfs, Borchs og Elers') Beboere vilde sjældent kunne opnaa Stipendiet, som i det Hele blev lidet tilgængeligt for de mange, som ikke vilde flytte ind (»ligge«) paa Regensen. Man burde hellere anvende Tilskuddet paa anden Maade. Men Kolderup-Rosenvinge gendrev ham med Prof. Petersens gode Grunde, og Engelstoff støttede ham med Kraft, saa at det lykkedes at samle Enighed om det nye Forslags Grundtanke.

Saa var der Spørgsmaalet om Udvidelsen af Stipendiet fra 3 til 4 Aar og om den eetaarige Uddeling. Konsistorium havde peget paa, at dette sidste stred mod Praksis ved de øvrige Legater, som var paa 3—6 Aar, og at man næppe vilde vinde synderligt ved en Afgang fra det sædvanlige, da Resultatet sikkert ligesom nu blev, at man lod de flittige, som havde ført et ustraffeligt Levnet, beholde Stipendiet. Subsidiært havde Konsistorium foreslaaet en Bortgivelse paa 3 Aar, saaledes at det fjerde Aar kunde tilstaaes særligt værdige. Imidlertid maa Prof. J. E. Larsen til Trods for sit Løfte alligevel have indsendt et Minoritetsvotum, thi man ser, at Directionen kom til at tage Stilling til hans Særstandpunkt. Larsen havde skrevet: »Uagtet en Student kan producere de sædvanlige Flidsattester, og der ei kan imputeres ham noget saadant aabenbar usædeligt Forhold, at han derved kan antages at have forbrudt den Ret til at nyde et Stipendium, som han allerede er i Besiddelse af, kan man dog, især naar han har haft Plads paa Regentsen, have en tilstrækkelig begrundet moralsk Overbeviisning om, at han ikke er flittig eller ikke opfører sig roesværdigt, hvilket maa ansees for nok

til at forbigaae ham i Concurrence med andre mere værdige Studerende. Fremdeles kunne den Paagjældendes Kaar i Mellemtiden være blevne forbedrede, navnlig ved tildelte Stipendier«. Men Konsistoriums Flertal indvendte herimod, at man saa vilde behandle Regensianerne strengere end de andre Kollegiealumner, og det pegede navnlig paa Regensprovstens Protester (»den mislige Indflydelse paa Regensprovstens allerede forud vanskelige Stilling«). »Det vilde nemlig udenfor al Tvivl blive den herskende Opinion hos Regensianerne, at alle Afslag paa Ansøgninger om Fornyelse af Stipendier maatte tilskrives ufordelagtige Vidnesbyrd af Regensprovsten«. Alle dennes Formaninger og Paamindelser til Studenter, som begyndte at afvige fra den rette Vej, vilde blive uden gode Frugter, da de snarere vilde blive opfattede som Trudslar om Stipendiets Ophør end som »faderlige Erindringer«. Ja, Resultatet vilde maaske blive et hæsligt Øjentjeneri over for den overordnede. Men ogsaa paa Forholdet mellem Regensalumnerne og de øvrige Professorer vilde Indretningen virke uheldigt ved at vise Mistillid fra disse sidstes Side; det vilde ikke være muligt at gøre lige Skel for alle; endelig vilde Kontrollen kun komme til at ramme Regensianerne, mens de øvrige Kommunitetsalumner blev saa godt som fritagne derfor. Konsistorium havde derfor fraraadet J. E. Larsens Forslag. Det tjener til Universitetsdirektionens Ære, at den efter at have anført adskillige yderligere Grunde, som efter dens Mening talte for Larsens Forslag, dog endte med at sige: »Da imidlertid Consistoriet med saa afgjort Pluralitet har stemt imod, at Stipendietiden fastsættes til et Aar ad Gangen, skal Directionen heller ikke insistere paa denne Forandring«. Den foretrak oven i Købet Konsistoriums primære Forslag (4 Aar paa een Gang) frem for det subsidiære (3 + 1 Aar). Men til Gengæld krævede man, at Alumnerne hvert Aar skulde afgive Testimonium paupertatis.

De øvrige Ændringer i Reglementet af 1818 voldte ingen alvorlig Meningsforskel. Da den filosofiske (»anden«) Eksamen stod for sin Ophævelse, foreslog Direktionen, at Stipendierne som Regel først burde kunne faas efter 1 Aars Studium ved Universitetet. Desuden foreslog man, at den Forskel, som tidligere havde været gjort mellem Studenter fra Skolerne og de privat dimitterede i det første Studieaar bortfaldt, naar de sidste ligeledes havde Laud til Artium og godtgjorde, at de var trængende og værdige.

Endnu stod de privilegerede Alumner tilbage. Direktionen diskuterede atter det gamle Spørgsmaal, om der skulde kræves Ufor-

Fig. 36. Regensgaarden 1855

(I Forgrunden til Venstre ses bl. a. Johs. Helms — med den lange Pibe — i Samtale med Regenssjøden; yderst til Højre i denne Gruppe Kn. Vallø)

muenhedsattester af Studenter fra de nordlige Bilande, men man kom til samme negative Resultat som tidligere. Man havde paa Universitetet ønsket en Bestemmelse om Udelukkelse af de Islændere, som dimitteredes fra danske Skoler eller som ikke straks underkastede sig Artium i Danmark, men Direktionen stillede dem som hidtil lige med Studenterne fra Rejkjaviks lærde Skole. Dog krævedes af de første Laudabilis til Studentereksamen. Den tidligere Bestemmelse om det 5-aarige Ophold i Danmark bortfaldt derimod. En Bestemmelse om, at Islænderne skulde tilbagebetale Stipendierne, hvis de ikke vendte tilbage til deres Fødeland og overtog Embedsstillinger her, blev senere strøget, da man frygtede for, at de i saa Fald skulde foretrække at konkurrere med de danske Studenter paa almindelig Maade. Dette tyder ikke paa, at man ansaa Islændernes Kvalitet for at være ringere end de øvrige studerendes. Hvad Frederiksborgerne angaar, vedblev deres Stilling at være som efter Regle-

mentet af 1818. Et Forslag om, at disse skulde dokumentere Trang, vandt Universitetsdirektionens Bifald, men blev ikke optaget i det endelige Reglement.¹³⁰⁾ —

Sagen var nu saa vidt fremskreden, at den kunde refereres for Kong Christian VIII, da den atter stansedes ved hans Sygdom. Det blev ikke ham, der kom til at sætte sit Navn derunder. I Forestillingens § 2 fandtes endnu den Bestemmelse, at Overgangen fra det hidtilværende Antal af 130 Kommunitetsalumni til 120 skulde ske saaledes, at ved hver af de to Uddelinger i Aaret 1848 skulde 5 Pladser inddrages. Saa var Sagen i Orden, og til Trods for Regensprovstens Ængstelse for, at Regeringen skulde lade sig paavirke af Uroen i Studenterverdenen; — Marseillaisen var bleven sunget paa Frue Plads, da Studenterkorpset aflagde Ed til den nye Konge; — underskrev Frederik VII d. 11. Februar 1848 uden Indvending det nye Reglement.

TIENDE KAPITEL

TREAARSKRIGEN

» I Aftes Kl. mellem 10 og 11 om Aftenen hensov Christian VIII. Fred og Velsignelse over hans Minde!«

Saaledes skrev Regensprovsten d. 21. Jan. 1848 i sin Dagbog, og med god Grund. Han havde næret oprigtig Sympati for den afdøde Konge, og han imødesaa med Ængstelse den Udvikling, som hans Bortgang aabenbart vilde medføre. Men det gik som i 1839. Regensen holdt sig tilbage under de politiske Demonstrationer, som opfyldte de nærmeste Dage efter Kongens Død, skønt der ingen Tvivl kan være om, at mange Regensianere har deltaget i dem uden for Gaarden. Dette gav sig Udtryk i en voksende Misfornøjelse med Nøglesystemet. Det Ønske fremsattes, om end forgæves, at i Stedet herfor Gadevægteren skulde kunne lukke de Alumner ind, der kom for sent hjem, saaledes som det var Skik paa de andre Kollegier.

Stærkere end af det politiske Røre grebes Regensen derimod af den voksende nationale Bevægelse. Allerede før det store Kasino-møde fremlagdes der i Studenterverdenen, ogsaa paa Regensen, en Adresse om at udstrække Militærtjenesten til Akademikerne. Fabricius mente ganske vist, at »den er vel sagtens kun en ny Maade at ville tiltvinge sig en vis Vigtighed paa,« men han kunde dog ikke faa det over sit Hjerte at bevare denne Gnavenhed og tilføjede: »men Ideen er dog sund.«

»Men hvor skal vore Studenter dog faae Tid til at studere?« fortsætter han med Rette. Det var nu, efter d. 20. Marts, altfor bevægede og betydningsfulde Dage, til at Studenterne kunde og burde hænge over Bogen. Ogsaa F. C. Petersen sympatiserede med, at hans Alumner deltog i Bestræbelserne for at lede Bevægelsen ind i et roligt Leje, og navnlig med, at de ufortrødent virkede til at sikre den slesvigholstenske Deputation. Omdragende Folkesværme, der mindedes Regensens Ry i Trediverne, samlede en af disse historiske

Aftener under Vinduerne til Regensens Læsestue og fremsatte en højkrøstet Appel om Samvirke. Svaret lød imidlertid som et Leve: »For Lovlighed og Orden! Frihed og Lighed!« og Hoben brølede: »Orden og Frihed!« og drev videre.

Men efter Svaret til Slesvigholstenerne og Oprøret i Kiel aabnedes der et videre Perspektiv. Allerede d. 22. Marts, samme Dag som Martsministeriet dannedes, havde Kommunitetsalumne, stud. theol. H. C. Refslund indsendt en saalydende Ansøgning til Stipendiebestyrelsen:

»Flere slesvigske Studerende have idag besluttet at reise hjem for at opmuntre vore Landsmænd til Forsvar mod tysk Overgreb.

Vi ansøge herved om, at de Rettigheder, hvoraf vi ere i Besiddelse ved Kjøbenhavns Universitet, navnlig hvad Stipendier angaar, maa blive os bevarede.«

Fem andre slesvigske Kommunitets- og Regensalumner fulgte ham; de rejste under Professor Flors Førerskab og blev taget i Brug ved den Landstorm, som han oprettede i Nordslesvig, og ved den Efterretningstjeneste, som organiseredes samme Steds for den danske Hær. Regensprovsten stillede sig meget imødekommende over for hele denne Bevægelse. Foruden disse Sønderjyder var der imidlertid et større Antal af kongerigske Alumner, der meldte sig som frivillige ved Hæren. I Maj 1848 var Tallet 30—40, og der var imellem disse endogsaa en Islænder, L. Gunløgsen. De som studerede Medicin, lod sig fortrinnsvis indrullere som Læger; de fleste gjorde derimod almindelig Krigstjeneste, og adskillige avancerede i Løbet af Feltoget til Underofficerer og Løjtnanter. Om en enkelt hedder det kuriøst, at han af Generalkommandoen var sat til sammen med andre at indøve den jyske Landbefolkning i Vaaben og derfor i Kommandoskolen havde lært Stridsleens Brug. Men at det var ramme Alvor, saa man, allerede inden en Maaned var gaaet, da den første Alumne faldt i Slaget ved Slesvig d. 23. April (stud. jur. J. F. E. Knudsen).¹³¹

En særlig vanskelig Stilling indtog dog de Studenter, der var gaaede til Professor Flors Brigade, da de som Civilister kunde vente sig skrappe Repressalier, hvis de faldt i Fjendens Hænder. I Maj Maaned udtalte Flor om Refslund og tre andre: »Alle nævnte fire Herrer have været meget ivrige og virksomme i den gode Sags Tjeneste og have intet stærkere Ønske havt end ved første givne Leilighed at gaae atter til Slesvig og Jylland.« Efter Paaske­slaget var nemlig Landstormen bleven opløst, og Studenterne havde spredt sig til alle Sider; en af dem, Regensianeren N. P. Petersen, skal

være bleven grebet af Slesvigholstenerne og sendt til Rendsborg. Hen paa Forsommeren, da den danske Hær atter rykkede frem, dukkede ogsaa Studenterne atter op. Regensianeren stud. jur. P. Bruun fulgte saaledes som stedkendt med Patrouiller og angav, paa hvilke Steder man skulde udsætte Piketter. Den interessanteste af disse Alumner, H. C. Refslund, der havde virket saa ivrigt i Hans Krügers Efterretningstjeneste og i Slutningen af Juni atter rejste over til Slesvig, tænkte sig imidlertid nu en anden Gerning ved Siden af den militære: »Da Alt endnu er saa usikkert, kan jeg vanskelig angive nogen speciel Retning for min Virksomhed endnu, men da jeg ved flere Aars Studium af Landets Historie har erhvervet mig nogen Kundskab til Landets nationale, folkelige, personale og locale Forhold, og da saa faae af de Slesvigere, der ere blevne Landet og Kongen tro, kjende noget hertil, saa vil der sikkert blive mangfoldig Leilighed til at lægge Beslag paa mine Kræfter.« Det var altsaa et Kulturarbejde, som han nu vilde vie sig til.¹³²

I den halvtomme Regens gik Livet i Sommeren 1848 stille hen. Endnu i Septbr., en Maaned efter Vaabenstilstanden, stod 21 Regensianere — foruden 5 Kommunitetsalumner — ved Hæren. Tre af disse var avancerede til Officerer. Der blev fra Videnskabens Side vist stor Langmodighed over for disse Martis Sønner; F. C. Petersen mente, at kun Officererne burde fratræde Stipendierne, men at de øvrige maatte beholde dem, saa længe Krigsspørgsmaalet var uafgjort. Kun lidet anede han, at der skulde gaa halvtredje Aar, før dette var Tilfældet. Og dog havde det været fristende, at lade ogsaa de andre fratræde med Udsigt til Fornyelse af Stipendierne, naar de atter saa sig i Stand til at optage Studierne. Thi efter det nye Reglements Indskrænkning af Stipendiernes Antal var der i Efteraaret 1848 saa faa ledige Pladser, at man — bortset fra de privilegerede Alumner — kun havde 4 Kommunitetspladser og slet ingen Regenspladser at uddele.¹³³

I de europæiske Krigsuroligheders Spor fulgte i 1848 Koleraen. Regenslægen overvejede i Slutningen af August, da den nærmede sig Danmarks Grænsen, om man i paakommende Tilfælde skulde indrette »den saakaldte Kirke«, altsaa den nuværende Læsesal, til Sygestue, men han ansaa det dog for utilraadeligt at anlægge et Hospital i en Bygning som Regensen. Han begrundede dette med, at det var usikkert, om Sygdommen var smitsom(!), men Sygdomme af den Natur udviklede sig let til at blive smitsomme(!). Hellere vilde han indskrænke sig til at henlede Alumnerne paa Betydningen

af en diætetisk Levemaade og hos Portneren deponere »de faa Lægemidler«, som skulde anvendes, før Lægen var kommen til. Heldigvis skaanedes Danmark, og dermed ogsaa Regensen, for denne Gang, og det store Møde udsattes i endnu fem Aar. Man havde jo ogsaa tilstrækkeligt andet om Ørene i denne Sommer.¹³⁴

At »Aanden fra 1848« ogsaa havde grebet Regensen, fremgaar altsaa tilstrækkeligt af, at henimod en Tredjedel af Alumnerne frivilligt havde stillet sig i Hærens Rækker. Uden Festligheder og Taler, Brask og Bram drog de af Sted, og det er ikke det mindst tiltalende at se den Nøgternhed, som her lagdes for Dagen. Men Aanden fra Martsdagene holdt sig kun sin Tid, det langstrakte Felttog tærede paa den, og da man kom hen paa Efteraaret, og Kravet om den almindelige Værnepligt rejstes af Tscherning (Septemberanordningen), mødte det som bekendt Modstand fra de tidligere fritagne Klassers Side. Regensianerne sluttede sig hertil. 44 Alumner androg Stipendiebestyrelsen om enten at søge at gennemføre, at Studenternes Udskrivning ophævedes, eller, hvis dette var umuligt, »komme dem til Hjælp« i denne for deres Fremtid saa vigtige Sag. Af Bestyrelsens Medlemmer hævdede Scharling, at der med den sidste Tilføjelse maatte menes, at Kommunitets Kasse skulde hjælpe vedkommende til at købe sig fri. Herom kunde der ikke være Tale, men man burde opfordre Konsistorium til at »forene sin Stemme med den almindelige imod Billigheden og Retfærdigheden af hiin Udskrivning«. H. N. Clausen vilde ogsaa have Sagen i Konsistorium. J. E. Larsen søgte forgæves at berolige sine Kollegaer med, at de nærmere Regler for Udskrivningen jo ikke forelaa endnu. Da endogsaa de virkelig værnepligtig-fødte hidtil var bleven skaanede, naar de blev Studenter, maatte det samme end mere ventes indrømmet dem, der nu skulde behandles, som om de var værnepligtig fødte. Denne Trøst virkede ikke, og den var for Resten ogsaa for mager, thi selv om Afgørelsen først faldt i Jan. 1849 ved Rigsforsamlingens Afstemning, kom den til at gaa Studenternes Ønsker imod. Men meget karakteristisk er det Omslag i Stemningen fra Martsdagene, som havde fundet Sted. Klassefølelsen var aabenbart ved at gennembryde Lighedsfølelsen, selv om det maa indrømmes, at der vel ingen Stand var, der i den Grad som den akademiske følte Byrden ved den nye Indretning. Stillingsvæsenet betragtedes derfor ogsaa almindeligt som en paa dette Punkt berettiget Indskrænkning af Værnepligten.¹³⁵

I Foraaret 1849 var det dog kun Medicinerne, der kom med som

Underlæger. F. C. Petersen sørgede atter for, at de fik Lov til at beholde deres Stipendier under Fraværelsen. Det galdt ialt 11 Mand, af hvilke C. L. Th. Ibsen faldt ved Ekernförde. Til almindelig Soldatertjeneste udskreves 8 Regensianere i Marts, heriblandt Johannes Helms; Provstens egen Søn havde derimod været saa heldig at trække et højt Nummer. Man overvejede nu i Stipendiebestyrelsen Petersens Forslag, om det kunde nytte at vedblive at lade Krigsmændene beholde deres Legater. Man vedtog i Stedet at lade dem, som indkaldtes, fratræde mod Udsigt til Fornyelse. Først fra Efteraaret blev dette dog fast Regel ved en ministeriel Resolution af 8. Dec. Beslutningen skyldes langtfra svigtende Interesse for Alumnerne, tværtimod faar man paa alle Punkter Indtrykket af Forstaaelse og Sympati, og Bestemmelsen var jo ogsaa til deres sande Bedste.¹³⁶

Men havde det været smaat med Offerviljen i Slutningen af 1848, blev det endnu ringere i 49. Et talende Bevis er »Firskillingssubskriptionen«. Det var en almindelig ugenlig Indsamling til de faldnes efterladte, som allerede var begyndt det foregaaende Aar, og da havde Fabricius haft mange Kvaler ved Indsamlingen paa Regensen, saa at han ofte selv dækkede de tegnede Beløb. »Det Kiedsommelige i at faa en saa lille Gave, som ikke kan genere Nogen, (og hvorfor man blot behøver at drikke en Kop Kaffe mindre om Ugen), ydet af Faa og det med Tværhed, medens den med Glæde og Nøiagtighed burde ydes af alle som Een, var for drøit for mig, endskjøndt jeg dog burde have forudseet dette Resultat«. Han overlod derfor nu Sagen til Alumnerne selv med en valgt Hovedkasserer (Reisz) og frivillige Indsamlere pr. Regensgang. Mest Lyst havde han til at faa Sparebøsser ophængte i Porten »og paa andre meget besøgte Steder« — hvilke, Hr. Viceprovst? — »men da jeg kjender vor Lyst til at gjøre Nar ad alting, for derunder at skjule vor Blaseerthed, saa skal jeg vel vogte mig for at foreslaae det.« Fabricius føjer hertil nogle meget pessimistiske, men maaske ikke helt usande Ord: »Sagen er, at den patriotiske eller nationale Ruus, som Bevægelsespartiet ifjor havde forstaaet at bibringe os, og hvormed det lykkedes dem at frembringe vor tilsyneladende saa uskyldige, ja næsten loyale, men ikke desto mindre saa fordærlige Revolution, nu er afløst af Slaphed og Forsagthed — — — Jeg kan dog ikke beskrive Dem min Stemning.« — Selv om Fredericiaslaget senere paa Somren hævede Modet hos Almenheden en Del og derved ogsaa bragte Lysten til at yde Gaver i Vejret, blev dog hele Resultatet af Firskillingss-

subskriptionen paa Regensen i Maanederne Maj—Decbr. 1849, inklusive Provsts og Viceinspektørs Bidrag, den beskedne Sum 87 Rdlr. 2 Mrk. Dette vil sige saa meget som, at det kun var et Mindretal af Regensianerne, der lod sig begejstre til at ofre den omtalte Kop Kaffe pr. Uge.¹³⁷

Mens saaledes Interessen for Krigen synes at være formindsket, da Tvangen traadte i Stedet for Frivillighedens Princip, kom til Gengæld Spørgsmaalet om et konstitutionelt Styre paa Regensen atter i første Linje, maaske paavirket af det samtidige Røre i den offentlige Verden for at skabe en fri Forfatning for hele Landet. Udgangspunktet var som sædvanlig Karlevæsenet. Det er tidligere skildret (pag. 162), hvorledes Arbejdet paa dets Omdannelse var gaaet i Staa i Martsdagene, og Interessen var saa ringe, at til Generalforsamlingen om Karleinspektørvalg i Juni 1848 indfandt der sig ikke et eneste Medlem. I sin Vaande bad den ene hidtilværende Inspektør Prof. Petersen om »at foranstalte det Nødvendige til en Carleinspecteurs Indsættelse«, men Petersen, der var en lun Broder, afviste Ønsket med, at i Følge Reglementet af 1842 skulde Karleinspektørerne vælges, og de hidtilværende maatte derfor fungere videre, eventuelt til næste ordinære Generalforsamling, hvis de ikke forinden paa et nyt Møde fik valgt sig nogle Efterfølgere. Triumferende skriver den tro Fabricius: »Selve Andragendet er karakteristisk, naar vi sammenholde det med Fordringerne paa Selvregiering, som ellers gøres. Sagen er, at Folk nu slet ingen Interesse har for vor Regentscommunes Anliggender og derfor igrunnen finde sig bedst ved at lade andre have Uleiligheden med at regjere.« I et Brev, der viser hans komiske Fortvivlelse over at hænge paa den, ansøgte saa Karleinspektøren om at maatte holde en ekstraordinær Generalforsamling, og paa denne lykkedes det virkelig at gennemføre et Valg, som imidlertid blev — et Genvalg af hans Kollega. Først ved Aarets Slutning havde de to Inspektører Held til paa lovlig Maade at slippe væk fra deres Stillinger.¹³⁸

Men i Løbet af 1849, da Grundlovsforhandlingerne vakte saa megen Opmærksomhed, synes der at være vokset en virkelig Interesse op paa Regensen for det indre Styre. I Oktobers Slutning vedtog en Generalforsamling i Modstrid med Beslutningen fra 1847, at Karlene ikke skulde have nogen ekstraordinær Sikkerhed for deres Løn, og til Inspektører valgtes Mødets Dirigent C. Kiær samt P. Algreen. »Derefter fortsatte de Tilstedeværende Mødet og besluttede i den Overbevisning, at den ærede Bestyrelse ikke kunde have noget der-

imod(!), at sammenkalde Alumnerne til et Møde paa Conversationsstuen Søndagen d. 4. Novbr. for at overveje Andragender angaaende Forandringer i Regensreglementet. Herom overdrog Forsamlingen mig (Kiær) at optage det Fornødne i *Tilmeldelsen*.

De Aander, som var dyssede i Ro i 1842 (Side 122), var aabenbart nu atter vaagnede. Da Kiær Dagen efter kom op til Provsten, og denne forlangte en Ansøgning om at maatte holde Mødet d. 4. Novbr., sagde Karleinspektøren rentud Nej. Man vilde jo ikke tage Beslutninger, men kun overveje Forslag om Regensens Anliggender; Mødet var altsaa ingen Generalforsamling og faldt ikke ind under Reglementets Bestemmelser om saadanne. En »Tilmeldelse« maatte derfor være nok. Prof. Petersen var nu i en virkelig Kattepine. Han mente, at det var umuligt at nedlægge Forbud, thi man kunde vel forbyde Opslag derom, men ikke forhindre selve Mødet, og paa dette vilde man naturligvis lave Besværinger og Andragender »om Portnøgler, Forsamlinger og Gud ved hvad.« Han havde forøvrigt allerede for et Aar siden, i Septbr. 1848, sendt Bestyrelsen Forslag til et nyt Reglement (»Regulativ«) for Regensalumnerne, men intet hørt om dets Skæbne. Nu var vel desværre det gunstige Øjeblik, en rolig Periode, gaaet tabt. Stipendiebestyrelsens Formand svarede benovet: »Hvad er der egentlig nu paafærde? Og hvo er auctor novarum rerum? — — — Naar ikke Slesvig-Holsten og Preussen give Folk noget at bestille, saa falde de paa andre Ting.« Det lykkedes dog Petersen at faa stablet et »Andragende« paa Benene, og Stipendiebestyrelsens Svar blev, at man »bevilgede« Mødet.

Hvad der forhandlede paa Søndagsmødet, kan nu ikke oplyses i sin Helhed, men Dagen efter indsendte 76 Alumner en Ansøgning, der begyndte saaledes:

»I en Række af Aar har Conversationsstuen paa Regensen været indrømmet Alumnerne til den daglige Samtale og til de Generalforsamlinger, som den høie Bestyrelse tillod efter Alumnernes Ansøgning.

Men Samlivet og Udtalelsen af vore fælleds Ønsker vilde tilvisse fremmes, dersom den høie Bestyrelse gav os Frihed til at benytte Conversationsstuen til de Møder, som vi efter Overenskomst maatte sammenkalde, for at høre den almindelige Stemme om vore Anliggender« — — —

Det var altsaa »Forsamlingsfriheden«, det først galdt om at erobre. Stipendiebestyrelsen bøjede sig med den Tillægsklausul, at Sammenkomsterne intet maatte medføre, som stred mod Regensens Love og Vedtægter, og at de Dagen i Forvejen skulde »anmeldes« til Provsten. Viceprovsten havde oplyst denne om, at det nok var Tanken at

holde ugenlige Møder om Studentersager i Almindelighed og Regensforhold i Særdeleshed. »Man klager over, at Studenterforeningen ikke længere kan tilfredsstille de ældre Studenter, og heri er der vistnok meget sandt.« Man kunde ikke forhindre Sammenkomsterne, »naar de ikke antage en vis bestemt Charakteer«; men »formodentlig hendø de af sig selv, naar de ikke finde nogen Modstand«. I første Omgang galdt det Karlereglementet, »saa kommer sagtens Læseindretningen, hvorom man ofte tilforn har lirket med mig, uden at komme til Maalet«. Fabricius endte iøvrigt med en lignende Trøst som i 1843: »Iøvrigt anseer jeg Tønen her paa Gaarden for at være meget god. Gid jeg sige det i et godt Øjeblik!«

Møderne fortsattes. Man vedtog, at de skulde holdes hver Fredag Aften, saa længe til de foreliggende Sager var behandlede. D. 23. Novbr. vedtog man et Karlereglement, der i Følge Slutningsordene traadte i Kraft samme Dag. Provsten indrømmede, at de trufne Forandringer heri var hensigtsmæssige, da Sagen saa vidt muligt burde overlades til Alumnerne selv. Han indstillede derfor Reglementet til Stipendiebestyrelsens Approbation, saaledes at man mindede Regensianerne om, at Approbation var nødvendig, før det kunde træde i Kraft. Men da denne Anerkendelse var indtruffen, svarede fem Alumner (Gierløff, C. Salicath, J. Lund, C. Kiær og P. K. Algreen) paa Helhedens Vegne, at Approbation i dette Tilfælde havde været overflødig, da dette rene Tyendeforhold efter Husretten maatte kunne ændres af de interesserede Parter. Kun i de Tilfælde ansaa de sig forpligtede til at ansøge om Bekræftelse, »hvor i dette i Medfør af de bestaaende Regler maatte være nødvendigt«. Petersen spottede over denne juridiske Distinktion og spurgte, hvorledes man skulde afgøre, om Ændringerne behøvede at approberes eller ej. Og som sædvanlig fandt han Medhold hos sin Substitut, der skrev: »Ja, De har Ret, Hr. Etatsraad, Skrivelsen er karakteristisk for den Veltilfredshed og Vigtighed, hvormed man slaar om sig med legale og loyale Former.«

Men efter at Forhandlingerne om Karlernes Stilling var tilendebragte, gik man videre. D. 15. Decbr. skrev Fabricius til Provsten: »I Forsamlingen igaarftes har man da begyndt med Læsestuens Sager, og forskellige Minoriteter have fremsat forskellige Forslag og Tillægsbestemmelser. De gaae naturligviis alle ud paa, at Bestyrelsen skal overdrages til Alumnerne (dog til Nød i Forening med mig og da med en Vol[d]giftscomitee). In subsidium: At Communitetsbestyrelsen overlader Læsestuens Locale og Inventarium til

Alumnernes frie Disposition. Altsaa: Status quo ante. Paa et i Forværelset henlagt Blad kan det Hele læses. Vore Bemærkninger ville vi opsætte, til det fuldstændige Andragende indkommer, hvilket sagtens ikke lader vente længe paa sig.¹³⁹

Det sidste slog dog ikke til, da Juleferien kom imellem. Men ikke blot saa det nu ud til en Storm paa Læseindretningen i den Hensigt atter at knytte den i 1839 overskaarne Traad (S. 111), bag dette tonede Udsigten til en forandret Regensforfatning frem. Da Fredagsmøderne atter begyndte i Februar 1850, lød Opslaget herom ligefrem paa »Reglementssagen«. Der anmeldtes Komitébetænkning over de sidst stillede Forslag om Læsestuens Anliggender. Men dette var formodentlig kun Begyndelsen. Fabricius havde paa et tidligere Tidspunkt søgt at faa Bevægelsens Leder Kjær ind til sig i sin Lejlighed for at bevæge ham til i Forvejen at forelægge sine Opslag til Provstens Approbation. »Men han kom naturligviis ikke«. Man skulde tro, at Bevægelsen nu havde faaet en saa kraftig Karakter, at det maatte komme an paa en Styrkeprøve.

Men, hvor underligt det end lyder, Fabricius' Spaadom slog til, og det gik ganske som i 1842. Man hører i hele Forsommeren 1850 intetsomhelst mere om Forfatningsrørelsen paa Regensen, alt hvad der refereres, er et Par Karleinspektørforsamlinger uden større Interesse. Det er helt andre Spørgsmaal, som Mindefesten over Oehlenschläger, Stiftelsesfesten og Festen for de svenske Studenter d. 3dje Juni, som optager Tankerne. Drukne Fredagsmøderne i alt dette? Eller var det ikke snarere saaledes, at Datidens Studenter, ligesom de hurtigt havde ladet den nationale Traad falde, lige saa hurtigt sløvedes i deres Interesse for Indflydelse paa Regensens Ledelse. Hvor megen eller hvor liden Vægt man vil tillægge disse Forhold, kan man ikke komme fra et Indtryk af Stemningsherredømme og Flygtighed hos Datidens Regensianere, et Indtryk som maaske rettelig maa tillægges hele det Slægtled, som de tilhørte. Men for Regensen er Treaarskrigens Periode et Tidsrum af forbigaaende Betydning, intet varigt er skabt herinde i denne Tid, ingen interessante Skikkelser fremtræder derunder, og med Aaret 1851 var det, som om ethvert Minde om de bevægede Aar sporløst var forsvundet.¹⁴⁰

ELLEVTE KAPITEL

VÆKKERFORENINGEN («GAMLE») OG REGENSEN I HALVTREDSERNE

KORT efter Krigens Afslutning vendte Johs. Helms hjem fra Felten, hvor han havde gjort Tjeneste i halvtredje Aar. Han fik Bolig paa Regensen og blev hurtig 1850ernes mest prominente Skikkelse herinde. »Soldaterliv«s friske og fordringsløse Forfatter ejede — som de indflettede Smaadigte viser — et lille, meget lille digterisk Talent, og det gav sig nu Udtryk i en Række Regensviser, der minder om Hostrups, men dog ikke er den rene Efterklang. Halvtredsernes Studenterliv var jo overhovedet i Sammenligning med Fyrrernes og Tredivernes ret farveløst og mat, det bevægedes ikke i sin Helhed af nye Impulser, selv om baade det Kierkegaardske og det Grundtvigske Røre virkede stærkt paa snævrere Kredse. Regensen kom derfor i denne Tid, endnu mere end tidligere, til at leve sit Særliv. Helms forstod at aflure dette Liv nye Træk af »kulturhistorisk« Art, som naar han forevigelede Regensianernes Klinkspil i Gaarden:

Og selv de satte en Gud paa Throne
For Livets evige Plat og Krone
Med Kismets Navn.

Ja, han afvandt endog dette Liv nye Sider ved at skabe Skovtursangene:

Skoven os vinker til Stordaad inat,
Linden alt Vognene skjuler med Kronen,
Hans staaer ved Porten og svinger sin Hat,
Kjør, Kudsk! nu gaaer jo Ballonen.

Samvittigheden solo (maestoso)

Kors, er Du gal? Jeg troer Du griner a' mig?
Husk, hvad Din Fa'er saa tit har mindet om,
Livet er kort, men Kunsten, Fanden ta' mig,
Kunsten er lang, og Pungen næsten tom.
Valløe og Ferslev og Grove og Vater!
— — — — — Er I der atter?
Husk, at Examen snart vil holde Dom.

Den første af de her nævnte Fæller, Knud Valløe, staar forøvrigt ved Helms' Side i første Række af Datidens Regensianere. Ogsaa han var lidt af en Digter, men Specialist og Imitator. Det var Grundtvigianernes komiske Sider, han studerede, og Resultatet blev tilsidst en, nu ret ukendt, lille Bog »Emtejægerne«. Selv om Viddet paa Grund af dets revyagtige Form er blegnet, og man faar et lignende Indtryk af den som ved at blade i en af Firsernes Aargange af »Punch«, øjner man dog deri et studentikost Lune og forstaar, at disse to Ungersvende udfyldte hinanden og kunde betyde noget i Regenslivet. Navnlig, da de fandt deres Særomraade.

Dette var Vækkerforeningen eller som den officielt hed: »Regentsens Vækkerselskab«. Der var nemlig kun eet. Nu hedder det »Gamle«. ¹⁴¹

Vækkerforeningen virkede op-rindelig paa 4de Gang og genoprettedes (efter en første Periode fra 1832) i April 1838 af F. Prangen, C. F. Læssøe og H. B. Thomsen. Om dens Liv før 1851 ved man imidlertid ikke meget, det træder navnlig frem, naar Provsten i sin Dagbog forarges over de Gilder, hvorved de indløbne Bøder blev bragt ud af Verden paa en smertefri Maade. Til at begynde med var der kun syv Medlemmer, de skulde skiftevis vække deres Medsammensvorner en Uge ad Gangen, indtil 1. Maj Kl. 6 om Morgenen, derefter Kl. 5. Samfundet hed derfor ogsaa »5½ Selskabet«. Vækkeren skulde et Kvarter efter første Besøg gaa om og se, om man havde taget sig hans første Paamindelse ad Notam; var dette ikke Tilfældet, skulde han ogsaa møde tredje Gang. Syndere, som ved anden Visit ikke havde »begyndt at klæde sig paa«, ifaldt en Bøde paa 4 Skilling, og denne tredobledes, hvis de ogsaa ved tredje Besøg befandtes at ligge Loven overhørig, men til Gengæld mulkteredes Vækkeren med den samme høje Bøde af 12 Sk. for hvert Kvarter, han sov over sig. Ved at sætte Kors paa Døren kunde dog Medlemmerne sove gratis, men dette

Fig. 37. Johs. Helms.

var kun tilladt to Gange ugentlig. Paa Maanedens sidste Dag opkrævedes Mulkterne af Vækkeren, som afleverede Kassen til Formanden Læssøe.

Med saa enkle Love slog »Gamle« sig igennem i sin første Ungdom. Og der blev baade vækket og arbejdet. De fleste Medlemmer brugte kun deres Kors een Gang om Ugen, og hver Uge indbragte derfor kun ca. 1 Mrk. Selv om Foraaret medførte noget større Søv-

nighed, skejede kun to Medlemmer saa vidt ud, at de foruden deres retmæssige Kors to Gange til skrev sig syge. »Da jeg ved med Vished, at denne Sygdom ei har varet længere, end til deres Dovenskab er bleven tilfredsstillet, forekommer det mig, at det er at illudere Lovene«, noterede den fortørnede Vækker. Den Kasse, som i Juli Maaned skulde lettes af Generalforsamlingen, indskrænkede sig til et Indhold af 7 Rbd. 1 Mrk. 4 Sk. I Sommerens Løb fik den dog flere fede Bidder, som f. Eks. ved »Brix' lovløse Fremgangsmaade 4 Gange at betjene sig af Mads Jyde som Vækker-Instrument«. Men for Resten tier Annalerne om de følgende Aars Bedrifter, da Protokollen allerede i Septbr.

Fig. 38. Kn. Valløe.

1838 ophører. Først fra 1851 er Fortsættelsen bevaret.

Vækkerforeningen er nu bleven almen regensiell, Medlemmernes Antal sættes derfor til et Maksimum, nemlig 30. Af Stigningen følger atter, at flere Retsregler nu er blevne nødvendige. Den vigtigste af disse formuleres af Helms i Ordene: »Ved Vækketid vækkes af Vækkeren iført Vækkeinsignierne,« d. v. s. Tøfler og Lygte; begge disse Rekvisiter er Foreningens Ejendom. Der er ogsaa subtile Bestemmelser om Vækkerens Pligter, først og fremmest skal Vækningen foregaa under de mest udsøgte Former med Titulaturen »Hr.« og uden Anvendelse af nogen Art fysisk Magt. Bøderne for Vækkeren begynder nu med 8 Sk. og stiger for den højeste Brøde, glemt Vækning, til 32. Til Gengæld vækker han kun fire Dage i Træk, og om Tidens stigende Blødagtighed taler, at Vækketiden

om Vinteren er nedsat til Kl. 7 $\frac{1}{2}$, om Sommeren til Kl. 6. Men nu skal der i alle Tilfælde betales for Kors paa Døren, og truende lyder § 5: »Har Vækkeren nogen mistænkt for at være gaaet i Seng, er det ham tilladt at inspicere indtil en Time efter Vækningens Begyndelse.« Dette blev ofte benyttet af nidkære Vækkere. Den gamle Bestemmelse, at man ved anden Vækning skulde have »begyndt at klæde sig paa«, fortolkedes ved Generalforsamlingsbeslutning d. 23. Febr. 1853 saaledes, at »Underbenklæder er Benklæder«. At den øverste Knap i disse var knappet, var Lovens haarfine Grænse; over dette Rubicon vovede ikke Cæsar at skride, mens paa den anden Side et senere Forsøg paa at konvertere Sokkerne i Overbenklæder afvistes med Foragt. Karakteristiske Tidernes Tegn er desuden, at der ydedes Laan af Kassen paa indtil 2 Rdlr., men mod maanedlig Rente af 4 Sk., altsaa 25 pCt. aarlig, og at Indtægten allerede det første Halvaar viste den nette Sum af 52 Rdlr. 89 Sk., som fremkom ved, at nogle Deltagere næsten daglig satte Kors paa deres Døre, og at Mulkernes Antal var meget betydeligt. Den gammel-nordiske Kraft var aabenbart stærkt truet.

Aabner man Protokollen fra 1851, møder man straks adskillige »Hyl i Ørkenen« efter de forsvundne Vækkertøfler, og i Anledning af Mulkterne mange Protester og Appeller til »ethvert fordomsfrit Medlem«. Men man lader sig ikke let narre. Hvilket Genrebillede giver saaledes ikke Vækkerens Anmærkning fra Novbr. 1851:

Fig. 39. »Gamle«s Genius med Fakkell og Tøfler.
(Tegning i Vækkerprotokollen).

»Da jeg den 10de Nov. kom for at inspicere DHrr. Neergaard og Helms (III, 12), kom førstnævnte mig i Møde med et dejligt Solskinsansigt; det glædede mig øjeblikkeligt, og jeg havde nær ladet mig bedaare til at sludre lidt med denne Forbryder; men strax opdagede jeg Ræven, just fordi den logrede altfor meget med Halen; jeg skred nu rolig hen til Døren for at udføre min Embedspligt som Inspektør, men tænk nu! Neergaard angriber mig og griber mig i Sloprokken for at opholde mig; imidlertid sled jeg mig løs og for lynsnar ind til H., der nu var avanceret hen til Sophaen, rigtig nok med Strømper og Benklæder paa, men Strømperne faldt i Folder heelt ned over Anklen, og Beenklæderne stode paa en stødende og uanstændig Maade aabne fortil, hvilket afgav Beviis nok for, at han nylig var staaet op og netop havde benyttet den Tid, hvori jeg blev opholdt, til skjødesløst

at iføre sig sin Dragt. Jeg paastaar derfor N. straffet med en dygtig Mulct, fordi han vovede saa lumskt at standse min under Embedsfunktionen hel- lige Person, og ligeledes H. fordi han naturligviis har opfordret N. til denne Forbrydelse.«

Det vil glæde enhver »fordomsfri« Læser, at Hr. Neergaard fik sig en Bøde paa 1 Mrk., mens Helms' Mulkt fordoblede til 8 Sk. Sagtens havde den sidste sovet sødere end nogle Maaneder tidligere i Barakkelejren ved Dannevirke, og for første Gang blev han over- rumplet, om end ikke af en Slesvigholstener. Men at det ikke altid var den opvakte eller hans Kontubernal, som spillede Rævens Rolle, fremgaar af et Spørgsmaal i den følgende Maaned i Protokollen:

»Forøvrigt spørger jeg, om det ikke er *temmelig rævedannet* af en Vækker at spørge vedkommende, inden han ret er vaagen, om han skal give ham et Kors. Det er, synes mig, det samme som at spørge en fuld Mand, om han ikke vil have et Glas endnu.«

Som man ser, har den Glose, som Sophus Schandorph indførte i Literaturen, gamle Aner.

I 1852 er Johs. Helms bleven Førstemand i Foreningen. Som Inspektør gennemfører han paa Generalforsamlingerne, hvor Mulk- terne rinde saa stride, store Beslutninger, ikke blot om Sold, men ogsaa om Skovture. I Sommeren 1852 arrangerede han saaledes en vældig Udflugt, hvortil ogsaa Ikke-Medlemmer havde Adgang, til Humlebæk, Fredensborg, Fortunen og Klampenborg. Med fast Haand styrede han her Selskabet, og senere fremlagde han »et Slags Regn- skab« for Udgifterne »og bekræftede dets Rigtighed ved Banden«. I ædel Kappestrid med Helms stod Knud Valløe, der i Novbr. for- fattede et saa elegant og skruet Indlæg om »de opvakte« og sin Væk- ning »med Kerte og Sandaler«, at Helms indrømmede »den meget sædelige Vækkers smukke Talemaader og geniale Vendinger«. Men han beklagede sig over, at Valløe havde vækket ham, skønt han havde Kors paa Døren, og det hjalp ikke, at denne skød sig ind under, at det var »en privat Vækning«, Valløe fik dog sin retfær- dige Bøde. Ufortrøden blev han ved at lægge sine bedste Kræfter i sin Morgengerning, og den følgende Sommer hævede han sig end- ogsaa til den høje Poesi i Vækkerprotokollen:

Hr. Korff havde vækket for fjerde Gang,
Saa bragte han Buhl Protokollen,
Buhl maatte tage imod den, og Korff
Kunde atter spadsere paa Volden; —
Thi Ingen kan undgaee sin Skjæbne!

Hr. Buhl havde vækket i Dage to,
 Saa bragte han mig Protokollen;
 Til Jyllands Kyster hans Dampskib foer,
 Jeg sukked og maatte beholde 'en;
 Thi Ingen kan undgaae sin Skjæbne!

Men naar fra studeopfostrende Land
 Hr. Buhl monne vende tilbage,
 Da skal han vækkertøflende gaae
 de tvende manglende Dage;
 Thi Ingen kan undgaae sin Skjæbne!

Paa dette Tidspunkt var imidlertid Helms flyttet ud fra Regensen. Under Koleraperioden i Sommeren 1853 suspenderedes Foreningens

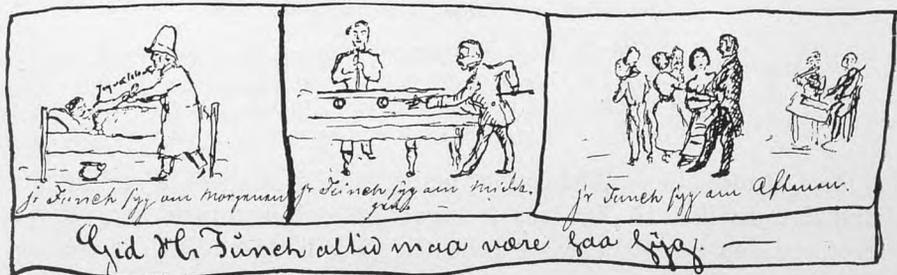

Fig. 40. En Gamlings daglige Liv (Tegning i Vækkerforeningsprotokollen).

Virksomhed, dog forkastede man paa Generalforsamlingen et Forslag om at »gjøre sig tilgode paa Kassens Regning for at sikre sig mod Cholera«.

Med friske Kræfter tog man fat i Efteraaret. Nye Tider, nye Mænd! Tonen blev kraftigere, eksempelvis gik den senere Overlærer L. Kleisdorff [i Aarhus] og Bøggild næsten voldsomt frem, baade som vækkende og som vækkede. Men hvad skulde man ogsaa gøre, naar Moralen stod saa lavt, at en Synder under en Vækning gemte sig i Sengen, saa at han først ved en omhyggelig Oprodnig blev fundet ved Fodenden? Referatet af Generalforsamlingen d. 25. Maj 1854 ender i god Overensstemmelse hermed med Ordene: »Derefter overlod Generalforsamlingen sig til Slagsmaal.« Dirigenten opløste da Mødet under »Nævekampen« med den Motivering: »At overlade Protocollen til saa enragerede Mennesker vilde have været uforvarsomt.« Et muntert, virksomt Liv rørte sig aabenbart i Selskabet, men der var ogsaa Medlemmer, der paa anden Maade gjorde sig nyttige i dens Tjeneste, hvorom følgende Notits vidner:

»D. 15de Sept. var en tung Dag for Vækkerforeningen, idet den rastløse Sover Hr. Worsøe forlod Regensen; han var tro til det sidste, kun faa naaede ham med Hensyn til Mulkernes Summa, kun Een overgik ham, nemlig hans herlige Sambo Lindberg.«

Med Udgangen af Aaret 1854 ender saa denne Decenniets første Protokol med følgende Elegi af H. Mygind:

Og nu Farvel! du gamle Protokol,
 Du som for Vrøvl tit aabned dine Spalter.
 Her Landse brød saamangen Ridder bold,
 og derfor du tilsidst gik op i Pjalter.

Du Vidne bærer om vor Søvnighed,
 Du Worsøes Navn bevar' for fjerne Tider;
 Om Kjerulff, Helms du at fortælle ved,
 Om Kjødt, om Valløe, hvor han Musen rider.

Se, derfor rinde Taarerne saa stride,
 Hvil hos Cassereren nu sødt i Fred!
 At Efterslægt hos ham kan faa at vide,
 Hvordan vi vrøvled' trods vor Søvnighed.

Men Protokollens Afslutning betød heldigvis ikke Foreningens Endeligt, hvilket til Evidens fremgaar af den kampfro Bragesnak, hvormed den næste Protokol indledes. Den hedder »Volas Røst« og er anonym, Formen peger dog i Retning af Valløe som Forfatteren:

Vækkerskaren i Kongevold
 Vækker med Sorg og med Glæde,
 Vækkere ud af gamle Old,
 Saa selv Stene maa græde.

Stene det Skidt
 Og Tøfler det Møg
 Op at kjæmpe med Dagen,
 Meel fra Moster, med Øl og Løg
 Indsvøbt i hvidnende Lagen.

Bagger det Asen og Odin en As,
 Bjarkenæve i Bordet,
 Begge iblandt Asynjers Tal
 Seer Regnbuen i Stuen,

o. s. v.

Halvtredsernes sidste Halvdel var, hvad Vækkerforeningslivet angaar — for at tale Ciceroniansk — den første Halvdel ikke uværdig. Mere og mere Opfindsomhed anvendtes paa at gøre Lovene til et fintmasket Næt, hvorigennem ingen Forbryder kunde slippe, skønt der opstod den Vanskelighed for Vækningen, at man i »disse usikkre,

tyvefulde Tider« maatte laase Dørene af om Natten, og naar Regenskarlene var for sent paa Færde om Morgenen med at lukke dem op, maatte Vækningen strande. Paa den anden Side var ogsaa den Opfindsomhed, som de opvakte lagde for Dagen med Kælenavne til de selv saa formfuldendte og slebne Vækkere, ikke mindre beundringsværdig. »Er det *Dig*, Dit søde Asen!« »God Morgen! min Dreng!« »Søde lille Vækkerbæst!« »Der er Vækkeruhyret!« »Saadan en Vækkerlømmel!« er gode Eksempler, og Tiltalen »Vil De see, De kan stikke af!« forsvarede som »Vaagenhedsargument«. Alt sligt prellede dog af paa Vækkerne, der i denne Egenskab syntes ganske blottede for humoristisk Sans, og Aarsagen var sikkert den samme som ved Generalforsamlingerne, hvorom den senere bekendte Pastor Fr. Jungersen (1836—1912) skrev:

»Vækkerforeningens Generalforsamling har aabenbart en Tendents til at fælde Kjendelser i Disfaveur af den Anklagede; dette gjælder navnlig, hvor der er Tale om Penge; thi den ærede Generalforsamling er en stor Styvenfænger.«

Dette hindrede dog ikke selve Jungersen i at rejse det Spørgsmaal i Protokollen:

»Da Hr. Kragh bestandig er oppe ved Vækningen, finder da Generalforsamlingen ikke, at der burde gives ham consilium abeundi, saasom han kun er til Ulejlighed for Vækkeren og aldrig yder Foreningen nogen Indtægt?«

I Slutningen af Halvtredserne var »Gamle« rig paa Medlemmer, som senere skaffede sig et bekendt Navn, saaledes Præsten P. C. Trandberg (1832—96, »Frimenighedspræsten«), Assessor T. Hindenburg (1836—1919), Filosofen, Professor S. Heegaard (1835—84), Højesteretsassessor Florian Larsen (1838—1916), — han var en rask Mand om Morgenen — samt Historikerne Provst L. Koch (1837—1917) og Biblioteksassistent N. Jacobsen (1837—78, Troels-Lunds Forøgænger). Heegaard, der var en saare ivrig Vækker, laa snart i Strid med Fr. Jungersen, som han benævnedes »et Individ«, motiveret med, at vi er alle Jyder for Vorherre, og at Jungersen i hans Øjne vedblev at være et Individ, indtil han »producerer Attest for, at han er Dobbeltgjænger, eller paa anden genial Maade viser sin Tohed«; dels krigede han med Hindenburg, hvorved han naturligvis ogsaa førte filosofiske Vaaben mod juridiske. Hindenburg paadrog sig forøvrigt saa stor Gæld ved i Løbet af halvandet Aar aldrig at betale sine Bøder til Vækkerkassen, at han paa Generalforsamlingen d.

17. Juni 1858 blev ekskluderet, men Eksklusionen hævdedes samme Dag, da han gik ind paa hver Maaned at betale 1 Rbd., indtil Gælden var afdraget. I Vinteren 1858—59 var det L. Koch og N. Jacobsen, som navnlig lagde Beslag paa Opmærksomheden, og ingen i denne Periode drev det vel saa vidt som disse to Kontubernaler. Snart fejdede de indbyrdes, som naar Jacobsen klagede over, at Koch havde vækket alene i Skjorte og Bukser uden at bruge Vækkerformlen og »til en vis Grad« været grov:

»Er det ikke anstødeligt i høi Grad for den opvaagnende Uskyldighed at see Vækkeren, hvis Person jo er hellig, staae og skrige, blot iført Skjorte og Buxer? Virker det ikke sløvende paa Medlemmernes moralske og etiske Følelse? Dernæst vækkede han med de Ord: »nu vækker jeg dig«. Jeg svarede naturligtviis, at jeg ikke tog Hensyn til slig Vækning; derpaa svarede han: »Det skal vi nok faae at see.« Indeholder ikke disse Ord, sagte med behørig Tonefald og Gestus, noget saa Udfordrende, ja noget som i den Grad opfordrer til at udskjelde Vedkommende dygtig, at jeg føler mig som den, der har vundet en herlig Sejr over sig selv ved at undlade det.«

Men Koch var ikke bedre som menigt Medlem, og en Gang ser man ham forsvare sig med, at han »aldeles uvilkaarligt« kom til at »tildele« Vækkerens Bagdel »et Par smaa Spark«. Ved saadanne Leiligheder var Jacobsen hans trofaste Vaabendrager, der, mens Koch gemte sig under Dynen, usandfærdigt paastod, at han allerede var gaaet ud, eller som væltede Vækkeren, der »med Løverøst« søgte at kalde Koch til Bevidsthed, saa at han »stod paa Hovedet i Sengen hos mig«. Jacobsen modtog selv en Morgen Vækkeren med at række lang Næse ad ham, mens han sov. »Paa mit Spørgsmaal, hvorfor han laa saaledes, svarede han meget livligt, at saaledes plejede han altid at sove(!).« Jacobsen erklærede selv, at han havde drømt, han var paa Generalforsamling. Tilsidst kulminerede Koch med paa een Dag to Gange at indmelde sig i Foreningen — og derimellem udmelde sig —, idet han beskedent begrundede dette med »en maaske altfor stor Respekt for Foreningen og en Frygt hos mig, for at jeg ikke vil kunne præstere, hvad der fordres af mig som Medlem«. De to Venner endte da ogsaa med at faa Navnet »Kannibalerne paa 6te Gang Nr. 1«, begrundet med, at »de fortærer Vækkerens Taalmodighed«. —

Den senere Skolebestyrer Fr. Bokkenheuser, der var Formand for »Gamle« i Provst Petersens sidste Dage, siger i sine Erindringer, at det var en udmærket Forening. Den fik ikke blot unge Mennesker til at staa tidligt op, men tvang dem ogsaa herved til at slutte tidligt

af om Aftenen, allerede ved Nitiden. Herpaa plejede Medlemmerne at samles en halv Times Tid paa Læsestuen til Drøftelse af Dagens Begivenheder, eller hvad der forelaa af nyt i Politik og Literatur. At Vækkerforeningen ogsaa herigennem har bidraget til at skabe

Fig. 41. »Gamle«s Mindesmærke over et trofast Medlem.
(Tegning i Vækkerprotokollen 1869).

godt Kammeratskab og udvikle regensielle Interesser og regensiel Tænkemaade, er indlysende. Regensen var endnu i Frederik VII's Tid Alumnernes virkelige Hjem, det Sted, hvor de havde deres bedste Glæder. Ja, en Deltager, Professor Rasmus Nielsen — ikke Filosofen, men den titulære Professor, — kalder den endogsaa »en Oase i Tilværelsens Ørken«. Stærk Almensans trivedes endnu ikke hos Regensianerne, den indviklede indenrigske Politik formaaede sjæl-

dent at fængsle dem. Ud fra deres Klassebevidsthed tænkte og følte de nationalliberalt. Mere Interesse vakte vel det nationale Spørgsmaal, der her i Landet var knyttet til Ordene Slesvig og Norden. Men heller ikke dette maa vurderes altfor højt. Studenterne fra de slesvigske Skoler var forøvrigt i Følge ministeriel Skrivelse af 22. Novbr. 1851 blevet stillet lige med de kongerigske i Adgangen til Kommunitetet. Nogle Stykker fik ogsaa Bolig paa Regensen, men de

Fig. 42. En forløren Søns Tilbagekomst.
(Tegning i Vækkerprotokollen 1869).

synes, den Gang som senere, at have haft Vanskelighed ved at glide sammen med deres kongerigske Kammerater, hvis man da kan stole paa Provstens Udsagn 1857 om nogle Alumner: »Der er overhovedet en Deel Uro hos dem, og Slesvigerne [er] i det Hele noget separatisti-

ske og [bærer] Præg af mindre Dannelse end de øvrige Alumner, naturligviis Islænderne undtagne.«¹⁴²

Ejendommeligst er dog Holdningen over for Skandinavismen. Man har det Indtryk, at Datidens Studenter næsten fik for meget deraf, at Studentermøderne fulgte for hyppigt paa hinanden. Eller var det rentud sagt det roligere Forhold til Tyskland i den første Halvdel af Halvtredserne, som gjorde Interessen for de nordiske Brødre noget svagere? I Studentertoget til Kristiania 1851 deltog ganske vist 21 Regensianere, men da der i 1852 blev Tale om Besøg af Upsalenserne i København paa Gennemrejsen til Norge, synes det at have knebet med at skaffe det fornødne Antal Værter paa Regensen. Fabricius mente straks, at »i det Hele taget er dette Besøg nok slet ikke kjærkomment«. Endnu saa sent som fem Dage før Gæsternes Ankomst havde foruden Komiteen kun 9 Regensianere tegnet sig. I alt husede man 14 Svenskere, og Provsten indrømmer, at »Alt var indrettet og gik meget godt; men« — tilføjer han — »der har vist sig kun liden almindelig Interesse blandt Alumnerne, der med Undtagelse af Værterne og faa Andre have holdt sig tilbage. Det vil ogsaa ved disse Sammenkomster vise sig mere og mere, at Begeistringer ikke kunne etableres paa Commando«.

Man vil forstaa, at det var til Petersens Tilfredshed, at der hverken

i 1853 eller 1854 blev Tale om skandinaviske Møder. Det første Aar var jo desuden Sindene opskræmmede af Koleraen; — der døde forøvrigt kun een paa Regensen heraf, Portneren; — og i 54 var man optaget af det indre politiske Røre, Kampen om Ministeriet Ørsted. Men i Marts 1855 stod det et Øjeblik paa Lundenserbetog paa Regensen; Provsten paastaar, vistnok sandt, at der var »ingen videre Interesse derfor«. I hvert Fald kom der ingen Svenskere, da Passagen over Sundet viste sig umulig. Og da der i Sommeren 1856 virkelig skulde bo nogle norske Studenter herinde, før de sammen med Danskerne drog videre til Upsala, kneb det ligesom i 1852 at faa dem anbragte. Generalforsamlingen besluttede at indbyde 6—10

Fig. 43. »Gamles« Mindesmærke over et veltalende Medlem.

(Tegning i Vækkerprotokollen 1869).

Normænd, men Hovedkomiteen med Prof. Clausen i Spidsen anmodede Regensianerne om at modtage — 30. Man gik ind herpaa, dog saaledes, at man først skulde se, om der ikke andet Steds kunde skaffes Kvarterer. I selve Toget til Upsala deltog kun 10 Regensalumner. Endnu en Gang samme Aar var man ude for Skandinaverne, da der i Oktbr. ventedes Studentsangere fra Lund, men da rejste der sig ogsaa paa Generalforsamlingen Opposition mod, at Sagen skulde betragtes som et Regensanliggende, og Indkvarteringen blev virkelig henvist til de enkelte, som interesserede sig derfor. Det var øjensynlig kun en lille Flok, som glødede for de Plougske Tanker.¹⁴³

Forøvrigt var det netop i Sommeren 1856, at Skandinavismen fik en ny Opblussen ved Plougs Tale paa Upsala Høje, men først i Tiaarets Slutning kom der Fart i den under Indtrykket af Begivenhederne i Italien og Tyskland, og dens anden Storhedsperiode begyndte, som fik en krank Afslutning med Krigen 1864.

Nok saa stor Betydning som de storpolitiske Spørgsmaal har den stærke religiøse Brydning i Halvtredserne haft for Regensianerne, i hvert Fald for dem af dem, som var Theologi. 1851 forbød Provsten Fremlæggelsen af en Adresse til Gunst for det Spandetske Forslag om Trosfrihed (Borgerligt Ægteskab, Daabstvangens og Edens Ophævelse); om Interessen derfor hører vi dog intet. Kierke-

gaardstriden satte derimod Sindene voldsomt i Røre. Ogsaa den grundtvigske Bevægelse paavirkede i det Stille adskillige, selv om den efter en Regensianers senere Udsagn var »dengang lidet anset«. Man samledes i det hele i »Kredse«, og Overgangen fra en saadan med literær og patriotisk Farve til den grundtvigske Vennekreds maatte falde ret naturlig. Men en stor Del af dette Liv blev ført uden for Regensen og unddrager sig derfor som oftest vor Opmærksomhed.¹⁴⁴

Hvad der derimod samlede Regensianernes store Masse, var den gode gamle aarlige Stiftelsesfest, der dog maatte holdes uden for Regensens Mure. Efterhaanden lykkedes det at skabe en Række saadanne regelmæssige Festligheder, først fra 1853 en Julefest, som Petersen gik med til at lade holde paa Gaarden, maaske fordi der paa den Tid af Aaret var saa mange fraværende i Hjemmet. Programmet var Smørrebrød med Drikkelse, Juletræ med lige saa mange Lodder som Gæster og et tilsvarende Antal Gevinster, endelig en original scenisk Forestilling, hvor der undertiden var et Hib til »en vis Dame«, 3: Grevinde Danner. I 1857 fik man et Indflyttergilde, »for at nærmere og fortroligere Bekiendtskab kan stiftes«, men i Henhold til de strenge Regler maatte ogsaa dette holdes uden Gaards, nemlig paa den populære Restaurant »Enighedsværn«. Der var dog kun 30 Deltagere, og kloge af Erfaring dæmpede man Stemmerne ved Hjemkomsten til Gaarden. Det følgende Foraar var man imidlertid bleven saa fin paa det, at Indflyttergildet holdtes paa Skydebanen, og to Tredjedele af de nye Alumner var nu med deril. Til Indretningen af disse Fester nedsattes naturligvis stadigt vekslende Komiteer, bestaaende af »de bedste Mænd«, og der var herved plantet den første Spire til at gøre Regensen til noget mere end en Plads for Studium og Eksamenslæsning.^{144 a}

Det var i Virkeligheden en stilfærdig og hyggelig Tid, men uden Betingelser for at virke synderligt udviklende paa den akademiske Ungdom. Livet paa Regensen bevægede sig da ogsaa i de gamle Baner*. Man havde de halvaarlige Valg af to Karleinspektører, fra 1856 forøgede til fem »for at lette Arbeidet med Pengenes Indkrævning«. Et af yderste Venstre 1851 stillet Forslag om at vælge en af Karlene til Inspektør over Alumnerne, sank derimod øjeblikkelig i Graven; saa demokratisk var man da heller ikke. Regenskarlene havde forøvrigt i disse Aar et mærkeligt Medlem i deres Midte, en »Digter«, i hvert Fald i den Johannes Wildtske Genre, Christen

* I Maj 1858 ophængtes forøvrigt paa Læsesalen som Udgangspunkt for en Billedsamling det berømte Maleri af Christian IV, skænket af Konferensraad Hauser.

Johansen Hornum. Hans Romaner var Legio, og om Arten faar man tilstrækkelig Oplysning af en eneste Titel: »Den smukke Fiskerpige, eller Baronesse de Haen«, men Forfatterstoltheden gik ham til Hovedet, saa at Karleinspektøerne 1858 maatte afskedige ham for usømmelig Opførsel mod Alumnerne, nemlig »ved at omtale dem yderst upassende«, fordi de ikke havde ydet hans Talent tilbørlig Respekt. Christen Hornum blev saa i adskillige Aar Stamgæst paa Regensen, hvor han selv kolporterede sine Værker.

Som Regel var dog Forholdet mellem Regensianerne og deres Karle rigtigt godt. Et smukt Vidnesbyrd herom er »Understøttelsesselskabet«, som stiftedes i denne Tid, og som havde til Maal at tage sig af syge Karle og Gangkoner og at pensionere dem ved deres Afgang. Mærkeligt for os, at de af Kommunitetet ansatte Gangkoner var henviste til en saadan privat Støtte, men Datiden kendte ikke Omsorg fra det offentlige i saadanne Tilfælde. Understøttelsesselskabet indsatte sin Kapital i »Bikuben«, og der er flere smukke Vidnesbyrd om human Tænkemaade paa Generalforsamlingerne i de følgende Aar.¹⁴⁵

Ogsaa Forholdet mellem Alumnerne og Provsten maatte nu betegnes som godt. Der fandtes nok en sagnagtig Tradition om, at det ikke altid havde været saaledes, men paa Indflytterne gjorde den lille, spinkle Gamling med det venlige Ansigt et tillidsvækkende Indtryk; man følte, at han vilde alle det godt. Naar man ved Hjemkomsten fra Stiftelsesfesten om Morgenen tidlig under Linden nød den Provstekaffe, hvormed han trakterede, varmede den baade i den ene og den anden Betydning af Ordet. Var han saa noget smaalig med sit Nøglesystem og sit absolute Krav om Regensen som »en Bolig for Flid og Orden«, forstod man, at han tilhørte den gamle Skole, og man respekterede ham for den uforfærdede Mandighed, han ved kritiske Lejligheder kunde lægge for Dagen. Lidt videre naaede man da ogsaa med ham i de sidste Aar. Mindre Betydning havde det vel, at man fik et nyt Regensregulativ, som for første Gang blev trykt og omdelt til Regensianerne. Efter Reformen af 1848 var det nødvendigt, at Regulativet ændredes, men det Udkast, som Petersen havde indsendt til Stipendiebestyrelsen i Septbr. samme Aar, fik han »uden mindste Spor af, at Bestyrelsen har taget mindste Notits deraf« efter gentagne Anmodninger tilbage den 23. Juni — 1853! Først i Februar 1857 lykkedes det at faa »Forholdsreglerne« ført igennem, og dette skyldtes kun, at en ny Mand i Bestyrelsen, hans egen vordende Efterfølger, Professor Gram personlig afgjorde

Sagen med Petersen. Bestemmelserne blev omtrent som de tidligere fra 1843 (Side 122), kun med en noget anden Ordning og Udeladelse af, hvad der ikke berørte Alumnerne direkte. De af Petersen saa elskede Ganginspektører var dog bortfaldne som overflødige, til Gengæld var der kommet den Bestemmelse til, som Fabricius med Grund ironiserede over: »Hunde maa ikke holdes paa Regentsen eller der have stadig Gang«. Viceprovsten henviste ogsaa til Faren for Tyverier paa Regensen og Nødvendigheden af, at Alumnerne blev instruerede om at holde deres Værelser lukkede.¹⁴⁶

Et personligt Offer bragte derimod Petersen, da der i 1852 fremkom et Forslag om Opførelsen af en Materialbygning og en Hemmelighed, nemlig at renoncere paa sin Have til den nødvendige Plads dertil, kun med det Forbehold, at de større Træer skulde faa Lov til at blive staaende. Under Navnet »Trekroner« har den sidste af disse Bygninger vundet stor Berømmelse i Regensens Annaler. I smaat og stort var den gamle Regensprovst altid paa Færde for at gøre det saa godt som muligt for Beboerne. Snart maatte han til sin Ærgrelse opgive Kampen mod Væggetøjet, da der paa højere Sted resolveredes, at der »intet skulde foretages«. Hans trofaste Viceprovst trøstede ham saa med, at »det Comiske i at have en Ministerialresolution for, at »Væggelusene ikke maae fordrives« har virkelig hos mig seiret over det Ærgerlige«. Snart bekæmpede Provsten, og med større Held, det Hasardspil, som enkelte Alumner forfaldt til, og som Rygtet endog fortalte blev drevet inden for Regensens Mure. Dette var ganske vist en Overdrivelse, men det kunde hændes, at Politiet ude i Byen ved Overrumpling af en Hasardbule fik en Regensianer med i Nættet. Endnu findes der i gamle Petersens Papirer en Koncept til en Røffel til saadan en Synder. Men næsten rørende er det at se, hvilken Langmodighed Provsten udviste i denne Sag, han lovede at lægge Sagen ad acta under Forudsætning af, at Fejltrinnet ikke gentoges.¹⁴⁷

Naturligvis var det særlig Islænderne, som satte Provsten graa Haar i Hovedet. Fabricius mente, at »det kan jo ikke godt være anderledes, da de unge Islændere ved deres Ankomst strax modtages af den faste Stok, som ikke tillader, at de pleie danske Bekjendtskaber; og da de, som strax faae Stipendierne, i Begyndelsen især, ere godt, altfor godt forsynede med Penge, ere Fristelserne for store til at kunne modstaaes«. Hvert Aar var der i Virkeligheden en eller et Par Stykker af dem, som gik i Hundene. Petersen søgte at stive dem af, og han holdt Dossier over de værstes Bedrifter. 1847—57

var 43 Islændere privilegerede Regensalumner, af disse havde ved Udgangen af 1857 kun 12 taget Eksamen, og heraf atter kun 4 faaet Laud. »At der Intet er at gjøre til Ophævelse eller rettere til en fornuftig Begrænsning af dette Privilegium, er en Kræftskade for Regentsen.« Det er ikke uden kulturhistorisk Interesse at følge Optegnelserne om et saadant Par islandske Dioskurer et Aars Tid igennem (Navnene udelades af Diskretionshensyn):

»1854. D. 20de Oct.

X og Y forfulgt af en eller flere Vægttere, slap ind ad Porten.

1855 i Juni insulteret Bjørn i Læsestuen og Gaarden. Skarp Irettesættelse.

henimod Sommerferien. Henad Natten X kommen udefra med Y og et Par Andre. Formeligt og blodigt Slagsmaal. En Skrivelse til en af de skikkelige Islændere.

Nov. Klage af Vægteren (tillige over Z).

d. 12te Nov. givet dem skriftligt Tilhold at føre »et sædeligt, roligt og til flittigt Studium anvendt Liv«. (Da X junior undskyldte sig: alvorlig Beskeed til Broderen).

d. 25de Nov. modtaget Udskrift af en Politiedom af 31te Oct. 10 Rdl. Mulct for Fornærmelse mod Vægttere« — — —

Saaledes følte Petersen sig stadig forpligtet til at klappe med den ene Haand og slaa med den anden. Sandt at sige, har man dog Indtrykket af, at Slagene med Aarene mere og mere blev til smaa ven-skabelige Tjat.¹⁴⁸

I sine allersidste Aar fik den gamle Provst Lejlighed til endnu en Gang ikke blot at slaa et Slag for Regensianerne, men til med det samme at vise, at han havde dyb og dog nøgtern Kærlighed til det virkelige Regensliv. Da der i 1857 var Tale om, at Universitetet vilde sælge Trinitatis' Sogns Præstegaard, Regensens Nabo, til en Privatmand, fandt Prof. Petersen sig ikke alene foranlediget til at pege paa Betydningen af, at Regensgaarden beholdt sit Lufthul mod Vest over Præstegaardens Grund til Krystalgade, men han blev navnlig alarmeret ved Tanken om, at en ny Ejer ved en Ombygning skulde kunne faa Indkig i det Liv, som levedes i Regensgaarden. Nu kunde han jo ikke længer, som i 1831 (S. 67) beraabe sig paa sin højere Rang af Provst over for Præsten. Men han gav følgende lille Genrebillede:

»Dette maa ikke misforstaaes, som var Meningen, at der paa Regentsen foretages, eller bør tillades noget, der ikke tør sees. Men der er nedarvet for Regenslivet en ejendommelig Jevnhed og Uge-neerthed, der vistnok kan misbruges, men som holdt indenfor sine

Grenser ingenlunde bør modarbeides. Dertil hører, at Regentianerne maae i hjemlig Negligé kunne spadserere, samtale og røge deres Pibe i Regentsgaarden uden at begloes og kritiseres, eller — hvis Skiebnen vil det saa — beundres og findes »allerkiæreste« af Nabohusets Beboere og disses Bekjendtskaber. Følgen vilde blive, at enten gik Alumnerne ind derpaa og coquetterede dermed, eller de trodsede det og henfaldt til en Cynisme, som vi heldigviis forlængst er blevne fri for. I begge Tilfælde vil det rette, sunde Regentliv lide derunder.«

At han ender med ogsaa at pege paa andre mulige Ulemper som »alarmende, rygende, lugtende Fabrik- eller Haandværksdrift«, »forstyrrende Skoleforhold«, »Beværtning« o. l., har i denne Forbindelse mindre Interesse. I sin Pris af det jævne og ugenerte Regentliv har Petersen i Virkeligheden ristet sig selv den bedste Minderune.¹⁴⁹

Op virkelig var Gubben nu ved for Alvor at blive gammel. Han var jevnlig syg, i November 1857 saaledes af Rosen. En Maaned tidligere havde han haft den Sorg at miste sin Søn Fritz. Alumnerne bar Kisten til Kirken og derfra ud til Ligvognen, men da de vilde følge efter den helt ud paa Kirkegaarden, frabad den gamle Romer sig det. I 1858 var det atter daarligt med Helbredet, især klagede Petersen over Øjnene, men da de nye Alumner skulde modtages i Februar, skrev han i sin Dagbog om Optagelsen: »Jeg foretog denne selv. Jeg kunde ikke overtale mig til at frasige mig denne Handling.« Var det Hengivenhed eller Pligtfølelse, eller, maaske snarest, begge Dele, som drev ham hertil? Nu var han imidlertid klar over, at Afskedens Time nærmede sig. Han ordnede sit Bo og benyttede Sommeren til at gennemgaa Regensarkivet, der i den store Korrespondance i Aarenes Løb mellem ham og den døde Fabricius »indeholder mange værdifulde Bidrag til Regentsens indre Historie og afgiver et hæderligt Vidnesbyrd om den meget væsentlige Andeel, Fabricius har havt i, hvad Godt der ved vore fælles Bestræbelser er virket for Regentens«. Hvor gerne havde han ikke selv bearbejdet dette rige Stof, der gav et karakteristisk Udsnit af hele Tidens Udvikling! »Det var i længere Tid mit Forsæt at skrive Regentsens Historie, men min Helbredstilstand, som den har været i de sidste Aar, har hindret mig deri. Om jeg nu eller senere vilde kunne skrive den, er uvist, men nu da jeg er fjernet fra mine i Archivet indeholdte Samlinger dertil, er der ikke mere at tænke derpaa.«

Med disse Ord ender Petersen sin Dagbog. Men vi har foregrebet Begivenhedernes Udvikling. D. 9. Decbr. 1858 indsendte han sin

Ansøgning til Kongen om Afsked fra 1. April 1859; — det var næsten et Symbol paa den gamle Tids Ophør, at den nye Belysning med Gas i de samme Dage indlagdes paa Regensen. D. 18. Febr. modtog han sin Entledigelse i Forbindelse med Udnævnelse til Konferentsraad. Dette har sikkert behaget ham; han havde forøvrigt ladet falde bitre Ord om den Maade, hvorpaa Ministeriet løste hans Pensionsspørgsmaal; men gladere blev han dog sikkert, da efter Udflytningen en Deputation af Regensianere — nuværende og tidligere — indfandt sig i hans nye Bolig med en Vase fra den kgl. Porcellænsfabrik, dekoreret af Heinrich Hansen med Christian IV's Brystbillede og Regensgaarden og en Indskrift, naturligvis paa Latin: »Alumni domus regiae Frederico Christiano Petersen«. Som man ser, havde de spillet ham det Puds, her at lade ham selv komme i anden Række, som om de til allersidst vilde pege paa Hovedindvendingen mod hans Styre: at han ikke ret havde forstaaet denne Kunst.

Hermed var et virksomt Liv afsluttet, thi F. C. Petersen overlevede kun kort sin Skilsmisse fra Regensen. Han døde d. 20. Oktbr. samme Aar, og Alumnerne flettede en Krans af Regenslindens Blade til hans Kiste. Med god Grund. Dels var den tidligere frygtede Mand i de senere Aar med Rette bleven opfattet som godlidende, og den Distraktion, som man tilskrev ham, skadede ham ikke i det almindelige Omdømme. Men dette var vel ikke Hovedsagen. Den Upartiskhed og Usnobbethed, som man fandt hos ham, skabte ham Agtelse forenet med Sympati. Hans Hovedgerning maatte derimod være glempt af Datiden. Nu ser vi, at han, til Trods for sine Svagheder og sin Begrænsning, er den Regensprovst, der i det sidste Aarhundrede har udrettet mest for Regensen og — for godt eller ondt — har grebet dybest ind i dens Udvikling.¹⁵⁰

TOLVTE KAPITEL

F. T. J. GRAMS FØRSTE AAR

ATTER havde en Regensprovst haft Stillingen inde i en Menneskealder, og det var sikkert den almindelige Mening, at der trængtes til en nyere og friskere Aand, da Petersen endelig havde søgt og faaet sin Afsked. Det er ogsaa karakteristisk for Tidernes Ændring, at medens den enevældige Konge i 1829 havde krævet Retten for sig alene til at udpege Regensprovsten, resolverede i 1859 Kirke- og Undervisningsministeriet efter kongelig Bemyndigelse, at Embedet for Fremtiden vel skulde besættes af Ministeriet, men efter Konsistoriums Forslag. Hermed var den reelle Afgørelse atter lagt i Universitetets Hænder, som den aldrig siden har forladt. Valget faldt paa den juridiske Professor F. T. J. Gram, der ved Ministeriets Skrivelse beskikkedes til at tiltræde 1. April 1859. Hans Honorar sattes ganske ligt Forgængerens, naturligvis uden dennes personlige Tillæg (S. 114)*.¹⁵¹

Valget var naturligt. Den smukke og mandige Skikkelse var vel egnet til fra første Færd at gøre et godt Indtryk paa Regensalumerne, og den aabne, tillidsfulde Maade, hvorpaa han kom dem i Møde, grundlagde straks et Forhold, der trods enkelte Stød ingen- sinde blev alvorligt rokket. Den nationalliberale Aand, som han repræsenterede, gjorde ham lydhør over for de gamle Ønsker om Selvstyre; hans personlige Frihed for Smaalighed medførte, at han ikke blandede sig i Bagateller. Gram blev i det regensielle Sprog »Faderen«, der med Interesse fulgte hver enkelt Levevis og Forhold; han støbte Regensprovstens Stilling om fra at være den Foresattes til at blive den ældre, faderlige Vens. Hans Hustru og hans to smaa

* Gram fik efter en Del Modstand foruden de oprindelig lovede Reparationer ogsaa sin Dagligstue (Trefagsværelset paa 1. Sal til Gaarden) istandsat, da Ministeriet forlangte, at Provsten skulde overtage den ordinære Vedligeholdelse af Boligen. Desuden bevilgede Ministeriet ham et Jernpengeskab til Kommunitetspengene.

Drenge bidrog ogsaa deres til at knytte Traade mellem Provsteboligen og Alumnerne; alle Gaardens Beboere havde for Øje Billedet af et nobelt og varmt Familieliv, der kunde tjene til Forbillede — om end ikke i Øjeblikket. Fabricius fortæller i en Billet fra Maj 1863 om en Visit paa 5. Gang, hvor han efter forgæves at være gaaet gennem alle Værelser fandt Fru Gram ved Mandens Skrivebord, »siddende med en sød lille Glut paa Skjødets og to andre ved Siden, et sandt Billede paa Moderkjærligheden, den reeneste Følelse jeg kjender. Og da hun nu saae venligt op til mig, og Glutterne fulgte Exemplet, var det mig, som om den huuslige Lykkes Genius traadte til og sagde: »Jeg hører med til Billedet.« Geniussen bar naturligviis Provstens Ansigt«. — Den 74aarige Gamling tilføjer med et Suk: »Pebersvendelivet er dog et daarligt Liv.«¹⁵²

Fig. 44. F. T. J. Gram.

Det er dette Billede, som Samtiden fik af Gram, og som er overleveret til os gennem Rasmus Niensens og Galschjøts Skildringer. Det var naturligt, at det maatte opstaa; Baggrunden var den bedst mulige: Den afgaaede F. C. Petersen, der som Bærer af den autokratiske Aand fra Frederik VI's Dage, trods store Fortjenester og hæderlige Anstrengelser aldrig havde opnaaet at blive virkelig populær, og den endnu fungerende Viceprovst Fr. Fabricius, der af sine tidligere fortræffelige Egenskaber nu kun havde Elskværdigheden tilbage. Gram kom heller ikke til at virke saa længe, at noget andet Indtryk af ham end det oprindelige naaede at fæstne sig, eller Alderens Tryk kom til at præge hans friske Personlighed. Billedet af ham er for saa vidt træffende, men der er dog udeladt væsentlige Træk, som hører med for at gøre det fuldstændigt.

Ejendommeligt nok minder Gram i visse Retninger om Petersen. Først og fremmest har de til fælles en Række Reformers i deres første

Regeringsaar, og i det foreliggende Tilfælde var det svært velkomment, da Petersens sidste Tid havde været lidt af et Dødvande. Ideen til den første Reform var dog ikke hans egen, det var Fabricius' gamle Plan fra 1847 om en Nattevagt.

Stødet kom nu fra Alumnerne, der i et Andragende med 97 Underskrifter — altsaa næsten eenstemmigt — søgte om at faa hver sin Portnøgle. Gram kunde ikke tilraade dette, da der i hans første 3 Maaneder kun havde været udlaant en Tredjedel af de forhaanden-værende 46 Nøgler. Tallet var altsaa stort nok. Men støttende sig paa gamle Fabricius' Erfaringer mente han, at man burde bort fra hele Systemet. Det gav ingen Betyggelse for Ejendomssikkerheden eller Kontrol med Disciplinen. Ofte stod Porten nemlig aaben en stor Del af Natten, naar de hjemvendende Alumner glemte at lukke den efter sig, eller Nattesværmere laante Portnøgler gennem andre. Paa den Maade havde en Alumne i Petersens sidste Tid hjulpet sig et helt Aar igennem. Ind- og Udstigning gennem Vinduerne i Stueetagen fandt desuden stadig Sted. Ja, ikke en Gang hvem der havde deltaget i Natteuordener, kunde man konstatere ad denne Vej, da den der havde laant Nøgler, ikke behøvede at have benyttet den. Lægger man hertil, at Nøglesystemet var til stort Besvær for Provsten og hans Tyende, var der kun ringe Grund til at holde paa den gamle Indretning, der »ikke ved Reformer kan forbedres uden at gjøre Provsten til en formelig Fangefoged eller Slutter«.

I Stedet foreslog Gram, at der skulde ansættes en særlig Nattevagt med Stade i Porten fra Kl. 11 Aften til 5 Morgen. Han skulde have Tilsyn med Fare for Ild og Lys; være pligtig at melde hos Provsten, naar Alumner trods hans Advarsel ved Nattetid modtog Besøg af uvedkommende paa Regensen eller gjorde Støj; endelig skulde han paa Provstens særlige Forlangende meddele, hvilke Alumner der havde for Vane at være længe ude om Natten. Instruksen for denne nye Nattevagt fik samme Ordlyd, dog saaledes at det sidste ominøse Punkt efter Medlem af Stipendiebestyrelsen, Professor F. C. Bornemanns Raad udelodes deraf og overlodes til Provstens mundtlige Ordre. Desuden bevaredes den gamle Tid for at lukke Porten, nemlig Kl. 12, saaledes at bekendte til Regensianerne ikke maatte komme ind efter dette Klokkeslet. Uden Vanskelighed førtes Sagen gennem Rigsdagen, da Konsistorium i sin Indstilling især havde betonet den nødvendige Kontrol med Ild og Lys, hvor 100 unge Mennesker havde Bolig. Regensens første Nattevagt blev 1860 en Malersvend G. Demant Hansen, der var gift med en af Gang-

konerne; han lønnedes med 15 Rdlr. om Maanedn og udrustedes med et »Burcks Patent-Vægter-Control-Uhr«, som han — ligesom nu — trak op med forskellige Nøgler paa sine natlige Vandringer.¹⁵³

Saaledes var den første Sejr vunden. Fabricius ønskede Gram til Lykke med at have ført Sagen igennem og tilføjede — noget naivt —, at det havde han ikke troet ham i Stand til.

Men ogsaa paa andre Maader mærkede Regensianerne snart en forandret Luftning i Styrelsen. I December 1859 planlagde man som sædvanlig et Julegilde, og gjort modig ved Regentskiftet ansøgte Komiteen hos den nye Provst om at maatte spille Komædie i Kirkesalen, hvor Kommunitetsbiblioteket jo siden 1839 stod opstillet under Universitetsbibliotekarens Overtilsyn. Gram henvendte sig paa Alumnernes Vegne til denne (Prof. P. G. Thorsen), men fik sig et Afslag; efter en fornyet Henstilling fra Regensianernes Side tog han atter Sagen op, og nu lykkedes det ham at bevæge den strenge Bogværgen paa Betingelse af, at man ved en Beklædning af Træ eller Lærred skærmede de opstillede Bøger mod Overlast under Stykkets Opførelse.

Dette var dog kun det første Skridt. Et Aars Tid efter blev Regenskirken ledig ved Universitetsbibliotekets Overflytning til dets nye Bygning. Gram tøvede ikke med at sætte sig i Bevægelse. Han fraraadede den Tanke at anvende Salen til nye Regensboliger med den Motivering, at dette vilde blive baade vanskeligt og dyrt. I saa Fald maatte den nemlig deles i to Etager, da Højden var 9 Alen, og »Kirkebygningens, om ikke smukke, saa dog gamle og ærværdige Ydre« vilde blive ødelagt derved. I Stedet foreslog han at overlade Salen til Læseindretningen, der hidtil havde haft Lokaler i Stueetagen, hvor der var for lidt Plads, meget mørkt og lavt til Loftet, Ulemper, som navnlig følttes, »naar Tobakspiberne ere stærkt i Gang«. Ved at henlægge Læseindretningen dertil vilde man kunne faa et lyst, luftigt og rummeligt Lokale, »der tillige vil være meget tjenligt til Afholdelse af de smaa Festiviteter, der af og til falde paa Regentens«. Det lykkedes Provsten i Forbindelse med Bygningsinspektøren at gennemføre Planen. Rummet deltes efter denne i to Dele, en større Sal inderst til Læsestue og en mindre foran til Konversationsværelse. Adskillelsen mellem dem dannedes af en Træskillevæg paa Jernruller, for at de i fornødent Tilfælde kunde sammensmeltes til eet Rum, og i hvert af Værelserne anbragtes der en stor Porcellæns-ovn. Hermed var et Resultat naaet, som i de store Linier er forblevet urokket til denne Dag.¹⁵⁴

Men den foretagne Reform medførte andre, tilmed da samtidig

Ligbærerkontoret i Porten blev ophævet, og der herved frigjordes to Rum til Regensens Benyttelse. Gram foreslog dem anvendte til Reserveværelser, der kunde benyttes ved Hovedreparationer eller Udbrud af smitsomme Sygdomme, naar de angrebnes Værelser skulde desinficeres, og Kontubernalerne derfor maatte flytte ud for en Tid. Men hvad skulde der gøres med Læseindretningens hidtilværende Lokale? Gram tænkte straks paa Viceinspektøren, der her vilde faa en bedre Lejlighed end den tidligere, kolde og solforladte, som vendte til Gaden. Fabricius vilde ganske vist have foretrukket at faa sig en ny Bolig indrettet paa 2. Gang, — hvor Viceprovsten nu har til Huse, — men han indrømmede, at dette vilde blive meget bekosteligt, og fandt det ubeskedent at fremsætte Ønske derom. Han tog derfor med Tak mod den fremstrakte Haand. I Stedet for at indrette nye Alumneværelser i hans fraflyttede Lejlighed foreslog Gram, at man skulde holde sig til Tallet: 100 Alumner og indrette to af de smaa mørke Dobbeltværelser paa 6. Gang til Enmandslejligheder, hvorved man vilde opnaa at faa i alt 18 Enepladser for Alumner, nemlig de tidligere 16 (fra 1845) i Trekammerlejligheder med fælles Soveværelse og særskilte Læseværelser og de 2 nye i Lejligheder med to Værelser. De saakaldte Enepladser havde nemlig lige siden deres Oprettelse været meget stærkt søgte. De tildeltes især Folk, som var nær ved Embedseksamen og derfor ønskede mere Ro i eget Læseværelse, men »efter Omstændighederne komme de ogsaa Alumner tilgode, som paa Grund af Svagelighed ikke kunne taale Kontubernalers Piber og Cigarer, eller ønske Enlighed. Desværre ere ikke saa faae af vore Alumner i sidste Tilfælde«, tilføjede Gram, der ved mange Lejligheder viste, at han egentlig ikke yndede den Slags »hvide Myrer«.¹⁵⁵

Erhvervelsen af Kirkesalen til Forsamlingslokale var et overordentligt Fremskridt for det regensielle Samliv. Man forstaar nu ikke, hvorledes den havde kunnet undværes saa længe, men man ser let, at Regenslivet hidtil havde været forkrøblet og — bortset fra Sommermaanederne, da Gaardspladsen omkring Linden bød paa en Erstatning, — havde maattet slaa sig til Taals med Regenskroen, Læseforeningens to Smaaaværelser eller Alumnernes Kamre som Virkested. Kirkesalen blev fra nu af Regensens Centrum, og Gram blev ikke træt af at kæle for sin Yndling. At Billedsamlingen, navnlig Maleriet af Christian IV, anbragtes her, var naturligt. To Aar senere, i 1863, støttede han ligeledes et Ønske hos Alumnerne om at faa et

Klaver (»Pianoforte«) anskaffet hertil. Fabricius mindede ganske vist om, at det samme Ønske havde været fremme nogle Aar tidligere, »og saavel Localet som Tonen her paa Gaarden bød ligefrem at afslaae Anmodningen. Men, — tilføjede han trøstende — den sidste er nu saa god, som den kan være«. Sangforeningens Formand kunde jo overtage Tilsynet med det. I Juli 1864 opstilledes endelig et Flygel, som havde kostet 400 Rdlr. Et Reglement for Benyttelsen af det udstedtes samtidig*.¹⁵⁶

Den aabenbare Lyst, som den nye Provst havde til at komme i et godt Forhold til sine Alumner, blev besvaret med en lignende Stemning fra den anden Side. Det tidligere strenge Forbud mod Gilder blev desuden slappet, f. Eks. over for Fastelavnsløjer, og Gram deltog selv i disse Festligheder. Et fortroligt Forhold opstod derfor mellem Lederen og Beboerne, og kun ved en enkelt Lejlighed truede det med en Kurre paa Traaden. Det var straks efter den nye Nattevagts Indførelse, i Novbr. 1860, da Gram havde givet en Alumne en Irettesættelse, fordi han to Gange var kommet hjem beskænket og desuden havde fremsat nogle uforsigtige Ytringer mod Nattevagten. Regensianeren udbredte da det Rygte paa Gaarden, at Provsten gennem Portner og Nattevagt fulgte med i, hvad der foregik paa Værelserne, og at Nattevagten havde Ordre til at opskrive Navnene paa alle dem, som kom hjem efter Kl. 11. Da dette var bragt Gram for Øre gennem N. Jacobsen, indrømmede Provsten, at det var Nattevagts Pligt at indberette om Drukkenskab, Støj og sen Hjemkomst, men han bestred, at det skulde dreje sig om en saa rigoristisk og almindelig Bestemmelse, som Rygtet sagde. Og han tilføjede, at han »aldrig havde erfaret eller søgt at erfare, hvad der foretoges paa Alumnernes Værelser, ad den ovennævnte Vei«, ligesom han erklærede, at »jeg altid har og fremdeles vil følge den Regel ikke at fortrædige Alumnerne ved smaalig Efterstræben, men at gjøre dem Opholdet her saa godt, behageligt og frit, som Stiftelsens Øiemed og Tarv tillade det«. Jacobsen fremførte denne Meddelelse paa en Generalforsamling, og denne vedtog følgende Beslutning: »Forsamlingen udtaler sin Beklagelse af, at et Rygte, der egnede sig til at nedbryde det gode Forhold mellem Provsten og Alumnerne, har udbredt sig paa Regentsen, og sin Glæde over, at den af Provsten gjorde Meddelelse fuldstændig har gjenoprettet Alumnernes Tillid til hans Humanitet og Velvillie imod dem.«¹⁵⁷

* En Reform, der dog havde mindre Betydning for Regensianerne, gennemførte Gram ved at faa Tidspunkterne for Bortgivelsen af Stipendierne forandret fra 23. Aug. og 1. Febr. til 1. Sept. og 1. Marts. (22. Maj 1860).

Fra nu af var Forholdet længe det bedste. Gram fik undertiden skriftlige Vidnesbyrd herom fra afgaaede Regensianere, og i Jan. 1863 bad man efter en Generalforsamlings Beslutning om at maatte ophænge hans Billede paa Læsestuen. »Jeg samtykkede naturligviis med Fornøielse«, noterer Gram. Da han i Jan. 1865 paa Grund af Sygdom ikke kunde deltage i Julegildet, var man enig om at beklage det. Midten af Tredserne betegner i det hele Kulminationen af hans Popularitet.¹⁵⁸

Gram var i disse Aar sikkert en lykkelig Mand. Men han var tilige en svagelig Mand. Lige fra den Dag, han kom paa Regensen, var det aldrig helt godt med hans Helbred. Allerede i 1860 skriver den tro Fabricius: »At De skranter, er slemt, meget slemt. Godt, De har en Kone, der kan kjæle for Dem.« Følgen blev en Brøndkur i Rosenborg Have. Den paabegyndtes i Oktbr., og i Marts 1861 siges han at være bedre. Men i August det følgende Aar hører vi, at Gram igen har været syg; saa er der en Pavsse til Januar 1865, da det atter er galt fat, og fra nu af gik det aabenbart ned ad Bakke. Og dog var Gram endnu en Mand i sine bedste Aar.¹⁵⁹

Men han synes ikke alene at have været en svagelig, men ogsaa en svag Mand. En saadan Dom vil naturligvis altid kunne bestrides; hvad der i den enes Øjne staar som Svaghed, vil af den anden blive opfattet som en naturlig Humanitet. Men der findes dog en yderste Grænse for Elskværdighed, og Gram synes at være gaaet ud over denne. Som Eksempel skal anføres hans Forhold til Portneren.

Det var straks efter hans Tiltrædelse, at Viceinspektør gjorde ham opmærksom paa, at den oprindelig saa flinke og dygtige Portner Hans Jensen var forfalden til Pimper; »den for simple Folk ubetvingelige Lyst til at pimpe, naar de intet legemligt Arbejde har for«. Fabricius havde dog aldrig truffet ham egentlig beruset, men uheldigt var det, at Alumnerne om Aftenen plejede at søge ned i Portnerboligen. Allerede i Febr. 1860 havde Gram Klarhed over Tilstanden; da gentagne Advarsler ikke havde frugtet, meddelte han Portneren, at han maatte bort, hvis han ikke forbedrede sig. »Grædende lovede han Bod og Bedring«. Det gik saa nogenlunde til April, da det igen var galt, og Trudslen udvidedes til, at næste Gang vilde Provsten bringe Sagen frem for Stipendiebestyrelsen. Om dette har hjulpet, er ikke let at afgøre, men det gaar i hvert Fald nogenlunde til Marts 1863, før Provstedagbogen atter taler. Saa drejer det sig til Gengæld om et større Slag. Da Portneren indfinder sig hos Gram for at modtage Ordre om Illuminationen i Anledning af Prins

Vilhelms Valg til græsk Konge, er han saa beruset, at han faar Befaling til at gaa i Seng; i Stedet fortsætter han med Drikkeriet, saa at han maa holde sig helt borte fra Festligheden, og den følgende Dag er han endnu i en saadan Tilstand, at han smider et Brev, der var adresseret til Universitetet, bort. Gram fortalte ham, at en Anmeldelse til Stipendiebestyrelsen »om hans bestialske Drukkenbolteri« laa færdig og vilde afgaa, næste Gang han fandtes beruset; foreløbig paabød han ham for Fremtiden at melde sig to Gange daglig til Spiritusprøve hos Provsten.

Men Lynet slog stadig ikke ned. Krigsaaret 1864 blev imidlertid ulykkeligt for Portneren, som for saa mange andre. D. 2. Jan. talte Gram med ham om Opsigelse, men Virkningen var kun ringe, saa at han den ene Gang efter den anden stillede fuld hos Provsten; først d. 31. skriver denne lettet: »Portneren endelig ædru; han lovede Bod og Bedring.« Ak! Allerede d. 2. Febr. er »Portneren atter perialiseret«, d. 10. Marts skal han bringe Brevene rundt til Fakulteterne og »naturligviis drak han sig paa Vandringen fuld«, og i April klager en Alumne over, at han i Fuldskab har opført sig uforskammet mod ham. »Ved nærmere Undersøgelse befandtes Klagen vel grundet. Jensen var den Aften, som desværre oftere i den senere Tid, snydefuld.« 7. Maj er han fuld fra om Formiddagen. Gram erklærer, at han vil klage, — naar han næste Gang er det. Dette sker i Juni; »i den Anledning atter irettesat ham«. Saa kommer heldigvis Grams Sommerferie. Efter denne, i September, er Jensen fuld fire Dage i Træk fra Morgen til Aften. Provsten taler alvorligt med ham og erklærer, at han næste Gang vil klage over ham. Men i Oktbr. udebliver Portneren fra Mønstringen; Provsten noterer: »Sagtens fuld,« men gør intet ved Sagen. November Maaned indledes med Ordene: »Portneren atter snydefuld,« hvilket gentages oftere i Maanedens Løb. I December er han endelig fuld »i 2 a 3 Dage«. Forholdet har nu udviklet sig saa vidt, at Gram af praktiske Grunde har indført en særlig Rubrik i Dagbogsregistret, der lyder: »Portneren fuld — Side 1, 2, 6, 10, 18, 22, 34, 38, 40, 42, 46.«

Skønt denne Rubrik bibeholdtes i de følgende Aar, blev Portnerens Position foreløbig ved at være usvækket. I Januar 1865 var Jensen fuld 8 Dage i Træk; »jeg har nu opgivet at faae ham til at rette sig«, siger Gram. I Februar var der ogsaa Tycho Brahes Dage. I Marts viste Jensen sig kun i Gaarden ved en Brændelevering for at gøre sig skyldig i »Bestialiteter«. »Jeg gav ham en ordentlig Rivaf,« noterer Gram tilfreds. Der indtræder virkelig en Pavse, i hvert Fald i Dag-

bogen, men i August er man lige vidt. Navnlig Oktober er dog en slem Maaned. De Adjektiver, som »upaalidelig«, »mistænkelig«, »yderst snakkesalig«, »salig og vrøvlevoren«, samt det gode, gamle »snydefuld«, der hæftes ved Portneren, varsler ilde; det viser sig da ogsaa, at Gram i Maanedens Slutning »taler alvorlig« med Portneren. Men først da Jensen efter flere mindre Bedrifter i Novembers Begyndelse d. 18. ds. havde gjort Skandale paa Frueplads, saa at han maatte følges hjem af Konduktør Hansen og Prof. Warncke, skete der noget. Dette bestod i, at Gram talte med Stipendiebestyrelsens Formand om, at denne skulde true Portner Jensen med Afsked, hvis han ikke bedrede sig. Delinkventen kom »aldeles sønderknust« op til Gram. Og se! »Da han i sin fulde Tilstand havde forslaaet sit Hoved stærkt og saaledes faaet Straf for denne Gang, lod jeg mig bevæge til endnu en Gang at skaane ham.« Naturligvis var dette ganske frugtesløst. Endelig i Decbr., da Portnerens Opførsel i de første Dage havde givet Anledning til talrige Indførsler i Provstedagbogen, havde Gram en Konference med hans Kone, som meddelte, at han næsten aldrig var ædru og drak alt op, saa at hun ikke havde noget at klæde og føde Børnene for. De blev enige om, at man skulde se at faa ham bort til en Broder paa Møn, og Gram lovede til Gengæld at hjælpe hende til i det mindste foreløbig at beholde Stillingen. Efter i henved seks Aar at have truet, var Hammeren altsaa endelig faldet.

Men nej! Hans Jensen lovede naturligvis atter Bod og Bedring, og hans Hustru bestormede, da det kom til Stykket, baade Provst og Provstinde »saa inderlig« om Tilgivelse for Manden, at Gram endnu en Gang lovede Langmodighed. Portneren fik sig en ny »Rivaf«, denne Gang hos Stipendiebestyrelsens Formand, og 1865 gik til Ende, uden at nogen Forandring var sket.

Er man i Tvivl om Fortsættelsen? D. 14. Jan. 1866 er Portneren »nogenlunde ædru«, d. 18. »blisset«, d. 19. »beskjænket«. Fra d. 20. til d. 23. er han ustanselig »salig og vrøvlevoren«. Atter truer Gram, atter kommer Konen for at bede for ham, og — »han fik foreløbig Lov til at blive«. Februar var mærkelig nok stille, men i Marts var Portneren gentagne Gange »mistænkelig« eller i det mindste »ikke paalidelig«. D. 5. April skriver Gram: »Endelig idag er Portneren ædru,« men det var ogsaa den eneste Solskinsdag i denne Maaned, og i Maj svirede han uafbrudt fra d. 1. til d. 6. Saa blev det endelig Alvor, Portneren suspenderedes og sendtes til Møn, og Tjenesten overdroges til hans Kone i Forening med Regenskarlen.

I sin Indstilling om Suspensionen erklærer Gram, at han nu har

stridt med Jensen i 7 Aar, at det kun er undtagelsesvis, denne er aldeles ædru, at han i sin berusede Tilstand svirer omkring paa Knejper og Kipper, og at han da ikke blot er vrøvlevoren, men løgnagtig og uforskammet. »Vel veed jeg, at hans to Formænd ogsaa vare i høj Grad forfaldne. De døde begge af delirium tremens«. Men bortset fra, at det er usømmeligt, at Regensens Portner er »et ringeagtet, fast i Dyrenes Klasse nedsunket Individ«, er det ganske uforvarligt at lade en saadan Mand have Tilsyn med noget saa ansvarsfuldt som Gaardens Gas- og Vandvæsen. — Ja, til visse — i 7 Aar!

Om Portnerens senere Skæbne skal endnu kun nogle Ord tilføjes. Paa Møn fik han Ophold og Arbejde hos en Gaardmand og var under Tilsyn af Pastor F. Bojsen i Stege og Herredsfoged Hother Hage. De indløbne Bulletiner fra disse tegnede godt, Synderen syntes virkelig at have rettet sig. Efter et Aars Forløb mente derfor Gram i en Skrivelse til Bestyrelsen, at der var alvorlige Grunde til at tage den forviste til Naade. Stipendiebestyrelsen gik med hertil, skønt den mere skeptisk holdt for, at »man desværre har Grund til at betvivle et godt Udfald«. Selv den gamle Fabricius fandt, at »det er vel mere at ønske end at haabe, at han nu vil slaae ind paa en anden Vei«. Men Gram levede i Haabet. I April 1867 indsatte han paany Jensen med en Formaningstale, og Glæden varede til Oktbr. Saa hedder det d. 23.: »Endnu idag var Portneren ei ædru. Det er den gamle Vise, som begynder.« Fra nu af gaar det i Virkeligheden paa den gamle Melodi til Febr. 1868, da det blev rent galt under Brændeleverancerne, og det Rygte udbredte sig paa Gaarden, at Portneren blev drukket paa Pelsen af Brændehandlerne, som derefter foretog Svigagtigheder ved Brændets Maaling. I hvert Fald var han ganske uarbejdsdygtig, og Gram maatte indstille ham til endelig Afsked. Da den hidtilværende Ordning under Suspensionen havde vist sig fuldt forsvarlig, fik Portnerkonen ogsaa for Fremtiden Lov til at fortsætte med Hjælp af Regenskarlen.¹⁶⁰

Portnersagen er ikke blot et kulturhistorisk Dokument, den er først og fremmest af Værdi til Belysning af Provsten. I gennem saa godt som hele sin Funktionstid saa han gennem Fingre med en saa upaalidelig Tjener, skønt han selv indrømmede, at den Bestilling, som denne ganske forsømte, var fuld af Ansvar og Betydning.

Angaaende Grams Forhold i det daglige Liv til Alumnerne, er det vanskeligere at danne sig et Skøn. Dagbogen viser, at Provsten ofte maatte »tale alvorligt« med den ene eller anden af dem, og undertiden drejede det sig om Forseelser af meget graverende Art, saa at

Politiet var med i Sagen. Men til mere end Formaninger blev det sjældent. I det hele synes det, som om det almindelige Studenterniveau endnu har ladet adskilligt tilbage at ønske, og at den Nedgang i Studiernes Intensitet, som var begyndt i Petersens sidste Aar, til Trods for en foreløbig Forbedring i Grams første Tid, væsentlig fortsattes gennem 1860erne. Raadspørger man saaledes Statistiken, viser den for Kommunitets-Theologernes Vedkommende, at der i Femaaret 1860—64 fandt en Opgang Sted i Laudabilisternes Antal til 52 pCt. (fra 35 pCt. i Petersens sidste Tid), medens Juristerne endog avancerede fra 51 pCt. til 81 pCt., og Tallet blandt Medicinerne var stillestaaende (69 pCt. og 67 pCt.). Hertil er dog at bemærke, at denne Fremgang, om end i mindre Grad, fandt Sted for alle Studenters Vedkommende, idet Theologerne gik frem fra 33 pCt. til 40 pCt. og Juristerne fra 48 pCt. til 60 pCt. (Medicinerne stillestaaende: 63 pCt. og 65 pCt.). Det er altsaa i hvert Fald kun blandt Juristerne, Grams personlige Elever, at Kommunitetet kan pege paa en virkelig Opgang (de 81 pCt.). Men fortsætter man Undersøgelsen gennem den sidste Halvdel af Tredserne, vender Strømmen atter, idet Theologerne paa Kommunitetet 1865—69 kun kan fremvise 48 pCt. med Laudabilis (de almindelige Studenter 40 pCt.), Juristerne 53 pCt. (51 pCt.) og Medicinerne 65 pCt. (61 pCt.). Det Plus frem for de almindelige Studenter, som Kommunitets- og Regensalumnerne i 1830erne og 1840erne, ja endnu til 1854, havde siddet inde med, er altsaa nu saa godt som tabt, og der gik adskillige Aar hen, før det lykkedes Regensen og Kommunitetet at generebren den tabte Position.

Ved Siden af Gram stod den brave, gamle Viceprovst, Frederik Fabricius. I bedste Forstaaelse skiltes han fra F. C. Petersen: »Ja vist har De fordærvet mig ved at forkjæle mig, og Gud veed, hvorledes det skal gaae mig, naar jeg nu snart skal miste den gode Pleie.« Til Gram blev Forholdet dog ikke mindre godt, og da han kort efter dennes Tiltrædelse havde fejret sin 70 Aars Fødselsdag, hvor ogsaa den nye Provst havde været med til at hylde ham, takkede han Gud, fordi han ikke havde ladet ham savne Slægt og Venner, der ikke blev trætte af at bære over med ham, gamle Invalid. I Virkeligheden følte han sig meget forknytt over sin tiltagende Døvhed, og af hans tidligere Idérigdom og Reformlyst var der ikke meget igen. Det sidste var vistnok Tanken om at forandre Læsebiblioteket, ved at man udskød al den æstetiske Literatur (Reitzel havde forøvrigt foræret Regensen for 100 Rdlr. deraf) og skabte det om til

et Eksamensbibliotek, især for de tre Hovedfag: Theologi, Jurisprudens og Medicin. Denne Tanke, som gennem Aarene 1861—64 sysselsatte baade Provst og Viceprovst, viste sig dog ikke realisabel. Iøvrigt ses Fabricius ikke at have lagt noget Initiativ for Dagen. Med Grund erklærede han, da Gram 1860 skulde holde Sommerferie: »Jeg skal nok passe paa Gaarden, det vil sige: jeg lader den passe sig selv.«

Saa ramtes han Aaret efter af et haardt Slag, da han, i Stedet for, som haabet, at avancere til første Underbibliotekar ved det kgl. Bibliotek med 1000 Rdlr.s Løn, fik sin Afsked paa graat Papir som Assistent, dog med Tilbud om at vedblive at »assistere« ved Biblioteksarbejdet med sine tidligere 300 Rdlr. som Honorar. Den gamle Mand følte dette som en Ydmygelse, Brystsvaghed kom til, og han kunde til Tider føle sig nedstemt. Saaledes gik det ham til Hjerte, at ingen spurgte ham til Raads i Anledning af det nordiske Studentermøde 1862; — han var jo forøvrigt stadig Anti-Skandinav; — og han kom i Vane med at gaa paa Kafé en Timestid hver Aften for at faa Sindet lidt lettet til Natten. I sine Anskuelser vedblev han at føle sig fremmed for den Tid, som han levede i; baade naar Grundlovstoget passerede forbi hans Vinduer, og naar de norske og svenske Studenter indkvarteredes paa Regensen, gjorde han sig sine »aparte Tanker«. Til Gengæld nærede han under Krigen 1864 nok saa megen Alvor som Gaardens øvrige Beboere. »Jeg duer egentlig ikke til nogen Ting«, skrev han til Gram efter Freden, »fordi jeg i min tause Ensomhed stedse ruger over de sørgelige Tanker over vort Fædrelands Ulykke, og saa dukker paany al den Sorg op, som jeg har gennemlevet siden vor Jammers Begyndelse i 1807«. Som gammelliberal levede »gamle Brice« i direkte Forbindelse med det 18. Aarhundrede og kapitulerede aldrig over for de nationalliberale.

Men han blev heller aldrig bitter og fremmed for Ungdommen. Han fandt, at der var saa god Orden som aldrig før paa Gaarden, og blev ikke træt af at tale om »vor nuværende flinke Ungdom«. Derfor mistede Fabricius aldrig Kontakten med den. Alle Memoireforfattere er enige om, at han var rentud elsket af Regensianerne. »Hans gamle Ansigt oplaredes altid af et stort Smil, naar han traf nogen af sine unge Venner enten i eller uden for Regensen, og han sagde altid ja, naar man kom og bad ham om noget. Trods sine 80 Aar — han var født 1789 — satte han en Ære i at være ung med de unge og mødte ved alle Gilder og Sammenkomster, skønt han var stokdøv og ikke kunde høre et Ord af, hvad der blev sagt. Men naar

han sent ud paa Aftenen rejste sig for at gaa ned til sig selv, fulgtes han altid til Dørs af saa rungende Hurraer, at de gik gennem de døde Øren ind til hans Hjerte. Paa hans Fødselsdag d. 22. Sept. pyntede man gerne Indgangen til hans Lejlighed — i Stueetagen under Læsestuen — og overrakte ham en Blomsterbuket med en skriftlig Lykønskning, der i varme Udtryk tolkede Regensianernes Hengivenhed for »Regensens ældste Søn«. ¹⁶¹

Indtil Midten af Tredserne kan det siges, at den Gramske Reformperiode varer ved. For de egentlige Regensianeres Vedkommende frembyder dette Tidsrum ikke ny Træk. Man levede stadig paa de gamle nationalliberale Værdier, indsgede gennem Hovedstadsbladene »Fædrelandet« og »Dagbladet«, hvis Sympatier og Fordomme man fuldtud delte. Navnlig gik disse sidste ud over »Bondevenerne« og »Grevinden«, og Rigsdagen var ikke Genstand for nogen stærk Kærlighed hos Studenterne, selv om de med Iver deltog i Grundlovstogene til Kong Frederik paa Christiansborg Slot. Den indenrigske Politik vakte dog kun i ringe Grad Interesse, dertil var den altfor jordbunden. Saa var det en mere ophøjet Syssel at følge med i de europæiske Begivenheder og se, hvorledes Nationalitetsprincippet var ved at kæmpe sig frem til Sejr baade i Italien og i Tyskland. Grams Tiltrædelsesaar 1859 var jo begge Steder et Vendepunkt. Nationalitetsprincippet overført paa vore Breddegrader betød Ejderpolitik og Skandinavisme, men af disse to Bevægelser var det sikkert igen den sidste, som fængslede Sindene mest, hvortil den jo ogsaa egnede sig bedst ved sin Ubestemthed og Uklarhed. Thi overfladisk var Tiden, og Studenterne med, og det i en Grad, som man nu forfærdes ved. Skandinavismen i 1860erne var som en optrukken Flaske Apollinaris, hvor Kulsyre's Friskhed for længst var afdunstet.

Skandinavismens sidste Udslag før Krigen var det nordiske Studentermøde i København 1862. Nu var Autoriteternes Holdning rigtig nok en ganske anden end i Fyrreerne, hvilket bl. a. ses af, at Monrad som Kultusminister var villig til at yde et Pengetilskud af Kommunitetets Midler til de Alumner, som vilde modtage norske eller svenske liggende Gæster hos sig. Resultatet blev en Sum paa 150 Rdlr., samt at 56 Alumner fik Tilladelse til at optage et Forskud (af 3 Rdlr. hver) paa deres Stipendium for de kommende Maaneder. I det hele regnede man med 10—12 Gæster, hvis Indkvartering mentes at ville koste 250—300 Rdlr. I Virkeligheden fik man 20 fremmede, saa at det kom til at dreje sig om et ikke ubetydeligt Offer for de dalevende Regensianere. Disse nedsatte en Fem-Mands

Komité med Krebs i Spidsen til at ordne det fornødne, og man besluttede, at ogsaa ældre forhenværende Regensianere skulde kunne deltage i Festen. Fabricius, i hvem endnu Aanden fra F. C. Petersens Dage levede, var meget imod denne sidste Beslutning, men de forandrede Tider viste sig i, at den nulevende Provst godt kunde slutte sig til Tanken.

Den 11. Juni Kl. 11 $\frac{1}{2}$ om Aftenen indfandt Gæsterne sig paa Gaarden, hvor Kirkesalen var festlig smykket, og der var dækket til 104 Personer. Ejendommeligt nok holdt ikke en Student, men Gram den egentlige Velkomsttale, men der blev ogsaa talt af prominente Alumner som Hertel og Bokkenheuser, ligesom den senere Professor S. M. Jørgensen havde skrevet en god Sang. Som danske Æresgæster var Ploug og Hostrup inviterede; den sidste af disse fortalte i en morsom Tale, hvorledes det var gaaet til, at Regensen var bleven skandinavisk. Saa drog man Kl. 1 $\frac{1}{2}$ ned i Gaarden, der var smukt illumineret, og her fortsatte man i høj Stemning med et Sold til Kl. 5. De følgende Dage var de fremmede optagne paa andre Steder inden og uden for København, og det daarlige Vejr formaaede ikke at kvæle Feststemningen. Endelig samledes man om Formiddagen d. 17. under Linden til Afskedstaler, og under Sangen »Længe var Nordens« drog Gæster og Værter i Forening op til Universitetet, hvorfra Afgangsprozessionen fandt Sted. Naturligvis var man enige om, at »Sammenkomsten maa i det Hele siges at være vellykket«. ¹⁶²

Ved Siden af den skandinaviske Bevægelse gjorde dog ogsaa den nationale sig gældende i Begyndelsen af Tredserne. Da man i 1861 ventede den Krig, som kom tre Aar senere, besluttede en Generalforsamling, at Overskuddet fra Julegildet skulde bruges til Dampkanonbaade, saa at man kunde indsende 100 Rdlr. To Aar efter eksisterede der en »Forening til Anskaffelse af danske Bøger for Slesvigere«, d. v. s. til Folkeskolerne i de blandede Distrikter; en Forening, der i Begyndelsen af 1864 omdannedes til en Firskillings-subskription til de indkaldte Soldaters Familier, ligesom man havde haft den i 1848. Resultatet blev noget bedre end den Gang, nemlig 177 Rdlr. 4 Mrk., men da man i Septbr. 1864 indstillede Subskriptionen, besluttede man at anvende denne Sum »i et til Foreningens oprindelige Formaal paa det nærmeste svarende  jemed«, dunkle Ord, som i hvert Fald viser, at det ikke længer var Meningen at sende Pengene til Soldaterne. At Julekomedien i Januar 1863 myldrede med muntre Hentydninger til det helstatlige Mellemværende, behøver næppe

at nævnes*. I 1863 interesserede man sig forøvrigt ogsaa for det polske Oprør; man deltog ikke blot i den af »Fædrelandet« begyndte Indsamling, men opfordrede ogsaa Studenterforeningen til at indbyde til et almindeligt Studentermøde, der kunde vedtage en Resolution(!).¹⁶³

Saa blev det da endelig til Alvor, da Kongen døde, hvad der for Resten meget passende medførte, at man ingen Julefest holdt i Slutningen af 1863. Krigen stundede til. Allerede i Decbr., da adskillige Alumner var dragne til Armeen, og andre havde meldt sig som Læger eller som Reserveofficersaspiranter, tog Gram de fornødne Forholdsregler for at sikre deres Stilling som Kommunitets- og Regensalumner. I Henhold til Ministeriets tidligere Resolution af 8. Decbr. 1849, hvorefter disse skulde fratræde deres Stipendier ved den først paafølgende Vakance, mod at være fortrinsberettigede til senere Fornyelse efter Krigens Ophør, opnaaede han en lignende Bestemmelse d. 22. Marts 1864 for det allerede paabegyndte Felttog. Dog tilføjedes efter hans Forslag, at Stipendierne for de Reserveofficerer, Læger og Intendanten, der fik tilstrækkelig Løn ved Hæren, straks skulde oplægges til senere Udbetaling, naar de vendte tilbagetil Universitetet.

Men venter man en lignende Offervillighed fra Studenterne i Krigen 1864, som havde fundet Sted 1848, bliver man skuffet. Kun 7 Alumner deltog i Felttoget, og kun om ganske enkelte af disse (f. Eks. Polyteknikeren P. Brandt) drejede det sig om Frivillighed. Hvad mere er: Gennemgaar man Regensens Arkiver for 1864, søger man forgæves efter andre Vidnesbyrd om Deltagelse end den nævnte Firskillingssubskription. Under Londonkonferencen vedtog man tværtimod at holde den sædvanlige Skovtur, oven i Købet til en Pris af 13 Mark pro persona, og efter den dyre Fred i Wien fejrede man som normalt Julegilde, blot med den Forandring, at Komedien synes at være sløjft. Thi man kan dog ikke vel regne det som Forstaaelse af Tidens Alvor, at man i Oktober valgte en Komité paa tre Medlemmer, der skulde opbevare de tre skandinaviske Flag og hos Gram søge at opnaa Bestemmelsesret over, naar de skulde hejses.¹⁶⁴

Naar Talen er om Fireogtreds, har Regensen ingen stolte Minder at se tilbage paa, og den bedste Undskyldning, som kan gives, er, at meget videre Kredse end Regensianerne frembyder det samme utiltalende Billede. I barnlig Overfladiskhed forstod man ikke, at der var trukket en dyb Fure paatværs gennem vor Historie, og at Hverdagens graa Alvor var begyndt. Der gik endnu en halv Snes Aar hen, før dette stod klart for alle Folk.

* Om den Fægteklub (»Huggeselskabet«), som samme Aar stiftedes, skyldtes patriotiske Grunde, er derimod ikke klart.

TRETTENDE KAPITEL

DET FØRSTE REGENSIELLE SELVSTYRE

HØRRING hed en Mand, — saaledes begynder det regensielle Selvstyres Saga. Han studerede Jura og boede paa 3. Gang, og allerede den Maade, hvorpaa han og hans Kontubernal havde indrettet sig, gav dem en Særstilling i Regensianernes Øjne. »Deres Lejlighed var noget enestaaende; tænk, de havde Gardiner! og det klædte den store Hjørnestue godt, især da den øvrige Udstyring svarede dertil. Det lignede formelig en hyggelig Dagligstue i en gammel Præstegaard, vel ordnet og passet.«

Det passede godt til Beboerne, thi Hørring var et Ordensmenneske. Dernæst et Arbejdsmand, flittig og samvittighedsfuld. Endvidere et udmærket Hoved, og hvad et saadant ikke behøver at være, samtidig en Idealist. Men, tilknapet som Hørring var, bar han ikke sit Hjerte paa en Præsenterbakke, og hans samtidige mere anede end vidste, at der var en religiøs Baggrund for hans Syn paa Verden og hans Omgivelser. En Personlighed som han maatte vække Tillid. Det gjaldt sikkert allerede i hans Studentertid om ham, hvad der blev skrevet om Eks-Ministeren ved hans Død, at han var »en sjælden nobel Personlighed af en ridderlig og fin Tænkemaade, og han havde en særlig Evne til at vinde dem, med hvem han kom i nærmere Berøring«. ¹⁶⁵

Aldrig er nogen Regensianer bleven taget i den Grad i Brug som Dirigent ved Generalforsamlinger og Medlem af Komiteer som Hørring. Han debuterede som Medlem af Bestyrelsen for »Selskabet til Understøttelse for Karle og Gangkoner paa Regensen«, en Forening, der gjorde meget godt ved humant at bevilge Pensioner til afgaaede Tjenestefolk. I et Nu fik man Øjet op for, at hans klare Tanke og faste Haand var uundværlige, naar noget skulde stilles paa Benene, som skulde samle alle. ¹⁶⁶

Sit Ridderslag vandt han ved Slesvigernes Besøg i 1865, da det lykkedes ham ved Koldblodighed og Ro at kvæle den opstaaede

Dissonans i Fødslen. De tre varmhjertede Patrioter Vald. Petersen (senere Skoleinspektør), Th. Petersen (senere Provst i Hammer og Tybjerg Herreder) og H. C. Hjort havde indbudt til en Generalforsamling med den Motivering: »Kjærere Gjæster vil Regensen vel neppe nogensinde faae Lejlighed til at modtage; lader os derfor forene alle vore Kræfter for at gjøre Modtagelsen saa god som mulig,

Fig. 45. H. Hørring.

— foreløbig, lader os møde fuldtallige paa Generalforsamlingen«. Resultatet blev, at en Komité af de to førstnævnte Herrer samt Hørring, Trautner (senere Stiftsfysikus paa Fyn) og Th. Flach († 1866) skulde ansøge Stipendiebestyrelsen om at maatte huse nogle (der var jo ialt 2000) Slesvigere og om et Tilskud af Kommunitetets Kasse. Alumnernes eget Bidrag var sat til 3 Rdlr. pr. Deltager.

Men efter Generalforsamlingen tog den senere saa berømte Hørup fat paa at kuldaste Beslutningen; skønt han den Gang nærede nærmest konservative Anskuelser, led han ingensinde af sønderjydske Sympatier, og med Bistand af Islænderne lykkedes det ham at samle

30 Underskrifter paa en Protest mod det høje personlige Bidrag. Man vilde indskrænke sig til en almindelig Indbydelse til Slesvigerne om at tage Regensen i Øjesyn og byde dem velkommen ved et Glas. Gram kaldte da Ordførerne for de to modstaaende Grupper op til sig og søgte at mægle imellem dem. Dette lykkedes. Snildt vandt han endog Hørup for Indkvarteringen ved, mens han selv laa paa Landet, at gøre denne til Vært for de to Sønderjyder, som husedes i Provsteboligen. Hvad Oppositionen opnaaede, var kun en Nedsættelse fra 3 Rdlr. til 2 Rdlr. 3 Mrk., men paa en ny Generalforsamling fik Hørring til Gengæld fastslaaet, at 1) »Det er Regentsens inderligste Ønske at bidrage til Slesvigernes Modtagelse af al vor Evne og bedste Villie, netop fordi de ere Slesvigere«; og 2) »Slesvigerne modtages som liggende Gjæster«. D. 2.—4. Septbr. var da 20 sønderjydske Bønder Regensens Gæster, og skønt det af

politiske Grunde ikke viste sig muligt at faa Tilskud fra Kommunitet, klarede Komiteen sig dog saa godt paa de almindelige Bidrag, at der var et betydeligt Overskud i Kassen efter Slaget. Og dog var Besøget forløbet smukt, og Trakteringen havde været rundhaandet. Takkeskrivelser fra Gæsterne vidnede om deres ubetingede Tilfredshed.¹⁶⁷

Hovedæren for Resultatet tilfaldt Hørring. Hans mønsterværdige Organisation var det, som havde gjort Sejren mulig. Nogle af de sparede Penge anvendtes tildels til at anskaffe en Protokol, der døbttes »Regensens Kirkebog« og bestemtes til at indeholde Beretninger om »saadanne Anliggender, som angaa hele Regensen«, dels til en »Arkivkasse«, der skulde indeholde de Brevskaber, der tilhørte Regensianerne som Korporationer. Generalforsamlingen besluttede dernæst Oprettelsen af en Embedspost, der skulde være livsvarig. Indehaveren, der kaldtes »Klokker«, skulde opbevarer Nøglen til Arkivkassen og føre Protokollen*. Til Trods for den forskellige Titel ser man let, at det drejede sig om den nuværende Arkivarstilling. Til Stillingen valgtes naturligvis Hørring.¹⁶⁸

Klokkerstillingen er altsaa oprettet til noget andet, end hvad den senere er blevet til. Indehaveren var ikke Regensianernes Ordfører, men Bevareren af deres Traditioner. Ogsaa dette havde dog sin Betydning. Lægger man til, at Kirkesalen samtidig aabnedes for et frit Samliv mellem Alumnerne, og at der ved Siden af det gamle Karleinspektorat og Vækkerforeningen i disse Aar opdukkede en Række nye Organisationer som Understøttelsesselskabet, Flagkomiteen, Fægteklubben og (i 1867) Langboldklubben, viser alt til sammen taget et ret frodigt Liv. Slutningen af Tredserne danner i Virkeligheden Begyndelsen til, hvad der nu betegnes som »det indre Selvstyre«.

Alt dette gik mærkværdig glat, og de Muligheder for Sammenstød, som forelaa, jevnede Gram fredsommeligt af Vejen. Det var navnlig ved Flagningen, Regensianernes Sympatier kom for en Dag, ofte med Fare for, at udenforstaaende stærkere Magter skulde fristes til at gribe ind. Regensianerne følte sig paa dette Punkt ganske uafhængige, og da en Generalforsamling i Oktbr. 1865 havde vedtaget, »at det paahviler Flagkomiteen at bekjendtgjøre ved Opslag, saavidt muligt 3 eller 4 Dage forinden, naar Flagningen skal finde Sted, samt med hvilke Flag«, indskærpede Provsten ganske vist, at hans

* Navnene »Kirkebog« og »Klokker« skyldtes naturligvis, at Regensens Fællesliv nu foregik i »Kirkesalen«.

Tilladelse krævedes til Flagning, men han saa gennem Fingre med den illoyale Holdning over for det nye Kongehus, man lagde for Dagen ved det følgende Aar at undlade at flage paa Kong Christians Fødselsdag, men derimod at gøre det paa Grundlovsdagen, oven i Købet »skandinavisk«. Var det hans nationalliberale Hjerte, som talte, naar han forholdt sig passiv herover for, eller var hans Holdning dikteret af Klogskabshensyn? Vist er det, at i 1867 vedtog man at flage paa Kongens Fødselsdag, formodentlig et af de mange Vidnesbyrd om, at Uviljen mod det nye Dynasti var ved at fordampe. I de følgende Aar beholdt Regensianerne deres Magt over Flagningen og viste deres gamle Sympatier, t. Eks. ved Orla Lehmanns Begravelse i Septbr. 1870. Fire Maaneder senere d. 28. Jan. 1871 noterer Gram i sin Dagbog om Julefesten: »Stemningen noget trykket paa Grund af Efterretningen om Paris's Kapitulation«. Det nye Flag, som man anskaffede omtrent samtidig, bekostedes da ogsaa af Regensianerne selv, ikke af Kommunitetsbestyrelsen.¹⁶⁹

Hørring beholdt sin Indflydelse, saa længe han laa paa Regensen; han var efter sin Afgang som Klokker ikke blot Karleinspektør, men indehavde næsten alle de Tillidsposter, som iøvrigt fandtes. At ogsaa Provsten nærrede Tillid til ham, viser sig af, at gerne tog han ham med paa Raad ved disciplinære Spørgsmaal. Saaledes havde i December 1867 en Regensianer løjet over for Gram, som imidlertid snart kom til Bunds i Sagen. »Jeg havde navnlig konfereret med Hørring om denne Regentsens Ære vedrørende Sag.« Den »alvorlige Revselse« — formodentlig dog en aandelig, — som Delinkventen modtog, fandt da ogsaa Sted i Hørrings Nærværelse.¹⁷⁰

Ved Hørrings Side stod den muntre »Domprovst« Vald. Petersen »hvis brede Væsen og rungende Latter kunde fylde hele Regensgaarden«. Hans Gemytlighed supplerede ypperligt paa Generalforsamlingerne Hørrings tilknyttede Korrekthed, og han blev Indehaver af et lignende Antal Embeder, især dog af den Slags, som havde med Festlighederne at gøre. Til ham er det, Historien om Egernet er knyttet. Under en Spadseretur i Frederiksberg Have havde Petersen fanget et tamt amerikansk Egern, og af Provsten fik han Lov til at anbringe Buret i Linden, hvor Dyret hurtigt erhvervede sig en betydelig Popularitet. Men desværre meldte snart Ejeren af Zoologisk Have, Dr. Kjærbølling, sig og erklærede, at det var undsluppet herfra. Forgæves. Skønt han truede med at skaffe sig det udleveret ad Rettens Vej, naede han intet. Valdemar Petersen argumenterede fra juridiske og moralske Synspunkter mod

Udleveringen og kom til det Resultat, at Kjærbølling ingen Ret havde til Egernet, naar det, efter at være sluppet fri, blev indfanget af en anden. Højst kunde Forstvæsenet anklage den nye Ejer for ulovlig Jagt, men da det drejede sig om et Egern, var dette næppe at vente. Resultatet var da ogsaa, at Dyret forblev, hvor det var havnet, og efterhaanden blev det saa tamt, at der intet Bur behøvedes, men at det frit løb op og ned ad Benene paa Regensianerne for at faa Nødder. Derimod mislykkede desværre det Forsøg, man gjorde, paa gennem Parring at skabe et regensielt Egerndynasti, thi skønt man havde valgt selve Majestæternes Sølvbryllup til Dyrets Bryllupsdag, viste det sig som en forbenet Pebersvend. Og en skønne Dag var det forsvundet.¹⁷¹

Omkring Hørring og Petersen samlede sig en Vennekare, der kaldtes »Lyrikerne«, og Mænd som Jerndorff, Carl Bahnson (senere Præst) og Ernst v. d. Recke fortjente fuldtud dette Navn. De digtede og sang Regensianerne sammen, naar der var Kurrer paa Traaden mellem dem. Andre af Kredsen, som K. Møller (Filosof), V. F. Asmussen og Ludv. Arntzen (begge senere Højesteretssagførere), Gertz (Professor), Kr. Kålund (Bibliotekar), Hilmar Stephensen (Departementchef) og Galschiøt (Redaktør) var mere Prosaens Mænd og udmærkede sig paa de talrige Generalforsamlinger. De tog Hørrings Arbejde for et Selvstyre op, da han forlod Regensen 1868, og udbyggede det videre. I Oktober samme Aar, da Hørrings Efterfølger Skuli Nordahl gik af som Klokker, stillede de Forslag om at sammensmelte Posterne som Klokker, Karleinspektører og Medlemmer af Flagkomiteen, saaledes at disse Forretninger skulde bestrides af et Udvalg, »der da tillige kan repræsentere Regensianerne og optræde paa disses Vegne, om fornødent gjøres«. Sigtes der ikke hermed først og fremmest til det forestaaende 300 Aars Jubilæum for Kommunitetet? Resultatet blev i hvert Fald, at Generalforsamlingen d. 6. Oktbr. vedtog, at »Regentsens indre Anliggender« for Fremtiden skulde bestyres af et hvert Halvaar tiltrædende Udvalg paa 5 Medlemmer; som selv valgte sin Formand og fordelte Forretningerne mellem sig. I § 2 hed det:

»Udvalget repræsenterer Regentsianerne udadtil og optræder paa deres Vegne, naar fornødent gjøres.«

Endnu videre gik § 5, der ligefrem lød paa, at

»Udvalget paaseer, at Gangkoner, Portner og Nattevagter opfylde deres Pligter. Hvis det i saa Henseende finder Noget at anke over, forebringer det paa Regentsianernes Vegne sin Klage til Provsten.«

Dette Punkt fik da heller ikke Lov til at passere. Gram forlangte Udtalelsen omredigeret, da han naturligvis ikke kunde gaa med til at stille Kommunitetets Tjenestemænd under Alumnernes Opsigt. Villigt bøjede disse sig og omredigerede paa en ny Generalforsamling Paragraf 5 til:

»Dersom det skulde formenes, at Portneren, Gangkoner eller Nattevagten have gjort sig skyldige i Forsømmelse af deres Pligter mod Alumnerne, forebringer Udvalget paa Alumnernes Vegne Klage for Provsten.«

Den 12. Oktober 1868 valgtes saa det første Udvalg, der senere fordelte Embedspladserne saaledes imellem sig, at Kr. Møller blev Formand og Karleinspektør, Fr. Grünfeld (senere Overlæge) Karleinspektør, Galschiøt Klokker, Hilmar Stephensen Flagmand og Sekretær, hvorhos Kålund overtog »Varetagelsen af de i § 5 omhandlede Anliggender«. Som man ser, var Klokkeren ikke Formand, og han blev det sjældent, saa længe det staaende Udvalg bestod.¹⁷²

»§ 5« var i de Aar et populært Ord, og Indehaveren af Pladsen paa Regensen sørgede for straks at lade høre fra sig. Et Par Dage efter Valget fik han Provsten til at indrette en Skuffe i Portnerens forreste Værelse, hvori Pakker, Bøger og lignende Sager til Alumnerne kunde nedlægges. Regenskarlen skulde to Gange daglig ombære Pakkerne paa Værelserne, men Breve og Telegrammer skulde han straks bringe ud. Fjorten Dage senere paalagde Gram »efter Alumnernes Ønske« Portnerkonen at holde sine Børn fra Alumnernes Værelser og forbød hende at laane Værelsernes Nøgler ud til fremmede eller foregivne bekendte. Jo, vist saa man Frugter af den nye Institution. Og da Provsten senere i Anledning af Klagerne over Griseri paa »Trekroner« erklærede sig for renonce og anbefalede Alumnerne selv at forfølge Sagen, viste dette jo netop, hvor vigtigt det var, at man havde faaet det nye Udvalg til at holde Justits. Selv om det ikke fik gennemført sit drastiske Forslag, at offentliggøre Navnene paa Forbryderne, opnaaede det i hvert Fald, at der skabtes en Opinion for, at der burde være pænt paa et Sted, der i den Grad var til almen Nytte.¹⁷³

Der er i det hele i denne Tid en Reformlyst og Initiativrigdom paa Regensen, som viser, at man i det nye Udvalg havde faaet et længe savnet Talerør. I Febr. 1869 kom Møller op til Provsten og forebragte et Ønske »fra flere Alumner« om at maatte faa et Styrtebadsapparat indrettet i det lille Rum til venstre i Store Kirkegang. Gram fandt Pladsen uheldig, men lovede at tage Sagen under nær-

mere Overvejelse. Og han holdt Ord. Nogle Maaneder efter, da ogsaa Regenslægen, Prof. Warneke, havde været i Lag med ham om Sagen, gjorde han Indstilling derom til Stipendiebestyrelsen. Han henviste til, at Regensianernes stillesiddende Liv i de smaa og lave Rum medførte, at de ofte led af Nervøsitet, og at kolde Bade med Doucher utvivlsomt var det virksomste Middel herimod. Men efter en Undersøgelse sammen med Bygningsinspektøren, Etatsraad Hansen, var han kommen til det Resultat, at der ikke fandtes noget Rum, som kunde indrettes til Badeværelse. »Derimod kan der mellem den isoleret liggende lille Bygning, hvori Regentskarlene have deres Værelse, og den særlig indhegnede Deel af Gaardsrummet, hvori Vandopstanderne findes, uden meget stor Bekostning opføres et lille Værelse, 3 Alen bredt og 4 Alen dybt, hvori der kan anbringes en Ovn og en Styrtebadsindretning«. Brændsel vilde man kunde faa af det til Læsesalen bevilgede. Hele Bekostningen, baade til Indretningen af kolde og varme Bade, vilde kun blive 360 Rdlr. Ministeriet gik da ogsaa villig med til at foreslaa Beløbet, som optoges paa Finansloven for 1870—71.¹⁷⁴

Af Udvalgets øvrige store og gode Gerninger skal nævnes, at man begyndte paa at skabe en Fotografisamling, ikke blot af de nulevende, men ogsaa af de »afdøde«, og at man opnaaede Tilladelse hos Gram til, at den yderste af Læseindretningens Stuer for Fremtiden blev opvarmet hele Dagen. Den kunde saa bruges udelukkende som Læsestue, medens det inderste Værelse tillige var Konversationsstue. Kun de Timer, da Musik var tilladt, eller Sangforeningen holdt sine Møder, var undtagne fra Bevillingen.¹⁷⁵

Det var ikke saa smaa Resultater, som det staaende Udvalg kunde pege paa efter et Aars Virksomhed. Men Hovedslaget var dog det, som man fra første Færd havde sigtet mod, Kommunitetets 300 Aars Jubilæum.

I Spidsen for Udvalget var i Foraaret 1869 M. Galschiøt traadt, som hermed forenede Stillingen som Klokker. Da man ved Sondering hos Provsten havde forvisset sig om, at Stipendiebestyrelsen ikke selv agtede at fejre Jubilæet, forespurgte man, om der »vilde være noget til Hinder for, at Kommunitetsalunnerne selv foranstaltede en Fest, som man da, om end i Tarvelighed vilde søge at give et mere høitideligt Præg og et noget større Anlæg end de sædvanlige aarlige Mindefester, deels ved at faa Regensgaarden smykket, deels ved at give ældre Alumner Adgang til at deeltage i Festen«. Gram støttede af al Magt den Tanke, at »den rige Stiftelse« skulde hjælpe

med et Bidrag, og det lykkedes ham at opnaa 200 Rdlr. Da Kommunitetet var traadt i Kraft d. 1. Maj, skønt Fundatsen først blev underskrevet d. 25. Juli, foreslog han endvidere, at Festen skulde afholdes den førstnævnte Dato. Ellers vilde jo nemlig Højtiden komme til at falde midt i Sommerferien. Med Glæde sluttede Studenterne Generalforsamling sig til den Tanke, at de selv skulde tage

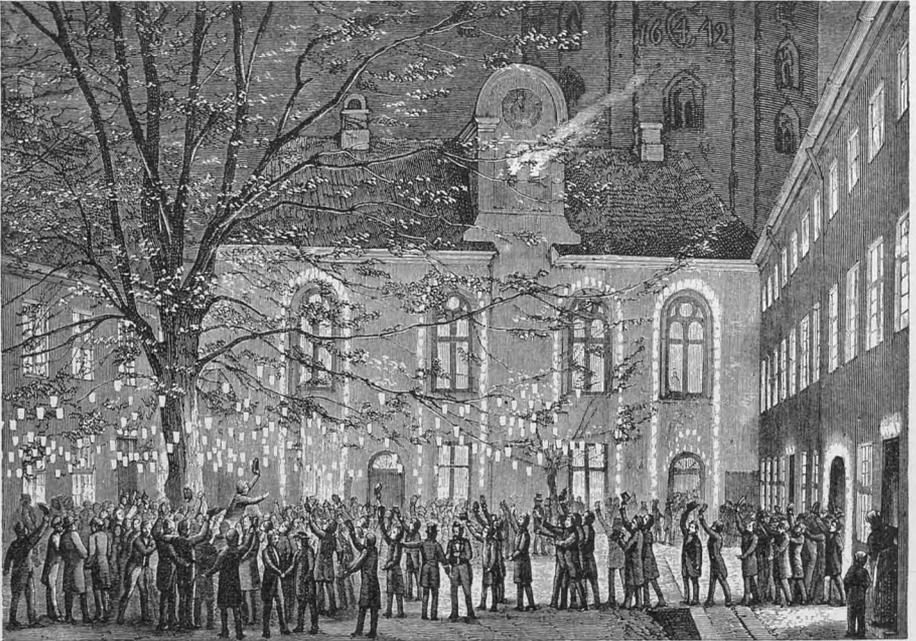

Fig. 46. Regensgaarden ved Jubilæet 1869.

Initiativet, og vedtog at supplere Udvalget med indtil fem andre Regensianere. Resultatet blev, at Komiteen kom til at bestaa af Udvalget, nemlig M. Galschiøt, Stephensen, Bahnson, Grünfeld og Kålund i Forbindelse med Chr. Sørensen og Ferd. Reisz. De maa sikkert betegnes som Regensens bedste Mænd.

»Jubelfesten« blev ikke blot en stor Oplevelse for de tilstedeværende (»særdeles vellykket« kalder Gram den); den blev i Studenterverdenen Afslutningen paa en Periode. For sidste Gang samledes man i Endrægtighed om de gamle Førere, endnu en Gang lød Signalerne fra Trediverne og Fyrreerne, endnu en Gang gled det dybe, fem Aar gamle Indtryk i Baggrunden. Kun to Vintre til, og den nye Tid brød frem. Men det var der ingen, der vidste.

Festen begyndte uden for Gaarden med en Middag hos Vincent. Koryfæerne kastede Glans over Mødet: Clausen, Monrad, Ploug. Festtalen holdtes, ejendommeligt nok, af Provsten, efter at Klokkeren havde budt Velkommen og udbragt Kongens Skaal, og en Række Komitémedlemmer debuterede derpaa som Talere over de obligate Emner. Men Kantaten var af Ploug, og den var smuk.

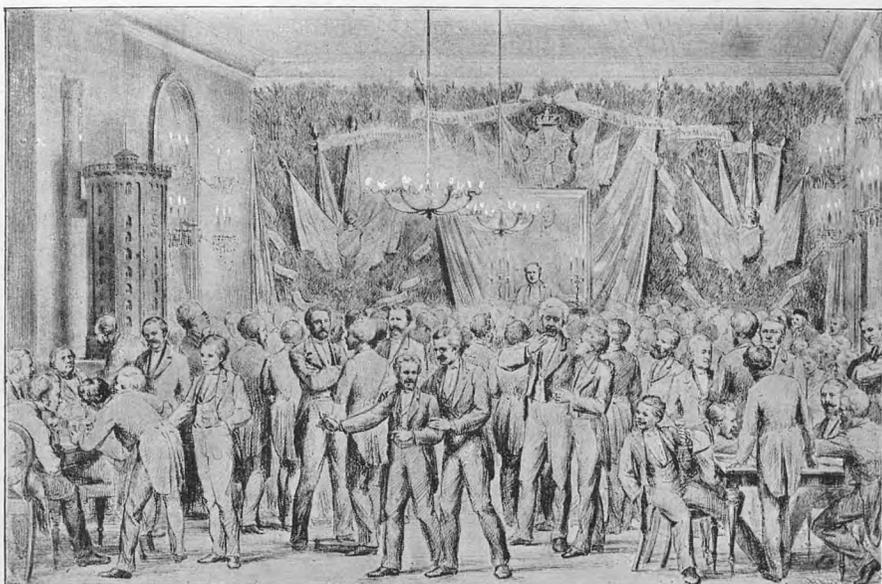

Fig. 47. Kirkesalen ved Jubilæet 1869.
(I Midten ses Helms, bag ved ham Ploug paa Talerstolen).

Med Ærefrygt lyttede man til H. N. Clausens Ord. Og særligt Indtryk gjorde Monrad. Ikke just, at der herskede Enighed om Indtrykkets Art. De unge følte sig snarest »begeistret og henrevet« (Galschiøt), mens de ældre nok fandt hans Tale »yderst genial«, men tillige »noget urolig og synderrevet« (Gram). Skade, at den ikke er bevaret, saa at vi selv kunde dømme. Den ny-zeelandske Nybygger var kort i Forvejen vendt tilbage til Danmark, og inden Aarets Udgang holdt han paa Universitetet de mærkelige Forelæsninger, »Politiske Drømmerier«, hvori han gav Udtryk for sin dybe Fortvivlelse over Landets Stilling. Har beslægtede Strenge klinget i hans Tale denne Aften i Maj, har den i hvert Fald den Fortjeneste, ene af alle at knytte Traaden mellem Fortid og Fremtid.

Saa lød Signalet: »Til Regensen!« og uden Forskel paa Alder eller Kaar drog man i Skarer gennem Gaderne. »Porten sloges op, og alle blev stærkt grebne af det overvældende Lys, fra alle Vinduer og Træernes Kroner, fra de høje glimrende Buer, der omfattede Vinduerne paa Kirkebygningen, og Hurraraabene bølgede op mellem Træernes Grene. Alle istemte:

Saa reiste sig den gamle Gaard,
som gav os Ly i Ungdomstiden« . . .

Efter et Kvarters Forløb blev Soldet sat med det kendte Signal:

Fig. 48. Studenter ved Kommunitetsbordet 1569.
(Karton ved Jubilæet.)

»Ge—ne—ral—for—sam—ling!« og man samlede paa Læsesalen. »Hoveddecorationen i Baggrunden med FrederikII's Vaabenskjold, Christian IV's Billede og de slyngede Baand, der bare Navne paa de af Danmarks Stormænd, som Communitetet havde hjulpet fremad, og Regensen været Hjem for [lige fra Kingo, Brorson og Storm til Madvig, Steenstrup og Monrad]; paa den mod-

satte Væg to store Kulcartoner [af Aug. Jerndorff], af hvilke den ene forestillede en Scene ved Communitetsbordet 1569 . . . , den anden en Scene fra et Regenssold 1869, hvor en begejstret Yngling udbringer en Skaal, vistnok for Kvinden; — her, Rundetaarn, Regensens urokkelige Stalbroder, der som ganske speciel Æresgjæst var indbudt en miniature til denne Deel af Festen — hist, Marmormedaillon af Regensprovst Hviid, Lindens Fader, omslynget af halvt udsprungne Lindingene«. Ogsaa her vekslede Sange og Taler af Ploug, C. F. Reinhardt, Vallø og Helms, og hvis man tør tro Referenten, var der i dem Aandrigthed og Vid, blandet med en Alvor og en Bevægelse, der borgede for, at de ikke skulde glemmes hurtigt. Man samlede i Grupper ved

Smaaaborde, hvor der stod Puncheboller; man fortalte ustanselig Historier, opriskede gamle Broderskaber og hilste paa hinanden med Glasset. »Munterheden steg og steg, bragtes endnu engang over til taus Alvor, da Ploug talte varmt og gribende for Slesvig og Slesvigerne, bruste saa atter frem og brød endelig over i et skummende Hurra under den af alle Studenter saa kjendte Slutningssang:

Saa, nu er denne Aften gaa't
med Alvorsord og Gammenslag...

Hvorpaa Samværet efter gammel Sæd fortsattes paa Værelserne med Kaffe og Tobak.¹⁷⁶

Kommunitetsfesten var en Sejr for Regensen og derved for Udvalget. Følgen var da ogsaa, at Galschiøt genvalgtes som Klokker om Efteraaret. Endnu en Stund blussede Energién vældigt hos Udvalget. I Febr. 1870 overtog det saaledes de Forretninger, som hidtil var udførte af Foreningen for Karles og Gangkoners Understøttelse, og Provsten overdrog det For-

Fig. 49. Regenssold 1869.
(Karton ved Jubilæet.)

delingen af Disputatser paa Regensen, dog efter bestemte Regler. Paa samme Tid sørgedes der for, at de aarlige Festligheder vederfaredes Retfærdighed, og Rækken heraf var allerede ikke ringe: Fastelavnsmandag, Lindens Fødselsdag, Skovturen (d. v. s. Stiftelsesfesten, som fra 1850erne holdtes i Juni), Ruscildet og Julegildet. Men intet i Verden er varigt, og Popularitet mindst. I Marts havde en lang Række af »Lyrikere«, som Jerndorff, Bahnsen, Stephensen, Grünfeld og Kålund, taget Afsked med Kollegiet ved en stilfuld klassisk Fest, Partiet var svækket og i Begyndelsen af Oktbr., da imens Vald. Gredsted (senere Hospitalsdirektør) var bleven Klokker, løb Oppositionen Storm imod det. 33 Alumner

begærede ekstraordinær Generalforsamling for at faa undersøgt, om det sidste Valg af Medlemmer til Udvalget fyldestgjorde Majoritetens Ønske. Den dunkle Mening af disse Ord blev klar, da Dagsordenen som Punkt 2 indeholdt »Eventuelt Valg af et nyt Udvalg«. Gram, hvis Hjerte sikkert var hos Udvalget, nægtede nu at paa- tegne dette sidste Opslag, fordi det ikke var overbragt ham af det lovlige Mellemlid mellem Regensianerne og Provsten, og fordi det var »logisk uforeneligt med Hovedopslagens Forhandlingssjæstand«. Resultatet blev, at man bad Gram om at mægle mellem de stridende Parter. Det lykkedes ham at faa den uheldige Generalforsamling afløst, men Gredsted maatte fratræde som Klokker, fordi han i Kirkebogen havde kommet med en krænkende Bemærkning om en udflyttet Alumne. Hans Afløser blev den senere Overlærer i Aalborg L. Fabritius. Men i Udvalget lykkedes det ikke herved at skabe nyt Blod, og ved de ny Valg i Marts 1871 (som foretoges efter Forholdstalsvalgmaaden med en fastsat mindste Kvotient af 10), blev ikke den nyvalgte Klokker N. F. Petersen (senere Præst i Ondløse), men derimod Karleinspektøren Formand. Saa døde Gram, og Institutionen sygnede mere og mere hen. Endelig havde den den Tort, at d. 16. Septbr. 1872, fem Dage efter, at man havde valgt et nyt Udvalg, vedtog en Generalforsamling, at hele Udvalgsinstitutionen skulde ophæves, og »et nyt Reglement for Forretningernes Fordeling til Functionærerne udarbejdes«. Hermed var for alle Tider Tanken om »et samlet Ministerium« skrinlagt, kun Klokkeratet og Karleinspektoratet overlevede Syndfloden, men de øvrige Stillinger forsvandt for i Tidens Løb at efterfølges af de nu bestaaende »Embedsstillinger«.¹⁷⁷

Det skal have været Frygten for, at Udvalget skulde ville »spille Seniorat«, som havde fældet det. Man ønskede ikke at faa Regenslivet indpresset i Studenterforeningsformer. Men Grunden var vel ogsaa den, som saa ofte i Regensens Historie, at bestemte Aargange havde rummet en særlig høj Procent af fremragende unge Mænd, og at naar de atter gik ud fra Regensen, manglede den fornødne Reserve. Gram havde personlig støttet Udvalget i højeste Grad og endogsaa givet det Indflydelse paa ligefrem disciplinære Sager. I Sommeren 1869 havde saaledes en Alumne, hvis Rygte i Forvejen (i hvert Fald havde Nattevagten sin Mistanke til ham) ikke var det bedste, ved at bruge Magt over for Nattevagten om Natten skaffet en Officer med to Damer Adgang til Bygningen. Imidlertid holdt Udvalget straks, da Sagen blev bekendt, Møde med ca. 30 af de

ældste Regensianere, og man vedtog »saa godt som eenstemmigt« at anmode Gram om at anvende »saa mild en Straf som muligt over for paagældende«. Gram, der, som han selv siger, var klar over, at Alumnnens »pligtstridige Forhold, saavel efter dets Beskaffenhed, som af Hensyn til Regentsens Ære og Værdighed, burde drage de alvorligste Følger efter sig«, havde paa dette Tidspunkt allerede haft Synderen for sig og, da han viste sig angergiven, erklæret, at »det vel strængt taget var min Pligt at indberette hans Forseelse til Stipendiebestyrelsen, og at dette utvivlsomt vilde medføre, at han med Vanære blev berøvet Stipendierne«. Men dels af Hensyn til »de undskyldende Omstændigheder «ved hans Forseelse [hvilke? det var jo ikke første Gang], dels paa Grund af hans dybe Anger vilde Provsten dog gaa en mildere Vej. »Jeg troede nemlig under behørigt Hensyn paa den ene Side til, hvad jeg skyldte min Embeds- pligt og vor Stiftelses Ære, paa den anden Side til hans Velfærd, at kunne forsvare at give ham Consilium abeundi eller at raade ham at opgive Stipendierne, men jeg maatte da holde paa, at han strax flyttede bort fra Gaarden, for at det kunde staa klart, saavel for Regentsalunnerne, som de enkelte Udenforstaaende, der kom til Kundskab om det Passerede, at det var paa Grund af den begaaede Forseelse, at han maatte drage bort fra Regenten«. Alumnen bad naturligvis om at slippe for at flytte. Gram mente imidlertid ikke at kunne finde nogen lempeligere Udvej, »der lod sig forene med min Pligt og Stiftelsens og dens Beboeres Tarv«, men han lovede dog endnu en Gang at overveje Sagen og navnlig at konferere med Udvalget, »hvis Stemme og Ønske jeg i dette Anliggende maatte tillægge betydelig Vægt«.

Efter at man var naaet til dette Stadium, indtraf Udvalgets »saa godt som eenstemmige« Forbøn. Gram fældede herpaa en ny Dom i Sagen. Af Hensyn til denne Forbøn, til Regensianernes Kendskab til Forholdet og endelig til, at Alumnen »visselig alt har lidt en følelig Straf ved, hvad der er foregaaet i Anledning af samme«, erklærede han, at han havde bestemt sig til »for denne Gang at lade Naade gaae for Ret«. Kun forlangte han, at en Skrivelse, hvori han fremstillede Sagens Gang, skulde ligge til Eftersyn hos et af Udvalgets Medlemmer efter derom sket Bekendtgørelse paa Læsesalen. Desuden blev det »paa det Alvorligste« indskærpet Natte- vagten, — der jo fuldtud havde gjort sin Pligt i dette Tilfælde, — ikke uden Provstens særlige Tilladelse at give Uvedkommende Adgang til Regensen om Natten.

Det er Grams egen Fremstilling af Sagens Forløb, der er Hovedkilden til den ovenfor givne Fremstilling. Det kan straks bemærkes, at der ikke foreligger Spor til, at han underrettede Stipendiebestyrelsen om Sagen. Der tages heller ikke Hensyn til Nattevagtens Mistanke til Alumnen for hans tidligere Optræden, ej heller til den mod Nattevagten øvede Vold. Hvad Nattevagten for sin Del fik, var en Næse. Man ser ikke en Gang, om Udvalget, der forøvrigt ikke var enigt i Sagen, skulde have ønsket en saa lemfældig Afgørelse. Naar endelig en af Grams Efterfølgere i Biogr. Lexikon roser ham for hans »ualmindelige Greb paa at hjælpe dem (d. v. s. Regensianerne) paa ret Vej igjen, naar det i en eller anden Henseende var gaaet galt«, er der hertil at bemærke, at Sager af denne Art hverken før eller efter Grams Tid er bleven afgjorte paa tilsvarende Maade. Hvad der maaske kan kaste en Smule Lys over Afgørelsen er, at Synderen lige havde været oppe til Embedseksamen og alligevel skulde være flyttet ud et Par Maaneder senere. Men netop derfor vilde ogsaa en øjeblikkelig Udflytning i Stilhed kun have betydet et ringe materiel Tab. Man kan ikke lade være med at parallelisere dette Tilfælde med Grams otteaarige »Kamp« med den fordrukne Portner.¹⁷⁸

Det mærkeligste er, at Gram ved andre Lejligheder kunde være skarp nok. I April 1867 indstillede han saaledes til Stipendiebestyrelsen, at en Alumne skulde fjernes paa Grund af Dovenskab og Bortrejse uden Tilladelse. I September samme Aar gav han paa een Gang tre Alumner et Vink om at forsvinde, og det af lignende Grunde (Dovenskab og daarlig Opførsel). Som vi tidligere har set, giver Statistiken i denne Periode Udtryk for svigtende »Arbejdsmod« hos Regensianerne, saa Bortfjernelserne har sagtens været ærligt fortjente. Men sammenholdte med det foran nævnte Tilfælde synes de at tyde paa en noget uligevægtig Karakter, som til forskellige Tidspunkter bedømte analoge Tilfælde noget forskelligt. Gram var jo ogsaa hele Tiden en syg Mand. Undertiden synes han at have været overdrevent ængstelig. Hvorfor afslog han t. Eks. i Februar 1871 Ønsket om en lille Dans, naar han ellers var en tro Ven af Livsglæden? Vist er det, at Regensballer endnu i hans Tid vedblev at være Kontrebande, skønt man nok kunde se Damer paa Regensen ved Julegilderne og de Jerndorffske Koncerter. Den smukke Urtekræmmerdatter Alma Weiss fra Hjørnet af Købmagergade og St. Kannikestræde er saaledes det lyse Minde for de faa tilbageværende Regensianere, som har boet herinde i Tredserne.¹⁷⁹

Det stundede mod Enden for Gram, men han anede det ikke. Helt vemodigt er det at læse i hans Dagbog om hans Deltagelse for den 81aarige Fabricius, der var meget svag, navnlig efter at han i Efteraaret 1870 var bleven overkørt og havde faaet et Ribben knækket. »Den brave Olding overlever det neppe«. Men lur den gamle! Det blev den 55aarige Provst, som først maatte bort. Og det kom ret pludseligt. D. 25. Marts 1871 kunde han paa Grund af Sygdom ikke deltage i Stipendiebestyrelsens Møde, men endnu gennem April Maaned var han i Stand til at lede Regensens Administration. Saa stanser imidlertid hans Optegnelser i Dagbogen, og d. 3. Juni gik han bort.¹⁸⁰ Det var 42 Aar, siden en Regensprovst var død i Funktion.

Traditionen gaar ud paa, at Gram i sine sidste Aar ikke var saa populær som tidligere, og at hans Efterfølger derfor fik en lettere Stilling hos Alumnerne. Men det bør ikke glemmes, at der i Grams Tid var foregaaet en mægtig Forandring i Regensprovstens Forhold til Regensianerne, og det en Forandring til det bedre. Selv om det vilde være overdrevet at tale om en Trældoms Aand til Frygt før hans Tid, var det dog ikke noget tomt Ord, naar Gram af sine Alumner kaldtes »Fader«. En Mur var endeligt og afgørende brudt ned; et naturligt Forhold var skabt, som ikke siden er bleven forrykket. Da Regensen nogle Aar efter Grams Tid fik sin anden betydningsfulde Periode i d. 19. Aarhundrede, da man for Alvor levede med i Samtidens betydningsfulde aandelige Rørelser, var Æren herfor for en væsentlig Del den Mands, hvis Minde allerede var blegnet hos Beboerne.

FJORTENDE KAPITEL

HALVFJERSERNES OVERGANGSTID

DET gik med den aandelige Bevægelse, som begyndte herhjemme i 1871, som saa ofte i lignende Tilfælde, at det varede nogen Tid, før den ret sank til Bunds og paavirkede de brede Lag, i dette Tilfælde den akademiske Stands Rekruter. Det var egentlig først fra 1870ernes Slutning, da Georg Brandes efter den første Kamp var draget i frivillig Landflygtighed til Berlin, og da det politiske Røre — efter det første Provisorium 1877 — forbandt sig med det aandelige, at større akademiske Kredse blev grebne deraf. Halvfjerserne er en Overgangstid, som forbereder, hvad der skal slaa ud i lys Lue i Firserne.

Men selv om mange endnu i 1870erne lukkede Øjnene for det nye, som var paa Trapperne, kunde de ikke være blinde for den rivende materielle Udvikling, som foregik omkring dem. Voldene faldt. I Tiaaret 1870—80 steg København med 75000 Indbyggere, d. v. s. lige saa meget som i de foregaaende tredive Aar, siden 1840. Firsernes Vækst blev endda større og er først bleven overgaaet et godt Stykke inde i vort Aarhundrede. København blev i disse Aar en Arbejderby; en Storindustri skabtes, der forandrede Stadens hele Fysiognomi. Samfundsformerne omdannedes med rivende Hast, selv de mest konservative maatte mærke, hvorledes Tiden skred fremad. De mange Baand, som i den foregaaende Tid var ansete for selvfølgelige, maatte nu føles trykkende, og dette kunde falde saa meget uheldigere, som der endnu ikke havde fundet den aandelige Forfinelse Sted, der gjorde Baandene overflødige. Der er intet, der nu forbavser os saa meget, naar vi stirrer ned i Datidens vældige Røre, som at faa Øje paa, hvor raa og ukultiveret Tiden i mange Henseender endnu var.

For den akademiske Ungdom laa der et særligt Memento i en Lov, som udkom i 1875. Ved denne fik Kvinder Adgang til Universitetets Undervisning og Eksaminer, ene Examen theologicum undtaget.

Men vi maa holde os til vor Lilleverden, Regensen. Halvfjersernes første Halvdel er her Nellemanns Provstetid, saa følger i den næste Snes Aar Ussing.

Professor juris J. M. V. Nellemann, der i en Alder af 40 Aar blev Grams Efterfølger, var vel nok den betydeligste af det 19de Aarhundredes Regensprovster. Historien har endnu ikke fældet sin Dom over hans politiske Livsgerning som Justitsminister i Provisorieaarene. Af hans Modstandere er det blevet sagt, at han under en from og godmodig Mine skjulte en vis Kynisme og Menneskeforagt; omvendt har hans Venner ment, at han »paa en vis Maade havde bevaret sin Naivitet overfor Menneskene, til hvem han nærrede en i hans Stilling mærkværdig Tillid«. Slige Domme er ganske uforenelige. At Nellemann skulde have været naiv som Politiker, er en Udtalelse, som maa falde os noget for Brystet. Men den kom fra en tidligere Regensianer, og i det hele gør man vist klogt i at skelne mellem Nellemanns Optræden

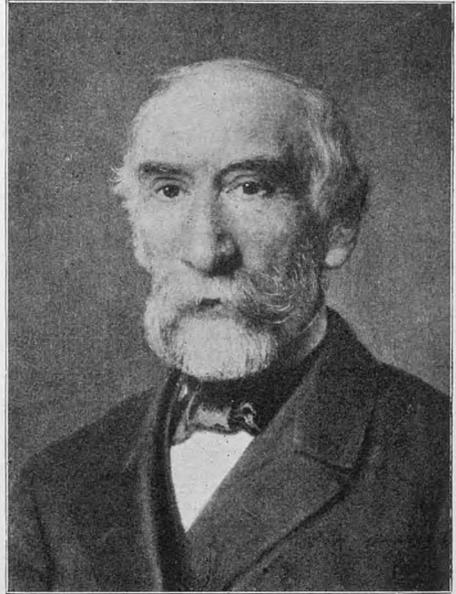

Fig. 50. J. M. V. Nellemann.

inden for og uden for Regensen. Nellemann var en Studiernes Mand, en fremragende Videnskabsmand med historisk Sans og derfor med ringe Interesse for doktrinære Synspunkter. Han havde en ualmindelig skarp Intelligens, og under hans rolige Ydre glødede en Begejstring for hans Ungdoms Ideal, den moderne offentlige Retspleje, som det dog aldrig lykkedes ham at gennemføre i Praksis. Han var en stille, beskeden og ordknap Mand, der ikke søgte Menneskers Selskab og helst opholdt sig i Studerekamret. »Der var noget ved ham, som om han var fostret i en Kælder,« siger Erik Henriksen mindre venligt. Men kom han ud heraf, var han mild, jevn af Væsen og hjælpsom, og han havde i Virkeligheden betydelige Evner til at omgaas Folk, ligesom han som Taler udmærkede sig ved Fynd og Klarhed. Disse Egenskaber viste han ogsaa over

for Regensianerne, og han fik derfor hurtigt en fast Position hos dem. Han styrede Regensen med fast Haand, men han blandede sig ikke i Enkeltheder, naar Alumnerne godt kunde klare sig selv.

Unægtelig bliver man noget forbavset, naar man ser, at han ved et Rusgilde fejredes i Verslinjer som:

Frihedens Fane folded han ud,

og at han herfor takkede med de Ord, at »han havde alle sine Dage hyldet Frihedens Fane og havde ogsaa særligt søgt at udfolde den her paa Regensen, og han maatte sige, at han havde aldrig haft Grund til at fortryde det.« Er dette da ikke de rene Fraser? Hvorledes skal man kunne forene dette med Billedet af § 25's Forsvarer, der ikke viser nogen særlig Sympati for Bonderigsdagsmændenes Frihedskamp? Var han ikke et Overklassemenneske, og hvorledes kunde han føle sig draget til Landets fattigste Studenter? Forklaringen ligger sikkert i, at Nellemann følte sig hævet over de sociale Skillelinjer, og at han kun besad een Aversion: »den fremragende Fagmands og Aandsarbejders aristokratiske Ringeagt for Dilettanteriet og Inkompetencen«. Det var dem, han mente at finde i Folketinget, men Regensianerne var hans unge Medarbejdere, de vordende Embedsmænd, Videnskabens Reserve. Til dem nærede han »den mærkværdige Tillid«, og han fik til Løn nogle faa lykkelige Aar herinde. Ved hans Afgang stod der følgende »Nekrolog« i »Kirkebogen«:

»Nellemann har vundet [Regensianernes] Sympathi og Kjærlighed i saa høi Grad som vel mulig, baade ved sin bramfri og humane Karakter, og ved sin hjælpsomme Bistand i mangfoldige Tilfælde. Som Bevis paa hans Elskværdighed kan maaske den eneste ubetydelige Mangel, der klæbede ved hans Styrelse af Regensen, tjene, og det er den ubegrændsede Frihed, han i alle Retninger tilstod, en Frihed, som Regensianerne vel i det Hele benyttede med Maadehold, men som dog til sine [Tider] blev en lille Smule misbrugt. Ligesom hans Minde som Regensprovst vil blive bevaret af alle Regensalumnerne fra hans Tid, saaledes bør og maa hans Exempel staa som et lysende Forbillede for alle fremtidige Regensprovster.«¹⁸¹

Ved Rusgildet i Oktbr. 1871 var Regensgaarden illumineret, dels i Anledning af den nye Provsts Indflytning, dels paa Grund af Fabricius' 40-Aars Jubilæum som Viceinspektør. Det var smukt paa denne Maade at forene Hensynet til den nye Tid med den gamle, og Nellemann selv viste venligt Oldingen alt Hensyn. Om hans personlige Følelser taler tillige hans Dom om de tre Sange ved Rusgildet: »Synes især godt om den til Fabricius.« Men paa nogen Støtte herfra

ved Administrationen af Regensen var naturligvis ikke at tænke. Om Fabricius' Affældighed vidner, at han i to Aar ikke aflagde Regnskab for Læseindretningen; da der i 1873 klagedes herover fra Stipendiebestyrelsen, blev det endda ikke til noget, skønt Nellesmann tilbød sin Assistance. Udlaansbiblioteket havde faktisk i længere Tid været lukket for Alumnerne. Alting var saaledes gaaet i Staa. Først efter Fabricius' Død lykkedes det Provsten at faa Rede i Regnskabet, da en gammel tro Karl viste Nellesmann, at de manglende Penge laa oven paa Skabet i Viceprovsteboligen. Her var der endda Penge tilovers til en større Samling Skønlitteratur, og Nellesmann lagde Valget heraf i Alumnernes egne Hænder, ligesom han i Fabricius' sidste Tid havde sat en Alumne i Spidsen for Læsestuen og en anden for Biblioteket.

Fabricius døde d. 13. Novbr. 1873 »af Alderdom«. Han var da over 84 Aar. Alumnerne bar hans Kiste til Frue Kirke, og hele Regensen fulgte ham tilfods herfra til Graven. Der var almindelig Vemod ved Gubbens Bortgang, og fra forskellige Sider kom forskellige Tanker op om, hvorledes hans Minde skulde bevares. Et Middel hertil var det Legat, som allerede paa hans sidste Fødselsdag var stiftet i hans Navn af Assurancemægler Hvidt; det var paa 2500 Rdlr., og Renterne skulde oppebæres af Regensalumner. Et andet Resultat var den Buste, som stadig staar paa Regensens Læsesal. Den er ganske vist kun af galvaniseret Zink, — der var ikke Raad til Marmor, — men Billedhugger Hoffmann har været heldig med den. Den afsløredes ved en Eftermiddagsfest i Oktbr. 1874 med Sang af Ernst v. d. Recke og Tale af Pastor C. Tolstrup, og en Slægtning af den afdøde gav senere et Aftensold baade for nuværende og forhenværende Regensianere¹⁸²

Fabricius' Efterfølger som Viceinspektør blev en Islænder, den arnamagnæanske Stipendiat, Ordbogsforfatteren Eiríkr Jónsson, som besejrede sine Konkurrenter A. C. Larsen, S. M. Gjellerup og M. Galschiöt. Med ham rykkede for første (og hidtil sidste) Gang en gift Viceprovst ind paa Regensen. Jónsson var personlig en skikkelig Mand, men besad ikke megen Autoritet. Hertil bidrog hans noget uheldige Ydre (han haltede og havde Klap for Øjet), men Hovedsagen var dog hans vel burschikose Væsen. Han holdt saaledes meget af at drikke Dus med Alumnerne og var virkelig ganske godt lidt af dem. Jónssons Hovedbetydning laa dog i hans Virksomhed over for hans egne Landsmænd, dem gjorde han meget for og holdt dem nok i nogen Grad fra Svir og Sværm. Paa en Tid, hvor Modsætningen mellem de danske og islandske Alumner snarest følte skarperne

end før, havde dette sin Værdi. Under Provstens Fraværelse fungerede han forøvrigt ganske godt i Embedet for denne. Men der var ikke Tale om, at han kunde komme til at betyde noget for Nellesmann eller Ussing, der svarede til, hvad Fabricius i sin Velmagt havde været for F. C. Petersen.¹⁸³

Nellesmann var ogsaa Mand for at kunne klare for sig alene. Med

Fig. 51. Eiríkr Jónsson.

fast Haand tog han Tøjlerne op straks fra Begyndelsen; den ene Alumne efter den anden, som overbevistes om ikke at have Ophold paa Gaarden, maatte rømme den; det forbødes Portneren at sælge Drikkevarer efter Kl. 11 Aften; over for en uregerlig Islænder, som trods Nattevagtens Protester, tog en Kammerat med ind om Natten, truedes med Politi. Da samme Islænder efter nogen Tid viste sig at leve saa svinsk, at ingen kunde være Kontubernal med ham, fik han Valget mellem frivillig Afgang og en Indberetning til Stipendiebestyrelsen. Med Hensyn til Islænderne i Almindelighed havde Nellesmann ogsaa sin

Opmærksomhed vaagen. Efter nogle Aars Virksomhed indberettede han til de overordnede Myndigheder, at en uforholdsmæssig Del af dem ikke viste samme Flid som de øvrige Alumner. Af de 70 Islændere, som havde boet paa Regensen siden 1848, havde hidtil kun 28 taget Embedseksamen, hvilket betød, at omtrent Halvdelen aldrig førte deres Studier til Ende. Af disse 28 havde endda kun 7 faaet bedste Karakter, flere af de øvrige en daarlig anden. Der fandt nu en Overvejelse Sted om, hvad der herved var at gøre, men Ministeriet kom til det magre Resultat, at man kun kunde være dobbelt forsigtig med at give Islænderne Tilladelse til at rejse hjem i Ferierne, navnlig i de første Studieaar. Nellesmann passede imidlertid ogsaa paa, at de danske Regensalumner bestilte, hvad de skulde. Der synes overhovedet at have fundet en Opstramning Sted af hele

Regensens Befolkning, der afsatte sig Spor i Eksamensresultaterne, navnlig for Juristernes Vedkommende. Procenten af Laudabilister steg her fra 53 pCt. i 1865—1869 til 71 pCt. i 1870—1874.¹⁸⁴

Men samtidig gjorde Nellemann ogsaa noget for Regensianerne. I 1872 opnaaede han, at der oprettedes otte nye Eneværelser, hvorved Tallet steg fra 18 til 26. Dette naaedes ved, at der opsattes Kakkellovne i en Række Soveværelser, saa at de kunde benyttes til Eksamenslæsning om Dagen. Dernæst foreslog han 1873 en Forhøjelse af Kommunitets- og Regensstipendiet fra henholdsvis 12 til 16 og fra 3 til 4 Rdlr. pr. Maaned. I Virkeligheden var dette højest forsvarligt. Der havde kun fundet een Forhøjelse Sted siden Reglementet af 1848, nemlig da man i 1855 forøgede Kommunitetsstipendiet fra 8 til 12 Rdlr. og Regensstipendiet fra 2 til 3 Rdlr. maanedligt. Nu pegede Nellemann paa, at den Prisstigning, der havde fundet Sted i Tidsrummet 1855—1873, var større end den Stigning i Priserne, der havde fundet Sted 1848—1855, og at paa den anden Side Kommunitetets Indtægter var steget saa betydeligt i den samme Tid, at det fuldtud havde Evne til at bære Forøgelsen. Stipendiet var i sin Tid traadt i Stedet for en Naturalforplejning og maatte derfor naturligt følge med Priserne, navnlig paa de vigtigste Levnedsmidler, som han anslog til at være forhøjede med 30 pCt. Det lykkedes at bevæge Ministeriet til at optage Forslaget paa Finanslovsforslaget for 1874—75, men under Behandlingen blev det forkastet i Folketinget. Først paa Finansloven 1875—76 fik man det gennemført. Herom fortæller Regenstraditionen følgende: Alumnen Harald Holm var bleven forlovet med Høgsbros Datter. Man arrangerede saa et Bal, Lokalerne udstyredes paa det pragtfuldeste, og den Parole udgik, at Bergs og Høgsbros Døtre, som var blandt Gæsterne, *skulde* mores. Dette lykkedes aabenbart, thi »da Forslaget næste Gang kom for i Folketinget, mødte det — til alles Forundring — kun Venlighed«. Fra 1875 var altsaa Kommunitets- og Regensstipendiet i Forening de 40 Kr. pr. Maaned, som det i saa mange Aar blev staaende ved.¹⁸⁵

Hvad der kunde tyde paa, at Regenstraditionen her hviler paa et solidt Grundlag, er, at Nellemann ikke havde det samme Held med sig, da han tog fat paa den tilsvarende Opgave, nemlig at faa Kommunitetsstipendiernes Antal forøget. Ogsaa her er det nødvendigt at kaste et Blik tilbage. Efter Reglementet af 1848 havde man indskrænket Portionernes Antal fra 130 til 120, men allerede i samme Aar blev det nødvendigt at skride til en ekstraordinær Forøgelse med 5 Portioner i Maj og 5 i November, da der ellers slet ingen ledige

Pladser vilde være fremkommet. Det viste sig dog i det hele snart, at Nedsættelsen til 120 ikke lod sig gennemføre. Antallet af studerende var i Begyndelsen af Halvtredserne atter stigende, og hertil kom den nye Strøm fra de sønderjydske Skoler. Paa Initiativ af Petersen opnaaede man derfor i 1853, at man genvandt de tabte 10 Portioner. Men hertil indskrænkede ogsaa Indrømmelserne i Frederik VII.s Tid sig. I 1863 foreslog ganske vist Stipendiebestyrelsen, at Portionerne skulde forøges til 150 — heri indbefattet de 20 bundne privilegerede Pladser — saaledes, at der altid vilde være 130 Stipendier til Uddeling til almindelige Ansøgere. Man paaberaabte sig, at der gennemsnitlig var mellem 130 og 140 Ansøgere til højst 20 ledige Pladser. Men Ministeriet frygtede for, at man herved skulde lokke unge Mennesker til Studierne, og afslog Indstillingen. Konsistorium forfulgte imidlertid energisk Sagen, og endelig lykkedes det i 1870 at opnaa en kgl. Resolution for en midlertidig Ordning, hvorefter Antallet i Løbet af 4 Aar forhøjedes med 10 Portioner, som derefter atter skulde bortfalde med en i hver af de følgende 10 Vakancer. Samtidig forandredes Uddelingen til normalt at gælde for 3 Aar, saaledes at man undtagelsesvis ogsaa kunde bortgive Stipendiet paa et Aar mer eller mindre.

I 1873 forsøgte Nellesmann sin Lykke. Han erklærede, at selv om man anlagde den strengeste Maalestok ved Vurderingen af Dygtighed, Flid og Trang, maatte man dog ved hver Bortgivelse beklage, at mange maatte forbigaa. Derfor foreslog han, at de 10 midlertidige Portioner skulde gøres faste og stadige. Stipendiebestyrelsen føjede yderligere 10 nye permanente Pladser til. Men skønt Ministeriet optog disse Forslag paa Finanslovsforslaget det ene Aar efter det andet, forkastedes de dog bestandig af den vrede Opposition, ogsaa i 1875. Her hjalp ingen Baller, og de udelukkede Studenter kunde trøste sig med at citere Horats' Epistel:

Quidquid delirant reges plectuntur Achivi.¹⁸⁶

Kun paa mindre væsentlige Omraader lykkedes det i de første fyrretyve Aar efter 1848 at faa Kommunitetets Rammer udvidede. Det eneste, som Reglementet af 1848 indeholdt ud over de almindelige Kommunitets- og Regensstipendier, var 5 Portioner à 100 Rdlr. til unge Videnskabsmænd, der havde taget Kandidateksamen. De fra 1844 eksisterende rentefri Laan bestemtes 1849 af Ministeriet til højst 10 Portioner à 100 Rdlr. Paa Finansloven 1852—53 oprettedes dernæst Rejseunderstøttelser for Kandidater paa ialt 2000 Rdlr.

1860 fik man yderligere 4 ekstraordinære Kommunitetsstipendier til islandske medicinske studerende, og 1863 4 Stipendier à 100 Rdlr. til polytekniske Eksaminander. Dernæst gaves der fra samme Aar et Bidrag paa højst 500 Rdlr. til Selskabet »Philadelphia«, der understøttede trængende studerende til at fuldende deres Studier, og fra 1865 forhøjedes de grønlandske Seminaristers Portioner til samme Størrelse som Kommunitets- og Regensalumnernes (altsaa 12 + 3 Rdlr.). Alle disse Smaaindrømmelser var naturligvis uden Interesse for de paa Regensen boende Alumner. Den eneste lille Fordel — foruden den omtalte Stipendieforhøjelse — som disse opnaaede i den første Menneskealder efter 1848, var, at det 1874 lykkedes Nellemann at gennemføre, at den Sum, der aarligt bevilgedes til Hospitalsophold for syge Alumner, ogsaa maatte anvendes til andre ekstraordinære Udgifter, f. Eks. naar Regenslægen fandt det rigtigst at henvise en syg til en Specialists Behandling.¹⁸⁷

Selv om Nellemann saaledes kun i ringe Grad havde Held med sig, naar han vilde forbedre de studerendes økonomiske Kaar, var hans Bestræbelser saa velkendte, at de maatte stemme Sindene blide mod ham. Den liberale Maade, hvorpaa han stillede sig over for Regensens indre Liv, bidrog til at fæstne Indtrykket. Et endnu ikke afgjort Spørgsmaal fra hans Forgængers Tid var det, om Damer skulde kunne deltage i Regensens Fester, eller om Baller skulde være Kontrebande. Der fandtes ganske vist et Par Præcedenser fra Grams Tid, men paa Grund af hans Sygdom i det sidste Aar havde Ballerne ikke naaet at blive sædvanehjemlede. Dette skete under Nellemann. Han forbeholdt sig dog at blive bekendt med den nærmere Ordning af Arrangementet, og at Festen skulde høre op til et bestemt Klokkeslet. Traditionen beretter, at Fru Nellemann, der var af et livsgladere Temperament end hendes Mand, var gaaet i Forbøn for Alumnerne ved denne Lejlighed, og hvis det var Tilfældet, var det et klogt Træk, at Klokkeren Hartvig Cohn anmodede om, at hun vilde være til Stede som en Slags Værtinde. Resultatet blev en smuk »Julefest« d. 21. Jan. 1872, hvori omtrent 50 Par deltog; først var der Juletræ, saa Dans, og i en Pavse sang Jerndorff. Maaske er det gaaet lidt stivt til, da det var første Gang; i hvert Fald skrev Provsten i sin Dagbog: »Snarere noget for stille end det Modsatte.« Den Tilføjelse fik han ingen Brug for, da Festen to Aar efter gentoges, og Salen var nu smukt dekoreret af Rustmester Christensen, foruden at man havde laant Møbler og Blomster hos de handlende. I 1875, da Nelle-

mann sidste Gang var med til Bal paa Regensen, var der baade Koncert og Komedie forinden. Nu var der skabt »Tradition« paa det omstridte Punkt, og efter hans Afgang florerede Ballerne videre i Slutningen af Halvfjerserne. Men de endte den Gang tidlig; saa vidt man kan se, senest Kl. 2 om Natten.¹⁸⁸

Afvekslende med Ballerne begynder nu ogsaa andre Former for Samkvem mellem Alumnerne. Foredragene dukkede frem, Nellemann aabnede selv Rækken ved paa Opfordring at tale om de svenske Universiteters Organisation. Ogsaa om Regensens Sangforening hører man jevnlig Tale. Provsten fik desuden Musiktiden udvidet, idet Stipendiebestyrelsen paa hans Indstilling gik med til, at Flygelet maatte benyttes hver Aften fra 8 til 11, Søn- og Helligdage endda fra Kl. 3 om Eftermiddagen. Der blev øjensynlig paa mange Punkter aabnet Ventiler for Livsglæden. Gik det saa lidt vidt, og de yngste paa Gaarden — Frederiksborgerne og Islænderne — ikke fik passet deres Filosofikumslæsning, saa Provsten gennem Fingre med det; ja selv om det gik helt galt, naar de var oppe til Eksamen. Han tillod paa den anden Side de ældre Alumners Manuduktion af uden Gaards boende, hvilket den Gang var noget nyt. Om Sommeren fandt den endogsaa Sted ved Bordet under den grønne Lind. Vist var han liberal!¹⁸⁹

Strengre Herrer regerer sjældent længe. Undertiden kan det gaa paa samme Maade med de milde. Nellemanns Regensvirksomhed blev kun kortvarig, den strakte sig over fire Aar. Den 11. Juni 1875 udnævntes han til Justitsminister og Minister for Island i det nye Ministerium Estrup. Han forbeholdt sig, at hans Embeder som Professor og Regensprovst foreløbig i et Aar skulde staa ubesatte; til Gengæld renoncerede han, for det Tilfælde at han vendte tilbage til Universitetet, paa sin Pension som Minister. Selv slog han i en Tale ved Skovturen paa, at Regensianerne nok saa ham igen, inden Aaret var omme. Saaledes kom det jo ikke til at gaa. »Jagtrubberten« varede i nitten Aar. Men Nellemann glemte ikke Regensen, og Regensianerne ikke ham. Han kaldte tredive Aar senere sin Provstperiode »fornøjelige og i alle Henseender lykkelige Aar«.¹⁹⁰

I det Overgangsaar, som nu fulgte, vikarierede Viceinspektør Jónsson som Regensprovst, dog saaledes, at han i alle Sager, der ikke kunde kaldes løbende, skulde henvende sig til Professor Aagesen, der paa Stipendiebestyrelsens Vegne førte Tilsyn med Regensen. Jónsson fik for sin Ulejlighed den Pengeløn, som ellers tilfaldt Provsten. Interregnet forløb uden større Begivenheder, og Jónsson ses

at have passet Embedet godt. Det lykkedes ham oven i Købet at gennemføre en lille Forbedring, en Forhøjelse af Bevillingen til Læseindretningen fra 420 til 500 Rdlr. Den eneste Sky paa Viceinspektørens Himmel tonede frem, fjorten Dage før han fratraadte som Provst. Det var en Generalforsamlingsbeslutning om, at Regensalumnerne skulde udøve deres Rettigheder fra deres Udnævnelsesdag og til den Dag, deres Efterfølgeres Navne blev bekendtgjorte. Da Jónsson blev klar over, at der ved »Rettigheder« ogsaa mentes Ret til at beholde Bolig paa Regensen, gjorde han opmærksom paa, at det saaledes forstaaet blev et Forslag til Stipendiebestyrelsen om en Ændring i de gældende Bestemmelser. Men der var ingen Ud-sigt til, at man vilde kunne gennemføre noget saadant, og paa Grund af den her-

Fig. 52. Opslag til Rusgildet 16. Okt. 1875.
(Cold, Kretz, Blicher og Jungersen).

skende Praksis var der heller ikke nogen Anledning til at ønske denne Forandring. Hermed endte da ogsaa Sagen, og den fik kun symptomatisk Betydning som Vidnesbyrd om, at en Bevægelse, der havde staaet i Stampe siden »det staaende Udvalgs« Opløsning, nu atter var i Færd med at vokse frem.¹⁹¹

Den 1. Novbr. 1876 udnævntes endelig J. L. Ussing til Regensprovst. Omtrent samtidigt omformedes Stipendiebestyrelsens Sammensætning efter Madvigs Forslag saaledes, at kun et af Medlemmerne for Fremtiden skulde være Theolog, mens det andet burde vælges frit, det tredje vedblev som hidtil at være en Jurist. Atter et Vidnesbyrd om, at Kommunitetet mere og mere tabte sin gamle Karakter af et Stipendium til Præsteuddannelse. Ved samme Lejlighed fjernedes ganske vist den gamle Bestemmelse fra 1829 om, at en theologisk Professor ikke kunde blive Regensprovst. Men dette har kun været en mager Erstatning til det paagældende Fakultet, da Tilfældet har voldet, at heller ikke siden 1876 en Theolog nogensinde har haft Embedet inde.

Ussing erklærer om sig selv, at det ikke var uden Bekymring, at han overtog Tøjlerne. Beskedent tilføjer han: »Jeg havde ikke noget særligt Talent til at omgaas unge Mennesker, men jeg vidste med mig selv, at jeg elskede Ungdommen.« Ordene er et af de mange Vidnesbyrd, som foreligger om Ussings grundmurede Ærlighed. Han gjorde i Virkeligheden adskilligt for at komme i Berøring med Alumnerne, selv om han maatte overlade den meste daglige Omgang til Jónsson, der jo heller ikke var optaget af anden Embedsgerning ved Universitetet. Visse Aftener i Vinterhalvaaret aabnede Ussing sit Hus for Regensianerne, som da oven i Købet fik Lejlighed til at træffe sammen med Provstens videnskabelige Venner. Men at Resultatet saa kunde blive en genert og trykket Stemning hos de unge, foreligger der adskillige Vidnesbyrd om i endnu levende Regensianekdoter. En Gang tog saaledes en zünftig Mediciner, der gerne vilde vise sig elskværdig over for Værten, en lille Lerskaal fra det gamle Troja, som stod paa Skrivebordet, og idet han til Ussings usigelige Forfærdelse balancerede med den i Haanden, udkastede han interesseret den Formodning: »Saadan en er vel over 100 Aar gammel?« Ved en anden Lejlighed havde Ussing som Gave faaet en Messingskaal, der tidligere havde staaet i en ægyptisk Moské; han havde saa vendt den om, boret Huller i Bunden og hængt den op som Lysekrone. En genert Theolog, der stod forrest i Alumneklyngen i Hjørnet af Stuen, brød Tavsheden med en Forespørgsel om Genstanden, og da han havde faaet den fornødne Forklaring af Ussing, brast det ud af ham: »Hvor kan det være, Provsten vil have saadan en hedensk Genstand hængende i sin Stue?« Men saa lød det stille henne fra Klyngen i Hjørnet: »Jamen, Jeppesen, den er jo omvendt!«

Laa saaledes Professorens arkæologiske Interesser de fleste Alumner for fjernt til at kunne danne en Bro mellem dem og ham, var han ved sin Traditionsbundethed heller ikke i en saadan Kontakt til de Nytanker paa det politiske og religiøse Omraade, der kom frem paa hans Tid, at han herved kunde komme til at betyde meget. Tilbage stod, om han var en saa overlegen Personlighed, at han herigennem kunde faa større Indflydelse paa dem. Dette maa sikkert besvares benægtende. Den, der ikke har kendt Ussing personlig, maa her henholde sig til en sagkyndig Dom fra anden Side, og en saadan foreligger fra hans yngre Studiefælle A. B. Drachmann. Ussing var i Følge ham for saa vidt kommen paa en gal Hylde, som hans Hovedinteresse var Arkæologien, hans Virkefelt Filologien. Her levede han i Madvigs Skygge og var i nogen Grad en Skygge af Madvig; ikke meget selv-

stændig eller dybtgaaende, mere arbejdende paa Inspiration end efter Metode. Han havde heller ikke megen psykologisk Sans, og han virkede i det hele noget tørt. Et iøjnefaldende Træk hos ham var hans Utaalmodighed, der kunde give sig Udtryk over for de unge i Eksplosioner af Hidsighed. Han forløb sig ofte, ikke blot under Stileøvelserne paa Universitetet, men ogsaa over for Regensens Alumner.

Men dette hang paa den anden Side sammen med en af hans værdifuldeste Egenskaber, hans varme Hjerte og hans Begejstring for alt, hvad han ansaa for ret. Nobel, som han var, var han straks rede til at gøre Afbigt, naar han indsaa, at han havde taget Fejl. Derhos var han en usnobbet og karakterfast Natur, lige rede til at hævde Sandhed og Retfærdighed over for sine underordnede og overordnede. Den lille tynde Mand — nøgtern og beskeden med en Del humoristisk Sans — var en Mand helt igennem, og Regensianerne opdagede baade dette, og at han havde Hjertet paa rette Sted.¹⁹²

Fig. 53. J. L. Ussing.

Da Ussing i Foraaret 1877 flyttede ind paa Gaarden, havde Regensianerne illumineret Vinduene, især med Lys i Flaskehalse. Et improviseret Sold holdtes om Aftenen, men det hedder, at ikke særlig mange var mødte, og at Stemningen var noget mat. Man forholdt sig altsaa afventende, og den nye Provst var jo heller ikke nogen blændende Personlighed. Men han vandt ved nærmere Bekendtskab, og da han tre Maaneder senere holdt Sølvbryllup, var der baade Deputation og Sang under Linden, senere Illumination af samme og Fakkeltog under stor Tilslutning, hvorpaa Provsten kvitterede med Is og Vin. Endelig et Sold, der varede til Kl. 4. »Da følte min Hustru og jeg, at vi vare hjemme her, og denne Følelse af, at Regentsen var vort Hjem, og Alumnerne hørte til vor Familie, forlod os aldrig.«

Karakteristisk nok skildrer den beskedne Ussing her kun sit eget Indtryk, ikke det Indtryk, som han havde gjort paa Studenterne.¹⁹³

Der gik nogen Tid, før der kom Kurrer paa Traaden. Begyndelsen af den Ussingske Periode falder i Virkeligheden sammen med den Nellemanske. Halvfjerserne er en Tid med et Fællespræg af Hygge forbundet med Liv.

Her begynder desuden den endnu levende Tradition, thi Vidnerne om Datidens Liv færdes for en Del iblandt os. Deres Udsagn stemmer godt overens. »Vi styrede os selv, Nellesmann gjorde intet for at gribe ind heri.« Ved Valgene af Embedsmænd var der sjældent Strid. Der fandtes ingen Regenspartier. Valgene foregik ved Akklamation, man stemte paa Personerne. Og dog hedder det i Kirkebogen af den senere Departementchef O. Damkier: »Stemningen kan ingenlunde kaldes mat, den kan kaldes kammeratlig. Her er Sangforening og Kvartet, her er Huggeforening og mindst tre Vækkerforeninger«. Derimod hensov en Gymnastikforening, der var dannet i Foraaret 1875, allerede i November samme Aar.

Der var endnu ikke nogen stærk politisk Interesse paa Regensen. Der fandt nok politiske og sociale Diskussioner Sted, men de gjorde intet Skaar i det kammeratlige Forhold. Kun enkelte fulgte ivrigt med. Som Nr. 1 staar her den senere Folketingsmand, stud. theol. Harald Holm. »Han var mere moden end de fleste af os andre.« Samtidig var han velset af alle. Skønt født Københavner, havde han sluttet sig stærkt til den Retning i Venstre, der var grundtvigsk præget. Hans aandelige Centrum laa derfor uden for Gaarden, og herinde hørte han til de stille. Mindre betydelig, men nok saa iøjnefaldende var stud. med. Christophersen. Dette fulgte allerede af hans Alder, 34 Aar. Men ogsaa iøvrigt var han noget for sig. Han havde været Skolelærer i Sydsjælland og med homøopatiske Midler helbredet de syge i Sognet, saa at Befolkningen var bleven enig om at bekoste hans medicinske Uddannelse, for at han senere kunde blive Sognets homøopatiske Læge. Beregningen slog rigtignok for saa vidt fejl, som han under sit Studium tabte Troen paa sine tidligere Midler. Thi Christophersen var ikke alene i Besiddelse af en ukuelig Energi, som førte ham gennem baade Artium og Embedseksamen, den sidste endog med et særdeles fint Resultat. Han var tillige et skarpt Hoved, der søgte til Bunds i alle Problemer; han kastede sig derfor ogsaa over sociale Studier og elskede Disputer derom. Hans Interesser stillede ham paa Venstres Side paa en Tid, da Højre maatte staa for ham som repræsenterende Ubevægelighed og Tilfredshed. Chri-

stophersen holdt i Diskussionerne ensidig og fanatisk fast ved, hvad han en Gang havde sat sig i Hovedet, men han var godmodig og retsindig, saa at der aldrig opstod varige Dissonanser. Maaske hang det sammen med, hvad en gammel Regensianer siger om Nellesmanns Provstetid: »Vi lo nærmest ad Venstre.«

Sagen var vel den: Man saa lige som i Halvtredserne og Tredserne ned paa Politik og foretrak at indtage Tilskuernes Rolle. Regensianerne rekruteredes, ligesom de mere velhavende Studenter, endnu væsentlig fra Embedsstandens Rækker. Og om den unge Slægt, i Modsætning til den gamle fra Frederik VI.s og Christian VIII.s Dage, galdt det, at den holdt sig for god til rigtigt at deltage i sin Samtids Liv, da dette var blevet demokratiseret. Rammende betegner den gamle Embedsmand i Vilh. Topsøes Roman Forskellen, naar han siger til sin Søn: »Vi gav os ikke af med hele Livet paa den Maade, som I udviklede Aander nu gjør det . . . Vi holdt paa, at vi vare satte i Verden for Noget, for noget Bestemt, og paa det troede vi. Hvor smaat og beskedent det var, saa gjemte det for os baade Ansvar og Pligt. Enhver følte Noget for sin Bestilling, Skomageren som Statsministeren.« Nu var mange derimod for store til at kunne afvinde slikt Interesse. Studenterpolitikens Sæd havde ikke i alle Henseender været god.

Mere Interesse end Politiken vakte derfor Literaturen. Man diskuterede ivrigt Brandes' første Bog (»Hovedstrømninger« I), men man behandlede den ret overlegent, ikke mindst paa Grund af Laanene, og man holdt snarere med hans Modstandere, som Thomas Rørdam, end med ham selv. Kun hans Stil vakte almindelig Beundring. De toneangivende Regensianere hørte til den »Soranske Klike«, som ingenlunde bestod af lutter Soranere. Det var dem, der lavede Festerne og skrev Viserne. Heriblandt var Theologen Siersted, »hvis bornholmske Dialekt gav hans i Forveien kraftfulde Udtalelser en forøget Vægt«. Han døde som Skoleinspektør i Odense, og ham skyldes en morsom Vise om Positivismen. Endvidere den tidligt afdøde Schlegel, Departementchef Dankier og de to Fætre Skouboe. Den ældste af disse, Frederik, havde været ledende inden for Udvalget i dets sidste Tid og ansaas for at høre til de mest begavede Regensianere. Den yngre, Søren, fik paa Grund af sin regensielle Interesse ganske vist en daarlig Eksamen, men blev til Gengæld senere Regensens Viceprovst.

Af andre prominente samtidige kan nævnes »Sorte Petersen«, senere Præst i Kregome og gift med en Datter af Digteren Welhaven. Han roses navnlig for sin Elskværdighed, og et Udslag af hans Popu-

laritet var det, at han efter Eksamen modtoges paa sit Værelse af fire Skeletter, som spillede Kort om Bordet, mens to andre hilste ham ved Døren med militær Honnør. Samme Petersen var forøvrigt en god Baryton og en Støtte for Sangforeningen, hvor »Lyse Møller« var Primtenor, og hvor der fandtes fremragende Bassister. Solosangen laa i sikre Hænder hos Ernst v. d. Recke, som foredrog sine Sange fra »Bertran de Born« til Kromans Guitar. Nede under Linden færdedes Simon Jensen, hvis Virksomhed tilstrækkeligt fremgaar af hans nom de guerre »Simon Klink«, mens Arctander fodrede Regens-

Fig. 54. »Kærlighedens Aldre« (frit efter Thorvaldsen).
 (Lystrup [Præst] Secher H. Møller E. Busck [Læge])
 (Figuren yderst til venstre er ukendt).

katten med Spurve, som faldt for hans sikre Salonriffel. Kendte Ansigter var desuden Højesteretsassessor Harald Johansen, Generalpostdirektør Kiörboe, Bureauchef Kretz, Filologen Baruel (kaldet »Enfin«), Professor Hector Jungersen og Kontorchef T. B. Cold (»Barnet«); endvidere »de syv store Medicinere«, deriblandt H. Møller (jfr. Gengivelsen af Thorvaldsens »Kærlighedens Aldre«), Thorborg, Stougaard og Liisberg; endelig Ingeniørerne Blicher og Holger Hansen. En vis Rolle spillede ogsaa den ortodokse Jøde og dygtige Hebræer, senere Overretssagfører Oppenheim og den senere reformerte Præst i Schweiz Honoré. Birkedommer Sylov, en Slægtning af Nellemann, var ikke virkelig Regensianer, men boede i et Værelse af Provstejligheden ud til Porten; han havde ikke desto mindre meget at sige og gik under Navnet »Gesandt fra den høje Port«. Meget flittige Læsere og derfor tilbagetrukne var derimod Overretsassessor Timm og Stiftamtmand Dybdal; det samme galdt om Rigsarkivar V. A. Secher, der dog, som det senere skal vises, betød meget i en

snævrere Kreds, og som derfor ogsaa er medtaget paa Frisen »Kærlighedens Aldre«.

Ja, hvor skal man holde op, naar man først er begyndt paa at nævne Navne. Men det er i hvert Fald nødvendigt endnu at anføre et Par, fordi de indtager en fremskudt Plads i Rækken af Klokkere, hvortil forøvrigt ogsaa Søren Skouboe, Theodor Siersted, Oskar Damkier og T. B. Cold hører. Den ene er Hartvig Cohn, den senere Overlærer ved den mosaiske Drengeskole. Sin Afstamning tro færdedes han i østerlandsk Dragt med rød Fez, og han forstod at forme Rusingilderne paa selvstændig Maade. En Gang var Gildet holdt i »oldnordisk« Stil, Nellemann blev placeret paa et Højsæde, der var prydet med Odins to Ravne, og Klokkeren fremsagde et Hyldestdigt for ham, der sluttede:

»Hil ham, vor Herre —

Ved en anden Lejlighed havde Cohn skrevet en Vise: »Regensia-
nernes ti Bud. Et Alvorsord til Russerne.« Om indreregensiel Politik mindede her Strofen:

Af Nid og Avind — mærk dig vel —
du blive ej bedaaret,
og du maa ikke slaa ihjel
vort Udvalg, naar vi faar 'et.

En anden Klokker, der bl. a. viste sin Indflydelse ved at have Stillingen inde et helt Aar igennem (Nvbr. 1872—Sept. 1873), var Professor Kr. Kroman. Han holdt efter sine Manuduktionstimer filosofiske Diskussioner med Liebhave under Linden, og her sloges man bravt, saa at Kroman senere i Livet smilende erklærede: »Jeg har aldrig lært saa megen Filosofi som her.«

Glemmes maa heller ikke Islænderne, der gennemgaaende levede noget for sig selv. Nogle Stykker af dem deltog dog ivrigt i det almindelige Regensliv, især den betydelige Bjørn M. Olsson, senere Rektor for Islands Universitet, men ogsaa Indriði Einarsson (Kontorchef i det islandske Ministerium) og G. Gudmundsson (Læge paa Bornholm). Meget flittig var den senere Justitiarius Kristjan Jónsson. Hvad Frederiksborgenserne angaar, er det derimod mærkeligt at se, at Stipendierne i enkelte Aar som 1871 ikke kunde uddeles, da der manglede Ansøgere med første Karakter.¹⁹⁴

Hovedforlystelsen var vel nok Komediernes. Kulminationen her var Chr. Richardts »Kong Rosmer«, som ogsaa var slaaet stort op.

Scenen var arrangeret i Baggrunden af Salen, og Skuespillerne maatte skaffe sig Adgang ved at entre ind gennem Vinduerne ad lange Stiger. En stor Virkning naaedes ved, at Islænderen Bjørn Olsson overtog den germanske Kæmpes Rolle og derved gav ham et passende nationalt Særpræg. — Ved en anden Lejlighed spillede Hostrups utrykte

Komedie »Medgift og Modgift«.

Og saa var der Livet inden for Vækkerforeningerne. Damkier erklærede jo, at der var »mindst tre«, »Gamle« var ligesom bleven for stor til at afgive Grundlag for et intimere Samliv. I Halvfjerserne skød derfor stadig nye op af Jorden. »Den noble Vækkerforening«, ogsaa kaldet »Notablerne«, levede kun eet Aar, fra Juli 1874 til Oktbr. 1875; saa afløstes den af »De forenede Syvsovere«, der synes at være sovet definitivt ind i April 1877. Begge disse Foreninger omfattede nogle af de mest kendte Regensianere som P. G. Helms, H. J. Møller, Damkier, Siersted, Schlegel, Lystrup, Thorup, Arctander og »den brave Jungersen«. Noblesen bestod i, at Medlemsantallet var begrænset til 10, Vække-

Fig. 55. Kr. Kroman.

tiden en Time senere end i »Gamle«, Mulkterne højere, og at der fandtes en »Læge«, som i Tvivlsmaal skulde afgøre, om Sygdommen var ægte eller ej. Men skal man dømme efter Vækkerprotokollerne, var Løjerne nok noble, men tillige moderate, hverken originale eller morsomme.

Saa svarede »de moderate Morgenmænds humane Vækkerforening« for saa vidt mindre til sit Navn, som det her gik fornøjeligere til. Den virkede fra 1874 til 1879. Medlemsantallet var et lignende som i de foregaaende Foreninger; Moderationen viste sig i, at det var forbudt at bruge Titlen »Hr.« ved Vækningen. Livet her skyldtes især to Medlemmer. Det ene var Harald Holm, som ikke ofrede sin Fritid paa politiske Interesser alene. Han var den mest aarvaagne af alle,

forstod paa Generalforsamlingerne »at sætte en fast grænse for talernes udgydelser og med ubønhørlig strengthed at vaage over den gode tone«, samt hævdede ved selve Vækningen, at »loven skal beskytte os mod utidigt overfald, derfor har den sat sin grænse, og ve den, der overtræder denne!« Meget passende Ord for en vordende Lovgiver! Det var nok som Kælenavn, Harald Holm fik Betegnelsen »en gammel Rotte«; Tonen i hans Indlæg er rolig og samtidig lun, og som Vidnesbyrd om hans Jovialitet skal nævnes, at han paa en Generalforsamling foreslog at spille i Lotteriet for hele Kassens Indhold. Men det blev rigtignok heller ikke vedtaget. Det andet fortjenstfulde Medlem var den senere Rigsarkivar V. A. Secher. Han forstod at skabe noget af det samme voldsomt pulserende Liv, som havde eksisteret i »Gamle« i Halvtredserne, og med stor juridisk Snedighed klarede han sig altid paa Generalforsamlingerne og fik sine Modstandere idømt Bøder »for unødigt Trætte«. Bølgerne gik højt. Modstanderne skrev t. Eks.: »Hr. Secher gjør Vrøvl! Ja, når gjør han ikke det!« De talte om »Hr. Sechers velbekjendte Lyst til at genere sine Medmennesker« og titulerede ham ved Vækningen »din væmmelige Okse«. Han svarede med »Fanden«, »Helvede« og »Bæst« og talte dog paa Generalforsamlingen om »sin sædvanlige og bekendte Overbærenhed som Vækker«. Det hele var nu ikke saa alvorligt ment. Paa Grund af sin store Aktivitet blev Secher snart Formand, og han virkede som saadan stærkt, fik bl. a. ved en Lovændring Medlemstallet udvidet, hvad der ikke tyder paa, at hans Formandsskab afskrækkede fra Tilgang. Da han til sin Tid nedlagde sit Embede, »fløj en Sky hen over de tilstedeværendes Ansigter«. Han blev øjeblikkelig genvalgt, og som Formands-Insignium vedtoges paa Grund af hans Fortjenester »en Sukker- eller Kagegris til 2 eller 4 Ører samt et efter dens Farve passende Baand«. Endelig nedlagde Secher for Alvor sit Sværd i Februar 1876, og da han en Maaned senere som cand. jur. forlod Regensen, fik han det skønneste Eftermæle for sin »altid varme Kjærlighed til og Interesse for Vækkerforeningen«. »Hans Minde leve —« med tre Udraabstegn efter.¹⁹⁵

Endnu paa et Omraade havde forøvrigt Secher indlagt sig Fortjeneste. Det var ved det »Udkast til Bestemmelser for Møder af Regensalumner«, der i Sept. 1875 blev udarbejdet af ham sammen med Vennerne T. B. Cold og Richard Ekeroth og indbragt paa Generalforsamlingen d. 5. Oktbr. Meningen var at give formelle Regler for Generalforsamlingerne, som hidtil havde været meget tilfældige, og disse Regler var nedlagte i ikke mindre end 21 omhyggeligt udpenslede Paragrafer. Men netop denne Omstændelighed vakte

Opposition. Siersted fraraadede at indføre »en Slags parlamentarisk Praxis«, og andre mente, at det vilde gaa ud over Gemytligheden paa Generalforsamlingen. Forslaget faldt derfor i en for tidlig Grav, og den geniale Formløshed blev ved at præge de regensielle Generalforsamlinger, maaske til disses sande Bedste. Om Secher hedder det iøvrigt i »Kirkebogen« ved hans Udflugtning, at han »havde en særegen

Fig. 56. Fastelavnsmandag uden for Regensen.

Gave til at opdage alle Formfejl . . . og havde sat det som sin Opgave at rette saadanne, hvilket han altid gjorde med største Grundighed og Vidtløftighed; mens Ekeroth var »smidig og senefuld som en af de amerikanske Prairiers Sønner, hvilken Smidighed heller ikke fornægtede ham paa det Aandeliges Omraade og gjorde ham til en yndet humoristisk Taler.«¹⁹⁶

Paa Regensens Generalforsamlinger

blev der iøvrigt i 1870erne vedtaget et Par Beslutninger af større Interesse. De angik Karlevæsenet. Ligesom Spørgsmaalet om Stipendiernes Forhøjelse i lang Tid var brændende, hang der hermed et andet Spørgsmaal sammen, nemlig om Karlens Stilling. Man ønskede at forbedre den, men man savnede de fornødne Midler hertil. Man søgte saa foreløbig paa andre Maader at lette Byrden for dem*. I 1872 ændredes Karlereglementet, saa at det gjordes til en Pligt for alle at holde Karl, og samtidig bestemtes det, at ingen Karl maatte have mere end 15 »Herrer«. To Aar senere fritoges Karlene for Dagvagt saa længe, indtil en Lønningsforbedring kunde gennemføres, og en fast Dagvagt indførtes, som lønnedes med 25 Øre maanedlig pr. Alumne. Saa kom endelig det følgende Aar

* I Tredserne var Strømmen gaaet i modsat Retning, i Oktbr. 1869 havde man saaledes fastslaet Karlens Pligt til uden Vederlag at flytte for Alumnerne.

Stipendieforhøjelsen, og straks sammenkaldte Karleinspektør Brøndsted i Forbindelse med Klokkeren en ekstraordinær Generalforsamling. Det viste sig imidlertid, at den faste Dagvagts Indførelse i nogen Grad havde vanskeliggjort en Løsning. Alle var enige om, at Karlelønningen skulde forhøjes fra 3 til 4 Kr. maanedlig pr. Alumne, men mange mente, at naar Karlene til Gengæld atter skulde overtage Dagvagten, vilde Fordelen for dem herved til en væsentlig Grad ophæves. Derfor vandt et Forslag af Skouboe om, at Alumnerne ogsaa fremtidig skulde lønne den faste Dagvagt, ved Harald Holms Støtte Flertal paa Mødet. Karlernes Stilling var saaledes i Løbet af kort Tid bleven underkastet en Forbedring i to forskellige Henseender. Selv om Vedtagelsen betegnedes som provisorisk, var det dog sandsynligt, at man ikke senere vilde kunne komme bort derfra. »Saaledes endte den anden puniske Krig,« hedder det i Kirkebogen.¹⁹⁷

Nogle Maaneder efter afgik Harald Holm fra Regensen; »omnium, qui nunc sunt, Regensiorum facile princeps«, som han elegant betitles i Kirkebogens Nekrolog. Med Henblik paa hans senere politiske Virksomhed har det sin Interesse at høre den nærmere Motivering:

»Som »Regensmenneske« er han knap 2 år gammel; ikke desto mindre var hans deltagelse i Regenslivet så stor som vel muligt. Denne kirkebog vil give læseren et svagt begreb om hans optræden på generalforsamlingerne, hvor hans begavelse og veltalenhed skaffede ham den største indflydelse: særlig er det da hans fortjeneste at have rammet en pæl gennem udvalgs-spøgelset. Men, hvad denne bog ikke efter sin opgave kan give noget begreb om, er den elskværdighed og det mådehold, hvormed H. optrådte i det daglige liv herinde, og den geniets gave, hvormed han ved vore fester og sold forstod at gribe øjeblikkets stemning og give den udtryk i sine kunstløse og dog så indholdsrige taler. Og således skete det da, at H., der efter sin hele *ejendommelige* [udhævet her] politiske retning snarest måtte stå i opposition til det hele nuværende studenterliv, dog blev en slags leder af det herinde på Regensen.«¹⁹⁸

Ogsaa gennem Ord som disse mærker man, hvorledes Halvfjerserne var Overgangsaaer i Studenterlivet, og at noget nyt var ved at bryde sig Vej. Hos hensynsfulde Naturer som Harald Holm kunde der være Tale om en Forsoning mellem det gamle og det nye, men det var ikke at vente, at Fortsættelsen skulde blive Begyndelsen lig. Noget af den samme Følelse af, at man stod over for Nydannelser, gaar gennem Colds Betragtninger, da han i Begyndelsen af 1876 fratraadte sit Klokkerembede. Han hørte ikke selv til denne nye Tid, men han forstod, at de gamle Forkæmpere for det »traditionelle« og overleverede var dragne ud, uden at blive erstattede af nye Kræfter.

En ny Retning havde stille, uden Brask og Bram, vundet Terræn paa deres Plads. Regenslivet var tidligere mere »storartet« end nu; de Frembringelser, man saa ved Festerne, stod langt over de nuværende. Men til Gengæld var alle nu med, i langt højere Grad end tidligere. Den Gang var der mange Generaler, nu en Masse Underofficerer og Soldater, men saa at sigen ingen Generaler. Og tillige betød det daglige Samliv mere end før. »Den ny retning har den overordentlig store fordel at være et naturligt produkt af tidsomstændighederne, og den står i en nøje samklang med hele den fremadskridende udvikling i landet, ja i hele verden.«¹⁹⁹

Her er klart udtrykt, at det nye laa i to Retninger, i en Demokratisering af Regensianerne, saa at de enkelte betød mere end før, og i en Forlæggelse af Tyngdepunktet i Regenslivet fra Festerne med deres store Taler til den daglige Paavirkning Mand og Mand imellem. Selv om man forholdt sig afventende og ikke tog Stilling til de store Spørgsmaal i Landet, blev man dog Aar for Aar stærkere interesseret deri. Navnlig i Slutningen af Halvfjerserne er der sikkert blevet diskuteret vældigt paa Værelserne. I en saadan Overgangstid vil adskillige ikke have Kræfter til at staa Brydningerne igennem, navnlig naar de fremkommer paa det religiøse Omraade. Er det en Tilfældighed, at vi netop nu har en Række Eksempler paa, at Alumner maatte opgive Studierne paa Grund af Sindssyge (20. Sept. 1874, 3. Juli 1875, 20. April 1876 og 25. April 1879)? Ussing taler om dette Forhold i sine Erindringer, naar han siger, at Kontubernalskabet frembød store Fordele, naar saadanne Studenter grublede over »de Gaader, som intet Menneske kan løse«, thi de unge taaler ikke et Eneboerliv, og »de rette Læger ere jo ogsaa de jævaldrende Kammerater«. Hvorom nu alting er, skulde det ikke vare længe, før Livet uden for Murene bjergtog Gaardens Beboere, og Tilfældet førte med sig, at der samtidig inden for denne opstod Brydninger, som skærpedes ved det udefra givne Eksempel og førte til en unaturlig høj Temperatur.

FEMTENDE KAPITEL

PROVISORIEAARENE

HVILKEN forunderlig Tid! Paa den ene Side bevæget og lidenskabelig, et folkeligt Røre, som vi ikke har kendt det siden Reformationen, ja i Virkeligheden, ligesom denne, næsten en Revolution. Og samtidig saa under ligtør og glansløs; rig paa interessante, men dog lidet frodige Personligheder; utilfredsstillende i sit Forløb og sine Virkninger. Kommer dette af, at denne Tid, hvad enten det gælder den politiske eller den literære Strid, ved Siden af megen Idealisme dog som Hovedpræg har noget jordbundet og selvisk, der gør, at Hjertet ikke rigtigt er med, naar man ser tilbage paa den? Men det var utænkeligt, at den Ungdom, som oplevede den, skulde kunne staa som lidenskabsløse Tilskuere over for den.

Samme Aar, som Georg Brandes eksilerer sig selv, kommer det første Provisorium (April 1877). En ny Klasse kæmper sig frem til politisk Magt. Længe havde det groet i det Stille, og opmærksomme Betragtere havde set Strømmens Retning. Saaledes har en anonym Forfatter i Dansk Maanedsskrift 1866 skildret Samfundsforholdene i Sydfyn, med Tilbagegang paa de store Gaarde, trykkede Kaar hos Embedsstanden, Afhængighed i Købmandsklassen, kun hos den jævne Landbefolkning Velstand. Men Bonden »har ingen Anelse om sin virkelige Stilling, om den Betydning, som hans Formue og hans Uafhængighed giver ham, og det er næsten rørende at see hans Taknemlighed og hans gode Takt, naar man ikke paatager sig Overlegenhed, men behandler ham høfligt og som en Ligemand. Paa den anden Side har han en overvættets Følelse af, hvad der er hans Ret, og i den Henseende giver han ikke efter for Nogen . . . I nær Forbindelse med Bondens altfor stærke Følelse for, hvad der er hans Ret, staar hans politiske Sands«. — De forløbne ti Aar havde draget Sløret fra Bøndernes Øjne, de kendte nu deres Kraft og vilde bruge den.

Den store Strid i Halvfjerserne og Firserne drejede sig aldrig om, hvor vidt Danmark skulde forsvares eller ej; den handlede i Begyndelsen ikke en Gang om Problemet Københavns Befæstning; det tilgrundliggende i den var derimod Retsspørgsmaalet, om Bøndernes »Venstres«, Ret til at faa Indflydelse paa Administrationen, ligesom de allerede havde paa Lovgivningen. Men Striden om Parlamentarismen var ikke det eneste, som laa Partierne imellem. Og saa paa det kirkelige Livs Organisation og paa Finansvæsenets Grundprinciper saa Venstre og Højre helt forskelligt. Da man fra Begyndelsen af Firserne gik over til at holde store Folkemøder og at stifte en Mængde nye Foreninger, som »Højres Arbejder- og Vælgerforening«, »Kjøbenhavns liberale Vælgerforening«, »Studentersamfundet« og de konservative Klubber i Provinsbyerne, droges stadig større Kredse ind i Bevægelsen.

Hertil kom saa yderligere den aandelige Bevægelse. Edvard Brandes' Valg paa Langeland 1880 beseglede Alliancen mellem »det literære« og »det politiske« Venstre, men allerede før dette Tidspunkt var det gamle Aandslivs Repræsentanter som Ploug, Erik Bøgh, Kaalund, Chr. Richardt og Rudolf Schmidt i stærkere eller svagere Grad i Kamp mod Brandesianismen og Venstre. Kun Hostrup indtog en væsentlig forskellig Holdning. Aar for Aar skærpedes Mod sætningen. Endnu i 1877 havde Mænd som Goos, Vilh. Thomsen og Wimmer kunnet skrive under paa en Adresse til Georg Brandes, skønt de tog Afstand fra hans yderliggaaende Standpunkter. Men snart blev en saa rolig Betragtning meget sjælden. Samtidig med den politiske Strid skærpedes ogsaa den literære. Navnlig blev 1879 et Kampaar. Kaalund pegede da paa, at der hos den nye Retning savnedes Tro i Kunsten som i Livet, og ham svarede Schandorph ganske vist respektfuldt ud af Kærlighed til sin gamle Ven, men da Ploug senere paa Aaret fejrede sit Studenterjubilæum med skarpe Artikler i »Fædrelandet« mod Schandorph og Drachmann, lod de to Modstandere ham ikke dø i Synden. Schandorph talte om hans »lille og halvstuderede Røverdom« og kaldte Studenterne til Samling mod »den sejge gamle Tyran, Obskurantismens haandgangne Mand«. »Morgenbladet« bragte en Liste over de Skældsord, som Ploug i de senere Aar havde anvendt i »Fædrelandet«, og Pingel angreb ham som den rette Ophavsmand til Ulykken 1864. Ploug var virkelig bleven en i vide Kredse forhadet Mand. Den bundforskellige Holdning som han og Hostrup indtog til det nye (se saaledes den sidstes »Andemadsvis« med dens: »Skaal for dem som rører op!«) maatte

ogsaa paavirke Stemningen paa det Sted, hvor de begge havde tilbragt lykkelige Ungdomsaar. Den førstes Vægtskaal sank paa den sidstes Bekostning.

Men ogsaa en indre Uro bidrog til at skabe Liv paa Regensen. Det var det Modsætningsforhold, som ved forskellige Lejligheder fremtraadte mellem Alumnerne og deres nye Provst.

Ussing havde egentlig begyndt ganske heldigt. Han havde vist sin Velvilje over for Alumnerne ved at fortsætte med den Praksis, som Viceprovsten havde indført, nemlig at kautionere for deres Laan. Som Kuriosum kan det nævnes, at i et Tilfælde, hvor han ikke vilde gaa ind herpaa, fik han til Gengæld et grovt Brev fra vedkommende Alumne. Ved en anden Lejlighed skrev Alumnen et falsk Kautionsbevis i Ussings Navn og maatte, da dette kom frem, opgive sine Stipendier.¹ Fra nu af synes forøvrigt hele denne Kautionspraksis, der ikke havde gamle Aner, at være bleven opgivet.²⁰¹

Dernæst holdt Ussing skarpt Øje med Renligheden paa Regensen. Gangkonerne fik strengt Tilhold om ingensinde at lade den daglige Fejning eller Gulvvasken gaa over. Samtidig paalagdes det Alumnerne »ved passende Imødekommenhed [at] berøve dem ethvert Paaskud dertil«. For at sikre sig et effektivt Arbejde udstrakte Provsten til Gengæld Fristen for Afslutningen fra Kl. 12 til Kl. 2, undtagen naar der vaskedes Gulv og poleredes Vinduer. I 1878 fik han desuden opsat faste Klædeskabe i de 8 Eneværelser paa 1ste og 2den Gang, som var bleven indrettede under hans Forgænger seks Aar tidligere.²⁰²

Men Ussings Hovedfortjeneste var dog, at det lykkedes ham at vælte den Sten, som Nellemann havde maattet lade ligge: Kommunitetsstipendiernes Forøgelse. I Nvbr. 1879 sendte han en lang Skrivelse til Stipendiebestyrelsen med Klage over, at det nu var saa galt med Portionernes Antal, at kun en Syvendedel af Ansøgerne kunde gøre sig Haab om at komme i Betragtning. Aar for Aar blev det endda værre paa Grund af Studentertallets Stigning. Man maatte have 30 nye Pladser (fra 130 til 160) og samtidig Gratialesummen forhøjet fra 2000 til 3000 Kr. Ussing fik virkelig sat Fart i Sagen, selv om Stipendiebestyrelsen blev nødt til at gøre opmærksom paa, at han havde overdrevet Tilstanden ved ikke at regne med, at mange af de halvaarlige Ansøgere i Virkeligheden var Gengangere; herved blev det ikke en Syvendedel, med en Tredjedel af Ansøgerne, som kunde naa deres Ønskers Maal. Ministeriet udbad sig ganske vist

et fyldigere statistisk Materiale*, men stillede i saa Fald ogsaa i Udsigt at ville optage Sagen paa Finanslovforslaget for 1881—82 (man kunde nemlig ikke naa 1880—81). Følgen blev virkelig, at Bevillingen fandtes paa den midlertidige Finanslov 1881, dog saaledes, at Ministeriet erklærede, at de 30 nye Pladser vilde bortfalde med en i hver Vakance, første Gang d. 1. Sept. 1889.²⁰³

Paa den anden Side var Ussing lige fra Begyndelsen af meget ivrig for at genskabe den gode Tone paa Regensen, som i Slutningen af Halvfjerserne i nogen Grad var bleven rokket. Det var ikke blot de ældgamle Vanskeligheder med Islænderes Drukkenskab, som atter viste sig. Ogsaa blandt de danske Alumner var der braadne Kar. Det grelleste Eksempel frembød en Regensianer, der var »i den Grad forfalden til al Slags Udsvævelse«, at han selv foretrak i Stilhed at forsvinde til Amerika. Maaske var det i Anledning af denne Sag, at Ussing efter Stipendiebestyrelsens Anmodning henvendte sig til Politidirektøren. »I Anledning af de uhyggelige Rygter« bad han om, at saa snart Politiet fik Sikkerhed for, at slige Forbrydelser var begaaede, skulde de underrette ham derom. »Det er af den allerstørste Vigtighed for den Stiftelse, jeg har den Ære at forestaa, at der ikke hæfter nogen Mistanke ved den«. Om hvad der videre er foregaaet i denne Sag, foreligger der ikke noget.

Et ganske mærkeligt Tilfælde kom til at foreligge det følgende Aar 1878. Frederiksberg Politi sigtede da en Regensalumne for at have skrevet Trudselbreve og forsøgt Indbrudstyveri. Det var en meget romantisk Historie om en maskeret Tyv, der havde vekslet Revolver-skud med en frederiksbergsk Smedemester. »For enhver, der kjender N. N., er dette i højeste Grad usandsynligt«, skriver Provsten i sin Dagbog. Men Politiet erklærede, at Studenten var »alt andet end fordelagtig kjendt derude«, og det anholdt ham paa selve Regensen. Der oplystes dog intet andet ufordelagtigt om Regensianeren end et lille Bedrageri (Pantsætning af en laant Paraply), og efter tre Dages Forløb blev han atter sluppet løs af Arresten. Det var et helt Nick Cartersk Eventyr, før denne Person var opfunden. Studenten endte for Resten senere paa en Sindssygeanstalt.²⁰⁴

* Dette kunde Ussing dog kun til Dels give, »eftersom Arkivet ikke var i fuldstændig Orden«. Formodentlig var da allerede den Gang, ligesom nu, Forholdet det, at Provstearkivet ganske manglede for Begyndelsen af 1870'erne. Samtidig opnaaede man paa Kommunitetets Budget en Bevilling til Boglegater. Det var her Studenterne selv, som havde taget Initiativet. Betingelsen var dog, at Bøgerne skulde være nødvendige til de afsluttende Eksaminer. Endelig forhøjedes Udgiftsposten til Pleje af syge Kommunitetsalumner paa den midlertidige Finanslov 1881.

Saadanne isolerede Begivenheder er naturligvis mindre karakteristiske for Regenslivet paa denne Tid. Mere siger hele den Undersøgelse om Flidsattester og Trangsvindesbyrd, som Ussing tog opstraks efter sin Indflytning.

Stipendiebestyrelsen havde allerede i Nellemanns sidste Tid hendelt hans Opmærksomhed paa »den Lethed, hvormed Trangsattester fremskaffedes, og den Ugenerthed, hvormed de paaberaabtes«. Sagen hvilede imidlertid, indtil Ussing i Juni 1877 forespurgte om, hvad han skulde stille op med to Jurister, hvis Oplysninger baade om Trang og Flid var meget mangelfulde. Der viste sig desværre snart efter flere Eksempler paa det samme. Man satte da atter de gamle Bestemmelser fra Halvtredserne i Kraft, nemlig at alle saadanne Dokumenter skulde forelægges Stipendiebestyrelsen med Regensprovstens Bemærkninger, og at Eksamenslæsning ikke skulde gælde som Undskyldning, undtagen naar vedkommende virkelig var oppe til Eksamen i samme Semester. Om det staar i Forbindelse hermed, at man i den følgende Tid ser nogle Alumner opgive deres Regenspladser mod at beholde Kommunitetsstipendiet, kan ikke oplyses, da der ikke angives Grunde for disse Afkald. Men vist er det, at Tilfældene er hyppigere end ellers.²⁰⁵

Endelig er der Anledning til at pege paa en Omstændighed, som synes at bevise, at der virkelig ikke blev arbejdet saa godt paa Regensen i Slutningen af Halvfjerserne som tidligere. Det er den mærkelige Nedgang i Eksamensresultaterne, som finder Sted for Alumnerne fra alle tre Hovedfakulteter, en Nedgang, der er saa meget mere iøjnefaldende, som den ikke deles af Studenternes store Masse ved Universitetet. Af theologiske Kommunitetsalumner fik i Femaaret 1875—1879 kun 44 pCt. Laud (i Modsætning til 50 pCt. i det foregaaende Femaar), af Jurister kun 65 pCt. (tidligere 71 pCt.) og af Medicinere kun 49 pCt. (det tidligere Tal er her misvisende). Tagne for sig vilde disse Tal maaske ikke sige tilstrækkeligt, men naar de sammenholdes med de førnævnte Enkeltilfælde, faar man rigtignok den Mistanke, at der har været saa meget i Tiden, der lagde Beslag paa Opmærksomheden, at Regensianerne (og Kommunitetsalumnerne overhovedet) ikke fik læst saa flittigt som tidligere.

Det kan ikke nægtes, at Ussing selv i nogen Grad var skyldig i denne Uro, fordi han med sin udprægede Handlelyst greb ind i Forhold, hvor dette ikke var nødvendigt.

I Juli 1878 fik Regensen efter de bedste Mønstre sin første Strike. Paa en livlig Generalforsamling havde Allianceøllets Tilhængere

sejret over Carlsberg-Lagerøllets, og man stillede det Krav til Portneren, at han skulde føre den første af disse Sorter, og det til en Pris af 11 Øre pr. Flaske. Da Portneren ikke vilde gaa lavere end til 12 Øre, forpligtede ca. 50 Regensianere sig skriftligt til at blokere hans Forretning saa længe, indtil han gav efter. Men Portneren havde imens paakaldt Ussings Mægling. Provsten misbilligede mundtlig den anvendte Fremgangsmaade, og da dette ikke hjalp, kom der et Opslag fra ham. Heri erklærede han Striken for utilstedelig og Regensianerne uværdig, og han opfordrede Deltagerne til at sønderrive det Papir, hvorpaa de havde tegnet sig; i saa Fald skulde han bringe Sagen til en førønsket Afslutning. Da imidlertid heller ikke dette virkede, indberettede Ussing Sagen til Stipendiebestyrelsen. Efter nogle Dages Forløb svarede denne med at misbillige Striken og at udtale, at den rette Vej til at afhjælpe en Misfornøjelse mod Portneren vilde have været at gaa til Provsten. Da Bestyrelsen dog ikke ligefrem havde forbudt Striken, fortsattes denne. Men nu kom Sommerferien, og i Løbet af denne opløstes Protestanternes Hær. Saa holdtes der i September Maaned en bevæget Generalforsamling. De moderate foreslog her en Dagsorden om »det Ønskelige i, at Striken ophører«, og at man derfor beder Ussing om at bringe Sagen til Afslutning, men det lykkedes dog en af de sidste standhaftige Krigere, cand. theol. P. E. Th. Olsen, for saa vidt at bevare Decorum, som man tilsidst vedtog en Udtalelse om, at man »erkender, at den af Alumnerne anvendte Fremgangsmaade ikke har naaet det forønskede Resultat« og derfor indgaar til Provsten med en Misbilligelse af Portnerens Optræden og at Andragende om, at Øllets Pris maa blive de 11 Øre. Slaget var imidlertid tabt, og skønt Ussing udtalte sin Enighed med Alumnerne i selve Stridsspørgsmaalet, blev Resultatet, at Portneren blev ved at tage sine 12 Øre. »Hermed endte altsaa 11-Øre-Krigen«. ²⁰⁶

Det lykkedes hurtigt at fjerne Følgerne af denne Konflikt, for saa vidt som der ikke fulgte nogen varig Misstemning mellem Regensianerne og Provsten. Allerede det følgende Aar 1879 var det dog nærvædet at komme til en ny Misforstaaelse. Det var i Anledning af Universitetets Firehundredaars Jubilæum. Som bekendt var det den oprindelige Plan at fejre dette som en evropæisk videnskabelig Fest, og for at gøre Rammen saa værdig som mulig havde man valgt den hæderkronede Olding Madvig til Universitetets Rektor. Saa kom imidlertid i Februar Efterretningen om § 5's Ophævelse ved Overenskomst mellem Preussen og Østrig. Under det nedstemmende

Indtryk besluttede Universitetet, som efter det skete ikke kunde tænke sig at se tyske Gæster hos sig, at kun nordiske Videnskabsmænd skulde indbydes. Men paa mange Sider var der Misfornøjelse med dette Skridt, og Protestadresser fremlagdes hos Boghandlerne. En saadan anonym Adresse indleveredes ogsaa paa Regensen, man vidste ikke af hvem, og det hedder om den i »Kirkebogen«, at den var »temmelig uskyldig af Indhold«, men »noget usikker i Form«. Straks for Ussing ud af sin Hule og konfiskerede Adressen med de Underskrifter, den allerede havde faaet, og i et samtidigt Cirkulære (af 6. Marts) til Underskriverne anbefalede han dem at lægge Sagens Afgørelse samme Aften i Universitetslærernes Hænder. Spørgsmaalet var, om man kunde »afholde Festen uden at prisgive vor egen og vort Fædrelands Værdighed og derved skade Danmarks Fremtid langt mere, end Traktat af 11te Oktbr. har kunnet gøre«. Næste Dag sammenkaldte Provsten ydermere Alumnerne til Møde paa Læsesalen og redegjorde for, hvad han var berettiget til at meddele om Konsistoriums Forhandlinger. Resultatet var nemlig her blevet, at man yderligere indskrænkede Højtideligheden til en simpel akademisk Fest uden alle fremmede Gæster. Hermed faldt ogsaa Uroen paa Regensen bort. Ikke alene opnaede ved Jubilæet d. 4.—6. Juni alle de i Byen værende Regensianere Billetter dertil, men Regensen fik ogsaa Ret til at besætte to Pladser i Studenterkomiteens Lykønskningsdeputation til Universitetet. Ja, Klokkeren, stud. polyt. Bast, kom endogsaa med til Kongens Galataffel paa Christiansborg. Endelig strømmede der saadanne Bunker af Disputatser ind paa Gaarden i Festens Anledning, at Alumnernes Bogsamlinger fik en vægtig Forøgelse.²⁰⁷

Saaledes endte alt paa bedste Maade. Men det kan ikke skjules, at Adressens Konfiskation og Cirkulærets kraftige Tone havde frembudt Mulighed for et andet Resultat.

Næste Gang endte det imidlertid mindre fredeligt. En Søndag-aften i Februar 1880 kom Viceprovsten op til Ussing og meldte ham, at der var støjende Gilde hos to Alumner paa fjerde Gang. Ussing begav sig derhen, og da han fandt Døren aflaaaset, lod han Portneren lukke den op. Der viste sig nu i Værelset et Selskab paa ti Personer, deraf Halvdelen Damer; paa Bordet stod der tomme Bayerflasker og en næsten tom Punschebolle. Ussing pegede paa Reglementets § 8, hvorefter Gilder var forbudte, »og jeg anmodede Damerne om at forføje sig bort«. Næste Dag kom Værelsets Indehaver op til ham og bad om Undskyldning for at have holdt Selskab uden

Tilladelse. Han forsikrede samtidig, at Damerne var »ordentlige og pæne«, der havde været en gift Mand og hans Kone blandt Gæsterne, og den ene af Damerne var hans egen Forlovede. Han endte derfor med at bede om, at Sagen maatte blive holdt hemmelig, for at ikke Damerne skulde have yderligere Ubehageligheder deraf, og heri erklærede Ussing sig for enig med ham.

Men det er meget lettere at rejse en Sag, end at bringe den til Ende. Viceprovsten snakkede om den paa Gaarden, og snart vidste hele Regensen derom. Nu blev der virkelig Opstandelse, da man mente, at en ved en lang Praksis opstaaet Rettighed var bleven krænket af Provsten uden særlig Grund, og at man kunde risikere ved Lejlighed at se sin kvindelige Bekendtskabskreds udsat for lignende Udvisninger. Først underskrev 85 Regensianere en Erklæring om, at ingen af dem havde »spillet en Angivers Rolle« med Hensyn til Selskabet paa fjerde Gang; — en, som det synes, temmelig overflødig Erklæring; — og derefter bad Klokkeren (senere Rigsdagskasserer Bierring Provsten om en Udtalelse om, hvor vidt Gildet var blevet afbrudt, fordi det var uanstændigt, eller blot fordi det formentlig stred mod Forholdsreglerne. Ved et Opslag bekræftede Ussing, at det sidste var Tilfældet. Selv om Aftenselskaber med Damer ikke var udtrykkeligt forbudte i Reglementets § 8, tilføjede han nogle Dage senere, hang dette sammen med, at man paa Affattelsestiden havde anset sligt for ganske utænkeligt; Manglen skulde nok blive afhjulpet i den nye Udgave af Forholdsreglerne, som han stillede i snarlig Udsigt. Dette Løfte førte naturligvis til en Generalforsamling, hvor man med 43 Stemmer mod 6 ansøgte Stipendiebestyrelsen om, at et saadant krænkende Forbud ikke maatte blive udstedt. Man fik det mundtlige Svar, at der »saavidt muligt« skulde blive taget Hensyn til Regensianernes Ønske. Det kan med det samme bemærkes, at da det nye Regensreglement i Efteraaret 1880 forelaa, viste det sig ved nærmere Undersøgelse ikke væsentlig forskelligt fra det gamle. Hermed var altsaa hele Sagen løbet ud i Sandet.

Paa Regensianernes Side roses navnlig to Alumner (Olsen og Constantin Hansen), fordi de ved »deres resolute private Henvendelse paa rette Sted« havde ført Sagen til en saa god Afslutning. Dunkle Ord, som baade kan tyde paa Underhaandsforhandlinger med Ussing og med Bestyrelsen! Værst medtaget i det offentlige Omdømme var Viceprovsten, hvis »meget betydelige, men lidet lønnende Rolle« man i Kirkebogen erklærede at ville forbigaa i Tavshed. Men ogsaa Ussing, — der for Resten til sine sidste Dage vedblev at være en haardnakket

Modstander af regensielle Dameselskaber, — havde faaet sig en Smøre i denne Fægtning. »Paa Grund af den paa Gaarden herskende Disharmoni blev en paatænkt Aftenunderholdning med Dans opgivet.« Ved Skovturen i Juni, da Provsten holdt »en meget hjertelig Tale« for Ungdommen, maa dog Dissonansen være ophævet. Det følgende Aar, da han skulde paa en længere Udenlandsrejse, fejredes han forinden med et Sold, og alt syntes nu glemt. Men det blev ikke sidste Gang, Ussing i sin første Opbrusning vovede sig for langt ud, saa at han siden nødtes til et kedeligt Tilbage-tog.²⁰⁸ —

Fjerde Gang, da det kom til Konflikt mellem Provsten og Alumnerne, blev det — næsten — til Alvor. Det var ved »Rudeaffæren« i Septbr. 1882.

»Naar En med et velrettet Spark foraarsager en alvorlig Beskadigelse af Inventar og Beboere i en Myretue, indtræder der øjeblikkelig en babylonisk Forvirring, idet Myrerne for en kort Stund synes at være berøvede enhver anden Evne end Brugen af deres Ben; men snart seer det anderledes ud. Sindigheden vender tilbage, og Myrerne give sig til at udbedre den anrettede Skade samt bruge mod Forstyrteren de Vaaben, Naturen har begavet dem med.«

Saa poetisk begynder Klokkeren sin Beretning derom i »Kirkebogen«, og de sidste Ord antyder en ubestridelig Bitterhed. Hvad var der da sket? En Morgen fandt man paa Læsestuen et af »Ussing paa Stipendiebestyrelsens Vegne« underskrevet Opslag, som hævdede, at Alumnerne havde vist »drengeagtig Kaadhed« ved at kaste Smaasten i stort Antal gennem Gaardens Ruder, at de skyldige ikke havde villet melde sig, og at, hvis dette ikke skete, vilde der blive gjort Ansvar gældende over for de mistænkte, som i Tilfælde af Gentagelse vilde blive straffede med Bortvisning fra Regensen.

Man kan ikke undre sig over, at dette vakte Opsigt og Ophidselse. »Efter utrolig kort Tids Forløb lykkedes det, navnlig ved Hjælp af J. K. Lauridsens Allestedsnærværelse med sindrige Tydninger af Opslagets Udtryk og latinske ildnende Kampraab, at faa slukket de faa Fredspiber, der røg hist og her«. Man var parat til at tage Kampen, og samme J. K. udmalede Fremtidsfantasier om, hvorledes de in pleno forjagne Regensianere skulde slaa Lejr mellem Frue Kirke og Universitetet.

Klokkeren søgte ved et Besøg hos Provsten at komme til at spille en mæglende Rolle. Denne afvistes dog pure. Ussing hævdede, at Bygningsinspektøren havde nægtet at dække den uhyre Glarmester-

regning, og at Stipendiebestyrelsen var enig med ham om Opslagets Indhold og Form, ja at dette var fremkaldt af selve Bestyrelsen.

Nu sammenkaldtes naturligvis en Generalforsamling. Endnu da Dagsordenen forevist for Provsten, fastholdt han sine Udtalelser »i en højst uforsonlig Aand«. Men i selve Forsamlingen indfandt ogsaa Ussing sig, og han indledede den med den Tilstaaelse, at han tog det personlige Ansvar for Opslagets Form, og ydermere, at han nu fandt denne Form uheldig og gjorde Undskyldning derfor. Da han derpaa havde trukket sig tilbage, vedtog Generalforsamlingen efter en Drøftelse Berings Dagsorden om, at den »efter Omstændighederne« følte sig tilfreds med Provstens Undskyldning, hvorefter den maatte anse hans Beskyldninger og Trudser for tilbagetagne. En skarpere Dagsorden af J. K. Lauridsen og en blidere af K. Hude fik derimod ikke Flertal. Nogle Dage efter Mødet fremkom der saa et Opslag fra Stipendiebestyrelsen (Goos, Reisz og H. Scharling), der i moderate Udtryk opfordrede til Varsomhed med Gaardens Ruder. Heri var som Hovedregel opstillet Erstatningspligt, og kun, naar der var Tale om førsættelig Ødelæggelse gentagne Gange, »kan dette, ligesom andet Brud paa Gaardens Orden, medføre, at han mister Regensbeneficiet«. Paa det fjorten Dage senere afholdte Rusgilde var Ussing kun til Stede ved den indledende Bortlodning, men trak sig tilbage, da Soldet skulde begynde. Senere i Maanedens, da en af hans Sønner holdt Bryllup paa Gaarden, optraadte imidlertid Klokkeren med en Lykønskning, der modtoges »overordentlig venligt«, og ved Ballet i Januar 1883 bød Ussing Gæsterne velkomne »i en overordentlig smuktformet og velfølt Tale«. Herefter maatte vel den endelige Fred siges at være undertegnet.²⁰⁹

Under sin senere Administration forstod Ussing i højere Grad at lægge Baand paa sin Ilterhed, om den end af og til kom til Udbrud. Selv om det aldrig kom saa vidt, at den gjorde ham upopulær, bidrog den ganske sikkert til i Forholdet mellem ham og Alumnerne at skabe en vis Usikkerhed, der var uheldig. Det var paa Baggrund af dette Forhold, at det politiske Røre paa Regensen udfoldede sig, og det kunde ikke undgaa at paavirkes heraf.

Det var, som nævnt, først i Halvfjersernes Slutning, at den politiske Strid gav Genlyd inden for Regensen. Før den Tid havde Gaarden snarest Ry som en Slags Konservatismens Jomsborg.

I Rantzaus Vise »Syl som dansk Kommunist« hedder det om denne Herres Omvæltningsplaner:

»Ja immer lystig gaar'en,
 Vi vælte Rundetaarn,
 Det falder paa Regentsen,
 Og Studiosus Svendsen,
 Og Candidatus Jensen
 Bli'r i en Vælling knust.
 Hurra! Hurra! Revolte skal vi ha',
 Hurra! Hurra! aa Jøsses! Jøsses ja!»

Det hændte en Aften, at et Par islandske Alumner blev forfulgte paa Gaden med Injurier og Trudslar af nogle Socialister, fordi »de fortærede Landets Penge, uden at kunne tale dets Sprog«. I 1876 hedder det i »Kirkebogen« om en nystiftet »Arbejderforening« paa Regensen, at den »ikke i nogen høiere Grad har noget at gjøre med den nutildags i hele Verden om sig gribende Arbejderbevægelse«, da den netop vil det modsatte af at indskrænke Arbejdet og Arbejdstiden, da der arbejdes paa parole d'honneur, og da den ikke virker ved »Talmajestæten og Massernes knusende Overvægt«. Om de gamle Idealers Eksistens vidner det ligeledes, at man de følgende Aar havde Indkvartering af svenske Studentersangere, og ved Lindefesten i 1878 blev der holdet »højstemte skandinaviske Taler« til en tilfældigt tilstedeværende Svensker. Dog er Referenten i »Kirkebogen« klar over, at »den skandinaviske Idé er her som saa mange andre Steder en Drivhusplante, der som alle Drivhusplanter kun udfolder sig bag »Glas« og under Indflydelse af »varm Fugtighed«. Strømkæntingen viser sig, da i 1880 Tanken om et nordisk Studentermøde var oppe. En ret stærk Gruppe, hvortil Klokkeren (Hude), Bierring og Hertz hørte, var da, trods Ussings Iver derfor, Modstander af Regensens Deltagelse i Mødet, og ganske vist sejrede den gamle Retning paa Generalforsamlingen (34 mod 14 Stemmer), men denne Sejr var frugtesløs, da Mødet aldrig kom i Stand. Studentermødernes Tid var forbi, og Skandinavismen var død paa Regensen. Anderledes gik det med det andet hidtilværende Ideal, det sønderjydske, men dette skyldtes for en ikke uvæsentlig Del, at det fandt en varm Tilhænger i en enkelt Mand, Johan Ottosen.²¹⁰

Radikalismens Frembrud paa Regensen er mer end til noget andet Navn knyttet til den nuværende Rektor Karl Hudes. Han og hans Kontubernal (senere Rigsdagskasserer) Viggo Bierring supplerede fortræffeligt hinanden. Mens Bierrings Taler paa Generalforsamlingerne var letflydende, »men ikke altid lige vægtfyldige«, hedder det om Hude: »Hude var ikke Taler, men hans Ord vare velovervejede. Fyndige og ligefremme, som hans Udtalelser faldt, kunde de

vel synes Meningsmodstandere skarpe og stødende, men denne Virkning var sikkert ikke tilsigtet.« Til Gengæld var Hude i Forhandlinger med Autoriteterne paa en Gang bestemt og facil; fast, naar det behøvedes (Striden om »Germanernes Lærling«), men utilbøjelig til at forfølge en Sejr alt for langt (»Rudeaffæren«). Overgik saaledes Hude Bierring paa Prosa, var denne omvendt hans Mester i Poesien.

Fig. 57. Karl Hude.

Bierrings Viser under Pseudonymet »En glad Laks fra Gudenaen« var Regensens bedste, men ogsaa Hudes, der skreves under Mærket »En uden Laks«, var gode, »altid indholdsrige, ofte spækkede med tørt Humor«.

Hude afløste Bierring som Klokke i Septbr. 1879, og han havde Stillingen inde et helt Aar igennem. Valgkampen havde været hed, og Modkandidaten (Aarberg) havde ligeledes tilhørt den radikale Gruppe. Et karakteristisk nyt Træk ved Bierrings og Hudes Klokkeater var den store Interesse for Foredrag i Modsætning til Sold. Der var saa mange Spørgsmaal oppe i Tiden, som man ønskede at tage Stilling til. Det bekendteste

Udslag af denne Stræben var nogle Aar efter »Studentersamfundets« Stiftelse. Under Bierring blev der paa Regensen holdt Foredrag om »Kunstværdi« (af Constantin Hansen), »Nationalitetsfølelse« (Dybdahl), »Kvindeemancipation« (Ipsen), »Spencers Forhold til Religionen« (Ussings Søn) og »Islands naturlige Forhold« (Thoroddsen). I Hudes Tid talte Ussing selv om »Kristus i ældre kristelig Kunst«, Aarberg om »Camille Desmoulins« og Budtz om »Menneskeracerne«. Navnlig i Begyndelsen var Resultatet saa som saa; Constantin Hansens Foredrag betegnes som vanskeligt tilgængeligt for Flertallet, Dybdahls som for abstrakt, Ipsens som ikke rigtigt velforberedt, og hvad Provstens angaar, mente han selv, at »for det store Flertal var det dog en altfor fremmed Verden, det førte dem ind i«. Men efterhaanden gik det bedre og bedre, og man valgte

ligefremme Foredragskomiteer til at forberede disse Møder. En særlig vellykket Aften var d. 13. Novbr. 1880, da den tykke og gemytlig Dr. S. Schandorph som Gæst først læste op af sine Bondenoveller og siden ved Soldet holdt mange og gode Taler. Han fremlagde ved denne Lejlighed »Europæernes« Program i en morsom Tale om den danske Nationalejendommelighed, den gode Fordøjelse, idet han hævdede, at den sunde danske Konstitution uden at miste sit Særpræg godt kunde optage fremmede Elementer i sig. Talen vandt almindeligt Bifald, og da Schandorph senere paa Aftenen holdt en ny Tale om det nationales Betydning og endte med et Leve for Danskheden, kan man forstaa, at Europæismen i ham havde faaet en meget forsigtig og vindende Talsmand paa Regensen. Efter Hudes Klokkerat forsvandt ganske vist de egentlige Foredragsaftener for en Tid, men til Gengæld blev det Skik ved Festerne at holde længere Taler over aktuelle ikke-regensielle Emner, som da Joh. Ottosen ved Rugsildet 1882 talte om »Nationalliberalisme og Skandinavisme« og J. K. Lauridsen drog en »Parallel mellem Godsejerspolitikens Maal og Adams og Evas Beklædningsstilstand før Syndefaldet«. Her mindedes ogsaa Sønderjyderne ved en Tale af Russen Askov.²¹¹

De som hyldede de nye Idealer, kunde naturligvis som Regel ikke nære nogen Interesse for de gamle Ideers Haandhævere. Kom saa hertil, at disse stillede sig som Modstandere af den nye Tid, udvikledes den manglende Interesse til ligefrem Antipati. Heraf følger den forskellige Holdning over for Ploug og Hostrup. Da Ploug i 1879 holdt 50 Aars Studenterjubilæum, lykkedes det kun efter en skarp Opposition af en Nimandsgruppe at faa vedtaget, at Regensen skulde optræde som Medindbyder, og paa Schandorphaftenen det næste Aar blev en Skaal for ham modtaget »med delt Bifald«, mens Hostrup og Monrad hyldedes uden Mislyd. Ved Lindens Hundredaarsfødselsdag 1885 kulminerede Uviljen mod Ploug. Komiteen kunde ikke enes om, hvor vidt han skulde indbydes eller ej, og henskød Afgørelsen til en Generalforsamling, hvor det kun lykkedes at føre en Beslutning om Indbydelse igennem med 28 Stemmer mod 21. Men de slagte, herimellem Niels Møller og Niels Finsen, fik derefter samlet 51 Navne paa en af Møller forfattet Adresse mod Ploug, »en Mand, der for mange af os er en Modbydelighed, og for hvem ingen af os nærer fuld Agtelse.« En voldsom Kamp udspandt sig nu og førte til tre nye Generalforsamlinger; paa den sidste af disse samledes man endelig om en »Enighedsformel«, der gik ud paa; at ingen Æresgæster — altsaa heller ikke Hostrup — skulde indbydes. Det stigende

Stemmetal mod Ploug er ogsaa en Barometerstand, der viser Radikalismens Stigning i den første Halvdel af Firserne.²¹²

Omvendt med Hostrup. Ved hans Sølvbryllup 1880 indkøbte man en stor antik Terrakottavase, der paa selve Regensen blev dekoreret med et Billede af Gaarden, en Indskrift og mange smukke Ornamenter (af Constantin Hansen og Bast). Derefter afleveredes den af Klokkeren og de to Kunstnere personligt i Digterens Hjem i Hillerød. Hostrup blev meget glad derover. I Kirkebogen gives der »en lille Conturtegning« af ham ved denne Lejlighed, fordi det maaske var sidste Gang, Regensen traadte i Forbindelse med ham: »En lille mager Mand, der trods Dagens Højtidelighed var iført en bekvem, noget ungdommelig Jakke, og hvis paa Kryds og Tvers rynkede Ansigt, saa længe det var i Ro, saa baade bekymret og ældet ud; men begyndte han at tale paa sin joviale, i god Forstand folkelige Maade, kom der Liv i det ældede, rynkede Ansigt, og kom der ham saa en lille Aandrigthed eller en eller anden godmodig Skjemt paa Læben, saa straaede den skjelmske Student fra Genboerne ud af de dejlige, mørkeblaa Øjne«.

Heldigvis slog den melankolske Spaadom ikke til, Regensen kom endnu nogle Gange til at staa over for Hostrup og at modtage Indtrykket af hans friske, aldrig ældede Personlighed. Ved Julegildet i Jan. 1882 var han og Goos med som Æresgæster. I 1885, da Sammenkædningen af hans og Plougs Navne havde medført, at ingen af dem blev Æresgæster, var han dog til Stede og talte for Linden som Bedestedet ved Vejen, hvor Slægt efter Slægt mødes. Endelig holdtes der i Maj 1888 akademisk Fakkeltog til ham i Anledning af hans 70 Aars Fødselsdag; det udgik fra Regensgaarden, og Regensianerne sendte en særlig tre Mands Deputation ud til ham paa Frederiksberg, ligesom man gav Bidrag til en Folkegave. Da han saa i 1892 var gaet bort, viste Regensianerne ham den sidste Ære. Tolv Alumner stod under Begravelsen Æresvagt ved Kisten og bar den derefter ud af Kirken. Nu, efter hans Død traadte Studenterforeningen og Regensen for een Gangs Skyld sammen om en fælles Opgave. »Genboerne« blev opført paa Folketeatret af Studenter, og Udbyttet anvendtes til Buster af Hostrup paa begge Steder. Den paa Regensen, som er af Bronze, skyldes Billedhuggeren Axel Hansen. Man ser altsaa, at Regensianerne viste stor Trofasthed over for Mindet om Hostrup, baade mens han levede, og efter hans Død.²¹³

Den politiske og literære Opposition følte naturligvis snart Trang til sit Særliv, og paa samme Maade som tidligere »den aristokratiske«

og »den moderate« opstod nu »den radicale Vækkerforening« i Juni 1879. Som Foreningens Formaal opstilledes i § 1 »Menneskeslægtens Udvikling efter dens sædelige Bestemmelse«. Dette forklaredes nærmere ved § 3: »Det er almindelig anerkjendt, at intet i den Grad styrker Karakteren (Cuvier—Robespierre—Feuerbach) som Overvindelsen af den i Menneskets Karakter bundende Ulyst til at forlade sit yppige Leje.« I den Anledning vækkede man til en Begyndelse Kl. 6. Det var tilladt Vækkeren at bruge de i Lovene fastsatte Skældsord (»Dalstrøg«, »Høvl«, »Kapellan«, »Moderat« o. s. v.); hans egen Person var derimod hellig og ukrænkelig, »saavel i Ord, Gjærning, som særlig i Tanke«. Af Lovens øvrige Paragrafer bør endnu Nr. 17 nævnes, nemlig at »Foreningens Midler anvendes til Medlemmernes Bedste og Øl«.

Den første Formand var Juristen Peter Dilling, i hvis Værelse Ussing det følgende Aar fandt det Selskab, der gav Anledning til Kampen om »Kvindesagen«. Han betegnes som Fører for den Opposition, som fandtes paa Regensen. »Som Menneske«, hedder det om ham, »frastødte han i begyndelsen de fleste en del ved sin temmelig kyniske måde at tage sagerne på; men ved nærmere bekendtskab viste han sig som en elskværdig kammerat, og man bar over med meget i følelsen af, at man havde en sjælden udpræget karakter for sig.« Sekretær var Lægen Gustav Ottesen. Han var altid sikker paa en Tilhørerkreds ved Regensens Generalforsamlinger »paa Grund af de bizarre Forslag, han stillede, Forslag, som røbede hans Tilbøjelighed til at gøre Grin med det hele«. Denne Bestyrelse maatte dog finde sig i undertiden at vige Pladsen for andre, og i det hele var den lille elleve-Mands Forening allerede i Septbr. meget truet ved Konkurrence af andre. Dette bidrog vel til, at man udformede sit Særpræg videre. I Oktbr. viste man sit røde Sindelag ved at vedtage følgende obligatoriske Vækkeformel: »Borger N. N., er De vaagen, det er Robespierre!« Generalforsamlingen blev omdøbt til »Nationalconvent«, og i Septbr. 1880 vedtog man efter Forslag af stud. polit. Aarberg, at alle Foreningens Medlemmer skulde antage republikanske Navne. En Komité blev nedsat til at ordne det fornødne. Maaske er det rigtigst her at lade Vækkerprotokollen selv skildre Fremgangsmaaden:

»Efter at et Udvalg af de mest bekendte Revolutionsmænd fra 1790 var gjort, blev de opskrevne paa Papisedler og kastede i Urnen. Borger Østerby oplæste derefter Medlemmernes Navne, og efterhaanden som de blev oplæste, udtrak Borger Aarberg Sedlerne. Undertegnede [L. Damm] »holdt Huen« ved denne enestaaende Daab.

Resultatet blev som følger: Borger Michelsen = Danton, Borger Østerby = Fouquier-Tinville; Borger Bjarnarson = Égalité; Borger Zoëga = Santerre; Borger Aarberg = Camille Desmoulins; Borger Klingemann = Tallien; Borger Damm = Marat; Borger Friis = Henriot; Borger Skuli Thoroddsen = Saint Just; Borger Hertz = Carrier; Borger Jespersen = Collot d'Herbois; Borger Schiøler = Lebon; Borger Schou = Barrère.«

Den fungerende Vækker blev ved at hedde Robespierre. Et endnu levende Medlem af Foreningen erklærer, at det var af gribende Virkning om Morgenen at blive vækket af en islandsk klingende Røst, altsaa: »Borger Collot d'Herrbois, err De vaagen, det err Rrobespierre!« At Bestyrelsen samtidig blev til »Velfærdskomiteen«, og et Soveværelse til »chambre de lit« behøver knap at nævnes. Derimod bør det udtrykkelig betones, at man ikke gik saa vidt som til Guillotins Indførelse, ja ikke en Gang til at anlægge den republikanske Kalender, formodentlig fordi den med sit Titalssystem vilde neutralisere selve Foreningens Hovedopgave: Vækningen.

Foreløbig viste Midlet sig prøbat, Foreningen blomstrede op. »Det radikale, republikanske Blod er langt fra at staa paa Frysepunktet,« siger Marat i Protokollen; »det ruller ildfuldt og sydende i vore Aarer, og som en Lavastrøm, der baner sig Vej fra Krateret, bryder det enhver Modstand« o. s. v. Navnlig Islænderne befandt sig vel ved de republikanske Former og passede bedst til Stilen. »Retfærdige, radikale Medborgere!« udbryder Skuli Thoroddsen, da han anklages for Vold; »Borger St. Just har forsvaret sig, og De har allerede i Deres Sind frifundet ham; lad Deres Stemme vidne om denne Deres retfærdige Overbevisning! Frifinder St. Just!« Ved Siden af ham spiller navnlig Collot d'Herbois sin Rolle med megen Værdighed. I Marts 1881 var dog denne Leg leget til Ende. I Nationalkonventet pegede da Collot d'Herbois paa Foreningens Formaal: Menneskeslægtens Udvikling efter dens sædelige Bestemmelse, og udraabte: »Kan det virkelig siges at være en stræben henimod dette mål, at man antager navne på personer, der forlængst ere dekapiterede? Er det ikke langt snarere et tilbageskridt? Er radikalismen ikke skredet frem siden 1792? Er standpunktet »Collot d'Herbois« ikke forlængst opgivet af moderne radikale?« Saa var der da snarere Grund, fortsætter han, til at tage Navne fra Pariserkommunen som Rochefort og Louise Michel, eller Navne som Bradlaugh og Parnell, for ikke at tale om Berg, Busk, Brandes og Hørup. Men det hele er overhovedet unødvendigt. »Jeg vil derfor med den store radikale Jean Jacques Rousseau sige »Revenous à la nature!« Lad os også i radikalismens

tjeneste bære vore borgerlige navne; det er ikke navnet, der gør os til radikale. Lad os tværtimod stræbe henimod det efter min mening skønnere mål at virke ved dåd under radikalismens fane således, at vore navne engang komme til at stå som mærkepæle i menneskeslægtens udviklingshistorie!« Dette Forslag var skrevet »sangvine meo proprio«, d. v. s. med rødt Blæk.

Otto Jespersen havde for saa vist Glæde af sit Forslag, som de franske Navne ophævedes paa næste Generalforsamling, men rigtignok kun for at give Plads for, hvad han havde betegnet som det næstbedste: Navne paa moderne radikale i Ind- og Udland. At han selv ved den Bortlodning, hvorved Borger Carrier fungerede som Waisenhusbarn, fik Navnet Bradlaugh, var maaske et fint Vink af Skæbnen om hans Fremtidsstudium; de fleste af de andre maatte tage til Takke med Navne som Berg, Jens Busk, Fr. Bajer, Edv. Brandes, Brix, Hørup og Zahle. Bradlaugh, der var Formand for Foreningen, nedlagde imidlertid straks efter sit Embede »paa Grund af forandret

Fig. 58. Foreningen »Peter«.
(Krag, Jespersen, Hertz, Finsen.)

Livsanskuelse og Studium«. Foreningen var nu igen i Nedgang, da man paa Grund af den indførte senere Vækketid »trods sin Radikalisme«, ikke kunde trække Mulkter. Flere af Medlemmerne var nemlig samtidig Medlemmer af andre Vækkeforeninger. Mærkeligt nok var der ogsaa i Vækkerforeningen baade Skytter og Theologer. Foreningen levede derfor endnu kun et halvt Aar og hensov stille d. 7. Oktbr. 1881, da den ikke længer kunde siges at svare til sit Formaal.²¹⁴

Det lader til, at det var Jespersen, der for en væsentlig Del holdt Liv i »den radikale« i dens senere Stadier, men dette var ikke den eneste Forening, hvori han udfoldede sig. En meget eksklusiv Sammenlutning var saaledes »Peter«, hvis Formaal kort og godt var: at gavne og fornøje, og hvor hvert Medlem ved Optagelsen fik et Navn, hvoraf »Peter« udgjorde en integrerende Bestanddel. Vækkeren her hed

»Dumme Peter«, han bar Hædersnavnet og havde det dermed følgende Besvær otte Dage ad Gangen. Vækkeformularen var: »Op, Peter!« Svaret herpaa ved anden Vækning: »Oppe, Peter!« og de da sovende tilraabtes der: »Petrine!« En aabenbar Hentydning til den politiske Strid laa i § 11:

»Dumme Peters« person er hellig og ukrænkelig,
den vakttes person er heldig og ubestænkkelig,
undladelse af at vække er uheldig og utænkelig.

Lovene endte med § 22:

Foreningen har ét livsvarigt æresmedlem, nemlig gnomen Peter. Han må dog aldrig underrettes om denne sin værdighed.

Foreningen »Peter« omfattede kun fire Medlemmer: G. Krag (senere Kammerherre), V. Hertz (Provst i Vestsjælland), Otto Jespersen (Professor) og Jon Finsen (Dommer). Jespersen var Sjælen. Ved sin Udflytning i Septbr. 1881 fik han det Skudsmaal at være »et hyggeligt menneske og en af regenslivets bedste støtter«. Han havde bl. a. været Karleinspektør, »hvorved hans juridiske skarphed (han studerede oprindelig Jura) kom ham til god nytte«. Der tilføjes: »Han var morsom, mere i det daglige liv og i skrift, end som taler.«

Der har tit i det foregaaende været Grund til at citere Kirkebogens »Nekrologer« over de udflyttede, og det vil ske endnu oftere i det følgende. Kammerater har et skarpt Blik for hverandres Ejendommeligheder og lader sig i Længden ikke blænde. Der er da Grund til at nævne, at det paa en Generalforsamling i Septbr. 1881 vedtoges, at Klokkeren for Fremtiden skulde skrive Nekrologer over alle »afdøde« Regensianere, men at disse historiske Domme skulde censureres af et tre Mands Udvalg, valgt efter Forholdstalsvalgmaaden. Ogsaa denne Bestemmelse skyldtes Jespersen, der efter det foregaaende Aar at være bleven Rigsdagsstenograf vilde overføre saa mange parlamentariske Former som muligt paa Regenslivet.²¹⁶ —

Den første Gang, de nye Strømninger paa Regensen blev bekendte for Offentligheden, var ved en saa celeber Anledning som Mordet paa den russiske Czar Aleksander II i Marts 1881. Medicineren Gustav Ottesen, som nævnt en af den radikale Vækkeforenings Stiftere, havde under den russisk-tyrkiske Krig med et af sine bisarre Indfald tonet tyrkisk Flag og derfor meget passende til sin Fødselsdag faaet et ægte tyrkisk rødt Flag med Halvmaane og Stjerne, som han

havde hængende i sit Værelse. Da Budskabet om Kejsermordet kom, var der en Kreds samlet herinde, og den Bemærkning faldt, at nu maatte Tyrkerne være glade, hvorpaa en af de tilstedeværende stak Fanen ud af Vinduet. Det varede kun et Øjeblik, inden en anden radikal, stud. jur. L. Damm (»Marat«), fik den halet ind igen, men Ulykken var sket. Sagen var bleven bemærket og kom i Bladene. Det hjalp jo ikke stort, at Ottesen kom op til Ussing for at undskylde Affæren. Ussing tog imidlertid Tilfældet roligt og forstandigt. Han lod sig ikke bringe ud af Fatning ved et Bombardement med anonyme Breve af »en gammel Regensianer«, der naturligvis beklagede Regensens Dekadence, og han lod sig heller ikke paavirke af Pressens Angreb. Over for Stipendiebestyrelsen bestred han, at der skulde være Grund til at udvise den uheldige Alumne, og han ønskede overhovedet Sagen omtalt saa lidt som muligt. Han foretrak derfor en misbilligende Skrivelse fra Stipendiebestyrelsen til Ottesen for et Opslag, der var rettet til hele Regensen. Saaledes endte det i Virkeligheden, og dette var til Ussings Ære, men selvfølgelig hed det nu i Bladene, at Regensen var en Rede af Nihilister.²¹⁷

Naar Rusland vakte de frisindedes Antipati, var det modsatte naturligvis Tilfældet med Norge, hvis indrepolitiske Kamp under Johan Sverdrups Ledelse for mange danske stod som et Forbillede til Efterfølgelse. Det var derfor uden Forbindelse med den gamle Skandinavisme, naar man i Juni 1882 modtog ca. 20 norske Studenter fra »Studenterhjemmet« i Kristiania paa den hjerteligste Maade og fejrede dem med et stort Sold. Joh. Ottosen havde lige forinden, efter kun to Maaneders Virksomhed, nedlagt sin Klokkestilling for helt at kunne vie sig til Arbejdet i det nystiftede »Studenter-samfund«, men han blev naturligt nok Aftenens Hovedtaler. Joh. Ottosen var den Venstrefører paa Regensen, der samlede mest Sympati om sin Person, maaske særlig fordi han var fri for de skarpe Kanter, som flere af hans Forgængere havde ejet. Tilhørernes Øjne hvilede gerne paa hans smukke og mandige Skikkelse, mens man lyttede til hans Ord, der røbede omfattende Interesser og Kundskaber og en hurtig og klar Tanke. Hans Fremstilling var frisk med en Underbund af Stemningsfylde, der klang frem i Molltoner, thi der stak i Virkeligheden et Stykke Romantiker i Ottosen, og det er karakteristisk for ham, at han var »særdeles meget musikalsk« (»Det haver saa nyligen regnet«). Skarptskuende Kammerater havde dog Blik for, at disse Taler undertiden skæmmedes af et »selvglad — docerende skær, der som bekendt let kommer frem hos dem, der er fuldkommen sikkre

paa sig selv«. Det var hans Achilles-Hæl, og med Aarene skulde denne Mangel desværre træde mere og mere frem.

Soldet for Normændene i Regensgaarden fik i flere Henseender et bevæget Forløb. Ottosen talte smukt for Norge og det Opsving i digterisk Henseende, som det i den sidste Tid havde taget, hvorved det nu stod forrest blandt de skandinaviske Lande. Talen forløb uden Mislyd, og det samme var Tilfældet med en senere Tale af ham for Sønderjylland. Men da derefter Islænderen Thoroddsen løftede sit Glas for Joh. Sverdrup, skete der det overraskende, at en stor Del af Forsamlingen, ikke blot de danske Højremænd, men ogsaa mange Normænd gav deres Mishag til Kende ved at blive siddende og hysse. Man var aabenbart kommet ud paa farlig Grund, og Festen truede med at blive politisk. Denne Dissonans lykkedes det ganske vist at overvinde, men senere paa Aftenen eksploderede en ny Bombe, som fik varigere Virkninger. Da (den senere første islandske Minister) Hannes Hafstein var bleven afbrudt i sin Tale ved Tilraab, tabte han Selvbeherskelsen og angreb i meget voldsomme Udtryk de danske Regensianeres Opførsel over for deres islandske Kammerater. Følgen blev en saadan Misstemning, at Soldet maatte afbrydes. Rygtet gik, at Ussing af Harme over dette Optrin senere havde stævnet Islænderne for sig, men om dette virkelig er sket, kan ikke oplyses af de bevarede Papirer. Derimod fik de danske Regensianere kort efter en Lejlighed til at lægge deres venskabelige Sindelag for Dagen, da en Islænder, Arne Finsen, ved et Ulykkestilfælde var druknet paa Inderreden, og saa mange af Regensens Beboere, som var i Hovedstaden, mødte ved Begravelsen. Hafstein kom først til at klare for sig, da han i Efteraaret blev opstillet som Kandidat til Klokkestillingen mod den ligeledes liberale Chr. Riis (senere Overlæge i Aarhus). Det drejede sig her om en Styrkeprøve mellem to Retninger, af hvilke den ene, paavirket af Studentersamfundets Stiftelse, vilde føre den politiske Kamp ind paa Regensen: »Kamp over hele Linjen«, medens Riis som Repræsentant for den anden Retning erklærede sig for »Fremskridtsmand udadtil, men konservativ som Regensianer«. Ved Prøvevalget sejrede Hafstein, men paa den endelige Generalforsamling, hvor Joh. Ottosen mere elegant end tydeligt havde sammenlignet Riis med Lord Beaconsfield, vandt den ædle Lord med 39 mod 37 Stemmer over sin islandske Modstander.²¹⁸

Der var allerede ved denne Lejlighed klaget over »hensygnende Liv«, hvilket virker forbavsende, men i hvert Fald gik der kun otte Dage, inden den ovenfor omtalte »Rudeaffære« med Ussing forefaldt,

og lidt senere paa Aaret kom Episoden med »Germanernes Lærling«, saa at Bebrejdelsen synes temmelig ufortjent.

I November 1882 indeholdt »Morgenbladet« efter »Østsjællands Folkeblad« en temmelig ondsindet Meddelelse om, at Ussing havde konfiskeret Læseindretningens Eksemplar af Gjellerups nye Roman »Germanernes Lærling«, oven i Købet under den odieuse Form, at tage det ud af Haanden paa en Regensianer, som han fandt liggende og læsende Bogen i Sengen. Dette skulde være sket, fordi den handlede om en Højremand, der »kom til bedre Erkjendelse« og omvendte sig til Venstre. Nu er der hertil at sige, at »Germanernes Lærling« den Gang vakte almindelig Forargelse af andre Grunde, nemlig fordi den skildrede samme Helts Overgang fra Kristendommen til et ædelt schillersk-haeckelsk Fritænkeri, og i Forbindelse hermed gav et meget morsomt, men ogsaa meget nærgaaende Billede af en ortodoks theologisk Professor Petersen, under hvilket Pseudonym alle let genkendte en virkelig Universitetslærer paa Frue Plads. Ydermere kunde Viceprovsten som Læseindretningens Bestyrer i »Morgenbladet« dementere væsentlige Træk af Fremstillingen, idet Fortællingen om Ussings Besøg hos Regensianeren var ganske usand. Den virkelige Sammenhæng var, at Stipendiebestyrelsen havde faaet at vide, at Bogen var indkøbt til Læseindretningen, og havde bedt om at maatte laane den til Gennemlæsning. Bogen var nogle Dage efter kommet tilbage med en Følgeskrivelse fra Goos som Stipendiebestyrelsens Formand. Heri hed det, at den »efter sit Indhold og Beskaffenhed« ikke burde have været anskaffet, dog, da dette nu en Gang var sket, vilde man ikke beslaglægge den, men nærede fuld Fortrøstning til, at Regensianerne vilde »vide at fælde den Dom over Bogen, som den fortjener«. Hvor vidt dette fromme Haab gik i Opfyldelse, er en Sag for sig, men at Røverhistorien om Ussing i »Morgenbladet« hverken kunde være ham behagelig eller nyttig, kan ikke betvivles.²¹⁹

Ikke længe efter skulde dog Regensen faa en af sine store Dage. Der havde længe været Tale om en rigtig politisk Debat; Joh. Ottosen havde lyst efter en socialdemokratisk Indleder, men Klokkeren (Chr. Riis) havde indvendt, at en saadan kunde man jo høre alle andre Steder. Paa den følgende Generalforsamling slap imidlertid Riis med Nød og næppe for et Mistillidsvotum, og hans Efterfølger C. C. Varming (senere Sognepræst til Ørsted—Daastrup) erklærede at ville lægge mere Vægt paa Foredrag og Diskussioner end paa Sold, som jo dog kun forstyrredes ved Partimodsætningen. Det hedder nok, at adskillige »sørgede, da Politiken blev en Modesag«, men Be-

vægelsen var uimodstaaelig, og d. 17. April 1883 holdt Ottosen Foredrag om »det forenede Venstres Program«. Herved var ikke blot Ussing, men — med hans Tilladelse — ogsaa Folketingsmand Jens Busk til Stede. Ikke alene Indlederen, men ogsaa Provsten, J. K. Lauridsen o. fl., kritiserede Venstre, og det var derfor naturligt, at Jens Busk i flere udførlige Indlæg forsvarede sit Partis Standpunkt. Ussing mente, at Busk næppe havde vundet flere Tilhængere end dem, han havde i Forvejen. Saa meget er i hvert Fald sikkert, at Forhand-

Fig. 59. Joh. Ottosen.

lingen forløb roligt og elskværdigt, som en i Ordets gode Forstand akademisk Diskussion. Det interessanteste Indlæg var vel nok J. K. Lauridsens, hvori han polemiserede mod Jens Busks Ønske om, at der skulde oprettes Friskoler, undtagne Statens Tilsyn. Dette vilde efter J. K.s Mening føre til en Adskillelse mellem Gaardmænd og Husmænd, da kun de første vilde have Raad til at give deres Børn en bedre Undervisning end den nuværende. Her ser man et Eksempel paa Datidens Liberalisme og Eftertidens Demokrati i Modsætning til hinanden inden for samme Parti.

Dagen efter, d. 18de April, trak der imidlertid mørke Skyer op over Regensen. Jens Busk kunde ikke bare sig for at prale i Folketings-salen af, at »han havde været oppe og præke for Studenterne«. Men desuden havde »Dagsavisen« faaet fat i Sagen. Fra Goos som Stipendiebestyrelsens Formand indløb der en Billet til Ussing, der ganske vist begyndte med Ordene »Kjære Kollega«, men som fortsatte med, at det »har vist været en Fejl med det Møde, som er bleven tilladt paa Regensen«. Han mente, at »Stipendiebestyrelsen vilde have sagt Nej,« hvilket altsaa betød en Næse til Provsten, fordi han ikke havde spurgt den om Forlov. Goos endte med: »Konsekvenserne er de værste, thi næste Gang bliver det Skrædermester Holm, og i Virkeligheden er ogsaa Jens Busk under Kritik. Skulde der komme noget fra Ministeriet, er De vel belavet paa en nærmere Forklaring.« Det lød som en Trudsel.

Og den blev indfriet. Provinsbladene havde faaet fat i »Dagsavisens« Notits, »Ølandenes Dagblad« bryggede en Leder deraf, som blev sendt til Kultusminister Scavenius. Konsistorium fik Ordre til at udtale sig om, »med hvilken Ret Hr. Professoren har tilladt Afholdelsen af et politisk Møde paa Regensen.« Denne Ordre gik naturligvis videre til Ussing. Han svarede, at der i de sidste tre Aar flere Gange havde været holdt Foredrag paa Regensen, f. Eks. af Hostrup og Schandorph, og at Jens Busk ingenlunde var bleven opfordret til at holde et saadant, men at han kun var bleven indbudt til at være til Stede som særlig sagkyndig. Da man bad om Tilladelse hertil, »svarede jeg, at det vist vilde blive en tarvelig Fornøjelse, men jeg var slet ikke bange for Jens Busk . . . Hvis jeg havde nægtet Tilladelsen, havde dette vakt stor Utilfredshed paa Regentsen, og Venstrebladene vilde have benyttet det til et hadefuldt Angreb paa Universitetet«. Desuden havde Provsten ved sin Tilstedeværelse og Deltagelse i Diskussionen mod Jens Busk skabt de fornødne Garantier for, at det gik, som det skulde. »Det var en i en bestemt begrænset Kreds og indenfor fire Vægge foretagen theoretisk Drøftelse af politiske Spørgsmaal, uden den fjerneste Tanke om, at Forhandlingen skulde kunne sluttet med en Afstemning eller en Fællesudtalelse af nogen som helst Art eller overhovedet kunne lede til noget praktisk Resultat. Hvis man derfor vil kalde det et politisk Møde, synes man unægtelig at tage dette Udtryk i en anden Betydning end den, hvori det plejer at tages.«

Ussing tilføjede følgende moderate Ord: »At forbyde Studenterne at politisere, er selvfølgelig en Umulighed, og et flittigt Examensstudium lader sig meget godt forene med Interesse for, hvad der foregaar udenfor i Livet. At en stor Del af Studenterne have mere Sympathie med det, der anbefaler sig som radikalt og yderlig frisindet, end med en besindig og forstandig Politik, er en ligefrem Følge af, at det er unge uerfarne Mennesker, og dersom man ønsker at opdrage dem til andre Anskuelser, kan man næppe finde noget slettere Middel dertil, end at prøve paa at lægge Baand paa deres Ytringsfrihed.«

Et Par Dage efter stod der i den stadig geskæftige »Dagsavis« et Rygte om, at Ussing havde en Næse i Udsigt af Ministeriet, den 81de Næse, som Scavenius saa havde tildelt sine Embedsmænd. Følgen blev en eenstemmig Tillidsadresse fra Regensianerne til deres Provst, hvori de tilkendegav ham deres Sympati og takkede for hans humane og liberale Optræden i Spørgsmaalet om Foredrags- og Diskussionsfrihed. Ussing tog med Tak imod den, »uagtet der maaske

kunde have været indvendt en del imod dens form« (Klokkerens Ord). Naturligvis kom ogsaa dette i Pressen, og alle var — med Urette — enige om, at Regensen nu virkelig havde hejst det røde Banner. Paa Ussings Indlæg til Ministeriet fulgte der intet Svar, men Goos opfordrede ham nogle Dage efter til at affatte et Forslag til en Til-lægsparagraf til Reglementet af 8. Sept. 1880 om Foredrag o. l. Herom manglede nemlig enhver Bestemmelse, og af Tavsheden kunde man intet slutte om Tilstedeligheden. Resultatet af denne Drøftelse blev i Efteraaret, at Regensprovsten fik modificeret Stipendiebestyrelsens mere rigoristiske Forslag derhen, at vel krævedes for Fremtiden Stipendiebestyrelsens Tilladelse til fremmedes Nærværelse paa Regensen som Talere eller Tilhørere, men at dette dog ikke skulde gælde for forhenværende Regensalumner i de første tre Aar efter deres Udflytning. Det skulde ikke vare længe, før denne Paragraf fik Anvendelse i Praksis.

For Ussing betød utvivlsomt Jens Busk Aftenen i dens Følger en Styrkelse af hans Stilling paa Gaarden. Han havde faaet Lejlighed til at lægge sine bedste Egenskaber, sit Frisind og sin Mandighed, for Dagen, og ligesom andre af sine Standsfæller at vise, at fordi han var bleven Højremand, havde han derfor ikke glemt sin Ungdoms Nationalliberalisme. Regensianerne huskede ham dette under de Rivninger, som ikke helt udeblev i hans følgende Provstetid.²²⁰

Langt stærkere fæster dog Opmærksomheden sig ved en af Alumnerne, som allerede er omtalt flere Gange, baade naar det som i »Rudeaffæren« stod paa Strid med Provsten, og naar det gjaldt om udadtil at hævde Regensens Radikalisme. Je Kaa Lauridsen — som han selv udtalte sit Navn — »vogtede ligesom Madvig sin faders hjerde i sin ungdom,« d. v. s. han var en begavet Bolsmandssøn fra et stærkt religiøst Hjem i Herningegnen, og som saa ofte i vor Historie gav den religiøse Vækkelse her Stødet til en politisk Interesse. Lauridsen boede paa Regensen fra Foraaret 1882 til Januar 1884, og kom i denne Tid ind i Studentersamfundets Bestyrelse, hvad der betød, at han var en af de første, som slog Bro mellem Landbovenstre og Byernes Industriarbejdere, var altsaa hvad vi nu vilde kalde en radikal Venstre-mand. Men hans Basis var paa Landet, han vilde politisk bygge paa en Koalition mellem Gaardmænd og Husmænd, og han nærede Bondens Uvilje mod Godsejere og Embedsmænd, ligesom han var en fuldtro Antimilitarist og Rationalist. Der er, som man ser, Forbindelseslinjer fra ham tilbage til Bjørnbak og I. A. Hansen.

Hans baroke Lune og Virkemaade træder ogsaa frem i den »Ne-

krolog«, han ved sin Afgang som juridisk Kandidat fik i »Kirkebogen«, og paa Grund af hans almindelige Betydning skal der her citeres et Stykke af den:

»Der har næppe været nogen, der har deltaget mere i alt muligt gøgl og leben på og udenfor gården, end han. Altid var han tilstæde på generalforsamlingerne og holdt store taler, fulde af de dristigste vendinger og de mest overraskende billeder. De var i reglen, ligesom han selv, alt andet end formfuldendte, snarere var de aldeles umulige i den henseende. Sin virkning gjorde han ved den kunst, hvormed han forstod at benytte ethvert nok så ubetydeligt bidrag, der kom fra forsamlingen, som altid var i høj grad »med«, når han talte, og gøre det til et led i sin tale. Der kom derved ofte en springen og en afveksling i foredraget, som kunde være meget spændende at følge. . . .

Hans stemme var svag, hans udtale et såre mærkeligt produkt af jysk dialect og højdansk, der især udmærkede sig ved en aldeles original brug af stødtonerne; hans gestus var mildest talt underlige. . . .

Hans ydre betingelser, der altså ikke var så store som Orla Lehmanns, bidrog til at forhøje det humoristiske i hans taler, og han beregnede vist nok selv denne virkning. Talte han derimod alvorlig, så gik han i den grad op i, hvad han sagde, og hævdede sig ofte til en så ægte patos, at han tog tilhørerne med sig og fik dem til at glemme det kantede, springende og bisarre i formen. —

Det var ikke blot ved mere offentlige lejligheder, at han meddelte sig. Traf man ham på læsestuen eller i gården eller i hans værelse, altid var han lige rede til at indlade sig i en diskussion om det meste af, hvad der forefaldt mellem himmel og jord. Ti hans interesser var omfattende, han havde læst meget og fulgte ivrigt med sin tid. Politikken drøftede han gerne, skønt han sagde, at han ikke interesserede sig for den i og for sig, men kun for den sociale side af sagen.

Han var meget demokratisk sindet og snarere socialist end venstremand. Landbodemokratiet vil i ham have en født fører. Hans kritik af personer og sager kunde være bidende vittig, ikke sjælden kynisk. Med alle hans mærkeligheder var hans underholdning derfor interessant, og da han dermed forbandt en ualmindelig stor personlig elskværdighed, så er det intet under, at han var afholdt af alle, endog af de mest reaktionære, det sidste roste han sig gerne af. —

Jo mere jeg tænker derover, desto mindre kan jeg begribe, når han egenlig fik sin jura læst!«

Men det sidste maa virkelig være sket, for til juridisk Embeds-eksamen fik J. K. otte Lauder. Anekdoterne om ham ere Legio. Een maa her være nok. Da han skulde bestille Smørrebrød til et Regensbal, gik han over i »Helvede« og sagde: »Go' Da', mo je beh om en Kop Kaffe og segs hunder Støkker Smørrebrød'; Kaffen ka' di gi mej i Da' og Smørrebrøet i Mårren«. Sporene af ham i Generalfor-

samlingsreferaterne er ogsaa mange. Den 14. Sept. 1883 fik han saaledes paa een Gang et Forslag antaget og et andet forkastet. Det første gik ud paa at ansøge Stipendiebestyrelsen om at maatte vælge en Tremandskommission, der skulde være raadgivende ved Anskaffelsen af Bøger til Læsestuen; dette afvistes imidlertid rent ud af Bestyrelsen. Det sidste var at indskrænke Flagningen til Kongens Fødselsdag, Grundlovsdag samt de Lejligheder, da Klokkeren selv fandt for godt; dette faldt paa selve Mødet. Det magre Resultat af de store Tilløb var typisk for hele J. K.s senere Liv.^{221*}

Alt eftersom den politiske Strid uden for Regensen skærpedes i Løbet af Firserne, voksede naturligvis ogsaa den politiske Interesse paa Gaarden. Den radikale Fløj var meget ivrig og lod idelig høre fra sig. Dog gik paa god regensiel Vis Alvor og Gammen Haand i Haand. I Slutningen af Maj 1884 skulde der være Lindegilde. Opslaget til det blev formet efter et »allerhøjeste Reskript«, som i de samme Dage var blevet udstedt af Kongen til Dronningen qua Protektrice for Vallø Kloster, i en temmelig gammeldags og højtidelig Sprogdragt, og den regensielle Karrikatur var af gribende Virkning. Gaardens »Negre«, d. v. s. Medarbejderne ved »Morgenbladet« og »Dagsavisen«, var allerede betænkte paa at give et større Publikum et Indtryk af regensielt Vid. Rygtet bredte sig i Byen, og lidt efter kom Universitetspedellen »tilfældigvis« ind paa Gaarden. Han var naturligvis betænkelig ved Sagen, men indrømmede, at Klokkeren ikke kunde gøre ved, at han hed Christian ligesom Kongen. Provsten var bortrejst, og Viceprovsten var fortvivlet; paa den ene Side vilde han nødig gribe ind i Regensianernes Frihed, og Opslaget morede ham; paa den anden Side var han bange for sin Stilling. Klokkeren løste saa Konflikten i hans Sind ved at flytte Opslaget op paa Spillestuen, og »Negrene« blev enige om at holde tæt med Sagen over for Omverdenen, »da det dog maaske kunde skaffe Klokkeren gratis Logis«. Saaledes endte denne Storm i et Glas Vand.²²²

Alvorligere var en Begivenhed i Septbr. Maaned. Paa Viceprovstens Forslag havde Stipendiebestyrelsen besluttet at afskaffe »Social-Demokraten« paa Læsesalen. Klokkeren, Chr. Bjerre, mindede paa en Generalforsamling om, at man undertiden følte, at man kun sad til Huse ligesom de gamle Ægyptere i Goos-ens Land, og paa hans

* Desværre har det ikke været muligt at bringe noget samtidigt Billede af J. K., da det eneste Sted, hvor han findes fotograferet, er paa et stort regensielt Gruppelbillede. Her ligger han i Forgrunden i saa stærk Forkortning, at en Forstørrelse af Figuren vilde give et ganske misvisende Indtryk.

Forslag vedtog man, med alle Stemmer mod een, en Forespørgsel til Bestyrelsen, om dette Skridt skulde betyde »en Ophævelse af den os hidtil tilstaaede raadgivende Stemme ved An- og Afskaffelse af Blade og Tidsskrifter«. Man tilføjede, at der i Forespørgslen ikke laa en Tilslutning til »Social-Demokraten«, men en Frygt for, at Afskaffelsen skulde betyde »en Censur af, hvad vi kan taale at læse, — en Ydmygelse, vi mener ikke at have fortjent«. Stipendiebestyrelsen tog imidlertid ganske formelt paa Spørgsmaalet og bestred, at Alumnerne enten ved Lov eller Praksis skulde have nogen raadgivende Stemme, ganske simpelt, fordi Læseindretningen ikke blev baaret af dem, men af Kommunitetet. Og dette var en Fordel, thi det gjaldt om at holde den »fri for Trykket af raadende Stemninger til en givet Tid«. Derimod vilde man gerne tage Hensyn til ethvert rimeligt Ønske hos Regensianerne. Da Klokkeren havde oplæst dette Svar paa en ny Generalforsamling, tilføjede han kun en ironisk Bemærkning om, at han var glad over, at Alumnerne endnu maatte bede. Men to Dage senere, d. 4. Oktbr. 1884, stiftedes »Bladforeningen«, der havde til Formaal at anskaffe de manglende Hovedstadsblade og forære dem til Læseindretningen. Den vandt stor Tilslutning, og den Spaadom, at den vilde blive en varig Institution, gik i Oplydelse. Med sin Formand i Spidsen bestaar den den Dag i Dag.²²³

Det kritiske Aar 1885 begyndte. De Stemninger, som raadede paa Regensen, kan til en vis Grad udlæses af to Foredrag, som i Begyndelsen af Aaret blev holdte. Stud. jur. Niels Møller talte om »Demokratiets Ret«, som han hævdede ud fra den Betragtning, at den enkelte bedst maatte kende sit eget Vé og Vel, og at — »følgelig« — Flertallet altid i Længden vilde opretholde de Tilstande, som var de mest retfærdige for Flertallet af Statens Borgere. Fjorten Dage senere holdt Joh. Ottosen et Foredrag med den friske Titel: »Hvad er det, der sker i Danmark?« Han mente, at »den demokratiske Bølge« vel for Tiden var i Dalen, men at den efter Bølgers Skik vilde rejse sig igen, højere end nogensinde før. Diskussionen var begge Gange meget livlig, ogsaa fra Højres Side var der Indlæg af Alumnerne Dinsen, H. Pedersen, P. Nielsen og N. Godskesen. Særlig fremhæves dog J. K. Lauridsens Philippikon mod Højre, hvis Politik efter hans Paastand førte lige lukt i Tyskernes Arme, og som, mens det raabte paa Oplysning som Betingelse for Frihed, havde forsømt Almueoplysningen alle sine Dage.²²⁴

Der gik kun en lille Maaned hen efter disse Møder, saa havde man d. 1ste April det store Provisorium. Ottosens Spaadom gik i Op-

fyldelse, Bølgen steg. I Løbet af Sommeren mistede to Regensalumner (Islænderen Kuld og den tidligere Klokker Chr. Riis) Kommunitets- og Regensstipendierne, da det ved Forhør i Kriminal- og Politiretten var oplyst, at de havde overtraadt Straffelovens § 90. Denne Bestemmelse handlede om, »naar Nogen ellers ved Trusler, Forhaanelser eller anden fornærmelig Adfærd krænker den Ærbødighed, der skyldes Kongen« o. s. v.²²⁵ Der er næppe Tvivl om, at »Kirkebogen« har Ret, naar den hævder, at Størsteparten af Regensianerne paa denne Tid nærrede radikale Anskuelser. Klokker var i ikke mindre end halvandet Aar (Marts 1884—Septbr. 1885) den fornævnte Chr. Bjerre, senere Forstander for Kerteminde Højskole. Han var sin Tids mest afholdte Regensianer og med god Grund. Han ejede paa een Gang det lyse Sind og den uforsagte Mandighed og Trofasthed over for Vennerne. Derfor var han i lige Grad paa sin Plads, naar han skulde skabe Feststemning under de sønderjyske Pigers Besøg eller ved Linde-jubilæet, og naar han dystede med Autoriteterne og forfægtede Regensianernes Ret. Niels Møller skildrer ham, naar han sad med Piben under Linden: »Da så han så mild og skælmsk ud bag sine briller, mens han ydede alle et vindende smil; . . . der var saa meget ejegodt og barnerart i Bjerre. Jeg véd ikke bedre minde at fæste til hans grav i Regensens kirkegård end de ord, Walt Whitman læste i Virginiens skove:

»tapper, forsigtig, tro — og min kære kammerat—«²²⁶⁻²²⁷

Den sidste Linje er dog vist mere karakteristisk for Niels Møller selv end for Chr. Bjerre, nemlig som Prøve paa hans noget fjernt-hentede Paralleler. Niels Møller blev Bjerres Efterfølger som Klokker i Septbr. 1885.

Valgkampen blev haard. Fra modsat Side var opstillet stud. jur. Bjørndahl-Poulsen, der fremsatte som sit Program, at Politikens skarpe Brydninger ikke burde indvirke paa Regensalumnernes Samliv. Et interessant Intermezzo var det, at en af hans Meningsfæller rettede stærke Angreb paa Niels Møller som Ikke-Kristen (»Møller ansaa sig selv for et Dyr, en potenseret Abekat, der vilde fordærve Moralen paa Gaarden«). Dog vilde Taleren, mærkeligt nok, stemme paa ham som Klokker, hvis han vilde give ham Haanden paa, hver Søndag, saa længe han var Klokker, at følge med i Jakobskirken. Da Møller imidlertid ikke fandt Klokkeren den Messe værd, afslog han Tilbudet og opnaaede ogsaa alligevel Valg med 41 mod 32 Stemmer.²²⁸

Efter Valget samlede en Skare af de sejrende radikale hos den nye Klokker til et lille Symposium. Til Stede var ogsaa nogle forhenværende Regensianere, deriblandt J. K. Lauridsen. Han omtalte ved denne Lejlighed Sognefoged Peder Rasmussen i Jeksen, der var gaaet i Fængsel for at afsone den Bøde, han var bleven idømt, fordi han ikke havde villet udpante for Skatter i Følge den provisoriske Finanslov. Paa Lauridsens Forslag sendte man Sognefogden et Sympatitelegram, og da der indløb Svar herpaa, opsloges dette paa Klokkerens Tavle i Gaarden, hvorfra det ganske vist atter paa Provstens Henstilling fjernedes. Bladene fik nu fat i Sagen, og ad denne Vej kom den ogsaa Stipendiebestyrelsen for Øje. Det lykkedes ganske vist Using at redde Synderne for et personligt Møde med Bestyrelsen, men denne lod paa Læsestuen anbringe et Opslag, hvori man gjorde Afsenderne opmærksomme paa, »at det ikke stemmer med deres Stilling som de, der modtage Statens Understøttelse for at uddanne sig til at virke i Statens eller det Offentliges Tjeneste, at udtale Billigelse af en Embedsmands Opsætsighed mod Loven og de ham paahvilende Pligter«. Til Slut true- des de i Gentagelsestilfælde med al Landsens Ulykker, d. v. s. Stipendiets Fortabelse. En særlig Røffel fik Niels Møller, fordi han havde ophængt Svaret paa sin Tavle.

Fig. 60. Niels Møller.

Affæren havde ogsaa indrepolitiske Følger paa Regensen. Oppositionspresen tog nemlig for anden Gang fat paa Sagen og refererede den med nogle venlige Sidebemærkninger til Stipendiebestyrelsen. Det konservative Parti, eller rettere, alle de der mente, at Regensen skulde leve sit Særliv uafhængig af ydre Indblanding, samlede nu 33 Underskrifter paa en Adresse til Klokkeren, hvori han opfordredes til at paatale over for Bladene, at de havde indblandet sig i Regensianernes private Anliggender. Herpaa vilde Niels Møller ikke indlade sig, og under en Generalforsamling d. 9de Oktbr. præciserede han sit Standpunkt saaledes, at Regensanliggender kunde deles i 3 Klasser: Saadanne der vedkom Regensen som offentlig Institution; Regensianernes private Anliggender; endelig de indre Regensanlig-

gender, alt det der vedrørte Fælleslivet derinde (Generalforsamlinger, Klokker- og Inspektørvæsenet, Fester o. s. v.). Kun den tredje Klasse hørte under hans Ressort, og paa dette Omraade var der i det Hele ikke fremkommet noget i Bladene, som gav Anledning til Paatale. Hans Standpunkt vandt ved Afstemningen et Flertal af 43 Stemmer mod 22, og den radikale Gruppe havde herved atter dokumenteret sin overvejende Indflydelse paa Regensen. Et lille »Nachspiel« bestod i, at »Politiken« havde faaet opspurgt en Ytring af en konservativ om, at det var »Fandens privilegerede Organ« og naturligvis ikke kunde dy sig for at servere denne Lækkerbiscen.²²⁹

Lidt senere paa Efteraaret tildrog Regensen sig atter »Politiken« Opmærksomhed, da den indeholdt en Artikel med Overskriften »Ringstedbøndernes Besøg hos Studentersamfundet«, og heri ogsaa omtalte en Visit af ca. 30 Bønder paa Regensen. Den afgaaede Klokker Bjerre beklagede i et Brev til Ussing ret skarpt Artiklens Fremkomst og erklærede, at heller ikke hans Kammerater ønskede Regensen brugt til »utidig partidemonstreren«. Som man ser, var der inden for selve den radikale Fløj Betænkelighed ved i for høj Grad at aabne Regensen for ydre Indblanding, men denne Betænkelighed fandtes dog i højere Grad hos Bjerre end hos Niels Møller.²³⁰

Klokkeren havde vundet en Sejr i »Telegramkrigen«, men at hans Optræden havde skærpet de indre Modsætninger, var tydeligt. Hos Højres Førere som Bjørndahl-Poulsen, Dinsen og N. Godskesen herskede der en ikke ringe Bitterhed, og denne Misstemning kom frem, da det egentlige Højre holdt sig borte fra Rusgildet i Efteraaret 1885. Festen blev forøvrigt vellykket, om end stærkt præget af en bestemt politisk Retning; til det gode Resultat bidrog dog særlig Klokkerens og Iver Iversens lyriske Talenter. Navnlig viste dette sig i en morsom Vise af Niels Møller, der raillerede over Stipendiebestyrelsens Irettesættelse i »Telegramsagen«. Aftenens Helt blev dog, til almindelig Overraskelse, Provsten, der producerede sig som Ironiker i en Skaal for Klokkeren, hans »Medarbejder«, »som i sine morsomme Sange med saa bidende Satire snærtede dem, der . . . prostituerede sig ved at gjøre sig skyldig i Ting, der var endnu værre end at »sende Telegrammer«, saasom at give Bidrag til de skruende Smede og at gjøre sig selv til Heste« (vel et Hib til Møllers Darwinisme). Om sig selv skriver Klokkeren i Kirkebogen: »For ikke at forstyrre festen undlod han at give et hårdt gensvar, men indskrænkede sig til at erklære, at han ikke kunde modtage skålen med den givne motivering«. Han ender — efter at have sagt, at Viceprovsten af-

brød Gildet »med vrede ord og onde øjne« — Referatet af Rusgildet med Ordene:

»Jeg bringer efterkommerne min undskyldning for dette tørre og lidet lystelige referat; de forhold, hvorunder der leves i Danmark for øjeblikket, får være min undskyldning; på den dag, det estrupske ministerium forkynder sin hensigt at hværve sig et korps mod de danske frisindede mænd, den dag, der indvarsler de mørkeste tider for landet, kan man vel føle sig opfordret til at berede sit bo og føre kirkebogen à jour, men at vække feststemning i sig falder lidt vanskeligt«²³¹.

Den gode Klokker havde aabenbart ikke saa megen Sans for den Ironi, der var rettet imod ham selv. Der var noget bidsk, surt og selv-godt ved ham, som neutraliserede hans betydelige Egenskaber, og som gjorde, at man fra alle Sider var enig om, at hans Klokkerat ikke opfyldte de Forventninger, man havde stillet til det. Alligevel kunde man ikke lukke Øjnene for, at han ved sin Kundskabsfylde og Intelligens, sin Evne til at beherske sine Omgivelser og sin Digterevne ragede op over sine Omgivelser. »Paa generalforsamlingerne førte han altid de haardeste stød, modtog de drøjeste tårn; naar

Fig. 61. Niels Finsen.

han stod oppe ved bordenden og talte i sin korte jakke, den ene haand plantet i bordet, den anden om piben, med blikket rettet skraat fremad paa en imaginær gjenstand henne paa bordet, hvilede alles øjne paa ham, og man lyttede i spændt forventning.« Skønt han ikke var egentlig veltalende, bed hans vægtige og tanketunge Ord igennem, som naar han sagde: »Den er ikke ung, der aldrig har følt Begejstringen isne ned i sin Nakke.« Men Hidsigheden løb let af med ham, og saa trumfede han vældigt i Bordet.²³²

Under Niels Møller kovendte den radikale Strøm paa Regensen, en Modbevægelse begyndte at sætte ind. Som en Slags Forløber

herfor kan man maaske betragte Holger Drachmanns Optræden ved Rusgildet i Nvbr. 1883, da han oplæste en Del af de polemiske Rejse-skildringer, som senere udkom under Titlen »Ostende—Brügge«. Det var heri, han tog Afstand fra sine tidligere Venner, det literære Venstre. Da Klokkeren (Varming) havde hyldet ham som »det danske Folks Digter«, svarede Drachmann, at han hidtil ikke havde været det, han havde staaet for yderligt til at være Folkets Digter. Først i den sidste Sommer havde han faaet Øjnene op for, hvor meget skævt der var i det literære Venstres Retning; han havde faaet en Skade paa sit venstre Øje, som han udtrykte sig, idet han symbolsk pegede paa en sort Klap, som han bar for dette Øje. Den moderne Livsanskuelse vilde gøre Ungdommen til Oldinge, og han endte med et Leve for Regensen. Drachmanns Ord modtoges med respektfuld Tavshed, og Joh. Ottosen gjorde ham forsigtigt opmærksom paa, at han vilde blive taget til Indtægt for Reaktionen. Men Drachmann replicerede, at han nok, naar det kom til Stykket, skulde vise, at han var Demokrat i Sind og Skind. Det har sikkert været med blandede Følelser, den nye Tids Mænd overværede denne Scene, og hvad Drachmann selv angaar, skulde det snart vise sig, at hans Spaadom ikke gik i Opfyldelse²³³.

I det Stille forberedtes der dog i disse Aar en Modbevægelse i konservativ Retning, og de radikales Modstand mod Plougs Indbydelse til Lindejubilæet 1885 slog Hovedet paa Sømmet og skabte megen Vrede. Lederen heraf var Theologen P. G. Mynster, som forøvrigt senere blev gift med en Datter af Hostrup. Omkring ham dannede der sig en Fylking, bl. a. af Theologen C. J. F. Dinsen; Juristparret P. Bjørndahl Poulsen og P. Skouenborg, ogsaa kaldet »Orestes og Pylades«, den sidste af disse, en Satiriker, som »havde et fint Blik for Folks Pudsigheder og en vis kunstnerisk Evne til at tage dem paa Kornet«; Fysikeren Th. Sundorph; Medicineren Niels Godskesen, en formfuldendt Taler »for Kvinden«; Juristen Dabelsten-Jensen, den ideale Generalforsamlingsdirigent, samtidig human og karakterfast; og flere. De var ikke alle renlivede Højremænd, men hvad der forenede dem, var Ønsket om at holde Politiken ude fra Regensen og genskabe et Regensliv, som havde sit Indhold i sig selv. Bruddet mellem denne Kreds og de radikale indtraf gennem Vækkerforeningen »Gamle«, som i de sidste Aar efter »den radikale Vækkerforenings« dødelige Afgang havde antaget rød Farve. Den 1ste Maj 1885 var der bleven stiftet en ny Vækkerforening »Pip«, som til en Begyndelse omfattede 17 Medlemmer; den blev straks stemplet

som en Provisoristforening, og da det viste sig, at fem af dens Medlemmer, deriblandt Mynster, ogsaa stod i »Gamle«, ekskluderede den fungerende »Gamle«-Vækker Søren Hansen dem øjeblikkelig paa egen Haand. Det var første Gang, det Princip blev hævdet, at man ikke samtidig skulde kunne være Medlem af to Vækkerforeninger, et Tegn paa, at en vis Partifanatisme nu begyndte at gøre sig gældende.

»Pip« beviste sin Eksistensberettigelse ved hurtigt at vokse til et lignende Antal Medlemmer som »Gamle«. Den dokumenterede sin Levedygtighed ved i Modsætning til de tidligere at kunne hævde sig ved Siden af den oprindelige Vækkerforening lige til Nutiden. Men den formaaede endnu ikke i disse Aar at skabe nye Former for regensielt Liv, saaledes som »Den moderate« og »Den radikale« havde gjort det. Dens Vækkerprotokoller fra Provisorietiden er ikke synderligt morsomme. Man faar det Indtryk, at Oppositionen trods alt trak de bedste Hoveder til sig.²³⁴

De radikale vedblev derfor at være de førende paa Regensen i Slutningen af Firserne, og efter Niels Møller fik de en lige saa fortræffelig og samtidig mindre skarpkantet Klokker i Chr. Saugmann (senere Overlæge paa Vejlefjords Sanatorium), der opstillede Bjerre som sit Ideal. I en Regenstale blev han en Gang sammenlignet med den blide Søndenvind, der var kommen i Stedet for Vinterens barske Nordenvinde, men de mest radikale var til Gengæld tilbøjelige til at finde ham lidt vel veg. I den Henseende fik de Oprejsning med hans Efterfølger, Islænderen Klemens Jónsson, senere Landssekretær i Islands Ministerium (Sept. 1886—Marts 1887). Hermed besegledes Alliancen mellem Venstre og Islænderne, som gav en solid Basis for radikale Klokkerater. I Løbet af disse Aar fortsattes Diskussionerne; i Marts 1886 indledede saaledes cand. theol. Karl Christoffersen om »Staten som sædeligt Begreb«. Herefter drejede Drøftelsen sig navnlig om Lighedsprincippet, men kom dog ogsaa ind paa Begreber som Kongedømmet af Guds Naade, der uden Held forsvarede af en Højremand. Det siges, at Indlederen »rammede en Pæl gennem Kongedømmet baade af Guds Naade og af Guds Vrede«. En Maaned senere talte Professor Høffding ved Rusgildet om »social Oplysning«, et Foredrag, der vakte stor Interesse, men som Klokkeren viseligt renoncerede paa at referere i Kirkebogen for Efterverdenen. I Oktbr. samme Aar var Schandorph anden Gang Regensens Gæst og oplæste foruden af Holberg en af sine den Gang saa populære Bondenoveller; ved Soldet opfordrede han Regensianerne til aldrig at glemme det

franske »noblesse oblige«. Men saa indtraadte der en Pølse i den mere aktuelle Underholdning, thi ikke alene forbød Stipendiebestyrelsen en »magnetisk Seance« paa Regensen, men, hvad der er mærkeligere, den vilde ikke give en Eksregensianer som Niels Møller Lov til at tale herinde om »politisk Myndighed«. Ussing havde ved denne Lejlighed ikke ment at kunne støtte Alumnernes Ønske, og Bestyrelsen beraabte sig paa de Bestemmelser, der i sin Tid var bleven truffet efter Jens-Busk-Aftenen om fremmede Foredragsholdere paa Regensen. Niels Møller var saa elskværdig at trøste sine gamle Kammerater med et udmærket upolitisk Foredrag om den svenske Digter Snoilsky.

Det Tidspunkt var imidlertid nu kommet, da de ledende radikale havde forladt Regensen, og det var svært for Efterfølgerne af Hude, Ottosen, Bjerre og Møller at holde Fanen oppe. Fra Højres Side paastodes det, at Regenslivet sygnede hen, og at det var Venstres, særlig de sidste Klokkeres, Skyld, under hvem det stadig var gaaet ned ad Bakke. Nu skulde efter Højres Mening det hældende Venstrehus kun behøve et lille Stød for at vælte. Dette var imidlertid overdrevet, de radikale besatte endnu to Gange Klokkerposten (med senere Overlærer i Aalborg, Ove Simonsen, — en ypperlig Visedigter — og nuværende Professor Adolf Jensen, sidstnævnte Aug. 1887 til April 1888). Men det var jo i denne Tid, at der, som Folketingsvalgene i 1887 viste det, gik en konservativ og forsvarsvenlig Bølge hen over Landet, og den virkede ogsaa ind paa Regensen.²³⁵

Af Begivenheder under Venstres sidste Stormagtsstid var der ikke mange. Men for Omverdenen toned Gaarden stadig radikalt Flag, rent bogstaveligt. Under Saugmanns Klokkerat viste det sig, at Regensflaget var »laset, falmet, lappet«, saa at et nyt maatte anskaffes. Men hvis var Flaget? Klokkeren mente, at Flaget var Regensianernes, mens Provsten holdt paa, at det tilhørte Regensen som Institution, og raadede til at ansøge Stipendiebestyrelsen om et nyt. Saugmann fandt imidlertid en Generalforsamlingsbeslutning fra 1866 frem, hvorefter Arkivkassen skulde afholde Reparationer af Flaget; han mente heraf at kunne slutte, at Flaget maatte være Regensianernes, og at disse havde Ret til at bestemme, naar der skulde flages (se S. 221 f.). Man vedtog herefter ved Subskription at anskaffe et nyt. At Rets-hjemmelen imidlertid ikke var saa ganske sikker, skulde senere vise sig. Forøvrigt var man jo »Hans Majestæts lojale Opposition«, som foruden at flage paa Grundlovsdag ogsaa viste Kongens og Kronprinsens Fødselsdage al skyldig Respekt.²³⁶

Dette var omtrent det sidste Udslag af den kamplystne Oppositionsaand. Iøvrigt kom det radikale Sindelag i disse Aar kun frem, naar det gjaldt om at vise Omverdenen, at man stadig var med inde paa Regensen. Man lagde saaledes Krans paa Biskop Monrads, Grundlovens Faders, Kiste i April 1887, og en Maaned senere deltog man i Festen for Hostrup paa Skodsborg, men Hostrupdyrkelsen var nu i den Grad bleven en Partisag, at kun ca. 20 Regensianere, næsten udelukkende Venstremænd, var til Stede ved denne Lejlighed. Da man det følgende Aar deltog i Studentertoget til Frihedsstøtten paa Hundredaarsdagen for Stavnsbaandets Løsning, drejede det sig derimod om et almen-akademisk Foretagende, hvorved baade Studentersamfundet og Studenterforeningen stod som Indbydere.²³⁷ De politiske Bølger paa Regensen var nu i Færd med at lægge sig, man havde det Indtryk, at en altfor vidt dreven Partitagen kunde føre til aandelig Fattigdom. Da Venstres sidste Klokker Adolf Jensen blev valgt i Efteraaret 1887, erklærede han — efter sit eget Referat, — at han vilde »virke for at bringe noget mere Lystighed herind«. Han lovede sit Parti, at han paa alle Maader vilde arbejde for dets Interesse, »uden dog derfor at søge nogen Konflikt med Modpartiet, men bevare det gode Forhold, som havde hersket herinde i den sidste Tid«. Ved dette Valg hører man iøvrigt for første Gang Tale om en samlet Optræden fra »de uafhængiges« Side, som ikke vilde følge noget af de to politiske Partier.²³⁸

Upolitiske Interesser begyndte desuden at gøre sig gældende. I Efteraaret 1886 kom den Plan frem at stifte en Roklub. Dette blev ganske vist ikke til noget, men mere nærliggende var ogsaa den Tanke, som samtidig greb to Alumner, stud. mag. I. M. Kier og stud. jur. Bunkeflod, nemlig at skaffe Regensen et Gymnastiklokale. De tog Sagen praktisk og fik en Tømmermester til at give Tegning og Overslag paa en Bygning i Gaarden, som beregnedes at ville koste ca. 3500 Kr. Efter at en Generalforsamling havde hilst Tanken med Jubel, gik man til Provsten og Stipendiebestyrelsens Formand, der begge stillede sig meget venligt dertil; Goos kom ved den Lejlighed med den karakteristiske Ytring, at Folketingets Finansudvalg næppe vilde gøre Vanskeligheder ved Bevillingen, da »Regensianerne havde et godt Lov paa sig hos Venstre«. Da det imidlertid alligevel trak ud med Sagens Gennemførelse i Rigsdagen, stiftede man det følgende Efteraar en Kricketklub: »Regensianernes Boldklub«, som Klokkeren Adolf Jensen sagde, navnlig for »fremme Kammeratskabet, som han ikke i nogen særlig Grad havde lagt Mærke til paa

Gaarden«. I Virkeligheden gik der mange Aar hen, før Regensianerne opnaaede at faa det ønskede Gymnastiklokale.²³⁹

I Foraaret 1888 lykkedes det endelig Højre at komme til Magten, altsaa at besætte Klokkerstillingen. Senere Herredsfoged A. W. Hornemann blev den lykkelige Indehaver. Stillingen var imidlertid den mærkelige, at Venstre og Islænderne endnu ikke var bleven Minoritet, men at de ikke havde nogen »stor Mand« at opstille til Pladsen. Deres Ordfører paa Generalforsamlingen gjorde den overraskende Indrømmelse, at man var kommet ind paa et Skraaplan ved Klokkervalgene, man burde uden Partihensyn vælge Gaardens bedste Mand. Kun fordi man ikke betragtede Hornemann som dette, vilde man ikke stemme paa ham, men forholde sig passiv. Højres Kandidat blev saa uden Modkandidat valgt med et saa lavt Stemmetail som 30.²⁴⁰

Et andet Udslag af den forandrede Stemning paa Gaarden var fremkommet kort før Valget. Det var en Adresse fra 29 Regensianere til Stipendiebestyrelsen om Tilladelse til at maatte benytte Musikstuen til en kort Morgenandagt (»Morgensang«). Sagen gav Anledning til en ret bitter Generalforsamlingsdebat, hvorunder de 29s Optræden betegnedes som ukammeratlig, og man med Henblik paa Scenen ved Niels Møllers Valg (S. 282) erklærede: »Kommer Regensen ikke til Jakobskirken, kommer den til Regensen«. Morgensangerne svarede imidlertid, at de kammeratligt vilde bøje sig for Generalforsamlingens Beslutning, og da nogle radikale som Saugmann havde støttet dem ved at hævde Tolerancens Princip, ogsaa over for de kristne, endte det med, at man med lille Majoritet (36 mod 29) vedtog, at man intet havde at indvende mod en ti Minutters Morgenandagt fra Kl. 7,50 til Kl. 8. Stipendiebestyrelsen besluttede imidlertid at vente med Afgørelsen til Ussings Hjemkomst fra hans Udenlandsrejse. Da den var sket, bevilgedes den saakaldte »Gaardmissions« Adresse.²⁴¹

Hornemanns Klokkerat blev ikke indholdsrigt, og dette var vel en medvirkende Grund til, at Venstre allerede ved det følgende Valg i Efteraaret 1888 igen kom til Magten. Forinden havde man vedtaget en Omordning af Klokkerembedet, hvorefter Arrangementet af Festlighederne fremtidig udelukkende skulde paahvile en for hvert enkelt Tilfælde sammenkaldt Komité. Meningen dermed var, at det saa skulde »blive lettere at faa en Klokker«. En Tillægsbestemmelse om, at Klokkeren heller ikke skulde præsidere ved Festlighederne, vedtoges paa Forslag af Saugmann, men den ses rigtignok ikke at være bleven overholdt i den følgende Tid, og godt var vel det.

Til Klokker blev den senere Overlærer i Horsens V. Bjerre valgt; han ankede selv over »den næsten beklagelsesværdige Enighed, som for Tiden herskede herinde«, og som gjorde det meget vanskeligt at være Klokker. Bjerre blev ikke desto mindre en værdig Efterfølger af sin Navne fra 1885 og vandt en Popularitet som hans. Han bar stort Fuldskæg og var i en Alder af 22 Aar bleven kasseret paa Sessionen for Fedme, to Egenskaber, der naturligvis maatte være en

Fig. 62. Store Kirkegangsværelse 1889.
(I Flugtstolen stud. med. G. Pontoppidan).

ypperlig Introduktion for ham paa Regensen, og da hertil kom, at han snart viste sig at være en livlig og spøgefuld Taler, en dygtig Arrangør, en vældig Lhombrespiller og om Sommeren en fast »Gaardmand«, var hans Stilling sikret. Hans første Bedrift havde været at faa Vækkerforeningen »Gamle« kaldt til Live igen, og som Klokker svarede han fuldtud til de Forventninger, som han havde vakt. Men man skønner allerede af dette Billede af Klokkeren, at Regensen var i Færd med at blive meget mindre »politisk«, end det havde været Tilfældet et Par Aar tidligere.²⁴²

Dog var Oppositionsaanden endnu ikke død. I August 1888 fik en Regensalumne efter Ministeriets Ordre en Tilrettevisning, fordi han i en Ansøgning om Boglegat paa en upassende Maade havde

kritiseret den ministerielle Fremgangsmaade over for en tidligere Ansøgning fra ham.²⁴³ Mere Opsigt gjorde en Episode, som forefaldt, mens Studentertoget ved Christian IX.s Regeringsjubilæum d. 15. Novbr. 1888 passerede forbi Regensen. Scenen kom Offentligheden for Øre gennem »Dagbladets« Referat den følgende Dag, der oplyste, at nogle Regensianere, som sad i et Vindue paa første Sal ud til Købmagergade, havde hysset ad Toget, og da man fra Gaden svarede paa samme Maade til Regensen, var der under Forbimarschen gentagne Gange blevet hysset og pebet fra et Par af Regensens Vinduer. Artiklen endte med Ordene: »At Sligt overhovedet kan ske, vidner om, hvilket utroligt Lavmaal af Opdragelse radikale Regensianere i vore Dage kunne være i Besiddelse af«.

Goos tog nu øjeblikkelig Affære. Hvad der gjorde Sagen pikant, var, at han ved Siden af at være Stipendiebestyrelsens Formand efter Topsøes Død tillige var bleven »den officielle Leder« af »Dagbladet«, og det skulde snart vise sig, at det var meget vanskeligt at holde disse to Virksomheder ude fra hinanden. Goos gjorde Ussing opmærksom paa Referatet, og Ussing svarede med et Brev, hvori han bebudede et Søgmaal mod Bladet, og han vedlagde et Udkast til et Dementi, udstedt i Redaktionens Navn, hvori Artiklen erklæredes for en fuldstændig Misforstaaelse. Regensianerne var bleven udæskede ved Tilraab fra selve Toget: — »Hvorfor er I ikke med? Sikke Radikale!« — og som Svar herpaa havde en tilstedeværende Ikke-Regensianer hysset, hvad der var bleven besvaret med Hyssen af flere Deltagere i Toget. Dette Brev og dette Dementi krænkede i høj Grad Goos. Han gjorde opmærksom paa, at han havde handlet paa Stipendiebestyrelsens Vegne, ikke som »Dagbladets« Leder, og at han maatte anse det for »naturligt«, at Ussing gav Bestyrelsen Meddelelse om, hvorledes han mente, at Sagen forholdt sig. »Men jeg maatte rigtignok indstændig bede om, at Meddelelsen til Stipendiebestyrelsen blev saa objektiv, at den ikke blev fornærmelig for mig. Ved det Brev, som De har tilstillet mig, har jeg unægtelig følt mig saaret«. Samtidig optraadte Goos rigtignok i Egenskab af »Dagbladets« Mand, da han bebudede et Besøg hos Regensprovsten samme Aften for at faa en forandret Erklæring til Bladet. »Men om videre »Vrøvl« kan undgaas, beror ganske vist paa, om Meddelelsen bliver provoceret i Erklæringen eller ikke«, var Slutningsordene i Goos' Billet.

Hvorledes Samtalen mellem de to Herrer er forløbet, kan til en vis Grad udlæses af den Erklæring, som fandtes i »Dagbladet« næste Morgen. Den var ganske vist nu udstedt i Ussings Navn, men den

fastholdt alle de tidligere Momenter, at Demonstrationen havde sit Udspring fra selve Togets Optræden, og at paa Gaarden kun en Ikke-Regensianer havde hysset. Naturligvis fastholdt nu ogsaa Bladets egen Meddeler sin Fremstilling, og »Politiken« blandede sig i Striden for at stille sig paa Regensens og Ussings Side. Offentlighedens Opmærksomhed var altsaa vakt, og paa Universitetet havde man travlt med at indhente Vidnesbyrd fra begge Parters — Gaardens og Fanetogets — Side, for at komme til Klarhed over, fra hvem Provokationen var udgaaet. Ussing stod stejlt paa sine Alumners Side. Han hævdede saaledes, at Vidnesbyrdene fra Toget stammede fra dem, der havde gaaet foran og havde maattet vende sig om for at se, hvad der var paa Færde. Stipendiebestyrelsens Dom faldt først efter Jul og gik ud paa, at den skyldige, der nu viste sig at være Eksregensianeren stud. mag. Chr. Hude, ved sin usømmelige Adfærd havde forbrudt sin Ret til i de første 3 Aar efter Udflytningen at deltage i regensielle Møder og Fester. Samme Straf ramte en Ven af ham, cand. mag. Hjuler, som havde udtalt Sympati med Misdæderen, fordi »der for hans Vedkommende mangler den Betyggelse for sømmelig Opførsel, som den i Tillæget til Forholdsreglernes § 8 hjemlede Ret forudsætter«. Ydermere tog Bestyrelsen under Overvejelse, om ikke den saa omtalte Gæsteret burde ophæves. Man indskrænkede sig dog til i et Opslag paa Læsestuen at true hermed i Tilfælde af en Gentagelse.²⁴⁴

Det skyldtes vistnok Ussing, at denne almindelige Bestemmelse ikke blev truffet, og det er i hvert Fald hans Ære, at Regensens Beboere blev diskulperede i Fanetogssagen. Det var ikke første Gang, han havde vist en Fasthed opadtil, som afbalancerede den Stejlhed, han undertiden viste til den modsatte Side. Der er adskillige Træk, som tyder paa, at han var naaet til at komme i et virkeligt godt Forhold til sine Regensianere, som da disse sendte ham et Fødselsdags-Telegram paa Latin til Italien, og han svarede med en Skrivelse paa samme Tungemaal »poetice et eleganter«.²⁴⁵

Det samme kloge Maadehold, som Ussing havde vist i Sagen om Jubilæumstoget 1888, lagde han for Dagen et Par Aar senere ved et lignende Tilfælde. Der var imens foregaaet en Opblussen af den politiske Interesse paa Regensen; det hedder saaledes om Folketingsvalget i Jan. 1890: »Venstrebarometret steg, men nogen Hoveren mærkede man ikke«. I Oktober samme Aar indeholdt Bladet »København«, der den Gang havde Ry for at være Organ for ung radikal Bohême, under Mærket »Cham« en Artikel: »En ny Religion«, der

skildrede en Edens Have med de kristnes Gud som en mondæn ældre Herre af et velvilligt Udseende. Dette blev Avisen en dyr Artikel, thi den opfattedes som blasfemisk. Redaktøren, Ove Rode, der, skønt fraværende, stod som ansvarshavende for Bladet, dømtes i April det følgende Aar for Offentliggørelsen til 2 Maaneders Fængsel paa simpel Fangekost. Efter »Københavns« Kommentar til Dommen den følgende Dag synes det forøvrigt, som om Redaktionen har ærgret sig mere over Defensorens (Klubiens) Forsvar end over Aktors Indlæg og selve Dommen. Det er heller ikke saa underligt, da Klubien endte med den Spaadom, at den 23aarige Redaktør sikkert med Aarene vilde bøde paa sine Mangler, erhverve sig Respekt for andres Følelser og Tro paa Religionens Magt i Livet, uden at behøve Vand- og Brødstraf. Ove Rode blev dog ikke den eneste lidende i denne Affære. »Avisen« bragte nogen Tid efter det Forlydende, at den blasfemiske Artikel skulde stamme fra en Regensianer, Eksklokkeren stud. med. R. Panduro, der var fast Medarbejder ved »København«. Stipendiebestyrelsen, d. v. s. Goos, satte sig nu i Bevægelse. Ussing fik Ordre til at kalde Panduro for sig og forelægge ham det Spørgsmaal, om han kunde og vilde fralægge sig Forfatterskabet, da Stipendiet i modsat Fald vilde blive frataget ham. Man ser, at Provsten nødigt vilde til det, men han kunde jo kun parere Ordre, og da Panduro nægtede at svare paa Spørgsmaalet, gik Retten sin Gang og Synderen udjoges af Edens Have. Saaledes havde man naaet at straffe to Mænd for een Artikel.²⁴⁶

Det var vel Regensprovstens forsonligere Holdning ved disse Lejligheder, som gjorde sit til, at den sidste Konflikt, der opkom mellem ham og Alumnerne, forløb paa en roligere Maade, end det havde været Tilfældet i J. K. Lauridsens Dage. Den kom til at hedde »Damekrig Nr. 2«, men Klokkeren noterer selv, at »Krig« maaske er for stærkt et Udtryk, da det blev unødvendigt at gaa til Stipendiebestyrelsen som i »Rudesagen« og »Damekrig Nr. 1«. Om en Forløbelse og et Tilbagetog blev der dog ligesom tidligere Tale.

Klokkeren, senere Borgmester i Skagen, W. Bjørn-Jensen, havde i Foraaret 1891 faaet en Generalforsamling til at vedtage en Aftenunderholdning med Damer, hvorpaa det var Tanken, at Damerne skulde beværtet rundt om paa Værelserne. Men da han kom op til Ussing med Planen, fandt han ikke megen Forstaaelse derfor. Provsten syntes ikke om at faa en hel Række private Smaasold, overhovedet hævdede han, at »Damer, navnlig om Aftenen, var forbudt, — som Regel«. Ussing talte med Goos og fik sin Opfattelse bestyrket;

dog ønskede han ikke at meddele Stipendiebestyrelsens Svar i et Opslag, men tilbød at motivere det paa en ekstraordinær Generalforsamling og betonedede, at det var Bestyrelsen, ikke han selv, som gav Afslaget.

Det siges, at Nyheden om Provstens Holdning »vakte almindelig Forbavselse og megen Vrede«. Generalforsamlingen blev sat. Da man forudsaa, at Ussings Udtalelser vilde være af mer end almindelig Interesse, var Regensens to dygtigste Stenografer sat til at referere hans Tale. Ussing erklærede straks, at Besøg og Beværtning om Formiddagen af kvindelige Slægtninge eller Kærester faldt inden for det tilladeliges Rammer, om end en Forhaandsmeddelelse til Provsten var »naturlig«. Men naar Talen var om Traktering om Aftenen, gjaldt det modsatte. »Nu vilde D'Hrr. sige, at det staar ikke i Forholdsreglerne, men saa vil jeg sige, ligesom Solon i sin Tid, at der staar intet i Loven om, at man ikke maa slaa sin Fader ihjel«. Det vigtigste var, at Omverdenen ikke fik Grund til at beskæftige sig med Regensen, men den foreslaaede Festlighed »vilde ødelægge Regensens Rygte i hele Byen«. Man skulde ikke alene være pletfri, men ogsaa synes det fuldtud for udenfor staaende. Han endte med at opfordre dem, der ønskede at sige noget, til at komme frem dermed.

Under Ussings Tale havde der hersket fuldstændig Tavshed, og ingen Meningsytringer havde fundet Sted. Da ingen derefter begærede Ordet, forlod han Salen. Men saa meget ivrigere blev Drøftelsen nu. Klokkeren mente, det var bedst at vente med videre Skridt, til Provsten søgte at hævde sit Forbud. En anden Alumne foreslog, at man skulde bede Provsten om Lov til at modtage Besøg af Regensianernes Mødre. Enden blev imidlertid, at man vedtog, at man tog Afstand fra Ussings Anskuelse, og at der skulde udarbejdes en Adresse til ham.

I de følgende Dage ventede man spændt paa, om Provsten vilde træffe Foranstaltninger til at hævde sit Forbud. Men Damer passerede som hidtil ud og ind ved Dag og Aften, uden at Portneren gjorde Mine til at antaste dem. Imens udarbejdedes Adressen, og den fik 98 Underskrifter. Den var i Virkeligheden meget moderat og gik ud paa, at Forbudet sikkert var fremgaaet af Ussings velkendte Interesse for Regensens Vel, men man henstillede alligevel ærbødigt til ham at ophæve det, da Folk vilde tro, at der havde fundet Tildragelser Sted, der gjorde det nødvendigt. Regensianerne mente, at deres egen Interesse for, at Sømmelighed og god Orden iagttoges paa Gaarden, vilde være et tilstrækkeligt Værn. »I den Humanitet,

som Hr. Professoren altid har lagt for Dagen overfor os, se vi en Borgen for, at denne ærbødige Henvendelse vil blive optaget i den gode Mening, hvori den fremkommer«.

Ussing fik Adressen og erklærede, at han syntes rigtig godt om den; han ønskede imidlertid at tale med Stipendiebestyrelsen, før han svarede. Resultatet blev et Opslag fra Provsten d. 2den Maj, der begyndte med at beklage, at Regensianerne ikke havde fulgt hans Opfordring paa Generalforsamlingen til at drøfte Sagen med ham, da Adressen saa vilde have været overflødig. Han ansaa selv nye reglementariske Bestemmelser for overflødige. Opslaget endte med den forsonlige Udtalelse:

»Det har ikke været min Hensigt at lægge Vanskeligheder i Veien for de Besøg, De modtage af Slægt og Venner, og jeg er overbevist om, at de nuværende Regensianere, ligesom de hidtil have gjort, overholde alle Sømmelighedens Fordringer og værne Regentsens Ære«. —

Provsten maatte altsaa have misforstaaet Stipendiebestyrelsens Standpunkt ved sin første Samtale med Goos, og anden Gang have faaet sin Opfattelse rektificeret. Sagen var endt med et tydeligt Tilbagetog af ham, — ikke det første. Det er imidlertid karakteristisk for det Forhold, som nu havde udviklet sig mellem ham og Alumnerne, at Affæren ikke efterlod uheldige Virkninger. Et Par Uger efter var der Lindegilde, og uden Dissonans deltog Ussing i Festen det meste af Aftenen igennem, skønt han havde erklæret kun at ville blive et Øjeblik — af Helbredshensyn. Da man den følgende Vinter havde Regensbal, var Komiteen saa fiffig, for at Provsten ikke skulde blive ophidset, stadig at servere Forfriskninger paa Salen og derved holde de dansende fra at trække sig tilbage til Værelserne. Man kendte aabenbart nu den gamle; vidste, at han var gammeldags, men ikke saa farlig, som det straks lød. Der var skabt en modus vivendi mellem ham og Regensianerne.²⁴⁷ —

Provisorietiden paa Regensen ender med Aaret 1893. Da forefalder de sidste politiske Sammenstød herinde, som henleder Yderverdenens Opmærksomhed paa Gaarden. Det konservative Blad »Avisen« ankede saaledes over, at et Selskab Studenter med deres Damer fra et aabent Vindu paa Regensen skulde have haanet Højres Fanetog paa Grundlovsdagen ved at række Tunge ad det og tilraabe det »saa uhøviske Ord, at ethvert dannet Menneske maatte skamme sig derved«. Professor Matzen, der nu var Stipendiebestyrelsens Formand, forlangte nærmere Oplysninger af Viceprovsten,

der under Ussings Fraværelse i Udlandet fungerede for ham. Det viste sig, at »Avisen«s Fremstilling var meget farvet, men noget sandt var der i den. To medicinske Studenter, E. Faber og A. Mortensen, havde siddet med deres Venner i 2den Gang Nr. 4, de havde i Forvejen lovet Jónsson ikke at lave Demonstrationer, men da de havde faaet Øje paa »Avisens« populære og tykke Redaktør Frederik Hansen, havde de ikke kunnet styre sig. »Der er Frederik!« og »Frederik, se herop!« lød det, og da Redaktøren uvilkaarligt vendte Hovedet mod det aabne Vindu, svarede hele Selskabet med et højlydt Latterudbrud. Det var de »saa uhøviske Ord«, og hvad der var fulgt efter. Men man forstaar godt Stipendiebestyrelsen, naar den ikke kunde gaa med til Ussings Forslag om at sagsøge Bladet for ubeføjede Sigtelser og i Stedet fraraadede ham at røre videre op i Sagen. Den paa-lagde Provsten at give de to Alumner en Irettesættelse; — Ussing kalder den oven i Købet »lempelig«; — idet man mindede om Bestyrelsens Paalæg fra 1888 om, at Alumnerne var forpligtede til at undgaa alt, hvad der kunde føre til offentlige Angreb paa Gaarden.²⁴⁸

Vindusscenen var imidlertid kun et Led i et større Hele, den almindelige Ophidselse, der herskede paa Gaarden under Grundlovsdagen. Aarsagen var Flagningsspørgsmaalet. Siden Saugmanns Klokkerat havde Striden herom hvilet indtil Efteraaret 1892, da nogle Regensianeres Kærester havde tilbudt at forære Regensen et nyt Splitflag, men Ussing havde igen hævdet, at Flaget tilhørte Stipendiebestyrelsen. Nogen praktisk Virkning havde dette dog ikke hidtil faaet. Nu gjorde den usalige Grundlovsdag 1893 atter Spørgsmaalet aktuelt, da Klokkeren (senere Overretssagfører J. Rosendahl) ikke blot hejsede det store Flag, men ogsaa to mindre, et svenskt og et norskt. De radikale Beboere protesterede herimod som en Hyldest af Højres specielle Grundlovstog, Stemningen blev i høj Grad ophidset, Klokkeren nedlagde sin Værdighed, og Flagene blev strøgne. Men netop herved henleddes Udenverdenens Opmærksomhed paa hele Flagsagen. »Avisen« fik ogsaa fat i Flagenes Strygning og fremstillede dette som en socialistisk Demonstration, og — Ussing ærgrede sig. Et Par Maaneder senere, paa Prins Christians Fødselsdag d. 26. Septbr., forlangte nu han Flaget hejst. Klokkeren (Læge Arnold Møller) gjorde Indvendinger, men Provsten vilde ikke lade sig sige, saa takkede Klokkeren af, og en Generalforsamling besluttede at spørge Stipendiebestyrelsen. Matzens Svar til Ussing gik ud, at Stipendiebestyrelsen havde besluttet at anskaffe et nyt Flag til Regensen, som skulde være under Provstens Varetægt, og hvormed der alene

skulde flages fra Regensbygningen efter dennes nærmere Bestemmelse. Det nuværende Flag overlodes derimod til Alumnernes Brug inde i Regensgaarden, naar de ønskede at flage paa regensielle Festdage, dog ogsaa dette »efter forudgaaet nærmere Aftale med Regensprovsten«. At Alumnerne ikke var tilfredse med denne Afgørelse, men idet mindste søgte at faa fri Flagningsret med deres eget Flag i Gaarden, er forstaaeligt. Stipendiebestyrelsen opfordrede dem da til at formulere deres Krav nærmere, og en Komité nedsattes i den Anledning, men hermed synes ogsaa Sagen at være endt, nogen Komitébetænkning ses ikke at være fremkommet. Striden var altsaa endt med Alumnernes Nederlag i Flagsagen.²⁴⁹

Det er næsten symbolsk, at den provisoriske Periode paa Regensen, der var indledet med det røde Flags Hejsning 1881, endte med det rød-hvide Flags Strygning 1893. Tiden var bleven en anden. Ligesom Striden i den ydre Verden omtrent samtidig endte med det politiske Forlig i 1894, var ogsaa Interessen paa Regensen fra Firsernes Slutning bleven stærkt afdæmpet. Det er karakteristisk, at en Venstrekandidat til Klokkeratet i Foraaret 1891 kunde stille sig paa Programmet: »Muntre Fester, værdig Repræsentation udadtil og Theaterbilletter«. Man var ikke blot blevet træt af den politiske Strid, men ogsaa af de oplysende Foredrag med Diskussioner. De virkelig politisk interesserede svandt atter ind til at blive en Minoritet, ligesom det havde været Tilfældet før 1880. —

En af de sidste radikale Klokkere, nuværende Folketingsmand Vilh. Rasmussen, har i Kirkebogen fremsat nogle Betragtninger herover. Han erklærede, at »man stod sig ved ikke at overdrive Regenslivets Værdi«, og endte med at sige:

»Grundfejlen synes mig at være den, at meget smaa Spørgsmaal meget let kunne pustes op til store Sager, saa at altfor ukritiske Personer lettelig miste Maalestokken for Spørgsmaalenes relative Værdi, sammenlignet med de, der ere paa Bane i det store Samfundsliv uden for Regensen. Ret forstaaet kan dog ogsaa jeg afslutte min Beretning med Ønsket om en god Fremtid for Regensen, d. v. s. en Tid, hvor Regensianerne leve udenfor Regensen med Hensyn til Interesser og Stræben«.

Der vil senere være Lejlighed til at vende tilbage til det principielle i disse Betragtninger; her skal de kun drøftes, for saa vidt de refererer sig til en bestemt Periode i Regensens Historie, den som hermed afsluttes. Det kan da næppe bestrides, at Provisorietiden ikke alene hører til de interessanteste, men ogsaa til de værdifuldeste Tidsrum,

som Gaarden har gennemlevet. Den politiske Vækkelse gav Stødet til en Fordybelse og en Berigelse paa en Række aandelige Omraader, og Paavirkningen paa de studerende var af en langt kraftigere og alvorligere Karakter, end det havde været Tilfældet i Nationalliberalismens og Skandinavismens Dage. Den Begejstring, som greb en stor Del af Alumnerne, var ægte og ideel, hvad enten de stillede sig paa det ene eller det andet politiske Partis Side. Lad være, at der ogsaa skabtes en Del Selvgodhed og Fanatisme, ikke mindst da Strømmen efterhaanden blev mere grundet. Firserne vil dog sikkert endnu i mange Aar staa som en af Regensens mest særprægede Perioder, der frembragte en Række af dens ejendommeligste Skikkelser.

SEKSTENDE KAPITEL

DAGLIGT LIV I FIRSERNE OG HALVFEMSERNE

Nu maa man ikke tro, at det stærkt bevægede Liv, som i Provinsrietiden rørte sig paa Regensen, skulde have givet Anledning til daglig Kiv og Strid, saa at det gamle Kammeratskab blev ødelagt. Tværtimod. Bølgerne gik aldrig saa højt, at der skabtes Nid og Hadskhed. Skikkelser som Lauridsen, Ottosen og de to Bjerrer med deres almindelige Popularitet vidner om det modsatte. Men der var ogsaa Idealer inden og uden for Gaarden, som kunde samle alle.

Der var først og fremmest det store nationale Spørgsmaal, som Joh. Ottosen navnlig holdt Interessen vaagen for. Da de sønderjyske Piger i Juni 1884 besøgte København, stod Regensen derfor ikke tilbage i Gæstfrihed for Hovedstadens øvrige Institutioner; alle paa Gaarden værende Alumner deltog aktivt, Viceprovstinden kogte Chokolade, Provsten og Kløkkeren (C. Bjerre) holdt Taler, den sidste saagar paa Vers, hvorpaa den bekendte Peder Skau som Gæsternes Talsmand takkede; ja en udengaards Student, Forfatteren Alex. Svedstrup, ydede endog sit Bidrag ved i Løbet af 3 Dage at tegne 300 forskellige »Mindeblade« til de fremmede. Det var en mægtig Forsamling paa ikke mindre end 600 Mennesker, der St. Hansdag var samlet under Linden, thi enhver af »Pigerne« havde taget sin københavnske Vært med, men det viste sig hurtigt, at der var Plads til alle, og skønt Samværet blev kort, var Indtrykket uforglemmeligt. Gæsterne erklærede senere, baade mundtligt og skriftligt, at »Regensfesten« var Toppunktet af »alt det skønne, de havde frydet sig over paa deres Rejse«. Værterne var saa begejstrede, at de spekulerede paa at holde Skovtur til Sønderjylland, en Plan, der dog hurtigt blev opgivet, da man blev klar over, at man aldeles ikke vilde faa Lov af de preussiske Myndigheder til at komme i Land.

Fra nu af sluktes aldrig den sønderjyske Flamme, der jo forøvrigt allerede fra 1865 havde brændt paa Regensen. I 1887 deltog saaledes Redaktør Jessen i Rusgildet og høstede stærkt Bifald for en Tale om Junggreen, hvorpaa Klokkeren talte varmt for Jessen, der ligesom Danskheden lignedes med en Prometeusskikkelse, i hvem Ørnen stadigt hakkede. Ogsaa syd for Grænsen mindedes man de danske Studenter paa Regensen. Ved Borgerforeningen i Flensborgs 50 Aars Jubilæum d. 12. Maj 1885 holdt et af dens faa akademisk dannede Medlemmer, Advokat Ebsen, paa Dansk en Tale for Regenslinden, der samtidig havde 100 Aars Jubilæum, ja der var endog skrevet en Sang til Ære for de to Jubilarer. At der kom Telegrammer til Linden baade herfra, og fra »de sønderjydske Piger« i Aabenraa og i Haderslev, behøver knapt at nævnes.²⁵¹

Mere betød dog afgjort de egentlige regensielle Minder som Samlingspunkt. Som Symbol for dette Fælleseje kom efterhaanden Regenslinden til at staa. Da dens hundredaarige Fødselsdag i 1885 stundede til, besluttede man at fejre den paa en særligt højtidelig Maade, og Stipendiebestyrelsen gav sit Samtykke til, at der blev Adgang for alle forhenværende Regensianere. Resultatet blev en samlet Deltagelse paa henimod 200. Vaaren var en af de svale, og man blev enig om at udskyde Festen til d. 1. Juni, for at Træet kunde vise sig i sin mest pragtfulde Skikkelse. Da Dagen kom, anbragtes et Dannebrogslag i Lindens Top, og Stammen omvandtes med en mægtig Guirlande, hvori der var et Billede af gamle Hviid; desuden fandtes der en rig Udsmykning af Flag, Rosetter og Vaabenskjolde paa de øvrige Træer og Murene. Vejret var imidlertid stadig ikke godt, saa at Seksaen maatte indtages i den gamle Frimurerloge i Kronprinsensgade, men da man med Madvig og Ussing i Spidsen syngende var vendt tilbage til den illuminerede Gaard, hvor Linden straaledede i et magisk grønligt Skær, kunde Soldet sættes under Træet, og man begyndte med Iver Iversens smukke Kantate, der den Dag i Dag har bevaret sin Livskraft. Nye Toner blev anslaaede heri, som man ikke havde mødt i Plougs og Hostrups Digte, og som viste, at selv ved denne neutrale Lejlighed brød Halvfjersernes Tankegang igennem, baade Troen paa alts absolute Forøgængelighed uden Evighedshaab:

Det blanke Blad paa Kviste
fløj visnet over Vang; —
Du selv skal Skæbne friste
med Lindens Løv engang.

Ligeledes Appellen til den almindelige Valgrets Grundlag:

Student! Du er et Skud af Folkets Kærne,
 Du suged Kræfter af dets rige Grund;
 Din Sønnepligt det bliver tro at værne
 dets Frihedstrang, som var din Spirebund.

Noget lignende kom frem i Niels Møllers smukke og mandige Sang
 »Lyse Lind i Blade-Vrimmel«:

Fri og frejdig Fremskridts-Flaget
 — Haabets grønne Flag —
 svang Du over Rødstenstaget
 som den Dag i Dag.

Disse to Digttere sammen med Klokkeren C. Bjerre, der bl. a. holdt en stor og god Tale for Linden — den, der bandt Regensianerne til Gaarden, saa at de ikke lyttede til Forslaget om at flytte Regensen; — disse tre bar Aftenen, naturligvis i Forbindelse med Hostrup, der, som tidligere nævnt, var til Stede. Derimod holdt Ploug sig ganske stille, skønt ogsaa han var med. For Ussing rummede Aftenen bl. a. den Tilfredsstillelse, at det hed om ham i en Sang:

Thi han har Kærlighed til vor Gaard
 som sikkert ikke nogen anden.

Man husker, at han paa den Tid havde Jens Busk-Aftenen bag sig, der havde styrket hans Stilling hos Alumnerne.²⁵²

Ja, den politiske og religiøse Kamp paa Gaarden var som et Slag i Valhal, hvorefter Einherjarne muntert drak og spiste sammen. Foruden Førerne, der for en stor Del naaede frem til Klokkerstillingen, var Regensen i disse Aar rig paa Personligheder, der hævdede sig over det sædvanlige Niveau. De stod dels paa Højres Side, som den fra Tyrkerflagsagen bekendte L. Damm, J. K. Lauridsens Kontubernal, der skildres i Ordene: »Rødmusset, firskaaren, jovial og slog en proper Næve, han var nemlig baade Kulsvier og Skytte . . . Hans politiske Trosbekendelse var: Estrup«. Andre prominente, men mere stilfærdige Højremænd var den senere Biskop Harald Ostenfeld og Professor J. P. Bang; om den sidste hedder det: »Man skulde se to Gange paa ham, inden man kunde skjønne om, hvad han bestod af, for der var baade Humør og Tænksomhed i Manden,

men han gik lunt med det«. Paa den modsatte politiske Side stod de senere Rektorer V. Boëtius og G. M. Bruun; om den første siger Kirkebogen: »Hans Taler var altid i høj Grad saftige og kraftige. I Retning af Ævne til at »håne« Folk søgte han sin lige. Det morede ham i høj Grad, naar Folk var saa naive at blive fornærmede over hans »Antydninger« af, at deres Mening var Idiotisme«. Om Bruun sagde man: »Hans Felt var Agitationen mellem Mand og Mand . . . Dette gav ham i den almene Bevidsthed et vist formummet og for-dægtigt Skær, — dog vistnok med Urette«. Til Venstre sluttede i Reglen Islændere og Færinger sig, men de spillede en mere afdæmpet

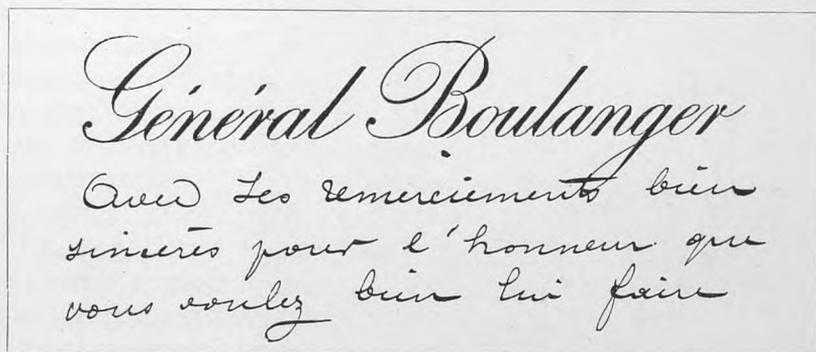

Fig. 63. Boulangers Visitkort.

Rolle, saaledes Lægen Niels Finsen (Fig. 61), »under vanskelige Forhold den gamle Vækkerforenings gode Aand«; Filologen Jakob Jakobsen og Valtyr Gudmundson, »meget stille, sikker Venstremand«. ²⁵³

Om Lindekantatens Forfatter, Iver Iversen, »Regensianeren par excellence« efter Bjerres Afgang, sagde man, at det skyldtes ham mer end nogen anden, at Politiken ikke slugte alt kammeratligt Liv i sine Bølger. Sang og Musik vedblev at have et Hjem paa Regensen. Der var ogsaa en vældig Teaterinteresse paa Regensen, som førte til, at »Sekondteatrenes« Direktører liberalt stillede Fri-billetter til Raadighed. Navnlig efterhaanden som den politiske Interesse svækkedes, udfoldede der sig mere Liv paa andre aandelige Omraader. ²⁵⁴

»Pip« havde henimod 1890 en Glansperiode, saa at det endogsaa hed, at Regensianere var eet, Pipianere noget andet; man ofrede for meget paa »Pip« til at kunne være noget rigtigt for Regensen. Det var den Gang, Foreningen havde sit store Øjeblik, da dens

begavede Formand, Severin Thomsen, paa en Generalforsamling d. 28de Jan. 1889 hævdede Foreningens evropæiske Betydning og foreslog, at man til Æresmedlem skulde kaare en Mand af lignende evropæisk Betydning, for at de kunde staa paa lige Fod med hinanden. Denne Mand var »Pip«s Ideal, General Boulanger, der lige var bleven valgt til deputeret for Paris med 250000 Stemmer, hvilket endogsaa var mere, end der i sin Tid var faldet paa »Pips« Formand. Da Forslaget var vedtaget og ført ud i Livet, indløb der

Fig. 64. Jon Helgason.

virkelig nogle Dage efter et Brev fra Paris til »Mr. le Président de la Société de Vigilance »Pip«, hvori den tapre General bragte sin hjerteligste Tak for den Ære, man havde vist ham. Boulangers Brev opbevares endnu i Arkivet blandt dettes interessanteste Relikvier. Fra nu af opførtes ofte i Vækkerprotokollen som »bortrejst«: »Hr. Boulanger«, indtil Formanden fritog ham for Vækning »indtil videre«. Ved de følgende Fastelavnsløjer deltog Pip »in corpore«, forrest Generalen »in effigie« (»repræsenteret af Pagh med meget lignende Maske«). Han var i fuld Uniform med Formanden under Armen; over dem bar en Slave en pragtfuld Baldakin; saa fulgte Musikken og

et pragtfuldt Banner med »Pip«s Motto: »Liggende Ulv ej Skinker finder, sovende Mand ej Sejer vinder«; endelig det menige Folk. Ved Tøndeslagningen var Generalen første Mand, ridende paa Formandens Skulder, men Kattekonge blev Islands nuværende Biskop Jon Helgason. »Desværre var hans Belønning en Flaske Cognac — desværre, da han er Totalafholdsmand«. Efter det paafølgende Bal viste endelig General Boulanger sig paa Læsestuen for den paa Købmandsgade forsamlede Mængde og kastede »Guldstykker« i Grams til den.

Man forstaar, at det herefter blev nødvendigt at udvide Foreningens lovmæssige Medlemstal fra 25 til 30.²⁵⁵

Den anden store upolitiske Begivenhed paa Firsernes Regens var Gamélaaffæren. Det var den, som gav Anledning til en Berigelse af det danske Sprog, nemlig med Ordet »Gaméleon«, hvilket er udlagt:

»En paa Siden af Hovedet«. Sagen var kortelig sagt den, at ved Lægekongressen i København i Aug. 1884 bad Kaffe-grosserer Augustin Gamél Modtagelseskomiteen om at maatte faa en sprogkyndig medicinsk Student stillet til Raadighed, for at denne kunde fungere som en Slags Vicevært over for hans Gæster, mens Hr. Gamél selv laa paa Landet. Den lykkelige blev Regensianeren stud. med. J. J. Raahauge. Hvorledes Forholdet mellem ham og Gamél udviklede sig i de følgende Dage, kan ikke oplyses i Enkelthederne, da Ord staar mod Ord. Men saa meget er vist, at Raahauge mente at maatte føle sig saa krænket over den Mangel paa Hensynsfuldhed, som blev vist ham i det Gamélske Hjem, at han derfor opgav sin Rolle som »Vicevært« og blev borte fra Huset. Under den paafølgende Fest i »National« havde han saa et Sammenstød med Gamél, der, idet han

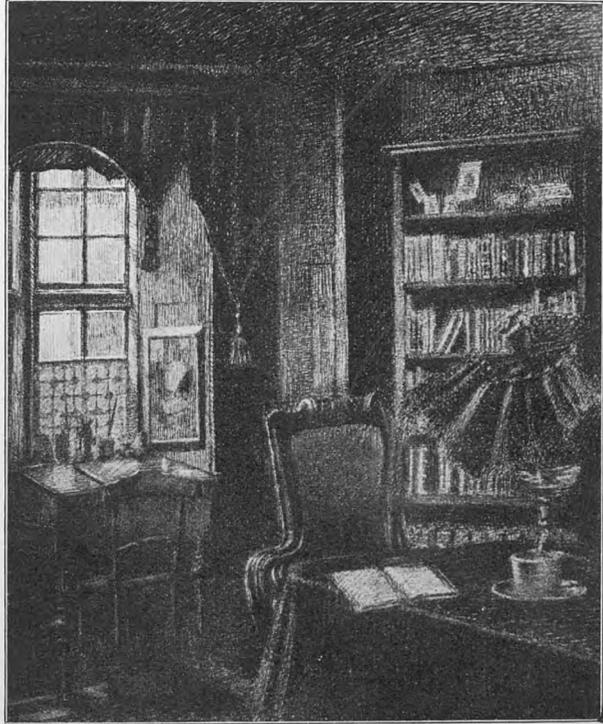

Fig. 65. Regensværelse omtr. 1900.

lagde Haanden paa sine Ordener, sagde: »De glemmer vist, hvem Jeg er! Jeg er Hr. Gamél af København, som kan købe 500 saadan nogle som Dem«. Da Raahauge var Marschal ved Festen, maatte han i Øjeblikket bide Fornærmelsen i sig, men efter Kongressen opstod der en Polemik i »Socialdemokraten« mellem ham og Gamél, der ikke styrkede sidstnævntes Anseelse, og Enden paa det hele blev, at Raahauge sammen med en Ven en Dag passede Gamél op paa Østergade og gav ham den omtalte korporlige Revselse. Da Gamél ved samme Lejlighed havde kaldt Vennen »en Fyr«, fik han

Udnævnte <i>1880-84</i> 194 Alumner, heraf	Udnævnte <i>1885-89</i> 262 Alumner, heraf	Udnævnte <i>1890-94</i> 277 Alumner, heraf	Udnævnte <i>1895-99</i> 315 Alumner, heraf
<p><i>Theologer</i> 62 = 32 % Heraf fik Egr.: 0 } = 45 % Laud: 25 } Haud: 30 Non: 1</p>	<p><i>Theologer</i> 105 = 40 % Heraf fik Egr.: 0 } = 68 % Laud: 66 } Haud: 30 Non: 1</p>	<p><i>Theologer</i> 93 = 34 % Heraf fik Egr.: 0 } = 57 % Laud: 49 } Haud: 35 Non: 2</p>	<p><i>Theologer</i> 107 = 34 % Heraf fik Egr.: 1 } = 56 % Laud: 56 } Haud: 45 Non: 0</p>
<p><i>Jurister</i> 51 = 26 % Heraf fik Laud: 36 = 67 % Haud: 17 Non: 1</p>	<p><i>Jurister</i> 50 = 19 % Heraf fik Laud: 28 = 61 % Haud: 18 Non: 0</p>	<p><i>Jurister</i> 50 = 18 % Heraf fik Laud: 30 = 71 % Haud: 12 Non: 0</p>	<p><i>Jurister</i> 57 = 18 % Heraf fik Laud: 42* = 84 % Haud: 8 Non: 0 * Heraf 1 Egregie</p>
<p><i>Medicinere</i> 39 = 20 % Heraf fik Laud: 23 = 61 % Haud: 15</p>	<p><i>Medicinere</i> 73 = 28 % Heraf fik Laud: 41* = 65 % Haud: 22 * Heraf 2 Egregie</p>	<p><i>Medicinere</i> 69 = 25 % Heraf fik Laud: 48 = 74 % Haud: 17</p>	<p><i>Medicinere</i> 80 = 25 % Heraf fik Laud: 59 = 75 % Haud: 20</p>
<p><i>Filologer</i> 14 = 7 % Heraf fik Laud: 3 = 30 % Haud: 7</p>	<p><i>Filologer</i> 21 = 8 % Heraf fik Laud: 10 = 71 % Haud: 4</p>	<p><i>Filologer</i> 33 = 12 % Heraf fik Laud: 19* = 70 % Haud: 8 * Heraf 1 Egregie</p>	<p><i>Filologer</i> 39 = 12 % Heraf fik Laud: 20* = 57 % Haud: 15 * Heraf 1 Egregie</p>
<p><i>Mat.-naturv.</i> 4 = 2 % Heraf fik Laud: 2 = 100 % Haud: 0</p>	<p><i>Mat.-naturv.</i> 7 = 3 % Heraf fik Laud: 5 = 83 % Haud: 1</p>	<p><i>Mat.-naturv.</i> 18 = 7 % Heraf fik Laud: 11 = 79 % Haud: 3</p>	<p><i>Mat.-naturv.</i> 21 = 7 % Heraf fik Laud: 15 = 94 % Haud: 1</p>
<p><i>Polyteknikere</i> 14 = 7 % Heraf fik Laud: 4 = 44 % Haud: 5</p>	<p><i>Polyteknikere</i> 8 = 3 % Heraf fik Laud: 4 = 67 % Haud: 2</p>	<p><i>Polyteknikere</i> 14 = 5 % Heraf fik Laud: 8* = 67 % Haud: 4 * Heraf 2 Udmrk.</p>	<p><i>Polyteknikere</i> 11 = 3 % Heraf fik Laud: 8* = 80 % Haud: 2 * Heraf 2 Udmrk.</p>

i Tilgift et lignende Traktement af denne. Sagen vakte enorm Opsigt, saa at den afgjordes i den offentlige Politiret under almindelig Tilstrømning, og Sommerens Viser handlede hovedsageligt om dette fede Emne (den første af Viserne solgtes i Løbet af faa Dage i 6000 Eksemplarer). Sympatien var almindeligvis med Studenten, og Grosserereren betragtedes som en naragtig Person. Sin Hovedinteresse har Tilfældet ved at vise, hvilken Selvfølelse Provisorietidens Studenter kunde sidde inde med, men tillige, at de ofte forenede en vis Mangel paa human Dannelse med Karakterfuldhed. Dette mente ogsaa Stipendiebestyrelsen, da den lod Ussing give Raa-hauge en Irettesættelse, fordi han havde tilsidesat de Pligter, som Universitetet maatte forlange opfyldt af de studerende.²⁵⁶

Men var der et haardere Præg over den Tids Regensianere, saa viste det sig ogsaa i, at de kunde arbejde haardt, samtidig med at de dog forstod at faa Tid til overs til at pleje deres friere Interesser. Den Nedgang, som øjensynligt havde eksisteret i Ussings første Aar (S. 259, jfr. S. 214), ophørte nu. Ser man paa alle Fakulteter efter 1880, stiller Tallene for Laudabilister blandt Kommunitetsalumnerne sig som Tabel (S. 306) viser.

De tilsvarende Tal for samtlige Kandidater paa Universitetet var for de tre større Fakulteters Vedkommende som Tabel (S. 308) viser.*

Kan der ud af disse Tal drages nogle Slutninger om, hvorledes der blev arbejdet inden for Kommunitet og Regens i disse Aar? Ja, sikkert. De almindelige Kandidater ved Universitetet har aabenbart ingen Grund til at være stolte; Procenten af Theologer med første Karakter er synkende fra 1880 til 1899 fra 39 til 32, af Medicinere fra 55 til 50, kun Juristerne holder nogenlunde deres Standpunkt med henholdsvis 60 og 63 pCt. Dette vil altsaa sige, at ved Aarhundredets Udgang fik knap en Tredjedel af de almindelige Theologer Laudabilis, Halvdelen af Medicinerne og henimod to Tredjedele af Juristerne.

Væsentlig anderledes former derimod Billedet sig, naar vi vender os til Kommunitetsalumnerne. Her stiger blandt Theologerne Lau-

* Det ses let, at der — ligesom tidligere (S. 214) — er den Skævhed ved en Sammenligning mellem Kommunitetsalumnerne og de almindelige Kandidater, at Aarstallene for de første er Udnævnelssaarene, for de sidste Eksamensaarene, saaledes at t. Eks. Kommunitetsalumnerne fra 1880 rettelig burde sammenlignes med de almindelige Kandidater fra 1883—84, da de første ikke forinden kan have absolveret deres Eksaminer. Denne Fejl lader sig dog af praktiske Grunde ikke rette og er forøvrigt af meget ringe Betydning, naar de to Kategorier sammenlignes for en længere Periodes Vedkommende.

Eksamen 1880-84	Eksamen 1885-89	Eksamen 1890-94	Eksamen 1895-99
<i>Theologer</i> Egr.: 0 } = 39 % Laud: 72 } Haud: 103 Non: 8	<i>Theologer</i> Egr.: 0 } = 41 % Laud: 106 } Haud: 140 Non: 11	<i>Theologer</i> Egr.: 0 } = 35 % Laud: 127 } Haud: 214 Non: 17	<i>Theologer</i> Egr.: 2 } = 32 % Laud: 122 } Haud: 248 Non: 18
<i>Jurister</i> Egr.: 0 } = 60 % Laud: 132 } Haud: 87 Non: 2	<i>Jurister</i> Egr.: 0 } = 50 % Laud: 124 } Haud: 124 Non: 2	<i>Jurister</i> Egr.: 0 } = 56 % Laud: 167 } Haud: 129 Non: 2	<i>Jurister</i> Egr.: 1 } = 63 % Laud: 182 } Haud: 107 Non: 0
<i>Medicinere</i> Egr.: 0 } = 55 % Laud: 73 } Haud: 59 Non: 0	<i>Medicinere</i> Egr.: 3 } = 58 % Laud: 107 } Haud: 72 Non: 1	<i>Medicinere</i> Egr.: 0 } = 53 % Laud: 159 } Haud: 141 Non: 2	<i>Medicinere</i> Egr.: 0 } = 50 % Laud: 177 } Haud: 178 Non: 0

dabilis-Procenten hos de i den 20aarige Periode udnævnte fra 45 til 56 (er endda til Tider inden for denne betydeligt højere); Medicinerne stiger ligeledes, men jævnt, fra 61 til 75 pCt, men navnlig fremviser Juristerne en højst imponerende Opgang fra 67 til 84 pCt. Med andre Ord fik her tilsidst over Halvdelen af Theologerne, tre Fjerdedele af Medicinerne og — praktisk taget — næsten alle Jurister Laud. Det skal med det samme bemærkes, at dette Indtryk ikke ændres væsentlig, naar man vender sig til det tyvende Aarhundrede. Hos de i de tre Femaar 1900—04, 1905—09 og 1910—14 udnævnte Kommunitetsalumner var Laudabilis-Procenten: Hos Theologerne henholdsvis 52, 61 og 55 pCt, hos Juristerne 86, 76 og 79 pCt., altsaa lignende Tal som før 1900, mens Procenten hos Medicinerne endog avancerede yderligere, nemlig til henholdsvis 80, 78 og 78 pCt. Fire Femtedele af Kommunitetsalumnerne inden for disse Fag naaede saaledes første Karakter i de første Aar af indeværende Aarhundrede.

Endnu lønner det sig at kaste et Blik paa de mindre Fakulteters Kommunitetsalumner, der i Tiden før 1848 var saa faatallige, at det den Gang maatte anses for rigtigst ikke at medtage dem ved Opstillingen af en Statistik. Nu er Forholdet et andet, og det kan med det samme bemærkes, at der ogsaa for de større Fakulteters Ved-

kommende er indtrædt en vigtig Forandring, idet Theologernes Antal er sunket meget stærkt (fra ca. 60 pCt. af alle Kommunitetsalumner til ca. 33 pCt.), omvendt Juristernes Tal steget noget (fra en halv Snes Procent til det dobbelte), og Medicinernes det samme (fra ca. 15 til ca. 25 pCt.). Hvad det filosofiske Fakultet angaar, steg Antallet af studerende meget betydeligt efter Oprettelsen af Skoleembedseksamen i Begyndelsen af 1880erne; ved Aarhundredets Slutning udgjorde Antallet af Kommunitetsalumner herfra 12 pCt; af de i hele Perioden 1880—99 udnævnte fik henimod Halvdelen (49 pCt.) Laud. Tallet steg endda fra og med 1900 og var for de i 1900—04 udnævnte: 71 pCt., 1905—09: 63 pCt. og 1910—14: 75 pCt. Forholdet nærmer sig altsaa til at være et lignende som hos Jurister og Medicinere. Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet har ikke haft en saa stærk Tilgang som det filosofiske, af Kommunitetsalumnerne tilhørte i 1899 kun 7 pCt. dette, men til Gengæld var Eksamensresultaterne her endnu mere straalende, nemlig for de i Perioden 1880—99 udnævnte to Tredjedele (66 pCt.) Laudabilister, og de tilsvarende Tal for de tre følgende Femaar er 81, 88 og 88 pCt. Tilbage staar Polyteknikerne, som møder med det mindste Antal Kommunitetsalumner (1899: 3 pCt.). Af de i 1880—99 udnævnte fik Halvdelen (51 pCt.) 1ste Karakter; for Perioden 1900 til 1914 svarer Procenten her til de math.-naturvidenskabeliges (86, 70, og 83 pCt.), hvortil kommer, at ingen Kommunitetsalumner fra denne Tid har hjemført saa mange Udmærkelser som Polyteknikerne.

Korteligt udtrykt kan det altsaa siges, at for ca. syv Aar siden (1917—18), da vor Statistik af praktiske Grunde maa standse, fik over Halvdelen af Kommunitetets Theologer, tre Fjerdedele af Historikere og Filologer, fire Femtedele af Jurister og Medicinere og en endnu større Del af Matematikere og Polyteknikere første Karakter. Der er hermed sat en Rekord, der ikke blot viser, hvor meget mere kritisk Udvalget gøres i vore Dage end tidligere, men som ogsaa er til stor Ære for Alumnerne selv.

Endnu skal nævnes de ulykkelige, som aldrig blev færdige med deres Studier og indstillede sig til Eksamen. Det vil huskes, at Tallet paa disse før 1848 svingede mellem 15 og 20 pCt. (S. 147), et Tal, der var højt nok til at kunne vække Betæneligheder, naar man iøvrigt glædede sig ved Fremgangen i Prof. F. C. Petersens bedste Aar. Ser man paa de behandlede fire sidste Femaar af det 19de Aarh., er Tallene for alle Fakulteters Vedkommende henholdsvis 25, 30, 31 og 23; d. v. s. 13, 12, 11 og 7 pCt. Ogsaa disse Tal holder

sig i de tre første Femaar af vort Aarhundrede med 31, 35 og 28, d. v. s. 10, 11 og 9 pCt. Tager man alle 35 Aar fra 1880 til 1914 under eet, bliver de strandedes Antal godt en Tiendedel (10,7 pCt.), atter et Vidnesbyrd om, i hvor høj Grad Niveauet for Kommunitetsalumnernes Dygtighed var højnet i Sammenligning med tidligere Tider. Det bør tilføjes, at de Alumner, som ikke opnaaede Eksamen, i meget høj Grad tilhørte de smaa Fakulteter, hvor den større Selvstændighed ved Studiet frister de studerende til ikke altid at holde sig Eksamensmaalet for Øje.

Æren for det gode Resultat af Alumnernes Arbejde tilkommer dog sikkert ogsaa for en Del en enkelt Mand. Det er nævnt (S. 259), at Ussing straks fra sin Tiltrædelse som Regensprovst havde et vaagent Øje med, hvorledes der blev arbejdet, og den Kontrol, som kunde føres gennem de halvaarlige Flids- og Trangsattester. Aar efter Aar henledte han utrætteligt Stipendiebestyrelsens Opmærksomhed paa Mangler i Opgivelserne, og mindre og mindre blev de Masker i Nættet, hvorigennem de efterladende kunde sno sig ud. De skyldige straffedes for den første Forseelse med at miste Stipendiet for en Maaned, og videre end hertil viste det sig aldrig nødvendigt at gaa. Fra Begyndelsen af Halvfemserne var det en fast Regel, at Stipendiet automatisk holdtes tilbage for den Maaned, som fulgte paa de to halvaarlige Afleveringsterminer, naar Aflevering ikke havde fundet Sted. Ogsaa Stipendiebestyrelsen hjalp med ved Kontrollen ved at underkaste de afleverede Dokumenter en Realkritik. Resultatet var, at i Slutningen af Ussings Embedstid var Flidsattesterne fra alle Fakulteterne i Orden. Samtidig fornyedes Reglementet ved »Forholdsregler for Regensens Alumner af 8. Sept. 1880«, og det følgende Aar fulgte »Bestemmelser for den daglige Orden i Regensens Læseindretning og for Udlaanet af Bøger fra samme« (14. Okt. 1881). I Løbet af Firserne blev det dernæst Skik, at Konsistorium fra Københavns Politi fik Udskrift af de Sager, som havde været anlagte mod Studenter, som Regel for Forseelser mod den offentlige Gadeorden. Naar disse Studenter viste sig at være Kommunitets- eller Regensalumner, fik de saa som Tillægsgevinst en Irettesættelse af Konsistorium.^{257*}

* Af mindre Interesse for Regensalumnernes var en Række Fremskridt, som i disse Aar opnaaedes for Kommunitetet som Helhed, især takket være Ussings utrættelige Virksomhed. Medens de i 1881 opnaaede 30 nye Pladser egentlig skulde have begyndt at bortfalde fra September 1889 (se Side 258), lykkedes det ikke blot, da dette Tidspunkt kom, at faa Inddragelsen stillet i Bero, men oven i Købet at faa oprettet 25 nye person-

»Tages Arbeit, Abends Feste«, kunde altsaa sættes som Motto over denne Regensperiode, og det fulgtes baade af Styrelsen og Alumnerne. Autoriteterne var aldrig karrige, naar det drejede sig om at skabe et hyggeligt og smukt Hjem paa Regensen for Beboerne. I 1883 ansøgte Regensianerne om en Forøgelse af Eneværelserne, thi Kontubernalinstitutionen virkede mindre heldigt nu, da man fik Regensbolig et godt Stykke hen i Studietiden. Dette førte til, at man 1887 opnaaede 6 nye Eneværelser. Man fik endvidere en

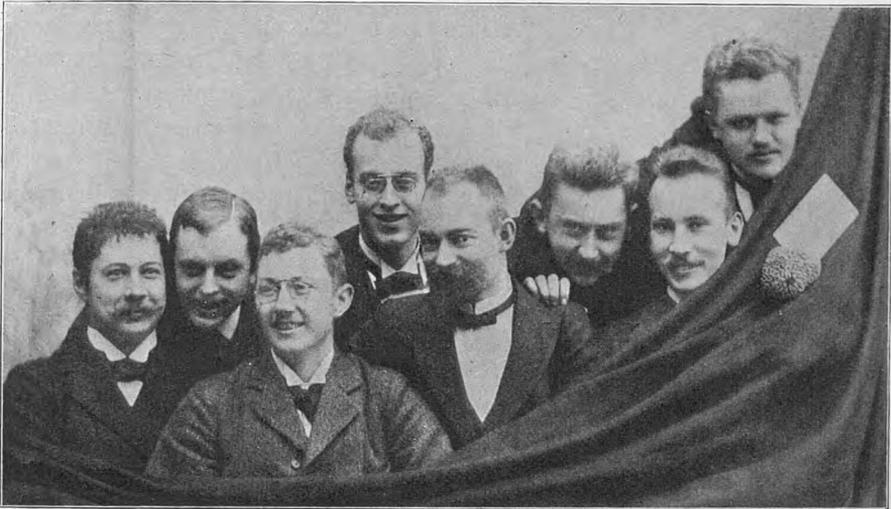

Fig. 66. Foreningen »Hussvampen« 1894.

Formaal: At drikke Nattevagtsøl.

Christopher Jørgensen, stud. mag.	Ove Degenkolw, stud. theol.	Rosenmeier, stud. jur.	Vilh. Jensen, stud. med. («flau»).
--------------------------------------	--------------------------------	---------------------------	---------------------------------------

Søren Petersen, stud. med.	Jens Lund, stud. med.	Einar Erslev, stud. mag.	Joh. P. Hansen, stud. med.
-------------------------------	--------------------------	-----------------------------	-------------------------------

»Folkets Kærlighed min Styrke«.

lige Pladser, der skulde bortfalde ved indtrædende Vakancer. Ja, selv for disse nye Pladser gjaldt det samme, at man foreløbig lod dem bestaa alle, indtil det i 1895 bestemtes, at de først skulde bortfalde, efterhaanden som de efter deres 3dje Bortgivelse blev ledige. Det var naturligvis det stadigt voksende Studentertal, som blødgjorde Rigsdagens Hjerter, og det samme var Grunden til, at man i 1892 opnaaede en Forhøjelse af Summen til Boglegaterne fra 4 til 6000 Kr. Derimod nægtede Folketinget i mange Aar at gaa med til en Forhøjelse af Rejsestipendierne (Side 240) fra 4 til 6000 Kr. eller til at udvide Kandidatstipendierne fra 200 til 1000 Kr. hvert. Man betragtede vistnok de paagældende Personer som Overklasse, og det samme Synspunkt forhindrede vistnok de Forhøjelser af Honorarerne til Provsten (1000 Kr.) og til Stipendiebestyrelsens Medlemmer (å 300 Kr.), som i 1891 var bleven foreslaaede (Aarbog 1884—85, 120 f.; 1888—89, 762 ff.; 1890—91, 399, 578 ff. og 1894—95, 725 ff.).

Bevilling paa ca. 4000 Kr. til at istandsætte den store Læsesal, og de derværende gamle Malerier, nemlig Koops »Kristus som Barn i Templet med de skriftlærde« — et Minde om »Kirkesalen«s tidligere Anvendelse — og Christian IV, blev desuden Genstand for en vel-fortjent Restaurering. Regensianerne støttede paa deres Vis disse pietetsfulde Bestræbelser ved 1887 gennem Bladene at opfordre forhenværende Regensianere til at indsende deres Portrætter til et Arkivalbum. Ved Lindens 103 Aars Fødselsdag 1888 omtales for første Gang den nu saa traditionelle »Haand«; som de to store Aars-fester fæstnedes omtrent samtidig Lindegildet i Maj og Rusgildet i Slutningen af Oktober. Ved Lindefesten 1891 slog Provsten paa det ønskelige i at faa en særlig Regens-Visebog; — det var ingenlunde den første, men i Løbet af de forudgaaende bevægede Aar var vel Erindringen herom forflygtiget; — og ved Rusgildet 1891 høres for første Gang Tale om en Revu. Kun een Ting havde Ussing svært ved at forsone sig med; »baade Provsten og Stipendiebestyrelsen er af den Anskuelse, at Bal som Regel kun bør holdes hvert andet Aar«, nedskriver Klokkeren 1891 i Kirkebogen.²⁵⁸

En særlig Farve havde Regenslivet endnu paa den Tid ved den meget store Procent af Alumnerne, som stammede fra Island. Mens Reglementet af 1848 satte Maksimum for de privilegerede Kommunitetsalumner til 20 og lod Resten understøttes ekstraordinært, var noget lignende ikke Tilfældet ved Regensen. Her gik de privilegerede forud for alle andre, lige meget hvor mange de var. Følgen blev, at de tilsidst næsten havde 40 af de 100 eksisterende Pladser inde. Da foreslog Stipendiebestyrelsen 1883, at der skulde sættes et lignende Maksimum for privilegerede Regensianere som for Kommunitetsalumnerne, og at de overskydende skulde henvises til at faa en Boliggodtgørelse paa 20 Kr. maanedligt, saaledes som det hidtil havde været brugt over for privilegerede, der meldte sig mellem to Vakancer. Konsistorium kom ind paa den Tanke, at man ogsaa skulde lade uprivilegerede faa Adgang til Boliggodtgørelserne, men man blev hurtigt klar over den Ulempe, som dette vilde medføre, nemlig at mange Kommunitetsalumner, der for Øjeblikket ikke søgte Regens, fordi de boede hos Familie, i Fremtiden vilde gøre det i Haab om at opnaa Godtgørelse. Resultatet blev derfor, at der paa Finansloven 1884—85 bevilgedes 2000 Kr. til de over-tallige privilegerede Regensansøgere, dog saaledes, at det stilledes frit for disse at vælge mellem Regensbolig og Huslejhjælp.

Hermed blev man dog ikke staaende. Der blæste en ugunstig Vind

for Islænderne paa de højere Steder; Stipendiebestyrelsens Formand Goos var ked af, at deres Privilegium var saa vidtgaaende, men saa ikke, hvorledes man kunde komme bort fra det; Ussing derimod gik aabent til Angreb derimod, ogsaa i den Skikkelse, det nu havde faaet, at Boliggodtgørelse til en vis Grad kunde træde i Stedet for Regensbolig. Men var overhovedet ikke dette Privilegium en urimelig Byrde for Kommunitetet? Aarligt kom der nu en halv Snes islandske Studenter til København; saa godt som ingen fuldendte Eksamensstudiet i de privilegerede fire Aar, enkelte i det hele aldrig. Da Privilegiet altsaa ogsaa var af tvivlsom Fordel for Island, og der desuden var oprettet en Læge- og Præsteskole i Reykjavik, maatte Grundlaget for Islændernes Særstilling synes at være bortfaldet. Regensprovsten foreslog derfor Privilegiet ophævet eller i hvert Fald indskrænket. Man burde, ligesom af Frederiksborgerne, kræve første Karakter og fastsætte et bestemt Antal islandske Studenter, som hvert Aar kunde faa Regens, f. Eks. 4. Disse fire maatte da udpeges af Rektoren for Reykjavik Skole, for at de islandske Studenter ikke skulde være nødt til at foretage den kostbare Københavnsrejse paa det uvisse. Samtidig foreslog Ussing Husleje-godtgørelsen for de privilegerede nedsat til 12 eller 15 Kr. for Sommerhalvaaret, da 20 Kr. i disse Maaneder formentlig var for rigeligt tilmaalt.

Stipendiebestyrelsen mente dog ikke at kunne gaa saa vidt som Ussing i Beklipningen af Islændernes Privilegium, og Ministeriet gav den Medhold (Kgl. Resol. 11. Dec. 1885). I Stedet for første Karakter nøjedes man at forlange anden; derimod gennemførtes Ussings Forslag om, at Privilegiet ikke skulde gælde for Elever fra Reykjavik, som, efter at være udviste af Skolen, senere havde taget Privatisteksamen i København. Tallet paa dem, som hvert Aar fik Regensbolig, fastsattes til 5; da hver af disse var udnævnt for fire Aar, beslaglagdes altsaa ialt tyve Regenspladser. Endelig sattes Boliggodtgørelsen for de øvrige til 18 Kr. for otte Maaneder og 14 for fire, altsaa meget nær ved det samlede Beløb, som Ussing havde foreslaet.

Ogsaa i de enkelte Tilfælde mærker man fra Bestyrelsens Side en skarpere Kontrol med Islænderne. Naar islandske Alumner fik Lov til at rejse hjem om Sommeren, holdtes Stipendierne tilbage i den Tid, de var borte, og kom de ikke igen inden for den bevilgede Tidsfrist, betragtedes Pengene som forbrudte. Først Jul. Lassen fik som Regensprovst 1909 gennemført den Lempelse heri, at de Islændere,

som rejste efter at have bestaaet Filosofikum for at fortsætte Studierne hjemme, fik Stipendierne udbetalt til den næstfølgende September Maaned. Desværre maa det indrømmes, at der endnu i Firserne ikke helt sjældent var Islændere, som kom i Konflikt med Politiet, og som følgelig senere kunde vente sig en Efterregning hos Konsistorium. Et grelt Eksempel frembyder en Alumne, som med et halvt Aars Mellemlum to Gange var ude for denne Medfart, sidste Gang endda »for at have ladet Vandet paa offentlig Gade her i Staden«. En anden vandt et Væddemaal ved en Aften at tage Tøjet af paa Christiansborg Rideplads og danse rundt i bar Skjorte.

Hvad blev da Resultatet af Bestyrelsens Opstrammingsforsøg? For en lidt senere Tids Vedkommende har den daværende Viceinspektør gjort Forsøg paa at opstille en Statistik over Islændernes Eksamensresultater. 1904—05 beregnede Justitsraad Skouboe Tallet paa de Islændere, som i Perioden 1891—1900 havde haft Kommunitet og Regens, til 87. Af disse havde i Følge ham kun 32 fuldendt deres Studier, 17 studerede endnu, 29 havde forladt Universitetet uden Eksamen, og de sidste 9 var døde eller paa anden Maade gledet ud af den almindelige Bevidsthed. Om de 32 Kandidater oplyses ikke en Gang, hvilket Resultat de havde naaet. Der er mod denne Statistik blevet indvendt, at den ikke er fyldestgørende, da det t. Eks. ikke er undersøgt, hvor mange af de 29, som siden tog Eksamen hjemme paa Island. Nægtes kan det dog ikke, at den giver et væsentlig mørkere Billede end det, som de danske Alumner frembyder. Den Tanke maatte sætte sig fast, om ikke hele det gamle Forhold havde overlevet sig selv og fortjente at afløses, da det følte trykkende under den stigende Mangel paa Pladser til de egentlige danske.²⁵⁹

Paa lignende Maade skærpedes Tilsynet med de grønlandske Seminarister, der fra gammel Tid kunde besætte fire Kommunitets- og Regenspladser. Spørgsmaalet blev aktuelt i 1884, da en af dem efter at have opgivet sin Regensbolig ansøgte om den nyoprettede Boliggodtgørelse til Erstatning herfor. Ussing protesterede da skarpt mod Udtrykket »Erstatning«; ingen havde taget Boligen fra ham, men skønt han havde haft Eneværelse, hvor der var lige saa megen Ro som noget Steds uden for Gaarden, havde han absolut villet flytte; nu kom han bagefter og opstillede et Krav, som han fra først af ikke havde paatænkt. Overhovedet burde der fordres strengere Garantier for de grønlandske Alumners Flid, f. Eks. Flidsattest fra Seminariet. Vedkommende Alumnes Ansøgning blev herefter

afslaaet, og nogle Aar senere, 1893, opnaaede Ussing sit Ønskes Opfyldelse, et ministerielt Reglement om et nøjere Tilsyn. Der var nemlig i Mellemtiden forefaldet saa mange Eksempler paa grønlandske Alumner, som var dumpet til Eksamen, i et enkelt Tilfælde oven i Købet to Gange, saa at det var naturligt, om Myndighedernes Taalmodighed nu bristede. ^{259a}

Som Alumnernes Undersaatter stod stadig de almindelige Re-

Fig. 67. Dagvagt Frederiksen.

genskarle. Det indbyrdes Forhold var bestemt ved et Reglement, og til Ændringer heri krævedes Stipendiebestyrelsens Stadfæstelse. De to Parter synes at være kommet godt ud af det indbyrdes, og mange Smaatræk i den Retning er bevarede. Da saaledes Dagvagt Frederiksen i Marts 1894 fik tilbudt Fribillet til Jubilæumsopførelsen af »Genboerne«, afviste han den med den ædle Motivering, at han »ikke vilde grine ad sine Herrer«. Maaske bidrog det til at styrke Venskabet, at Karlene ved deres Budtjeneste let kom til at staa i Forskud for Regensianerne, men tilsidst udartede dette i den Grad, at en Generalforsamling i 1884 maatte forhandle om Forholdet til

uvederheftige Debitorer. Provsten vilde ikke gaa med til at betragte Karlens Fordringer som privilegerede, saa at de kunde tages forlods af vedkommende Alumners Kommunitet, og en ny Generalforsamling vedtog da, at de Karle, som følte sig brøstholdne, skulde melde sig til 1ste Karleinspektør og ikke give deres Herrer yderligere Kredit, hvorpaa vedkommende Alumners Navne, naar de ikke havde betalt inden to Maaneder, sattes paa den sorte Tavle.

Heller ikke denne Ordning viste sig tilfredsstillende, og paa en Generalforsamling i Sept. 1892 dukkede da den Tanke op, at skabe et direkte Kredit- og Garantisystem mellem Regensianerne og de handlende indbyrdes. To Maaneder senere foreslog den nylig afgaaede Klokker H. C. Lange ligefrem at danne en Forbrugsforening for at faa bedre Varer, men man nøjedes paa Generalforsamlingen d. 8. Decbr. 1892 med at vedtage den Ændring i Forholdet til Karlene, at Alumnerne for Fremtiden blev Selvskyldnere til Leverandørerne, og at disse, naar Betalingen udeblev, gennem Karleinspektoratet fik Sikkerhed for deres Penge i Kommunitetet for den følgende Maaned. Da Ussing og Stipendiebestyrelsen gik med hertil, var der nu kun et lille Skridt til Brugsforeningens Opstaaen. Den nævnes første Gang som eksisterende i et Forslag til Vedtægter for Laanekassen af 4de Maj 1893, og det siges ikke, hvornaar den er stiftet. Man ser imidlertid let, at Forholdet til Leverandørerne i Virkeligheden var Karleinspektørerne uvedkommende, og formodentlig er derfor Brugsforeningen opstaaet i Følge Aftale med de handlende, saa snart den nye Ordning om det direkte Forhold var traadt i Kraft. Da dette skete d. 1. Jan. 1893, maa denne Dag betragtes som Brugsforeningens Fødselsdag, og H. C. Lange som dens Fader. Først d. 22. Decbr. 1893 fik man dog et af Stipendiebestyrelsen stadfæstet »Reglement for Regensens Brugsforening«, der nu traadte selvstændigt ud i Livet med sin første Formand, stud. theol. F. F. Nielsen.

Ingen af Regensens Foreninger har faaet en Betydning som denne, og det er derfor let forklarligt, at Fødselsvanskelighederne var saa mange. Rom blev heller ikke bygget paa een Dag. Det varede ikke længe, før det nye Reglement viste sig utilstrækkeligt, navnlig var det muligt for det enkelte Medlem at stifte for stor Gæld. Nu traadte Stipendiebestyrelsen hjælpende til. Man foreslog, at Brugsforeningen skulde have sin egen Generalforsamling, og at § 2 i Reglementet skulde lyde: »Medlem af Brugsforeningen er enhver Regensianer, der indmelder sig i den og handler i den. Den der i en hel Maaned ikke har benyttet Foreningen, betragtes som udtraadt af den. Den,

hvis Kredit i Henhold til § 6 er standset, har ingen Stemmeret, saa længe dette Forhold varer«. Nævnte § 6 burde lyde: »Intet Medlem maa i nogen Maaned have en større Gæld til Brugsforeningen end 40 Kr., deri indbefattet Karlelønne. Det tilkendegives Høkeren og Urtekrammeren, at Foreningen kun vil være ansvarlig for det halve af dette Beløb hos enhver af dem (altsaa 18 Kr.), saa at den handlende selv maa stanse Krediten, naar dette Beløb er naaet«. Endelig indrømmede Stipendiebestyrelsen, at der paahvilede Formanden et stort Arbejde, som forklarede, at han honoreredes, men »man vilde dog finde det smukkere, om dette Arbejde udførtes uden Vederlag«, i hvert Fald, at Honoraret først begyndte at udbetales, naar det i Reglementet omtalte Reservefond var tilvejebragt.

Siden da har Brugsforeningen været af stadig stigende Betydning for Regensen, indtil den i dette Aarhundrede er blevet Alumnernes store Fælleskasse, der forvalter deres økonomiske Midler, og hvis Overskud benyttes til de fælles regensielle Fester.²⁶⁰

I Forbindelse med Brugsforeningens Dannelse blev Laanekassen nævnet. De er lige gamle. Før den Tid tjente Karlekassen som Laanekasse. I Maj 1893 oprettedes imidlertid med Stipendiebestyrelsens Sanktion en særlig Laanekasse, der ganske vist foreløbig bestyredes af 1ste Karleinspektør. Betingelserne for at være Medlem var, foruden et 50 Øres Indskud, at være Regensalumne med Bolig paa Regensen (de privilegerede Alumner med Boliggodtgørelse kaldtes nemlig ogsaa Regensalumner) og at have betalt alt forfalden Gæld til Regensens handlende. Ingen kunde laane mere end 20 Kr. ad Gangen, og der var meget indskrænkende Betingelser for Optagelsen af nye Laan, naar det første ikke var tilbagebetalt. Laanene gaves paa 6 Maaneder, og den aarlige Rente var 4 pCt.; betaltes Afdragene ikke i rette Tid, forfaldt hele Laanet til Udbetaling paa førstkommende Kommunitetsdag, hvor da Laantageren var forpligtet

Fig. 68. Kr. Sandfeld Jensen.
(Regensalumne 1895-96.)

til at give Karleinspektøren Kvittering til at hæve hans Tilgodehavende. Laanekassens kontante Beholdning maatte aldrig overstige 50 Kr., undtagen paa Kommunitetsdagen og de tre paafølgende Dage, Resten af Pengene skulde indsættes i en Sparekasse paa Opsigelse uden Varsel. Mindst een Gang maanedlig skulde to Revisorer efterse Formandens Bøger og Kassebeholdning.

Først i Jul. Lassens Provstetid gik Laanekassen over til at have en selvstændig Bestyrelse, og samtidig indskrænkedes Karleinspektørenes Antal til een. Selv om Laaneforeningens Betydning ikke kan maale sig med Brugsforeningens, har den ofte ved at give en Haandsrækning i en snæver Vending dokumenteret sin Eksistensberettigelse i Alumnernes Øjne.²⁶¹

Den store Succes, som Brugsforeningen fik, hang vel sammen med det daarlige Forhold, som hele Perioden igennem blev ved at herske mellem Regensianerne og Portneren, navnlig paa Grund af de Varer, som han leverede til dem. Og dog havde man i 1885 faaet en ny Portner, Lars Andersen, der ved samme Lejlighed havde opnaaet en Lønningsforbedring. Men allerede det følgende Aar var ogsaa han i Konflikt med Beboerne, der mente, at han trak dem op, og forgæves ansøgte de Stipendiebestyrelsen om Maksimalpriser, særlig paa Kaffe og Chokolade. Fem Aar senere, i Marts 1890, da en Henvendelse til Ussing angaaende Portnerens elendige og dyre Kaffe ikke havde frugtet, udbrod Kaffe- og anden Strejke mod Portneren. Ca. 40 Regensianere lovede i Løbet af en Maaned ikke at ville købe det mindste hos Portneren, men han holdt sig stiv, og efter Maanedens Forløb faldt saa de fleste tilbage. Et Par Maaneder senere gik det Rygte, at Portneren »huggede« af Regensianernes Brændselsoplæg, men da hans Karl blev grebet paa fersk Gerning, søgte hans Principal at forsvare sig med at have handlet i god Tro, og Provsten lod ham slippe med en Røffel. Under disse Forhold forstaaer man Langes Ord om, at en Brugsforening ikke blot vilde gøre Regensianerne uafhængige af Karlene, men ogsaa af Portneren og hans Varer, og at praktisk taget alle Regensianere efterhaanden sluttede sig til den.²⁶²

Derimod var Alumnernes Forhold til Portnerens Karl stadig godt; et morsomt Vidnesbyrd herom forefaldt, da Jens 1881 skulde rejse. Han fik da som Afskedsgave af Regensianerne Ingemanns Romaner; »Maanedsdagen derefter« kom han imidlertid tilbage, og Smerten varede altsaa kun kort. Men det er jo ogsaa lettere at komme ud af det med andres undergivne end med sine egne. Dette viste sig, da

en Generalforsamling 1890 havde besluttet at forhøje den i 1874 (S. 252) indførte Dagvagt's Løn fra 30 til 40 Kr. maanedligt, thi man lagde da uden videre hans Tillæg paa de øvrige Regenskarles Skuldre, og skønt Stipendiebestyrelsen henstillede, at den nye Afgift paa Karlene først skulde indføres, naar nye blev ansatte, stod Alumnerne dog fast paa deres Anmodning om Sanktion og opnaaede den virkelig ogsaa. Den nye Ordning traadte i Kraft d. 1. Marts 1891.

Regensbestyrelsen blev altsaa sit gamle Princip tro, at lade Alumnerne have frie Hænder over for det af dem selv ansatte Personale. Noget andet var derimod Forholdet over for Kommunitetets egne Betjente. Her fortsatte Ussing med det skærpede Tilsyn, som han straks fra Begyndelsen havde indført. Der kom nye Instrukser for Rengøringskonerne og Nattevagten, den sidste d. 15. Juli 1879. Heri forbødes det ham at inklade andre end Regensens Beboere mellem Kl. 11 og 5^{1/2}, og det overdroges ham ligefrem i denne Tid at paase, at der var Ro og Orden paa Gaarden, med andre Ord delegeredes om Natten den disciplinære Myndighed til Nattevagten. Hver Formiddag Kl. 9 skulde han derfor møde hos Provsten for at forevise Kontroluret og berette, om der maatte være forefaldet noget usædvanligt i Nattens Løb. Hans Arbejde forøgedes ydermere ved Paabudet om at slukke Lygterne om Aftenen, stikke Fyr paa Komfuret i Thekælderens og lægge i Badehuskakkelovnen om Morgenens samt vække de Alumner, som ønskede det, paa den af dem fastsatte Tid. Til Gengæld forhøjedes Nattevagtens Løn ved et personligt Tillæg til ialt 624 Kr. aarligt. ²⁶³

Firserne var i det Hele de nye Instruksers Tid. Selv Regenslægen fik en saadan i 1891, da Pladsen var ledig ved Prof. Warnckes Død og besattes med Dr. med. (senere Prof.) Jul. Petersen (Honorar 600 Kr.). Han kom til at staa i et godt Forhold til Regensianerne, men da det mere og mere blev Skik at forlange hans Attester ved Forlængelsen af Regensstipendier, undgik han ikke helt det Skær, som altid i saa Tilfælde truer. Dette fremgaar af Ordene i en af Matzens Betænkninger: »Jeg henstiller, om Prof. Reisz vil tale . . . med Regenslægen om Indholdet eller rettere Indholdsløsheden af hans Attester. De anfører ingen Kjendsgjerninger, men Bevidnelserne er altid eller dog regelmæssig løse og svævende, hvormed stemmer, at Professor Petersens Yndlings Sygdom er den af Professor Reisz som i en særlig Grad mistænkelig stemplede Nervøsitet«. ²⁶⁴

Provisorieaarene var altsaa en overordentlig frugtbar Tid for

Regensen. Det gjaldt ikke alene for dens Forhold til den ydre Verden, ogsaa det indre Liv rørte sig kraftigere end i snart sagt nogen anden Periode. Selv om det ikke som tidligere samlede sig om Provsten som et naturligt Centrum, var Ussing dog saa meget Mand, at han forstod af hævde sig midt i Røret, at aftvinge Respekt og vinde Sympati. Med Aarene blev dette vistnok stærkere og stærkere Tilfældet. Hans efterladte Papirer indeholder Vidnesbyrd derom i Form af Breve fra Regensianere, men ogsaa som Korporation gav Regensianerne jevnlig Udtryk derfor, navnlig ved de Jubilæer, som i stort Tal forefaldt i Ussings Liv. Det vægtigste Skridt var vel den Ansøgning fra Alumnerne in pleno, som indsendtes til Stipendiebestyrelsen, da Ussing i 1895 havde søgt sin Afsked som Professor. De bad heri om, trods Afskedsansøgningen at maatte beholde ham som Regensprovst. Ussing havde mærkelig nok anset dette for muligt, men Konsistorium paaviste, at den kgl. Resolution af 1829 krævede Professorat som Forudsætning for Provstiet, for at Provsten kunde staa i stadig Forbindelse med Professorer og Studenter, og den kunde ikke gaa med til at anbefale Andragendet. Til Gengæld viste da Regensianerne deres Hengivenhed ved, saa længe Ussing levede, at indbyde ham til at deltage i deres Fester.

Karakteristisk for Ussing var den Scene, som foregik ved hans sidste Rusgilde d. 9. Novbr. 1895, hvor tre bekendte københavnske Skuespillere var til Stede som Gæster. Et Par Alumner havde da drukket sig fulde og gjort saa megen Støj, at de maatte fjernes. En tredje tilstedeværende tillod sig senere at foreslaa en Skaal for dem. Ussing skriver herom i Dagbogen: »Den afbrød jeg med de Ord: »Vil De sætte Dem ned strax; den Skaal maa ikke drikkes. Sker det, hæver jeg Soldet og lader Gassen slukke«. I hvilken Anledning Just Lund udbragte en Skaal for Provsten som den, der forstod at gribe ind, hvor det behøvedes, og undlod det, hvor det ikke var nødvendigt, en Skaal som modtoges med almindelig Jubel.«²⁶⁵

J. L. Ussing traadte tilbage som Regensprovst d. 31. Marts 1896.

SYTTENDE KAPITEL

HOVEDTRÆK AF DE SIDSTE 25 AARS BEGIVENHEDER

MED Julius Lassens Udnævnelse til Regensprovst begynder Regensens »nyeste Tid«, den som endnu ikke er blevet til Historie. Begivenhederne og Personerne ligger os for nær, til at vi kan danne os et objektivt Billede af dem. Hertil kommer, at disse 25 Aar for Regensen betyder et langt mere indadvendt Liv, end det har været Tilfældet siden Grams Dage. Der er foregaaet meget mindre af offentlig Interesse end i Petersens og Ussings Dage. Begge Hensyn gør, at det i Øjeblikket er naturligere at underkaste denne sidste Aarrække en refererende Behandling end at fremsætte Domme, og at dette Referat efter Sagens Natur maa faa en mere kortfattet Form, end hvad der er blevet de tidligere Perioder til Del.

Den Mand, som fra 1. April 1896 til 1. Oktbr. 1918 ledede Regensen, var ved sin Tiltrædelse ikke ubekendt med dens Liv og Traditioner. Jul. Lassen havde i sin Onkel Grams Tid færdedes meget paa Regensen, fattet Kærlighed til Gaarden og lært, hvorledes Popularitet blandt Studenterne skabes. Han var siden da blevet en berømt Retslærd, men havde ikke glemt sin gamle Kærlighed. Da han nu overtog Stillingen som Regensprovst, føjede han til de ideelle Forudsætninger økonomisk Uafhængighed og et barnløst Ægteskab, som gjorde det naturligt, at Alumnerne blev ham og hans Hustru i Børns Sted.

Alt dette var dog kun ydre Betingelser, ikke af afgørende Betydning for den enestaaende Indflydelse, han kom til at faa paa Alumnerne. Hvis en ældre Akademiker, som ikke selv har været Regensianer, skal udtale sit Skøn om Grunden til Jul. Lassens enestaaende Position paa Regensen, tænker han først og fremmest paa, at der var en ejendommelig høj og ren Luft om denne Personlighed. Det var, som om meget af det lave og smudsige i Livet ikke naaede

frem til ham. Aldrig hørte man ham sige et ondt, ja ikke en Gang et kritisk Ord om et Medmenneske. Han kom alle i Møde med en Tillid, som gjorde, at naar den skuffedes, følte han det meget dybt. Men jevnlig blev ogsaa Følgen, at Tilliden avlede Tillid. Regensianerne saa op til Jul. Lassen som en ædel, lidt verdensfjern Skikkelse, der med stærk Interesse fulgte deres Vé og Vel, mens de boede paa Gaarden, og efter at de havde forladt den.²⁶⁶

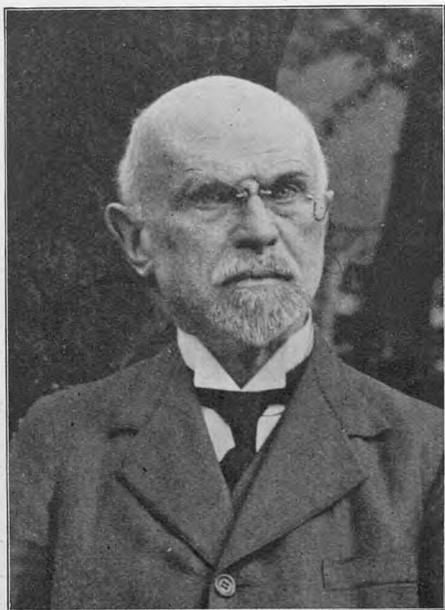

Fig. 69. Jul. Lassen.

Som fremragende Jurist havde Lassen ypperlige Forbindelser med Administrationen, der ogsaa kom Kommunitetet og Regensen til Gode paa forskellige Maader. Først og fremmest gjaldt dette de økonomiske Forbedringer, der fandt Sted i hans Tid. Hvad Antallet af Pladser angaar, forlængedes de i 1889 oprettede 25 »personlige« Kommunitetsstipendier atter i 1898, da det godtgjordes, at stadig kun Halvdelen af Ansøgerne opnaaede Legatet, og paa Finansloven 1903—04 gennemførte man overhovedet, at Bortgivelsen af Stipendierne sikredes »indtil videre«, d. v. s., at man for Fremtiden kunde regne med 185 bestemte Pladser. Nogle Aar senere,

1906, fastslog Stipendiebestyrelsen, at det ganske vist var tvivlsomt, om de polytekniske studerende burde have haft Adgang til Kommunitet og Regens, men at Praksis nu en Gang gav dem denne Adgang. Da Reglementet af 1848 imidlertid krævede eet Aars Studium ved Universitetet, og da Filosofikum var det bedste Bevis paa, at denne Bestemmelse virkelig blev overholdt, stillede man, ligeledes efter Praksis, det Krav, at Polyteknikerne skulde have bestaaet Filosofikum for at blive Alumner.²⁶⁷

De 185 faste Kommunitetspladser blev altsaa bestaaende gennem hele Jul. Lassens Provstetid. Imidlertid fandt der i 1914 en foreløbig Udvidelse Sted, da Spørgsmaalet om Kvinders Adgang til Stipendierne kom op. Stipendiebestyrelsen forespurgte hos Kvæsturen

herom (med den Tilføjelse, at Huslejegodtgørelse vel maatte træde i Stedet for Regensbolig); Forholdet mellem de mandlige og de kvindelige Studenter Antal vilde give en henholdsvis Forøgelse af 17 og 11 Portioner. Universitetskvæsturen fandt det imidlertid betænkeligt under Kommunitetets nedadgaende Overskud at gaa med til en saa stor Nyudgift, og foreslog i Stedet en midlertidig

Fig. 70. Et »Ulykkestilfælde« 1903.

Ordning, hvorefter der uden Huslejegodtgørelse oprettedes 12 Kommunitetspladser for Kvinder. Paa Finansloven 1915—16 bevilgedes derefter den fornødne Sum til en femaarig Ordning, og efter at denne Periode var udløbet, fandt Fornyelse kun Sted for eet Aar, hvorpaa de kvindelige studerende fik Adgang til de almindelige faste Pladser i Konkurrence med deres mandlige Kollegaer.^{268*}

* I 1901 var Bevillingen til syge Regensalumners Kur og Pleje bleven forhøjet og udvidet til at gælde for alle Kommunitetsalumner med den Motivering: »Naar der nu var Grund til at udstrække Kommunitetets Forsorg for en Regensalumne til at sørge for, at han traadte ind i Embedslivet med ordentlige Tænder, og derfor med en god

Mens det ikke ses, om Regensprovsten har taget Initiativet til disse Forbedringer for de almindelige Kommunitetsalumner, har han i hvert Fald en væsentlig Del af Æren for de Forhøjelser af Stipendierne, som fandt Sted to Gange i Løbet af hans Tid, 1901 og 1912. Motiveringen var naturligvis de stadig stigende Priser. Første Gang fik man Kommunitetsstipendiet hævet fra 32 til 40 Kr. maanedligt og Regensstipendiet fra 8 til 10 Kr.; anden Gang forhøjedes det førstnævnte yderligere til 50 Kr. Da Verdenskrigens Prisstigning kom til, forsløg dette ikke, og ved en Række Love i Aarene 1916—19 (sidste Gang under den nuværende Regensprovst) bragtes Kommunitetsstipendiet op paa sin nuværende Højde af 75 Kr. pr. Maaned, medens Regensstipendiet interimistisk forhøjedes til 11 $\frac{1}{2}$ Kr., og Huslejegdgtgørelserne for de privilegerede Alumner blev 30 Kr. maanedligt. Hermed maa Stipendierne siges at være paa et rimeligt Niveau, hvis Talen alene er om at dække Udgiften for Husly og Mad til en Student i Hovedstaden, men hvis man, som i sin Tid Nellesmann, hævder, at der deri maa være indbefattet Bekostningen for Klæder, Bøger og Rejser, ses det let, at der mangler meget i, at en Regensalumne kan klare sig uden Støtte fra Hjemmet eller Indtægt gennem Arbejde.²⁶⁹

Lassen opnaaede dog mere for sine Regensianere end Stipendiernes Forhøjelse. I 1900 anbragtes Linoleum i alle Regensværelserne, et Udtryk for Alumnernes stigende Trang til Renlighed og Hygge, og der bevilgedes Penge til et Flygel som Erstatning for Fortepianoet, der var fra 1865 og derfor ganske brøstfældigt. Det følgende Aar fik man ikke alene et nyt Taarnur (fra Bertram Larsen), men nyt Inventar paa Læse- og Musikstuen, samtidig med at Tilskudet til Læseindretningen forhøjedes fra 1000 til 1500 Kr. Da en ny Sangbog var fremkommet under Redaktion af Viceprovsten, beko-stede Kommunitetet Anskaffelsen af 100 Eksemplarer til Regensbrug. Endelig lønnedes fra 1907 en Sanglærer for Sangforeningen af Kommunitetets Kasse. Lassen havde interesseret sig særligt for denne sidste Sag og anbefalet den med Ordene: »Ved Siden af Sangens almindelige kulturelle Betydning skal jeg særligt fremhæve dens Evne til at samle. Der er for Tiden vel nok nogen Tilbøjelighed hos Studenterne, ogsaa uden for Regensen, til at udskille sig i Grup-

Fordøjelse og en tydelig Udtale, — en Velgerning mod ham, der ikke var uden Interesse for det Offentlige, — synes der at være selv samme Grund til en saadan Forsorg ogsaa for den Kommunitetsalumne, der ikke tillige er Regensalumne« (Aarb. 1901—02, S. 103—107.

per, og de uheldige Følger heraf vilde Sangforeningen kunne danne en heldig Modvægt imod«. Som et andet Samlingsmiddel stod i disse Aar Fægtningen, og fra 1898 modtog Regensianerne, Tak være Klokkeren Johs. Lindhards Virksomhed, et aarligt Tilskud til Lønning af en Fægtelærer. Fægtesporten dreves i denne Tid flittigt, og aarligt fandt der en Opvisning Sted paa Læsesalen med efterfølgende Fest og Dans.²⁷⁰

Ogsaa Regensens Embeds- og Bestillingsmænd nød godt af denne stigende Om-sorg fra Kommunitetets Side. Lønningerne for Regenslægen* og Portneren forbedredes, og Gangkonernes Antal øgedes fra 5 til 7. Samtidig skærpedes Tilsynet og Ansvarsfølelsen gennem nye Instrukser for Regenslægen, Portneren, Nattevagten og Rengøringskonerne; ogsaa Viceinspektor fik fra 1900 for første Gang sin Instruks. At alt dette indirekte var

Fig. 71. Søren Skouboe.

til Alumnernes Fordel, kan næppe betvivles. Det var Lassens Ønske at gøre Regensen til en Mønsteranstalt i eet og alt.²⁷¹

Ved Provstens Side stod under den overvejende Del af hans Funktionstid — fra 1899 til 1916 — en Viceinspektor, som paa en heldig Maade supplerede ham. Søren Skouboe er bleven nævnet blandt Halvfjersernes prominente Regensianere, han havde efter Embeds-eksamen været Adjunkt, men tidlig taget sin Afsked paa Grund af Svagelighed. Da Jónsson døde d. 30. April 1899, blev han hans

* Dette skyldtes dog til Dels, at han fra 1901 ogsaa blev Læge for Hassagers Kollegium.

Efterfølger. Forholdet mellem Jónsson og Alumnerne havde ikke altid været godt; en Gang havde han saaledes ved Opslag forment Udflytterne Adgang til Læsesalen, en anden Gang havde han forlangt et Bal afbrudt paa Grund af sin Kones Sygdom. Den Slags Kurrer kom der aldrig paa Traaden mellem Skouboe og Regensianerne. Med en Videnskabsmands Udseende forbandt han et betydeligt Fond af literær Kultur, som gjorde, at han i aandelig Henseende kunde være meget mere for de unge end sin Forgænger. Tillige havde han en Kundskab og Kærlighed til Regensens Fortid, som ingen tidligere Regensembedsmand, og han blev derfor den trofaste Vogter af Regenstraditionerne i en Tid, da selv Hostrups Anseelse, der dog havde overlevet Provisorietiden, var stærkt dalende. Selv om Justitsraad Skouboe, paa Grund af sit kritiske og satiriske Anlæg, ikke naaede Jul. Lassens almindelige Folkeyndest, havde han derfor i sin bedste Tid, før Aarenes Tryk gjorde ham vranten, en fast Position og en god Del Indflydelse paa Gaarden.²⁷²

De to vigtigste Begivenheder i Jul. Lassens Provstetid var sikkert den store Ombygning og Regensianersamfundets Stiftelse. Før disse skildres, er det dog nødvendigt at dvæle lidt ved det regensielle Liv, som udviklede sig i disse Decennier.

Det er allerede sagt, at Livet paa Gaarden i denne Tid blev mere indadvendt. Det kan tilføjes, at dette skete i stadig højere Grad. Indtil ca. 1900 sporer man endnu nogen Indvirkning fra Omverdenen; i 1896 blev der saaledes stiftet en Diskussionsklub for at drøfte Emner af almen Interesse, i 1898 havde man Gilde i Gaarden for en Del Veteraner fra 1848, og ved Rusgildet samme Efteraar var der bevægede Taler om Udvisningerne i Sønderjylland og om Forkæmperne for Dreyfussagens Revision. Der blev telegraferet af Klokkeren til Brisson og Picquart, oven i Købet paa Latin; men de havde maaske hørt om »Pip«s Forbindelse med Boulanger, i hvert Fald svarede de ikke. Ligeledes hedder det det følgende Aar i Provstetagsbogen, at der ved Rusfesten blev holdt en Tale for Nationalitetsprincippet, som »gav Anledning til flere andre«. Om dette sidste betyder, at den gav Anledning til Meningskamp, ser man ikke, men man aner det. I hvert Fald blev det sidste Gang, sligt fandt Sted, undtagen hvis man vil medregne, at der i de følgende Aar hvert Foraar fandt en privat Modtagelse af »sønderjydske Piger« Sted under Linden. I denne Festlighed deltog Provst og Viceprovst dog ikke.

Til denne Udvikling har maaske den stærke Vækst af den »indrepolitiske« Interesse bidraget sit. Mens man i Lassens første Aar

endnu møder Partimodsætninger, der klart udtrykkes i Øgenavne som »Kammerjunkerne« og »vadmelsklædte Demokrater«, varer det ikke længe, før Vækkerforeningerne optræder som altomspændende Organisationer. Forholdet mellem de to Foreninger »Gamle« og »Pip« var i disse Aar ret skarpt, skønt de en Gang imellem holdt Forsoningsgilde (f. Eks.

Fastelavnsmandag 1897 paa Ehlers Kollegium). Fra Foraaret 1900 optraadte de paa Generalforsamlingerne som Regenspartier og gjorde Valgene »politiske«. Om der end var meget delte Meninger om det heldige heri, er det i hvert Fald vist, at det i Begyndelsen skabte en hel Del Liv.²⁷³

Aarene før 1900 betegner ogsaa i en anden Henseende en Afvikling af Arven fra Ussings Dage. Da har man i 1896 den sidste Strid med Portneren om hans Varers Kvalitet og Priser. I Revuen

samme Aar dræbes Dragen, som bevogter Prinsessen, ved Portnerkaffe. Iøvrigt kritiseres hans raadne Æg. I Maj 1897 sluttedes Freden, der for saa vidt blev en Sejr for Alumnerne, som de Priser, hvormed man enedes, harmonerede med, hvad Regensianerne 1886 havde foreslaaet over for Stipendiebestyrelsen. Til Gengæld opnaaede dog Portneren, at han for Gæld skulde kunne hæve indtil 10 Kr. af den paagældende Alumnes sidste Maanedsstipendium. Det var altsaa en Overenskomst med Fordele for begge Parter, hvormed man samledes, og dette var maaske Grunden til, at man for Fremtiden holdt Fred.²⁷⁴

Fig. 72. Fastelavnsmandag 1905.

»Regensen for Regensianerne« blev i disse sidste Aar af d. 19. Aarhundrede gennemført med en Konsekvens, som aldrig før, og det er næppe urigtigt heri at se et Værk af Jul. Lassen. Det var i disse Aar, han grundlagde sin sjældne Position, og en af Grundene hertil var, at han viste en overordentlig Interesse for det indre regensielle Liv. Han deltog med Iver i Festerne, som han altid støttede med Gaver; t. Eks. gav han Præmier til de bedste Masker

Fig. 73. Finsens Værelse 3die Gang Nr. 11. (Fot. 1923).

paa Fastelavnsmandag, naar Katten sloges af Tønden i Regensgaarden under livlig Tilstrømning af Kannikestrædes Ungdom. Uden at være nogen stor Taler formaaede han ved Festerne i faa og jevne Ord at udtrykke den almindelige Stemning, og han tog aldrig Tonen fra Degnen, d. v. s. han overlod de oratoriske Præstationer til Klokkeren, som han i det hele efter Grams Mønster gerne lod træde i Forgrunden som Regensianernes Repræsentant.

Det er da ogsaa en statelig Række Klokkere, man møder her i Slutningen af Halvfemserne, Mænd som Benedikt Thomsen, Ditlef Nielsen, A. G. J. Elmquist og V. Byrdal. Det var i denne Tid, Regensens yngste Embedsplads, Arkivaren, oprettedes 1898, et Udtryk for den historiske Sans, der samtidig vaagnede hos Regensianerne og

den nye Viceprovst. Aaret efter blev Klokkerkassen stiftet i Axel Rafaels Klokkerat, dens Statuter sanktioneredes af Stipendiebestyrelsen. Klokkerstillingen vandt utvivlsomt herved i Uafhængighed og Anseelse.

Mange muntre Minder vil træde frem for dem, som tænker paa

Fig. 74. Børnehjælpsdagen 1918.

hine Aars Festaftener. Skal man fremhæve en enkelt, maa det vel være det Rusgilde i 1897, da »Atleten« d. v. s. Ditlef Nielsen under Kanonsalut og Kongesang fremtraadte som selve Christian IV og med Humor og Værdighed præsiderede for Gildet, hvor han skemtede med Stipendiebestyrelsen og Gaardens Indvaanere uden noget Øjeblik at falde ud af Rollen. Samme Atlet var endda Mand for en Maaned senere at indlede en Diskussion paa Læsesalen om gammeltestamentelig Kritik, hvori han kritiserede den moderne Bibelforskning, dog ikke uden selv at blive Genstand for en ret kraftig Kritik, bl. a. af en senere saa bekendt Forsker som Ammundsen. Intet Under, at Ditlef Nielsen det følgende Foraar blev valgt til Klokker,

hvor han indlagde sig en stadigvarende Fortjeneste ved at faa »det plumpe Drikkegilde« afløst af det endnu bestaaende Lindebal.²⁷⁵

Aarhundredskiftet betegner som nævnt intet Brud paa denne Udvikling, men den fortsættes i forstærket Grad i Aarene til Verdenskrigen. Skal man her fremhæve nogle særligt vellykkede Aar,

Fig. 75. Børnehjælpsdagen 1918.

maa det vel være 1903—04, hvis Klokkerater Lassen selv plejede at betegne som nogle af de bedste, han havde oplevet. Der er hermed forbundet Navne som Otto Bjørneboe (Larsen), Hakon Jørgensen og Kai Bredsdorff. Regensrevuen 1903, »De tre Bjørne«, var skrevet af Jørgensen og Bredsdorff og ansaas for at staa over Gennemsnitsniveauet, navnlig paa Grund af de morsomme Sange, som fremførtes af Hj. Elmquist o. fl. Det var ogsaa i dette Aar, at Regensianerne, da deres store Landsmand og Gaardbroder Niels Finsen — tidligere Formand for »Gamle« — havde faaet Nobelpræ-

mien, tog Anledning heraf til at sende ham en smuk Adresse med Digt af Bredsdorff og Tegning af N. C. Schmidt. Det medførte en Indbydelse til at bese Lysinstitutet, hvorunder der oplæstes en smuk Takketale af den syge Finsen, som mindedes Aarene 1882—86, da han som »maaske altfor fuldblods Regensianer« tilbragte sin meste Tid under Linden eller paa Læsestuen. Desværre gik der kun nogle faa Maaneder, inden Niels Finsens Død atter kaldte Mindet om ham frem paa Regensen. En anden vigtig Begivenhed i Bredsdorffs Klokkerat var den første Børnehjælpsdag d. 6. Maj 1904. Den omfattedes med største Sympati af alle, ganske særligt af Jul. Lassen, og da den gentoges, blev det snart Skik at foretage Indsamling i Bøsser fra Vinduerne til Købmagergade, med tilhørende Hurraaab for glade Givere.²⁷⁶

Umiddelbart efter at Bredsdorffs Klokkerat var afsluttet, stiftedes d. 16. Oktober Regensianersamfundet. Ideen var dog noget ældre og opstod hos »Pipianeren« Gunnar Glarbo ved hans Udflytning i Marts 1902. Først i Sommeren 1904 lykkedes det ham paa et Møde i Odense med Hj. Elmquist, Henr. Ussing og Har. Stamer at faa Stenen sat i Bevægelse, og den omtalte Oktoberaften holdtes under Ledelse af Regensens første Klokker, Gehejmeetatsraad H. Hørring, paa Læsesalen et konstituerende Møde af gamle Regensianere, hvor Tanken blev til Virkelighed. Der blev herefter dannet en Sammenslutning af forhenværende Regensianere, der foruden at udgive et Fællesorgan »Regensen« (dog først fra 1908), jævnlig samledes til Fester paa Regensen for at opfriske fælles Minder fra deres Samliv i Studenteraarene. Møderne fandt i de første Aar regelmæssigt Sted paa Stiftelsesdagen d. 1. Juli, som herved atter fremdroges fra en ufortjent Glemsel, og selv om denne Tradition desværre ikke bevarede, kan »Regensianersamfundet« efter en tyveaarig Virksomhed (1925) pege paa en Række betydelige Indsatser, som er kommet baade nu- og forhenværende Regensianere til Gode. Saaledes holdt man efter Ombygningen i 1909 en Indvielsesfest med Foredrag af Arkitekt Martin Borch, som samlede Veteraner lige fra Aargangen 1856 til de senest udflyttede. 1911 skaffede man Regenssalen fra Frederiksborgmuseet et Maleri af Frederik II, Regensens virkelige Grundlægger, og det afsløredes med en Tale af Magister O. Andrup, »fyndigt, klart og tiltalende«. Men navnlig fejrede man Gang paa Gang sin elskede Provst, saaledes 1913 ved at lade Hans Nikolaj Hansen udføre den bekendte Radering af ham, og to Aar senere ved Indstiftelsen af Provstekæden, der overrakte

Jul. Lassen ved den af Regensianersamfundet arrangerede Jubilæumsfest for Klokkerinstitutionens 50aarige Bestaaen. Professor Lassen havde i den foregaaende Vinter haft et tre Maaneders Sygeleje efter at være bleven paakørt af en Cyklist paa Købmagergade. Gæden over at gense ham var derfor ved denne Lejlighed særlig stor, men desværre forvandt Lassen aldrig fuldstændig Følgerne af sit Fald, og det varede ikke længe, før han begyndte at slaa paa at ville trække sig tilbage fra sin Virksomhed.²⁷⁷

Den anden Hovedbegivenhed i Jul. Lassens Provstetid var Regensens Ombygning. Den har været af en saa gennemgribende Betydning for Livet herinde, paa Grund af det dermed følgende Ophør af Kontubernalvæsenet, at den danner Epoke i hele Regensens Historie.

Stødet kom her fra Regensprovsten, som i Febr. 1903 fik Spørgsmaalet under Drøftelse i Stipendiebestyrelsen. Man indsaa, at Tiden var løbet fra Kontubernalsystemet, og at man maatte stræbe at skaffe alle Studenterne Eneværelser. Den første Plan, som udkastedes af Bygningsinspektør Martin Borch, gik ud paa en Forhøjelse af Krystalgadefløjen, Tilvejebringelse af Eneværelser i Fløjene mod Kannikestræde og Krystalgade ved Anbringelse af Længdekorridorer og Opførelse af en ny fjerde Fløj med Trinitatis Præstegaards Mur som Baggrund. Herimod indvendtes dog, at Lys- og Luftforholdene saa vilde blive forværrede ved Gaardens Beskæring, og Universitetskvæstor Hørring foreslog derfor, at man i Stedet skulde erhverve Trinitatis Præstegaards Grund, hvorved Nybygningen vilde blive rykket betydeligt tilbage. Omkostningerne ved dette Projekts Gennemførelse beregnedes til en lille halv Million (428,740 Kr.). Da der yderligere i Konsistorium havde rejst sig Kritik mod Længdekorridorerne, — der formentlig vilde blive Mødesaloner, — og mod Indretning af Eneværelser i de gamle Fløje, — som for dyre i Forhold til Fremskridtet, — nedsatte Konsistorium d. 27. Juni 1904 et Udvalg (Chr. Bohr, Kr. Erslev, K. Faber, Jul. Lassen og T. N. Thiele), som foruden at overveje, hvor mange Alumner der hygiejnisk forsvarligt kunde være Plads til i den gamle Bygning, skulde afveje Fordelene ved en Tilbygning paa Præstegaardsgrunden eller en Filial-Regens paa en fjernere liggende Plads mod hinanden.

Universitetsudvalget naaede til det Resultat, at ved at lade hvert Dobbeltværelse i uforandret Skik bebo af en Alumne, og ved at opløse de 6 Treværelseslejligheder, idet man omdannede det ene til Køkken, vilde der i de gamle Fløje kunne skaffes Bolig til ialt

52 Alumner. I en Tilbygning paa Præstegaardsjorden, der ligeledes kom til væsentligt at indeholde Toværelseslejligheder, kunde der anbringes ialt 38. Altsaa vilde det samlede Tal paa Alumner synke fra 100 til 90, et Tab som paalagdes Islænderne, der da vilde være at soulagere med Huslejegodtgørelse. Hele Udgiften med denne Plan beregnedes til 309,940 Kr.

Men Tanken om en Filialregens? Den gik jo tilbage til 1830erne og vaagnede nu atter uventet til Liv, ja, fik en særlig Betydning

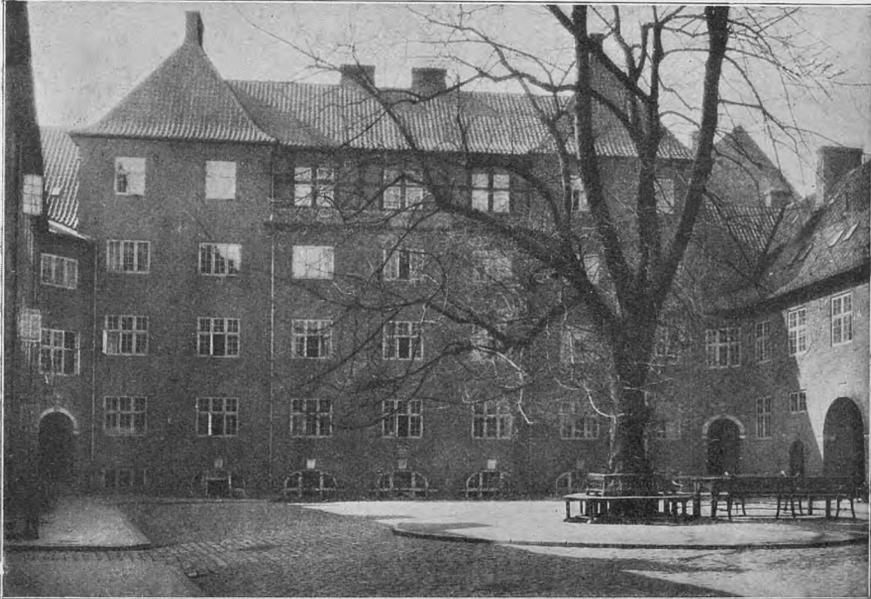

Fig. 76. Den nye Fløj.

ved at kalde et endnu langt videregaaende Projekt frem i sit Følge. Thi da Udvalget var bleven klar over, at en Filial med Dobbeltværelser for 48 Alumner vilde koste 467,500 Kr., altsaa være praktisk talt urealisabel, optog man i Forbindelse hermed den Tanke at opføre en helt ny Regensbygning paa et hygieinisk set bedre Sted og sælge den gamles Grund. Dette viste sig at blive relativt taget billigere, idet man med en forventet Salgssum af $\frac{1}{2}$ Mill. for den nuværende Regens beregnede at kunne opføre den nye for en Merudgift af 347,600 Kr.

Martin Borch skrev dog selv til Lassen, da Værdien af den gamle Regens' Grund skulde opgøres, at en saadan Værdi afgang af, hvor

stor Pris den enkelte satte paa de Minder, der knyttede sig til Stedet. »Dog tør jeg sige, at det er et Sted, der for hele Nationen er kært og værdifuldt og vil blive det mere og mere i Tidens Løb, men det er en Værdi, som ikke kan vurderes i Penge«. Udvalget, der var enig i Borchs Konklusion, kom rigtignok dertil ud fra noget forskellige Præmisser. Man mente, at Samlivet paa et Kollegium var

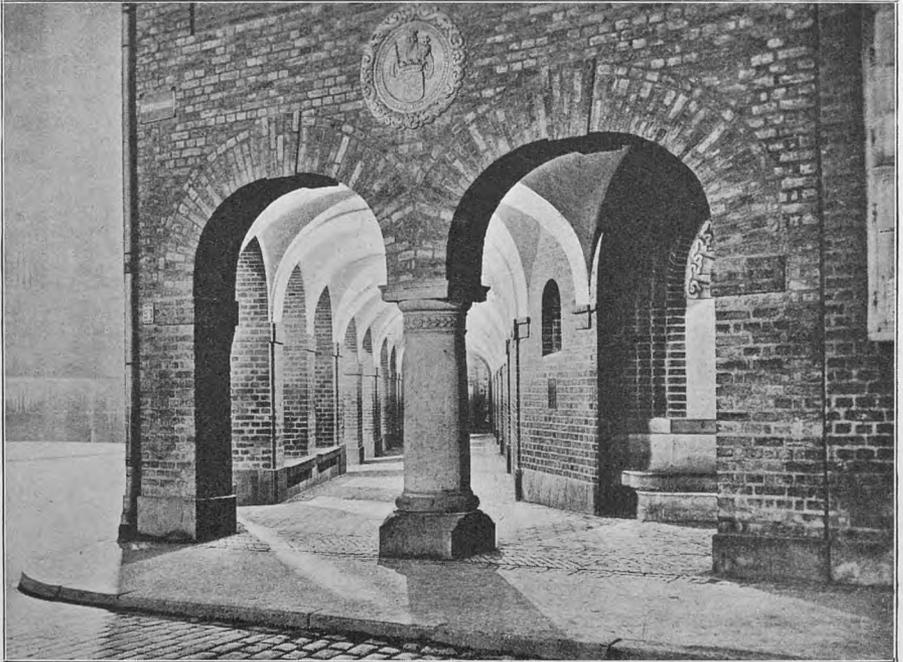

Fig. 77. Buegangen.

af en saadan Værdi, at det ikke burde opgives. Men Hovedargumentet mod Regensens Flytning var de mærkelige Ord: »Opførelsen af en ny Regens paa nyt Sted vilde paa en Gang være et væsentlig Brud paa Traditionen og samtidig for saa vidt *en betænkelig Fastholden af denne, som man derved for en meget lang Fremtid vilde slaa Kollegiesystemet fast*«.

Konsistorium sluttede sig i Maj 1905 til Udvalgets Tilbygningsplan, men da Sagen blev forelagt for den akademiske Lærerforsamling, viste det sig, at der ved Tanken om en Flytning af Regensen var sluppet Kræfter løs, som det ikke var saa let at stanse. Navnlig hos Professor Otto Jespersen havde Tanken om at skabe noget lig-

nende som de engelske Kollegier med deres udprægede Friluftsliv og Sport fæstet Rod, skønt han selv var gammel Regensianer. Men hertil krævedes, at Regensen flyttedes ud fra København under landlige Omgivelser. Bevægelsen fik den Betydning, at Lærerforsamlingen besluttede at henvise Regenssagen til et nyt Udvalg, der foruden af de tidligere 5 Medlemmer bestod af Professorerne Drachmann, Jespersen og Zeuthen, Kvæstor Hørring og kgl. Bygningsinspektør Martin Borch. Men skønt Drachmann og Jespersen her afgav et Votum, som gik ud paa, at Tilbygningsprojektet kun skaffede de enkelte Alumner »mere Luft, men ikke mere Lys og Sol«, og skønt de sammenfattede deres Dom derover i Ordene: »I det Hele synes den foreslaaede Ombygning ikke at være meget andet end Flikværk og halvgjort Gerning«, lykkedes det dem i Oktober 1905 ikke at faa Lærerforsamlingen til at følge sig. Afgørende var her sikkert Kr. Erslevs Betragtning, der gik ud paa, at medens en Huslejeportion til en privilegeret Alumne for Øjeblikket var 224 Kr. aarligt, og en Regensplads, hvad enten Regensen ombyggedes eller flyttedes, vilde komme til at staa i 600 Kr., var det ikke forsvarligt, samtidig med at man brød Traditionen ved en Flytning, at give lige saa meget ud for at skaffe 100 Studenter Friboliger, som vilde være tilstrækkeligt til at skaffe 250 Studenter Tag over Hovedet (nemlig gennem Huslejeportioner). Altsaa blev Lærerforsamlingen staaende ved det første Udvalgs Forslag om en Om- og Tilbygning, der vilde give Plads til 90 Alumner. Sagen gik nu hurtigt gennem Ministeriet til Finansudvalget, men inden dette havde naaet at afgive Betænkning, var et nyt Moment opdukket, som endnu en Gang tvang Martin Borch til at omforme sine Udkast.

Som det vil erindres, var den Gang Færdselsforholdene paa Købmagergade under livlig offentlig Diskussion, og navnlig havde det vanskelige Pas mellem Rundetaarn og Regensen givet Anledning til forskellige Planer, f. Eks. om en Gennembrydning af Rundetaarns Fod til Passage for Fodgængere eller en Buegang i Regensens Stueetage til samme Øjemed. I Decbr. 1905 henvendte nu Overpræsidenten sig til Borgmester Marstrand og anbefalede ham at benytte det gunstige Øjeblik til at tage Buegangsplanen op, og Marstrand gav Stadsarkitekten Ordre til at træde i Forbindelse med Martin Borch om Sagen. Borch blev i første Øjeblik mindre glad over denne Henvendelse, da han forudsaa, at dette nye Spørgsmaal kunde lægge Sten i Vejen for Lovforslaget om Udvidelsen. Ved Buegangsprojektets Gennemførelse vilde 5 Alumneværelser og Viceprovstens Lejlig-

hed gaa i Løbet, og det vilde ikke være let, naar de 90 Alumner skulde »holdes«, at faa disse Rum puttede ind i Nybygningen.

Det skulde imidlertid snart vise sig, at denne nye Vanskelighed kun blev Stof til en ny Sejr for Martin Borch. Og da Københavns Kommune ydermere fra første Færd viste sig villig til at betale, hvad Buegangen kostede, og hvad Indretningen af Erstatningsrummene vilde beløbe sig til, bidrog dette Forhold snarest til at

Fig. 78. Den nye Læsesal.

stille Bevillingsmyndighederne endnu gunstigere for Lovforslaget. Finansudvalget rejste kun det ene Krav, at Regensalumnernes Tal skulde vedblive som hidtil at være 100, og anviste som Udvej hertil i Stedet for Dobbeltværelser at indrette Enkeltværelser i den nye Fløj, saaledes at der herved skaffedes Plads til mindst 48 i Stedet for 38 Regensianere. Da det kom til Stykket, kom den nye Del til at rumme ikke mindre end 60 Alumner, som hver fik eet større Værelse. Af Udgiften faldt kun ca. 213,000 Kr. (foruden ca. 18,000 Kr. til Møbler) paa Kommunitetet, mens Københavns Kommune for sin Buegang kom til at betale 73,000 Kr. Loven gennemførtes den 6. April 1906.

Og Resultatet? Ja, for den der havde sit tidligere Indtryk af

Regensen fra en mørk Vinterdag og mindedes et fattigt, næsten frastødende Ydre af snavset-røde Mure, var det i Virkeligheden en Forvandling, som foregik. De gamle Mure blev atter levende, da de overriflede med Murhammer, og de nye Mure fik Skønhed og Værdighed ved samme Behandling. De forvitrede Skjolde af Sandsten fornyedes. Paa Toppen af Kirkefløjens Frontespiece anbragtes atter, som i gamle Dage, en forgyldt Morgenstjerne. De gamle Værelser

Fig. 79. Den nye Musikstue.

hvidlakeredes og forsynedes med nogle Møbler og Fajancehaandvask; desuden kom der Thekøkken og W. C. i hver Etage. Viceprovsten fik en solrig Lejlighed paa 1. Sal i Krystalgadefløjen mellem 1. og 2. Gang. Læsesalen blev udvidet med den tidligere Musikstue, og en ny Musikstue blev indrettet paa 1. Gang.

Men Hovedopmærksomheden vakte dog de to store Nyerhvervelser: Buegangen og den fjerde Fløj. Om den første var den almindelige Mening, at en meget vanskelig Opgave her var løst originalt; de fleste fandt endda: meget lykkeligt. Kun den svære Sandstenssøjle ved Indgangen til den kunde næppe siges at være stilsvarende. Om den nye Fløj med dens nye Gange (7.—9.) var der derimod kun

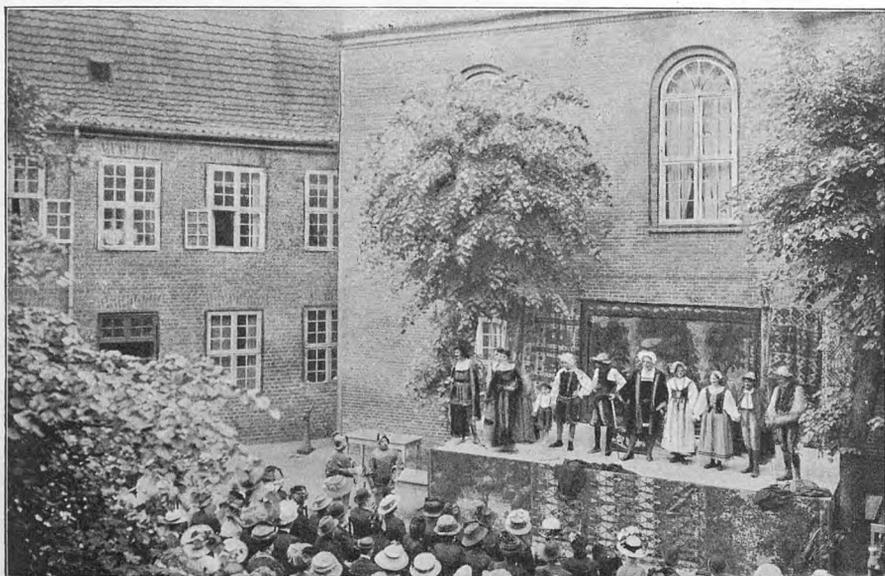

Fig. 80. »Karrig Nidding«s Opførelse i Regensgaarden 1910.

Fig. 81. Lindens Fødseldag 1918.

een Mening. Den vakte den højeste Beundring og betragtes endnu som en af Hovedstadens værdifuldeste arkitektoniske Erhvervelser i vort Aarhundrede. Alt var desuden her tip-top moderne og gav de bedste Studiebetingelser. Og i Kælderen havde Regensen foruden Baderum faaet en Fægtesal, der meget praktisk ogsaa kunde benyttes til mindre Festligheder.²⁷⁸

Fig. 82. Koncert i Gaarden 1918.

(Knud Pedersen, Rosing Schov, Dahlerup Petersen, Reumert, Vimtrup, O. Mikkelsen).

I disse gode Omgivelser gled Regensens indre Liv hen uden større Oplevelser eller Anfægtelser i den Aarrække, som fulgte. Det var næsten symbolsk, at Gaarden nu hvilede paa Præstegaards Grund; der var en Stemning af Sommersøndageftermiddag i Præstegaards-haven over disse Aar. Mens Høvdingen selv blev staaende, men ældedes, skiftede han efterhaanden helt Besætning. I 1908 afløste Henrik Frederiksen Lars Andersen som Portner, i 1912 blev Prof. V. Maar Regenslæge efter Jul. Petersen, og i 1916 Cand. Thune Jacobsen

Viceinspektør ved Søren Skouboes Død. Uafhængigt af alle disse Forandringer fortsattes under den samme Fører det samme glade, sorgfri og harmløse Regensliv. Med dyb Ærbødighed saa alle op til Skudens Fører og vilde gerne gøre ham og den gamle, og dog nye Gaard Ære.

I selve Kommunitetets Styrelse var der derimod i disse Aar foregaaet betydningsfulde Forandringer. Efter at Prof. Wimmer i 1898

Fig. 83. Læsesalen som Hospital under den spanske Syge 1918.

forgæves havde foreslaaet, at Stipendiebestyrelsens Medlemmer skulde forøges til 5, eet for hvert Fakultet, fordi det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet siden Skoleembeds-eksamens Indførelse var vokset saa stærkt, at de, navnlig da det førstnævnte, med Hensyn til de studerendes Antal næsten var paa Højde med de tre store Fakulteter, lykkedes det i 1905 Prof. Kr. Erslev at gennemføre Udvidelsen, dog saaledes, at de to nye Medlemmer af Stipendiebestyrelsen kun kom til at deltage i Forhandlingerne om Stipendiernes Uddeling, uden at der tillagdes dem Honorar derfor. Det var dog umuligt andet, end at dette kun kunde være et før-

ste Skridt, og siden da er det da ogsaa lykkedes at faa disse to Fakulteter stillet ganske jevnbyrdige med de tre ældre i Stipendiebestyrelsens Sammensætning.²⁷⁹

En interessant Episode indtraf Aaret efter, da Islands Minister 1906 foreslog en ændret Ordning af Kommunitetet for Islænderne, saa at paa den ene Side Reglerne for Uddelingen ændredes, og derhos en vis Del af et nærmere fikseret Beløb anvendtes ved Universitetet i Reykjavik og andre højere Undervisningsanstalter i Danmark uden for Universitetet. Stipendiebestyrelsen stillede sig absolut afvisende over for dette Forslag, der efter dens Skøn gik ganske uden for det fundamentale i hele Tanken med Kommunitet og Regens. Planen blev da ogsaa for denne Gang skrinlagt, men at den ikke var fremsat omsonst, viste sig i 1918, da der i Forbindelse med den nye dansk-islandske Forbundslov fandt en Afløsning af det hidtil værende Privilegium for islandske studerende Sted.

I Efteraaret 1918 blev det derfor sidste Gang, at islandske Studenter udnævntes til privilegerede Kommunitets- og Regensalunner ved Københavns Universitet.²⁸⁰

Fandt der allerede herved en Lettelse af Kommunitetets Budget Sted, som kom de danske Studenter til Gode, kunde det ikke vare længe, før man overhovedet blev klar over, at Kommunitetsbudgettet var belastet med mange andre Udgifter, som ikke vedkom dets egentlige Formaal, og som det under det voldsomt stigende

Fig. 84. »Obersten« (Vimtrup) synger Visen om Barberen.

Tal paa danske Studenter var uforsvarligt at bibeholde. Det vilde føre for vidt her nærmere at gaa ind paa, til hvor mange og heterogene Formaal Kommunitetets Midler var bleven brugte i Aarene efter 1848, ligesom vi tidligere har set, at dette allerede skete i Enevældens Tid. Spørgsmaalet blev fremdraget ved Universitetsfesten i Anledning af Kommunitetets 350 Aars Jubilæum 1919, men der er saa meget mindre Grund til at komme nærmere ind paa dette her, som da ved Prof. Jul. Lassens Afgang den Tidsgrænse var overskredet, med hvilken nærværende Værk efter sin Plan slutter.²⁸¹ Det er hævet over enhver Tvivl, at han, hvis han da havde forestaaet Regensen, efter sin hele Fortid vilde have medvirket kraftigt til denne Sags Løsning²⁸¹.

Men i Efteraaret 1918 gjorde Jul. Lassen Alvor af sin tidligere fremsatte Trudsel og trak sig under stærk Deltagelse tilbage fra sine Embeder ved Universitetet og Regensen.

ER de Tider de bedste for Regensen, da de almindelige Interesser griber Sindene herinde (Liberalisme, Skandinavisme, Parlamentarisme), eller de, hvor Gaarden lever sit eget Liv (Sangforening, »Genboerne«, Vækkerforeninger, Klokkerat og Selvstyre)? I første Tilfælde kommer det som Regel til at dreje sig om en Afglans, naar da ikke Regensen, som ved Plougs Læseforening, blev et Centrum for en ydre Bevægelse, hvilket var endnu værre. I sidste Fald er de Blomster, som vokser op, beskedne, men de er originale. Og dog er det paa den anden Side nødvendigt, at et Studenterkollegium ikke afgrænser sig kunstigt fra Samtidens Rørelser. Resultatet bliver vel, at hver Ting er god for sin Tid, at der maa finde en Afveksling Sted mellem Perioder, hvor Fangtraadene udstrækkes for at indsuge Paavirkning fra det ydre, og andre Tider, da den lille Verden hviler i sig selv og omformer det erhvervede efter sit eget Tarv. Saaledes har det i hvert Fald hidtil været, og saaledes vil det forhaabentlig vedblive at være.

Fig. 85. Tavle paa Regensmuren fra Grundstensnedlæggelsen 1623.

HENVISNINGER

- ¹ Det theol. Fakultets Kopibog [Univ. ark.] Nr. 661—2.
- ² De fleste af de nedenfor benyttede Dok. om Fundatsen 1818 findes i Univ.direktionens kgl. Forestillinger for 1818 Nr. 619 [Rigsarkivet].
- ³ Theol. Fak. Kopibog Nr. 699: $\frac{2}{12}$ 1816.
- ⁴ Univ. Aarb. 1847 pp. 1—14.
- ⁵ Aarb. 1837 p. 108 (jfr. 1839 p. 92) og 1844 p. 63, jfr. 166.
- ⁶ Selmer: Akad. Tidender III, 201. — Aarb. 1843 p. 65.
- ⁷ Aarb. 1847 p. 71.
- ⁸ Om Tilskuddene til Univ., se Aarb. 1847 p. 1—14.
- ⁹ Aarb. 1839 p. 44.
- ¹⁰ Diarieret $\frac{26}{11}$ 1833.
- ¹¹ De opgivne Tal fra Regensprovstens Diarier.
- ¹² Fak. Kopibog Nr. 190: $\frac{12}{7}$ 1834.
- ¹³ Fak. Kopibog Nr. 193: $\frac{24}{1}$ og $\frac{14}{3}$ 1837.
- ¹⁴ Fakultetets Papirer, Pakken »Regensens Læseselskab«. — Dets Kopibog Nr. 254: $\frac{15}{7}$ 1840.
- ¹⁵ Stds. Nr. 258: $\frac{10}{9}$ 1840.
- ¹⁶ Aarvog 1838, p. 169 ff.; 1839, 104 ff.; 1842, 83 ff.; 1846, 77 f.
- ¹⁷ Stds. 1843, p. 12 ff.
- ¹⁸ Om hele tredje Kap. se spredte Træk i C. E. F. Reinhardt: Kommunitetet og Regentsen fra deres Stiftelse indtil vore Dage [d. v. s. til 1848] i Hist. Tidsskr. 3. R. III, 272—338; særlig 280, 305 ff., 311, 321 og 331 f. Desuden Provstearkivet før 1838 (Lægget »Sang paa Regentsen«).
- ¹⁹ Andr. Chr. Hviid: Worm, Lexicon over lærde Mænd III, 373. — Minerva 1788, IV, 7. — Hviids Dagbog I, 146, 186 ff., 217 o. s. v. — Optegnelse af P. T. Hansen bag i Univ. bibl.s Eks. af Nyerups »Solennia secularia« 1823.
- ²⁰ Aarb. 1845, 22.
- ²¹ Balth. Bangs Selvbiografi, ed. C. Otto 1867. — Bang, »Caprifolier« I (1826).
- ²² Theol. Fak. Kopibog Nr. 686 ff.: $\frac{6}{11}$, $\frac{17}{11}$ 1815.
- ²³ Stds. Nr. 666: $\frac{12}{1}$ 1815.
- ²⁴ Stds. Nr. 759—762: Nvb. 1827.
- ²⁵ Rasmus Nyerups Levnetsløb, beskrevet af ham selv, ed. C. L. Strøm (1829), navnlig p. 39 ff. — Joh. Steenstrup, Historieskrivn. i Danm. i 19. Aarb. p. 230 f. — Birket Smith: Til Belysn. af lit. Personer og Forhold p. 203. — Dansk Lit. Tid. 1829 p. 502. — N.s Breve til Rahbek i Ny kgl. Sml. 4° 2494.

- ²⁶ Schulze u. Ssymank, Das deutsche Studententum von den æltesten Zeiten bis zur Gegenwart (1910) p. 178, 180, 193.
- ²⁷ Jødefejden 1819: Nyerups Levnetsløb p. 70 ff. — Universitetsdirektionens Arkiv, Konceptforest. 1819 Nr. 689 b.
- ²⁸ Regensgildet 1820: Reinhardt p. 373 f. — H. C. A. Lund, Studenterforeningens Hist. 1820—70 I p. 49—54. — C. Dumreicher, Fra Regensen til Studenterforeningen (1920). — Schulze u. Ssymank p. 181—85. — Soranerbladet 4. Aarg. Nr. 8 (Nvbr. 1918).
- ²⁹ Theol. Fak. Kopibog Nrr. 734—38 og 744—45. — H. C. A. Lund I p. 144.
- ³⁰ Toget til Sorgenfri 1822: Reinhardt p. 376. — H. C. A. Lund I p. 189.
- ³¹ Tohundredaarsjubilæet: Reinhardt p. 377 ff. — Fak. Kopibog Nr. 756—65: $\frac{7}{6}$ — $\frac{27}{6}$ 1823 samt u. D. — Provsteark.: Kgl. Res. $\frac{21}{6}$ paa Mallings Ans. $\frac{17}{6}$. — Af de fire Bestyrere for Festen, hvortil siden sluttede sig den senere Overlærer F. C. Olsen (Poul Møllers Udgiver og Biografi), blev H. G. Henningsen Præst paa Als (Asserballe og Lysabild), Cl. Holm endte som Præst i Udby paa Fyn og L. J. N. Høyberg i Sneum—Tjæreborg. Endnu kan det dog tilføjes, at den sidste Sang ved Festen havde Melodien »Lützows wilde, verwegene Jagd« og begyndte:
 »Hvo kjemper ved Lampen i Midienat
 for Viisdom og Frihed og Ære« o. s. v.
 Den var forfattet af en Beboer paa 2den Gang Nr. 12. (Sange i Anledning af Regentsens anden Jubelfest d. 1ste Julii 1823).
- ³² Nyerups Breve til Rahbek i Ny kgl. Sml. 4° 2494.
- ³³ Nyerups Levnetsløb p. 82—89, 128—40.
- ³⁴ Th. Fak. Kopibog Nr. 768: $\frac{16}{2}$ og $\frac{18}{2}$ 1824. — Provst Petersens Diarium $\frac{7}{6}$ 1836. — Th. Fak. Sager: Koncept $\frac{16}{5}$ 1825.
- ³⁵ Reinhardt p. 384. — Provsteark. 1825 $\frac{8}{5}$ og $\frac{9}{5}$ (Læg »Excesser begaaede af Regentsianere«). — H. C. A. Lund I p. 271. — Th. Fak. Sager: $\frac{4}{12}$ 1826 og $\frac{22}{1}$ 1827.
- ³⁶ Th. Fak. Kopibog Nr. 788—790: $\frac{12}{2}$ og $\frac{22}{2}$ 1829.
- ³⁷ Nyerups Begravelse: Levnetsløb p. 89 ff., 142 ff.
- ³⁸ F. C. Petersens Udnævnelse: Univ. dir.s Forestillinger 1829 Nr. 1196 og 1208.
- ³⁹ Provstens Instruks: Univ.dir.s Arkiv. E. Instruxer og Reglementer ca. 1801—46: $\frac{23}{11}$ 1829.
- ⁴⁰ Petersens tidligere Udvikling: Breve til Kamma Rahbek i Ny kgl. Sml. Fol. 1456, og til Mynster stds. 4to 2312.
- ⁴¹ Diariet $\frac{23}{11}$ 1835. — H. C. A. Lund, Studenterfor.s Hist. I p. 200.
- ⁴¹ a Kommunitetspladserne: Fak. Kopibog Nr. 786: $\frac{3}{11}$ 1828. — Diar. $\frac{13}{9}$ 1831 og $\frac{18}{4}$ 1832.
- ⁴² Nøglerne: Diariet $\frac{14}{12}$ 1829 og iøvrigt ved Slutn. af hver Maaned. $\frac{31}{12}$ 1831 forøges Tallet fra 6 til 12; naar der er blevet 18, ses ikke, men 1841 $\frac{5}{1}$ (Fak.s Arkiv) ansøger P. om at maatte forøge det yderligere ud herover.
- ⁴³ »Grisene«: Diariet 1830 $\frac{20}{4}$, Oktbr., Nvbr.; 1834 Sept.; 1835 Okt. og Nvb.
- ⁴⁴ Haven: Diariet 1830 $\frac{21}{3}$.
- ⁴⁵ Læseforeningen: Diariet. — Ophævelsen af Regentsens Læseforening.

- et Supplementblad til Universitetets indre Hist. (1839). — F. Fabricius, Et Par Ord i Anledn. af Skriftet »Ophævelsen af Regentsens Læseforening« (1839). [Viceprovst Skouboes Bemærkninger bag i Regensens Eks. af samme]. — H. Ploug, Carl Parmo Ploug I p. 39. — Th. Fak. Kopibog Nr. 44: 1831 $\frac{8}{10}$ (Alumnernes Andragende), ibid. Nr. 45—46: $\frac{1}{11}$ og $\frac{26}{11}$; Nr. 97: 1833 $\frac{4}{1}$.
- ⁴⁶ Ganginspektører: Diariet 1829 $\frac{20}{12}$, 1831 $\frac{2}{1}$, 1836 $\frac{17}{8}$.
- ⁴⁷ Viceinspektør: Fak. Kopibog Nr. 36: $\frac{30}{6}$ 1831. — Universitetsdir.s Kopibog 1831 Nr. 947: $\frac{24}{9}$ 1831. — Sammes Refer. og Resol. Prot. 1831—34 Nr. 33: $\frac{29}{9}$ 1831. — Provstens Diar. 1832 $\frac{5}{7}$, $\frac{16-25}{7}$, $\frac{3-16}{8}$; 1836 $\frac{14}{7}$ — $\frac{13}{8}$. — Chr. Bruun, Erindringer fra det gamle kgl. Bibl., S. 47 ff.
- ⁴⁸ Regenslægen: Diariet 1830 $\frac{1}{2}$; 1831 $\frac{11}{1}$, $\frac{24}{8}$, $\frac{18}{10}$, $\frac{23}{10}$; 1832 $\frac{17}{10}$. — Fak. Kopibog 1831 $\frac{29}{1}$, $\frac{9}{2}$, $\frac{11}{3}$, $\frac{9}{7}$, $\frac{24}{8}$ (Instruksen). — Kr. Carøe, Den danske Lægestand 1786—1838 p. 35. — Vilh. Bergsøe, De forbistrede Dreng p. 92 og 164.
- ⁴⁹ Underbetjent og Karleinspektører: Diar., 1830 Okt.; 1831 $\frac{1}{2}$; 1832 $\frac{1}{4}$, Maj; 1833 $\frac{10}{11}$; 1836 $\frac{7}{6}$, $\frac{12}{6}$; — Fak. Arkiv 1838 $\frac{15}{9}$.
- ⁵⁰ Reparation 1833—35: Diar. 1830 $\frac{12}{5}$, $\frac{24}{7}$; 1831 $\frac{2}{4}$, $\frac{8}{6}$; 1832 $\frac{2}{4}$; 1833 Sommeren, 1835 $\frac{13}{7}$ og $\frac{16}{9}$.
- ⁵¹ Lindetræer: Diar. 1831.
- ⁵² Trinitatis Præstegaard: Diar. 1831 $\frac{17}{1}$.
- ⁵³ Sang: Diar. 1829 $\frac{5}{12}$; 1830 Marts; 1831 $\frac{6}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{9}{7}$, $\frac{11}{7}$; 1832 $\frac{24}{2}$, 1833 Juli.
- ⁵⁴ Uro og Slagsmaal: Diar. 1830 $\frac{10}{2}$, 1831 Juni og Jan., 1832 $\frac{6}{10}$, Nvbr.
- ⁵⁵ Stiftelsesfesten: Diariet.
- ⁵⁶ Breve fra P. V. Jacobsen, udg. af Jul. Clausen (1899) p. 130.
- ⁵⁷ Fakkeltog til Kongen 1833: Diar. 1833 Marts. — J. H. Lorck, Femoghalvtjerdssindstykke Aar (1885) p. 90 f. — Protester mod Engelstoft: Diar. $\frac{28}{4}$ 33, $\frac{21}{4}$ 35.
- ⁵⁸ Stiftelsesfesten: Diariet. — Th. Fak. Kopibog Nr 160 ($\frac{17}{6}$ 35) — Fak. Arkiv $\frac{13}{6}$ 37, $\frac{15}{6}$ 38. — Provstens Optegn. 1842 i Fak.s Arkiv.
- ⁵⁹ Julegilde 1833: Diar.
- ⁶⁰ Fastelavnsløjer: Diar. — Provstens Opt. 1842 i Fak. Arkiv. — Læssøes og Stausholms Ansøgning i Fak.s Arkiv $\frac{5}{2}$ 1837. Faks. Svar er konc. af Clausen og meget moderat.
- ⁶¹ 28. Majfesten: Diar. — Provstens Opt. 1842 i Fak. Ark.
- ⁶² Sang og Uro: Diar. $\frac{12}{12}$ 35, $\frac{4}{5}$ 35, $\frac{30}{8}$ 36, $\frac{12}{1}$ 36.
- ⁶³ Professor David: Diar. $\frac{20}{5}$ 1835, $\frac{22}{5}$ 1836.
- ⁶⁴ Petition om Stændernes Offentlighed: Diar. $\frac{17}{11}$ 1835.
- ⁶⁵ Fakkeltog til Ørsted: ib. $\frac{21}{12}$ 35.
- ⁶⁶ Forbud mod alm. Studentermøde: ib. $\frac{13}{4}$ 36.
- ⁶⁷ Om Manuktionsvæsenet se foruden Fr. Petersen: Erlebniise eines Schleswigschen Predigers 1838—50, p. 97, en Drøftelse i »Kjøbenhavns-posten« 1836—37 mellem stud. polyt. C. H. Biering, H. N. Clausen o. fl., hvoraf det fremgaar, at Prof. theol. J. Møller dog havde indført Øvelser af skriftlig og mundtlig Art med de Studerende (1836 Nrr. 346, 355 og 358 samt 1837 Nrr. 7 og 11). — Clausen, Opt. om mit Levned og min Tids Hist., p. 147. — Fak. Kopibog Nr. 152.

- 68 Regenskroens Ophævelse: Diariet Apr. 1833. — Fak. Kopibog Nr. 105 (1833 $\frac{29}{4}$ om Møder hos Provsten); ibid. 1833 $\frac{28}{8}$ (Provstens Svar). — Diar. 1835 $\frac{1}{3}$, $\frac{4}{3}$, $\frac{10}{5}$, $\frac{12}{5}$, $\frac{15}{5}$, $\frac{6}{8}$ — $\frac{1}{10}$. — Fak. Ark.: Komm. o. Reg. Papirer 1835. — Kopibog Nr. 170 (De 72.s Petition $\frac{26}{8}$ 35), Nr. 170 b (Fak.s Afslag $\frac{26}{9}$), Nr. 171 (Underbetj.s Instruks), Nrr. 188, 195, 306, 312 (Yderligere Instrukser).
- 69 Læseforeningens Bemærkningsbog.
- 70 Sammesteds.
- 71 Diariet 1835 $\frac{5}{2}$, $\frac{9}{2}$, $\frac{27}{5}$, $\frac{8}{12}$; 1836 $\frac{2}{2}$, $\frac{5}{2}$, $\frac{7}{2}$, $\frac{10}{2}$, $\frac{4}{3}$, $\frac{10}{3}$. Ophævelsen af Regentsens Læseforening (Kbh. 1839) p. 17 ff. — F. Fabricius, Et Par Ord i Anledn. af Skriftet »Ophævelsen . . .« (stds.). — Bemærkningsbogen 1835 $\frac{21}{1}$, $\frac{30}{1}$, $\frac{7}{2}$.
- 72 Bemærkningsbogen. — Diariet.
- 73 Skriftet »Ophævelsen af Regentsens Læseforening«. — Diariet 1837 $\frac{2}{1}$.
- 74 Samme Skrift. — Fak. Ark.: Lægget »Regensens Læseselskab«. — Diar. 1837 $\frac{22}{3}$.
- 75 Bemærkningsbogen.
- 76 Diar. 1837 $\frac{19}{12}$; 1838 $\frac{9}{1}$, $\frac{22}{1}$. — Fak. Ark.: »Reg. Læseselskab«. — Diar. 1838 $\frac{3}{2}$. — Det trykte Skrift.
- 77 Lægget »Regensens Læseselskab« (Rasm. Niensens og Steenstrups Forslag).
- 78 Det trykte Skrift. — Diar. 1838 $\frac{13}{7}$. — Petersens Skrivelser i »Regensens Læseselskab«. — Drejer i Bemærkningsbogen $\frac{18}{11}$.
- 79 Skriftet. — Diar. 1839 $\frac{3}{2}$, $\frac{5}{3}$, $\frac{10}{3}$. — Om »Læseindretningen« Brevveksling i »Regensens Læseselskab«.
- 80 Fak. Kopibog 238, 252, 255. — Univ. dir. Ark. Konceptforest. 1830 Nr. 1293. — Diar. 1839 $\frac{31}{3}$. — Bemærkn.bogen $\frac{22}{1}$ 39.
- 81 Læseindretningen efter 1. Apr. 39: Papirerne i Fak. Ark. (»Regensens Læseselskab«) og Regensprovstens Ark. (heri Fabricius' Breve til Petersen).
- 82 Sommerfester 1839: Diariet.
- 83 Røret ved Kongens Død: stds. — H. C. Lund, Stud. for. Hist. II med de der anførte Henviisninger. — Provsteark.
- 84 Sørgedragt: Fak. Kopibog Nr. 144. — Fabricius i Provsteark.
- 85 Rolig Stemning 1840—41: Diariet $\frac{10}{5}$, $\frac{16}{5}$, $\frac{24}{5}$ 40 og $\frac{22}{6}$ 41; $\frac{4}{7}$ 40 og $\frac{1}{7}$ 41. — Fabricius i Provsteark.
- 86 Karlespørgsmaalet: Provsteark. — De 71.s Adresse med Provstens Skriv. desang. og Fak.s Svar i Fak. Ark. Ligeledes Akterne i Inspektorstriden.
- 87 Fastelavn 1842 og Regensreglem.: Diar. $\frac{6}{2}$ o. flg. D. — Læggene »Forhandlinger om Regensregl.« i Provsteark. 1842—3. — Alumnernes Protest $\frac{1}{3}$ i Fak. Ark. — Fak.s Svar til Alumnerne $\frac{5}{3}$: Kopibog Nr. 296. — Diar. $\frac{3}{3}$ f.f. til Juni. — Reglem., $\frac{30}{1}$ 1843: Kopibog Nr. 317.
- 88 Sang: Diar. 1841 $\frac{16}{8}$, $\frac{8}{9}$; 1842 $\frac{10}{6}$, $\frac{22}{6}$, $\frac{31}{12}$. — Hostrups Erindr. fra min Barndom og Ungdom p. 99—106.
- 89 Skandin. Møde 1842: Jul. Clausen, Skandinavismen p. 51. — Diar. $\frac{14}{5}$ — $\frac{6}{6}$.
- 90 Upsalarejsen 1843: Clausen p. 55—65. — Beretn. om Studenter-toget, afg. af den danske Bestyr. (1844). — Provsteark. — Diar. $\frac{1}{6}$ — $\frac{7}{6}$.
- 91 Stiftelsesfesten 1843: Diar. $\frac{2}{7}$.

- ⁹² Ploug og Eibe: Diar. $27/6$, $13/7$, $18/8$ 43.
- ⁹³ Regensbilledet: Diar. $6/10$, $28/10$, $18/11$. — Provsteark.: Fabricius $5/10$, $28/10$.
- ⁹⁴ 1844: Provsteark. $22/6$ (Lamper), $1/7$ (Provstens Fortuntale), $1/3$ (Genboerne).
- ⁹⁵ Skandin. Møde 1845: Clausen p. 89—101. — Berättelse om Studenttågen (1846). — Lægget »De sv. og no. Studenters Besøg« i Provsteark. — Diariet.
- ⁹⁶ Ansøgninger: Diar. 1830 Marts, 1831 $12/10$, 1836 $19/6$.
- ⁹⁷ Indtrædelsestale: Diar. 1831 $11/11$ og Koncepter i Diar. 1835 og 1836.
- ⁹⁸ Udbetalinger: Diar. 1829 Dec., 1830 Marts.
- ⁹⁹ Værelser: Diar. 1831 $1/10$. — Provsteark. 1844 $17/8$, $3/9$. — Aarb. 1840, 55. — Stipb. Ark. 1847 $29/11$.
- ¹⁰⁰ Opholdspligt: Diar. 1831 $28/4$, $18/8$, 1833 Okt. — Provsteark. 1850 $18/8$.
- ¹⁰¹ Non contemendus: Fak. Kopibog 1828 Nr. 779. — Diar. Apr. 1830, 1833 Jan., 1839 $30/4$. — Fak. Ark. 1842 $30/4$.
- ¹⁰² Flidsattester og Testimonier: Diar. 1830 $9/4$, 1831 Okt. — Fak. Kopibog 1840 Nr. 263; 1841 Nr. 269. — Diar. 1830 $3/11$. — Kopibog 1833 Nr. 111. — Petersen til Collin 1847 $7/10$ i »Nyere Breve« paa Kgl. Bibl.
- ¹⁰³ Forlængelse: Fak. Kopibog 1828 Nrr. 767 og 769. — Diar. 1833 Dec. — Aarb. 1845, p. 40; 1847 p. 78. — Diar. 1835 $13/9$, $19/9$.
- ¹⁰⁴ Medicin og Hospital: Fak. Ark. 1824 $2/2$, 1826 $2/4$. — Diar. 1831 $17/1$, $2/4$; 1835 $7/4$.
- ¹⁰⁵ Brænde og Renlighed: Diar 1831 $2/4$. — Provsteark. 1846 $8/9$. — Diar. 1845 $22/5$. — Provsteark. 1841 $18/1$.
- ¹⁰⁶ Fornøjelser: Provsteark. 1845 $25/2$. — Diar. 1836 $23/4$; 1841 $10/6$, $8/9$; 1842 $5/2$ (Provsteark. og Diar. 1845 $7/6$, $8/6$ om Vindueslaase).
- ¹⁰⁷ Forfalden Regensianer: Diar. 1843 $20/11$, 1844 $8/11$, 1848 $13/2$. — Provsteark. 1848 $11/2$.
- ¹⁰⁸ W. Hjort, Nikolaj Gottlieb Blædel (1881) p. 20.
- ¹⁰⁹ Visbys Regnskabsbog er godhedsfuldt stillet til min Raadighed af Pastor Vilh. Visby, Kongstrup ved Kalundborg.
- ¹¹⁰ Mosaiter: Fak. Kopibog 1840 $27/10$ (Nr. 261). — Provsteark. $10/10$. — Diar. $26/10$ og $12/11$. — Aarb. 1840 S. 55.
- ¹¹¹ Privilegerede: Selmers Akad. Tidender II, 176 f. — Aarb. 1841, p. 68, 1840 p. 57. — Provsteark. 1841 $19/3$. — Fak. Kopibog Nr. 224 ($25/11$ 1838), Nrr. 274, 286 og 290 ($19/4$, $16/10$ og $6/11$ 1841). Stds. 1828 $3/11$ (N. 786), $27/12$ (N. 787).
- ¹¹² Forulykkede Islændere: Exx. i Diar. 1840 $7/3$, $25/4$, $2/5$, 1836 $11/4$.
- ¹¹³ Grimur Thomsen: Fak. Ark. $5/10$ 41. — Diar. 1840 $29/11$, 1841 Apr. og $8/10$.
- ¹¹⁴ Øst- og Vestindien: Aarb. 1840 p. 59. — Fak. Kopibog Nr. 235 og 295.
- ¹¹⁵ Grønl. Missionærer: Fak. Kopibog N. 783 ($27/8$ 28). — Diar. 1833 $19/5$. — Provsteark. 1845 $24/4$ og $19/5$.
- ¹¹⁶ De 32 Mænds Skole: Fak. Kopibog N. 278 ($20/4$ 41).
- ¹¹⁷ Ombygning: Aarb. 1843 p. 31; 1844 p. 40, 166; 1845 p. 22, 147; 1846 p. 48. — Provsteark. 1845 $12/3$ og $13/7$ (Fabricius). — Diariet 1845 $12/3$. — Stipbest. Ark. 1846 $10/1$ og $4/9$.

- 118 Linden: Diar. 1845 $14/3$, $15/3$. — Provsteark. 1845 $15/3$ (Schouw og Fabricius).
- 119 Regenslegater: Aarbog 1838, 192; 1839, 102; 1841, 54 ff.
- 120 Dyrtidstillæg: Aarb. 1847, 78.
- 121 Studielaan: Aarb. 1844, 61. — Goos, Legater 92 f.
- 122 Bestillingsmænd: Fak. Kopibog N. 313 ($5/12$ 42). — Stipb. Ark 1847 $13/2$, $23/2$, $10/4$, $6/9$, $9/10$. — Provsteark. 1847 $20/2$, $6/5$. — Diariet.
- 123 Karlene: Stipb. Ark. 1847 $3/12$. — Diariet.
- 124 Stipendiebestyrelsens Oprettelse: Aarb. 1843, p. 12—24; 1844 p. 43 f.
- 125 Ændring af Stipendierne: Petersens Forslag $9/1$ 45 (Provsteark.). — Diar. 1845 $30/8$, $18/11$, $15/12$.
- 126 Fabricius Bem. $16/12$ 44: Provsteark.
- 127 Forestillingen til Kongen i Da. Kanc. — Diar. 1845 $10/1$, $29/4$, $11/6$, $10/10$, $24/11$, $5/12$. — Petersens Koncept i Provsteark. 1846 Novbr. — Fabricius 1845 $15/10$, $2/11$ (Provsteark.). — 16 Alumners Ansøgn. 1845 $20/10$.
- 128 Diar. 1846 $24/1$, $4/3$, $27/3$, $23/5$, $22/6$ (se ogsaa Stipb. Ark.), $20/8$, $23/10$, $30/10$, $16/11$, $25/11$. — 10 Alumners Ansøgn. 1846 $26/3$ med Fabricius Bem. (Provsteark.). — Petersens Notitser om Prof. Larsen paa Konc. til Komitébetænk. af Novbr. 1846 (i Provsteark.).
- 129 Diar. 1847 $14/1$, $23/1$, $1/2$, $27/2$, $2/7$, $31/12$. — Ansøgn. om Dyrtidstillæg 1847 $3/5$ med Akter af $4/5$, $3/6$ og $4/6$ (Provsteark.).
- 130 Forestillingen til Kongen $11/2$ 1848 i Da. Konc. Ark. (med Bilag).
- 131 Martsdagene 1848: Fabricius $19/3$, $25/3$; Refslund $22/3$ (Stipb. Ark.). Petersens Opslag $1/4$, samme til Stipbest. $31/3$, $28/5$ (alle i Provsteark.).
- 132 De slesvigske frivillige: Flor $26/5$, Bruun $28/5$, Refslund $25/6$ (ibid.).
- 133 Vacancerne: Petersen til Stipb. $20/9$ 48 (Stipb. Ark.).
- 134 Kolerafrygt: Regenslægen til Provsten 48 $1/9$ (Provsteark.).
- 135 Almindelig Værnepligt: Provstens Betækn. over de 44 Alumners Andr. $13/10$, Scharlings Rundskriv. $14/10$ (ib. og Stipb. Ark.).
- 136 De Værnepligtige 1849: Provstens Bekg. $18/1$, samme til Stipb. $30/3$, $9/3$, $20/9$. — Fabr. til Provsten i Marts (Provsteark.).
- 137 Firskillingssubskription: Fabr. i April og $4/6$ samt 1850 (ib.).
- 138 Regensielt Selvstyre i 1848: Scharling til Provsten 48 $27/2$, $29/2$. — Forsk. Skriv. fra Juni i Provsteark.
- 139 Samme 1849: Lægget »Extraord. Regentsmøder fra Oct. 1849 til henimod Julen« (Provsteark.). — Diariet S. 62, 65 f., 68, 76 f.
- 140 Samme 1850: Diar. $2/2$. — Fabr. $1/2$ (Provsteark.). — Algreen anmelder Generalfors. om Karlevæsenet $14/3$ (ib.).
- 141 Vækkerforeningen: Om denne henvises i Alm. til Protokollerne i Regensianerarkivet.
- 142 R. Nielsen, Regensen, Erindringer fra 1858—62, bl. a. S. 72. — Fr. Bokkenheuser, Det var i Aaret . . ., S. 106 ff. (Et udførligere Manuskript til samme er velvilligt laant mig af Forfatterens Søn). — Diariet 1857 $16/4$.
- 143 Skandinavisme 1851—56: Ansøgn. fra 21 Al. 1851 $28/5$ (Provsteark.). — Fabr. Breve 52 $3/6$ o. flg. Dage samt andre Dok. (stds.) — Diar. $17-22/6$. Diar. 55 $16-23/3$. — Provsteark. 1856 $12/6$ og Oktbr. — Diar. 1856 $10/6-23/6$.
- 144 Aandeligt Røre: se t. Eks. Pastor H. E. Meylings Livserindringer,

- nedskrevne 1912. Velvilligt laante mig af kgl. Bibliotekar Jul. Clausen. — Om det Spandetske Forslag se Provstens Skriv. 1851 $\frac{4}{1}$ til Stipbest. (Provsteark.).
- ¹⁴⁴ a Festerne: Diariet og Provsteark. 58. — Regensianerark. A 2 p. 2.
- ¹⁴⁵ Karleinspektører: Beretn. om Generalfors. 1851 $\frac{6}{6}$ og 1856 $\frac{29}{2}$ (Provsteark.). — Hornum: stds. 58 $\frac{7}{10}$ (Rasmus Nielsen p. 47 siger fejlagtigt, at han »opsagde sin Bestilling som Regenskarle). — Understøttelses-selskabet Diar. 57 $\frac{23}{9}$, 58 $\frac{30}{1}$ o. s. v.
- ¹⁴⁶ Reglement af 1857: Læg herom i Provsteark. 48. Ligesaa 51 $\frac{22}{9}$, 52 $\frac{5}{1}$ samt 1856—57 stds.
- ¹⁴⁷ Haven: Provsteark.: Konk. 52 $\frac{14}{5}$. — Væggetøj: Konk. i Provsteark. $\frac{11}{6}$ (jfr. Diar. p. 67) og Fabr. $\frac{13}{9}$ (ib.). — Hasardspil: Provsteark. 51 $\frac{20}{3}$ og $\frac{1}{4}$ (Fabr. til Pr.). Diar. 57 $\frac{25}{4}$.
- ¹⁴⁸ Islænderne: Fabr. 50 $\frac{28}{10}$ (Provsteark.). — Diar. 57 $\frac{1}{10}$. — Udat. Optegn. 1854—57 i Provsteark. om Syndere. En Fortegnelse over isl. Al. for Aarene 1848—58 giver pr. Aar Tal mellem 15 og 22. Trinitatis Præstegaard: Diar. 57 $\frac{23}{5}$ og $\frac{30}{5}$. — Betænkning af
- ¹⁴⁹ Petersen i Provsteark. (Konc.). — Jfr. Petersens Udtalelser om et Studenterliv 1856 i H. C. A. Lund: Studenterfor. Hist. II, 423 f.
- ¹⁵⁰ Petersens sidste Aar: Diariet.
- ¹⁵¹ Grams Udnævnelse: Univ. Aarb. 1857 ff., 167 f. — Provsteark. 1859 (Lægget: »Skrivelser vedk. Provsteboligen etc.«).
- ¹⁵² Hans Virksomhed: Galschiøt i »Studenterbogen« (1896), 33 ff. — Rasm. Nielsen, Regensen 31 ff. — Fabr. til Gram $\frac{22}{5}$ 63 (Provsteark.).
- ¹⁵³ Nattevagten: Aarb. 1857 ff., 653 f. — Grams udat. Forslag i Provsteark. 1859; to Udkast af samme til Instruks: ibid. 1860; Bornemanns Forslag: ib. $\frac{10}{3}$; Stipbest. Udnævnelse: ib. $\frac{22}{6}$, $\frac{8}{9}$.
- ¹⁵⁴ Kirkesalen: Provsteark: Generalfors. 59 $\frac{9}{12}$, $\frac{13}{12}$, $\frac{21}{12}$. — Koncept til Skriv. fra Gram til Stipbest. 61 $\frac{19}{4}$ om Anvend. af nogle Lokaler paa Reg. (ib.).
- ¹⁵⁵ Nye Værelser og Viceprovstelejlighed: Samme Skrivelse. — Fabr. til Gram $\frac{17}{4}$ 61 (ib.). — Aarb. 1857 ff., 652 f.
- ¹⁵⁶ Fortepiano: Provsteark. Generalfors. 63 $\frac{15}{5}$; Fabricius Brev $\frac{22}{5}$. — Diariet 63 $\frac{1}{6}$, $\frac{16}{10}$; 64 $\frac{7}{6}$, $\frac{6}{7}$, $\frac{26}{12}$.
- ¹⁵⁷ Alumnernes Mistillid: Diar. 60 $\frac{26}{11}$, $\frac{5}{12}$. — Provsteark.: Generalfors. $\frac{8}{12}$.
- ¹⁵⁸ Provsteark. $\frac{1}{9}$ 62; ib. Generalfors. 63 $\frac{7}{1}$ (jfr. Diar.), ib. 65 $\frac{15}{1}$.
- ¹⁵⁹ Grams Sygdomme: Fabr.s Breve i Provsteark. — Diar. 65 $\frac{14}{1}$.
- ¹⁶⁰ Portnerens Drukkenskab: Fabr. i Provsteark. 1860 u. D. — Diar. 1860—68. — Konk. t. Indstilling om Suspension 1866 $\frac{8}{5}$, lign. t. Indstill. om Afskedigelse 1868 $\frac{14}{2}$ (Provsteark.).
- ¹⁶¹ Fabricius i Grams Tid: Breve i Provsteark. 59 $\frac{24}{1}$, $\frac{27}{4}$, $\frac{27}{9}$; 60 $\frac{5}{6}$, $\frac{26}{6}$; 61 $\frac{2}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{17}{4}$ m. fl.; 62 $\frac{30}{5}$, $\frac{26}{3}$; 64 $\frac{15}{10}$, $\frac{21}{10}$, $\frac{13}{11}$. — Galschiøt loc. cit., 36.
- ¹⁶² Studentermødet i Juni 1862: H. N. Clausen til Gram $\frac{19}{4}$; Koncepter af Gram $\frac{23}{4}$ og u. D.; Scharling til Gram $\frac{24}{5}$; Generalfors. besl. $\frac{28}{3}$, $\frac{27}{5}$, $\frac{30}{5}$; Fabricius t. Gram $\frac{28}{3}$ og $\frac{28}{5}$ (alle i Provsteark.). — Diariet. — Regensianerark. A 2, 44 ff.

- 163 Patriotiske Ofre: Generalfors. 61 $\frac{25}{1}$; 63 $\frac{10}{1}$, $\frac{4}{3}$, $\frac{16}{4}$, $\frac{27}{4}$ $\frac{23}{9}$ (Provsteark.).
- 164 Krigen 1864: Grams Forslag 63 $\frac{9}{12}$, Scharlings Medd. $\frac{26}{3}$ af Min. Resol. af $\frac{22}{3}$ 64 (Provsteark.). — Generalfors. $\frac{27}{5}$, $\frac{21}{10}$, $\frac{28}{10}$, $\frac{19}{12}$. Permission $\frac{25}{4}$ (stds.).
- 165 Hørring: N. D. Dalhoff i »Regensen« III. R. Nr. 5—7. — Nationaltid. 1909 $\frac{14}{2}$.
- 166 Generalfors. 64 $\frac{23}{3}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{10}{9}$ (Provsteark.).
- 167 Slesvigernes Besøg 1865: Generalf. $\frac{28}{8}$, $\frac{29}{8}$ (Provsteark.). — Diariet $\frac{29}{8}$, $\frac{2}{9}$. — Galschiøt i »Studenterbogen«, 30 ff.
- 168 Klokkeratets Oprettelse: Generalfors. 65 $\frac{11}{9}$. — Galschiøt, 32.
- 169 Flagning: Generalfors. 65 $\frac{30}{10}$, 66 $\frac{5}{6}$, 67 $\frac{30}{4}$ (Provsteark.). — Diar. 65 $\frac{31}{10}$, 1870 $\frac{20}{9}$ og 71 $\frac{28}{1}$.
- 170 Diar. 67 $\frac{17-18}{12}$.
- 171 V. Petersen og Egernet: Diar. 66 $\frac{8}{5}$. — Kjærbøllings Klage 66 $\frac{30}{9}$ (Reg. Ark. A 2 p. 51). Petersens Kontraindlæg 66 $\frac{8}{11}$ (ib.). — Galschiøt p. 39 synes at ville tillægge V. Kornerup Æren for Eventyret, men siger dog kun, at han »havde været med« til at fange Egernet. Paa en eller anden Maade synes forøvrigt det kære Dyr at være bleven bevaret for Regensen, thi ved Lindefesten $\frac{11}{5}$ 1876 siges det at befinde sig i udstoppet Tilstand, mens det forud var et »punctum saliens«.
- 172 Udvalget af Okt. 68: Lægget »Generalforsaml.« $\frac{6}{10}$ og $\frac{12}{10}$. (Provsteark.). — Diar.
- 173 Skuffe, Nøgler og »Trekroner«: Diar. 68 $\frac{17}{10}$, $\frac{29}{10}$, $\frac{10}{12}$. — Generalfors. 68 $\frac{9}{12}$, 69 $\frac{22}{3}$ (Provsteark.).
- 174 Styrtebad: Diar. 69 $\frac{2}{2}$. — Gram til Stipb. $\frac{25}{6}$ (Provsteark.).
- 175 Fotografisamling og opvarmet Læsestue: Diar. 69 $\frac{23}{9}$, $\frac{3}{11}$. — Udvalgsmøde $\frac{23}{7}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{28}{10}$ samt Opslag $\frac{4}{11}$ (alle i Provsteark.).
- 176 Kommunitetsjubilæet 1869: Gram t. Stipbest. $\frac{26}{3}$, Generalfors. $\frac{7}{4}$ og $\frac{12}{4}$, Konsist. til Stipb. $\frac{24}{4}$, Komiteens Kvittering til Gram $\frac{6}{5}$ (alle i Provsteark.). — Diar. $\frac{26}{3}$ — $\frac{1}{5}$. — »Illustr. Tid.« $\frac{6}{6}$ (af Galschiøt). — Studenterbogen 51 ff. (samme).
- 177 Udvalgets sidste Tid: Diar. 70 $\frac{4}{2}$, $\frac{28}{2}$, $\frac{6-8}{10}$, $\frac{12}{10}$; 71 $\frac{23}{2}$, $\frac{9}{3}$; 72 $\frac{12}{3}$ (Forandr. i Karleregl.), $\frac{14}{3}$, $\frac{11}{9}$, $\frac{18}{9}$. — Studenterbogen 65 f.
- 178 Den disciplinære Sag: Nattevagtens Indberetn. c. $\frac{29}{6}$ 69, Fabr. til Gram $\frac{29}{6}$, Udvalgets Forbøn $\frac{30}{6}$, Gram til Udv. u. Dato (alle i Provsteark.). — Diariet indeholder intet om Sagen.
- 179 Consilium abeundi: Diar. 67 $\frac{2}{4}$. — Gram i »Fædrelandet« 68 $\frac{16}{10}$. Balønsker: Diar. 71 $\frac{4-6}{2}$. — Regensen III Nr. 11 (Alma Veiss).
- 180 Grams Død: Diar. 70 $\frac{24}{9}$, $\frac{16-17}{10}$; 71 $\frac{25}{3}$, $\frac{29}{3}$.
- 181 Nellemann som Provst: Biogr. Lex. (M. P. Friis). — Dansk biogr. Haandleks. (Frantz Dahl). — Erik Henriksen: Mændene fra Forfatningskampen I, 236 ff. — Bahnson i Vort Land $\frac{28}{8}$ 06. — Nationaltidende $\frac{27}{8}$ 06. — Regensen I Nr. 1 (S. Skouboe). — Kirkebog II, 56 f, 168.
- 182 Fabricius' sidste Dage: Diar. 71 $\frac{19}{10}$, $\frac{21}{10}$; 73 $\frac{27}{3}$, $\frac{10-16}{4}$, $\frac{23}{7}$, $\frac{20}{9}$, $\frac{13}{11}$, $\frac{20}{11}$; 74 $\frac{28}{10}$, $\frac{31}{10}$. — Regensen I Nr. 1. — Regensarkivet: Kl. 9. 1.
- 183 Eirikr Jonsson: Diar. 73 $\frac{4}{12}$; 74 $\frac{14}{1}$ og oftere. — T. B. Cold i Regensen III Nr. 4 samt mundtlige Oplysn. af samme.

- 184 Nellemanns disciplinære Virksomhed: Diar. 71 $6\frac{7}{11}$, 72 $18\frac{1}{1}$, $\frac{1}{5}$ f.f. — ib. 72 $27\frac{2}{2}$. — ib. 1872 $2\frac{1}{1}$; 73 $21\frac{1}{6}$. — Univ. Aarbog 1875—76 p. 74—79.
- 185 Stipendieforhøjelsen 1875: Univ. Meddel. 1848—56 p. 844 ff.; Aarb. 1871—73 p. 124 ff.; stds. 1873—75 p. 151. — Regensen II Nr. 7—8.
- 186 Arbejde paa Stipendiernes Forøgelse: Univ. Meddel. 1848—56 p. 839—44; stds. 1857—63 p. 589; Aarb. 1864—71 p. 586—94.
- 187 Andre Understøttelser: Meddel. 1848—56 p. 871 og 873; stds. 1857—63 p. 585—89; Aarbog 1864—71 p. 615 f.; stds. 1873—75 p. 151.
- 188 Fest med Damer: Diar. 72 $21\frac{1}{1}$, 73 $31\frac{1}{1}$, 74 $31\frac{1}{1}$, 75 $27\frac{1}{1}$. — 1874 $31\frac{1}{3}$ planlagdes en Aftenunderholdning med Damer; om realiseret, ses ikke.
- 189 Diar. 72 $30\frac{1}{11}$, 73 $10\frac{1}{11}$. — Meddelelser fra Prof. Kroman.
- 190 Nellemanns Afgang: Diar. 75 $11\frac{1}{8}$. — Regensen I Nr. 1.
- 191 Jonssons Vikariat: Diar. 75 $3\frac{1}{7}$, 76 $16\frac{1}{10}$. — Aarb. 1875—76 p. 83.
- 192 Ussings Tiltrædelse: Aarb. 1876—77 p. 112 ff. — A. B. Drachmann, Udv. Afh. p. 239, 249, 252 ff. — J. L. Ussing, Af mit Levned, særlig p. 174—188.
- 193 Kirkebog II, 190 ff., 206 ff. (Reg.ark.). — Ussing p. 185.
- 194 Halvfjersernes Profiler: Kirkebog II, 37, 128 ff. — Regensen III Nr. 4. — Mundtlige Meddelelser af Prof. Kroman og Kontorchef Cold.
- 195 Regensen III Nr. 4. — Vækkerforeningsprotokollerne i Reg.ark.
- 196 Regler for Generalforsamlinger: Bidrag t. Reg. indre Hist., S. 73 ff. (Reg.ark.). — Kirkebog II, 113 ff., 149.
- 197 Karlene: Diar. 72 $12\frac{1}{3}$, 74 $18\frac{1}{4}$. — Kirkebog II, 85 ff.
- 198 Harald Holms »Nekrolog«: Kirkebog II, 111 f.
- 199 Halvfjersernes Præg: ib. 137 f.
- 200 Sindssyge: Diariet de anførte Datoer. — Ussing, Af mit Levned, 176.
- 201 Kautioner: Diar. 76 Nvbr.—Decbr.
- 202 Renligholdelsen: Diar. 77 $9\frac{1}{11}$. — Klædeskabe: ib. 78 $26\frac{1}{9}$. — Aagesen til Ussing $8\frac{1}{11}$ (Provsteark.). — 7. Maj 1880 maatte for Resten Ussing efter en Generalforsamling gentage sit Paabud til Gangkonerne om Renligheden (Diar.).
- 203 Kommunitetsstipendiernes Forøgelse: Aarb. 1880—81, 1153—66. — Ussing t. Stipb. 79 $25\frac{1}{11}$; Goos' Bemærkn. hertil $5\frac{1}{12}$ (Provsteark.). — Boglegater: Aarb. 1878—79, 654—57; stds. 1879—80, 918; stds. 1880—81, 1166—68. — Sygepleje: stds. p. 1168 f.
- 204 Disciplinære Forhold: Diar. 77 $12\frac{1}{1}$, $16\frac{1}{4}$, $20\frac{1}{5}$; 78 $14\frac{1}{8}$. — Jónsson t. Ussing samme Dag (Provsteark.) Vedkomm. Alumne endte som sindssyg (Diar. 79 $25\frac{1}{4}$).
- 205 Flidsattester og Trangsvidnesbyrd: Aarb. 1875—76, 73. — Ussings Brevveksl. med Prof. Aagesen i Juni 77 (Provsteark.) (Stds. om Afkald paa Regensen 1877 $16\frac{1}{8}$ og $7\frac{1}{9}$ (to) samt 1880 $13\frac{1}{1}$).
- 206 »Ølstriken«: Diar. 78 $2\frac{1}{7}$, $6\frac{1}{7}$. — Kirkebog II p. 259 f. og 269 f. — Kl, rf 1 (Lægget 1878) (Regensianerark.).
- 207 Universitetsjubilæet 1879: Kirkebog II p. 287 og 299. — Kl, i 1 p. 76 (Regensianerark.).
- 208 »Kvindesagen«: Diar. 80 $15\frac{1}{2}$ — $23\frac{1}{2}$. — Kirkebog III, 3—8, 31, 75. — Kl, i 1 p. 81 f. — Kl, rf 1 (Læg 1880).

- 209 »Rudeaffæren«: Diar. 82 $\frac{2}{10}$. — Kirkebog III, 114—117, 119 f., 123. Kl, rf 1 (Læg 1882).
- 210 Konservatisme og Skandinavisme: Diar. 77 $\frac{14}{3}$. — Kirkeb. II, 155 f., 193 ff., 246 f.; III, 35. — Kl, rf 1 (Læg 1880).
- 211 Hude og Foredragsbevægelsen: Kirkeb. III, 25 ff., 36—41, 46, 119, 138.
- 212 Stemning mod Ploug: Kirkeb. III, 1, 36—41, 219—25.
- 213 Stemning overfor Hostrup: Kirkeb. III, 17 f., 77; IV, 72—76, 277—281, 287—289. — Aarb. 1894—95, 731. — Provsteark.: Stipb. Skr. 88 $\frac{16}{5}$; Ussing til Stipb. 94 Marts; Konsist. til Ussing 94 $\frac{6}{10}$. — Bogen »Regenslinden« (1885) p. 46 ff.
- 214 Radikal Vækkerforening: Kirkeb. III, 29, 108. — Sammes Protokol.
- 215 Foreningen »Peter«: Lovene i Prof. Jespersens Eje. — Kirkeb. III, 65.
- 216 Nekrologer: Kirkeb. III, 61.
- 217 Aleksander II.s Mord: Anonyme Breve til Ussing 81 $\frac{20}{3}$, $\frac{22}{3}$; U. t. Stipbest. u. D.; Goos t. Ussing $\frac{1}{4}$ (alle Breve i Provsteark.). — Senere og ukorrekt Beretn. (med morsom Anekdote) i Ussings Af mit Levned, 177. — Kirkeb. III, 146 om Damm. (Denne Beretn., som først er skrevet 1883, tillægger fejlagtig Vald. Jantzen Oprinet).
- 218 Joh. Ottosen og Normandsgildet: Nekrolog i Kirkeb. III, 216 ff. — Stds. 101 ff., 104, 109—114.
- 219 »Germanernes Lærling« 1882: Diar. $\frac{12}{10}$, $\frac{16}{11}$. — »Morgenbladet« $\frac{16}{11}$, $\frac{18}{11}$.
- 220 Jens Buskaftenen: Diar. 83 $\frac{17}{4}$ ff. — Univ. Aarb. 1883—84, 68—72. — Kirkebog III, 134 ff. — Goos t. Ussing $\frac{18}{4}$; Konsist. t. samme $\frac{27}{4}$; Ussings Erklæring $\frac{29}{4}$; Goos t. Ussing $\frac{4}{5}$ og $\frac{27}{10}$ (alle i Provsteark.) — »Dagsavisen«. — Ussing, Af mit Levned 178 f.
- 221 J. K. Lauridsen: P. Engelstoff i Da. biogr. Haandleksikon (med de der anførte Henvisninger). — Varming i Kirkebog III, 167 ff. — Se stds. p. 143 ff.
- 222 Lindegildeopslaget 1884: Kirkebog III, 162 f.
- 223 Bladforeningens Stiftelse: Stipb. Skrivelse 1884 $\frac{29}{9}$ (Provsteark.). — Kirkebog III, 184 f., 187 f. (Jeppe Jensen og Søren Hansen opgives her begge som Fædre til Foreningen).
- 224 Niels Møllers og Ottosens Foredrag: Kirkebog III, 206.
- 225 Straffelovens § 90: Goos til Ussing $\frac{22}{6}$, Stipb. til U. $\frac{8}{7}$ (Provsteark.).
- 226-227 Chr. Bjerre: Nekrolog i Kirkeb. III, 263.
- 228 Niels Møllers Valg: Stds. p. 230 ff.
- 229 Telegram til Sognefogden i Jeksen: Stds. 234—238. — »Politiken« $\frac{14}{9}$, $\frac{24}{9}$. — »Dagbl.« $\frac{14}{9}$. — Goos til Ussing $\frac{29}{9}$, $\frac{3}{10}$.
- 230 Ringstedbøndernes Besøg: Bjerre t. Ussing $\frac{23}{11}$ (Provsteark.).
- 231 Rusgildet i Oktbr. 85: Kirkeb. III, 238 ff. — Diar. $\frac{19}{10}$.
- 232 Niels Møllers Nekrolog i Kirkeb. III, 298 ff.
- 233 Ostende-Brüggeepisoden: Stds. 149 ff.
- 234 Højremændene og Pips Stiftelse: Kirkebog III, 243, 303 f.; IV, 27, 45. — Pips Vækkerprot. (Reg.ark.). — Gamles Vækkerpr. XIII, 612 ff.
- 235 Radikalismens Nedgangsaaar: Kirkebog III, 250, 267, 292, 305, 314. — Stipb. Skrivelser 86 $\frac{19}{10}$, $\frac{20}{11}$; 87 $\frac{17}{2}$. — Kirkeb. III, 312.

- 236 Flagsag: Kirkeb. III, 260, 262.
- 237 Monrad, Hostrup og Stavnsbaandsløsn.: Kirkebog IV, 7, 31, 66.
- 238 De sidste Venstreklokkere: ib. IV, 8, 31, 33, 36, 45, 66.
- 239 Roning, Gymnastik og Boldtspil: ib. III, 284, 287—291, 312; IV, 37 f.
- 240 Hornemanns Valg 1888: ib. IV, 69 ff.
- 241 Morgensang: ib. IV, 56—61. — Diar. 1888 $\frac{7}{7}$. — Stipb. t. Ussing $\frac{24}{6}$, dennes Svar $\frac{26}{6}$ (Provsteark.).
- 242 Omordning af Klokkerembedet, Bjerres Valg: ib. 79 f., 93 f.
- 243 Ministeriel Tilrettevisning: Kons. til Ussing 88 $\frac{25}{8}$ (Provsteark.).
- 244 Jubilæumstoget 1888: Goos t. Ussing $\frac{16}{11}$; Anonymt Brev til samme $\frac{16}{11}$ (Provsteark.). — »Dagbladet« $\frac{16}{11}$ — $\frac{18}{11}$. — »Politiken« $\frac{18}{11}$. — Goos t. Ussing $\frac{30}{11}$, Ussings udat. Konc. t. Svar, Stipbest. t. Ussing $\frac{23}{12}$, Goos t. U. $\frac{29}{12}$. — Univ. Aarb. 1888—89, 705; 1892—93, 76 f. — Kirkeb. IV, 85, jfr. 87. — Diar. $\frac{15}{11}$.
- 245 Latinsk Telegram: Kirkeb. IV, 66.
- 246 Panduros Udvisning: Kirkeb. IV, 128, 196 f. — Diar. 91 $\frac{30}{4}$, $\frac{6}{6}$. — »København« $\frac{22}{4}$. — Goos t. Ussing $\frac{30}{4}$, $\frac{4}{5}$, $\frac{6}{6}$. — Univ. Aarb. 1890—91, 514. — Velvillig Meddelelse fra Folketingsmand Ove Rode. — Som Hævn for »Avisen« Angiver af Panduro m. m. vedtog Bladforeningsgeneralfors. 1891 $\frac{8}{6}$ at afsige Bladet (Kirkeb. IV, 201).
- 247 Damekrig Nr. 2: Kirkeb. IV, 172—187, 222 f. — Adressen i Provsteark. — Diariet indeholder ikke eet Ord om Affæren. — Nogle Aar senere, 9. Okt. 1894, mistede stud. med. Heerfordt efter Stipendiebestyrelsens Besl. Bings Legat p. G. a. »upassende Opførsel over for Regensprovsten«. Han havde — urigtigt — paastaet at have U.s Tilladelse til at lade Loftet i sin Stue hydte (!). (Diar.) — Matzen t. U. (Provsteark.). — Univ. Aarb. 1894—95, 730).
- 248 Grundlovstoget 1893: »Avisen« $\frac{6}{6}$ — $\frac{9}{6}$ (under Overskriften »Socialister paa Regentsen«; paastaar opr., at Regensianerne sang Socialistmarschen). Matzen til Viceprovsten $\frac{9}{6}$; dennes Svar samme Dag; Matzen t. Ussing $\frac{10}{6}$; Stipb. t. U. $\frac{21}{6}$ (alle i Provsteark.). — Diariet. — Kirkebogen er ikke ført for denne Tids Vedkomm.
- 249 Flagspørgsmaalets Afgørelse: Diar. 93 $\frac{26}{9}$. — Kirkebog V, 2—4. — Matzen t. Ussing $\frac{7}{10}$, $\frac{23}{12}$ (Provsteark.). — Aarb. 1893—94, 424.
- 250 Vilh. Rasmussens Dom: Kirkeb. IV, 361 ff.
- 251 Sønderjysk Interesse: Kirkeb. III, 172—179; IV, 8 ff. — Goos t. Ussing 1887 $\frac{26}{4}$ (Provsteark.). — Martha Ottosen, Danmarks Grænsevagt mod Syd, 123. — Skriftet »Regenslinden« (1885), 60.
- 252 Lindejubilæet: Ovennævnte Skrift. — Stipb. Skriv. $\frac{25}{4}$ (Provsteark.).
- 253 Damm: Kirkeb. III, 146. — Ostenfeld: ib. IV, 43. — Bang: ib. 39. — Boëtius: ib. III, 213. — Bruun: ib. — Finsen: ib. 303. — Jakobsen: ib. IV, 42. — Gudmundson: ib. 41.
- 254 Iver Iversens Indflydelse: Kirkeb. III, 300 ff., 74; II, 80.
- 255 Pip og Boulanger: Kirkeb. IV. — Pips Generalfors. Prot. II, 33 ff. — Vækkerprot. IV, 265 ff. — »Aftenbladet« 1889 $\frac{3}{3}$. — Boulangers Brev indlagt i A 1 i Reg.ark.
- 256 Gamélaffæren: »Socialdemokraten« 1884 $\frac{21}{8}$ — $\frac{23}{8}$; »Dagbladet« $\frac{26}{8}$,

- $\frac{28}{8}$, $\frac{3}{9}$; »Morgenbladet« $\frac{3}{9}$. — Ussing t. Stipb. $\frac{3}{9}$, sammes Svar $\frac{17}{9}$ (Provsteark.). — Kirkeb. II, 89; III, 180 ff.
- 257 Disciplin: Talrige Skrivv. i Provsteark. om Studieerkl., vekslede mell. Ussing og Stipb. 1882—96. Univaarb. 1885—86, 97 f.; 1890—91, 584; 1894—95, 729 f. — Regl. 1880; Aarb. 1883—84, 72 ff. — Læseindretn. best.: ib., 75. — Politiforseelser: ib. 1887—88, 270.
- 258 Eneværelser: A 2 p. 84 (Reg.ark.). Provsteark. 1887 $\frac{3}{5}$. — Læsesalen og Billederne: Provsteark. 89 $\frac{15}{4}$, $\frac{29}{11}$. — Portrætter: Kirkeb. IV, 9. — Lindens Haand: ib. 72. — Visebog ib. 190. — Revu: ib. 217. — Baller: ib. 160.
- 259 Islænderne: Aarb. 1882—83, 126 ff. — Goos t. Ussing 84 $\frac{5}{3}$; Ussings Konk. Juli 85; samme $\frac{30}{10}$ (alle i Provsteark.). — Aarb. 1885—86, 93—96. — Rejsetill. 87 $\frac{8}{6}$ (Provsteark.); jfr. Aarb. 1909—10 p. 1115 f. — Irettesættelser: 88 $\frac{12}{7}$, 89 $\frac{13}{2}$ (Provsteark.). — Statistik: Aarb. 1904—05, 98.
- 259 a Grønlændere: Aarb. 1884—85, 117 ff. (ib. 1882—83, 121—126). — Min. t. Ussing 89 $\frac{16}{9}$, $\frac{12}{10}$; Goos t. U. 90 $\frac{25}{11}$; Min. t. U. 91 $\frac{11}{2}$, $\frac{30}{9}$; 92 $\frac{29}{6}$ (alle i Provsteark.). — Aarb. 1892—93, 79 f.
- 260 Brugsforeningens Dannelse: Kirkeb. V, 27 (Dagvagt Frederiksen). — Stds. III, 186 f., 200. (Karlegæld 1884). — Do. IV, 194 f., 269 ff., 283 f. (1891—1892). — Karleinsp. Ans. om Ændring i Karlereg. 1892 $\frac{9}{12}$; Forslag til Vedtægter for Laanekassen 1893 $\frac{4}{5}$ (begge i Provsteark.). — Regl. f. Brugsfor. 1893 $\frac{22}{12}$ (Kirkeb. V, 6—18); Stadfæstelsen i Provsteark. Konk. t. Opslag af Ussing 1894 $\frac{20}{9}$ (stds.).
- 261 Laanekassens Dannelse: Kirkeb. IV, 81 f., V, 22, 123. — Forslag t. Vedtægter 93 $\frac{4}{5}$ og Stipb. Approb. $\frac{15}{5}$ (Provsteark.).
- 262 Forholdet til Portneren: Ny Instruks 85 $\frac{4}{3}$, Nyudnævnelse $\frac{31}{3}$, Løn $\frac{17}{4}$, $\frac{23}{4}$ (alle i Provsteark.; se Aarb. 1884—85, 271—274. — Konflikter: A 2, 907; Kirkebog III, 256—61; IV, 134 f., 146.
- 263 Portnerkarlen: Kirkebog III, 73. — Dagvagt: Approbationer 85 $\frac{23}{4}$ og 90 $\frac{4}{11}$, $\frac{25}{11}$ (Provsteark.). — Konernes Instruks 85 $\frac{24}{3}$; Aarb. 1884—85, 274 f. — Nattevagten: Instruks 1879 (Provsteark. samt i A 2, 75 f.; Løn: Provsteark. 1885 $\frac{17}{4}$; Brænde: Aarb. 1894—95, 961 f.
- 264 Regenslægen: Konsist. t. U. 91 $\frac{17}{1}$ (Provsteark.). — Instruks 91 $\frac{11}{2}$ (Aarb. 1890—91, 589 f.). — Matzen 93 $\frac{5}{3}$ (Provsteark.). — Samtidig ($\frac{6}{4}$ 93) fik Viceinspektør som pers. Tillæg 200 Kr. aarl.
- 265 Ussings sidste Tid: Kirkeb. IV, 137 f.; V, 193. — A 2, 97. — Aarb. 1895—96, 104 f.
- 266 Jul. Lassen: Univ. Aarb. 1895—96, 105. — Kirkeb. V, 193. — Tale for Lassen ved Rusgildet $\frac{30}{10}$ 97: ibid. 240. — »Regensen« 3. Serie Nr. 22 (Mindenmr.).
- 267 Kommunitetsstip. Forøgelse: Aarb. 1897—98, 716—21; 1903—04, 938—43; 1905—06, 460—61 (Polyteknikerne).
- 268 Kvind. Alumner: Aarb. 1914—15, 826—29; 1915—20, 415.
- 269 Kommunitetsstip. Forhøjelse: Aarb. 1900—01, 805 ff.; 1911—12, 837 f.; 1915—20, 391—414.
- 270 Mindre Bevillinger: Aarb. 1899—00, 444 f.; 1900—10, 812 f.; 1901—02,

- 111 f.; 1905—06, 464. — Kirkeb. V, 218, 415. — Aarb. 1901—02, 113; 1906—07, 819 f.; 1896—97, 420 f. — Kirkeb. V, 185 ff.
- 271 Forbedringer for Embedsmændene: Aarb. 1900—01, 811 f.; 1905—06, 464 f. — Instrukser: For Regenslægen: ib. 1905—06, 463 f. og 1912—13, 1334 ff. (jfr. 1911—12, 850). For Bestillingsmændene: ib. 1902—03, 574; 1911—12, 850—56. For Viceinspektør: ib. 1899—1900, 443 f.
- 272 Søren Skouboe: »Regensen« 3. Ser. Nrr. 10 og 12. — (Kirkeb. IV, 48—52 og V, 209a ff. om Jónssons sidste Aar).
- 273 Halvfemsernes Interesser: Regensianerark.: A 2 p. 102 og 100. — Kirkeb. V, 202, 233, 318, 402. — Diariet.
- 274 Sidste Portnerkrig: Kirkeb. V, 209a ff. og 229 f. — A 2 p. 99 f.
- 275 Livet i Halvfemserne: Provstediariet passim. — Kirkeb. V, 260 f. (Arkivarembudet); jfr. A 2 p. 18. — Kirkeb. V, 376 (Klokkerkassen). — »Regensen« 2. Ser. Nrr. 2—3 (Christian IV). Diar. 1897 ¹⁰/₁₂. »Regensen« 3. Ser. Nr. 5—7.
- 276 Provstediariet 1903 ⁷/₁₁, 1904 ⁹/₁, ¹⁴/₁, ⁶/₅. — »Regensen« 3. Ser. Nr. 5—7.
- 277 Regensianersamfundets Stiftelse og Virksomhed: »Regensen« III Nr. 12; samme I Nr. 2, II Nrr. 5—6, III Nr. 2 og 5—9.
- 278 Ombygningen: Særskilt Læg i Provsteark. — Aarb. 1908—09, 610.
- 279 Stipendiebestyrelsens Udvidelse: Aarb. 1898—99, 96—102; jfr. 1901—02, 97 f. (Fil. Fak.s Klage); 1903—04, 933—38.
- 280 Islændernes Stilling: Aarb. 1905—06, 452—59.
- 281 Forfatterens Universitetstale 1919 ¹/₅: »Ugens Tilskuer« IX Nr. 377.

RETTELSER

- Side 28: Billedet: »Fjerde Gang med Trappe«, læs: »Sjette Gang med Trappe«.
 — 34, Lin. 13: »Hyklerpræsten« er ikke Grundtvig, men Præsten J. O. Thisted.
 — 39, Lin. 22: »Zoologi«, læs: »Filologi«.
 — 40, Lin. 5: »Professor i Zoologi«, læs: »Zoolog«.

PERSONREGISTER

- Aagesen, Andr., Prof. 242.
 Aarberg, J. J. C., polit., 266, 269 f.
 Adler, P. Chr., Adjunkt i Ribe, 75.
 Ahrensen, A. A. B., Regenslæge, 140.
 Aleksander II, Czar, 272.
 Algreen, P. K., th., 182, 184.
 Allen, C. F., th., 60, 92 ff.
 Ammundsen, Vald., th., 329.
 Andersen, Lars, Portner, 318, 326, 339.
 Andrup, O., Magister, 331.
 Arcander, H., med., 248, 250.
 Arendrup, C. R., Karleinsp., 46 f.
 Arntzen, Ludv., jur., 223.
 Askov, A., med., 267.
 Asmussen, V. F., jur., 223.
 Baggesen, Jens, Forf., 27, 34, 60.
 Bagger, C. L., th., 94.
 Bahnson, Carl, th., 223, 226, 229.
 Bang, Balthasar, Forf., 29, 148.
 Bang, J. H., th., 58.
 Bang, J. P., th., 302.
 Barfod, Frederik, Historiker, 125, 131.
 Baruel, J. G. E., filol., 248.
 Bast, J., polyt., Klokker, 261, 268.
 Baudissin-Rantzau, Greve, 51.
 Begtrup, G., Prof., 50.
 Bendix, P. V., th., 76.
 Bendixen, Madam, Regenskroens In-
 dehave, 64, 88.
 Bendtsen, N. G., med., 123.
 Berg, Chr., Folketingsmand, 239.
 Bergenhammer, C. B. K., th., 76.
 Berggreen, A. P., Komponist, 40, 43.
 Bjarnarson, B., jur., 270.
 Bjerre, Chr., th., Klokker, 280 f.,
 284, 300, 302.
 — V., th., Klokker, 291.
 Bierring, V. M., jur., 262, 264—266.
 Bindesbøll, cand. theol., 110.
 Bjørndahl-Poulsen, P., jur., 282, 284,
 286.
 Bjørneboe (Larsen), O., mag., Klok-
 ker, 330.
 Bjørn-Jensen, W., jur., Klokker,
 294 f.
 Blicher, H., polyt., 248.
 Bloch, O. D., Prof., Kommunitets-
 bibliotekar, 60 f.
 Blædel, N. G., th., 119 f., 143.
 Boethe, W., th., 76.
 Boetius, V., mag., 303.
 Bohr, Chr., Professor, 332.
 Bojsen, F., Præst i Stege, 213.
 Bokkenheuser, C. H. F., th., 194, 217.
 Borch, Martin, kgl. Bygningsinspek-
 tør, 331—339.
 Bornemann, F. C., Professor, 206.
 Boulanger, G. E. J. M., fransk Gene-
 ral, 304.
 Brandt, P., polyt., 218.
 Brask, E. T., th., 141.
 Bredsdorff, Kai, mag., Klokker, 330 f.
 Bregendahl, L. N., jur., 93.
 Breinholm, A. A., th., 76, 104, 115.
 Bretteville, N. de, th., 117 f.
 Brisson, E. H., fransk Politiker, 326.
 Brix, J. B., th., 188.
 Bruun, G. M., mag., 303.
 — P., jur., 179.

- Brøndsted, M., th., 253.
 Budtz, T. E., jur., 266.
 Buhl, H. T., jur., 190 f.
 Bunkeflod, T., jur., 289.
 Busck, Arnold, Boghandler, 158.
 — E., med., 248.
 Busk, Jens, Folketingsmand, 276 f.
 Byrdal, V., jur., Klokker, 328.
 Bærentzen, E. D., Litograf, 127.
 Bøggild, D. H., phil., 191.
 Bølling, Bibliotekssekretær, 111.
 Cathinka, Madame, 141.
 Christensen, Balthasar, Politiker, 116.
 — G. H. K., Rustmester, 241.
 Christian VIII, Konge, 40, 88, 115 f.,
 176 f.
 — IX, Konge, 222, 280, 292.
 — X, Konge, 297.
 Christoffersen, Karl, cand. theol., 287.
 Christophersen, N., med., 246 f.
 Clausen, H. N., Prof., Medl. af Stip.-
 best., 14, 19—21, 50, 58, 71 f., 75,
 86, 104 f., 108, 118, 123, 129 ff.,
 146, 149, 156, 180, 197, 227.
 Cohn, Hartvig, filol., Klokker, 241, 249.
 Cold, T. B., polit., Klokker, 248 f.,
 251, 253.
 Crone, Regenslæge, 63 f.
 Dabelsten-Jensen, J. P. T., jur., 286.
 Dahlmann, F. C., Professor, 51 f.
 Dahlstrøm, F. C. E., jur., 100.
 Damkjer, J. E., jur., 79.
 Damkier, O., jur., 246 f., 249 f.
 Damm, L., jur., 269 f., 273, 302.
 Danner, Grevinde, 198, 216.
 David, C. N., Prof., 75, 83 f.
 Degenkolw, Ove, th., 311.
 Dilling, Peter, jur., 269.
 Dinsen, C. J. F., th., 281, 284, 286.
 Drachmann, A. B., Professor, 335.
 — H., Digter, 286.
 Drejer, Ove, med., 73, 94.
 — Salomon, Botaniker, 103 ff., 106
 f., 110, 115, 126.
 Dumreicher, C., Forf., 38.
 Dybdal, A., jur., 248.
 Dybdahl, V., th., 266.
 Ebsen, Advokat i Flensborg, 301.
 Eibe, F. H., th., 119 ff., 125 f., 134.
 Einarsson, G., jur., 152.
 — Indridi, polit., 249.
 Ekeroth, Richard, jur., 251 f.
 Elmqvist, A. G. J., med., Klokker, 328.
 — Hj., th., 330 f.
 Engelbreth, Provst, 51.
 Engelstoff, Chr. T., Prof., Biskop, 78,
 110.
 — Laurids, Prof., Medl. af Univ.-
 dir., 7—12, 168, 173.
 Erslev, E. J., mag., 311.
 — Kr., Professor 332, 335, 340.
 Faaborg, R. Chr., Operasanger, 69.
 Faber, E., med., 297.
 — K., Professor, 332.
 Fabricius, Frederik, Viceinsp., 61 ff.,
 72, 78 f., 88, 96, 98, 104, 107, 110—
 114, 116, 117—122, 124, 126—130,
 141, 156, 158 ff., 162, 166, 169 f.,
 177, 181—185, 196, 200, 202, 205—
 210, 213—217, 233, 236 ff.
 — Knud, Prof., Regensprovst, 324,
 342.
 Fabritius, L., filol., 230.
 Fasting, Elersianer, 39.
 Ferslev, R. W. A., th., 186.
 Fibiger, J., th., 120.
 Finsen, Arne, jur., 274.
 — Jon, jur., 271 f.
 — Niels, med., Prof., 267, 285, 303,
 330 f.
 Flach, Th., jur., 220.
 Flor, Chr., Professor, 178.
 Fog, Bruun Juul, th., 126.
 Frederik VI, Konge, 12, 37, 42, 49,
 77, 113, 115.
 — VII, Konge, 117, 176, 216.
 Frederik Christian, Hertug af Augu-
 stenborg 7 f.
 Frederiksen, Dagvagt, 315.
 — Henrik, Portner, 339.
 Freiligrath, Ferd., tysk Digter, 102.
 Friis, A. H., med., 270.
 Galschjot, M., fil., 223—229, 237.
 Gamborg, Andr., Regensprovst, 128.
 Gamél, Augustin, Grosserer, 304 f.,
 307.

- Gerner, A., med., 77.
 Gertz, M. Cl., filol., 223.
 Gjellerup, Karl, Digter, 275.
 Gierløff, L. T., th., 184.
 Gjellerup, S. M., Bibliotekar, 237.
 Glarbo, Gunnar, jur., 331.
 Godskesen, N., med., 281, 284, 286.
 Goos, A. H. F. C., Professor, Stipb. Fmd., 256, 264, 268, 275 f., 278, 280, 289, 292, 294, 313.
 Gorm, Institutbestyrer, 39.
 Gram, Chr., Prof., 158.
 — F. T. J., Prof., Regensprovst, 199, 204—218, 220 ff., 224—227, 230—233, 321.
 — Louise Christiane, Fru, 205.
 Gredsted, Vald., jur., 229 f.
 Grove, C. T., th., 186.
 Grundtvig, N. F. S., Biskop, 34 (fejloplysn.), 36, 44, 51, 131, 186, 198.
 Grünfeld, Fr., med., 224, 226, 229.
 Gudmondsson, G., med., 249.
 Gudmundson, Valtyr, mag., 303.
 Gunløgsen, S., jur., 178.
 Hafstein, Hannes, jur., 274.
 Hage, Hother, Politiker og Byfoged, 213.
 Hall, L. M. E., th., 94.
 Hallager, L. N., th., 102.
 Hammer, M. F. D., th., 96.
 Hansen, Konduktør, 212.
 — Axel, Billedhugger, 268.
 — Constantin, th., 262, 266, 268.
 — Frederik, Redaktør, 297.
 — G. Demant, Nattevagt, 206.
 — H. Chr., Etatsraad, Bygningsinspektør, 225.
 — Hans Nikolaj, Kunstmaler, 331.
 — Heinrich, Arkitekturmaler, 203.
 — Holger, polyt., 248.
 — Jens, Olaus, Dept.chef, Medlem af Univ.dir., 168 f., 172.
 — Joh. P., med., 311.
 — Søren, mag., 287.
 Hasselberg, J. A., jur., 101.
 Haurowitz, J. W., med., 149.
 Heegaard, S., th., (Filosof), 193.
 Heiberg, J. L., Digter, 44.
 Heiberg, Johanne Louise, Fru, 132.
 Helgason, Jon, th., 304.
 Helms, Johannes, fil., 181, 186—192, 228.
 — P. G., th., 250.
 Henningsen, Alumne (1823), 40.
 Hertel, R. V., th., 217.
 Hertz, V., th., 265, 270 ff.
 Hindenburg, T., jur., 193.
 Hjort, jur., 46.
 — H. C., med., 220.
 Hjuler, A. E. cand. mag., 293.
 Hoffmann, H. B. M. J., Billedhugger, 237.
 Hohlenberg, M. H., Professor, 18—21, 61, 110, 129, 146.
 Holm, Alumne (1823), 40.
 — Harald, th., 239, 246, 250 f., 253.
 — P., Skræderm., social. Folketmd., 276.
 Honoré, C., th., 248.
 Hornemann, A. W., jur., Klokker, 290.
 — C. F., Prof., 6 ff., 11, 29, 34.
 Hornum, Christen Johansen, Regenskarl, 199.
 Hostrup, Jens Christian, th., Digter, 124—129, 133 ff., 217, 250, 256, 267 f., 277, 286, 289, 302.
 Hude, Chr., mag., 293.
 — K., fil., Klokker, 264—266.
 Hvidt, L. N., Medlem af Missionskollegiet, 155.
 Hviid, Andreas Christian, Regensprovst, 26 f., 41, 128, 228, 301.
 Høegh, C. M. C., th., 99.
 Høffding, Har., Prof., 287.
 Høgsbro, Sofus, Politiker, 239.
 Hørring, H., jur., Klokker, 219—223, 331.
 — T., Universitetskvæstor, 332, 335.
 Hørup, V., jur., 220.
 Høyberg, Alumne (1823), 40.
 Høyer, H., th., 77.
 Ibsen, C. L. Th., med., 181.
 Ingerslev, J. F., th., 120.
 Ipsen, K. C., med., 266.
 Iversen, Iver U., med., 301 ff.

- Jacobsen, Jørgen, Regenskarl, 161.
 — N., th., 193 f., 209.
 — P. V., Digter, 75.
 — Thune, cand. th., Viceinspektør, 339.
- Jakobsen, Jakob, mag., 303.
- Jens, Portnerkarl, 318.
- Jensen, Adolf, mag., Klokke, 288 f., 301.
 — Hans, Regensportner, 210—213.
 — Kr., Sandfeld, mag., 317.
 — Simon, th., 248.
 — Vilh., med., 311.
- Jerndorff, Aug., Kunstner, 228 f.
 — Peter, kgl. Skuespiller, 223, 232, 241.
- Jespersen, Alumne (1823), 40.
 — F., th., 94.
 — O., jur. (senere filol.), Professor, 270 ff., 334 f.
- Jessen, Jens, slesv. Redaktør, 301.
- Johansen, Harald, jur., 248.
 — P., th., 108 f.
- Jónsson, Eiríkr, Viceinspektør, 237 f., 242 f., 261 f., 275, 280, 284, 296 f., 325 f.
 — Fru Jensine Petrine, 300.
 — Kristjan, jur., 249.
- Jungersen, Fr., th., 193.
 — Hector, Naturforsker, 248, 250.
- Junggreen, J. P., nordslesv. Politiker, 301.
- Jørgensen, Christopher, mag., 311.
 — Hakon, jur., Klokke, 330.
 — S. M., polyt., 217.
- Kålund, Kr., fil., 223 f., 226, 229.
- Kaiser, C., med., 94.
- Kier, I. M., mag., 289.
- Kierkegaard, Søren, Filosof, 197.
- Kjerulff, J., th., 192.
- Kiær, C. A., jur., 182—185.
- Kjærbølling, Dr., Ejer af Zoologisk Have, 222 f.
- Kjødt, H., th., 192.
- Kiørboe, V., polit., 248.
- Kleisdorff, L., fil., 191.
- Klingemann, E. T. V., med., 270.
- Klubien, A. H. F., Højesteretsadvokat, 29.
- Knudsen, J. F. E., jur., 178.
- Koch, L., th., 193 f.
- Kolderup-Rosenvinge, J. L. A., Prof., Medl. af Univ.direkt., 168, 172 f.
- Korff., J. P. O., th., 190.
- Krag, C. M. G. R., jur., 271 f.
- Kragh, J. Th., th., 193.
- Krarup, H. S., th., 58, 70.
 — L. C., th., 76, 81.
- Kretz, F. E., jur., 248.
- Kroman, Kr. F., filos., 249 f.
- Krüger, Hans, nordslesvigsk Politiker, 179.
- Krøyer, Henrik, Zoolog, 37—40.
- Kuld, B. Th. E., isl. Al., 282.
- Königsfeldt, J. P. T., th., 77, 92—96.
- Lakier, W., Chr., th., 92.
- Lange, H. C., med., Klokke, 316, 318.
- Lange, Joh., med., 124.
- Larsen, A. C., Bibliotekar, 237.
 — Florian, jur., 193.
 — J. E., Prof., 170—174.
- Lassen, Julius, Prof., Regensprovst, 159, 313, 318, 321—42.
- Lauridsen, J. K., jur., 263 f., 267, 276, 278—281, 283.
- Lautrup, Justitsraad, 156.
- Lehmann, Orla, Politiker, 71, 75, 78, 115, 131, 222.
- Levin, Israel Sal, Literat, 77.
- Liisberg, J., med., 248.
- Lindberg, N., th., 192.
- Lindhard, Johs., med., Klokke, 325.
- Lorck, Christine, Frk., 158.
- Lorenzen, P. Hjort, nordslesvigsk Politiker, 114.
- Louise, Dronning, 280.
- Lund, J. (H?), jur., 184.
 — Jens, med., 311.
 — Just, jur., 320.
- Lunddahl, A. P., th., 106.
- Læssøe, C. F., th., 82, 103, 109, 187 f.
- Lystrup, S. C., th., 248, 250.
- Maar, V., Prof., Regenslæge, 339.
- Madvig, J. N., Professor, 85, 228, 243 f., 260, 301.
- Malling, Ove, Medl. af Universitetsdirektionen, 7, 11 f., 42.

- Markmann, Karleinspektør, 47.
 Marstrand, J., Borgmester, 335.
 Matzen, H., Prof., Medl. af Stip.best.,
 15 f., 296 f., 319.
 Michelsen, A. B., med., 270.
 Mikkelsen, O., med., 339.
 Molbech, Chr., Prof., 44, 50, 53.
 Moldenhawer, D. G., Overbibl., Medl.
 af Univ.dir., 7.
 Monrad, D. G., th., 93 f., 115 f., 216,
 227 f., 267, 289.
 Mortensen, A., med., 297.
 — Jens, Portner, 158, 160.
 Mygind, H., th., 192.
 Müller, Peter Erasmus, Prof., 4, 10,
 12, 39 f., 43.
 — Th., jur., 58.
 Mynster, J. P., Biskop, Medl. af
 Univ.dir., 7, 51 f., 155.
 — P. G., th., 286 f.
 Møller, Arnold, med., Klokker, 297.
 — H. J., med., 248, 250.
 — Jens, Prof., 4, 12, 37 f., 50, 56, 58.
 — K., filos., 223 f.
 — Niels L., jur., Klokker, 267, 281
 — 285, 288, 290, 302.
 — Poul Martin, Digter, 29 f., 36.
 — P. L., th. (Literat), 61, 80—83,
 85, 96—99, 102.
 — Underbetjent, 86, 88.
 Mønster, C. C., th., 76.
 Månsson, Nils, skaansk Bonde, 34.
 Nathanson, M. L., Redaktør, 102.
 Neergaard, H. C. F., fil., 189 f.
 Nellemann, J. M. V., Prof., Regens-
 provst, 235—242, 246, 248 f.
 — Fru Louise Poulina, 241.
 Nielsen, Ditlef, th., Klokker, 328 ff.
 — F. F., th., 316.
 — P., th., 281.
 — Rasmus, (th., senere Prof.), 104
 ff., 112.
 — titulær Prof., 195, 205.
 Nordahl, Skuli, jur., Klokker, 223.
 Nyerup, Rasmus, Prof., Regens-
 provst, 4, 12, 25—28, 31—48, 49 ff.,
 54—57, 60, 65, 72, 89, 128, 137,
 148, 151.
 Nørschau, Melhandler, senere Un-
 derbetjent, 89, 91, 159 f.
 Oehlenschläger, A. G., Digter, 40.
 Oldenburg, V., Overpræsident, 335.
 Olsen, F. C., Overlærer, 45.
 — G. A., theol., 262.
 — P. E. Th., theol., 260.
 Olsson, Bjørn M., filol., 249 f.
 Oppenheim, G., jur., 248.
 Ostefeld, Harald, th., 302.
 Ottesen, Gustav, med., 269, 272 f.
 Ottosen, Joh., mag., 265, 267, 273—
 276, 281, 286, 300.
 Overskou, Thomas, Forf., 45.
 Pagh, M. E., th., 304.
 Panduro, R., med., Klokker, 294.
 Paulsen, Chr., Prof., 102.
 Pedersen, H., th., 281.
 — Knud, polyt., 339.
 Petersen, Dahlerup, polyt., 339.
 — Fritz, Søn af Regensprovsten,
 202.
 — F. C., Prof., Regensprovst, 16,
 18, 21, 49—206, 214, 217, 240.
 — F. E., th., 162.
 — H. P. G., th., 94.
 — J. P. Vald., th., 220, 222 f.
 — Jul., Prof., Regenslæge, 319, 339.
 — N. F., th., 230, 247 f.
 — N. P., med., 178.
 — Søren, med., 311.
 — Th., th., 220.
 Picquart, M. G., fransk Officer, 326.
 Ploug, C., filol., Digter, 1, 38, 62, 77,
 79, 81, 84 f., 89, 92, 95, 98 f., 102 f.,
 109—113, 115 ff., 125 ff., 129, 135,
 197, 217, 227 ff., 267 f., 302.
 — H., Kontorchef, 58.
 Pløyen, Amtmand, 150.
 Pontoppidan, A. P., th., 83.
 — G., med., 291.
 Poulsen, E. P., th., 77.
 — H. F., cand. phil., 131.
 Prangen, F., th., 187.
 Quistgaard, J. L., jur., 102.
 Raahauge, J. J., med., 305, 307.
 Rahbek, Knud Lyne, Prof., Forf.,
 32 ff., 44.

- Rahbek, Fru Kamma, 51.
 Rantzau, A. W. Th., Viseforf., 264.
 Rask, Rasmus, Prof., 50.
 Rasmussen, P., Sognefoged i Jeksen, 283.
 — Vilh., mag., Klokker, 298.
 Ravn, L. T. F., th., 97.
 v. d. Recke, Ernst, Digter, chem., 223, 237, 248.
 Refslund, H. C., th., 178 f.
 Reinhardt, C. E. F., Historiker, 2, 43, 127, 228.
 Reisz, A. C. B., jur., 181.
 — C. M., Prof., 264, 319.
 — Ferd., jur., 226.
 Reitzel, C. A., Bogh., 93, 148, 152, 214.
 Reumert, Joh., mag., 339.
 Richardt, Chr., Digter, 249.
 Riegels, F., jur., 46 f.
 Riis, J. Chr. D., med., Klokker, 274 f., 282.
 Rode, Ove, Redaktør, 294.
 Rosendahl, th., 46.
 — J., jur., Klokker, 297.
 Rosenmeier, J., jur., 311.
 Rothe, Andreas Bjørn, Medlem af Univ.dir., 7.
 — W. H., Pastor ved Trinit. Kirke, 67 f.
 — Major, 147.
 Rousing, K., th., 117.
 Rytter, Poul, se C. Ploug.
 Rørdam, Thomas, Præst, 247.
 Salicath, C., jur., 184.
 Salomon, V., th., 76.
 Sarauw, C. F. M., 46.
 Jonsson, Klemens, jur., Klokker, 287.
 Saugmann, Chr., med., Klokker, 287 f., 290.
 Scavenius, Jacob, Kultusmin., 277.
 Schandorph, Sophus, Digter, 190, 256, 267, 277, 287.
 Scharling, C. E., Prof., 20, 120, 130, 146, 171, 180.
 — H., Prof., 264.
 Schiwe, E. E. F. A., th., 117 f.
 Schiøler, Th. L., th., 270.
 Schjøtt, P. U. F., th., 47, 70.
 Schlegel, H., th., 247, 250.
 Schleiermacher, F. E. D., Religionsfilosof, 98.
 Schmidt, J. H., Bogh. ved Kvæsturen, 111.
 — N. C. (E?) jur. 331.
 Schou, E. H. L., th., 270.
 Schouw, J. F., Prof., 156.
 Schov, Rosing, O., med., 339.
 Schurmann, J. Chr., th., 60, 100.
 Schiøler, Vilh., th., 76, 103 f.
 Secher, V. A., jur., 248 f., 251 f.
 Sibbern, F. C., Prof., 50, 102.
 Siersted, Theodor, th., 247, 249 f., 252.
 Sigurdsson, Jon, isl. Politiker, 152.
 Simonsen, Ove, mag., Klokker, 288.
 Skau, Peder til Bukshave, nordsløvigsk Politiker, 300.
 Skouboe, Frederik, th., 247.
 — Søren, th., Viceprovst, 247, 249, 253, 314, 324 ff., 337, 340.
 Skouenborg, P., jur., 286.
 Sneedorf, Fr., Prof., 33.
 Stamer, Har., med., Klokker, 331.
 Stausholm, H. C., th., 82, 94 f., 103.
 Steenstrup, Japetus, Prof., 103, 105 ff., 112, 228.
 Steffens, H., Filosof, 53.
 Stemann, P. Chr., Statsminister, 80, 155.
 Stephensen, J. H., jur., 223 f., 226, 229.
 — Magnus, Konferentsraad, 151.
 — S. T., th., 151 f.
 Storm, Edv., Digter, 228.
 Stougaard, A. S., med., 248.
 Sundorph, Th., mag., 286.
 Svedstrup, Alex., Forf., 300.
 Sveistrup, H., th., 76, 106, 116.
 Sverdrup, Joh., norsk Politiker, 273 f.
 Sylow, N. Chr. H., jur., 248.
 Søeborg, H., th., 66.
 Søetoff, C. th., 76.
 Sørensen, S. Chr., th., 226.
 Tegnér, Es., Digter, 102.
 Thiele, T. N., Professor, 332.
 Thomsen, A. E. M., th., 95.

- Thomsen, Benedikt, th., Klokker, 328.
 — H. B., th., 187.
 — Grimur, jur., 152 f.
 — Severin, med., 304.
 Thorborg, J. C., med., 248.
 Thoroddsen, S. J., jur., 270, 274.
 — Th. J., naturh., 266.
 Thorsen, P. G., Universitetsbibl., 207.
 Thorup, Fr., philol., 250.
 Thostrup, Andreas, Vaisenhuslærer, 31.
 Timm, J., jur., 248.
 Tinghuus, C. W., th., 142.
 Tolstrup, C., Præst, 237.
 Topsøe, Vilh., Forf., 247.
 Trandberg, P. C., th., 193.
 Trautner, T. M., med., 220.
 Trojel, F. C. L., filol., 97.
 — H., jur., 76, 83, 97, 103.
 Ussing, Henr., mag., 331.
 — H. B., Stiftsprovst, 266.
 — J. L., Prof., Regensprovst, 238, 243 ff., 246, 254, 257—265, 275—278, 288—298, 300—302, 307, 310—320.
 Valløe, K. E., jur., 186 ff., 190, 192, 228.
 Vater, D. C., th., 186.
 Veiss, Alma, 232.
 Viborg, E. N., Prof., Medl. af Univ.-dir., 7.
 Vilhelm, Prins af Glücksborg, 211.
 Vimtrup, Bj., med., 339, 341.
 Vincent, Restauratør, 227.
 Visby, Carl Holger, th., 147 f.
 Voigt, C. F., th., 93 f.
 Voltelen, C. J., med., 104.
 Walter, Student, Regensianer?, 94, 97 f., 100.
 Varming, C. C., th., Klokker, 275, 286.
 Warncke, T. S., Prof., Regenslæge, 212, 225, 319.
 Weilbach, A., Gartner ved bot. Have, 156.
 Welhaven, J. S. C., Digter, 247.
 Wendt, J. Chr. W., Prof., Regenslæge, 63.
 Werlauff, E. Chr., Prof., Overbibl., 51.
 Wildt, Johannes, Forf., 198.
 Wimmer, L. F. A., Prof., 340.
 Wimmerstedt, L., svensk Akadem., 131.
 Winther, Christian, Digter, 29 f., 37 f.
 Wolff, Odin, Prof., 31.
 Worsaae, J. J. A., jur. (senere Arkæolog), 119 f.
 Worsøe, W. F. C., th., 192.
 Zeuthen, H. G., Professor, 335.
 Zoëga, G. Th., filol., 270.
 Ørsted, Anders Sandøe, Statsminister, 84 f., 168, 173, 197.
 Østerby, P. I., med., 270 f.
 Østrup, J., th., 96 f.

BILLEDFORTEGNELSE

Forsatsbillede: Lindens 100 Aars Jubilæum (Radering af N. Bredal 1885).

Fig. 1. Peter Erasmus Müller (Lit. efter Maleri af A. Müller).

- 2. Ove Malling (Stik og Tegning af Lahde).
- 3. Laurids Engelstoft (Stik af Eckersberg efter Tegn. af F. L. Storch).
- 4. H. N. Clausen (Lit. efter Maleri af C. A. Jensen).
- 5. Rasmus Nyerups Opslag om Vandspild (Provsteark.).
- 6. Regensgaarden ca. 1832 (Stik af S. H. Petersen).
- 7. Andreas Hviid (Marmormedaillon af Dajon?).
- 8. Sjette Gang med Trappe (Fot.).
- 9. Rasmus Nyerup (Lit. 1828 efter Tegn. af Chr. Hornemann).
- 10. Opgangen til Provsteboligen (fra 1744) (Fot.).
- 11. Henrik Krøyer (Træsnit af H. P. Hansen).
- 12. F. C. Petersen (Lit. af Tegner efter Daguerrotypen).
- 13. Frederik Fabricius (do.).
- 14. Regensgaarden 1835 (Stik af S. H. Petersen).
- 15. Regensen 1837 (Stik af N. G. Rademacher).
- 16. P. L. Møller (Træsnit af F. Hendriksen).
- 17. Carl Ploug (Lit. af Tegner og Kittendorf efter Tegn. af Const. Hansen).
- 18. C. F. Allen (Fot. i »De tre nordiske Rigers Historie« IV, I).
- 19. D. G. Monrad (Lit. efter Tegning af E. Bærentzen).
- 20. Regensen ud til Købmagergade (1852) (Træsn. af C. F. Aagaard).
- 21. Salomon Drejer (Lit. af E. Fortling efter Tegn. af E. Lehmann).
- 22. Japetus Steenstrup (Lit. af Tegner og Kittendorf).
- 23. Nikolaj Gottlieb Blædel (Tegning af H. Jerichau).
- 24. F. H. Eibe (o. 1861) (Fot.).
- 25. J. Chr. Hostrup (Lit. af Tegner efter Tegn. af A. Dorph).
- 26. Regensgaarden 1843 (Lit. af Bærentzen).
- 27. J. Chr. Hostrup (Broncebuste af Axel Hansen).
- 28. Student paa Regensen (forstørret fra Rammen om Litogr. fra 1843).
- 29. Læseindretningen (do.).
- 30. Regenssold (do.).
- 31. Regensgaarden mod Vest (Farvelagt Tegn. af Martin Borch 1906).
- 32. Regensens nordre Fløj (Fot.).
- 33. Fr. Fabricius (Zinkbuste af Hoffmann).
- 34. Regensgaardens sydøstlige Hjørne (Fot.).

- Fig. 35. J. L. A. Kolderup-Rosenvinge (Lit. af E. Fortling efter Maleri af C. A. Jensen).
- 36. Regensgaarden 1855 (Lit. efter Tegn. af Heinr. Hansen).
  - 37. Johs. Helms (Fot.).
  - 38. Kn. Valløe (Fot.).
  - 39. »Gamle«s Genius med Fakkelt og Tøfler (Tegn. i Vækkerprot.).
  - 40. En Gamlings daglige Liv (do.).
  - 41. »Gamle«s Mindesmærke over et trofast Medlem (do.).
  - 42. En forløren Søns Tilbagekomst (do.).
  - 43. »Gamle«s Mindesmærke over et veltalende Medlem (do.).
  - 44. F. T. J. Gram (Lit. af Tegner og Kittendorf).
  - 45. H. Hørring (Fot.).
  - 46. Regensgaarden ved Jubilæet 1869 (Træsnit i Ill. Tid. efter Aug. Jerndorffs Tegn.).
  - 47. Kirkesalen ved Jubilæet 1869 (do.).
  - 48. Studenter ved Kommunitetsbordet 1569 (Kul-Karton af A. Jerndorff).
  - 49. Regenssold 1869 (do.).
  - 50. J. M. V. Nellemann (Fot.).
  - 51. Eirikr Jónsson (Fot.).
  - 52. Opslag til Rusgildet 16. Okt. 1875 (Regensark.).
  - 53. J. L. Ussing (Fot.).
  - 54. »Kærlighedens Aldre«, frit efter Thorvaldsen (Regensark.).
  - 55. Kr. Kroman (Fot.).
  - 56. Fastelavnsmandag uden for Regensen (Træsn. i Ill. Tid.).
  - 57. Karl Hude (Fot.).
  - 58. Foreningen »Peter« (Fot.).
  - 59. Joh. Ottosen (Fot.).
  - 60. Niels Møller (Udsnit af Fot. af Regensianerne).
  - 61. Niels Finsen (Rad. af H. Dohm).
  - 62. Store Kirkegangsværelse 1889 (Tegn. af E. Bohn-Jespersen).
  - 63. General Boulangers Visitkort (Regensark.).
  - 64. Jon Helgason (Fot.).
  - 65. Regensværelse omtr. 1900 (Radering af A. Rafael).
  - 66. Foreningen »Hussvampen« 1894 (Fot.).
  - 67. Dagvagt Frederiksen (Amatørfot.).
  - 68. Kr. Sandfeld Jensen (Fot.).
  - 69. Jul. Lassen (Amatørfot.).
  - 70. »Et Ulykkestilfælde« 1903 (do.).
  - 71. Søren Skouboe (Kultegn. af Hugo Larsen).
  - 72. Fastelavnsmandag 1905 (Amatørfot.).
  - 73. Finsens Værelse 3dje Gang Nr. 11 (Fot.).
  - 74. Børnehjælpsdagen 1905 (Amatørfot.).
  - 75. Børnehjælpsdagen 1918 (do.).
  - 76. Den nye Fløj (Fot.).
  - 77. Buegangen (do.).
  - 78. Den nye Læsesal (do.).
  - 79. Den nye Musikstue (do.).

- Fig. 80. »Karrig Nidding«s Opførelse i Regensgaarden 1910 (Amatørfot.).
- 81. Lindens Fødselsdag 1918 (do.).
  - 82. Koncert i Gaarden 1918 (do.).
  - 83. Læsesalen som Hospital under den spanske Syge 1918 (do.).
  - 84. »Obersten« (Vimtrup) synger Visen om Barberen (do.).
  - 85. Tavle paa Regensmuren fra Grundstensnedlæggelsen 1623.

INDHOLD

	Side
INDLEDNING	1
I. Reglementet af 1818	3
II. »For fattige Studenter«	13
III. Et Besøg paa Regensen ca. 1818	24
IV. Rasmus Nyerups sidste Aar	36
V. F. C. Petersens første Reformer	49
VI. Indre Kampe i Trediverne	74
VII. Stræben efter Selvstyre i Christian VIII.s Tid	113
VIII. Dagligt Liv i Trediverne og Fyrreerne	136
IX. Stipendiebestyrelsens Oprettelse og Reglementet af 1848	164
X. Trearskrigen	177
XI. Vækkerforeningen (»Gamle«) og Regensen i Halvtredserne	186
XII. F. T. J. Grams første Aar	204
XIII. Det første regensielle Selvstyre	219
XIV. Halvfjersernes Overgangstid	234
XV. Provisorieaarene	255
XVI. Dagligt Liv i Firserne og Halvfemserne	300
XVII. Hovedtræk af de sidste 25 Aars Begivenheder	321
SLUTNING	342